

...tio
vella
am. aliq
gratiu

ad populi aures accesserit. Iam igitur fama has præclare buccinæ
 dores, Monarcha noster Carolus II. Hispaniarum Rex inuicti-
 ssimus, tum in Prædicatorem, tum in Confessarium suum incun-
 dè ascivit. Quid nunc de prudentia loquar? quandoquidem emi-
 ne ualdè rutilans, quasi stella maritima in medio nebule tantè uerè
 effulsit, ut de illo effari liceat, quod alteri aptatum est: *Optimus ille
 Vir, celsitudo, & prudentia magnus, magnarum que uirtutum dotibus commen-
 datus.* Demum ad Episcopatum de Mondoñedo dignissimè elatus,
 nec Præsulatu arroganter intumuit, nec solitum urbanitatis munus
 fastidiosè deposuit. Vnde factum est, ut subditorum corda letanter
 demulceat, ac blanditijs alliciat. Quis non imiretur tantum Præsu-
 lem in moderamine efficacem, in seueritate benignum, in mansu-
 etudine grauem: immo gloriosus ostentat sine uanitate pietatem,
 sine iactantia potentiam, humanitatem sine nugis, sine contentione
 constantiam. In collapsis moribus vindicandis, atque Ecclesiastica
 tuenda disciplina, nullis parcit laboribus, nunquam non in regen-
 dis ouibus, ac profigandis lupis operosus Pastor insudat, in egenos
 semper munificus, beneuola in omnes comitate largissimus, ita ut
 merito de illo fas sit cum Prudentio canere.

*Licet requiescere Sanctis;
 Summa quies nihil uelle supra quam postulat usus.
 Debitus, ut simplex aïmonia, uelutis & una
 Infirmos tegat, ac recreet mediocriter artus.*

Tot deniq; præclarissima gesta nulla delebit oblivio, nulla poster-
 itas obscurabit; uenustissimi tui Nominis famigeratio nullis non gē-
 tibus celeberrima uersabitur. Accipe tandè, obsecro, celeberrime
 Antistes, benigna, ac porrecta fronte, hoc literarū munusculum, quod
 tibi grato, & supplicis corde offero, non ego dūtaxat, sed & tota, hęc

amilia Vallis-Oletana, præcelsa Mater tua ; quia super omnem
gloriam nostram, tua nobis erit protectio. Hæc breuiter di-
xeri, in verecundo rubori consulens, ne dum tuam gratiam implo-
radignationis in me rigorem provocem. Valeas, amantissime
resul, ad nostræ Religionis amplitudinem, ad larius Ecclesia
ornamentum, & Hispaniæ felicissimam gloriam.

Illustrissima, & obseruandissima in Christo
Dominationis tue.

Minimus seruus, & Filius.

Fr. FRANCISCUS CARRASCO.

ENSURAR. AT MOTVM TP. RICENTIE
in signis D. Gregorij Vallis-Oletani Collegij Ordinis
Prædicatorum.

Lucidissimum opus, cuius in fronte titulus: *pars secunda con-*
tinens dubia præcipua de Voluntate Dei; ubi de efficacia Diui-
ni decreti contra nouissimos illius impugnatores; ex mandato
R. A. P. N. F. Francisci de de Almansa Prouinciæ His-
paniæ Ordinis Prædicatorum Prouincialis dignissimi, non semel;
nec sine magno animi oblectamento prospeximus, *amanti namque*
veritatem semel inspexisse non sufficit: aiebat Gregorius, homilia 25. in
Evangelia: *volumen equidem est suo dignum auctore; & hæc*
operis evulgandi summa laus. Sapientissimus, etenim, ac RR. P.
Magister Frater Franciscus Carrasco, quam olim lucem Diuinæ
voluntatis interpretis D. Thæ. Aquinatis in claustris optima
mente conceperat; quam in primarijs Vallis-Oletana, compluten-
si que Academia Cathedris eloquenti voce protulerat; tandem
eiusdem Diuinæ voluntatis interpretis factus interpretes omnium
oculis mirandam communicat; & *est adhuc (vt cum Casiodoro, lib.*
2. Epistolarum loquamur) in oculis omnium nobilissimus Pater, qui pru-
dentia ita præluxit incuria, vt haberetur merito clarus inter tot lumina di-
gnitatum.

Materiam profecto grauissimam, quam elucidandam assu-
mit stilo breui, eruditione clara, solida que doctrina, ita resoluit;
vt (instaurantium Hyerosolimam more) dum altera manu lapidem
sternit, altera gladium vibret, quo decretorum Dei, Diuinæ
que Gratiæ vigorem incurstantibus obsistit, vt nunquam non thomi-
stica doctrina triumphet. Undè non immerito vtrique nostrum, cui
sepius hunc perillustrem Magistrum expecti sumus alitè circa to-
tius Theologiae misteria discretè disputantè, resolventè que, li-
cebit vsurpare Martialem dicentem, lib. 8. epistola 30. *scire pudet*
post tale decus, quid fecerit ante, quem vidi; satis est hanc mihi nosse ma-
nam.

Et quidem, id ipsum Auctoris nomen prælagere autum-
 vimus. Illex, enim, quæ latine significatur Carrasco, *ramis ornata*
 (iuxta Angelium, lib. 5. cap. 6.) quibus civica Corona contextitur, aculeata
 folia præfert, quæ nunquam decidunt iuxta Textorem in epitecâis verbo
 illex. Fructu denique ministrat (iuxta Plinium, lib. 16. cap. 6.) ip-
 sius subtili cortice grana conduntur; quibus purpura præstantior intingitur.
 nõ ergo, fragiles rami, neq̃ folia vëtorû floribus agitabûda sicut huius
 voluminis paginae; sed solidissima grana quæ suo pondere subû-
 tent; purpurea quidem ad decorem, aculeata ad pugnam, compa-
 rantia triumphos, & Coronas. Sic vox, sic fama dixerat antea (ait Jus-
 tus Lipsius Epistola 48. centuria 1.) nec mentiam eam formant lepidæ
 istæ literæ literæ.

Cum igitur tantus Magister in libro præsentî nobis col-
 luceat in disputationibus clarus (verba sunt, quæ ex Prospero desump-
 simus, libro 3. contemplatiue viæ) in quæstionibus dislucens acutis-
 sime hæreticis reuincendis circumspexis, et in explicandis scripturis cautus
 pareat: quod debere prælo, immò & prælio Thomistarum, dari, in-
 dicemus. In per illustri D. Gregorij Valis Olerano Collegio die 20
 Iunij Anno 1688.

Fr. Bernardus Rodriguez Cnellar.
 Præsent. & Regens Collegij.

Fr. Frailanus Diaz.
 Regens eiusdem Collegij.

Licencia del Prouincial.

EL Miestro Fr. Francisco de Almanza Prouincial de la
 Prouincia de España Orden de Predicadores, por la
 presente, y la Authoridad de mi oficio. Doy licencia
 al M. R. P. M. FR. FRANCISCO CARRASCO, Ca-
 thedrático, que fue de Prima de Theologia en las Vniuersidades
 de Valladolid, y Alcalá, para que pueda imprimir dos tomos
 de Theologia en quarto, Cuyo titulo es: *Dubia que præcipue*

Scripturae Sacrae Theologiae Scholasticae in Universitate Thomae
Magistri in Theologia. Suplicando la aprobacion de Examinadores,
que he nombrado, y que no contiene cosa alguna contra los
Sagrados Canones. En nombre del Padre, y del Hijo, y del
Espiritu Santo, Amen. En fe de lo qual firmè las presentes, y
selladas con el sello menor de mi oficio las mandè dar, en
nuestro Convento de Santo Thomas de Madrid, en 10 dias
del mes de Março del año de 1688.

Fr. Francisco de Almansa

Per. Ps.

Por mandado de S. P. M. R.

Fr. Francisco de Lara.

Pde. Comp. y Secretario

CENSURA P. M. F. IOSEPH DELGADO REGALIS OR-
dis Beatae Mariae de Mercede Redemptionis Captivorum, in Pintiana Vni-
uersitate Magistri, Philosophiae Cathedrae Moderatoris, & Regalis
Conventus Vallis Oletanae Vicarij Commendatoris, & pro studijs
Regentis.

Visu, & comissione Domini, D. Francisci Antonij de Zaba-
la & Zuloeta, in Maiori Sanctae Crucis Collegio Toga-
ri, Vallis-Oletanae Diocesis Prouisoris, & Vicarij Ge-
neralis, attentè vidi, & legi, & profundum inveni librũ,

titulus est *Parvula secunda continens dubia praecipua de Voluntate Dei; ubi*
assumitur Divini Decreti contra novissimos eius impugnatores. Autore RR.
F. Francisco Carrasco, Ordinis Praedicatorum in Sacra Theolo-
gia Magistro, quondam in Pintiana Academia, & Complutensi
S. Thomae Cathedrae D. Thomae Moderatore, Collegij S. Thomae
Complutensis Regente, & in Archiepiscopatu Tolitano Exami-
natore Synodalis opus elegans, & sublime in indaganda Angelici

Doctōis mente: nihil enim subtile, nihil profundum, nihil de
à Theologis hucusque exegitatum vicinus, quod à tanto Magni-
tro non superetur. Et malleti Panegiristæ, quam Centoris Pei fori
inducere; quia noster Regalis Ordo D. Thomæ Doctrinam tanto at-
dore semper amplexus est, vt titulus 6. nostræ constitutionis pro-
clamet: *Ad essequendos Religionis gradus, legi debet Doctrina S. Thomæ, prout
vt explicatur à N. R. T. M. Zumel, qui in suis scriptis nos docet illud
Pauli: imitatores mei sicut, sicut & ego Christi; Sicut & ego D. Th. Nihil
fidei Catholicæ, moribus que contrarium in volumine isto repe-
rics; & sic prodeat in lucem, in Religionis grauissimæ Prædicato-
rum gloriam, in D. Pauli Vallis-Oletani Cœnobij, cuius sapientis-
simus Magister & filius, honorem, in Thomistarum Scholæ clypeo,
& tandem in Dei laudem, & dilatationem fidei, vt Pontifex Maxi-
mus Ioannes 22. de D. Thomæ doctrina testatur: ita cenleo. in hoc
Regali Vallis-Oletano Conuentu Beatæ Mariæ de Mercede & Re-
demptionis Captiuorum die 28. Iunij. Anno Domini 1688.*

M. Fr. Ioseph Delgado.

LICENCIA DEL ORDINARIO

NOS el Licenciado D. Francisco Antonio de Zauala, y Zu-
loeta, Colegial en el Mayor de Santa Cruz desta Ciudad
de Valladolid, Probisor, Oficial, y Vicario general de
ella, y todo su Obispado, por el Illustrissimo señor D. Diego de
la Cueva y Aldana Obispo del dicho Obispado, Prior, y señor de
Iudquera de Ambia del Consejo de su Magestad, &c. Por la pre-
sente, y por lo que à nos toca, damos licencia al P. M. F. Francis-
Carrasco de la Orden de Predicadores, Doctor Theologo en las
Vniuersidades Reales de esta Ciudad, y Alcalá, Cathedratico
Prima de Santo Thomàs en ellas, Examinador Synodal del Ar-
obispado de Toledo, y Maestro por su Religion: Para que pueda
imprimir el libro Parte Segunda, intitulado de *Voluntate Dei*, &c. Es-
to

la Divini Decretis: Compuesto por dicho Padre Maestro, atento á lo visto, y examinado por nuestro mandado, y no tiene cosa cõtra nuestra Santa Fee Catolica, y buenas costumbres. Dada en la Ciudad de Valladolid à r dia del mes de Julio de 1688.

*Lic. D. Francisco Antonio de
Zabala y Zuloeta.*

Por su mandado.

Marcos de Porras.

PROBATIO P. M. Fr. FRANCISCI BLANCO, QUONDAM
*Vniuersitate Vallij-Oletana, Primariæ D. Thomæ Cathedræ moderatoris,
Theologi, ac Predicatoris Regij, supreami Senatus fidei censoris, & à se-
cretis Congregationibus, ex commissione supreami Cas-
telle Senatus.*

TRactatum hunc ex commissione supreami Senatus legen-
dum suscepi, & cum in fronte illius nomen auctoris in-
veni, confusione, & reuerentia plenus libentissimè à
inforis nomine abstinendum censui, immò & ab aprobatoris ma-
re me excusarem. Doctrinam enim, quam ab ipsa penes infantia
inquam discipulus à tanto Magistro hausi, quomodo, aut qua
onte tanquam censor legerem? sed supreami ac regij Senatus
mandato obediens legam iterum, atque iterum, discèdam potius,
tam censuranda. Et ne testimoniù discipuli in Magistri laudem,
opinionis notam incurrat, in lucem profero Magni Nãciãnceni,
forem elogiantis verba. *Suorem laudans domestica predicabo, non ta-
quia domestica idèõ falsa, vera autè nõ solum quia iusta, sed etiam quia*
Cum N. RR. P. M. Fr. Francisco Carrasco, nõ solum intra re-
onis claustra, sed, & in publicis orbis theatris, Vallij-Oleta-
, & complutensi Primariæ Cathedræ moderator, communi
omaium

omnium plausu existerit doctrinæ suæ subtilitatem, & profundam
sapientiam mirabiliter difundens, fama eius toto terrarum orbe
pervolante; licet censura, & approbatio nostra, in panegirum
conuerteretur; nullus Religionis, aut domus propriæ afectu, vel
discipuli gratia dictum crederet, quod tot iustissimis sapientiæ
suæ titulis debitum tanto Magistro inueniret.

Profundissimum igitur difficilimum Theologiæ tractatum
in tam breui volumine tam exactè explicatū advertens, vel vastis-
simū oceanum ad breuem mediatum concham credidi, vel po-
tius cum admiratione didici subtilissimè eliquatum, quidquid in
tot auctoribus tot libris, & longissimis disputationibus difunditur,
quo breuitas styli claritatem adimat, nec claritas securitatem, aut
profunditatem amittat. *Sume tibi librum grandem*, ad Isaiam dicitur,
cap. 8. advertit Cardin. Hugo præceptum, & sic componit. *Di-*
citur liber grandis non quantitate, sed dignitate, & significatione. In eo iu-
betur scribere stylo hominis: Hugo. *Moue hominū ut intelligi possit.* Et
post pauca. *In eo autē, quod dicit, stylo hominis, monetur profeta, ut non*
usquequaque expleret, ne omnibus pateat, sed sic scribat, ut rationalis homo in-
telligat, & bestialis non videat. Sic Hugo. Quis non crederet R. P. M.
cum materiam tui operis intelligeret, librum grandem sumendum
esse, sed verè librum grandem suscepisti, non quantitate, sed
pretio, & dignitate; stylo utique hominis scripsisti, dum difficili-
mam Theologiæ doctrinā, tua claritate omnibus peruiam, & intel-
ligibilem, persististi. Et ut in omnibus profundissimum profeta-
tuum profundissimum opus sequeretur, si ille adhibuit sibi duos fi-
deles testes, dicente scriptura loco citato, & *adhibui mihi duos testis*
fideles. Ne in re tam graui ac perdifficili, aliquid à veritate alienum
credatur, duos fidelissimos tuæ doctrinæ testes, Magn. Parentem
Augustinum, & Doctorem Angelicum Thomam continuè adhibes.
corum vestigijs fidelissimè inharens, extrema periculosa conci-
liandæ libertatis cum gratia deuitans contra scientiam mediam
scribens media, & securissimavia incedis, dum nec tantum libertati
& indulges, ut gratiæ necessitatem excludas, nec tantum gratiæ fa-

ues, quod libertatem, & vel minimè ledas. Perfectionem igitur tui operis ab Ang. Doctore ebibisti, si non ipse se ipsum diffusus explicaret, non aliter scriberet, aut explicaret. Et vt ait Agustin. 2. contra Donatistas, cap. 5. *aliter aliquòd sapere, quàm res se habet, humanitatis est; in nullo autem aliter sapere, quàm res se habet, angelica perfitio est.* Prodeat ergo in lucem opus luce dignissimum, vt luceat, & illuminet, atque vtinam totam Theologiæ consumationem abbreviatam tanto Magistro deberemus: sic sentio saluo, &c. in hoc sacri Thomæ Matritensi Conuentu, die 22. Augusti, Anno. 1688.

Fr. Franciscus Blanco.
Magister.

Facultad, y suma del Priuilegio.

EL M. R. P. M. F. Francisco Carrasco del Orden de Predicadores, Cathedratico de Prima que fue de la Vniuersidad de Valladolid, y Alcalá, tiene facultad para sacar à luz vn libro intitulado: *Pars secunda continens dubia præcipua de Voluntate Dei, ubi de efficacia Diuini decreti contra nouissimos eius impugnatores.* Y asimismo para que le pueda imprimir por diez años, y no otro alguno, como parece por el testimonio, que de ello diò Antonio de Zupide, y Aponte Escriuano de Camara, en Madrid à 14. dias del mes de septiembre de 1688.

Erratas.

Pagina 8. linea 20. *exemplificatum*, lee *exemplificatum*. Pag. 64. lin. 15. *tenetur*. lee *tenentur*. Pag. 77. lin. 26, ad. lee & Pag. 87. lin. 1. *loquutur*, lee *loquuntur*. Pag. 104. lin. 26. *in hærenis*. lee *in hærentis*. Pag. 105. lin. 16. *certum*, lee *certum*.

tum. Pag. 109. lin. 9. m. lee eum. Pag. 160. lin. 12. de relatione. lee
 à relatione. Pag. 163. lin. 29. ex sententia, lee hæc sententia. Pag.
 168. lin. 18, de fetus, lee defectus. P. 196. lin. 18. iudicio. lee volitio
 Pag. 202. Lin. 4. futuram. lee futurum. P. 208. lin. 24. defectum. lee
 effectum. Pag. 225. lin. 9. autem. lee. tamen. Pag. 253. lin. 9. dirigunt
 lee delegant. Pag. 297. lin. 14. statum. lee statim. Pag. 375. lin. 30
 illud. lee aliud. Pag. 378. lin. 7. molitione. Lee motione. P. 403,
 lin. 25. ex parte conditio. lee vel ex parte conditionati. P. 416. lin.
 12. n. eationibus. lee in tentationibus. Pag. 479. lin. 17. imperi. lee
 impediri. P. 517. lin. 19. boteft. lee potest. P. 523. lin. 7. staera. lee
 statera.

¶ Este libro intitulado *Dubia, que precipuè disceptari solent
 in Sacra Theologia iuxta communiorem sententiam thomistarum*. Escrito por
 el R. P. M. F. Francisco Carrasco de Orden de Predicadores:
 Aduirtiendo estas erratas concuerda con su original. Madrid, y
 Junio 20. de 1689.

D. Martin de Ascarça.

Corrector general por su Mag.

TASSA.

YO Rafael Saenz Maça Escriuano de Camara de el Rey N.
 Señor, vno de los que en su Consejo residen, certifico, que
 abiendo se visto por los señores del vn libro intitulado: *Dubia, que
 precipuè disceptari solent in Sacra Theologia iuxta communiorem senten-
 tia thomistarum*. Compuesto por F. Francisco Carrasco, Orden de
 Predicadores, tassaró à seis maravedis cada pliego sin principios
 ni tablas, y mandaron, que à este precio se venda, y no mas. Se-
 gun consta del decreto en que se mandò lo referido, que origi-
 nalmente por aora queda en mi oficio, y para que conste, doy la
 presente en Madrid à 22. dias del mes de Junio de 1689. años.

Rafael Saenz Maça.

AD.

I N D E X

DUBIORVM, ET RESOLV- TIONVM, QVAE IN HAC SECUNDA PARTE CONTINENTUR.

N. numerum. F. folium designat.

De voluntate Dei Dubia VI.

Dubium primum: An ratio D. Th. demonstratiuè, & à priori probet dari in Deo voluntatem, ex quo in ipso est intellectus. F. 1.

Preponitur triplex difficultas, cui triplex resolutio correspondet. Ibi.

Resolutio prima: Ratio D. T. demonstratiuè, & à priori probat dari in Deo voluntatem, ex quo in ipso est intellectus. N. 1. F. 2.

Fundatur primò reducendo ad formam syllogisticam rationè D. T. Ibi.

Notanda est alia duplex ratio ipsius D. T. Ibi. à num. 3. vsque ad quartum.

Obijciuntur, & solvuntur argumenta. Ibi. N. 5. & sequentibus.

Resolutio secunda: Ratio Diui Thomæ, vt iacet, solum demonstrat immediatè actum voluntatis; ex hac tamen demonstratione facile deducitur demonstratio ipsius voluntatis immediatè, & à priori. N. 34. F. 35. Prima pars fundatur 1. ex conclusione immediatè illata à Diuo Thoma. Ibi.

Secundò ex principio assumpto à D. Th. Ibi. F. 36.

Obijciuntur, & solvuntur argumenta. N. 51. F. 42.

Secunda pars fundatur ex proportionè inter intellectum in

actu constitutum, vel actuabilem. N. 56. F. 46.

Resolutio tertia: De potentia Dei absoluta non est possibilis natura intellectiva, non volitiva. F. 48.

Fundatur ex quo ab opposito sequerentur due contradictoria. Ibi. N. 57.

Obijciuntur, & solvuntur argumenta. N. 60. F. 50.

Dubium secundum: An alia à Deo sint obiectum formale Diuinæ voluntatis. F. 67.

Resolutio vnica: Bonitas creaturarum neque inadæquarè ingreditur obiectum formale motivum diuinæ voluntatis. N. 84. F. 68.

Fundatur 1. ratione desumpta ex D. T. in hoc articulo. Ibi.

Secundò ex eodem D. T. in solutione ad 3. N. 90. F. 72.

Tandem fundatur ex quo volitio Diuina specificaretur à bono creato. N. 93. F. 74.

Obijciuntur, & solvuntur argumenta. N. 94. F. 75.

Dubium tertium: An Deus amet creaturas posibles. F. 92.

In quo quadruplex difficultas se offert examinanda, quibus correspondent quatuor resolutiones. Ibi.

Resolutio prima: In creaturis possibilibus nulla datur bonitas actualis. N. 2. F. 93.

Fundatur 1. ex quo prima actualitas, secundum quam attenditur prima rei bonitas, est existentia. N. 3. F. 94.

Secundò fundatur ratione D. T. N. 10. F. 99.

Tertiò fundatur ex differentia inter verum, & bonum. Ibi. F. 100.

Quartò fundatur, & simul in fringitur fundamentum sententiæ oppositæ. Ibi. N. 11.

Obijciuntur, & solvuntur argumenta N. 12. F. 102.

Pro complemento inquiritur: An essentia, dum subest existentia, habeat bonitatem realiter distinctam à bonitate existentia. N. 26. F. 113.

Resolutio secunda: Admissa prædicta bonitate Deus amat creaturas posibles. N. 28. F. 114.

Fundatur primò, & à priori ratione desumpta ex D.T.N. 29.

115.

Secundò fundatur etiam principaliter. N. 34. F. 118.

Tandem tertio fundatur nostra resolutio. N. 38. F. 122.

Obijciuntur, & solvuntur argumenta. N. 39. F. 123.

Resolutio tertia, per solam bonitatem possibilem non possit creare possibles terminare actu Diuinum amorem. N. 49. F. 132.

Fundatur i. ratione desumpta ex doctrina D.T. Ibi.

Tandem fundatur argumentis factis contra nos in precedenti resolutione. Ibi. F. 133.

Obijciuntur, & solvuntur argumenta. Ibi. N. 50.

Resolutio quarta: data hypothese quod Deus amet creaturas possibles, non eas amat liberè, sed necessariò. F. 150.

Fundatur i. ex quo diuina bonitas sine creaturis possibilibus subsistere non potest. Ibi. N. 77.

Secundò fundatur, ex quo quidquid à Deo amatur liberè defectibile est. N. 178, F. 151.

Tandem fundatur, ex quo bonitas in creaturis possibilibus non esset non esse necessariò. Ibi. N. 79.

Obijciuntur, & solvuntur argumenta. Ibi. F. 152.

Dubium quartum: per quid constituatur actus liber Dei. F. 154

Tot sunt resolutiones, quot sententiæ: Ibi.

Resolutio i. actus liber Dei constitui nequit per denominationem rationis, siue in recto, siue in obliquo. N. 1. F. 157.

Fundatur primò, ex quo de conceptu actus liberi Dei est definitio à voluntate. Ibi.

Secundò, ex quo Deus a parte rei est actu formaliter liberè volens. Ibi.

Tertio, ex quo relatio rationis supponit actum liberum Dei adquatè constitutum. Ibi.

Obijciuntur, & solvuntur argumenta. N. 5. F. 160.

Resolutio secunda: Neque potest actus Dei liber constitui per denominationem adquatè extrinsecam, siue ab actione pro-

ductiva creaturarum, siue ab effectu ipso producto proveniente
N. 7. F. 162.

Fundatur primò ex doctrina Divi Thomæ, N. 9. F. 163.

Secundò: Ex decretis negativi, quæ non habent effectus ad extra. Ibi. N. 10.

Tertiò, ex quo tam effectus, quàm illius actio productiva supponit actum liberum Dei adæquatè constitutum. N. 11. F. 164.

Resolutio 3: Neque actus liber Dei constituitur per denominationem partim intrinsecam, & partim extrinsecam: Nempe proveniente ab amore Dei necessario, & productione creaturarum, & creaturis ipsis. N. 14. F. 167.

Fundatur eisdem rationibus, ac præcedens. Ibi, F. 168.

Resolutio quarta: neque constituitur actus liber Dei per perfectionem aliquam extensivam superadditam, actui necessario, & prout sic defectibilem. Ibi. N. 17.

Resolutio 5: neque potest constitui actus liber Dei per actum necessarium modificatum modo intrinseco, & reali-ratione ab eo distincto, & prout sic defectibili sine imperfectione Dei. N. 18. F. 172.

Fundatur eisdem rationibus, ac præcedens. Ibi. N. 18.

Deinde impugnatur prædicta sententia. Ibi, N. 2. F. 174.

Resolutio 6. nec constituitur actus liber Dei per actum necessarium vt liberè terminatum ad creaturas, terminatione distincta & superaddita sub expresso conceptu terminationis, & prout intrinsicè defectibilem. N. 22. F. 176.

Fundatur 1. ex terminis. N. 23. F. 177.

Secundò: ex eo quod prædicta sententia involuit contradictionem. Ibi. N. 24.

Tertiò impugnatur eadem ratione, ac præcedens. N. 27. F. 178.

Tandem impugnatur quia contraria doctrina D. T. N. 29. F. 179.

Resolutio 7. nec constituitur actus liber Dei per aliquid defectibile virtualiter; nempe, per ipsam Dei volitionem, quatenus perinde se potest habere, ac si deficeret. N. 31. F. 183.

Impugnatur 1. hæc sententia ex dictis resolutione præcedenti
N. 32. F. 148.

Secundò, quia probat idem per idem. Ibi.

Resolutio 8. Divina libertas non consistit in indifferentia Diuine
voluntatis, quantum est ex parte ipsius, quæ dicitur indifferen-
tia passiuæ ad eliciendum actualitatem volitionis, vel nolitionis;
sed in indifferentia illius ex parte eius, ad quod dicitur, quæ est in-
differentia purè actiua ad mutandum creaturas ad fore, vel non
fore. N. 33. F. 186.

Obijciuntur, & solvuntur argumenta. N. 41. F. 193.

Resolutio 9. actus liber Dei constituitur per ipsum actum nec-
cessariam vt mutantem creaturas ad fore, vel non fore, seu vt
connotat passiuam mutationem creaturarum prout sic, qui purè
est defectibilis quoad denominationem, non propter defectum
alicuius intrinseci, sed propter defectum extrinseci connotati.
Vnde prædicta denominatio est adæquatè intrinseca, non abso-
luta, sed connotatiua. N. 43. F. 195.

Obijciuntur, & solvuntur argumenta. N. 47. F. 200.

Dubium 5. vtrum Diuina voluntas ab omni actu liberò po-
tuerit manere suspensa. N. 1. F. 217.

Resolutio vnica: Diuina voluntas non potuit ab omni actu li-
berò manere suspensa. N. 2. F. 230.

Fundatur 1. ex dictis dubio præcedenti resolutione 7. & 8. Ibi.

Secundò & principaliter fundatur, ex quo exercitium per sus-
pensionem ab omni actu dicit in suo formali conceptu imperfec-
tionem. N. 9. F. 217.

Tertiò fundatur à paritate Diuini intellectus. N. 14. F. 221.

Obijciuntur, & solvuntur argumenta. N. 17. F. 224.

Dubium 6. & anonomasticum inter Doctores Societatis, & The-
mistas: Vtrum Deus concurrat ad actus nostros liberos per de-
cretum ab intrinseco indifferens, & inefficax, vel per decretum ab
intrinseco efficax, & determinatum. F. 234.

Sententia Iespitarum, & in quo disident, proponitur, N. 1. 2. & 3.

Resolutio prima: Repugnat Deum ad actus nostros liberos concurrere per decretum ab int. infeco indifferens. N. 5. F. 238.

Fundamentum primum, quo impugnantur omnes modi relationi, quibus aduersarij, constituunt prædictum decretum indifferens,

Fundamentum secundum, ex implicantiâ determinationis Diuini noncursus per electionem voluntatis creatæ. N. 34. F. 254.

Fundamentum 3. ex implicantiâ identitatis Diuini concursus indifferens cum concursu voluntatis creatæ. N. 51. F. 265.

Fundamentum quartum, ex quo tale decretum opponitur decreto prædefinitivo antecedenti, & efficaci consensus, vt libere independenti à scientia media de ipso. N. 58. F. 271.

Fundamentum quintum, ex incompatibilitate prædicti decreti indifferens, cum decreto de purificanda cōditione. N. 63. F. 276.

Fundamentum sextum, ex impossibilitate prædicti decreti indifferens cum scientia media. N. 71. F. 282.

Fundamentum septimum, ex quo Deus cum illo decreto indifferenti, vel esset auctor actus mali, vel esset solum permissor actus boni. N. 63. F. 299.

Fundamentum octauum, ex quo Deus cum illo decreto indifferenti concurreret cæco, & ignoranti modo. N. 126. F. 323.

Fundamentum nonum, ex quo cum illo decreto non componitur providentia Dei erga nostros actus liberos. N. 136. F. 326.

Fundamentum decimum, ex quo prædictum decretum componi non potest cum supræmo Dei dominio erga nostros actus liberos. N. 149. F. 338.

Fundamentum vndecimum, ex quo prædictum decretum tollit Deo rationem primæ causæ, primi que agētis liberi. N. 173. F. 355.

Fundamentum duodécimum, ex quo prædictum decretum tollit etiam à Deo rationem agentis liberi. N. 205. F. 377.

Fundamentum decimum tertium, ex quo Deus per illud decretum nobis donaret suam omnipotentiam, sicut aliquis donat alteri librum, & pariter nobis suam omnipotentiam subijceret. N. 211. F. 382.

Fundamentum quartum decimum, ex quo tall decreto indiffe-
nti discretio consentientis à non consentiente reducetur non
voluntatem Divinam, sed in humanam. N. 218. F. 388.

Fundamentum quintum decimum, ex quo supposito illo decreto
non esset necessarium orare pro gratia efficaci obtinenda ad con-
sensus. N. 340. F. 405.

Fundamentum decimum sextum ex quo cum prædicto decreto
non componitur Deum esse omnipotentem in prædestinando, & re-
solutio. N. 250. F. 413.

Resolutio 2. Deus ad actus nostros liberos concurrat per decre-
tum ex se, & ab intrinseco efficax, & determinatum. N. 289. F. 437.

Fundamentum 1. ex locis Sacre Scripturæ. Ibi.

Fundamentum 2. ex autoritate Divi Augustini. N. 302. F. 443.

Fundamentum 3. ex Concilio Arausicano, Milevilano, Tridenti-
o, & Senonensi. N. 319. F. 455.

Fundamentum 4. ex alijs Sanctis Patribus, ex summis Pontifici-
is, ex orationibus Ecclesiæ, & ex Cathecismo Romano.

Fundamentum 5. ex autoritate Divi Thomæ. N. 332. F. 466.

Fundamentum 6. à ratione ex communissimo illo principio:
quod movetur, ab alio movetur. N. 362. F. 492.

Fundamentum 7. ex indifferentia intrinseca nostræ voluntatis.
N. 375. F. 502.

Fundamentum 8. ex eadem intrinseca indifferentia iuxta doc-
trinam adversariorum. N. 381. F. 507.

Fundamentum 9. ex intrinseca efficacia Divinæ gratiæ auxilian-
tis. N. 386. F. 511.

Fundamentum 10. quo instatur fundamentum sententiæ contra-
riæ. N. 394. F. 518.

Fundamentum 11. quo etiam ex præfata doctrina instatur aliud
fundamentum contrariæ sententiæ. N. 429. F. 540.

Fundamentum 12. quo etiam ex eadem doctrina ad hominem
retorquentur alia argumenta oppositæ sententiæ. N. 439. F. 546.

Fundamentum 13. ex quo firmitus constituitur spes nostra circa
æternæ

æternæ gloriæ consequutionem, Deo concurrente ad nostros actus
liberos per decretum ab intrinseco efficax, quàm ab intrinseco in-
differens. N. 448. F. 555.

Fundamentum 14. ex quo aliter prædestinatio solum esset contra
certitudinem præscientiæ; secus verò certitudine ordinis, & causali-
tatis. N. 452. F. 560.

Resolutio 3. in qua concordatur libertas creata cum efficacia
intrinseca Divini Decreti. N. 484. F. 589.

Obijciuntur i. & solvuntur argumenta ex primario Complutensi
Herrera. N. 498. F. 589.

Obijciuntur argumenta ex RR. Thyrsio primario Salmanticensi.
N. 571. F. 649.

Obijciuntur argumenta alterius primarij Complutensis Societa-
tis in suo manu scripto de auxilijs. N. 589. F. 664.

Obijciuntur argumenta primarij Complutensis Riba de Neira
loquendo de constitutivo libertatis. N. 615. F. 688.

HAud dubium Tyronorum Theologorum ingenia in his quæ à diversis conscripta sunt, nimio plus occupari contingat; idque propter multiplicia, & nō necessaria dubia. Nos ergo, & communem omnium præceptorem D. Thomam, eiusque discipulorum persecuti vestigia in explicandis præcipuis dubijs, quæ à Theologis in scholis hac nostra tempestate agitari solent, tradenda duximus ea, qua potuimus claritate, & brevitate, relictua opera controversiis relinquentes. Quæ dubia in partes dividere; dest, per tomos, qui in quarto dicuntur, penuria, & calamitas temporum me coegit. Nec mihi studium est aliorum thomistarum labores compilare, sed promovere. Nec prorsus negligimus stabilimina subtilissimæ doctrinæ Societatis Jesu. Nec cū eis morosas rixas intendimus; sed pure D. Th. discipulorumque eius mentē indagare, ut unusquisque in suo sensu abundet. Nec nostras rationes, contrariorumque fundamenta in longa syllogismorum stamina deducimus. Nec inter respondendum verbosas formulas multiplicamus, nisi ubi prudentia, & rei difficultas id exposcit. Nec artis est artem cælare, ut aiebat quidam ex Societate Jesu, nisi quando necesse est, ut vitemus temporis iacturam; laboris profusionē, & lectoris nauseam. Veritatis abditæ compendia venamur, non gloriolam ex illis, qui attentionem, nec in horam tolerant, qui pro eodem habent rerum difficultatem, & scribentis obscuritatem. Quinimo difficultates graviores non vincunt, sed demulcent, vel dissimulant.

Agimus primò, seu in prima parte de dubijs præcipuis erga proximalia Theologiæ, visionem, & scientiam Dei; in secunda parte de dubijs præcipuis erga voluntatem Dei; in tertia de dubijs præcipuis erga iustitiam Dei, prædestinationem Sanctorum, Trinitatē, & Angelos. Et sic, Deo dante, prosequemur de dubijs erga alias materias. Prodeat nunc tomus iste, qui ordine est secunda pars, quia sic pluribus placet, à me que exposcularunt plures ex lectoribus

bus huius nostræ Proviñtiæ: ut potè dubiū continens antonomas-
ticum inter doctores Societatis, & Thomistas, nempe de efficacia
Divini Decretii: Pie Lector, lege prudenter, corrige sapienter. *Tri-*
-cimum ait Aneas Silvius in proemio de mundo, & vniuerso: Quod-
-cumque de nobis iudicium fuerit, non inuiti subibimus: quandoque in hac re,
- nec optimorum speramus laudem; nec pessimorum timeamus vituperium; ne-
- qui nobis detraxerit, id gloriæ assequerur, ut ei omnes consentiant: & forsitan
- futura ætas approbabit, quod nostra reiecerit.




(*) (*) (*) (*) (*) (*)

DE VOLVNTATE DE Dubia VI.

(*) * * * (*)
* * * DVBIUM I, * * *
* * * * * *

An ratio Divi Thomæ demonstrative, & a priori probet dari in Deo voluntatem ex quo in ipso est intellectus.


 Vo in dubio est triplex difficultas; prima correspondet titulo dubij. Secunda; an per rationem Divi Thomæ demonstratur immediate voluntas ipsa, vel solum actus voluntas. Tertia: An ita voluntas sequatur intellectum, ut neque per potentiam Dei absolutam possibilis sit natura intellectiva nõ volitiva.

2] De voluntate Dei
RESOLVTIO I,

Ratio D. Thomæ demonstrati-
ue, & apriori probat dari in Deo
voluntatem ex quo in ipso
est intellectus.

2] **E**ST contra plures recētioreſ Societatis; Eam
tamen tenēt vniformiter thomiſtę, & funda-
tur : Voluntas ſequitur intellectum : ergo
demonſtratiue, & apriori probat D. THOMAS in Deo
eſſe voluntatem ex quo in ipſo eſt intellectus. Con-
ſequentia patet, & antecedens probatur reducendo
ad formam ſyllogiſticam rationem D. Thomę : quę
varijs terminis proponitur ab authoribus ; cum ta-
men difficultas in præſenti ſiſtat in ſaluare ratiocinem
D. Thomę vt iacet, & ab eo proponitur . Et ſic ne-
vim argumentorum fugere videamur, eam proprijs
terminis D. Thomę ad formam ſyllogiſticam ſic re-
duco : ſicut res naturalis actu conſtituitur per ſuam
formam naturalem, ita intellectus in actu conſtituitur
per formam intelligibilem ; ſed formam naturalem
ſequitur habitudo ipſius rei naturalis ad ipſam, ita
vt quando ipſam non habet, tendat in illam, & quan-
do habet ipſam, quieſcat in illa, & idem eſt de qua-
libet perfectione naturali, quod eſt bonum nature,
quę

Dubium I,

3

quæ habitudo in rebus carentibus cognitione vocatur appetitus naturalis : ergo & formam intelligibilem sequitur habitudo naturæ intellectualis ad bonū per eam apprehensum, ita vt quando ipsum non habet, tendat in illud, & quando habet, quiescat in illo, quod vtrumque pertinet ad voluntatem; & sic intellectum sequitur voluntas: oportet ergo in Deo esse voluntatem cum in eo sit intellectus. Hæc ratio D. Thomæ

3 Pro cuius penetratione notanda est duplex alia ratio ipsius: prima traditur ab eo infra quæst. 80. art. 1. ad probandum appetitum esse specialem anime potentiam ab alijs omnibus condistinctam. Et reducit ad formam sic: quamlibet formam sequitur aliqua inclinatio: ergo ad formam altioris ordinis sequitur inclinatio altioris ordinis; tunc sic sed incognoscētib; forma est altioris ordinis, quam in nō cognoscentibus, nam in his forma est omnino materialis, & propterea est tantum ipsa, & non alia, & ad vnum esse proprium, & naturale determinat vnum quodque, ita vt sit tantum ipsum quod est iuxta propriam formam naturalem, & non aliud, vt patet in inanimatis, & vegetabilibus; in cognoscentibus vero forma est immaterialis, plus vel minus iuxta illorum perfectionem, & actualitatem, & propterea est susceptiva specierum aliarum rerum, sicut sensus recipit species omnium sensibilium, & intellectus omnium intelligibilium; & sic forma in cognoscentibus non tantum est ipsa, sed alia, & taliter determinat vnum quodque ad proprium esse, & naturale illius, vt non solum sit ipsum quod est iuxta formam naturalem, verum, & omnia apprehensa per prædictas species; debent ergo ad ha-

iusmodi formas sequi proportionales inclinationes; ita vt ad formam non cognoscentium sequatur inclinatio inferioris ordinis, quæ nempe determinata sit, & secundum quam solum possint appetere propria, & naturalia illorum, quæ propterea vocatur inclinatio naturalis; ad formam vero cognoscentium sequatur inclinatio superioris ordinis, quæ nimirum in determinata sit, & secundum quam nedum possint appetere propria, & naturalia illorum; verum, & indifferenter omnia, quæ apprehendunt vt bona, & si mala sint, & nociua. Quæ inclinatio in animalibus vocatur appetitus animalis, seu sensitivus; in intelligentibus vero vocatur appetitus intellectualis, seu rationalis, qui est voluntas. Ex hac ergo ratione clare innotescit ratio Divi Thomæ in præsentî articulo; sicut enim animam hominis, quia immaterialis est, & radicaliter susceptiva specierum aliarum rerum sequitur radicaliter voluntas, sic intellectum hominis, quia forma immaterialis est, & proxime susceptivus specierum, sequitur proxime voluntas: & eodem modo formam intelligibilem representantem bonum, & conveniens, per quâ intellectus in actu constituitur, sequitur actus illius, nempe quod tendat in bonum apprehensum per formam intelligibilem, si illud non habet, vel quiescat, si illud habet.

4 Secunda ratio traditur à Divo Thoma in 1. sententiarum dist. 45. art. 1. Quam sibi appropriat Pater Herice, & ait ea demonstrari voluntatem esse, vbi intellectus est, & est huiusmodi: Quicumque habet intellectum potest iudicare conveniens, & repugnans, nam convenientia, & repugnantia obiecti etiam est

Dubium I,

est intelligibilis, utpote contenta sub ente, & vero quod est obiectum intellectus; at quicumque potens iudicare coeueniens, potest illud ut sic cognitum appetere, & similiter quicumque potens est iudicare repugnans, potest ab illo ut sic cognito fugere: Imo non propter aliud est naturis indita hæc facultas discretiva inter conveniens, & repugnans, nisi ut appetant convenientia, & fugiant repugnantia; pertinet enim huiusmodi iudicium, & discretio ad intellectum practicum, qui inditus est creaturis propter directionem suppositi, nimirum ut sciat quid debeat proficere, quidve fugere: Ergo intellectus sic potens iudicare conveniens, & repugnans, à priori infert voluntatem. Ex quo ulterius sequitur, quod intellectus actu iudicans conveniens, quod habet in quantum actu constituitur per formam intelligibilem repræsentantem bonum, à priori inferat appetitum illius. quæ est ratio Divi Thomæ in præfenti articulo. Probat ergo Divus Thomas demonstrative, & apriori in Deo esse voluntatem, ex quo in ipso est intellectus.

Obijciuntur, & solvuntur argumenta,

SED contra nostram resolutionem obijcies primo: Ratio Divi thomæ est argumentum a paritate: Ergo non est demonstratio. Consequentia patet, nam demonstratio apriori debet procedere per causam, vel rationem formalem.

8 De voluntate Dei

lem. Antecedens autem probatur, Diuus Thomas probat, quod formam intelligibilem sequitur habitudo naturæ intellectualis ad bonum per eam apprehensum, ita vt quando ipsum non habet, tendat in illud, & quando habet, quiescat in illo, quia sicut res naturalis constituitur in actu per suam formam naturalem, sic intellectus per formam intelligibilem, & formam naturalem sequitur inclinatio, vel habitudo rei naturalis ad suam formam, ita vt si eam non habet, tendat in eam, & si habet, quiescat in ea; sed hæc ratio procedit a paritate, nempe formæ naturalis: Ergo.

6. Ad hoc argumentum cui præcipue nititur fundamentum Patris Bazquez, respondeo distinguendo hanc maiorem: hæc ratio procedit a paritate fundata in eodem principio, concedo, fundata solum in proportione, nego. Et argumentum a paritate primo modo euidens, & demonstratiuus est. Vt si fieret argumentum: Sicut homo constituitur per suam formam, sic equus per suam; sed formam hominis sequitur aliqua proprietas: Ergo, & formam equi sequitur aliqua proprietas. Fundatur enim hæc paritas in eodem principio, & nedum in proportione, v.g. In eo quod formam constitutiuam rei sequitur aliqua proprietas, quod est principium per se notum. Vnde per idem est subsumere in minori, sed formam hominis sequitur aliqua proprietas, ac subsumere: Sed formam hominis ex hoc ipso quod est essentialiter illius constitutiuam, sequitur aliqua proprietas, ex quo euidenter probatur formam equi quia est essentialiter illius constitutiuam, sequi pariter proprietatem aliquam. Cum ergo ait Diuus Thomas: Sicut

Dubium I.

7

res naturalis &c. *Ly sicut* parificat formam intelligibilem cum forma naturali non in eo quod est utriusque proprium, ita ut sensus sit quod sicut se habet forma naturalis ad rem naturalem, sic forma intelligibilis ad intellectum; Sic enim esset paritas fundata in proportione. Sed *ly sicut* parificat formam intelligibilem cum forma naturali in eo quod est utriusque formæ commune, scilicet, quod utraque est verè rei constitutiva. Et sic cum Divus Thomas subsumit formam naturalem sequi habitudinem illam, est idem ac si subsumeret talem habitudinem sequi ad formam illam, non quia forma naturalis, sed quia forma rei constitutiva. Et sic est paritas fundata in eodem principio, & est idem ac si Divus Thomas subsumeret in sui probatione principium illud commune: *Formam constitutivam rei sequitur aliqua habitudo*; Unde evidenter infertur quod cum forma intelligibilis verè sit constitutiva intellectus, illam etiam sequatur habitudo intellectiva ad bonum per eam apprehensum.

7 Et quod iste sit legitimus sensus Divi Thomæ probo ex eo quod Divus Thomas ait: Formam naturalem ex quo est constitutiva rei naturalis sequi habitudinem rei naturalis ad ipsam, ut quando non habet, tendat in eam, & quando habet quiescat in ea, non determinando de habitudine naturali, vel elicita; sed hoc post modum determinat dicendo talem habitudinem in carentibus eognitione vocari appetitum naturalem, ac si simul subsumeret in cognoscentibus esse appetitum elicatum: Ergo signum evidens est quod hic assumit extremum paritatis non secundum id quod habet proprium, nempe in quantum res naturalis, &

De voluntate Dei

per formam naturalem constituta, nam vt sic sequitur habitudo determinate naturalis, sed secundum id quod habet commune cum alijs formis, scilicet in quantum rei constitutiua est. Deinde hoc innotescit ex quo Diuus Thomas in secunda ratione allegata vtitur illo principio vniuersali, vt perse noto, nempe *omnem formam sequitur aliqua inclinatio*, hoc ipsum exemplificando in igne, qui ex sua natura inclinatur in locum superiorem, & ad hoc, quod generet sibi simile. Cur autem Diuus Thomas in præsentia non assumpfit hoc principium in communi, sed veluti exemplificatū in forma naturali, fuit quia hoc principium maximè innotescit in forma naturali, cum experiamur ignē ratione suæ formæ naturalis inclinari in locum superiorem. Vnde, & in secunda ratione taliter illud commune principium assumit, quod statim addit exemplum ignis: Sicut ergo ibi, & principium commune, & exemplum seorsim assumit, sic in præsentia principium, & exemplum per modum vnius sumit, quod est sumere principium illud exemplificatum.

8 Sed statim dices: Vnde habetur principium illud esse perse notum? Ad hoc respondeo, quod illius quod est perse notum non potest dari ratio, sed explicatio, quæ datur à Diuo Thoma 1. contr. Gent. cap. 72. quia omni enti in quantum tali competit appetere suam perfectionem, si non habet, vel quiescere in ea, si habet; hoc enim est perse notum. Cum autem hoc competat omni enti in quantum ens, non potest non competere ratione formæ constitutiuae entis in quantum ens, & sic non potest non competere ratione formæ ex hoc ipso, quod constitutiua est. Præte-

Dubium I. 9

rea forma ex hoc ipso, quod constituit rem in suo esse, petit sui complementum: Ergo, & petit media ad illud consequendum; hoc medium non potest non dicere ordinem, & habitudinem ad illud, quæ habitudo non potest non esse per modum tendentiæ, si non habet, vel per modum quietis, si habet. Tandem cum principium illud ex vna parte sit notum informis naturalibus, & aliunde iuxta tertiam rationem Divi Thomæ relatam constans sit prædictam habitudinem sequi formam intelligibilem, non est cur principium illud non habeatur vt perse notum.

9 Sed dices: & si illud principium sit perse notum, ex illo tamen non potest probari formam intelligibilem constitutivam intellectus in actu sequi habitudinem, quæ sit actus voluntatis, ergo. Probatur antecedens, nam ex illo principio eque probatur ad formam naturalem sequi illam habitudinem, ac illam sequi ad formam intelligibilem, cum principium illud sit commune vtrique formæ; at ex illo principio non potest probari ad formam naturalem sequi habitudinem, quæ sit actus voluntatis: Ergo. Explicatur hoc: Ex forma communi non potest probari proprietas particularis; sicut ex forma sensitiva non potest probari risibilitas: Ergo ex illo principio communi omnium formæ non potest probari voluntas, quæ est proprietas formæ intelligibilis.

10 Sed respondetur ita esse, quod ex illo principio non probat Divus Thomas immediate voluntatem, sed solum habitudinem aliquam naturæ intellectualis ad bonum sibi conveniens. Attamen sicut postmodum Divus Thomas subsument habitudinem

nem in carentibus cognitione esse appetitum naturalem, sic postquam concludit habitudinem aliquam sequi ad formam intelligibilem, subiungit esse actum voluntatis, seu ad voluntatem pertinere; quod utrumque probat attendendo ad id quod utriusque formæ proprium est: Nam ut ait quarto contra Gentes, cap. 19. quia forma naturalis est ratio, & principium affinitatis, & convenientiæ cum eo ad quod movetur v.g. gravis cum loco inferiori, habitudo sequuta ad illam vocatur appetitus naturalis, quæ est quædam propensio nature ab ipso authore nature congenita media forma naturali ad perfectionem sibi propriam, & debitam. Attamen forma intelligibilis non est ratio, & principium illius habitudinis in quantum est ratio, & principium affinitatis, & convenientiæ nature intellectualis cum debita perfectione, nam huius solum est ratio, & principium ipsa forma naturalis; nempe anima hominis; sed solum forma intelligibilis est ratio; & principium illius habitudinis, in quantum est ratio, & principium, ut intellectus apprehendat, & iudicet bonum, & conveniens; & sic habitudo illa non potest esse appetitus naturalis, sed elicitus, secundum quem natura intellectualis fertur in bonam cognitum à se, & ut à se mota, proindeque fertur appetitu intellectuali, id est non propensione, sed volitione, quod si feratur per tendentiam, erit desiderium, si vero per quietem, erit Gaudium. Deinde, ut ait Divus Thomas in secunda ratione, quia forma naturalis est fixa, invariabilis, & determinata, habitudo sequuta ad illam est etiam fixa, invariabilis, & determinata, secundum quam res naturalis solum potest appetere propria, & naturalia

Dubium I.

13

intelligibili : Et de hac solum forma loquitur Dicitur Thomas, quia iuxta diversitatem formæ specificæ, diversa, & ad diversum finem sequitur inclinatio in rebus, & non iuxta diversitatem existentia, vel alterius ultimæ actualitatis.

16 Sed obijcies contra. Dicitur Thomas loquitur de intellectu constituto in actu ultimo, & completo; ergo si pro ut sic non constituitur per formam intelligibilem, principium Divi Thomæ est falsum. Probatur antecedens: Tum quia Dicitur Thomas ex intellectu in actu constituto infert inclinationem ad bonum apprehensum, & cognitum, & nedum cognoscibile: Tum quia illæ duæ habitudines sequuntur; scilicet quiescere, & tendere sunt actus voluntatis; sed actus voluntatis nõ sequitur intellectum in actu primo; sed in actu secundo: Ergo.

17 Respondetur distinguendo Primum Antecedens, Dicitur Thomas loquitur de intellectu constituto in actu ultimo, & completo, ut requisito ad sequelam inclinationis, concedo, ut principio, & ratione formali illius, nego. De intellectu igitur constituto in utroque actu, & specifico, & ultimo loquitur Dicitur Thomas; de intellectu constituto in actu primo, & specifico, ut de forma, & ratione formali ad quam sequitur inclinatio elicitata ad bonum; de intellectu vero ut de conditione requisita ad sequelam inclinationis. Si enim intellectus media forma intelligibili non cognoscat, & iudicet. Quod per eam representatur, scilicet bonum, & conveniens, illud que pro ut sic cognitum voluntati proponat, non sequitur actus voluntatis. Quod à simili patet in re natura-

si cuius sola forma constitutiva est ratio formalis inclinationis naturalis ad propriam perfectionem; attamen, ut hic, & nunc sequatur hæc inclinatio requiritur existentia per modum conditionis; similiter sola forma rei constitutiva est ratio formalis operandi, attamen operatio hic, & nunc non sequitur nisi ad formam completam existentia.

18 Sed adhuc obijcies: intellectus antecedenter ad species, & independenter ab illis est potentia specificè, & essentialiter distincta à voluntate, & alijs potentijs, quod habet per habitudinem, & ordinem ad proprium obiectum, secundum quod scilicet est potens attingere ens ut verum, & prout sic etiam est potentia proxima intelligendi, qua mediante, anima, quæ radicale principium est, intelligit. Neque hoc potest habere per speciem, aliter hæc effet tota ratio proxima intelligendi, cum tamè intellectus partialiter proxime cum specie insuat in intellectionem, quia ab obiecto, & potentia paritur notitia. Imò probabile est quod species active non concurrat; imò in tali casu intellectus effet pura potentia passiva, sicut materia prima, quæ solum in actu proxime potens operari constituitur per formam: non ergo intellectus in actu primo; & specifico constituitur per formam intelligibilem.

19 Sed quidquid sit an species active ad intellectionem concurrat, quæ est opinio communior inter Thomistas, an etiam sit tota ratio agendi proxima, quam tenet Caietanus infra quest. 79. art. 2. §. 4. ad secundum, dum asserit, intellectum ex se nullam habere intelligendi rationem, sed per speciem factum actu

Dubium I.

11

naturalia ipsius, & sic solum est appetitus naturalis; & quia forma intelligibilis variabilis est, & indeterminata, cum indifferenter intellectus sit susceptivus specierum omnium rerum, ideo habitudo sequuta ad illam, est etiam variabilis, & indeterminata, secundum quam natura intellectualis nedum potest appetere propria, & naturalia ipsius: id est ea ad quæ inclinatur ex forma naturali, verum, & indifferenter omnia, quæ apprehendit, ut bona, & si mala sint, & nociva; qui appetitus non potest non esse elicitus, & actus voluntatis.

11 Dices tandem: idem est formam, constitutivam ex hoc ipso quod constitutiva est, sequi habitudinem aliquam ad propriam perfectionem, ac habitudinem illam sequi ad hanc formam, ad illam, & ad illam, & sic usque ad omnes: Ergo si illud principium est per se notum, etiam erit per se notum ad formam intelligibilem sequi habitudinem aliquam; sicut si est per se notum omnem hominem esse animal rationale, etiam est per se notum Petrum esse animal rationale: Non ergo habitudo illa demonstrari potest.

12 Ad hoc respondetur, ita esse quod ad formam intelligibilem sequi habitudinem aliquam est per se notum, sicut & omnem formam constitutivam rei sequi aliquam habitudinem. Ex quo solum inferitur, quod Divus Thomas in huius probatione non procedat demonstrative, licet procedat arguitive evidenter, sicut cum probatur, quod Petrus est rationalis, quia homo est rationalis. Ratio autem D. Th. ut diximus, non sinit in huius probatione, quin potius statim hoc sumit ut principium, ex quo inferri talem habitu-

dinem esse actum volūtatis, quod tacite demōstrat, vel demōstratū supponit, eo ipso quod est habitudo sequuta ad formā intelligibilem, quia nempe secūdam eā intellectus apprehendit, & iudicat bonum, & cōveniēns, proindeque habitudo ad illam sequuta est, non qualibet, sed ad bonum cognitum, & sic est appetitus elicited, qui vocatur actus voluntatis.

13 Secundo obijcies. Ratio Divi Thomę procedit ex principijs solum probabilibus: Non ergo est demonstrativa. Probatur antecedens, procedit ex hoc principio: *Intellectus in actu constituitur per formam intelligibilem*, Sed hoc principium solum est probabile, cum Durandus, & alij cum eo negent intellectum agentem, & species intelligibiles, tam impræffas, quam expræffas: Ergo. &c.

14 Respondetur dari species intelligibiles, & intellectum agentem supponi à Divo Thoma, vt demonstratum in tertio de anima; & sententia Durandi fere ab omnibus Philosophis, & Theologis relinquatur tanquam improbabilis, vt ipsi doctores Societatis fatentur, & tenentur fateri.

15 Sed nihilominus obijcies, & si dentur species intelligibiles; per eas tamen intellectus non cōstituitur in actu, sed solum per intellectionem. Respondetur, quod per formam intelligibilem non constituitur in actu ultimo, & completo, bene tamē in actu primo, & specifico; quia intellectio est ultima actualitas in genere intelligibili, proindeque se habet; sicut existentia in esse naturali; vnde sicut hæc supponit formam dantem speciem in esse naturali, sic etiam intellectio supponit formam dantem speciem in esse

inte-

actu ipsum intelligibile habere vim activam intelli-
 gendi, ex se tamen illam habere solum inchoative, id
 est radicaliter, ut à multis Theologis interpretatur.
 Quidquid, inquam, sit de his opinionibus, hoc est
 apud omnes certum, quod intellectus potest conside-
 rari, & phisice, & methaphisice, & intelligibiliter, seu
 intentionaliter. Phisice consideratur in quantum for-
 ma est, & actus ipsius animæ, à qua dimanat, & quam
 perficit, & ut sic non potest constitui in actu per for-
 mam intelligibilem; imo ipse pro ut sic est forma, &
 actus constituens animam potentem proxime intelli-
 gere. Methaphisicè consideratur secundum ordinem
 ad proprium obiectum, pro ut scilicet est potens etiã
 proxime attingere ens sub ratione veri; ab obiecto
 enim specificatur, sicut quælibet alia potentia; & sic
 etiam patet, quod non potest constitui in actu primo,
 & specificò per formam intelligibilem, intelligibili-
 ter vero, seu intentionaliter consideratur secundum,
 quod intellectus aliàs forma, & actus, & potens pro-
 xime intelligere, natus est per suam immaterialitatem
 fieri omnia, quæ intelligit, & secundum hanc aptitudi-
 nem, & capacitatem est intelligibiliter in potentia;
 secundum vero, quod actu est, & fit ipsum obiectum,
 est intelligibiliter in actu: Et propterea hoc esse vo-
 catur intelligibile, quia est intellectum esse obiectum
 non secundum esse naturale, sed intelligibile, & intē-
 tionale; & pro ut sic intellectus in actu constituitur per
 speciem, quæ propterea vocatur forma intelligibilis,
 quia secundum eam obiectum intelligibiliter, & intē-
 tionaliter vnitur intellectui, illumque constituit in
 esse intentionaliter, & intelligibiliter ipsum obiectum.

Unde

Vnde quia intellectus Divinus ex se actu cōtinet omnia intelligibilia, ideo dicitur actus purus, adhuc in esse intelligibili. Quia vero intellectus creatus ex se, & ex natura sua non est actu aliquod intelligibile, sed media specie super addita, propterea ex se, & ex natura sua dicitur pura potentia in esse intelligibili. Et intellectus humanus quia à principio nulla fuit actualis, seu secundatus specie, sicut intellectus Angelicus, communiter dicitur, quod à principio est tanquã tabularasa in qua nihil est scriptum. De intellectu igitur sic intelligibiliter considerato loquitur Divus Thomas dum ait intellectum in actu constitui per formam intelligibilem, nam per eam intellectus, alias pura potentia in esse intelligibili, indifferensque omnino, & indeterminatus, in actu intelligibiliter constituitur, & fit potentia intelligibiliter determinata, potensque proxime determinatam intellectionem elicere, quod est constitui intelligibiliter in actu primo, & specificò.

20. Tertio obijcies, ratio Divi Thomæ, vel procedit in quatuor terminis, vel innititur principio solum probabili : Non ergo est demonstrativa. Probatur antecedens, ex quo intellectus constituitur in actu per formam intelligibilem, sicut res naturalis per suam formam naturalem, & formam naturalem sequitur inclinatio rei naturalis ad ipsam, infert Divus Thomas, quod formam intelligibilem sequitur inclinatio ad bonum apprehensum; at hæc ratio, vel procedit in quatuor terminis, vel innititur principio solum probabili, quia, vel innititur illi principio, quod obiectum est idem, cum forma intelligibili, quod est solum

solum probabile, cum oppositum sit probabile, etiam inter Thomistas, vel in conclusione ponitur aliquis terminus, qui non ponitur in præmissis, nempe bonum apprehensum: Ergo. Explicatur hoc ipsum, ex quo res naturalis inclinatur ad formam illius constitutivã, & intellectus in actu constituatur per formam intelligibilem, quod infertur est, quod natura intellectualis inclinatur ad formam intelligibilem: Si ergo Divus Thomas non infert inclinationem naturę intellectualis ad formam intelligibilem, sed ad bonum apprehensum, non recte infert, vel idem intelligit per bonum apprehensum, ac per formam intelligibilem, quod tamen incertum est, & solum probabile, ut omnes teneantur fateri.

217 Respondetur negando assumptum quoad utramque partem, nam licet species non sit idẽ formaliter cum obiecto, hoc tamen est apud omnes certum, & indubitatum, quod esse formam intelligibilem constituentem intellectum in actu convenit per se primo, & principaliter obiecto, & non speciei; unde cum obiectum per se ipsum valet intellectui uniri, per se ipsum etiam est forma intelligibilis, & non media specie, ut divina essentia respectu intellectus Beati, & substantiã Angeli respectu proprię sui intellectiõnis. Quando vero per se ipsam uniri non potest, ei unitur media specie, ut sui Vicaria, & Ministra. Proindeque species est forma intelligibilis ministerialiter tantum, & per accidens, hoc est, loco obiecti, & ut eius vicem gerens, pro eoque substituens, ut nimirum obiectum cognoscatur; non ut ipsa cognoscatur; unde adhuc tunc forma intelligibilis per se, &

C

princi-

18 De voluntate Dei

principaliter talis est obiectum ipsum intelligibile; Neque valet dicere, quod obiectum est intelligibile vt, *quod*, forma vero est intelligibilis vt *quo*; non, inquam, valet; nam sicut cum obiectum per se ipsum immediate vnitur intellectui, & est intelligibile vt *quod*, & vt *quo*: vt *quo*, in quantum fecundat intellectum ad sui cognitionem, vt *quod*, in quantum illam terminat; sic cum vnitur media specie est intelligibile vt *quod*, & vt *quo*, cum hac tamen differentia, quod non est intelligibile vt *quo*, immediate, & per se ipsū, sed media specie vt sui vicaria, & ministra. Sicut ergo species est forma intelligibilis, vt vicaria obiecti, illius que ministra, sic adhuc tunc obiectum est forma intelligibilis per se, & principaliter.

22 Ex his ergo respondetur ad argumentum, vel quod in præmissis Diuus Thomas per formam intelligibilem intelligit formam intelligibilem per se, & principaliter talem, non quæ est talis per accidens, & ministerialiter; vnde cum forma intelligibilis per se, & principaliter talis sit obiectum ipsum per speciem repræsentatum, per idem est inferre inclinationē ad formam intelligibilem, atque ad bonum apprehensum. Vel dicendum, quod licet per formam intelligibilem intelligat Diuus Thomas speciem ab obiecto realiter distinctam, intelligit tamen eam vt formam intelligibilem per accidens, & loco obiecti, & sic sicut ex hoc ipso nō est principium cognitionis sui, sed obiecti, sic non est principium inclinationis ad ipsam, sed ad obiectum. Et pariformiter, licet in præmissis non ponatur obiectum in se, & formaliter, ponitur tamen in sui vicaria, & ministra, quod

quod est poni æquivalenter.

23 Sed obijciēs contra. Quomodolibet obiectum sit forma intelligibilis, adhuc ratio Divi Thomæ procedit in quatuor terminis: Non ergo est demonstrativa. Probat̄ur antecedens: quomodolibet obiectum sit forma intelligibilis, non est forma intelligibilis secundum esse physicum, & entitativū, sed solum secundum esse intelligibile, & intentionale; at Divus Thomas infert inclinationem non ad bonum, secundum esse intentionale, & intelligibile; sed secundum esse physicum, & entitativum: Ergo. Confirmatur. Formam naturalem secundum Divum Thomam sequitur inclinatio rei naturalis ad ipsam: Ergo formam intelligibilem sequitur inclinatio naturæ intellectualis etiam ad ipsam; at obiectum secundum esse physicum, & entitativum non est forma intelligibilis, sed solum secundum esse intentionale, & intelligibile: Ergo cum Divus Thomas infert inclinationem naturæ intellectualis ad bonum prout in re possessum, vel possidendum, procedit in quatuor terminis.

24 Sed respondetur distinguendo illam maiorem: Divus Thomas infert inclinationem non ad bonum secundum esse intentionale, & intelligibile absolute, & simpliciter; hoc est pure, & solum quatenus est forma constitutiva illius, concedo: ad bonum secundum esse intentionale, & intelligibile cum addito, hoc est, ut coniungendum cum vero, reali, & physico esse illius, nego. Consequentia ergo Divi Thomæ est, quod hoc ipso, quod intellectus constituitur in actu per formam

Intelligibilem, quæ est ipsum bonum intentionaliter, natura intellectualis appetit, quod hoc ipsum bonum intentionaliter possessum, possideatur physice, & realiter; nam bonum possessum solum intentionaliter, est bonum possessum solum imperfecte, & solum perfecte possidetur, cum possidetur prout in re; proptereaque natura intellectualis in actu constituta per formam intelligibilem est quidem bona, sed imperfecte, utpote solum intelligibiliter; unde ex hoc ipso inclinatur, & appetit ut bonum illud imperfecte possessum, perfecte possideat, quod non est aliud, quam appetere ipsum bonum intentionale, non absolute, & simpliciter, sed ut coniungendum cum physico, & entitativo esse illius.

25 Ad confirmationem pariter dico ad formam naturalem sequi inclinationem rei naturalis ad ipsam, non absolute, & simpliciter consideratam, nempe quatenus pure constitutivam rei naturalis, sed ad ipsam cum addito, hoc est, ut complendam, & coniungendam cum debita, & proportionata perfectione. Et sic debere intelligi Divum Thomam patet: Tum quia principium, & terminus inclinationis debent distinguui, cum principium supponatur ad inclinationem, & terminus subsequatur eam; sed forma naturalis ut constitutiva est principium inclinationis: Ergo ut sic non potest esse terminus inclinationis. Deinde Divus Thomas subsumit inclinationem rei naturalis ad suam formam naturalem, ita ut quando non habet ipsam, tendat in eam; Patet autem, quod non habita forma constitutiva rei naturalis non potest res naturalis tendere in illam, cum appetere necessario supponat esse

esse rei simpliciter, & absolute; habita autem forma constitutiva rei sine sui complemento, & debita, seu convenienti perfectione, in eam tēdere potest quātū ad sui complementum, seu coniunctionem cum debita perfectione, quomodo lapis in actu constitutus per propriam formam lapideam appetit eam quantum ad sui coniunctionem cum centro, quo adeptus, in eo quiescit; & eodem modo homo iam iustificatus per gratiā; appetit eam non absolute, & simpliciter, sed quantum ad sui consumationem, & complementum vsque ad sui coniunctionem cum beatitudine.

26

Sed statim contradicta infurges multipliciter. Primo, quod D. Thomas postquam dixit quamlibet rem naturalem habere habitudinem ad suam formam, immediate subiungit: *Et idem est de qualibet perfectione naturali, quod est bonum nature*, id est de qualibet alia perfectione supervenienti: Ergo in primis verbis loquitur de forma constitutiva independenter à sui complemento, seu pure ut constitutiva est, aliter erit inutilis repetitio. Secundo, ex verbis Divi Thomæ, quod scilicet res naturalis habet inclinationem ad suam formam, ut quando non habet ipsā, tendat in eam, & quando eam habet, quiescat in ea, solum sequitur rem naturalem non posse habere habitudinem ad suam formam simpliciter, & absolute per modum tendentiæ, & appetitus, quia eam iam pro ut sic habet; non tamen sequitur non posse ad illam habere habitudinem per modum quietis, cum quies sit de re iam habita: Ergo de hac habitudine loquendo nullam est fundamentum in Divo Thoma, ut interpretetur de habitudine ad formam constitutivam quan-

tum ad sui complementum. Tertio, ex nostra solutione sequitur rem naturalem non solum non habere habitudinem tendentiæ ad formam constitutivam, verum neque ad complementum sui intrinsicum, nempe quantum ad proprietates ab ea dimanantes, namque huiusmodi proprietates non possunt non esse in eodem instanti, in quo est ipsa forma constitutiva, cum producantur ad productionem illius, & eadem actione. Quarto, licet hoc ita sit de appetitu ad formam naturalem, non tamen de appetitu ad formam intelligibilem: Ergo. Probatur antecedens: bonum in re possessum non est complementum formæ intelligibilis, nam forma intelligibilis non perficitur per bonum in re: Ergo appetitus ad bonum in re non est appetitus ad formam intelligibilem quantum ad sui complementum, sicut est appetitus ad proprietates rei naturalis, utpote istæ vere complent, & perficiunt essentiam. Tandem licet ita sit, quod syllogismus Divi Thomæ non procedat in quatuor terminis, ex quo in conclusione infert habitudinem ad bonum apprehensum; procedit tamen in quatuor terminis, ex quo infert habitudinem naturæ intellectualis ad bonum apprehensum, nam in præmissis non ponitur natura intellectualis constituta in actu, sed solum intellectus; patet autem, quod natura intellectualis non est idem quod intellectus: Ergo.

27

Ad primum respondent aliqui Thomistæ dicendo, quod per illa subsequentiæ verba non intelligit Divus Thomas rem naturalem habere

habere inclinationem ad perfectionem illam supervenientem, quia de hac iam dixerat antecedenter in primis verbis, sed quod illa forma perficiens etiam inclinatur, & habet appetitum ad rem ipsam naturalem, quæ est subiectum illius; ita ut quoad non communicatur illi, appetat se illi communicari, semel vero communicata quiescat in illo. Sed neque leuiter mihi satisfacit hæc interpretatio, namque perfectio superveniens non communicata subiecto non potest appetere se illi communicari, nam dum non existit, non potest appetere, seu habere appetitum, & semel communicata vni subiecto non potest appetere sui met existentiam in altero subiecto, quia non potest appetere, quod naturaliter repugnat, qualiter repugnat vnum accidens transmigrare de subiecto in subiectum. Alter ingeniosissimus Thomista in suis manu scriptis respondet, quod perfectio superveniens alia est intrinseca, & quæ dimanat ab ipsa forma constitutiva tanquam proprietas illius, ut est calor respectu ignis, & descensus in centrum respectu lapidis; & de perfectione huius generis loquitur Divus Thomas in primis verbis, quando ait, quamlibet rem naturalem habere habitudinem ad suam formam, vocatur enim prædicta perfectio forma sua, id est, constitutiva, quia est complementum intrinsecum illius ab ipsa dimanans, & ei debita in instanti generationis, iuxta illud Divi Thomæ: Qui dat formam, dat consequentia ad formam. Alia est perfectio superveniens extrin-

extrinseca, & non profuens à forma constitutiva, est tamen ei bona, & proportionata, vt centrum ipsum ad quod inclinatur lapis, & similiter actio generativa, omnis enim natura appetit generare sibi simile, cum appetat sui conservationem; cum tamen generatio nō sit forma intrinseca permanens in generante, sed subiective in passio iuxta probabilem thomistarum sententiam. Et de hac perfectione loquitur Diuus Thomas in verbis sequentibus, cum ait: *Et idem est de quacumque perfectione, quod est bonum nature*, ac si diceret, res naturalis constituta in actu per suam formam naturalem, non solum ad suam formam, id est ad intrinsecum sui complementum, verum, & ad quamecumque aliam perfectionem, dummodo sit bonum nature ei conueniens, & proportionatum habet inclinationem. Verum hæc solutio, & interpretatio licet sit sufficiens, videtur tamē voluntaria, cum illa verba *de quacumque perfectione* sensum vniuersalem contineant; vnde sine fundamento limitantur ad perfectionem extrinsecam.

28 Verius ergo mihi videtur dicendum, quod in primis verbis loquitur Diuus Thomas de inclinatione rei naturalis ad suam formam quantum ad sui complementum, & perfectionem; in verbis vero sequentibus intendit, quod non solum res naturalis inclinationem habet ad suam formam pro vt sic, verum, & ipsa eadem forma, quæ est illius perfectio, & complementum, appetit etiam bonum sibi conueniens, debitum, & proportionatum. Non enim solum homo appetit perfectionem sibi debitam, & conuenientem, verum, & potentia visiva, quæ est illius complementum,

mentum, appetit etiam bonum sibi conveniens, & debitum, v. g. species visibiles, & ipsum videre; & hoc modo proprium, & conveniens sibi bonum appetit quælibet potentia. Potest enim potentia considerari in esse formæ, & qualitatis; & ut sic est perfectio, & complementum naturæ, à qua dimanat, proindeque ut sic, est terminus inclinationis rei naturalis ad ipsam. Deinde potest considerari in esse potentiæ formaliter, videlicet secundum ordinem, quem dicit ad obiectum; & hoc modo consideratur ut subiectum actuabile, & perfectibile: quomodo potentia cognoscitiva pericitur per species, & omnis potentia per suam operationem. Proptereaque hoc modo etiam quælibet potentia inclinatur in sui perfectionem, & complementum, quod est expressum Divi Thomæ infra quæst. 80. art. 1. ubi sic habet: *Vnaquaque potentia activa est quædam forma, seu natura, & habet naturalem inclinationem in aliquid; unde vnaquaque appetit sibi bonum conveniens naturali appetitu.*

29 Ad secundum respondeo, quod quies non est de re habita imperfectè, sed perfectè; quamdiu enim forma habetur imperfectè, subiectum tendit in illius perfectionem, & sic non quiescit in ea.

30 Ad tertium respondeo, quod proprietates aliæ sunt, quæ dimanant à forma absolute, & independenter ab aliquo extrinseco; aliæ vero ab aliquo extrinseco dependent, ut descensus lapidis impedibilis est ab extrinseco. Proprietates ergo huius secundi generis non sunt necessario in eodem instanti, in quo producitur forma, sed naturaliter forma ab extrinseco impedita potest esse sine eis; & sic in

has proprietates res naturalis naturaliter tendere potest per appetitum. Proprietates vero primi generis, & si inseparabiles sint naturaliter à forma; de potentia tamen Dei possunt separari, & in hoc casu possunt terminare appetitum rei naturalis. Forma vero constitutiva rei naturalis, neque naturaliter, nec de potentia Dei separabilis est à re per ipsam constituta, ipsa re permanente in suo esse naturali; nam hoc implicat contradictionem, & sic non currit eadem ratio.

31 Ad quartum respondeo distinguendo antecedens: Forma intelligibilis non perficitur per bonum in re, tanquam bonum distinctum à bono in re, ita ut hoc se habeat ex additione ad illud, concedo; non perficitur à bono in re ut idem bonum cum bono in re, cum modo tamen perfectiori essendi, nego. Forma enim intelligibilis est ipsum bonum in re, sola distinctione penès modum essendi intentionaliter, vel realiter, seu phisicè; & sic forma intelligibilis non dicitur compleri per bonum in re, ut vnum bonum per aliud bonum, sed ut idem bonum per perfectiorem modum essendi; quia forma intelligibilis est ipsum bonum, sed intentionaliter, & hoc ipsum bonum est in re, sed phisicè, & realiter. Et sic ex hoc ipso, quod bonum illud intentionaliter existens, existat etiam phisicè, & realiter, dicitur perfici, & compleri. Aliter tamen forma naturalis constitutiva dicitur compleri per suas proprietates: quia illa à proprietatibus est distincta, nedum, quoad modum essendi, verum, & quoad substantiam, & sic ad illam comparantur proprietates ut bonum distinctum superadditum.

32 Ad ultimum respōdetur, quod intellectus non constituitur in actu per formam intelligibile,

vt suppositum, vel natura, sed vt potentia suppositi, vel naturæ; proindeque per idem est dicere, intellectum in actu constitui per formam intelligibilem, ac dicere suppositum, vel naturam constitui in actu per eam. Et sic in præmissis ponitur natura intellectualis, & si non expressè, implicite tamen. In conclusione vero debuit expressè poni, quia in ea infertur inclinatio, non quælibet, sed elicitæ, quæ naturæ intellectuali, nō medio intellectu, vt elicienti competit, sed media voluntate, quæ licet suppositaliter cum intellectu conveniat: realiter tamen, & specificè ab ea distinguitur, vt in solutione ad sequens argumentum dicemus.

33 Quarto obiicies: ex ratione Divi Thomæ non probatur potentia ab intellectu realiter distincta: ergo non probatur voluntas. Antecedens probatur. Ex ratione Divi Thomæ solum probatur inclinatio ad formam intelligibilem; at hæc inclinatio non est ab intellectu distincta; nā intellectus ipse etiā inclinatur in propriā sui perfectionē, vt diximus, & forma intelligibilis est propria intellectus perfectio: ergo.

34 Pro huius argumenti solutione, relictis alijs, notanda est doctrina Divi Thomæ supra citata quæst. 80. art. 1. ad 3. Cum enim proposuisset argumentum ad probandum non oportere ponere potentiam appetitivam ab alijs distinctam, quia quælibet potentia appetit bonum sibi conveniens: responder Divus Thomas, *Quod inaqueque potentia animæ est quedam forma, seu natura, & habet naturalem inclinationem ad aliquid, unde inaqueque appetit bonum sibi conveniens naturali appetitu; supra quem est appetitus animalis consequens apprehensionem, quo appetitur aliquid non ea ratione, qua conveniens ad actum huius, vel illius potentie: ut ipse visio ad videndum, & auditio ad audiendum; sed quia est conveniens simpliciter animali*

Ex quibus constat solutio distinguendo illam maiorem: Ex ratione Divi Thomæ solum probatur inclinatio ad formam intelligibilem orta ex ipsa forma intelligibili, ac proinde elicitæ, & indifferens, terminataque ad formam intelligibilem, vt convenientem simpliciter ipsi supposito intelligenti, concedo: orta ex ipso intellectu, vt quædam forma, & natura est, proindeque naturalis, & determinata, terminataque ad formam intelligibilem, quatenus pure sibi cõvenientem, nego. Inclinatio enim, quam probat Divus Thomas, est inclinatio orta ex ipsa forma intelligibili, & ad eam sequuta, sicut, & inclinatio rei naturalis ortum habet ex forma naturali, & ad illam sequitur. Hæc autem inclinatio non est naturalis, sed elicitæ, cum sit inclinatio in bonum cognitum. Vnde sicut per formam intelligibilem nedum representatur bonum conveniens intellectui, sed etiam visui, & cuilibet alteri potentia, & in vniversum quidquid est conveniens supposito; totum hoc appetit homo per prædictam inclinationem; proindeque appetitur per eam ipsa forma intelligibilis, non ea ratione, qua, conveniens pure ad actum intellectus, sed quia conveniens simpliciter supposito, & consequenter sub ratione communi boni, & propterea est inclinatio omnino indifferens, & indeterminata, quæ in animalibus dicitur appetitus animalis, & in intelligentibus appetitus rationalis, quæ est voluntas. Inclinatio autem, qua intellectus inclinatur in eandem formam intelligibilem, non est orta ex ipsa forma intelligibili, cum eam antecedat, sed ex ipso intellectu, vt quædam forma, & natura est; vnde pari modo intellectus appetit formam

inte-

intelligibilem, qua visus appetit formam visibilem, & quælibet potentia bonum sibi conveniens; & sic est inclinatio naturalis, & determinata, qua appetit formam intelligibilem purè vt sibi convenientem; & non vt convenientem supposito; ita vt illa inclinatione homo non appetat bonum visus; aut alterius potentie, sed solum bonum proprium intellectus.

35 Propterea que notat Caietanus in commentario super locum citatum, quod in cognoscentibus, quemadmodum est vtriusque ratio, natura scilicet, & cognoscitivi; ita est vterque appetitus, naturalis scilicet, qui nihil est aliud, quam ipsa naturalis potentia ad suam perfectionem; & animalis, seu intellectualis, qui non fertur nisi ad bonum cognitum, & propterea videre, audire, & alia huiusmodi: & etiam ipsum appetere, dupliciter appetimus, naturaliter secundum partem, id est secundum illam potentiã, cuius est perfectio, & animaliter, vel intellectualiter cum apprehensum visionis, aut volitionis bonum concupiscimus, & conservare conamur.

36 Quinto obijcies. Voluntas est prior intellectu constituto in actu per formam intelligibilem: Non ergo voluntas potest per intellectum prout sic constitutum à priori demonstrari. Antecedens patet: quia intellectus noster est à principio tanquam tabula rasa, vt supra diximus, cum tamen à principio sit cum illo voluntas. De hoc dicemus resolutione sequenti; pro nunc sit satis, asserendo argumentum probare Diuum Thomam non demonstrare immediate voluntatem ipsam, quia hæc prior est intellectu constituto in actu per formam intelligibilem, vt argumentum

mentum convincit; non tamen probare non demonstrari immediatè actum voluntatis, nam iste posterior est actu intellectus, cum nihil volitum, quin præcognitum; & hoc sufficit, ait Caietanus, vt ratio Divi Thomæ demonstrativa sit voluntatis, cum vbi est actus voluntatis, necesse sit quod sit voluntas, à qua procedit.

37

Sexto obijcies. Vt ratio Divi Thomæ sit demonstrativa, oportet probare repugnantiam naturæ intellectivæ, non volitivæ, etiam de potentia Dei absoluta: quia in demonstratione conclusio demonstrata habet infallibilem connexionem cum præmissis, ita, vt adhuc de potentia Dei absoluta, nequeat dari antecedens verum, & cōsequens falsum: ac proinde posito intellectu, non posset de potentia Dei absoluta non poni voluntas, si semel per intellectum voluntas demonstratur; at non repugnat de potentia Dei absoluta natura intellectiva non volitiva, cum in hoc nulla involuatur contradictio, & ratio suadet: quia prius non dependet à posteriori; intellectus autem prior est voluntate: ergo.

28

Sed in primis compertum debet esse apud omnes, quod in demonstratione non demonstratur proprietas absolute quoad existentiam, sed solum quoad exigentiam, & debitum, & quoad existentiam præcise sub conditione: nempe, si natura producat conformiter ad proprium debitum, & naturalem exigentiam; in demonstratione enim propositiones sunt æternæ veritatis; patet autem, quod existentia est prædicatum contingens; quod est videre in demonstratione, qua probatur, quod homo est risibilis, quia est rationalis; tunc enim non demonstra-

monstratur, quod homo est risibilis actu, & quoad existentiam, sed quod risibilitas est proprietas ei debita, & iuxta propriam naturam exacta: ita, quod si ponatur homo existens iuxta proprium debitum, & conaturalem exigentiam suæ naturæ, non possit non poni risibilis actu, & quoad existentiam, licet per miraculum possit sine risibilitate subsistere. Aliiter nulla esset proprietas demonstrabilis, cum de potentia Dei possit essentia sine proprietatibus produci, quia est illis prior, ut argumentum probat. Ut ergo ratio Divi Thomæ demonstrativa sit, non opus est voluntatē taliter cū intellectu connecti, ut neq̄ de potentia Dei absoluta possit dari intellectus sine voluntate actu, & quoad existentiam; sed sufficit taliter connecti, ut nō possit dari intellectus, qui nō exigat radicem voluntatē, ita ut hoc ipso, quod natura sit intellectiva; nō possit nō esse radicaliter, & exactive volitiva.

29

Si ergo argumentum solum intendit, nō repugnare naturam intellectivam non volitivam actu, & quoad existentiam, concedimus libenter antecedens, & negamus consequentiam. Si vero intendit nō repugnare naturam intellectivam non volitivam, etiam exactive, & radicaliter: aliqui omittūt antecedens, & negāt rationem D. Thomæ demonstrativam non esse, quia dicunt naturam illam fore intellectivam incompletē, & imperfectē, utpotē speculative tantum, & nō practicē. Attamen natura intellectiva completē, & perfectē, scilicet, practicē, & speculativē, non potest non esse volitiva, & hoc, inquit, sufficit, ut ratio Divi Thomæ demonstrativa sit, cum ex hoc evidenter inferatur, quod cum Deus sit perfectissimē intelligens, sit etiam perfectissimē volens. Unde in primo contra

Gentes cap. 72. non qualitercumque probat Divus Thomas, quod Deus est volens, quia est intelligens, sed quia est perfectè intelligens, ait enim in prima ratione: *Deus cum sit perfectè intelligens, intelligit ens simul cum ratione boni: Est igitur volens.* Attamen, licet ita sit, quod Divus Thomas in prædicta ratione procedit solum de perfectè intelligente; locis tamen præallegatis procedit de quolibet intelligente, cum intellectus quilibet in actu constituatur per formam intelligibilem. Unde principium Divi Thomæ est univèrsale, & nedum probat voluntatem Divinam per Divinum intellectum, verum, & probat demonstrative per intellectum creatum creatam voluntatem. Melius ergo negatur possibilitas talis naturæ, de quo in tertia resolutione.

40 Septimo objicies. Si forma intelligibilis esset ratio formalis actus voluntatis, non esset possibilis actus voluntatis non procedens à forma intelligibili; sicut à simili patet de inclinatione naturali, quæ non est possibilis, quin procedat à forma naturali; at possibilis est actus voluntatis non procedens à forma intelligibili: Ergo. Probatur minor. Actus primus voluntatis non procedit à forma intelligibili; Ergo possibilis est talis actus. Probatur antecedens, namque aliter daretur processus in infinitum; quia cū voluntas sit primum movens quoad exercitium, illam cognitionem præcederet alter actus voluntatis, & illum actum voluntatis altera cognitio, & sic usque in infinitum.

41 Hoc argumentum procedit contra illud Philosophicum principium: *Nihil volitum, quin*
præcedat.

præcognitum, de quo authores 1. 2. quæst. 9. art. 10. ubi Thomistæ ita indispensabiliter docent præexigi cognitionem ad volitionem, vt neque de potentia Dei absoluta possit dari volitio, quam non præcedat cognitio: quia oppositum est contra naturam ipsam, & essentiam voluntatis, quæ ideo dicitur appetitus intellectualis, seu rationalis, quia sequitur formam apprehensam per intellectum, seu rationem, ad differentiam appetitus sensitivi, qui sic dicitur, quia sequitur formam apprehensam per sensum, & appetitus naturalis, qui sic etiam dicitur; quia sequitur formam naturalem. Unde ad argumentum respondeo, quod etiam ad primam volitionem præcedit cognitio, non quidem per modum imperij, sed solum per modum simplicis propositionis boni, quod explicatur his verbis: *hoc est amandum*: hanc autem primam cognitionem non præcedit volitio, neque in ea movetur intellectus à voluntate, sed naturaliter movetur ex motione agentis naturalis, seu authoris nature, quod est Deus. Unde naturaliter, seu ex inclinatione naturali primam elicit cognitionem, vt docet Divus Thomas 1. 2. quæst. 10. art. 1; & quæst. 9. art. 4.

42 Sed dices. Ergo primus actus voluntatis est naturalis: non ergo sequitur cognitionem, vel formam apprehensam: quia secundum nos in eo distinguitur appetitus naturalis ab elicito, quod naturalis sequitur formam naturalem; elicitus vero formam apprehensam. Sed responderetur ex Caietano ibi, quod talis actus, vel appetitus dicitur naturalis, non quia sit innatus, & non elicitus; sed quia licet sit elicitus, non tamen à voluntate, vt applicante se ad volendum,

lendum, sed ut applicata ab authore nature utpote voluntas in volitione finis non se movet, sed movetur ab authore nature, proptereaque solum applicative se movet, in quantum per volitionem finis se reducit, & applicat ad volendum ea, quæ sunt ad finem: unde solum dicitur se movere in electione mediorum. Et uno verbo, appetitus ille dicitur naturalis. Pro ut opponitur appetitui libero; non tamen prout opponitur appetitui elicitio.

43 Tandem obiicies. Obiectum intellectus non infert obiectum voluntatis: ergo neque intellectus infert voluntatem. Consequentia patet. Naque tanta debet esse connexio inter intellectum, & voluntatem, quanta est inter eorum obiecta. Antecedens verò probatur. Obiectum intellectus est verum, & obiectum voluntatis est bonum; sed verum non infert bonum, aliàs esset bonum, verum omne: ergo. Respondeo, quod obiectum intellectus est verum universaliter sumptum, nempe omne verum; cum ergo bonum sit quoddam verum, consequenter obiectum intellectus infert obiectum voluntatis, licet non omne verum sit bonum. Vel dicatur, quod verum, quod est obiectum intellectus speculativi non infert obiectum voluntatis; bene tamen obiectum intellectus practici: quia hoc est, non qualecumque, sed verum, quod est bonum.

* * *
* * *

* * *
* * *

* * *
* * *

* * *

* * *

* * *

RESO-

RESOLVTIO II,

Ratio Divi Thomæ, vt iacet, solum demonstrat immediatè actum voluntatis; ex hac tamè demonstratione facilè deduci-

tur demonstratio ipsius voluntatis immediatè,

& à priori.

* * *
* * *

44. **E**ST contra Lisboniensè, & alios in manuscriptis. Eam tamen tenent Caietanus, Patres Salmànticenses, & alij. Et prima pars fundatur primo ex cōclusionè immediatè illata à Divo Thoma, quæ est huiusmodi: *Ergo natura intellectualis ad bonū apprehensū per formam intelligibile, habitudinem habet, vt cum habet ipsum, quiescat, in illo; cum vero non habet, querat ipsum;* Patet autem, quod quiescere in bono apprehenso, & querere ipsum sunt actus voluntatis, qui appellantur gaudium, & desiderium: ergo. Neque valet, quod quiescere

in bono apprehenso, & querere ipsum stat dupliciter; & actualiter, & habitualiter, & in hoc secundo sensu accipiuntur à Divo Thoma; non inquam valet. Namque immediatè subsumit, quod utrumque hoc pertinet ad voluntatem; non autem possunt pertinere ad voluntatem si sumantur habitualiter, quia propterea sic sunt ipsamet voluntas: Ergo.

45 Fundatur secundo ex principio assumpto à Divo Thoma, nempe, *intellectus in actu constituitur per formam intelligibilem*, & argumentor sic. Inclinatio à Divo Thoma immediatè demonstrata est inclinatio sequuta ad intellectum in actu constitutum per formam intelligibilem; at hæc non est potentialis, sed actualis: ergo. Minor probatur primo. Namque inclinatio potentialis intelligitur antecedenter ad intellectum in actu constitutum per formam intelligibilem, & est prior illo ut sic: ergo hæc sequi nequit ad intellectum constitutum in actu per formam intelligibilem. Patet antecedens. Namque inclinatio potentialis habet esse per emanationem ab anima in eodem instanti generationis, sicut, & intellectus, & cæteræ potentia; at tunc non intelligitur intellectus constitutus in actu per formam intelligibilem, cum ei species decursu temporis adveniant, eas que successivè acquirat: ergo. Ex quo ulterius sequitur, quod potentia ipsa voluntatis solum potest sequi ad intellectum, quatenus intellectus est ratio emanationis illius ab ipsa anima in eodem instanti generationis; patet autem, quod intellectus neque est, neque potest esse ratio emanationis voluntatis ab anima in eodem instanti generationis secundum quod constitutus est in actu

Dubium I,

37

actū per formam intelligibilem, sed pure vt intellectus est in ordine naturæ consideratus, in quo ordine intelligitur pure in potentia, & tanquam tabula rasa: ergo.

46

Secundo probatur eadem minor.

Inclinatio voluntatis per modum potentię est ex se indifferens ad actus, & obiecta specie diversa, proptereaque eius obiectum vt sic est bonum in communi, & totius suppositi: ergo nequit sequi ad intellectum in actu constitutum per formam intelligibilem. Probatur consequentia. Inclinatio de se indifferens ad obiecta specie diversa, dumtaxat potest sequi ad intellectū in ratione potentię de se pariter indifferētis ad obiecta specie diversa; at intellectus vt ex se indifferens ad obiecta specie diversa, est intellectus per modum purę potentię, nempe actuabilis per omnium rerum species; non vero vt in actu constitutus per formam intelligibilem, quia vt sic iam determinatur ad actum circa obiectum per illam apprehensum, seu representatum: ergo. Explicatur, & confirmatur hoc ipsum. Iuxta omnes doctores, intellectus solum in actu constituitur per formam intelligibilem in ratione potentię determinatę, & propterea non constituitur per eam in esse naturę: quia in esse naturę est potentia de se, & essēcialiter indifferens ad omnia obiecta, sicut, & prout sic est indifferenter susceptiuus specierum omnium rerum; sed in esse intelligibili in quo intellectus determinatē fit obiectum ipsum, cuius specie actuat, proptereaque vt sic determinatur ad actum solum erga tale obiectum; & hæc est necessitas ponendi species intelligibiles: ergo ad intellectum vt sic in

actu constitutum per formam intelligibilem duntaxat sequitur inclinatio actualis. Probatur consequentia. Ad intellectum in ratione potentiae determinatam solum sequitur inclinatio determinata; at inclinatio determinata non est voluntas ipsa, sed actus voluntatis, ut probatum est: ergo.

47

Dices cum quodam Magistro Dominicano in suis manuscriptis, rationem Divi Thomae esse intelligendam, & proponendam sub his terminis: *Ad intellectum, ut actuabilem per speciem representati vni boni sequitur inclinatio ad bonum, sed talis inclinatio est aliqua potentia, quia praeintelligitur ad actum intellectus: Ergo non est actus voluntatis, sed voluntas ipsa.* Sed in primis hoc est asserere, quod sub terminis, quibus iacet ratio Divi Thomae non demonstrat immediate voluntatem ipsam, sed actum illius, & hoc est, quod nos intendimus. Neque valet hos terminos æquivalenter se habere ad illos; hoc enim falsum est, longe enim diversum sensum continent: *intellectus constitutus in actu per formam intelligibilem, ac intellectus actuabilis.* Sicut, & corpus dealbabile, & corpus dealbatum. Deinde probatur, quod ratio Divi Thomae non debet intelligi sub illis terminis, namque sub eis non infertur conclusio Divi Thomae, nempe, quod natura intellectualis quiescat in bono apprehenso, si illud habet, vel quærat, si non habet; sed duntaxat sub illis terminis infertur, quod possit quiescere, vel quærere; at Divus Thomas non infert quietem, vel tendentiam aptitudinalem, sed actualem: hæc enim est, quæ significatur per quiescere, vel quærere: ergo. Similiter ex illo principio infert Divus Thomas inclinationem ad bo-

num. apprehensum; ex intellectu autem, ut actuabili non infertur inclinatio ad bonum apprehensum, sed ad bonum apprehensibile. Præterea hoc ipsum constat ex quo Divus Thomas proportionabiliter loquitur de intellectu constituto in actu per formam intelligibilem, ac de re naturali constituta in actu per formam naturalem, sed inclinatio naturalis, de qua ibi Divus Thomas sequitur ad rem naturalem, non ut constituibilem; sed ut actu constitutam per formam naturalem, alias materia prima, ex quo actuabilis est per formam, haberet inclinationem propriam illius formæ: ergo. Tandem inquirō, si ratio Divi Thomæ sub illis terminis debet intelligi, ad quid authores nostri in præsentis satisfacere intendunt argumento facto in præcedenti resolutione, quod nempe intellectus non constituitur in actu per formam intelligibilem, sed per virtutem intellectivam? Si enim per *ly in actu* intelligitur idē, quod actuabile, patet, quod intellectus, ut actuabilis non per formam intelligibilem, sed per virtutem ipsam intellectivam constituitur; hæc enim in ipsa immaterialitate, secundum quam intellectus est actuabilis per omnium rerum species, consistit; ac proinde hoc modo interpretando rationem Divi Thomæ evidenter convincit prædictum argumentum, neque erit contra nos.

48

Dices cum eodem Magistro, in demonstratione propositiones esse æternæ veritatis, consequenterque veritates obiectivæ non dicunt actualitatem existentiam; quia hoc est prædicatum contingens, sed actualitatem essentiam: quia in propositione æternæ veritatis tantum attenditur prædicati

et cum subiecto; & indemonstratione solum probatur, quod prædicatum est debitum huic subiecto; non vero, quod de facto existat in illo, quæ est doctrina à nobis supra in præcedenti resolutione relata. Qua supposita ait iste sapientissimus Magister, quod illa propositio Divi Thomæ: *ad rem constitutam in actu per suam formam sequitur inclinatio*. *Ly in actu* non denotat actualitatem existentiam, sed actualitatem essentiam, & quando per hanc demonstrationem demonstratur inclinatio ad bonum apprehensum, demonstratur per modum proprietatis debitæ naturæ intellectuali, non vero ut existens in ipsa.

49 Sed quid ex hoc? Fateor, quod *ly in actu*, in propositione assumpta à Diuo Thoma denotat actualitatem essentie; sed inquirō: denotat ne actualitatem essentiam intellectus in esse nature, seu per modum potentiam indifferentis, vel in esse intelligibili, & per modum potentiam determinatæ? Si primum. Propositio Divi Thomæ est falsa, quia ut sic non constituitur in actu per formam intelligibilem, sed per suam intrinsicam immaterialitatem. Si secundum: Ergo ad intellectum ut sic solum potest sequi inclinatio determinata. Nec nos intendimus, quod ex intellectu ut sic in actu determinato per formam intelligibilem demonstraretur inclinatio actualis, ut existens absolute; sed ut debita, & connexa: ipsa enim inclinatio actualis, & non solum potentia ipsa potest etiam consipi ab æterno, ut debita, & connexa: cum intellectu, seu apprehensione boni; ab æterno enim est verum dicere, quod apprehendens bonum aliquod ut sibi conveniens appetit illud, si non habet, vel gaudet de illo

Allo si habet, quia in hoc non denotatur, quod de facto apprehendat, neque de facto appetat, sed solum quod cum ea apprehensione connectitur appetere; quomodo est ab aeterno verum dicere, quod currens moveretur, quod actio egreditur, quod accidens inhaeret, quod existentia facit existere. Omnia enim haec concipit intellectus, quum concipiat hic & nunc, aliquem currere, aliquam actionem egredi, aliquod accidens inhaerere, aliquam existentiam facere existere; sed solum pure attendendo ad connexionem praedicti cum subiecto, etsi extrema essentialiter in exercitio consistant. Eodem ergo modo, & si inclinatio actualis in exercitio consistat, concipit intellectus connexionem illius cum apprehensione boni, seu cum intellectu constituto in actu per formam intelligibilem, sine eo, quod concipiat intellectum aliquem hic, & nunc constitutum, & sine eo quod concipiat inclinationem aliquam hic, & nunc exercitam, & existentem.

50 Adde pro pleniori intelligentia ex dictis resolutione praecedenti, quod in demonstratione demonstratur extremum connexum, ut existens conditionaliter, est dicere: quod cum connexio uniuscuius alio, non in alio consistat, quam in conditionali existentia, quod si unum ponitur existens, debeat, & aliud poni, cum demonstratur per essentiam proprietatis, vel per unum actum alter actus quo ad connexionem, demonstratur etiam quo ad existentiam, non absolute, sed conditionaliter talem; & sic argumentum convincit, quod per hanc demonstrationem D. Thomae non demonstratur inclinatio actualis absolute existens; demonstratur tamen sub existentia conditionali, ne-

pe, quod si est verum ad intellectum in actu constitutum per formam intelligibilem representantem bonum sequi inclinationem ad illud, si intellectus hinc, & nunc constituatur per illam, ad illum hinc, & nunc sequitur prædicta inclinatio. Patet autem quod ad intellectum hinc, & nunc constitutum per formam intelligibilem, non potest sequi potentia ipsa voluntatis, sed solum actus illius. Tandem ergo in prædicta demonstratione solum demonstratur connexio actus voluntatis, & non, ipsius voluntatis.

OBIJCIUNTUR ; ET soluuntur argumenta.

31. **S**ED contra nostram resolutionem obijcies primò ex Liboniensi. Intellectus non constituitur in actu per hanc vel illam formam intelligibilem determinatam, sed per omnes vniuersalissimè, quia non intelligit solum hoc, vel illud ens determinatè, sed quodlibet ens: ergo ad illum, vt sic constitutum in actu, veluti indeterminatè, & in communi, debet sequi, non appetitus determinatus, sed vniuersalissimus iuxta vniuersalitatem formarum intelligibilium, quibus intellectus in actu constitui potest; sed appetitus vniuersalissimus est potentia ipsa volùtatis: ergo hæc est, quæ sequitur immediatè, & non actus illius.

æo, qui etiam oppositum nostræ resolutionis videatur defendere: etsi verum sit quod intellectus hic & nunc non possit constitui in actu, nisi per formam intelligibilem determinatam, media qua determinatum obiectum apprehendat; attamen ex hoc ipso deducitur hæc doctrinalis propositio in communi: *Quod intellectus, vt intelligat, constituitur in actu per formam intelligibilem*, in qua non denotatur, quod intellectus intelligat hoc determinatè obiectum, vel illud, neq̃ quod forma intelligibilis hoc, vel illud determinatè obiectum repræsentet; sed indifferenter sumitur intellectus, pro vt est potens in actu intelligere omnia obiecta, & similiter pro vt est potens in actu obiectorum omnium speciebus informari: ergo ex hac doctrinali propositione non infertur inclinatio determinata, sed indifferens, & vniuersalis.

53 Sed hoc argumentum laborat in æquivoco, vtpote non distinguit inter indifferentiam intellectus, per modum puræ, potentiæ, quæ est indifferentia essentialis, & indifferentiam illius, per modum potentiæ determinatæ, veluti vagè consideratæ, quæ est indifferentia accidentalis. Habet enim se intellectus in genere intelligibili, sicut materia prima in genere entis; sicut enim hæc in genere entis est pura potentia, & primus eius actus est forma substantialis; sic intellectus in genere intelligibili est pura potentia, & primus eius actus est forma intelligibilis, seu species, non ne quando intellectus veluti vagè concipit materiam primam, vt constitutam in actu per formam substantialem, licet non per hanc, vel illam determinatè, concipit eam, cum indifferentia

essentiali; quam habet ex se per modum puræ potētiæ ? Neutiquam. Sed concipit eam vt essentialiter phisicè determinatam, & vt indifferentem solum accidentaliter, seu vagè intra propriam lineam, & rationem potentiæ determinatæ, quatenus ei pro vt sic accidit, quod hac, vel illa forma substantiali informeretur. A simili ergo cum intellectus concipitur veluti vagè in actu constitutus per formam intelligibilem, iam non concipitur vt indifferens essentialiter, & per modum puræ potentiæ ; sed vt essentialiter in esse intelligibili determinatus, & accidentaliter, seu vagè indifferens intra propriam lineam, & rationem potentiæ intelligibiliter determinatæ, quia ei pro vt sic accidit, quod actuetur hac, vel illa forma, hoc, vel illud obiectum repræsentante, consequenter que ad eum pro vt sic intelligitur consequi appetitus, & inclinatio indifferens non essentialiter, sed accidentaliter, & vagè intra propriam rationem inclinationis determinatæ, quæ non est voluntas ipsa: nam hæc essentialiter est indifferens; sed inclinatio actualis; non tamen hæc, vel illa determinatè, sed indeterminatè, & vagè. Et per hæc patet ad confirmationem.

54 Secundo obijcies: ex nostra sententia sequitur, quod ratio Divi Thomæ supponat dari voluntatem in Deo; ergo, & quod supponat id quod inquit. Probat sequela, Divus Thomas hac ratione, secundum nos, probat dari in Deo actum voluntatis ; sed implicat, quod detur actus voluntatis, quim supponatur voluntas ipsa: ergo. Sed nescio, vel non capio quo pacto inferatur hoc consequens: aliud enim est, quod non possit dari actus voluntatis, quim

Dubium I,

45

quim supponatur voluntas elicitiva illius, & aliud, quod qui demonstrat actum alicuius potentie, supponat dari ipsam potentiam. Primum semper est verum; secundum vero solum potest verificari quando actus demonstratur per ipsam potentiam; tunc enim, cum antecedens supponatur ad consequens, supponitur pariter potentia ad actum illius, quo modo supponitur causa ad effectum, quando effectus demonstratur per causam. Attamen quando actus, vel effectus non per causam, seu potentiam elicitivam illius, sed per actum alterius cause, vel potentie, cum quo connectitur, demonstratur, tam longè ab est, quod supponatur potentia, vel causa, quod potius demonstratur consequenter mediatè, ex quo actus, vel effectus nequit esse sine potentia, & illius causa. Vnde instatur argumentum in omni demonstratione à posteriori, in qua per effectum demonstratur immediatè causa, tunc enim in antecedenti supponitur effectus ad causam; sed effectus nequit dari sine causa: ergo in antecedenti supponitur causa, quæ probari intenditur; consequentia non valet.

55 Sed dices, iuxta consequentiam Divi Thomæ: Ille duplex actus pertinet ad voluntatem; sed an pertineat ad voluntatem sciri nequit, quim sciatur voluntatem esse, & quid sit voluntas: qui enim ignorat voluntatem esse vel quid sit, quomodo scire valet, quod ad voluntatem pertineat quiescere in bono apprehenso, vel illud querere? Supponit ergo Divus Thomas dari voluntatem. Neque valet Divum Thomam supponere dari voluntatem, sed non in Deo, & hoc est, quod inquit; & intèdit demonstrare. Contra enim est: quod ratio Divi Thomæ æque

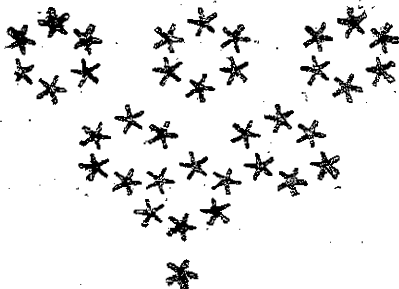
probat dari in Deo voluntatem, ac eam dari in qualibet natura intellectuali, cum probet dari in Deo voluntatem ex quo in ipso est intellectus. Melius ergo dicitur, quod indemonstratione proprietatis non demonstratur proprietas abstractivè, & methaphisicè sumpta, hoc est, quatum ad rationem ipsius per modum quidditatis: hoc enim modo est lumine naturali nota, & solum indiget explicatione terminorum: sed demonstratur solum concretivè, quantum ad rationem conveniendi huic, vel illi subiecto. Cum enim demonstratur, quod homo est risibilis, non demonstratur ratio ipsa, seu quidditas risibilitatis; sed quod risibilitas convenit homini, ex quo ei convenit rationalitas: Ad hanc enim demonstrationem presupponitur cognitio ratio ipsa, & quidditas risibilitatis. Dicimus ergo rationem Divi Thomæ supponere dari voluntatem abstractivè, & methaphisicè, & consequenter supponere præ cognitionem illius ut sic, nempe, quod sit potentia appetitiva rationalis, seu consequens formam rationis, & sic præcognita demonstratur eam esse in Deo, & in qualibet creatura intellectuali per actum illius.

56 Secunda pars resolutionis, quod, scilicet, ex hac demonstratione facilè possit deduci demonstratio à priori, & immediata ipsius voluntatis liquido constat. Namque si ad intellectum in actu constitutum per formam intelligibilem sequitur inclinatio elicitæ, & actualis ad bonum per eam apprehensum, ad intellectum actuabilem per illam non potest non sequi potentia elicitiva, & inclinativa in illud; sicut enim se habet actus ad actum, ita potentia ad potentiam.

entiam. Sed obijcies, ad formam naturalem non sequitur inclinatio naturalis, nisi secundum quod actu constituit rem naturalem, aliter materia prima, ex quo actuabilis est per aliam formam, haberet inclinationem propriam illius formae: ergo ad formam intelligibilem non sequitur inclinatio intellectualis, nisi secundum quod actu constituit intellectum. Consequentia videtur bona quia Divus Thomas proportionabiliter loquitur de vna, ac de altera inclinatione. Respondetur etiam inclinationem naturalem, aliam esse determinatam, & per modum actus; & aliam indifferentem; & per modum potentiae. primo modo sequitur ad formam naturalem; sicut enim forma naturalis habet esse determinatum, & per modum actus: ita inclinatio ex ea orta est etiam determinata, & per modum actus. Secundo modo sequitur ad subiectum formae naturalis, quatenus actuabile per eam in propria linea naturali, quale est materia prima; haec enim etiam habet inclinationem indifferentem, & vniuersalissimam in omnes formas, per quas actuabilis est, & consequenter talem solum per modum potentiae, sicut

& ipsa pura potentia
est.

*



De voluntate Dei RESOLVTIO III

DE POTENTIA DEI absoluta non est possibilis natura intellectiua non volitiua.

57. **E**ST etiam omnium Thomistarum contra Recentiores, & fundatur. Si talis natura esset possibilis, sequerentur duæ contradictoriæ: ergo possibilis non est. probatur sequela; sequeretur, quod talis natura posset appetere obiectum cognitum, ut conueniens; fugereque obiectum cognitum ut repugnans, illud que non posse appetere, neque fugere; sed istæ sunt contradictoriæ: ergo. Prima pars patet ex dictis resolutione I. & præcipue ex tertia ratione Diui Thomæ. Secunda vero pars non minus constat, quia illi sunt actus voluntatis, qui repugnant ubi voluntas non est.

58. Confirmatur, & explicatur: si possibilis esset natura intellectiua non volitiua, talis natura esset intellectiua pure speculatiuè, nõ verò practicè; at repugnat natura intellectiua, talis pure speculatiuè, & non practicè: ergo. Maior supponitur; namque intellectus practicus cognoscit ordinando ad opus extra intellectum; non autem

autem sic ordinat, nisi dirigendo, & mouendo, vt suppositum querat cognitum, vt conueniens, & fugiat cognitum vt nocivum; & sic intellectus practicus essentialiter connotat, & exigit voluntatem, quam moueat, & dirigat. Probatur ergo minor: Implicat intellectus pure speculatiuus, & non practicus: ergo implicat natura intellectiva pure speculatiue, & non practice. Probatur antecedens. Implicat intellectus non discernens inter conueniens, & nocivum; at intellectus sic discernens est intellectus practicus: vtpote eo ipso potest suppositum dirigere, & mouere, vt prosequatur cognitum vt conueniens, & fugiat cognitum vt nocivum: imò vt diximus resolut. 1. talis facultas discretiva non est propter alium finem creaturis indita, nisi propter directionem suppositi: ergo. Maior probatur. Implicat intellectus, cuius obiectum non sit conuenientia, vel disconuenientia obiecti: ergo implicat intellectus non discernens inter conueniens, & nocivum. Consequentia patet, & antecedens probatur. Obiectum intellectus vt sic est ens sub vniuersalissima ratione veri: ergo hoc ipsum esset obiectum cuiuslibet intellectus possibilis, nisi chimerice, & voluntarie concipiatur alter intellectus, non contentus sub intellectu vt sic; sed sub prædicto obiecto continetur conuenientia, & disconuenientia obiecti, cum hæc etiam sit ens, & quodam verum: ergo. Hic Diuus Thomas prima secundæ quæst. 9. art. 1. probat voluntatem moveri ab intellectu, quia intellectus apprehendit ipsum bonum sub vniuersali ratione veri. Et infra quæst. 79. art. 2. probat, quod intellectus speculatiuus, & practicus sunt vna, & eadem potètia specie,

cie, & solum differunt accidentaliter, quia obiectum intellectus est verum, cui accidit, quod sit ordinatum ad opus, vel non.

59 Iterum hoc ipsum confirmatur, & explicatur: secundum Diuum Thomam 1. 2. quest. 1. art. 2. proprium est agentis liberi, & volitivi agere propter finem, vt se mouentis in finem, & non ab extrinseco, vt cætera, quæ ratione carent: nam illo modo se mouere est habere dominium suorum actuum; at implicat natura intellectualis, quæ non agat propter finem vt se mouens in finem: ergo. Probatur minor. Agere propter finem, vt se mouens in finem, est agere propter finem, cognoscendo rationem finis, idest, cõvenientiam finis, & mediorum ad finem, ita vt media ordinet in finem; at implicat natura intellectualis, quæ non cognoscat rationem finis, & convenientiam mediorum ad finem, cum hæc convenientia necessario cadat sub obiecto intellectus: ergo.

OBIJCIUNTUR ; ET soluuntur Argumenta.

60 **S**ED contra nostram resolutionem obijcies
1. licet verum sit, quod quilibet intellectus possit discernere inter conueniens, & noticiuum; talis tamen discretio non est propter actum voluntatis: ergo ex hoc principio non licet inferre implicantiã naturæ intellectiue non volitiue. Consequentiã videtur bona iuxta nostram doctrinam.

Dubium I.

51

nam. Antecedens probatur: Actus intellectus perfectior est actu voluntatis; at actus perfectior nequit esse propter imperfectiorem, sed potius vice versa; cum natura imperfectiora ordinet ad perfectiora: ergo.

61 Respondetur: vel dicendo non implicare actum perfectiorem esse propter imperfectiorem tanquam propter effectum, cum potius hic ordo petat, quod actus sit causa, & consequenter perfectior; quo in sensu communiter dicitur, quod causa est propter effectum, & agens propter suam operationem. Qui ordo non est rigurose talis, quippe hic fundatur independentia; sed late, pro ut est idem, quod connexio. Et in hoc sensu dicimus, quod actus intellectus est propter actum voluntatis: quia nempe est illius causa directiva, & regulativa. Vel dicendo, quod actus perfectior non potest esse propter imperfectiorem tanquam propter finem ultimum, bene tamen tanquam propter finem intermedium. Actus enim, non à fine intermedio, sed à fine ultimo specificatur: finis autem ultimus actus intellectus, non est actus voluntatis, sed bonum totius suppositi. Et pro utraque solutione nota exemplum incarnationis Divini Verbi, quæ infinite nobilior est hominum salutem, & tamen dicitur fuisse propter illam, ut patet ex simbolo; sed non nisi tanquam propter finem effectum, & intermedium: finis enim ultimus fuit gloria Dei.

62 Secundo objicies: secundum nos, & Divinum Thomam non minus ad potentiam intellectivam sequitur appetitus rationalis, quam ad potentiam cognoscitivam sensus sequitur appetitus animalis, seu sensitivus; utraq enim potentia constituitur in actu per formam apprehensam; at non implicat produci à Deo animal cog-

noscitivum, non appetitivum: ergo. Probatur minor. Non implicat Deum producere animal cum sensibus externis sine internis; sed hoc animal esset cognoscitivum, non appetitivum: quia appetitus animalis non sequitur sensus externos, sed internos: ergo.

63 Pro solutione huius argumenti notanda est Doctrina Divi Thomæ infra quæst. 78. art. 4: quod ad vitam animalium requiritur, ut quærant convenientia, & fugiant nociva, quorum alia sunt talia quoad sensum: quia scilicet sensum delectant, vel pungunt, & huiusmodi representantur per species sensatas, quæ nimirum recipiuntur in sensibus externis, & sensu communi. Alia vero dicuntur talia non quoad sensum, sed quoad alias utilitates, & nocumenta naturæ: qualiter palea dicitur aui conveniens, unde eam coligit, non quia delectet sensum, sed quia utilis ad nidificandum; & similiter lupo dicitur oui odibilis, unde eum fugit, non propter indecentiam coloris, sed quia est inimicus naturæ, & huiusmodi representantur per species insensatas, quæ nimirum formantur per estimativam ex speciebus sensatis, & in sensibus exterioribus, & sensu communi receptis, conservatisque, & retentis in phantasia: Sicut ovis ex specie representante colorem, & figuram lupi format speciem representantem lupo, ut inimicum naturæ, et avis ex specie representante colorem, & figuram paleæ format speciem representantem paleam, ut utilem ad nidificandum. Discernere ergo inter conveniens, & nocivum quoad sensum, attinet ad sensum communem, in quo omnes species sensatæ recipiuntur; discernere vero

vero inter conueniens, & nocivum quoad utilitates, & nocumenta naturæ pertinet ad æstimativam. Ad nullum autem sensum externum pertinet discernere inter conueniens, & nocivum vilo modo. Et si Divus Thomas artic. citato videtur docere sensum externum discernere inter ea, quæ cadunt sub proprio obiecto, loquitur de discretionem in lata acceptione, pro vt idem est ac cognoscere, vel apprehendere, vt ibi dicunt authores.

64 Ex quibus patet duplex solutio ad argumentum. Prima est, quod licet Deus possit producere animal cum sensibus externis sine internis quoad existentiam; non tamen quo ad existentiam; Nam natura animalis etiam imperfecti requirit vt quærat conuenientia, & fugiat nocua, ac proinde petit facultatem discretiuam inter conueniens, & nocivum, & consequenter eis mediantibus petit appetitum; imo ipsi sensus externi sunt propter internos, vt scilicet medijs speciebus in eis receptis discernant de conuenientibus, & nociuis. Et sic adhuc ipsi sensus externi petunt internos; in quo sensu potest etiam dici ad sensus externos sequi appetitum sensitivum mediatè, quatenus ministrant species repræsentantes conuenientia, & nocua. Secunda solutio est, quod sola cognitio discretiua inter conueniens, & nocivum est, quæ infert appetitum, vt dictum est; & sic dato quod Deus possit producere animal cum sensibus externis sine internis, tale animal non esset appetitivum: quia sensus externi nõ discernunt inter conueniens, & nocivum, sed solum interni; nego tamen consequentiam. Namque in natura intellectiua non est distinguere intellectus, quo-

rum alter sit discretivus, & alter non, vt explicatum est. Vnde potius inferitur, quod sicut implicat animal cum sensibus in ternis non appetitivum: ita implicat natura intellectiva non volitiua.

65 Tertio obijcies, licet ex negatione intellectiui inferatur negatio volitiui, non tamen econtra: ergo. Probatur antecedens. Volitivum supponit intellectivum perfecte constitutum: ergo ex negatione volitiui non inferitur negatio intellectiui, sicut ex negatione posterioris non inferitur negatio prioris, v. g. Ex negatione passionis negatio naturæ.

66 Ad hoc argumentum patet ex dictis resolveri. 1. ad 5. quod licet ex negatione volitiui quo ad existentiam non inferatur negatio intellectiui; ex negatione tamen quo ad exigentiam, & quantum ad radicem volitiui, inferitur negatio illius; nam licet volitivum supponat intellectivum perfecte constitutum; supponit tamen illud vt exactiue, & radicaliter volitivum: quomodo proprietas supponit essentiam vel naturam vt radicem illius; vnde sicut ex negatione intellectiui quo ad exigentiam, & radicem inferitur negatio constituti, nempe hominis, & in universum ex negatione posterioris, quoad exigentiam; & radicem inferitur negatio prioris: sic negatio volitiui quoad radicem, & exigentiam infert negationem intellectivi.

67 Quarto obijcies; quamvis principium intelligendi coniungatur in homine cum intellectivo per dicursum, & cognoscitivo per sensum; quia tamen principium intelligendi ex se præscindit à discursu, & cognitione sensitiva, tale principium est in Angelo sine

ne intellectivo per discursum, & cognoscitivo per se-
sum: ergo ex eadem ratione licet principium intelle-
ctivum in creaturis, quæ defacto dantur, sit coniunctum
cum volitivo, attamen quia principium intellectivum
ex se præscindit à volitivo, poterit de potentia abso-
luta Dei seungi à volitivo, ita vt neque radicaliter
illud exigit.

68 Respondetur negando consequen-
tiam, quia non ita præscindit principium intelligen-
di ab intellectu cum discursu, sicut à principio vo-
litivo, namque ab illo præscindit vt genus a diffe-
rentia, vel specie, & de ratione generis est quod sit
contrahibile per plures differentias, & sic non impli-
cat, imo petit inveniri, & contrahi in aliqua specie si-
ne intellectivo cum discursu. Attamen à principio vo-
litivo præscindit vt essentia à proprietate, vel vt pri-
ma proprietate à secunda; & sic ad summum potest ab
eo seungi quoad existentiam, non vero radicaliter,
& quoad exigentiam.

69 Quinto obijcies, sic comparantur in-
ter se intellectus, & voluntas, sicut actus intellectus, &
actus voluntatis; at de facto datur actus intellectus
ad quem non sequitur actus voluntatis. v. g. Actus
speculativus; ergo. Respondetur, quod sic comparan-
tur intellectus, & voluntas sicut actus intellectus pra-
ctici, & actus voluntatis, non vero sicut actus specula-
tivus. Solū enim actus practicus intellectus est qui mo-
net, & regulat voluntatem, vtpote solum iste est qui
cognoscit obiectū hīc, & nunc cōueniēs, vel nociūm,
hīc, & nunc amandum, vel fugiendum, proindeque iste
solum est qui exigit, & infert actum voluntatis. Unde
Di-

Dicitur Thomas 1. 2. quest. 9. art. 1. ad 2. ait: *Quod sicut imaginatio forma sine estimatione conveniens mentis, & nocivum non movet appetitum sensitivum, ita neque apprehensio veri sine ratione boni, & appetibilis; unde intellectus speculativus non movet voluntatem, sed intellectus practicus, ut dicitur in 3. de anima.* Et in hac quest. art. 4. ad 3. ait: *quod intellectus speculativus nihil dicit de operando.* Nec nos probavimus repugnare naturam intellectivam non volitivam per intellectum ea parte qua speculativus est, sed ea parte, qua practicus, quippe eo ipso potest discernere inter conveniens, & nocivum. Si autem intendat quis probare possibilem esse intellectum purè speculativum, ex quo possibilis est actus purè speculativus, patet euidèter disparitas. Nàque actus cum sit determinatio potentix, respicit determinatam rationem veri; obiectum verò intellectus est ens, & verum in omni sua latitudine, sub quo proinde contineri necesse est bonum ut quodam particulare verum. Sed dices: non solum est possibilis actus speculativus intellectus ad quem nõ sequatur actus voluntatis, verum, & actus practicus: erit ergo possibilis intellectus ad quem non sequatur voluntas. Consequentia patet ex solutione tradita, & antecedens probatur; Stante actu practico intellectus potest Deus denegare concursum ad actum voluntatis; sed sine concursu Dei non est possibilis actus voluntatis ergo. Respondetur distinguendo consequens: quo ad existentiam, & per accidens, nempe ex defectu auxilij requisiti, concedo consequentiam: per se, & quo ad exigentiam, nego consequentiam: quia cum sit practicus eo ipso cognoscit bonum hic, & nunc amandam; vel malum hic, & nunc fugiendum; propterea que

eo ipso exigit actum voluntatis, quo bonum amet, vel malum fugiat.

70 Sed dices contra: non solum est possibilis actus practicus intellectus ad quem non sequatur actus voluntatis, quoad existentiam, & per accidens, verum, & per se, & quoad exigentiam: solutio ergo est nulla. Probatur antecedens: potest Deus illud decretum denegandi concursum ad actum voluntatis, ipsi cognoscenti reuelare; at cum hac reuelatione non potest actus ille practicus mouere voluntatem ad actum, quia reuelatio illa infallibiliter connectitur cum negatione actus voluntatis, & intellectus nequit mouere voluntatem ad actum cognitum vt impossibilem: ergo. Sed respondetur: quod in eo casu talis actus intellectus non erit practicus, sed pure speculatiuus, quia licet per illum iudicet intellectus obiectum esse bonum, & ex natura sua amabile, vel malum, & odibile; non tamen iudicat, neque potest iudicare esse hic, & nunc amandum, vel odiendum cum per reuelationem sibi factam hoc iudicet impossibile. Cuius est exemplum in materia de spe, vbi affirmant Theologi magis frequenter, quod facta reuelatione alicui de sua damnatione non potest, neque tenetur sperare, quia licet adhuc in eo maneat fides, proindeque iudicium per eam regulatum, nempe, quod si perseuerauerit vsque in finem, saluus erit: attamen ante reuelationem iudicium hoc erat practicum, vt pote ex illo mouebatur homo ad efficaciter sperandum beatitudinem; post reuelationem vero, quia ei innotescit impossibilitas talis beatitudinis, iudicium illud transit de practico in speculatiuum, vnde neque mouet voluntatem ad sperandum. Pariter in nostro casu.

71

Sed dices contra: Detur casus quod decretum de non concurrente ad actum amoris Dei reuelet Deus ipsi cognoscenti per visionem beatam, cui cognoscenti media visione beata præbeat assensum; in hoc enim casu talis visio, neque potest inferre, neque exigere actum amoris Dei: quippe infallibiliter connectitur cum decreto illo, & consequenter potius ab intrinseco exigit negationem illius actus; & tamen talis visio utpote beata nedum speculatiua, sed practica est: ergo. Sed respondetur negando hanc minorem: namque licet visio beata, quæ de facto datur sit simul speculatiua, & practica, ut communiter docent Thomistæ 1. 2. quæst. 3. art. 5. quia non solum contemplatur Deum in se, verum & mouet, imo necessitat voluntatem ad illius amorem; attamen in casu illius reuelationis solum esset speculatiua, utpote solū Beatus per eam iudicaret Deum esse summe amabilem; non vero hic, & nunc esse ab eo amandum, cum cognosceret hoc esse impossibile. Et sic visio illa non moueret voluntatem ad Dei amorem, & consequenter esset pure speculatiua, & non practica.

72

Sed adhuc dices contra: visio illa in eo casu esset eiusdem speciei cum visione, quæ de facto datur, nam iuxta Thomistarum doctrinam repugnant visiones beatæ speciei distinctæ, ut videre est supra quæst. 12. art. 6. ergo si visio beata, quæ de facto datur, est simul speculatiua, & practica, etiam erit speculatiua, & practica in casu illius reuelationis. Probatur cōsequentiā: quia visio simul speculatiua, & practica non potest non specie distingui à visione purè speculatiua. Sed respondetur distinguendo cōsequens: visio simul speculatiua, & practica primario,

nario, & essentialiter concedo consequentiam: speculatiua primario, & essentialiter, & practica solum secundario, & ex consequenti, nego consequentiam. Visio autem beata, quæ de facto datur primario, & essentialiter solum est speculatiua, & solum secundario, & ex consequenti est practica, vt patet ex Diuo Thoma 1. 2. quest. 3. art. 5. vbi docet, & probat, quod beatitudo maxime, & principaliter tota consistit in contemplatione Diuinorum; & quia hæc est optima operatio intellectus; & quia contemplatio queritur propter se ipsam; actus autem intellectus practici nõ queritur propter se ipsum, sed propter opus extra intellectum. In operatione vero intellectus practici consistit secundario, & ex consequenti. Vnde dicunt Thomistæ ibi vt videre est in Magistro Martinez, & Ildefonso Baptista, quod motio voluntatis in visione beata se habet per modum proprietatis secundum nostrum modum concipiendi consequentæ ad ipsam secundum primum conceptum contemplationis. Et quod secundum istum primum conceptum habet veluti radicem directionem, & motionem voluntatis; & sic secundum primum conceptum est practica solum radicaliter. Cum ergo visio beata in casu illius reuelationis cõueniret cum visione, quæ de facto datur in conceptu contemplationis, consequenter esset eiusdem speciei cum illa, quamuis ab illa distingueretur in conceptu secundario, & accidentali, non minus, ac anima rationalis, quæ de facto datur, esset eiusdem speciei eum illa, quã Deus de sua potentia absoluta produceret sine aliqua proprietate: imo sicut est eiusdem speciei visio beata, qua beatus videt aliqua Dei libera decreta, aliquaque creaturas, cum ea qua Beatus videt solum ipsum Deum, eiusque necessaria

60 De voluntate Dei

prædicata, quia nempe vtraque conuenit in conceptu primario, & essentiali contemplationis, & visionis Dei in se.

73 Sed statim se offert vrgens argumentum: Visio beata secundum nos essentialiter est practica saltem radicaliter, ita vt secundam primum eius conceptum perat radicare motionem, & directionem voluntatis; at visio illa in casu præfatæ revelationis hoc non peteret, imo oppositum, propter infallibilem connexionem cum decreto: ergo hæc non potest esse eiusdem speciei cum ea, quæ de facto datur. Explicatur: licet carere proprietate debita, & actualiter illam radicare non variet essentialiter formas, tamen exigere abintrinsico aliquam proprietatem, & illam abintrinsico nõ exigere, arguit distinctionem specificam formarum; cuius statim se offert exemplum in habitu, & dispositione, quæ specificè distinguuntur per id præcisse, quod habitus ab intrinsicco exigit esse difficile mobilem à subiecto; secus vero dispositio: ergo à simile in nostro casu.

74 Respondetur, quod sicut est distinguere duplex obiectum visionis beatæ, alterum primum, & specificatum, quod proinde pertinet ad primum, & specificum illius cõceptum, quod obiectum est Deus secundum omnia predicata necessaria; & alterum secundarium, & accidentale, quod propterea pertinet ad conceptum illius secundarium, accidentalem, vel indiuidualem, vt sunt omnia Dei libera decreta; pariter in visione beata est distinguere duplicem exigentiam: alteram ipsius secundum conceptum primum, & specificum, nempe attento or-
di-

dine ad primum, & specificū illius obiectum: & alteram ipsius secundum conceptum secundarium, accidentalem, vel individualem penes ordinem ad obiectum illius secundarium, & accidentale. Visio ergo beata secundum conceptum primum, & specificum petit iuxta nostrā doctrinam radicāre motionem voluntatis ad amorem Dei, & hanc exigentiam necessario haberet etiam visio in casu præfate reuelationis propter eandem rationem, ac visio quæ de facto datur, quia nempe haberet pro obiecto summum bonum, finem, principium, regulam, & mensuram nostrarum operationum. Attamen secundum conceptum eius accidentalem, & individualem, videlicet attento ordine ad decretum illud reuelatum, exigeret carētiā illius motionis. Et sic distinguitur minor argumenti, & conceditur attento conceptu accidentali, & individuali, & negatur attento conceptu primario, & specifico. Et per hoc patet ad exemplum, nam quod habitus exigit difficilem mobilitatem, & facilem dispositionem, nedum secundum conceptum accidentalem, secundarium, & individualem, verum, & secundum conceptum primum, & specificum, nempe secundū ordinem, quem dicunt ad proprias causas.

75 Pro huius completa intelligentia ponitur ab authoribus duplex exemplum: primum est, quod ætiops exigit carere albedine, non vero hispanus, cum tamen sint eiusdem speciei: quia hæc exigentię diversitas non provenit ex cōceptu specifico, & essentiali hominis, sed ex cōceptu accidentali, seu individuali. Secūdū exēplū est, quod supposito, quod Deus decerneret beatū aliquē nullas videre creaturas, hoc

que decretum ipsi beato reuelaret per visionem beatam, talis visio æque conneeteretur cum non visione creaturarum, sicut in nostro casu cum negatione motionis voluntatis ad Dei amorem; & sicut hæc abintrinseco exigeret carere conceptu secundo cognitionis practicæ, ita illa abintrinseco exigeret carere conceptu secundo visionis creaturarum; & tamen vtraque esset eiusdem speciei, quia illa exigentiæ diuersitas proueniret visioni ex conceptu illius secundo, & accidentali: ergo à simili;

76 Sed neque vnum, neque alterum exemplum satisfacit ad propositum: quia licet abintrinseco æthiops exigat carere albedine, hispanus tamen secundum conceptum specificum non habet positive eam radicare, sed tantum se habet ad illam permissiue. Similiter licet visio illa beata abintrinseco exigeret carere conceptu secundo visionis creaturarum, ceteræ tamen visiones secundum conceptum specificum non petunt positive visionem illarum, sed solum eam permittunt. Non ergo mirum, quod conueniant in specie stante illa exigentiæ diuersitate. In nostro tamen casu visio illa beata abintrinseco exigeret non motionem voluntatis; cum tamen visio beata, quæ de facto datur abintrinseco secundum conceptum specificum exigat oppositum.

77 Aptius ergo exemplum est in ipsa visione beata; quæ abintrinseco ex conceptu specifico, & attento ordine ad obiectum illius primarium exigit incorruptibilitatem, & permanentiam, vt tenent Thomistæ 1. 2. quæst. 5, art. 4. & est etiam communis sententiæ, quod hoc nõ obstante visio Pauli in raptu fuit eiusdem

de speciei cum visione beata, quia etiã abintrinseco ex conceptu specifico, & attento ordine ad obiectum primarium exigebat incorruptibilitatẽ, licet per accidens ex parte subiecti, seu ratione status esset amissibilis, & transiens. Supponamus ergo, quod decretum de simili transitu, & amissibilitate fuerit ipsi Apostolo revelatũ per eandẽ visionem, nulla enim est in hoc implicatio, sicut neq; in casu argumenti; qua revelatione supposita, visio illa ex cõceptu individuali, & accidentali, nempè attento ordine ad obiectũ secundariũ, quale est decretũ liberum de illius amissibilitate, exigeret abintrinseco amissibilitatem, sicut, & in nostro casu propter eandem rationem abintrinseco exigeret non motionem voluntatis.

78 Sed pro ultimo se offert non levis difficultas ex doctrina hucusq; data; quod si ad actum practicũ intellectus sequitur actus voluntatis; non vero ad actũ speculatiuum: ergo ad formam intelligibilem constituentem intellectum in actu speculativo, nulla sequitur inclinatio, seu habitudo voluntatis; at hoc contradicit principio assumpto à D. Thoma: nempè, quod omnem formã sequitur inclinatio: ergo. Dupliciter respondent authores, primo, quod D. Thomas debet intelligi de omni forma, ly *omni* non distribuyente complete, & pro singulis generum, sed incomplete, & pro generibus singulorum, ad cuius verificationem sufficit, quod aliqua forma intelligibilis, quæ nempè deseruit cognitioni practicæ, inferat prædictam inclinationem, seu habitudinem. Ita Magister Serna in suis manuscriptis. Secundo, quod consulto Divus Thomas in antecedenti assumpto non loquitur de

de inclinatione rei ad quamcumque formam, sed determinate ad formam naturalem, quæ proportionate perficit subiectum, nam ad formam violentam, præter naturalem, aut supernaturalem, nulla est in re naturalis inclinatio; unde in consequenti non infert inclinationem ad quodlibet obiectum cognitum, sed determinate ad bonum apprehensum, ut sic debito modo constitueret proportionem inter antecedens, & consequens. Cum autem per cognitionem speculatiuam, & per illius speciem non repræsentetur obiectum ut bonum, & conueniens intelligenti, consequenter ad talem formam intelligibilem nulla sequitur elicitæ inclinatio. Ita etiam prædictus Magister, & alij.

79 Sed vtraque hæc solutio meo videri non satisfacit, namque ut omnes tenetur fateri contra Bazquez, & recentiores, ratio Diui Thomæ non est argumentum fundatum in proportionem formæ intelligibilis ad formam naturalem, nam ut sic neque esset euidens, neque demonstratiua. Sed fundatur in principio communi formæ naturali, & intelligibili: nempe, quod vtraque est forma vere constitutiua. Unde iniquæst. 80. art. 1. assumit principium illud ut per se notum: scilicet *omnem formam sequitur aliqua inclinatio* quod explicat ut prædiximus resolutione 1. ad 1. argumentum, quia omni enti in quantum ens competit appetere suam perfectionem. Unde ibi etiam diximus, quod ly *sicut* in argumento Diui Thomæ parificat formam intelligibilem, cum forma naturali in eo quod est vtrique formæ commune, nimirum, quod vtraque est vere rei constitutiua. Competit ergo formæ naturali, quod sit principium inclinationis, ex quo
constitutiua

constitutiva est rei naturalis; & qua forma intelligibilis constitutiva est intellectus, pariter ei competit, quod sit principium inclinationis: debet ergo hoc ipsum competere omni formæ constitutiæ, siue rei, siue intellectus, & aliter, vel falsificatur principium Divi Thomæ, vel argumentum Divi Thomæ est à paritate fundata in proportione.

80. Melius ergo respondetur dicendo, quod omnem formam sequitur inclinatio, sed non sub omni actu; sed formam naturalem sequitur inclinatio naturalis sub phisica existentia, non sub existentia intentionali; formam vero intelligibilem sequitur inclinatio elicitæ sub actu pratico intellectus, non sub actu speculativo. Ut enim diximus resolut. 1. ad 2. forma naturalis est principium inclinationis naturalis, ut completa phisica existentia, ita ut hæc sit conditio necessario exacta ad sequelam inclinationis, unde existens solum intentionaliter non est principium illius. Pariter ergo forma intelligibilis est principium inclinationis elicitæ, ut completa intellectione practica. Est ergo intellectio practica conditio indispensabiliter exacta ut formam intelligibilem sequatur inclinatio. Et sic dicimus quod licet formam intelligibilem sub actu speculativo non sequatur inclinatio; sequitur tamen inclinatio sub actu pratico, & sic semper est verum, quod omnem formam intelligibilem sequitur inclinatio.

81. Sed dices: hoc est asserere posse intellectum uti practice qualibet forma intelligibili, & sub qualibet posse movere voluntatem. Respondeo ita esse, & in primis si forma intelligibilis deseruiens

66 De voluntate Dei

actui speculatiuo repræsentet obiectum aliàs bonum, & conueniens intelligenti, patet quod intellectus ea potest vti practicè, nam sicut eadem species repræsentans naturam obiecti, per hoc quod intellectus conuertat, se ad phantasmata, vt phantasmatibus modificata repræsentat singularia, sic eadem forma intelligibilis repræsentans naturam obiecti purè, vt veram, quod est eam repræsentare cum præcisione ab existentia, & speculatiue, per hoc quod intellectus conuertat se ad phantasmata, vt modificata phantasmatibus, eam etiam repræsentat vt bonam, quod est eam practicè, & vt existentem repræsentare; quo in casu potest intellectus ea vti practicè mouendo voluntatem ad prosecutionem illius, vt de se patet.

82 Deinde licet species, vel forma intelligibilis repræsentet obiectum aliàs neque conueniens, neque disconueniens, adhuc potest intellectus ea vti practicè mouendo voluntatem, non vt tendat in illius obiectum, vel ab eo fugiat, sed vt intelligens gaudeat, & fruatur illius veritate, & cognitione: voluntas enim vt supra diximus, est appetitus totius suppositi secundum què intelligens appetit, & id quod sibi est conueniens secundum intellectum, & secundum quamlibet aliam potentiam, vt docet Diuus Thomas 1.2. quæst. 10. art. 1. in corpore. Vnde sicut voluntas appetit, quod intellectus intelligat verum, sic, & cum intelligit verum, gaudet de vera cognitione illius, quatenus bona est, & ipsi intelligenti, sicut & eius intellectui. In quo sensu sæpius repetit Diuus Thomas quod ipsum verum est quedam bonum. Potest ergo intellectus ad huc sub
illa

illa forma intelligibili sub qua speculatur obiectum,
 alio actu mouere voluntatem, quod est eam practi-
 cè mouere.

DUBIUM II.

AN ALIA A DEO

sint obiectum formale Di-

uinæ volunta-

tis.



EST concors omnium Theologorum se-
 rentia, Divinam bonitatem esse obie-
 ctum formale Diuinæ voluntatis. Est
 tamen dubium an sit obiectum adæquatum, vel solum
 inadæquatum, ita vt bonitas creaturarū neque partia-
 liter ingrediatur obiectum formale illius. Duplex au-
 tē assignatur obiectū formale, aliud motiuum, & aliud
 terminatiuum. Sed licet hæc distinctio locum habeat
 respectu aliarum potentiarum, vt notauimus loquen-
 do de Diuino intellectu, non tamen respectu volunta-
 tis, namque cum obiectum voluntatis sit finis,
 & finis moueat motu attractione, consequenter

68 De voluntate Dei

ipſe finis primario, & formaliter mouens; primario etiam, & formaliter terminat. Et ſic reſpectu voluntatis idem eſt obiectum formale motiuum, & terminatiuum. Vnde in preſenti dubio vnica eſt ſolum difficultas: an ſcilicet bonitas creaturarum ingrediatur partialiter, & in adæquate obiectum formale motiuum Diuinæ voluntatis. Vnde ſit.

RESOLVTIO VNICA

Bonitas creaturarum neque in adæquate ingreditur obiectum formale Motiuum Diuinæ Volunta-

tis.

(*)

84 **E**ST contra Aureolum, Durandum, Suarez, Ludovicum de Torres, Puente, Hurtado, Albiz, Herice, Arrubal, & alios recentiores. Eſt tamen omnium Thomiſtarum. Et fundatur primo ratione deſumpta ex Diuo Thoma hic ad 2. in his, quæ volumus propter finem, tota ratio mouendi eſt finis; ſed Deus alia à ſe non vult niſi propter finem, quæ eſt ſua bonitas: ergo Diuina bonitas eſt tota ratio mouendi ad amorem creaturarum

turarum, consequenterque bonitas creaturarum non ingreditur etiam partialiter obiectum formale motivum Divinæ voluntatis. Consequentia patet: maior autem probatur à Divo Thoma, namque qui vult sumere potionem amaram, nihil in ea vult, nisi sanitatē, & hæc est solum, quæ movet eius voluntatem; secus autem est in eo qui sumit potionem dulcem, quam non solum propter sanitatem, sed etiam propter se aliquis velle potest: ergo in his, quæ volumus propter finem, tota ratio movendi est finis. Minorem autem supponit Divo Thomas ex dictis in corpore articuli, namque Deus non vult alia à se, nisi ut bonum suum alijs per similitudinem communicet, secundum quod possibile est, in quantum concedet Divinam bonitatem etiam alia participare: non ergo vult alia à se nisi propter finem, qui est sua bonitas, ut in creaturas diffundenda, & eis communicanda.

85 Dices ita esse loquendo de fine ultimo, non vero de fine intermedio, & ulterius ordinabili ad ultimum finem, qui est divina bonitas. Sufficit autem, quod creaturæ amentur à Deo propter ipsarum bonitatem, tanquam propter finem intermediū, ut sint obiectum formale motivum Divinæ voluntatis; sicut homo iustus amat castitatem propter seipsam tanquam propter obiectum formale motivum intrinsecū, licet non tanquam propter finem ultimum, sed hoc habet solum ex imperio charitatis.

86 Sed in primis si hæc solutio est vera, Divo Thomas prædicta ratione non satisfacit argumento, quod erat huiusmodi: *Volitum movet voluntatem, sicut appetibile appetitum, ut dicitur in quinto de anima*

ma, si igitur Deus velit aliquid aliud a se, movebitur eius voluntas ab aliquo alio, quod est impossibile. Deinde prædicta solutio rejicitur primo à priori ex dictis; namque finis perceptus à Deo ut velit alia a se, est solum bonum suum alijs per similitudinem communicare, quia hoc concedet Divinam bonitatem; ergo solum Divina voluntas vult alia a se propter Divinam bonitatem, ut diffundendam, & communicandam, & non propter aliquem finem intermedium. Antecedens probatur: finis perceptus à Deo non est ut velit alia a se pure affective, sed effectiue, ea producendo; at finis perceptus à Deo alia a se effectiue producendo, non potest esse alter quam ut velit eis proprium bonum per similitudinem communicare, suamque bonitatem participari à creaturis secundum quod possibile est, quia hoc maxime concedens est Divinæ bonitati: ergo. Maior probatur: nam Deo repugnat amor pure affectivus, ut probat Divus Thomas quæst. 20. sequenti art. 2. in corp: *Quia amor non est aliud quam velle bonum alicui: hæc autem est differentia inter voluntatem nostram, & voluntatem Dei, quod quia voluntas nostra non est causa bonitatis rerum, sed ab ea movetur sicut ab obiecto, amor noster quo bonum alicui volumus, non est causa bonitatis ipsius, sed e converso bonitas eius, vel vera, vel æstimata provocat amorem, quo ei volumus, & bonum conservari, quod habet, & addi, quod non habet, & ad hoc operamur. sed amor Dei est infundens, & creans bonitatem in rebus.* Non ergo datur in Deo amor pure affectivus.

87

Secundo rejicitur prædicta solutio: namque de ratione finis etiam intermedij est, quod sit causa volendi, unde definitur, quod est illud, quod gratia sui amatur, & cætera ratione sui fiunt, & aman-

Dubium II.

71

& amantur. Vt enim ait Diuus Thomas 1. contr. gent. cap. 74. cum dicimus volo ambulare, vt saner, causam nos redere arbitramur. Et si queratur quare vis sanari, proceditur in assignatione causarum, quo vsque peruenitur ad finem vltimum, quod est principale volitum. At implicat, quod bonitas creaturarum sit Deo causa volendi: ergo, & quod habeat rationem finis intermediij respectu voluntatis ipsius.

88 Neque valet, quod Divina bonitas est finis respectu Diuinæ voluntatis, & tamen non est Deo causa volendi: non, inquam, valet, nam vt ait Diuus Thomas quest. 23. de veritate art. 1. ad 3. licet de ratione finis realiter identificati cum potentia, qualis est Divina bonitas, non sit ratio causæ, bene tamen de ratione finis realiter à potentia distincti, qualiter à voluntate creata distinguitur eius finis, aliter nec in creatis finis esset causa, nec recte assignarentur quatuor genera causarum. Ratio autem à priori est, namque Divina bonitas propter identitatem realem cum Divina voluntate, non est finis mouens ipsam realiter, sed solum virtualiter, propterea que mouet pure per modum rationis finalis, & purificatur à causalitate: sicut propter eandem identitatem natura Diuina non est causa, sed pure ratio formalis attributorum, & pariter voluntas Diuina est pure principium, & non causa volitionis, sicut & intellectus intellectionis; imo in creatis ens est ratio formalis suarum proprietatum, non tamen causa illarum propter identitatem. Inter causam enim, & effectum debet esse distinctio realis. Increa-

tis vero, quia finis realiter à voluntate distinguitur, eam mouet realiter, & ad illam comparatur nedum vt ratio formalis, sed vt causa. Cum ergo bonitas creaturarum realiter distinguitur à Divina voluntate, non potest nō habere respectu illius rationem causæ finalis, si semel respectu illius est finis.

89 Tandem reijcitur prædicta solutio: namque Diuina voluntas est simpliciter prima voluntas, & talis per essentiam: ergo non potest velle propter finem, qui non est bonum simpliciter primum, & tale per essentiam. Consequentia probatur: tum quia inter voluntatem, & eius obiectum, qui est finis, debet esse proportio, qua ratione quo perfectior est potentia, perfectius habet obiectum: tum quia eo ipso, quod Divina voluntas est simpliciter prima voluntas, & talis per essentiam non potest non esse realiter ipse vltimus finis, qui est ipsa Divina bonitas: ergo eo ipso implicat, quod velit propter alium inferiorem finem, proindeque, quod velit propter finem intermedium.

90 Secundo fundatur nostra resolutio ratione Diui Thomæ desumpta ex argumento tertio huius articuli, & eius solutione, & formatur sic: appetitus satiatus aliquo voluto nequit aliud appetere, nisi propter bonitatem voliti satiatiui; at Divina voluntas satiatur ex Diuina bonitate: ergo non potest aliud appetere, nisi propter ipsam. Minor, & consequentia patent, & maior probatur: volitum propter sui intrinsicam bonitatem nedum est bonum in se, & absolute, sed etiam respectiue ad appetentem iuxta illud: *Amabile quidem bonum, & vnicuique autem proprium*

At appetitus satiatus aliquo volito nequit appetere aliud, quod sit bonum respectiue ad appetentem; ergo neque potest appetere aliud volitum propter sui intrinsicam bonitatem, sed solū propter bonitatem voliti satiatiui. Minor probatur: nam illud dicitur bonum respectiue ad appetentem, quod est illius perfectiū, proindeque sine quo appetens non est totaliter perfectum, & consequenter sine quo eius appetitus non satiatur.

91. Mirum est quod hæc ratio non vigeat aduersarios, cum & illa Diuus Thomas conuincatur ad nostrum assertum. Obijcit enim sibi in hoc articulo argumentum tertium sic: *Cuiuscumque voluntati sufficit aliquod volitum, nihil querit extra illud; sed Deus sufficit sua bonitas, & voluntas eius ex ea satiatur; ergo Deus non vult aliquid aliud a se.* Et respondet: *Quod ex hoc, quod voluntati Diuinae sufficiat sua bonitas, non sequitur, quod nihil aliud velit, sed quod nihil aliud velit, nisi ratione sua bonitatis.* Conuincitur ergo Diuus Thomas, vt asserat Diuinam dumtaxat bonitatem esse obiectum formale Diuinæ voluntatis, ex quo hæc ex illa penitus satiatur.

92. Sed respondent aduersarij conformiter ad solutionem præcedentem, quod appetitus satiatus aliquo volito nequit aliud appetere propter intrinsicam illius bonitatem, tanquam propter motiū, vel finem vltimum, bene tamen tanquam propter motiū, vel finem intermedium. Et statim se offert exemplum in beato, cuius appetitus satiatur Diuina bonitate clare visa, cum tamen simul amet creaturas propter illarum intrinsicam bonitatem.

Sed contra est, quod licet appetitus beati satiatur bonitate diuina clarè visa intensiue, in quantum eminenter continet omne bonum appetibile à beato, & radicaliter, vel causaliter in quantum causat in beato omnia bona requisita ad statum beatificum, qui dicitur: *Omnium bonorum aggregatione perfectus*. Non tamen satiatur illa extensiue, & formaliter, namque appetitus beati nedum terminatur ad Diuinam bonitatem, & ad omnia requisita ad illius visionem, vt in illa eminenter contenta, sed etiam vt formaliter possessa ab ipso beato, quia hoc modo, & non aliter ipsum constituunt in statu beatifico, & sic per omnia ea vt sic perficitur, & consequenter satiatur. Nostra autem ratio procedit de appetitu satiato aliquo volito, nedum intensiue, & radicaliter, verum, & formaliter, & extensiue, qualiter diuina voluntas satiatur diuina bonitate, cum Deus nullo bono creato indigeat,

93 Tandem fundatur nostra resolutio ex quo volitio diuina specificaretur à bono creato, & consequenter ab illo dependeret. Cui fundamento variè occurrunt aduersarij, de quo late, & per otium supra de scientia Dei, loquendo de obiecto diuinæ intellectionis; videatur ibi, ne eadem

repetamus.

(***)

(**)

(**)

(**)

(**)

(**)

OBIJ-

OBIJCIUNTUR, ET solvuntur argu- menta.

94 **S**ED contra nostram resolutionem obijcies primò, quod Divus Augustinus 11. de Civitate Dei, cap. 24. quærendo quare Deus fecerit lucem, respondet: *Quia bona est*; Sed

ly *Quia* denotat causam ex parte lucis respectu diuine voluntatis, & non aliam, nisi mouentem, & alliciētem, eam ratione proprię bonitatis: ergo bonitas creata iuxta mentem Augustini ingreditur obiectum formale motuum diuinę voluntatis. Dices cum Oxoniensi, & Gonet, quod ly *quia* in sensu Augustini nullū genus causalitatis importat, sed conditionem tantum requisitam, vt lux à Deo fieri possit; cum enim Deus non sit author mali, vt aliquid ab eo fiat, bonitas necessario requiritur. Sed contra hanc interpretationem sunt verba Dni Thomę ex 1. contr. Gent. cap. 4. nempe, quod aduerbium illud *quare* quærit de causa; vnde si ly *quia* in sensu Augustini nullum genus causalitatis importat, Augustinus non respōdet ad quæsitū.

95. Melius ergo dicitur, vel cum ipsis in sequenti solutione, quod ly *quia* dicit causam respectivè ad bonum vniuersi; ita vt faciat sensum, quod Deus fecit lucem quia vtilem

ad compositionem vniuersi. Vel dicatur cum alijs, quod ly *quia* dicit rationem formalem non respectiue ad Diuinam voluntatem, sed respectiue ad alias rationes particulares. Licet enim ratio communis boni sit ratio materialis respectu Diuinæ voluntatis; comparatiue tamé ad alias rationes creatas particulares dicitur ratio formalis, eo quod creaturæ adhuc materialiter non terminant Diuinam volitionem, nisi sub ratione communi boni; utpote causæ vniuersalissimæ debet correspondere effectus vniuersalissimus. Quo in sensu communiter dicitur, quod ratio communis entis est terminus formalis Diuinæ Omnipotentia, nõ quia formalis respectiue ad omnipotentiam, sed quia formalis respectiue ad rationes particulares; vnde sicut dicitur aliquid productũ à Deo, quia ens, nõ vero, quia tale ens, sic dicitur aliquid volitũ à Deo, quia bonũ, non vero, quia tale bonum. Et sic sensus Augustini est quod Deus fecit lucem, non quia lux, sed quia bona.

96 Vel dicendum tandem, quod ly *quia* est intelligendum secundum causam consequentiæ, nõ secundum causam efficiendi; sequitur enim, quod si aliquid est bonum, sit factum à Deo; non tamen, quod aliquid sit bonum; est causa, quod à Deo fiat, sed potius, quod à Deo fiat est causa, quod sit bonum. Quomodo Diuus Thomas supra quæst. 14. art. 8. ad 1. explicat originem dicentem: *Quod aliquid fitur à Deo quia futurum*, nempè dicendo intelligendum esse secundum causam consequentiæ, non secundum causam efficiendi; sequitur enim si aliqua sunt futura, quod Deus ea præscierit, non tamen res future sunt causa quod Deus eas sciat.

97. Secundo obijcies: In Deo dantr virtutes morales, quæ versantur circa operationes, & resident in voluntate, v. g. iustitia, & misericordia; at secundum Dium Thomam 1. 2, quæst. 62. art. 2. in hoc differunt virtutes Theologicæ à virtutibus moralibus, quod illarum obiectum est ipse Deus, qui est ultimus rerum finis prout nostræ rationis cognitionem excedit, obiectum autem virtutum moralium est aliquid, quod humana ratione comprehendi potest; & procedit sermo de obiecto formali motiuo, cum ex hoc inferat virtutes Theologicas specie distingui à moralibus: ergo aliqui actus Divinæ voluntatis habent pro obiecto formali motiuo bonum creatum.

98. Respondetur Dium Thomam ibi solum distinguere virtutes Theologicas à virtutibus moralibus creatis, quia de illis solum agebat; non vero à virtutibus moralibus ex genere suo, & in sui abstractione, nempè pro vt abstrahit à creatis, & increatis. Vnde virtutes morales creatæ habent pro obiecto formali motiuo bonum creatum, virtutes vero morales Divinæ habent pro obiecto formali motiuo bonum increatum.

99. Sed obijcies: non solum misericordia creata, verum, & increata habet pro obiecto formali motiuo miseriam alienam, vt subleuandam; & similiter iustitia increata habet pro obiecto formali motiuo ius alterius, vt servandum: ergo ad bonum creatum.

100. Respondetur distinguendo antecedens: habet pro obiecto formali motiuo miseriam alienam, vt subleuandam, ly Vt dicente in recto, & de

formali subleuationem, & in obliquo, & de materiali miseriam alienam, concedo: vice versa nego: & eodem modo distinguitur alia pars, & negatur consequentia. Pro cuius intelligentia est notandum ex Divo Thoma 1. 2. quæst. 60. art. 2. quod virtutes morales de quibus procedit sermo, sunt tanquam circa propriam materiam, circa operationes secundum rationem commensurationis ad alterum; sicut & virtutes morales, quæ versantur circa interiores affectiones, vel passiones animæ, vt temperantia, & fortitudo, sunt tanquam circa propriam materiam, circa operationes secundum rationem commensurationis ad operantem, nempe secundum quod per eas benè, velè mal afficitur. Et secundum hanc diuersam commensurationem, quam operationes dicunt respectiuè ad operantem, vel ad alterum, distinguit Diuus Thomas prædictas virtutes morales inter se. Ergo obiectum formale motiuum misericordiæ est ipsa operatio, qua subleuatur miseria aliena, & pariter obiectum formale motiuum iustitiæ est ipsa operatio, qua redditur vnicuique, quod suum est. Et sic cum dicitur obiectum formale motiuum misericordiæ esse miseriam alienam; vt subleuandâ; subleuatio importatur de formali, & in recto; miseria vero aliena solum de materiali, & in obliquo. Et pariter cum dicitur obiectum formale motiuum iustitiæ esse ius alienum, vt seruandum, ius alienum importatur de materiali, & in obliquo, & ipsa redditio debiti importatur de formali, & in recto. Et sic ex hoc, quod ius alienum sit creatum, & similiter miseria aliena, non recte infer-

tur

tur iustitiam, vel misericordiam habere pro obiecto formali motiuo bonum aliquod creatum, sed hoc debet inferri ex operatione ipsa, qua subleuatur miseria aliena, vel redditur unicuique, quod suum est. Patet autem prædictas operationes in Deo non esse creatas, sed increatas, utpote identificatas cum ipsa substantia Dei; sunt enim solum virtualiter transeuntes, & formaliter immanentes: obiectum ergo formale motiuum prædictarum virtutum in Deo est solum bonum increatum.

101 Sed dices, subleuatio miseriæ alienæ est actus misericordiæ, sicut, & reddere unicuique, quod suum est, est actus iustitiæ: non ergo prædictæ operationes possunt esse obiecta formalia motiua illarum virtutum. Respondetur, quod sunt actus misericordiæ, & iustitiæ directiue, non vero elicitive; iustitia enim, & misericordia dirigunt huiusmodi operationes, ut docet Diuus Thomas loco citato, & sic sunt illarum obiecta formalia motiua. Elicitive autem solum sunt actus potentie exequutiue, sunt enim operationes ad extra. Actus autem elicitive procedentes à misericordia, & iustitia, sunt actus voluntatis, quibus homo, vel Deus vult subleuare miseriam alienam, vel reddere unicuique, quod suum est; resident enim huiusmodi virtutes in voluntate ut iam diximus.

102 Dices tandem: ergo in Deo omnes virtutes sunt Theologicæ, nam fides, spes,

spes, & charitas propterea dicuntur Theologicæ, quia habent pro obiecto Deum. Respondetur distinguendo consequens: ex genere suo, nego: specificè, & pro vt sunt virtutes Dei, concedo. Licet enim omnes virtutes Dei reduplicative pro vt in Deo habeant pro obiecto formali motivo aliquid Divinum, proindeque pro vt sic possint dici Theologicæ; secundum tamen rationem communem, & pro vt abstrahunt à virtutibus creatis, & increatis solū fides, spes, & charitas dicuntur virtutes Theologicæ, quia istæ siue in creaturis, siue in Deo, in quo etiā est formaliter charitas, habent pro obiecto formali motiuo ipsum Deū; non tamen cæteræ virtutes, quæ pro vt in creaturis habent pro obiecto formali motiuo aliquid creatum. Et sic ex genere suo iustitia, misericordia, liberalitas, & cæteræ dicuntur virtutes morales, quia versantur circa operationes secundum rationem commensurationis ad alterum, præscindendo ab eo, quod tales operationes creatæ sint, vel increatæ.

103 Aliter argumento à principio respondent Oxomensis, & Gonet negando obiectum formale motiuum misericordiæ, & iustitiæ Divinæ esse miseriam alienam, vt subleuandam, vel ius alienum, vt seruandum, licet hoc sit obiectum formale motiuum misericordiæ, & iustitiæ creatæ, quia huic non repugnat moveri, & specificari à bonitate creatæ, bene tamen illi: vnde aiunt, quod misericordia Divina mouetur à diuina bonitate pro vt est ratio miserendi, & iustitia ab eadem pro vt est ratio præmiandi, quod præstat diuina bonitas, pro vt continet eminenter honestates obiectiuas misericordiæ, & iustitiæ creatæ.

Sed

104

Sed hæc solutio vt verum conti-

neat, nomine bonitatis diuinæ, vt est ratio miserendi, vel præmiandi, debet intelligi bonitas diuina, vt est operatio, qua subleuatur miseria aliena, vel redditur vnicuique quod suum est: seu vt est primo, & per se bonitas in operando hac determinata operatione, quæ est subleuatio miseriæ, vel redditio præmij, in quo distinguitur à se ipsa, vt est bonitas in essendo, & secundo in benèfaciendo, veluti indeterminatè, & communiter loquendo, quomodo est obiectum charitatis. Quod si in hoc sensu non procedit solutio, aperte cōtra dicit Divo Thomæ in doctrina supra relata. Si autem in eo sensu procedit: ergo non debet negari absolute, quod obiectum motiuum formale misericordiæ, siue Diuinæ, siue creatæ, est aliena miseria, vt subleuanda, cum obiectum formale motiuum illius sit subleuatio miseriæ alienæ; sed distinguendum est, & cōcedendū si ly *Vt* dicat in recto, & de formali subleuationem, quæ in Deo est increata, & in creaturis creata, & de materiali solum, seu in obliquo miseriam alienam, & negandū vice versa.

105

Tertio obijcies: & est replica contra dicta: omnipotentia in Deo habet pro obiecto formali motiuo ens factibile: sed ens factibile est ens creatum: ergo habet pro obiecto formali motiuo ens creatum; at eadem ratio currit de diuina voluntate; imo in sententia Thomistarum omnipotentia non distinguitur à diuino intellectu, & voluntate: ergo. Probatur maior: Omnipotentia Dei est virtus factiua; sed obiectum formale motiuum virtutis factiue est ens factibile: ergo. Dices quod licet omnipotentia sit vir-

tus factiua, eius tamen obiectum formale motiuum nō est ens factibile, sed diuina bonitas vt communicāda creaturis, quia vt diximus fundamēto primo, Deus non vult alia à se effectiue, & executiue, nisi vt bonum suum alijs per similitudinem communicet, quantum possibile est. Sed contra est, nam quantitas, & diffinitio virtutis attenditur secundum obiectum formale motiuum illius; at quantitas, & diffinitio omnipotentię attenditur secundum omnia, in quę potest: ergo omnia in quę potest sunt obiectum formale motiuum illius. Maior, & minor probantur: namque Diuus Thomas 3. contr. gent. cap. 56. & quęst. 20. de verit. art. 5. in corp. probat quod ex cognitione omnium, in quę potest omnipotentia, sequitur comprehēssio illius, quia quantitas, & definitio virtutis attenditur secundum ea in quę potest; ac proinde idem est cognoscere omnia in quę potest virtus, ac comprehendere ipsam virtutem: at hæc consequentia non valeret, nisi etiam quantitas, & definitio omnipotentię attendatur secundum omnia in quę potest, cum tunc ex cognitione omnium possibilium in ipsa, non sequeretur illius comprehēssio: Ergo, &c.

106 Respondetur quod etiam quantitas, & definitio omnipotentię attenditur secundum omnia in quę potest, sed non considerata in se ipsis, sed pro vt eminenter contenta in ipsa Diuina bonitate; in hoc enim distinguitur virtus effectiua in creata à creata, & hoc sufficit ad intentum Diui Thomę: Imo Thomistę non inferunt comprehēssionem Diuinę Omnipotentię ex cognitione omnium possibilium in se ipsis, sed pro
VI

vt contentis in Diuina essentia, nisi ad summum arguitiue, & à posteriori.

107

Sed statim se offert obiectio ex doctrina Thomistarum ibi, qui concedunt omnipotentiam adhuc quidditatiue cognosci non posse, quin cognoscantur omnia possibilis in communi, & sub ratione entis creabilis: ergo pro vt sic non possunt non esse obiectum formale, & primarium omnipotentia. Probatur consequentia, namque si solum essent obiectum secundarium, posset sine illis etiam in communi cognosci, cum obiectum primarium possit cognosci sine secundario. Sed in primis potest argumentum instari, namque secundum communem sententiam essentia diuina non potest videri à beato sine attributis, & relationibus. Et tamé in comuniori sententia, sola essentia diuina est obiectum primarium visionis beatificæ. Deinde respondetur concedendo quando obiectum primarium non connectitur cum secundario, qualiter ens reale non connectitur cum ente rationis, nego vero è conuerso, sicut sensibile commune, v. g. quantitas, & figura est obiectum omnino materiale respectu visus, cuius obiectum formale, & primarium est color; & tamen repugnat oculum videre colorem sine quâtitate, & figura, propter connexionem, quam habent inter se. Unde inferunt Theologi quod quia corpus Christi in Eucharistia caret figura, & extensione locali, non potest videri oculis corporeis. Patet autem quod omnipotentia, & eius obiectum formale connectitur cum creaturis, ita vt si iste non essent possibilis, neque esset omnipotentia, vt magis frequenter docent Theologi; &

sic licet creaturæ sint obiectum omnino materiale, & secundarium omnipotentis, adhuc nõ potest hæc quid ditatiuè cognosci, quin in communi, & in confuso omnes creaturæ cognoscantur.

108 Quarto obijcies: merita nostra mouent, & inclinant diuinam voluntatem ad illorum retributionem; sed non nisi ratione propriæ bonitatis, quæ creata est: ergo bonitas creata est obiectum formale motuum diuinæ voluntatis. Consequentia patet, minor etiam videtur certa, utpote ratione illius bonitatis merita nostra mouent diuinam voluntatem ad illorum retributionem ratione cuius sunt merita, & causant moraliter gloriæ executionem; at sunt merita, causantque moraliter gloriæ executionem ratione propriæ bonitatis, non vero ratione bonitatis diuinæ, aliter valor meritorius in operibus nostris esset infinitus: ergo. Præterea, sic merita mouent voluntatem diuinam, ut conferat præmium, sicut & demerita illam mouent ut conferat pœnam; sed demerita mouent diuinam voluntatem, ut conferat pœnam ratione propriæ malitiæ: ergo & merita illam mouent, ut conferat præmium ratione propriæ bonitatis. Maior auté principalis, in qua posita est difficultas probatur primo, quia merita absolute mouent voluntatem præmiantis ad illorum retributionem: ergo pariter merita nostra mouent voluntatem Dei ad illorum retributionem. Secundo, quia merita nostra, cum sint media respectiue ad gloriam, ut finem, sunt causa efficiens moralis illius: sed non nisi mouendo voluntatem diuinam, ut velit conferre gloriam: ergo. Imo ex hoc inferunt Thomistæ, quod quia diuina voluntas temporaliter

raliter moueri non potest, neque motiuum aliquod de nouo in tempore habere, præter decretum intentionum gloriæ merita præuisa antecedens, datur in Deo ab æterno decretum aliud exequutiuum gloriæ merita præuisa supponens, & ab illis tanquam a causa motiua dependens. Tertio, namque alias, frustra fierent orationes sanctorum, quæ purè diriguntur ad mouendum divinam voluntatem vt conferat, quod postulamus.

109

Ad hoc argumentum relictis alijs solutionibus, responderetur sine vlla distinctione negando maiorem: quod expresse docet Diuus Thomas. 3^a contra gent. cap. 95. num. 1. dum ait: *Pis desiderijs rationalis creaturæ conueniens est quod Deus assentiatur, non tanquam desideria nostra moueant immobilem Deum; sed ex sua bonitate procedit vt conuenienter desiderata perficiat.* Ergo secundum Diuum Thomam ex ipsis desiderijs sanctorum, quæ meritoria sunt, non mouetur Diuina voluntas ad illorum retributionem, sed dumtaxat mouetur à sua bonitate. Ad primam probationem concedimus de voluntate mobili præmiantis, quæ nempè capax est, vt moueatur à bonitate creata meritorum, qualis est creata voluntas, negamus vero de voluntate immobili, vt est Diuina. Ad secundam probationem concedo maiorem, & nego minorem, sed sunt causa efficiens moralis in quantum fundant ius ad gloriam ex diuina præordinatione; Deus enim sicut propter suam bonitatem voluit dare gloriam, ita propter suam bonitatem voluit dare merita, quæ essent media ad consequendam illam per modum premij, & coronæ. Vnde Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 16. ait: *tanta est erga homines bonitas Dei, vt eo*

rum velit esse merita, quæ sunt dona sua. Et sic tota mē-
 ritorum causalitas exercetur circa gloriam, non vero
 erga diuinam voluntatem. Vnde Diuus Thomas art.
 5. sequenti docet, quod licet Deus omnia velit in sua
 bonitate, neque sit assignare aliquam causam diuinæ
 voluntatis, *nihilominus vult ea, quæ sunt ad finem, ordinari
 in finem; vult ergo hoc esse propter hoc, sed non propter hoc
 vult hoc.* Vult ergo Deus conferre gloriam propter
 merita, sed non propter merita vult cōferre gloriam.
 Et infra quæst. 23. art. 8. ait: quod in prædestinatio-
 ne duo sunt consideranda, scilicet ipsa præordinatio
 diuina, & effectus eius; quantum ad primum, nullo mo-
 do prædestinatio iuuatur precibus sanctorum; quantū
 vero ad secundum, dicitur prædestinatio iuari pre-
 cibus sanctorum; & alijs bonis operibus, quia prouidē-
 tia non subtrahit causas secundas, sed sic præuidet
 effectus, vt etiam ordo causarum secundarum subia-
 ceat prouidentia.

IIO

Neque oppositum possunt sentire Thomistæ in tractatu de prædestinat. aliter sibi expref-
 se contradicerēt. Vnde Oxomensis, & Gonet, quorum
 sunt verba relata in argumento, probant electionem
 efficacem prædestinatorum ad gloriam non esse prop-
 ter merita ex verbis Diui Thomæ infra quæst. 20. art.
 4. dando disparitatem inter nostram voluntatem, &
 diuinam, quia voluntas nostra non est causa bonitatis
 rerum, sed eam supponit, & ab ea mouetur sicut ab
 obiecto. Amor autem Dei est infundens, & creans
 bonitatem in rebus, & sic ab ea moueri non potest.
 Vnde vel hic, vel ibi sibi cōtradidunt, vel loquitur de
 decreto exequutio ex parte effectus iuxta verba Diui
 Thomæ

Thomæ nuper relata; vel loquuntur in alio modo dicendi, quem, & hîc sequuntur, nempe quod merita mouent diuinam voluntatem non pro vt in se ipsis, sed vt contenta in ipsa diuina bonitate, contra quem modum procedit probatio minoris argumenti.

111 Ad tertiam probationem nego antecedens: ad eius probationem, nego orationes dirigi ad mouendum Deum, vt conferat, quod postulamus; nam vt ait Diuus Thomas 2. 2. quæst. 83. art. 2. in corp: *Non enim propter hoc oramus, vt diuinam dispositionem immutemus; sed vt impetremus quod Deus disposuit per orationes sanctorum esse adimplendam, vt scilicet homines postulando mereantur accipere quod eis Deus omnipotens ante secula disposuit donare.*

112 Quinto obijcies, sequitur ex nostra sententia quod in Deo non detur amor amicitiae, sed solum concupiscentiae erga creaturas rationales; sed hoc est contra Diuum Thomam 2. 2. quæst. 23. art. 1. in corpore: ergo. Probatur sequela, namque amor amicitiae in hoc distinguitur ab amore concupiscentiae, quod ille terminatur ad bonum amici propter ipsum; amor autem concupiscentiae terminatur ad bonum alterius propter bonum ipsius amantis: si ergo Deus omnia amat, & vult propter suam bonitatem, & non propter bonitatem creaturarum, nequit eas amare amore amicitiae, sed solum amore concupiscentiae.

113 Respōdetur quod amor amicitiae terminatur ad bonum amici propter ipsum, ly *propter* non excludendo ordinem ad vltimum finem, sed solum ad alios particulares fines, aliàs nullus esset amor amicitiae honestus,

us, sed omnis esset peccaminosus, vtpote constituens vltimum finem in creatura. Et sic quamuis Deus amet creaturas in ordine ad se ipsum tanquam vltimum finem, non ex hoc arguitur eas non amare amore amicitiae.

114

Sed dices contra, licet amor amicitiae non petat terminari ad bonum amici propter ipsum, tanquam propter vltimum finem, petit tamen terminari ad bonum amici propter ipsum, ad minus tanquam propter finem intermedium; namque si nullo modo ametur bonum amici propter ipsum, sed solū propter bonum amantis, eo ipso amatur solum amore concupiscentiae: imo non esset in Deo distinguere amorem amicitiae, & amorem concupiscentiae, quippe etiā cum Deus amat creaturas amore concupiscentiae, eas amat in ordine ad se ipsum, vt vltimum finem: si ergo hoc non tollit, quin amet illas amore amicitiae, omnis amor in Deo erit amor amicitiae, & nullus erit amor concupiscentiae.

115

Respondetur quod amor amicitiae ex genere suo neque petit terminari ad bonum amici propter ipsum tanquam propter vltimum finem, neque tanquam propter finem intermedium *Quia*; sed solum tanquam propter finem *cui*, ita vt *ly propter* faciat se sum, quod amans velit amico bonum, non propter commodum, & vtilitatem amatis, sed propter vtilitatem, & commodum amati. Cum ergo Deus quamuis amet creaturas propter se ipsum, non eas amet propter se ipsum, vt perficiendum ex creaturis, sed potius vt eis communicandum, consequenter amat eas propter ipsas tanquam propter finem *cui*, idest propter

ter

ter illarum commodum, & utilitatem, & non propter commodum, & utilitatem propriam, & sic amat eas amore amicitiae. Neque ex hoc sequitur, quod in Deo non sit distinguere amorem amicitiae, & amorem concupiscentiae, utpote Deus dupliciter potest amare creaturas propter se ipsum, seu in ordine ad se ipsum, ut ultimum finem, uno modo, ut honorandum, & glorificandum a creaturis: alio modo, ut ab eis participandum, seu ut eis communicandum: primo modo intendit Deus sui honorem, & gloriam, & sic tunc amat creaturas amore concupiscentiae: secundo vero modo solum intendit creaturis suam bonitatem communicare, & sic eas amat amore amicitiae.

FI 6 Sed obijcies contra: ergo amor amicitiae terminatur ad bonum creaturarum propter ipsas saltem tanquam propter finem *cui*; sed finis *cui* etiam importat aliquam causalitatem: non ergo ex quo finis *qui* importet causalitatem, in convenit Deum amare creaturas propter ipsas etiam tanquam propter finem *qui*. Respondetur quod finis *cui* importat causalitatem finalem obiecti amari respectu ad bonum volitum, in quantum amans solum vult bonum amato, non tamen respectu ad amantem, cum amans non velit bonum illud sibi: imo ex hoc ipso poterat argumentum a principio responderi, quod licet de ratione amoris amicitiae sit velle bonum amico propter ipsum, tanquam propter finem *qui*, non tamen *propter* dicente causalitatem finalem respectu ad amantem, sed solum respectu ad bonum amatum. Quo modo etiam potest Deus velle bonum creaturis tanquam propter finem *qui*; ut enim supra diximus ex Di-

vo Thomæ : Deus vult hoc esse propter hoc , non tamen propter hoc vult hoc ; quia primo modo significatur causalitas finis ad media , secundo modo significatur causalitas finis ad voluntatem. Consequenter licet propter creaturas non possit Deus eis velle bonum, aliter creaturæ essent finis *quæ* respectu Dei, potest tamen Deus velle creaturis bonum propter ipsas , quia per hoc solum significatur causalitas creaturarum vt finis erga bonum volitum vt medium.

117 Sexto obijcies: Deus non potest amare creaturas vt media in ordine ad diuinam bonitatem; ergo si eas amat, amat eas vt finem. Probatur antecedens: creature non possunt esse media in ordine ad diuinam bonitatem; ergo neque prout sic possunt amari à Deo. Probatur antecedens: de ratione medij est cōducere ad assequutionem finis; sed creaturæ conducere non possunt ad assequutionem bonitatis diuinæ, vt de se patet; ergo.

118 Respondetur distinguendo hanc maiore: de ratione medij, quod est tale ex indigentia finis, cōcedo: quod est tale ex infinita perfectione finis, nego, & concedo minorem, & nego consequentiam. Diuina enim bonitas est finis creaturarum, in quantum propter suam infinitam perfectionem condecet eam alia participare. Unde potius est finis quatenus participanda à creaturis, & creaturæ sunt media, quatenus illam participant. Et sic Diuus Thomas quæst. 23. de veritat. art. 4 in fine ait : *Non enim diuina bonitas est talis finis, quod efficiatur ex his, quæ sunt ad finem, sed magis quo efficiuntur, & perficiuntur, quæ ad ipsam ordinantur.*

119 Tandem obijcies: obiectum formale moti-
 uum voluntatis creatæ est bonum prout abstrahit a-
 creato, & increato: ergo & obiectum formale motiuū
 voluntatis diuinæ. Probatur consequentia: voluntas
 diuina perfectior est voluntate creatata; at non esset per-
 fectior, si illius obiectum formale motiuum sit tantum
 bonum increatum, & obiectum voluntatis creatæ sit
 bonum prout abstrahit à creato, & increato: ergo. Pro-
 batur minor: potētia, quo vniversalior, est perfectior,
 qua ratione intellectus est perfectior voluntate, & in-
 ter sciētias naturales methaphisica est perfectior, quæ
 agit de omni ente: ergo si obiectum voluntatis diuinæ
 sit tātum bonum increatum, & obiectū voluntatis crea-
 tæ sit bonum vt abstrahit à creato, & increato, nequit
 esse perfectior voluntate creatata.

120 Sed hoc argumentum nec leuiter cōvin-
 cit, siquidem dato quod obiectum formale motiuum
 diuinæ voluntatis esset bonum, vt abstrahit à creato, &
 increato, adhuc esset perfectior volūate creatata, & ta-
 men non esset vniversalior: non ergo attenditur per-
 fectio potētiæ penes maiorem illius vniversalitatem;
 imo voluntas angeli perfectior est quam voluntas ho-
 minis, & pariter illius intellectus, & tamen non est vni-
 versalior. Idem apparet in methaphisica, quæ imper-
 fectior est Theologia, cum tamen hæc agat solum de
 Deo, & illa de omni ente. Ratio autem à priori est, nā
 virtus, cuius obiectum est increatum, ab illo solo spe-
 cificatur, & dependet; virtus vero, cuius obiectum ab-
 trahit à creato, & increato, etiam specificatur, & depē-
 det à creato: ergo maiorē dependentiā, & imperfectio-
 nē importat virtus cuius obiectū abstrahit à creato, &

in creato, quam virtus cuius obiectum est solum increatum: non ergo intellectus perfectior est cæteris potentijs, quia vniuersalior, neque similiter methaphisica, quia vniuersalior est perfectior phisica, sed quia sub perfectiori immaterialitate attingunt sua obiecta, vnde etiam Logica quia sub abstractione, ab omni materia negatiuè attingit sua obiecta, imperfectior est methaphisica, quæ sua obiecta attingit sub abstractione ab omni materia positiue, licet vtraque sit æque vniuersalis, & agat de omni ente; & ex eadem ratione intellectus, & voluntas Angeli perfectiores sunt, quam intellectus, & voluntas hominis; & pariter Theologia perfectior est methaphisica.

DVBIVM III.

AN DEVS A MET
creaturas possibili-
les.

(*)

Procedit sermo non de creaturis possibilibus quatenus virtualiter contentis in diuina essentia, vel omnipotentia; sed quatenus obiectiue ab ea distinctis, nempe consideratis secundum sua prædicata quidditatiua. Supponimusque eas non habere aliquod esse a parte rei, sed solum habere esse obiectiuum in diuino intellectu.

lectu eas cognoscente per scientiam simplicis intelligentiæ. Hinc etiam supponimus Deum eas non amare amore efficaci, qui dicitur effectivus, namque eo ipso eis communicaret existentiam, & non permanerent intra statum possibilitatis. Solum ergo procedit dubium de amore inefficaci, & simplicis complacentiæ. Deinde est notandum, quod bonitas increaturis possibilibus potest attendi, vel secundum ordinem, quem dicunt ad existentiam, in quantum sunt possibiliter existentes, in quo distinguantur ab entibus pure imaginabilibus, vel secundum perfectionem, & integritatem prædicatorum essentialium, in quantum essentialiter sunt complete, & perfectæ. Quadruplex ergo difficultas examinanda se offert in præsentibus: prima, an in creaturis possibilibus detur bonitas aliqua actualis: secunda an illa admittit Deus amet creaturas possibles: tertia, an per solam bonitatem possibilem possint creaturæ possibles terminare diuinum amorem: quarta, an ex hypothesi, quod Deus amet creaturas possibles, eas amet liberè, vel necessario.

RESOLVTIO I.

INCREATURIS POSSIBILIBUS NULLA DATUR BONITAS ACTUALIS.

EST contra Oxoniensem, & Gonet, qui dicunt teneant Deum non amare creaturas possibles

possibiles, defendunt tamen eas habere bonitatem in actu, nempe essentialem, quam vocant secundum quid. Est etiam contra docentes Deum amare creaturas possibiles præter Magistrum Serra, Nazarium, & Zumel, qui tenent Deum eas amare, etiam si nullam in actu habeant bonitatem, dumtaxat ratione bonitatis possibilis. Nostram tamen resolutionem tenent cæteri Thomistæ, quorū vna ex præcipuis rationibus, quibus probant Deum non amare creaturas possibiles, est defectus, seu carentia huius bonitatis actualis, dicunt que esse expressam mentem Diui Thomæ.

3 Et fundatur primo sic: prima actualitas, secundum quam attenditur prima rei bonitas, est existentia: ergo hac præcisa nulla potest intelligi bonitas in actu. Consequentia patet, & antecedens probatur: prima actualitas, secundum quam attenditur prima rei bonitas, est secundum quam attenditur prima rei perfectio; at prima actualitas, secundum quam attenditur prima rei perfectio, est existentia: ergo. Consequentia patet, & maior, & minor sunt Diui Thomæ supra quest. 6. art. 3. in corpore, vbi sic habet: *Vnumquodque dicitur bonum secundum quod est perfectum; perfectio autem alicuius rei triplex est: prima quidem secundum quod in suo esse constituitur; secunda vero prout ei aliqua accidentia superadduntur ad suam perfectam operationem necessariam; tertia vero perfectio est per hoc, quod aliquid aliud attingit sicut finem.* In quibus expressè habet primam rei actualitatē, secundum quam attenditur prima eius perfectio, esse secundum quā in suo esse constituitur, quæ est existentia.

4 Respondet Oxomensis Diuū Thomā per se intelligere esse essentialis, non vero existentis. Quod probat

Dubium III.

95

probat ab exemplo subiuncto à Diuo Thoma illis ver-
bis. *Ut pote prima perfectio ignis consistit in esse, quod habet
per suam formam substantialem; Forma autem substantia-
lis est esse essentia, non vero existentia. Sed contra est
evidenter, ni fallor, ex ipso exemplo subiuncto in se-
cunda, & tertia perfectione ignis, quarum secundam,
ait Diuus Thomas, consistere in caliditate, leuitate, sic-
citate, & huiusmodi; tertiam vero igni competere, se-
cundum quod in suo loco quiescit: ergo secundum Di-
uum Thomam, neque secunda, nec tertia perfectio ig-
nis consistit in esse existentia, sed illud supponit: cum
ergo certum sit existentiam esse perfectionem ignis,
consequenter vel Diuus Thomas per esse, secundū quod
attenditur prima rei perfectio, intelligit esse existen-
tia, vel non anumerauit perfectionem existentia. Ex
quo subinde infertur, non solum in vnaquaque re tri-
plicem perfectionem inueniri, verum, & quadruplicē.
Dicendum ergo est quod cum Diuus Thomas inquit
primam perfectionem ignis consistere in esse, quod ha-
bet per formam substantialem, vel loquitur de forma
substantiali prout subest existentia, quia sic, & nō ali-
ter perficit; vel per esse intelligit esse existentia, qua-
tenus existentia est, & dicitur actus ipsius formæ sub-
stantialis, vt expræssè ad idem intentum docet Diuus
Thomas 3. contr. gent. cap. 2. num. 3.*

5 Deinde prædicta interpretatio impugna-
tur: namque Diuus Thomas statim subsumit illam tri-
plicē perfectionē nulli creato cōpetere secūdū suā es-
sentiā, sed soli Deo: cū ergo esse essentia cuilibet creato
competat secūdum suam essentiā, consequēter D. Tho-
mas nō potest legitime interpretari, quod loquatur de
esse

esse essentię, & non de esse existentię. Responder Oxomensis, quod Diuus Thomas loquitur de illa triplici perfectione, non diuissiuè, sed collectiuè: id est quod omnes illę perfectiones simul nulli creato secundum essentiam conueniunt, quod patet ex modo, quo concludit corpus articuli his verbis: *Vnde manifestum est, quod solus Deus habet omnem perfectionem secundum suam essentiam.* Sed contra est: nam Diuus Thomas diuissiuè, & distinctis rationibus probat vnamquamque ex illis perfectionibus soli Deo competere secundum suam essentiam, non vero alicui creato, vt patet ex contextu, namque primam competere soli Deo secundum suam essentiam probat, ex quo solius Dei essentia est suum esse; secundam vero ex quo Deo non adveniunt aliqua accidentia, sed quę de alijs dicuntur accidentaliter, sibi conueniunt essentialiter; & tertiam denique ex quo Deus ad nihil aliud ordinatur sicut ad finem: sentit ergo Diuus Thomas quamlibet ex illis perfectionibus diuissiuè, & secundum se consideratis competere soli Deo secundum suam essentiam, non vero alicui creato. Ex quo recte concludit, quod solus Deus secundum suam essentiam habet omnimodam perfectionem.

6. Quod etiam fit manifestum ex solutione Diui Thomę ad 1. quod intendebat esse bonum per essentiam non esse proprium Dei, sicut neque esse vnum; cum tamen non minus vnum convertatur cum ente, quam bonum, & concludit Diuus Thomas solutionem dicendo: *Et ideo oportet, quod qualibet res sit vna per essentiam, non autem bona vt ostensum est.* Ergo sentit Diuus Thomas primam bonitatem, quę nempe conuer-

Dubium III. 97

conuertitur cum ente, quia de hac procedebat argumentum, nulli creato competere per essentiam; proinde que, quod essentia, quatenus præuenit existentiam, nullam habeat actualem bonitatem. Sed Oxoniensis hac auctoritate probat creaturas, quatenus præueniunt existentiam, non habere bonitatem simpliciter, alias essent simpliciter bonæ, sicut, & vnæ, & sic nõ subsisteret discrimen assignatum à Diuo Thoma. Sed ex hac doctrina manifestè apparet huius authoris contradictio: namque hæc bonitas de qua procedit argumentum est prima bonitas vt dixi: si ergo hæc est simpliciter talis, manifestè sibi opponitur, dum ex vna parte asserit primam perfectionem, seu bonitatem cõvenire creaturæ per essentiam, & ex alia creaturæ per essentiam non convenire bonitatem simpliciter.

7. Deinde hoc etiam patet ex solutione ad secundum, quod procedebat ex quo ipsum esse cuiuslibet rei est eius bonum, & quælibet res est ens per essentiam, & respondet: *Quod licet vnumquodque sit bonum in quantum habet esse, tamen essentia rei creata non est ipsum esse, & ideo non sequitur, quod res creata sit bona per suam essentiam.* Non autem recte concluderet Diuus Thomas, rem creatam non esse bonam per suam essentiam, ex quo essentia rei create non est suum esse, si essentia creata vt præuenit existentiam, esset bona; sed solum posset concludere, non esse per essentiam bonam bonitare existentia.

8. Ac tandem dicere essentiam creatam, vt præuenit existentiam esse bonam secundum quid, vt verò subiaceret existentia, esse bonam simpliciter, expressè procedit contra Diuum Thomam quæst. 21.

de veritate art. 5. in corpore, & ad secundum, & 3. contr. gent. cap. 20. num. 3. vbi potius docet creaturas esse bonas secundum quid per existentiam substantialem, & bonas simpliciter per accidentia, qua ratione hominem iniustum non dicimus bonum simpliciter, sed secundum quid, in quantum est ens, & homo: hominem vero iustum dicimus bonum simpliciter.

9 Aliter Diuum Thomam interpretatur Didacus Silva Benedictinæ familiæ: nempe quod cum Diuus Thomas negat creaturis bonitatem per essentiã bonitas per essentiã non sumitur prout opponitur bonitati tali accidentaliter, sed prout opponitur bonitati tali per participationẽ; vnde sicut homo dicitur per essentiã rationalis, licet rationalitas ei cõpetat per participationem à Deo, sic non repugnat, quod in eodem sensu dicatur bonus per essentiã, licet bonitas ei cõpetat per participationẽ. Sed in primis, quod Diuus Thomas negat creaturis bonitatem per essentiã, ex quo eis nulla potest cõvenire bonitas, nisi per esse, vel accidentia super addita, vel per ordinem ad finẽ, patet ex ipso contextu, & consequenter negat eis bonitatem per essentiã, nedum prout opponitur bonitati tali per participationem, sed etiam prout opponitur bonitati tali accidentaliter. Deinde etiam hoc clarissimè constat ex solutione relata ad primum: nãque in prædicto sensu non subsisteret discrimen inter vnum, & bonum, vtpote res creata non est vna per essentiã prout vnitas per essentiã opponitur unitati per participationem, cum etiam ipsa vnitas rei create sit participata à Deo; at in sensu in quo, Diuus Thomas affirmat rem creatam esse vnã per essentiã, negat

negat esse per essentiam bonam: ergo. Ac tandem loco citato de veritate in corp. & ad 1. pro eodem intelligit bonitatem esse talem per participationem, ac esse bonitatem secundum esse participatum. Et ratio suadet, quia præcisa existentia, essentia non intelligitur participata, sed participativa, seu potens participare, sicut neque intelligitur bonitas divina ei communicata, sed solum communicabilis.

IO. Secundo fundatur nostra resolutio ratione Diui Thomæ supra quæst. 5. art. 1. & est huiusmodi: *Vnumquodque est actu bonum in quantum est appetibile; unde Philosophus in primo ethicorum dicit, quod bonum est quod omnia appetunt, vnum quod que autem est appetibile in quantum est perfectum. Nam omnia appetunt suam perfectionem; in tantum autem est perfectum vnumquodque in quantum est in actu. ens, esse enim est actualitas omnis rei ut ex superioribus patet.* Cum ergo creaturæ possibles non sint entia in actu, consequenter &c. Respondet Oxomensis: vnum quod que esse bonum, & perfectum in quantum est in actu; siue actu essentia, siue actu existentia. Sed contra est: namque Diuus Thomas cum ait vnumquodque esse perfectum in quantum est in actu, planè loquitur de actualitate existentia, ut patet ex illis verbis: *Esse enim est actualitas omnis rei, ut ex superioribus patet.* Ubi remittit se ad dicta in quæst. 3. art. 4. & quæst. 4. art. 1. ad 3. ut constat ex nota posita in margine, quibus in locis expressè loquitur de esse existentia, probat enim in primo loco, quod in Deo nõ est aliud essentia, quã suã esse, *Quia esse est actualitas omnis formæ, vel naturæ; unde humanitas non significatur in actu, nisi prout significamus eam esse, & sic oportet, quod esse comparetur ad essentiam,*

tiam, quæ est aliud ab ipso, sicut actus ad potentiam. In Deo autem nihil est potentiale. Et in secundo loco ait: Quod ipsum esse comparatur ad omnia, ut actus, nihil enim habet actualitatem, nisi in quantum est. Unde ipsum esse est actualitas omnium rerum, & etiam ipsarum formarum. Neque valet, quod Divus Thomas pluribus in locis asserit aliquid esse verum, in quantum est in actu, quo non obstante creaturis possibilibus cōvenit veritas obiectiva in actu: non inquam valet, & simul tertio, & principaliter fundatur nostra resolutio: namque Divus Thomas perpetuus est in eo, quod verum est in intellectu, bonum vero in rebus, & quod obiectum intellectus terminat cognitionem prout est intra ipsum, obiectum vero voluntatis terminat actum illius prout in re, & extra ipsum appetentē; qua ratione verificatur, quod cognitio fit secundum quod cognitum est in cognoscente, appetitus vero secundum quod appetens inclinatur in rem appetitam, & pariter, quod intellectus cognoscēdo trahit res ad se, voluntas vero appetēdo fertur ad res prout sūt in se. Ex differētia ergo, quæ est inter voluntatem, & intellectum penes illorum obiecta, principaliter fundatur sententia nostra, siquidem, ut aiunt Salmanticenses, non esset cur voluntas tendens in bonum, tenderet in res prout existentes; nisi bonum esset aliquid, quatenus est in actu actualitate existentia, & non cum præcisione ab illa.

II

Quarto fundatur nostra resolutio, & impugnatur solutio præcedens, simul que infringitur

tur fundamentum sententiæ oppositæ: essentia præcissa existentia nullomodo est ens in actu: ergo nullo modo est actu bona. Consequentia patet, & antecedens est Diui Thomæ: tum locis allegatis in secundo fundamento: tum quæst. 7. de potentia art. 3. ad 9. ubi sic habet: *Quelibet autem forma signata non intelligitur in actu, nisi per hoc quod esse ponitur* Et secundo contragētes cap. 52. rat. 6. ait: *Omnis forma, & actus est in potentia antequam esse acquirat.* Et primo contra gentes cap. 22. etiam ait: *Esse actum nominat, dicitur enim aliquid esse, ex eo quod est in actu.* Et in opusculo 15, cap. 8. expressè etiam habet, quod essentia, vel forma præcissa existentia est nihil, *Prout nihil remouet esse in actu, non vero prout remouet esse in potentia.* Deinde probatur ratione: nam sola existentia est actualitas in genere entis, sicut sola subsistentia est actualitas in genere substantiæ, & sola operatio est actualitas in genere operatiuo; vnde sicut præcissa operatione non est aliquid actu in genere operatiuo, neque præcissa subsistentia est aliquid actu in genere substantiæ, sic nec præcissa existentia est aliquid actu in genere entis. Vnde distingue inter esse actum, & esse in actu; essentia quidem, vel forma substantialis per se ipsam est actus primus, & essentialis, realiter condistinctus ab actu existentia; est tamen actus actuabilis, & perfectibilis. Vnde existentia non dicitur vltima actualitas, quia supponit primam in actu, sed potius, quia eam in actu constituit. Quo in sensu ait Diuus Thomas quæstione 7. de

de potentia art. 2. ad 10. quod actus est tempore posterior potentia in vno, & eodem, quod de potentia ad actum procedit; est tamen prior potentia in perfectione, quia eam in actu constituit. Hinc Thomistæ afferentes essentiam in statu possibilitatis esse nedum aliquid negatiuum, nempe non repugnantiam prædicatorum, seu extrinsecam denominationem ab omnipotentia potente eam producere; sed etiam aliquid positium; & intrinsecum ab omnipotentia condistinctū, dicunt illud esse tale non in actu, sed in potentia; proindeque esse nihil, prout nihil remouet esse in actu, vt diximus ex Diuo Thoma.

OBIICIUNTUR, ET solvuntur argu- menta.

12

SED contra nostram resolutionem obijciunt primo Oxomensis, & Gonet verba Diui Thomæ 3. contragent. cap. 20. non loage à fine, vbi ait: *In*

quo apparet, quod bonum quodam modo amplioris est amicitias, quam ens, propter quod Dionysius cap. 4. de diuinis nominibus dicit, quod bonum se extendit ad existentia, & non existentia. Ergo ex mente Angelici Doctoris, & Diui Dionisij in non existentibus bonitas inreaitur. Deinde art. 6. huius quæstionis cum posuisset argumentū, quod

quod Deus scit omne verum; ergo vult omne bonum; sed non omne bonum fit: ergo non semper voluntas Dei impletur: respondet: Quod cognitio est ad cognitum secundum quod est in cognoscente etiam amen. Voluntas est ad res secundum quod sunt in se ipsis; quidquid autem potest habere rationem entis, totum virtualiter est in Deo, sed non totum existit in rebus creatis, & ideo cognoscit omne ens, & verum, non tamen vult omne bonum, nisi in quantum vult se, in quo virtualiter omne bonum existit. Ergo secundum Divum Thomam aliquod bonum est, quod non est volitum à Deo; at omnia futura, & existentia sunt volita à Deo: ergo illud bonum est creatura possibilis.

13

Sed ad primum respondetur ex verbis precedentibus Divi Thomæ, quæ sunt huiusmodi: Licet unum quod que sit bonum in quantum est ens, non tamen oportet, quod materia, quæ est ens solum in potentia sit bona solum in potentia, ens enim absolute dicitur; bonum autem in ordine consistit, non enim aliquid solum bonum dicitur quia est finis, vel quia est obtinens finem, sed etiam si non dum ad finem perveniret, dummodo sit ordinatum in finem, ex hoc ipso dicitur bonum. Materia ergo non potest simpliciter dici ens ex hoc quod est in potentia ens, in quo importatur ordo ad esse; potest tamen ex hoc simpliciter dici bona propter ordinem ipsum. Et deinde subiungit verba relata in argumento, ex quibus constat, quod Divus Thomas supponit unum quod que dici bonum in quantum est ens, & intelligitur de ente participialiter sumpto, cum intendat statuere ordinem bonitatis inter partes substantiæ, & ipsam substantiam existentem, ut exprimis verbis contextus apparet. Ponit tamen discrimen inter ens, & bonum, quod ens dicitur absolute, non vero respectively; e contra tamen bonum, ut patet in medijs, quæ dicuntur bona ex ordine ad finem, & consequen-

consequenter materia prima, quæ secundum se solam dicit ordinem ad esse, quatenus secundum se est in potentia ad existentiam formæ, ex hoc ordine non potest dici secundum se ens simpliciter, potest tamen ex illo ordine secundum se dici simpliciter bona. Et sic cum Diuus Thomas subiungit, quod bonum quoddammodo amplioris est ambitus, quam ens, intelligitur de ente simpliciter, nempe existenti propria existentia, & non existentia aliena, ut est forma ipsa substantialis, & pariter substantia ex ea composita. Et similiter cum Dionisius dicit, quod bonum se extendit ad existentia, & non existentia, intelligitur de non existentibus propria existentia, ut est materia prima. Et est idem ac si diceret, quod bonum simpliciter se extendit ad omnia, quæ quomodolibet existunt; ens vero simpliciter solum extenditur ad ea, quæ existunt propria existentia.

14

Deinde ipse Diuus Thomas verba Dionisij sibi obijcit supra quæst. 5. art. 2. & respōdet: *Quod bonum extenditur ad existentia, & non existentia, nõ secundũ prædicationem, sed secundum causalitatem, ut per nõ existentia intelligamus non ea simpliciter, quæ penitus non sunt, sed ea, quæ sunt in potentia, & non in actu, quia bonum habet rationem finis, in quo non solum quiescunt quæ sunt in actu, sed ad ipsum etiam mouentur, quæ in actu non sunt, sed in potentia tantum. Ens autem non importat habitudinem cause nisi formalis tantum, vel in herens, vel exemplaris, cuius causalitas non se extendit nisi ad ea, quæ sunt in actu.* Hec ibi Diuus Thomas: ubi clare explicat per non existentia non intelligi pure possibilia, quæ simpliciter, & penitus non sunt, sed futura, quæ pro ut in causis.

causis mouentur ad finem, quatenus causæ determinatæ à fine mouetur ad ipsorum productionem. Ad secundum locum respondetur ex ipso contextu, namque loquitur de eo, quod potest habere rationem entis, nō tamen est in actu ens : ergo cum concludit quod Deus non vult omne bonum, non loquitur de bono in actu, sed de bono solum in potētia.

15. Secundo obijciunt prædicti

Authores : vnum quod que dicitur bonum secundum quod est perfectum : at creaturæ possibiles sunt perfectæ perfectione essentiali : ergo sunt bonæ bonitate essentiali. Maior est expaëssa Diui Thomæ, vt patet ex dictis, minor vero probatur : creaturis possibilibus nihil deest ex prædicatis essentialibus : ergo sunt perfectæ perfectione essentiali : antecedens est certum, & consequentia tenet ex definitione perfecti, quod est illud cui nihil deest in proprio genere.

16. Respondetur quod perfectum est illud, cui iam existenti nihil deest in proprio genere, & sic licet creaturis possibilibus nihil deest ex prædicatis essentialibus, nō tamē propterea dicuntur perfectæ vlla perfectione. Quæ solutio patet ex D. Th. 1. contr. gent. cap. 28. num. 1. vbi ait: *Quod sicut omnis nobilitas, & perfectio inest rei secundum quod est, ita omnis defectus inest ei secundum quod aliquo modo non est.* Vnde infert Diuus Thomas, quod Deus sicut habet esse totaliter, ita ab eo absistit totaliter non esse, quia per modum, per quem habet aliquid esse, deficit à non esse, & consequenter est vniuersaliter perfectus. Et si attendatur nominis significatio quantum ad sui originem,

hoc fit perspicuum, namque perfectum ex prepositione *per*, & participio *factum* componitur: ergo quod factum non est, neque perfectum dici potest. Unde Divus Thomas loco citato num. 5. ait, quod idem significat perfectum, ac totaliter factum, quando, scilicet, potentia totaliter est ad actum reducta, ita ut nihil de nō esse retineat, sed habeat esse completum. Qua ratione docet perfectionem secundum significationis originem, convenienter Deo attribui non posse, sed solū per quandam nominis extensionem, quatenus significat id, quod est in actu cōpleto absque omni factione.

17 Tertio obiiciunt: bonitas entitatem sequitur; at possibilibus convenit entitas, cum prædicatio ista: *Homo est ens*, sit æternæ veritatis, & consequenter pro omni statu vera: ergo etiam convenit illis bonitas consecuta. Responderur ex dictis, quod bonitas in actu sequitur entitatem in actu, seu existentem, quæ dicitur entitas participialiter sumpta; bonitas verò in potentia sequitur entitatem in potentia, quæ dicitur entitas nominaliter sumpta. Possibilibus vero solū cōvenit entitas essentialiter, seu nominaliter sūpta, & sic solū eis convenit bonitas in potentia, nō vero in actu.

18 Sed contra hanc solutionem obiiciunt primo, quod hæc prædicatio *Homo est ens*, non minus est æternæ veritatis, quam ista *Homo est animal*; at homo ab æterno non solū in potentia, sed etiam actu est animal: ergo. Secundo: obiectum methaphisicè est ens nominaliter sumptum, prout est concretum essentialitæ; at de illo inter alias passiones bonitatem demonstrat: ergo bonitas non ad ens sumptum participialiter, sed ad ens sumptum nominaliter, seu essentialiter sequitur. Tertio: enti nominaliter sumpto con-

venit sua integritas, & perfectio essentialis: ergo, & essentialis bonitas in perfectione, & integritate consistens. Quarto: quia nulla est ratio cur sicut ens illa duplici gaudet acceptione, secundum quarum unam sumitur nominaliter ut concretam essentialis, & secundum aliam participialiter existentiam importat, pariter etiam bonum eadem duplici acceptione sumi non possit? Ergo sicut est bonitas sequuta ad ens sumptum participialiter, ita etiam constituenda erit bonitas consequuta ad ens sumptum nominaliter. Quinto: contra eandem solutionem dicunt stare D. Th. supra quest. 6. art. 3. in corp. ubi triplicem perfectionem, & consequenter triplicem bonitatem distinguit, & primam, ait, provenire à forma, secundum quam in suo esse constituitur.

19. Sed respondetur: & ad primam impugnationem aliqui Thomistæ non renuunt concedere, quod in propositionibus æternæ veritatis prædicatum enuntiatur de subiecto, secundum actualem convenientiam absolute loquendo, qui consequenter docent essentialiam ab æterno esse in actu completam actualitate essentialis, non tamen esse bonam in actu, quia bonitas in actu non sequitur entitatem nominaliter, sed participialiter sumptam. Hinc ad secundam impugnationem respondent, vel quod obiectum metaphisicæ est ens participialiter sumptum, abstractum, tamen ab omni materia, namq; metaphisica agit de ente in communi, & similiter de existentia, vel quod obiectum metaphisicæ est ens in communi, siue nominaliter, siue participialiter sumptum, quia non solum agit de essentiali, sed etiam de existentia. Hinc etiam ad tertiã dicunt, quod ens nominaliter sumptum, quavis actu habeat integritatem suorum

essentialium, hæc tamen integritas non est perfecta, nisi sit facta, & a parte rei. Ad quartam vero respondent, quod bonum non est participium alicuius verbi, sicut ens, quod est participium verbi substantiui, & propterea ens potest sumi nominaliter, & participialiter, secus tamen bonum.

20 Sed fateor, quod semel dato ens nominaliter sumptum præcissa existentia, & ab æterno esse ens actu actualitate essentiæ, sententia asserens eo ipso esse bonum in actu bonitate essentiali, nõ leuiter fundari stando rationi. Et doctrina Diui Thomæ non minus aduersatur huic bonitati essentiali, quam actualitati essentiali: siquidem sita est in eo, quod aliquid non est actu bonum, nisi sit ens in actu, & quod essentia non est in actu sine existentia. Imo quod obiectum methaphisicè non sit tantum ens nominaliter sumptum, prorsus iudico falsum, namque licet methaphisica agat de existentia, agit tamen de illa figuratè, & per modum cuiusdam quidditatis.

21 Melius ergo negatur prædicta actualitas essentiæ iuxta dicta in quarto fundameto. Vnde per ens nominaliter sumptum solum dicimus significari ens possibile, & in potentia. Et ad primam impugnationem respondetur iuxta dicta supra dubio primo resolutione prima ad sextum, & resolut. 2. fundam. 2. quod propositio æternæ veritatis non facit sensum, quod prædicatum convenit subiecto actu absolute loquendo, sed solum cõditionaliter, nempe si subiectum ponatur existens, & a parte rei, utpote propositio æternæ veritatis solum enuntiat prædicatum quantum ad connexionem essentialiem, vel connaturalem, quam habet

bet cum subiecto; connexio autem consistit in conditionali existentia, quod si nempe unum ponatur, ponatur, & aliud, v. g. hæc propositio *Currens mouetur*, quæ non minus est æternæ veritatis, quam ista, *Homo est animal*, non denotat currentem actu absolutè moueri, aliter non esset vera ab æternos, sed solum denotat, quod cursus connectitur in cumotu, ita vt si ponatur animal actu currens, non possit non poni actu motum. Et similiter cum definitur propositio: *Quod est oratio verum, vel falsum significans*, non denotatur, quod propositio in communi, quæ definitur, exerceat prædictam significationem; hæc enim solum exercetur in propositionibus, quæ particulariter proferuntur; sed sensus definitionis est, quod propositio connectitur cum significare verum, vel falsum; ita quod quando inventa fuerit actu aliqua propositio, illa non potest non actu significare verum, vel falsum. Vnde quia nulla est connexio inter hominem, & album, sed potest poni homo a parte rei quin sit albus, hæc propositio *Homo est albus* non est æternæ veritatis, sed contingens. Hæc ergo propositio *Homo est animal* non denotat hominem actu absolutè constitutum per animal, seu animal actu absolutè convenire homini, sed solum, quod homo essentialiter connectitur cum animali, ita, vt si ponatur homo actu, & a parte rei, non possit non poni actu, & a parte rei animal.

22 Ad secundam impugnationem respondetur ex doctrina citata, quod quia indemonstratione propositiones sunt æternæ veritatis, solum demonstratur passio, vel proprietates quantum ad debitum, & connexionem, quam habet cum essentia; non vero

quantum ad actualem convenientiam, nisi conditionaliter, nempe si ponatur essentia existens, & a parte rei, sicut cum demonstratur, quod homo est risibilis per hoc, quod est rationalis, non demonstratur, quod homo actu habet risibilitatem, sicut neque, quod risibilitas actu dimanet à rationalitate hominis, sed solum, quod risibilitas est debita homini, quia rationalis est, taliter, quod si homo ponatur a parte rei conformiter ad debitum suæ naturæ, non possit non poni actu risibilis. Concedo ergo, quod obiectum methaphisicè est ens essentialiter, seu nominaliter sumptum, & quod de illo methaphisica bonitatem demonstrat; & distinguo cõsequens: ergo bonitas sequitur ad ens nominaliter, & essentialiter sumptum, quantum ad debitum, & connexionem concedo: quantum ad actualem convenientiam subdistinguo, conditionaliter, nempe, si ponatur existens, concedo: absolutè nego. Neque valet, quod eo ipso, quod essentia ponatur existens, iam nõ est ens nominaliter sumptum, sed participialiter, & sic nunquam verificabitur etiam conditionaliter, quod bonitas sequatur ad entitatem nominaliter sumptam, quantum ad actualem convenientiam. Non, inquam, valet, licet enim essentia hoc ipso, quod ponatur existens de fiat esse ens nominaliter sumptum quantum ad statũ abstractionis, quem habet in intellectu, non tamen quantum ad rem significatam, quæ est essentia secundũ se; hæc enim eadem est in omni statu; passiones autem non demonstrantur de essentia, vt stat reduplicativè sub statu communitatis, vel abstractionis, quem solum habet in intellectu, namque prout sic nunquã
ei

ei possunt convenire, sicut neque ab ea dimanates, sed demonstrantur de essentia secundum se abstractione, & communitate se tenente purè exercitè ex parte intellectus; aliàs nec de homine in communi posset demonstrari visibilitas in actu conditionaliter, siquidem etiam cum homo ponitur existens, eo ipso definit esse homo in communi.

23 Dices, quod methaphisica solùm de ente in actu demonstrat bonitatem, vt patet ex Diuino Thoma locis citatis. Sed respondeo, quod ratio Diui Thomæ procedit de bonitate in actu absolute loquendo, quæ demonstratio supponit demonstrationem bonitatis, quantum ad debitum, & connexionem, & est ac si fieret argumentum à conditionali cum positione antecedentis ad positionem consequentis; si enim bonitas conuenitur cum entitate, ita, quod si hæc ponatur in actu, non possit non actu esse bona, benè infertur, quod absolute loquendo in tantum est aliquid bonum, in quantum est in actu.

24 Adhuc dices, quod non minus demonstratur de entitate bonitas, quam veritas; sed de entitate demonstratur veritas quantum ad actualem convenientiam absolute: ergo, & bonitas. Sed respondetur consequenter ad dicta negando minorem. Vnde dicimus, quod creaturæ possibiles sicut non sunt entia in actu, sic neque ex se fundant rationem veri actualis, sicut neque ex se possunt mouere intellectum per aliquam speciem ad ipsarum

112 De Voluntate Dei

ipsarum cognitionem. Et ita intellectus noster, qui sumit scientiam à rebus, ad illarum cognitionem movetur per species entium actualium, eo modo quo ad cognitionem entis rationis movetur per speciem entis realis, & similiter ad cognitionem privationum movetur per species formarum, quarum sunt privationes. Intellectus autem divinus, qui non sumit cognitionem à rebus, movetur ad illarum cognitionem per divinam essentiam, in qua virtualiter existunt. Unde Divus Thomas art. 6. huius questionis probat Deum cognoscere creaturas possibles ex eo, quod cognitio est ad cognitum secundum quod est in cognoscente, & quidquid potest habere rationem entis veri, totum est in Deo virtualiter: ergo sentit Divus Thomas, quod creaturæ possibles secundum esse obiectivum, quod habent condistinctum à Deo, non fundant rationem veri actualis, sed solum quatenus in Deo virtualiter continentur.

25

Ad tertiam impugnationem patet ex dictis, quod enti nominaliter sumpto, & cum præcissione ab existentia non convenit actu absolute sua integritas, & perfectio essentialis. Ad quartam denique respondetur, quod nos non negamus bonitatem consequentem ad ens nominaliter sumptum, & participialiter sumptum; attamen sicut ens nominaliter, & participialiter non distinguitur, nisi penes esse in potentia, vel in actu, ita dicimus bonitatem sequentem ad ens nominaliter sumptum, solum distingui à bonitate sequente ad ens participialiter sumptum penes hoc, quod hæc est bonitas in actu, illa verò solum in potentia. Ad ultimam patet ex dictis.

Sed

Dubium III.

113

26

Sed pro complemento nostre resolutionis inquirens: an licet essentia præcissa existentia non habeat bonitatem aliquam in actu, dum tamen est sub existentia, sit bona bonitate realiter distincta à bonitate existentia? Ad hoc respondent aliqui, quod sicut essentia realiter distinguitur ab existentia, sic habet bonitatem realiter distinctam à bonitate existentia, & secum identificatam: quia ut ait Divus Thomas supra quæst. 5. art. 1. bonitas identificatur cum ente, & solum ratione ab eo differt. Sicut essentia, quamvis sit entitas realiter distincta ab existentia, non tamen est actu ens, nisi quatenus connotat existentiam cui subijcitur, sic bonitas actualis, cum forma identificata connotat unionem illius cum existentia exercita, & consequenter præcissa existentia, caret illa bonitate, non propter defectum alicuius intrinseci, sed solum propter defectum extrinseci connotati, ut a simili dicitur de unionem materiæ cum forma in sententia asserente non dari modum unionis, quæ propterea identificatur cum materia prima; attamen quia identificatur cum illa, quatenus connotat actionem agentis, cui subijcitur, ex huius defectu, sine defectu alicuius intrinseci caret unionem cum forma separata.

27

Sed opposita sententia videtur conformior doctrinæ Divi Thomæ supra quæst. 6. art. 3. in corp. & ad 3. siquidem in corpore habet, quod prima rei perfectio consistit in existentia: secunda in accidentibus superadditis: & tertia in ordine ad finem. Et ad tertium habet: *Dicendum, quod bonitas rei create non est ipsa eius essentia, sed aliquid superadditum, vel ipsum esse eius, vel aliqua perfectio superaddita, vel ordo ad finem.*

nem. Ipsa tamen bonitas, sic super addita dicitur bona: hac autem ratione dicitur ens, quia ea est aliquid, non quia ipsa alio quo alio sit. Unde hac ratione dicitur bona, quia ea est aliquid bonum, non quia ipsa habeat aliquam aliam bonitatem, qua sit bona. Sentit ergo, quod essentia non habet aliam bonitatem præter bonitatem existentiam, vel accidentium, vel ordinis ad finem. Et quod sicut existentia solum est ens ut quo, in quantum ea est in actu essentia, & essentia est ens ut quod; sic essentia est bona, ut quod, existentia verò solum ut quo, in quantum ea est bona essentia. Neque ex hoc sequitur, quod bonitas non identificetur cum ente; nam loquitur Divus Thomas de ente in actu, quod iam includit existentiam, cum qua bonitas identificatur.

RESOLVTIO II.

ADMISSA PRAEDIC-

ta bonitate Deus amat

creaturas possibi-

les.

EST contra Oxomensem, Gonet, & alios communiter, qui licet nobiscum teneant creaturas possibles nullam actu habere bonitatem, nihilominus dicunt illa

illa admiffa Deum eas non amare vlllo amore. Noſtram ſententiam tenent Scotus , Fonſeca , Bazquez, Arrubal, Herize, Ruiz, & ex Thomiſtis omnes, qui præcipue probant Deum non amare creaturas poſſibiles ex defectu prædictæ bonitatis.

29 Et fundatur primo, & apriori ratione deſumpta ex Diuo Thoma ſupra quæſt. 5. art. 1: quod nempe ens, & bonum ſunt idem ſecundum rem, & differunt ſecundum rationem, quia bonum dicit rationem appetibilis, quam non dicit ens , nam bonum eſt quod omnia appetunt, vt dicit Philoſophus 1. Ethicorum. Quod, & docet art. 2. ſequenti ad 1. ad 2. ad 3. & ad 4. & art. 3. in corpore, & ad 1. & art. 4. & 5. in corpore, & quæſt. 6. ſequenti art. 3. ad 3. & quæſt. 16. art. 3. in corp. & 3. contra. gent. cap. 20. & quæſt. 21. de veritate art. 1. in corp. & ad 1. & art. 2. in corpore, & ad 5. & 6. & art. 3. in corpore, & ad 2. & quæſt. 22. ſequenti art. 1. in corp. & pluribus alijs locis. Si ergo creature poſſibiles actu ſunt bonæ, non poſſunt non actu eſſe appetibiles, & conſequenter in eo ſtatu poſſunt amari à Deo , & de facto amantur.

30 Reſpondet Oxomennis, quod bonum eſt duplex, aliud transcendentaliter, prout eſt idem, quod integrum in ſuo proprio genere: & aliud formaliter, ſeu bonitate formali, prout idem eſt ac conueniens alteri, & illius perfectiuum; creature autem poſſibiles ſolum primo modo ſunt bonæ, quia ſunt integre ſua integritate eſſentiali; ſecus vero in ſecunda acceptione, quia prout in illo ſtatu non ſunt perfectiuz alicuius, quod neceſſarium erat, vt eſſent appetibiles.

31 Sed contra est, & primo notanda sunt verba huius authoris in secunda conclusione, dum secundò probat Deum non amare creaturas posibles amore necessariò, quia, inquit: *Vbiicumque Diuus Thomas de amore creaturarum sermonem instituit, illum liberum esse fatetur, neque alicubi amorem necessarium agnuit præter illud, quo se ipsum diligit. Et quidem mirum esset, quod amor iste necessarius respectu creaturarum, Angelici Doctoris mentem transfret, si verè in divina voluntate daretur.* Hæc ille. Quæ verba retorqueo ad hominem contra ipsum: quia vbiicumque Diuus Thomas de bono sermonem instituit; illud constitui per rationem appetibilis fatetur, eiusque definitionem tradit ex Philosopho dicente, quod bonum est, quod omnia appetunt. Vnde infert, quod bonum habet rationem causæ finalis, & perfectiui, seu convenientis. Neque alicubi bonum non appetibile, neque perfectiuum agnuit præter materiam primam, quæ, quia solùm est bona propter ordinem, & aptitudinem ad bonum, non sibi convenit, quod sit appetibilis, sed quod appetat vt docet quæst. 5. citata art. 3. ad 3. imò omnibus locis præallegatis agit de bono, quod cõvertitur cū ente, & sola ratione differt ab illo, quia addit rationem appetibilis, vel perfectiui, vel causæ finalis, vt per cuncta loca videnti consistabit. Et quidem mirum esset, quod bonum hoc non appetibile, neque perfectiuum, Angelici Doctoris mentem transfret, si verè in creaturis possibili- bus daretur. Chimerica ergo est illa bonitas, vel debet ei convenire ratio appetibilis, & perfecti- va.

tantum sunt actu bonæ bonitate essentiali; in quantum sunt actu essentialiter perfectæ; sed non nisi per proprias formas substantiales: ergo istæ sunt actu essentialiter illarum perfectiux: eis ergo conuenit ratio perfectivi, si eis conuenit semel ratio perfecti. Neque valet, quod ratio appetibilis sequitur rationem perfecti, vel perfectiui accidentaliter, non verò essentialiter; namque Diuus Thomas docet, vnumquodque esse appetibile, in quantum est perfectum; esse autem perfectum, in quantum est in actu; sed cum Diuus Thomas docet vnumquodque esse perfectum in quantum est in actu, interpretatur ab eis de esse in actu, siue existentia, siue essentia: ergo, & cum ait vnumquodque esse appetibile, in quantum est perfectum, debet etiam interpretari de perfecto, siue essentialiter, siue essentialiter. Imo Diuus Thomas ex eo, quod bonum est aliquid in quantum perfectum, probat bonum esse appetibile, quia vnumquodque appetit suam perfectionem: si ergo bonum est aliquid in quantum perfectum, siue essentialiter, siue accidentaliter, pariter, & erit appetibile in quantum perfectum, siue accidentaliter, siue essentialiter.

33 Deinde dices cum nostro Magistro Lezana, quod, & si creaturæ possibiles haberent bonitatem transcendentalem, illa tamen bonitas solum esset ipsis, non alteri, quia neque utilis, neque delectabilis, & sic neque esset appetibilis, sicut neque attractiua, vel allicitiua appetitus. Sed contra est præter dicta: namque Diuus

118 De Voluntate Dei

Thomas quæst. 5. citata art. 6. probando convenienter dividi bonum in honestum, utile, & delectabile, incipit sic in corpore: *Respondeo dicendum, quod hæc divissio propriè videtur esse boni humani, si tamen altius, & communius rationem boni consideremus, invenitur hæc divissio propriè competere bono secundum, quod bonum est.* Ergo secundum Divinum Thomam bonum, quod dividitur in honestum, utile, & delectabile, est bonum ut bonum, seu secundum rationem communem boni: Chimericum ergo est bonum, quod neque est honestum, neque utile, vel delectabile: vel ergo bonitas illa possibiliū est honesta, utilis, vel delectabilis, vel omnino est chimerica.

34 Secundo fundatur nostra resolutio etiam principaliter: namque secundum authores oppositæ sententiæ non minus creaturæ possibile sunt actu bonæ, quam sunt actu veræ; at taliter sunt actu veræ, quod in illo statu terminare possint divinam cognitionem: ergo taliter sunt actu bonæ, quod in illo statu terminare possint divinum amorem. Maior est certa, siquidem ex quo non minus bonum est passio entis, quam verum, inferunt, quod sicut verum sequitur ens, etiam nominaliter sumptum, ita, & bonum. Consequentia verò probatur: namque non minus verum, quod est passio entis, est obiectum intellectus, quam bonum, quod est passio entis est obiectum voluntatis, ut patet ex Divio Thoma pluribus in locis, & præcipue quæst. 21. de verit. art. 1. ubi agit de vero, & bono, quæ convertuntur cum ente, & solùm ratione ab eo differunt; & inquirunt: quid bonum, & verum addant supra ens? Et concludit in corpore: *Quod verum, & bonum super intellectum entis addunt rationem perfectivi: sed cum hac differentia,*

differentia, quod verum addit rationem perfectivi intellectus; bonum autem addit rationem perfectivi voluntatis. Et supra quæst. 16. art. 3. in corp. habet: Quod sicut bonum habet rationem appetibilis, ita verum habet ordinem ad cognitionem. Et concludit: Et ideo sicut bonum convertitur cum ente, ita, & verum; Sed tamen sicut bonum addit rationem appetibilis supra ens, ita, & verum comparationem ad intellectum. Bonum ergo, quod est passio entis, est obiectum voluntatis, non minus ac verum, quod est passio entis, est obiectum intellectus. Si ergo creaturæ possibiles quia actu veræ veritate, quæ est passio entis nominaliter sumpti, actu possunt terminare divinam cognitionem, pariter, quia actu bonæ bonitate, quæ est passio entis nominaliter sumpti, poterunt actu terminare divinum amorem.

35 Neque valet, quod Divus Thomas art. 6. huius quæstionis ad secundum docet, quod Deus scit omne verum, non tamen vult omne bonum, & consequenter licet creaturæ possibiles non minus sint actu bonæ, quam actu veræ, non infertur, quod sicut terminare possunt divinam cognitionem, ita terminare possint divinum amorem. Non inquam valet: namque ut diximus resolut. præcedenti, Divus Thomas non loquitur de vero, & bono in actu, sed de vero, & bono in potentia. Unde neque docet, quod creaturæ possibiles secundum esse possibile, quod habent distinctum à Deo, fundant rationem veri actualis, sed solum secundum, quod virtualiter existunt in Deo. Disparitas ergo Divi Thomæ stat in eo, quod ut aliquid cognoscatur à Deo, non oportet, quod actu sit verum prout in se, sed quod actu sit verum prout in cognoscente,

120 De Voluntate Dei

cente, quia actus cognoscitiuæ virtutis est secundum quod cognitum est in cognoscente. Vt autem aliquid sit volitum à Deo, oportet, quod sit actu bonum in se ipso, quia actus virtutis appetitiuæ est inclinatio ad res secundum quod sunt in se ipsis; quidquid autem potest habere rationem entis, & veri, totum est virtualiter in Deo, sed non totum existit in rebus creatis, & ideo Deus cognoscit omne verum, non tamen vult omne bonum. In sententia autem, quam impugnamus, creaturæ possibles, prout in se ipsis sunt actu bonæ; sicut prout in se ipsis sunt actu veræ: si ergo ratione veritatis actualis fundatæ in propria entitate, terminant divinam cognitionem, cur pariter ratione bonitatis actualis fundatæ in propria entitate, terminare non poterunt divinum amorem? Cum bonum supra entitatem, cuius est passio addat, quod sit perfectiuum voluntatis, sicut, & verum, quod sit perfectiuum intellectus.

36 Hinc etiam apparet solutionem Zamorensis esse frivolum: ait enim, quod licet in creaturis possibilibus detur bonitas in actu, illa tamen bonitas est inchoata; non tamen consummata, & perfecta, id est, disposita, & expedita, ut terminet actu amorem Dei. Pater inquam, namque, ut aliquid sit expedite attingibile ab aliqua potentia, non aliud prærequiritur, quam quod actu participet rationem formalem obiecti illius potentia, ut docet Divus Thomas 1. 2. quæst. 8. art. 1. in corp; at creaturæ possibles hoc ipso, quod sint actu bonæ, actu participant rationem formalem obiecti voluntatis, sicut hoc ipso, quod sint actu veræ, actu participant rationem formalem obiecti
si in-

ti intellectus: ergo sunt expeditæ, & dispositæ, ut actu terminent actum voluntatis, sicut, & actum intellectus.

37. Neque exempla huius authoris sūt ad propositum, nempe, quod licet obiectum sit actu bonum, non tamen est expeditè amabile, nisi proponatur ab intellectu. Et similiter licet color independenter à luce sit actu visibilis, non tamen est expeditè visibilis sine luce. Ac tandem homo in statu possibilitatis est actu potens intelligere, sed non expeditè. Sed præterquam quod ista exempla, si aliquid convinquat, probant etiam, quod creaturæ possibile non terminent divinum amorem, & si sint bonæ bonitate consummata, & perfectæ, talia exempla non esse ad propositum patet, namque oportet probare existentiam esse conditionem necessariò exactam ut obiectum terminet volitionem, sicut probatur, quod bonum non cognitum non est expeditè appetibile à voluntate, quia hæc est appetitus rationalis; & similiter, quod color, non est expeditè visibilis sine luce, quia non potest videri nisi per speciem, quam non potest immitere ad potentiam, nisi medium sit lucidum; & pariter, quod homo non potest exercitè intelligere sine existentia, quia intellectio est accidens, proindeque supponens hominem substantialiter completum, & perfectum. Attamen, quod existentia obiecti sit conditio requisita ad terminandum actum voluntatis, non potest probari, nisi, vel quia est requisita, ut aliquid sit actu bonum, vel quia est requisita, ut bonum sit perfectum, vel quia voluntas fertur ad res prout existentes; sed in sententia opposita existentia non requiritur, ut ali-

quid sit actu bonum, & consequenter neque ut bonum sit perfectiuum, ut patet ex dictis. Deinde, quod voluntas feratur ad res prout existentes, non potest probari, nisi quia fertur ad bonum, & bonum non est aliquid sine existentia: supposito ergo, quod bonum sit aliquid actu sine existentia, probari non potest, quod existentia sit conditio necessariò exacta, ut bonum terminet actum voluntatis, de quo latè in solutione primi argumenti.

38 Tandem fundatur nostra resolutio: namque precipuum fundamentum Thomistarum ad probandum Deum non amare creaturas posibles amore simplicis complacentiæ, est, quia in Deo, non datur amor purè affectiuus respectu creaturarum, ut docet Diuus Thomas infra quæst. 20. art. 2; at hoc fundamentum totaliter euanescit, si semel ponatur in creaturis possibiliibus bonitas aliqua actualis: ergo. Probatur minor: nam propterea secundum Diuum Thomam loco citato non datur in Deo amor purè affectiuus respectu creaturarum, quia amare est velle bonum alicui: voluntas autem diuina, cum sit causa rerum, non supponit in rebus bonitatem, sed potius causat: at si semel ponatur in creaturis possibiliibus aliqua bonitas actualis, illam voluntas Dei supponit, & nullo modo causat: illud ergo Thomistarum cum fundamentum totaliter evanescit.

* * *

OBIJ.

OBI;CIUNTUR : ET soluuntur Argu- menta.

(*)

39

S

ED contra nostram resolutionem obij-
cies primò ex Oxomensis, & Gonet:
obiectum voluntatis est quidditas rei
vt exercitè existens, vel saltem, vt di-
eens ordinem ad existentiam: ergo creaturæ possibi-
les, & si actu habeant aliquam bonitatem, nullum pos-
sunt terminare actum voluntatis. Consequentia est
evidens, & antecedens probatur: tum ex Diño Thoma
infra quæst. 82. art. 3. in corpore his verbis: *Obiectum
intellectus est simplicius, & magis absolutum, quam obiectum
voluntatis: Idest, vt interpretatur Caietanus, obiectum
intellectus est quidditas rei sub conceptu quidditatis;
voluntatis verò obiectum est res prout existens. Se-
cundò: quo aliqua potentia nobilior, & immaterialior
est, eo respicit obiectum abstractius: ergo cum intelle-
ctus nobilior sit, & immaterialior voluntate, abstrac-
tius, & nobilius obiectum debet respicere; at hæc ma-
ior abstractio intellectus subsistere nequit, nisi abstrahat
ab existentia, illamque concernat obiectum volū-
tatis: ergo. Tertiò probatur ex diuerso modo tendēdi
intellectus, & voluntatis; volūtas enim fertur ad res pro*

vt sunt in se ipsis, intellectus vero in se ipso res contemplatur : ergo, & si intellectus res purè possibles cognoscere possit, quia illas intra se meditatur, voluntas tamen eas amare non potest, quia debet ferri ad obiectum vt in se ipso, creaturæ autem possibles in se ipsis non sunt. Denique idem antecedens suadetur: quia vt inquit Caietanus, manifestè experimur, nihil nos impedire, quod non existat sanitas, vt illa intelligatur; in voluntate tamen non ita fit, nullus enim sanitatem desiderat, vt illa præcise possibilis est, sed vt in re fit, neque in sanitate, vt possibili quispiam delectatur, sed in illa, vt existèti, vel in se, vel in proxima spe: ergo signum manifestum est obiectum intellectus esse quidditatem per modum quidditatis, voluntatis vero esse rem, vt existètem, vel dicentem ordinem ad existentiam.

40 Sed hoc argumentum convincere nequid Deum non amare creaturas possibles, si semel non convincit creaturas possibles nullam habere bonitatem actualem, sicut neque existentiam, namque, quod obiectum voluntatis sit quidditas rei, vt exercitè existens, vel saltem dicens ordinem ad existentiam, nõ potest probari, vt diximus, nisi quia obiectum illius est bonum, & bonum non est sine exercita existentia, vel ordine ad illam; sicut è contra probatur obiectum intellectus. Esse rätum quidditatem per modum quidditatis, quia obiectum intellectus est verū, quod præcindit ab existentia. Vnde Diuus Thomas quæst. 21. de veritat. art. 1. in corp, & infra quæst. 82. art. 3. vtrumque probat: quia verum est in intellectu, bonum vero in rebus. Supposito ergo, quod bonum actu est
aliquid

aliquid sine exercita existentia, vel ordine ad illam, argumentū prædictum convincere non potest, & sic negatur antecedens in hypothese data, sed dicimus, quod sicut est aliquid actu bonum, & sub exercita existentia, & cum præcisione ab illa, sic obiectum voluntatis, quod est bonum, est quidditas rei, vel exercite existens, vel ab existentia præscindens.

41 Ad primam probationem in contrarium respondetur, quod Divus Thomas in corpore illius articuli hæc verba subiungit: *Ut enim supra dictum est actio intellectus consistit in hoc, quod ratio rei intellecta est in intelligente; actus vero voluntatis perficitur ex eo, quod voluntas inclinatur ad ipsam rem prout est in se, & ideo dicit Philosophus in 6. methaph. quod bonum, & malum, quæ sunt obiecta voluntatis sunt in rebus; verum autem, & falsum, quæ sunt obiecta intellectus, sunt in mente.* Ergo secundum Divum Thomam, quod obiectum voluntatis non sit ita simplex, & absolutum sicut obiectum intellectus, procedit ex eo, quod bonum non est nisi in rebus, & consequenter sine exercita existentia. Supposito ergo, quod bonum detur sine exercita existentia, ratio Divi Thomæ non probat. Vel dicendum, quod ut salvetur obiectum intellectus esse simplicius, & magis abstractum, quam obiectum voluntatis, sufficit, quod obiectum intellectus sit quidditas rei per modum quidditatis, taliter ut nullo actu possit attingere existentiam prout exercitam, imo potius hanc attingentiam possitiuè excludat, ut tenet Caietanus. Hoc enim ipso obiectum intellectus est simplicius obiecto voluntatis, quæ est quidditas, siue existens, siue præscindens ab existentia, sicut, & bonum in hypothese ad-

126 De Voluntate Dei

missa. Et ex his patet ad secundam probationem.

42 Ad tertiam respondetur: quod sicut bonum est aliquid secundum quod est actu, siue actualitate existentiae, siue actualitate essentiae, sic voluntas fertur ad res prout in se ipsis, siue essentialiter, siue existentialiter. Quod autem feratur ad res prout in se ipsis pure existentialiter, probari non potest, nisi bonum, quod est illius obiectum, esse non possit sine exercita existentia rei, vt dictum est. Ad quartam respondetur experientiam illam manifeste indicare non dari bonum in actu sine exercita existentia, vel ordine ad illam. Si tamen oppositum admittatur, licet non possit voluntas illud desiderare, vel in illo delectari ob defectum existentiae, potest tamen in illud ferri simplici affectu, seu complacentia; namque bonitas eo modo quo est respicit potentiam appetentem, & petit amorem sui. Unde si obiectum possibile non esset bonum, neque posset terminare affectum amoris; at cum secundum se, & precise ab existentia suam habeat bonitatem, non potest non petere suum affectum, qui sistat in ea bonitate vt sic, neque se protendat ad rei existentiam. Quare ratione praedictus affectus ab aliquibus dicitur speculative, & ab alijs precise, non quia voluntas speculetur, vel praescindat, sed quia cum voluntas feratur in obiectum, vt iam cognitum, cum cognoscitur obiectum secundum bonitatem, quam habet secundum se, precise ab existentia, voluntas pariter fertur in obiectum secundum illam bonitatem, quin feratur ad illud sub existentia, vel ordine ad existentiam.

43 Secundo obijcies ex Magistro Lezana:

na:

na : Deus non diligit creaturas propter earum bonitatem, sed solum propter divinam bonitatem, vt vltimum finem, vt expræsse docet Diuus Thomas hic art. 2. sed Deus non potest amare purè possibilium propter bonitatem divinam, quamuis habeant bonitatem. Ergo. Minor probatur: namque causalitas vltimi finis est amari propter se, & quod omnia amantur propter ipsum; at divina bonitas non potest exercere huiusmodi causalitatem respectu possibilium, quamuis habeant bonitatem actualem, siquidem causalitas respicit causatum, & non causabile: Ergo. Secundo: Deus habet decretum efficax non communicandi suam bonitatem purè possibilibus: ergo non diligit ea propter se, etiam si actu habeant bonitatem. Antecedens est certum, cum habeat decretum nõ producendi illas, & consequentia probatur: Deus non diligit creaturas propter suam bonitatem, vt perficiendam per illas, sed vt communicandam illis, vt per se videtur manifestum, & docet Diuus Thomas in præsentis articulo; sed Deus non diligit possibilium propter suam bonitatem, vt eis communicandam: etiam si actu habeant bonitatem: ergo.

44 Sed in primis, quod diuina voluntas moueri non possit à bonitate creata, ex eo potissime suadetur à Thomistis, quia diuina voluntas eam non supponit, sed potius causat, vt patet ex dictis: ergo si semel diuina voluntas eam non causat, sed supponit, vt supponitur in creaturis purè possibilibus, non est cur ab ea moueri non possit, sicut, & propter eandem rationem voluntas creata ab ea mouetur. Et sic data hypothesi, licet diuina voluntas non amet creaturas existentes

128 De Voluntate Dei

existentes propter earum bonitatem, secus tamē creaturas possibles: Deinde bonitas illa actualis possibilem; vel est participata à divina bonitate, vel est bonitas per essentiam, vel est chimerica? si est participata? quid ob est vt ametur propter bonitatem divinā, hæcque exerceat erga illam causalitatem ultimi finis? Si autem participata non est? ergo est bonitas per essentiam, vel chimerica; si est bonitas per essentiam, cur repugnabit esse motuum divinæ voluntatis? Si autem est chimerica? Hoc est, quod intendimus in præfenti resolutione ad confirmandam præcedentem.

45 Deinde respondetur, quod sicut Deus eatenus est ultimus finis, quatenus est illarum principium; sicut creaturæ possibles, quamvis actu habeant bonitatem, non respiciunt Deum, vt actuale illarum principium, sed solum quatenus possunt illius causalitatem terminare; sic Deus illas amat propter bonitatem divinam, vt ultimum finem, non in actu secundo, sed solum in actu primo. Unde cum dicitur, quod Deus amat creaturas propter bonitatem divinam, vt ultimum finem, *ly propter* dicit causalitatem finalem exercitam respectu creaturarum existentium; respectu verò possibilem dicit solum causalitatem finalem in actu primo. Et est sensus, quod Deus illas amat, quia potest eis suam divinam bonitatem communicare, & propterea ille amor dicitur simplicis complacētiae, non vero electivus, quamvis terminetur ad creaturas, quia non procedit in Deo ex intentione communicandi eis suam bonitatem, sed ex complacētia, quā habet in illa vt communicabili. Ex hoc enim, quod complacet in sua bonitate, vt communicabili, propter connexionem

connexionem complacet fecundario in omnibus quibus potest communicari. Et ex his patet ad secundam probationem; Deus enim creaturas existentes, vel futuras diligit propter suam bonitatem, ut communicandam, quia talis amor procedit ex intentione illa communicandi, & sic talis amor est electivus, & liber. Atamen creaturas possibiles in eo casu diligit propter suam bonitatem non ut perficiendam per illas, neque ut eis communicandam, sed pure ut eis communicabilem, quia talis amor non procedit ex intentione communicandi illam, sed ex complacentia, quam habet in illa, ut communicabili, & sic talis amor non est electivus, & liber, sed complacentie, & necessarius, ut dicemus in quarta resolutione.

46 Tercio obijcies ex quodam Sapientissimo Magistro in suis manuscriptis, est que replica contra praecedentem solutionem: quod ut docet D. Thomas 1. 2. quaest. 8. art. 2. simplex complacentia, quae etiam dicitur voluntas, vel simplex volitio, non est de medijs, sed solum de fine; sed creaturae amatae propter divinam bonitatem non amantur ut finis, sed ut media, ut docet Divus Thomas in praesenti articulo ad 2. & 3. ergo. Deinde amor mediorum procedens ex intentione finis non est simplex complacentia, sed electio, nam intentio movet ad electionem mediorum; sed amor possibilium propter divinam bonitatem, procedit ex amore intentione divinae bonitatis: ergo erit electio, non vero simplex volitio, & complacentia. Minor probatur: quia talis amor procedit ex amore quo Deus amat suam essentiam, non absolute, sed ut finis, & ratio amandi creaturas, sed amor divi-

nae bonitatis, ut est ratio amandi creaturas, non est simplex volitio: ergo est intentio; nam ut ait Divus Thomas quaest. 22. de veritate art. 3. *Intendere in hoc differt à velle, quod velle tendit in finem absolutè, sed intendere dicit ordinem in finem, quatenus finis est, in quem ordinantur omnia, quae sunt ad finem.* Unde amor quo Deus vult suam bonitatem non absolutè, sed comparatiuè ad media, non est simplex volitio, sed intentio: amor verò possibilium propter divinam bonitatem procedit ex amore intentius Dei, & non praecisè ex simplici complacentia de sua bonitate, ac proinde erit electio creaturarum, non verò simplex complacentia de ipsis.

47 Sed in primis Divus Thomas lococitato ex 1. 2. probat ex professo voluntatem non tantum esse finis, sed eorum, quae sunt ad finem, *Quia ad ea se extendit unaquaeque potentia, in quibus inveniri potest quocumque modo ratio sui obiecti, sicut visus se extendit ad omnia, quae quomodocumque participant colorem; ratio autem boni, quod est obiectum voluntatis, invenitur non solum in fine, sed in his, quae sunt ad finem.* Ergo cum ratio boni inveniarur in creaturis possibilibus, semel admitta in eis tali bonitate essentiali, seu transcendentali, stando doctrinae Divi Thomae voluntas divina non solum erit finis, nempe bonitatis divinae, sed etiam mediiorum etiam possibilium. Unde cum non possit esse illorum, nisi per simplicem complacentiam, dicendum est Divum Thomam debere intelligi, quod simplex complacentia non est de medijs, ut exequendis, quomodo de illis solum est electio; potest tamen esse de medijs ut exequilibilibus, quia simplex complacentia etiam potest esse de fine, ut consequibili,

quibili, licet non ut consequendo, utpote ut sic solum attingitur per intentionem. Quod precipue liquet in Deo, qui necessario complacet de divina bonitate non solum in se, & ad se, sed etiam ut communicabili creaturis, quia amor comprehensius est ex comprehensiuâ divinæ bonitatis cognitione procedens: qui autem complacet de fine, quatenus consequibilis est, consequenter, & secundario complacet de medijs sine quibus consequibilis non est. Unde divina voluntas hoc ipso, quod complacentiam habeat de divina bonitate ut communicabili, non potest non complacere de medijs, quibus potest communicari; vel quatenus virtualiter continentur in ipsa divina bonitate, si in se nullam habeant bonitatem actualem, ut nos asserimus, vel quatenus ab omnipotentia, seu diuina bonitate obiective distinguuntur, si illam habeant.

48 Ex his patet ad secundam probationem, quod cum Diuus Thomas asserit, quod intendere differt à velle per hoc, quod velle tendit in finem absolute, debet interpretari in hypothesi data, idest non ut consequendum, vel secundumquod in ipsum actu ordinantur media, quomodo solum intentio tendit in finem. Potest tamen velle rendere in finem ut consequibilem, & secundumquod in ipsum possunt ordinari media. Quo in casu attingitur ut ratio volendi media, quin attingatur ut exercens causalitatem finis. Unde diuinum velle est etiam erga diuinam bonitatem, non solum in se, & ad se, ut diximus, ve-

rum; & vt communicabilem creaturis, & comparatiuè ad eas; quatenus possunt illam participare; proindeque attingitur vt ratio volendi creaturas, quin attingatur; vt finis in actu secundò illarum.

RESOLVTIO III.

PER SOLAM BONITATEM POSSIBILEM NON

possunt creature possibili-
biles terminare actu

divinum amo-

rem.

rem.

rem.

49. **E**ST contra Nazarium, Zumel, & Serra, eam tamen tenent ceteri Thomistæ, quæ fundatur primò ratione desumpta ex doctrina Divi Thomæ nuper relata in præcedenti resolutione ex 1. 2. quæst. 8. art. 2. sic: quod actu non participat rationem formalem obiecti voluntatis; non potest actu terminare illius amorem; sed ratio formalis obiecti voluntatis est ratio boni; ergo dum creaturæ possibile-
pant

pan rationem boni, non possunt actu terminare amorem voluntatis. Quod explicatur exemplo potentie visive, nam quod actu non participat colorem, non potest actu videri. Confirmatur: quod actu non participat rationem mali, non potest actu terminare odium, vel displicentiam voluntatis, alias iustus existens in gratia posset esse obiectum congruum odij, & displicentiae divinae: ergo, & quod actu non participat rationem boni, non potest actu terminare amorem, & complacentiam voluntatis. Tandem fundatur nostra resolutio ex argumentis factis contra nos in precedenti resolutione, nulla admissa in possibilibus bonitate actuali.

OBIJCIUNTUR, ET

solvuntur argumen-

ta.

50.

SED contra nostram resolutionem obijciens primo ex Magistro Serra; quod Divus Thomas 1. contr. gent. cap. 84. de Deo ait: *Quod vult ea, quae sunt, vel possunt esse bona.* Subdit que Sanctus Doctor solum impossibile secundum se non esse voluntatem Dei, quia neque sunt bona, neque possunt esse bona. Sed ad hoc respondetur, vel Divum Thomam non ibi loqui de possibilibus proprie, & strictè, nempe secundum quod continentur in potentia causae omnino indiffe-

134 De Voluntate Dei

renti, & indeterminata, quomodo excludunt futuritionem, & ordinem ad existentiam; sed in quadam lata acceptione, nempe prout opponuntur repugnantibus, & impossibilibus, quomodo etiam futura dicuntur possibilia. Quod videtur deduci ex dictis ab ipso. cap. 79. eiusdem libri. Vel dicendum, quod D. Thomas loquitur de velle proportionabiliter ad obiecta, ita ut ea, quæ sunt, velit in actu secundo, ea vero, quæ possunt esse velit in actu primo. Quod patet ex ipso titulo capituli; nempe voluntatem Dei non esse impossibile secundum se, id est neque velle, neque posse velle impossibilia secundum se, ea tamen, quæ sunt, actu vult, quæ vero possunt esse, potest velle.

51 Secundo obijcies ex eodem: bonitas possibilis sufficit nobis ut amemus possibilia; cur ergo non sufficit Deo? Confirmatur, quando nos absque peccato volumus possibilia, Deus vult nos illa velle: ergo etiam ipse illa vult, nam non vult nos velle, nisi quod placeat ipsi. Respondetur negando antecedens: quod patet ex experientia, nullus enim sanitatem desiderat, quatenus possibiliter bonam, neque in ea ut possibiliter bona quispiam delectatur, vel complacet, sed in illa ut existenti de presenti, vel de futuro ad minus in sui existimatione. Unde cum aliquid pure possibile appetitur, est quia apprehenditur ut futurum, quomodo præcitus appetit beatitudinem. Si autem ei esset facta reuelatio de sua damnatione, quo in casu iudicium formaret de non futuritione suæ beatitudinis, non posset illam appetere, & sperare, quam-

vis iudicaret illam absolute possibilem, vt tenet sententia communior Theologorum. Et per hæc patet ad confirmationem.

52 Tertio obijcies ex eodem: sicut mundus possibilis nullam habet actu bonitatem; ita neque salus omnium hominum, nam sicut ille nõ erit, ita neque hæc; sed Deus vult omnium hominum salutem, iuxta illud primæ ad Corinthios secundo: *Qui vult omnes homines salvos fieri*: Ergo etiam vult mundum possibilem.

53 Sed de illa veritate apostoli late dicitur art. 6. nunc respondeo illam Dei voluntatem non terminari ad salutem omnium hominum, vt pure possibilem; Quia Apostolus non dicit Deum velle posse omnes homines salvos fieri, sed velle omnes homines salvos fieri; & sic amor ille est effectivus, licet non efficaciter, & simpliciter; sed inefficaciter, & secundum quid. Unde ex illo oriuntur auxilia sufficientia, quibus etiam reprobi moventur, & afficiuntur quodammodo ad salutem procurandam. Terminatur ergo illa Dei voluntas ad salutem omnium hominum vt futuram, vel futuritione absoluta, inchoata tamen, & incompleta, quia futuritio effectus ex determinatione causæ de sumitur; vnde sicut illa determinatio divinæ voluntatis est antecedens, & inefficax, sic ex ea de sumitur imperfecta, & incompleta salutis omnium hominum futuritio; vel vt conditionate futura v. g. si per ipsos homines non steterit, vel vt alij dicunt si omnium salvatio non opponatur ordini Divinæ Justitiæ. Quæ conditiones quia in reprobis verificari non possunt, propterea non omnes homines salvi sunt; quamvis
Deus

Deus velit omnes homines salvos fieri. Patet ergo disparitas inter alterum mundum, qui neque conditionate futurus est, & salutem omnium hominum, que conditionate futura est. Ea sic negatur antecedens, & dicimus salutem omnium hominum sicut, & esse futuram, sic, & habere aliquam bonitatem in determinatione suæ causæ, ratione cuius potest terminare divinam volitionem, alterum verò mundum, sicut, & esse purè possibilem, ita nullam habere bonitatem in actu, sed solum in potentia.

54 Quarto obijcies ex eodem :: Deus necessario vult suam creativam potentiam, & suam bonitatem vt communicabilem creaturis; ergo etiam vult necessario creaturas posibles; nam si non essent creaturæ posibles, non esset in Deo potentia creandi, neque esset eius bonitas alijs communicabilis; & qui necessario vult finem, ex necessitate vult etiam ea, quæ sunt ad finem, sine quibus finis non potest esse vt docet Divus Thomas hic ad 3.

55 Responderetur distinguendo hanc propositionem: qui necessario vult finem, ex necessitate etiam vult ea, quæ sunt ad finem sine quibus finis esse non potest, si actu participant rationem formalem obiecti voluntatis concedo, si non eam participant, nego. Sicut peccata posibles necessario etiam continentur cum divina omnipotentia; imo peccatum futurum infalibiliter connectitur cū permissione peccati; imo cum omnipotentia etiam connectuntur impossibilia, nam sicut omnipotentia nõ esset, si aliquod possibile redderetur impossibile, ita non esset, si aliquod impossibile redderetur possibile. Cum tamen

Deus

Deus volens, seu amans omnipotentiam, penitentiam, & permissionem peccati, non tamen propterea vult, neque velle potest peccata, siue possibilia, siue futura, quia sunt extra spheram obiecti diuinæ voluntatis. Neque similiter velle potest impossibilia, vt patet ex Diuo Thoma loco citato in argumento. A simili ergo dicimus de creaturis possibilibus, quamvis necessariò connexis cum diuina omnipotentia, quæ sicut non sunt actus bonæ, sic neque actus participant rationem formalem obiecti voluntatis.

56 Tandem obijcies ex eodem: quod vt docet Caietanus infra quæst. 54. art. 3: sicut Verbum Diuinum procedit ex cognitione creaturarum possibilium, ita Spiritus Sanctus procedit ex creaturarum possibilium amore; sed hic amor est necessarius: necessariò ergo amat Deus creaturas posibles. Sed hoc argumentum supponit Deum amare creaturas posibles, sicut & Spiritum Sanctum ex illarum amore procedere; quo amore supposito intendit Deum eas amare necessariò, de quo in resolutione 4. nunc verò negamus Spiritum Sanctum procedere ex amore possibilium, licet Verbum ex cognitione possibilium procedat, sicut negamus Deum creaturas posibles amare, quamvis creaturas posibles cognoscat, cuius disparitas patet ex dictis resolutione antecedenti fundam. 2.

57 Hucusque Magister Serra. Sed præterea obijcies ex Diuo Thoma infra quæst. 37. art. 2. ad 2. vbi ait: *Quod sicut pater dicit se, & omnem creaturam verbo quod genuit, ita diligit se, & omnem creaturam Spiritu Sancto; Sed pater dicit verbo omnes creaturas posibles:*

ibiles: ergo etiam omnes creaturas posibles diligit Spiritu Sancto. Sed respondetur facile Diuum Thomam ibi solum intendere, quod quidquid Pater diligit, diligit Spiritu Sancto, sicut, & quidquid Pater dicit, dicit Verbo. Quod verò Deus diligit Spiritu Sancto possible, sicut dicit possible Verbo, neque leuiter insinuat: quinimo respondendo incipit: *Quod Pater non solum Filium, sed etiam se, & nos diligit Spiritu Sancto; Vbi per nos intelligi tantum possunt existentia, & futura.* Cum igitur verbis sequentibus subiungit, quod sicut Pater dicit se, & omnem creaturam verbo, ita diligit se, & omnem creaturam Spiritu Sancto, ly sicut parificat solum quantum ad creaturas dictas, & amatas, ita vt sensus sit, quod sicut omnem creaturam, quam dicit Pater, dicit Verbo, ita omnem creaturam, quam diligit Pater, diligit Spiritu Sancto.

58 Sed dices: ideo Pater diligit se, & omnem creaturam Spiritu Sancto, quia Spiritus Sanctus procedit ex amore Patris, & omnium creaturarum; at non procedit ex amore creaturarum futurarum, & existentium, vt docent communiter Thomistæ: ergo solum procedit ex amore creaturarum possibilem, & consequenter eas diligit Pater. Minor probatur quia ideo Pater dicit se, & omnem creaturam verbo, quia verbum procedit ex cognitione Patris, & omnium creaturarum: ergo à simili.

59 Respondetur: quod si Pater diligit se, & omnem creaturam Spiritu Sancto, quia Spiritus Sanctus procedit ex amore Patris, & omnium creaturarum, sicut, & dicit se, & omnem creaturam verbo, quia Verbum procedit ex cognitione

natione Patris, & omnium creaturarum, sequitur, quod neque Pater Spiritu Sancto diligat existentia, & futura, neque similiter existentia, & futura dicat verbo: si quidem neque Spiritus Sanctus procedit ex amore futurorum, & existentium, neque Verbum ex illorum cognitione, ut argumentum supponit, alias neque Spiritus Sanctus procederet ex amore necessario, neque Verbum ex necessaria cognitione, & sic neque utraque processio esset necessaria, sed contingens. Quod autem Pater non diligat creaturas futuras, & existentes Spiritu Sancto, neque similiter Pater dicat illas verbo, est apertè contra litteram Divi Thomæ. Negamus ergo illam causalem, & dicimus, quod sicut ut Pater dicat futura verbo sufficit, quod verbo communicetur representatio futurorum identicè, & materialiter, licet non ex vi processionis, sic ut Pater diligat futura, & existentia Spiritu Sancto, sufficit, quod Spiritui Sancto communicetur materialiter, & identicè libera terminatio ad futura, licet non ex vi processionis.

60. Septimo obijcies: ex quo creaturæ possibiles nullam habeant actu bonitatem, solum sequitur, quod non possint terminare divinam volitionem ratione propriæ bonitatis, non tamen, quod illam terminare non possint propter extrinsecam bonitatem divinæ omnipotentis, quatenus hæc sine illis esse non potest. Probatur antecedens, ex quo esse alterius mundi nullam habeat actu bonitatem, solum sequitur, quod non sit volitum à Deo propter propriam bonitatem, non tamen, quod non terminet illius volitionem ratione bonitatis extrinsecæ.

licæ diuinæ libertatis, & supremi Domini: ergo à simili. Probatur consequentia: namque non minus creaturæ possibiles participant extrinsecam bonitatē à Divina Omnipotentia, ex quo hæc sine illis subsistere non potest, quàm non esse alterius mundi participat extrinsecam bonitatem à diuina libertate, ex quo hæc in non productione alterius mundi manifestatur: Si ergo hæc extrinseca bonitas sufficit vt Deus velit non esse alterius mundi, sufficit, & illa extrinseca bonitas, vt Deus velit creaturas possibiles.

61 Sedita primis instatur argumentum, siquidem etiam convincit, quod propter bonitatem extrinsecam omnipotentie, pænitentie, & permissionis peccati, quatenus non possunt subsistere sine peccato possibili, vel futuro, Deus possit velle peccatum, quavis peccatum nullam habeat bonitatem, imo sit intrinsicè moraliter malum. Deinde respondetur argumentum probare, quod Deus velit aliquid per actum fugæ, qui potius dicitur nolitio, quam volitio: nam ad hunc actum nõ requiritur, quod obiectum volitum habeat bonitatem, quinimo potius carentiam bonitatis exposcit, & hoc modo Deus vult non esse alterius mundi, sicut hominem esse cæcum, & alias privationes. Unde rectè argumentum probat, quod, vt Deus aliquid sic velit, sufficit extrinseca bonitas diuinæ libertatis. In præsentem autem loquimur de amore creaturarum, qui consequenter est actus prosequitiuus, & dicitur volitio; hic ergo terminari non potest ad obiectum, quod in se bonum non sit, sicut neque potest terminari ad obiectum, quod non participat rationem formalem obiecti voluntatis. Et licet non possit creatura
amari

amari à Deo propter propriam bonitatem, *ly propter dicente motiuum formale*, vt diximus dubio præcedēti; attamen neceſſè eſt, quod ſi amatur, ametur propter propriam bonitatem, *ly propter dicente requiſitum*, vt à Deo ametur propter diuinam bonitatem, aliter neque ſecundariò poſſet Deus in creatura complacere; nemo enim complacet, neque primariò, neque ſecundariò, neque propter ſe, neque propter aliud, in eo in quo nullam inuenit bonitatem.

62 Octauò obijcies : ſi Deus amando ſuam bonitatem, non amaret poſſibilia, ſequitur amorem Chriſti Domini æquari diuino amori; at hoc eſt impoſſibile, cum hic creatus ſit: ergo. Probatur ſequela: Nam eo ipſo Chriſtus Dominus amaret Deum, & omnia, quæ Deus amat: ergo Chriſti amor æquaretur diuino amori. Antecedens patet: vtpote Chriſtus Dominus cognoscit omnia, quæ Deus videt ſcientia viſionis, vt docet Diuus Thomas 3. p. quæſt. 10. art. 2. & conſequenter omnia futura, & exiſtentia, & cum aliunde eius voluntas non poſſit non conformari diuinæ voluntati, ſicut Deus omnia futura, & exiſtentia amat, ita omnia futura, & exiſtentia amat Chriſtus: Si ergo Deus non amat, niſi ſuam bonitatem, futura, & exiſtentia, amor Chriſti Domini æquatur diuino amori.

63 Reſpondetur ex Diuo Thoma loco citato, vbi idem argumētum proponit ad probandum Chriſtum non videre in verbo omnia, quæ Deus videt ſcientia viſionis, quia nempe iam ſcientia animæ Chriſti æquaretur ſcientiæ diuinæ, vtpote quantitas ſcientiæ attenditur ſecundùm numerum ſcibilium: & reſpondet

742 De Voluntate Dei

respondet Diuus Thomas ; *Quod quantitas scientiæ non solum attenditur secundum numerum scibilium, sed etiam secundum claritatem cognitionis; quamvis ergo scientia animæ Christi, quam habet in verbo parificetur scientiæ visionis, quam habet in se ipso Deus quantum ad numerum scibilium; scientia tamen Dei excedit in infinitum, quantum ad claritatem cognitionis, scientiam animæ Christi, quia lumen increatum diuini intellectus in infinitum, excedit lumen creatum receptum in anima Christi.* Hæc Diuus Thomas. Quæ doctrina pariter currit de amore, cum voluntas diuina in infinitum excedat voluntatem creatam. Et sic licet amor Christi æquetur diuino amori extensue, & quantum ad numerum amatorum, non tamen intensiue, & quantum ad modum amandi ; Deus enim se, & alia amat infinito modo, Christus vero modo finito.

64 Sed dices: si Christus Dominus amando Deum, amaret omnia, quæ Deus amat, amaret Deum, quantum amabilis est : ergo amaret Deum infinito modo. Consequentia patet, & antecedens probatur: Si Christus Dominus cognoscendo Deum, cognosceret omnia, quæ Deus cognoscit, cognosceret Deum quantum cognoscibilis est, ita vt ipsum comprehenderet, vt tenent vniuersi Thomistæ: ergo à simili.

65 Respondetur redendo disparitatem, quæ stat in hoc; quod amor plurium futurorum, vel existentium in Deo non infertur necessariò ex amore Dei perfectiori; cum posset Deus se perfectissimè, & infinitè amare, quin vellet aliquod futurum esse vel existere, namque vt ait Diuus Thomas art. 3. sequenti:

quenti: volens finem, non ex necessitate vult ea, quæ sunt ad finem, quando finis eis non indiget. Et consequenter neque ex amore omnium futurorum, & existentium, quæ sunt omnia, quæ Deus de facto amat, inferri potest, quod Deus ametur quantum amabilis est. Cognitio tamen plurium creaturarum in Deo infertur ex cognitione perfectiori ipsius Dei, quia causa quanto perfectius cognoscitur, necessariò ducit in cognitionem plurium effectuum in ipsa contentorum, & perfectissimè cognita, ducit in cognitionem omnium: & sic à posteriori ex cognitione omnium effectuum in causa, infertur comprehensio illius, seu quod cognoscatur quantum cognoscibilis est.

66 Nono obijcies: Deus diligens suam omnipotentiam, odio habet negationem possibilium; sed non potest odio habere negationem possibilium, quin amet possibilia: ergo. Minor patet: nam odium negativi ortum habet ex amore affirmatiui, sicut non esse Petri odio habetur, quia Petrus diligitur. Maior autem probatur: Deus diligens suam omnipotentiam, odio habet negationem illius; sed non potest odio habere negationem omnipotentia, quin odio habeat negationem possibilium: sicut, non potest quis odio habere negationem Petri, quin odio habeat negationem eorum, sine quibus Petrus esse non potest: ergo.

67 Respondetur: quod sicut negamus creaturas posibles in se actu amari à Deo, ita consequenter negamus negationem earum in se actu odio haberi à Deo, quia vt argumentum recte probat, odium negatiui ortum habet ex amore affirmatiui.

matiui. Attamen sicut concedimus eas amari à Deo, quatenus in diuina omnipotentia virtualiter continentur, ita etiam concedimus odio haberi à Deo illarum negationem, quatenus hæc negatio veluti in negatione diuinę omnipotentię continetur. Neque est simile de eo, qui odio habet negationem Petri, nam eo ipso odio habet negationem eorum sine quibus Petrus esse non potest, quia in se habent bonitatem, ratione cuius possunt actu terminare amorem, aliàs idem diceremus.

68 Decimo obiicies: in Deo datur amor propriè dictus; sed amor propriè dictus, nempe prout distinguitur à gaudio, & desiderio, præscindit ab existentia obiecti, quia respicit bonum secundum se, non verò vt præsens, vel absens, vt docet diuus Thomas infra, quæst. 20. art. 1. in corp: Ergo licet creaturæ possibles nullam habeant actu existentiam, possunt terminare diuinum amorem, licet nõ gaudium, vel desiderium, quia gaudium est de bono præsentis, & desiderium de bono futuro.

69 Respondetur: quod aliud est amorem præscindere à præsentia, vel absentia obiecti, aliud verò præscindere ab existentia illius; primum est verum, namque amor, neque petit præsentiam obiecti, neque illius absentiam; sed pariter consistit, & stat cum præsentia, & illius absentia; & propterea vocatur à Diuo Thoma loco citato primus voluntatis motus, seu affectus à quo cæteri oriuntur; desiderat enim aliquis, quod amat, & gaudet etiam de illo, quod amat. Secundum tamen est falsum, namque sicut respicit bonum secundum se, etiam respicit bonum existens, vtpote
 existentiæ

existentia est ipsa bonitas rei. Vnde respicere bonum secundum se, est respicere obiectum pro vt existens, præscindendo ab eo, quod existat de præsentia, vel de futuro; aliter non daretur amor respectu propriæ bonitatis, cum hæc amari non possit, nisi vt existens.

70 Sed dices contra: bonum secundum quod præscindit à præsentia, vel absentia obiecti, est bonum in communi, quod est obiectum voluntatis; imo quia voluntas prius habet ordinem ad suum obiectum, quod est bonum commune, quam ad particularia bona, probat Dicitur Thomas loco citato, quod prior voluntatis actus est amor respiciens bonum in communi, quam delectatio, & desiderium, quæ respiciunt bonum sub aliqua speciali conditione. Tunc sic; sed bonum existens non est bonum in communi, sed bonum particulare, quippe existentia est propria rei singularis: ergo amor non respicit bonum existens, sed præscindens ab existentia.

71 Respondetur ex Diuo Thoma infra quæst. 80. art. 2. ad 2. quod procedebat, quod cum appetitus sit motus ab anima ad res quæ sunt singulares, omnes appetitus videntur esse rei singularis. Et respondet; *Quod appetitus intellectiuus, & si feratur ad res, quæ sunt extra animam singulares; fertur tamen in eas secundum quamdam rationem vniuersalem; sicut cum appetit aliqui d, quia est bonum. Vnde Philosophus dicit in sua rethorica, quod odium potest esse de aliquo vniuersali, puta cum odio habetur omnium latronum genus. Ex quibus patet solutio ad replicam distinguendo minorem: bonum existens inspectum sub particulari ratione, nempe habiti,*

vel non habiti, non est bonum in communi, concedo: bonum existens præscindens à præsentia, vel absentia obiecti, nempè à ratione habiti, nego. Ita que bonum in communi in supponendo, & quantum ad id, quod de materiali, & vt *quod* importat, est bonum particulare, sicut, & existens; attamen in significando, & quantum ad id, quod dicit de formali, & vt *quo*, est bonum commune, seu in communi, quia non significat bonum existens sub particulari, sed sub vniuersali ratione.

72

Sed adhuc dices: ex hac solutione sequitur, quod non minus bonum in communi sit obiectum appetitus sensitivi, quam appetitus intellectiui, siquidem etiam appetitus sensitiuus fertur ad res sub ratione communi, videlicet præscindendo à præsentia, & absentia obiecti; at secundum Diuum Thomam loco proximè citato appetitus sensitiuus in eo differt ab intellectiui, quia ille est singularium, iste vero vniuersalium: ergo appetitus intellectiui non solum est vniuersalium quantum ad rationem formalem sub qua, sed etiã quantum ad rationem formalem, *qua*.

73

Sed ad hoc patet ex doctrina Caietani loco citato, quod ratio aliqua dupliciter sumitur in communi, scilicet adverbialiter, & nominaliter: adverbialiter, vt cum dicitur, quod color in communi est obiectum visus; non enim color communis, & vniuersalis, sed color communiter, & vniuersaliter est obiectum visus, quoniam visio non terminatur ad colorẽ vniuersalem, sed ad colorẽ vniuersaliter, id est in quocumque, & vbi cumque invenitur. Nominaliter autem cum dicitur, quod color in communi intelligitur,

sci-

scitur, & definitur, quoniam color vniuersalis abstractus ab indiuiduantibus conditionibus, hæc terminat. Appetitus ergo sensitivus fertur in res singulares sub ratione communi adverbialiter accepta, id est, non vniuersali, sed vniuersaliter sumpta, quia nulla potètia sensitiva ad vniuersale terminatur. Attamen appetitus intellectivus fertur in res singulares, & existentes sub ratione communi, etiam nominaliter, id est vniuersali, & nedum vniuersaliter tali.

75 Undecimo obijcies; non minus timor est de malo, quam amor est de bono; sed timor est de malo possibili; ergo, & amor est de bono possibili. Probatur minor: in Christo Domino fuit donum timoris secundum Diuum Thomam 3. p. quæst. 7. art. 6. sed malum culpæ, & pænæ propter culpam, quod est obiectum doni timoris, fuit solum possibile Christo Domino secundum naturam humanam, non verò futurum; ergo.

74 Respondeo me tenere cum Divo Thoma quæst. 4. de virtutibus art. 4. obiectum doni timoris primum esse solum malum defectus naturalis, vt reverentialiter subiectum Deo propter divinam eius eminentiam; malum verò culpæ, vel pænæ propter culpam solum respici à dono timoris ex consequenti, & secundario in subiecto capaci, vt est homo purus, & viator, secus verò in Christo, & in beatis, de quo latè agendo de dono timoris in Christo. Si tamen concedatur obiectum doni timoris esse malum culpæ possibile, dicendum est, vt authores huius sententiæ dicunt, nõ esse illud malum in se, namque vt sic solum potest terminare actum fugæ, quæ sola est de malo

148 De Voluntate Dei

cum tamen actus primus doni timoris non possit non esse profectius, vt expressè tenet Diuus Thomas loco citato ex 3. p. sed est illud malum, vt contentum in diuina eminentia, ita vt bonum timoris primariò respiciat diuinam eminentiam, & in obliquo, & de conotato malum culpæ, vel pænæ, quod est respicere diuinam eminentiam, vt inflictiuam mali culpæ permissivè, & mali pænæ potitiuè. Hoc autem modo Deum amare creaturas possibles, nêpè vt contentas in diuina omnipotentia, libenter fatemur, & sic nihil contra nos.

75 Tandem obijcies: appetitus innatus non minus est ad bonum, quam elicitus, quia etiam tēdit in propriam, & debitam perfectionem; at hoc non obstante stat appetitus innatus circa bonum præscindens ab existentia: ergo & appetitus elicitus. Minor probatur: quia vt patet ex Diuo Thoma quæst. 80. art. 1. ad 3. quælibet potentia habet appetitum innatum ad suum obiectum: ergo intellectus habet appetitum innatum ad verum, quod est obiectum illius; sed verum præscindit ab existentia, vt de se notum est: ergo. Confirmatur, secundum Diuum Thomam infra quæst. 79. art. 11. ad 2. verum, & bonum se invicem includunt; nam verum est quoddam bonum, alioquin non esset appetibile, & bonum est quoddam verum, alioquin non esset intelligibile: si ergo verum præscindit ab existentia, iam aliquod bonum ab existentia præscindit.

76 Respondetur: quod verum dicitur præscindere ab existentia obiecti, quia verum non est

est aliquid secundum esse, quod habet a parte rei, nisi ad summum remotè, sed solum secundum esse, quod habet in intellectu, namque ratio veri consistit in similitudine, vel conformitate, quam habet intellectus cum re; quæ conformitas, vel similitudo convenit intellectui ratione speciei, quæ est representatio obiecti. Et sic verum formaliter non habet aliam existentiam præter existentiam obiecti in specie fecundante, & informante intellectum, ut eliciat intellectionem, & solum secundum hanc existentiam est bonum, & perfectivum intellectus. Cum ergo appetitus innatus intellectus non sit ad verum cum præcisione ab hac existentia, consequenter numquam verificatur stare appetitum innatum circa bonum cum præcisione à propria illius existentia; imo quia voluntas est appetitus totius suppositi, & ea appetimus appetitu elicitio quidquid conveniens est ad actum cuiuslibet potentia, etiam ea appetimus verum ratione qua perfectivum est intellectus, & ei conveniens ad intellectionem, quo in casu etiam verificatur, quod voluntas fertur ad bonum secundum existentiam, quam habet in re, quia verum non est intra voluntatem, sed extra ipsam, & existentia illius pro-
 ut in re, est existentia illius pro ut in intellectu, sicut à simili dicitur de intellectione, & verbo. Et per hæc patet ad confirmationem.

(*)

(¶)

(¶)

(¶)

RESOLVTIO III.

DATA HYPOTHESI,

quod Deus amet creaturas
possibiles, non eas amat
liberè, sed necessa-
riò.

77 **E**ST contra Valentiam, & alios. Eam tamen tenent communiter Theologi tam intra, quam extra Scholam Diui Thomæ. Et fundatur primò: nam propterea Deus diligens suam bonitatem, non ex necessitate vult creaturas secundùm Diuum Thomam in præsentia art. quia volens finem non ex necessitate vult ea, quæ sunt ad finem, quãdo sunt talia, quod sine eis finis esse possit; at hæc ratio solùm probat de creaturis existentibus, & nõ possibilibus, sed futuris: siquidem creaturæ possibiles sunt tales, quod sine eis diuina bonitas subsistere non potest, cum diuina bonitas subsistere nequeat, quin sit communicabilis creaturis: ergo ex hypothesi, quod amentur à Deo, non possunt non amari necessariò. Confirmatur. Ex quo secundùm Thomistas amans necessariò aliquod obiectum,

Dubium III.

151

Etum, necessariò etiã amat omne connexum cum illo, sine quo esse non potest, si aliàs connexum sit amabile; sicut amans necessariò suam beatitudinem, etiam necessariò amat suum esse, & suam vitam, quia sine esse, & vita nequit esse beatus; sed divina bonitas, & omnipotentia sunt connexæ cum creaturis possibili- bus, ita vt sine eis subsistere non possint: ergo in hypo- thesi, quod creaturæ possibiles sint amabiles, & actu amentur à Deo, non possunt non ab illo amari neces- sariò.

78 Secundò fundatur: nam amor liber Dei potuit in Deo non esse propter defectum extrin- seci connotati: oportet ergo, quod quidquid à Deo amatur liberè, defectibile sit, & contingens; at creatu- ræ possibiles non sunt defectibiles, & contingentes, aliàs possibilia possent fieri impossibilia: ergo ex hy- pothesi, quod creaturæ possibiles amentur à Deo, non possunt amari liberè.

79 Tandem hoc fit perspicuum ex eo, quod bonitas creaturarum possibilium in data hypo- thesi non minùs est necessaria, quàm illarum veritas, siquidem necessariò, sicut & veritas, sequeretur illarum entitatem, tanquam passio; at quia diuinum intelligere est infinitum, & veritas in creaturis possibilibus est necessaria, Deus necessariò, & scientia simplicis intel- ligentiæ cognoscit creaturas possibiles: ergo simili- ter, quia diuinum velle est infinitum, & bonitas crea- turarum possibilium est necessaria, non po- test non Deus eas amare ne- cessariò.

OBIJ-

OBIICIUNTUR, ET Soluuntur Argu- menta.

(*)

80.

PRÆCIPVVM argumentum contra nostram resolutionē procedit ex eo, quod creaturæ possibles non possunt amari à Deo, nisi per amorem electiuum, quia non possunt non amari vt media, sicut & non possunt non amari propter divinam bonitatem, tanquam propter finem, siquidem sola diuina bonitas est obiectum formale motiuum diuinæ voluntatis: & consequenter non possunt non amari liberè, quia amor electiuus liber est. Sed hoc argumentum, solutum est iam resolutione 2.

81

Deinde potest obijci, quod in prædicta hypothesi bonitas creaturarum possibilium est finita: ergo non potest Deum necessitare ad amorem. Probatur consequentia: quia voluntas non potest necessitari nisi ab obiecto, quod nullam habet rationem mali, neque priuationem alicuius boni, proindeque adæquate totā eius capacitatem, quod solum est summum bonum: ergo à bonitate finita, qualis est in illa hypothesi bonitas creaturarum possibilium, non potest Deus necessitari.

82

Respondetur: quod sicut diuinus intellectus

intellectus necessariò cognoscit possibilea necessitate orta, non ex illorum veritate, quæ finita est, sed ex ipsius intellectus infinitate, ratione cuius non potest nõ cognoscere quidquid actu cognoscibile est: & similiter ex suppositione, quod Deus velit aliquid, non potest non illud velle necessitate orta ex divinæ voluntatis immutabilitate: sic divina voluntas necessitatur ad amorem possibileum in illa hypothese, non ex illorum bonitate, sed ex ipsius divinæ voluntatis infinitate, ratione cuius non potest nõ amare omne illud, sine quo divina bonitas subsistere non potest, iuxta primum fundamentum, & omne illud, quod indefectibiliter, & necessariò est bonum, iuxta secundum fundamentum, & in summa, quidquid actu amabile est, iuxta tertium fundamentum.

83 Tandem obijcies: in dicto casu Deus non amat creaturas possibileas efficaciter, licet efficaciter amet suam divinam bonitatem, cum qua connectuntur: ergo neque necessariò amat creaturas possibileas connexas cum diuina bonitate, licet necessariò amet diuinam bonitatem. Sed præterquamquod amor simplicis complacentiæ, quia est de fine, propterea præscindit à præsentia, & absentia, neque dicitur efficax, vel inefficax, & sic loquendo de hoc amore, quo Deus amat suam bonitatem, non eam amat efficaciter licet efficaciter eam amet per amorem gaudij, & fruitionis; præter hoc, inquam, respondetur, quod amans necessariò aliquod obiectum, amat etiam necessariò illud, sine quo esse non potest iuxta ipsius capacitatem. Vnde quia creaturæ possibileas pro illo statu, capaces sunt amoris, non tamen amoris efficacis, Deus necessa-
 V riò,

154. De Voluntate Dei

riò, & efficaciter amans suam bonitatem, necessariò etiam amat creaturas possibles, sine quibus esse non potest; non tamen efficaciter. Sicut Deus ex quo necessariò cognoscit suam essentiam, cognoscit necessariò creaturas possibles, non tamen ex quo intuitivè cognoscit suam essentiam, cognoscit intuitivè creaturas possibles, quia prædictæ cognitionis pro illo status capaces non sunt.

DVBIVM IV.

PER QUID CONS.

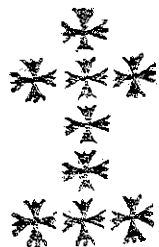
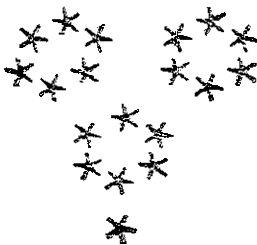
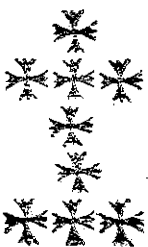
tituatur Actus liber

Dei:

LICET adeò sit certum, Deum esse agens liberum ad extra, nihil tamen difficilius, quàm actus liberi divini constitutum designare. Cuius difficultas in eo consistit, quod de conceptu actus liberi est, quod taliter sit in volùtate, quod potuerit deficere; & cum ex alia parte sit actus formaliter immanens, iam Deo deficere posset aliqua illius intrinseca actualitas, & perfectio, v. g. volitio futuritionis huius mudi: imo cù posset Deus velle futuritionem alterius mundi, actualitas huius

huius volitionis de facto non esset in Deo; cum tamen Deus sit intrinsicè immutabilis, sicut & actus purus, & infinitè perfectus. Hinc authores in tot, quot capita, abierunt sententias, vt salvent defectibilitatem actus liberi divini, salva eius immutabilitate, & purissima actualitate, iuxta diuersos modos, quibus deficere potest de nominatio sine intrinseca mutatione subiecti. Unde aliqui asserunt, actum liberum Dei constitui per denominationem rationis à relatione rationis Dei ad creaturas provenientes. Alij autem dicunt constitui per denominationem realem in recto, & rationis in obliquo, nempè proveniente à volitione Dei, vt modificata respectu rationis ad creaturas. Unde hæc duplex sententia constituit actum liberum Dei defectibilem sine aliqua Dei intrinseca mutatione, solum ex defectu formæ rationis. Alij autem dicunt actum liberum Dei constitui per denominationem adæquatè extrinsecam proveniente, vel ab actione Dei productiua creaturarum, quam ponunt formaliter transeuntem, & in creaturis receptam, vel ab effectu ipso producto, quæ de nominatio ex illius, vel huius defectu deficere potest sine intrinseca mutatione Dei. Alij asserunt constitui per denominationem partim intrinsecam, & partim extrinsecam, proveniente nimirum ab amore Dei necessario, & à productione creaturarum, quam etiam ponunt formaliter transeuntem; quæ pariter deficere potest ex defectu productionis creaturarum sine intrinseca mutatione Dei. Alij asserunt constitui per perfectionem quamdam liberam purè extensiuam, non verò intensiuam, superadditam actui necessario, quæ propterea ponitur de-

fectibilis absque aliqua imperfectione ex parte Dei. Alij asserunt constitui per actum necessarium vt modificatum quoddam modo intrinseco, & reali ab eo ratione distincto, & prout sic defectibili, nempe quo ad suam realitatem modalem, sine imperfectione Dei. Alij asserunt constitui per actum necessarium, vt liberè terminatum ad creaturas, proindeque superaddere ad actum necessarium terminationem intrinsecam sub conceptu explicito terminationis ratione distinctam, & prout sic defectibilem absque defectu alicuius intrinsecæ realitatis, vel formalitatis, proindeque ipso Deo intrinsecæ realiter entitativè, & formaliter immutato. Alij asserunt constitui per aliquid defectibile virtualiter, nempe per ipsam Dei volitionem, quatenus perinde se potest habere, ac si deficeret. Alij tandem asserunt constitui per denominationem adæquatè intrinsecam, & realem, non absolutam, sed connotativam, nempe, provenientem ab actu necessario, vt liberè mutante creaturas ad fore, vel non fore; proindeque defectibilem purè ex defectu extrinseci connotati, scilicet, passivè mutationis creaturarum, sine aliqua intrinseca mutatione ex parte Dei. In præfenti ergo tot sunt difficultates, quot sententiæ. Vnde fit.



RESOLVTIO I.

ACTVS LIBER DEI

constitui nequit per deno-
 minationem rationis, si-
 vè in recto, siuè in
 obliquo.

2 **E**ST contra Capreolum, Ferraram, Serrã,
 & Bazquez. Et prima pars fundatur
 specialiter primò ex eo, quod relatio
 rationis est solum effectus intellectus;
 de conceptu autem actus liberi voluntatis est egressio
 ab ipsa voluntate, cum sit actus vitalis illius: non ergo
 potest constitui formaliter, & in recto per aliquid ra-
 tionis. Deinde vtraque pars manifestè fundatur: nã-
 que Deus a parte rei est actu formaliter liberè volens:
 ergo actu, & formaliter est actus liber Dei a parte rei;
 at a parte rei non datur relatio rationis: ergo. Præ-
 terea: hæc relatio rationis supponit actum liberum Dei
 adæquatè constitutum: ergo non potest illum consti-
 tuere. Probatur antecedens, & de relatione rationis
 formata ab intellectu creato probatione non indiget:
 tum quia decretum liberum Dei est æternum: tum quia
 V 3 plura

158 De Voluntate Dei

plura sunt decreta, quæ de facto non cognoscuntur à creaturâ, nempe decreta negativa, quæ ad nullius creaturæ statum pertinent. Imò ridiculum est dicere Deum omnia sua decreta creaturæ reuelasse, vt omnia ea sint formaliter in Deo. De intellectu autem diuino probatur ea parte, qua talis relatio non pötest formari ab intellectu diuino sine aliquo fundamento in ipsa Dei voluntate; hoc autem fundâmentum nequit esse voluntas ipsa diuina, vel illius actus necessarius in se, & absolutè: namque prout sic important indifferèntiam ad fore, vel non fore creaturarum; consequenterque non est cur potius diuinus intellectus formet determinatè relationem ad fore, quàm ad non fore: debet ergo esse diuina voluntas, vel eius actus necessarius vt terminatus determinate ad fore, vel determinate ad non fore; at hoc ipso illa relatio rationis supponit actum liberum Dei adæquatè constitutum, cum illa terminatio adæquatè libera sit: ergo.

3. Deinde cognitio diuini intellectus, qua talis formatur relatio, vel est simplex intelligentia, vel libera? Si primum: Sequitur relationem rationis esse necessariam, consequenter que non posse cōstituire actum formaliter liberum. Si secundum: Sequitur primò, quod talis cognitio præsupponat actum Dei liberum, cum ideò sit libera, quia fundatur in diuino libero decreto; in quo tanquam in medio Deus futura cognoscit. Secundo sequitur, quod talis cognitio pariter constituatur per formam rationis, quia eo ipso, quod est libera, potest Deo deficere, & non ex defectu alicuius intrinsicè actualitatis; vel si tenent hanc cognitionem constitui per actualitatem realem,

lem, & nihilominus esse defectibilem, absque defectu alicuius intrinseci, non est cur hoc denegent de actu libero voluntatis, cum de utroque actu procedat eadem difficultas.

4 Ex his impugnatur sententia illa huic affinis, asserens actum liberum Dei esse actum necessarium, quatenus fundat respectum rationis. Quam sententiam probabilem reputat Serra. Et præterquamquod hæc sententia non explicat, quod sit constitutum actus liberi Dei, utpotè non explicat, quod sit hoc fundamentum, an, scilicet, sit aliqua forma Deo extrinseca, vel intrinseca, defectibilis, vel indefectibilis: Imo non euacuat vim difficultatis, siquidem eo ipso, quod Deus potuit non velle productionem creaturarum, potuit deficere fundamentum ad relationem rationis, quæ est ad fore creaturarum, cum tamen illud fundamentum sit Deo intrinsecum: præter hæc, inquam, impugnatur hæc sententia, namque tale fundamentum non potest esse aliud, quam actus necessarius Dei, ut liberè terminatus ad fore, vel non fore creaturarum, ut hæc sententia fatetur; patet autem quod prius intelligitur actus Dei necessarius, ut liberè terminatus ad fore, vel non fore creaturarum, quam ut fundans relationem rationis ad eas prout sic, quia non fundat illam relationem nisi, ut cognitus, & prius est ut liberè terminetur ad fore, vel non fore creaturarum, quam quod prout sic cognoscatur: præsupponitur ergo adæquatè constitutus, ante quam intelligatur fundans relationem rationis.

OBI; CIUNTUR, ET solvuntur argumen- ta.

5 **S**ED contra nostram resolutionem obijcies ex Divo Thoma quæst. 23. de veritate art. 4. vbi ait: *Respondeo dicendum, quod diuinum velle necessitatem habere ex parte ipsius voluntatis, indubitabiliter verum est; Vnde hoc in quæstione non ponitur, sed vtrum velle ipsum necessitatem habeat per ordinem ad volitum, quæ quidem comparatio intelligitur, cum dicimus Deum velle hoc, vel illud: Ergo secundum Diuum Thomam hoc ipsum, quod est, Deum velle liberè, est ordo, & comparatio ipsius divini velle ad obiectum volitum; ac proinde erit de nominatio à forma reali in recto, quæ est actus necessarius, & de relatione rationis in obliquo, quia Dei ad creaturas nulla est relatio realis.*

6 Sed hoc argumentum instatur planè: namque Diuus Thomas 1. contr. gent. cap. 28. pariter ait: *Quod voluntas Dei vno actu vult se, & alia, sed habitudo eius ad se est necessaria, & naturalis: habitudo autem ad alia non est necessaria, aut naturalis, sed voluntaria: Ergo secundum Diuum Thomam nedum diuinum velle est habitudo ad alia, verum etiam ad ipsum Deum, licèt illa voluntaria, & hæc necessaria sit; & tamen ex hoc non licèt inferre diuinum velle quo Deus se*

se ipsum amat, constitui per habitudinem realem, vel rationis etiam in obliquo : ergo neque licet inferre divinum velle, quo Deus alia à se amat, constitui per prædictam habitudinem. Respondetur ergo : quod Divus Thomas loquitur de ordine, qui est talis solum ex nostro modo concipiendi; ex parte vero rei conceptæ est realis terminatio ipsius divini velle ad creaturas, quæ non in alio consistit, quam in ipso actu necessario, vt mutante creaturas ad fore, vel non fore; concipitur tamen à nobis per modum cuiusdam habitudinis, vt à simili videre est in terminatione ipsius actus necessari; ad ipsum Deum, imo in connexione omnipotentis cum creaturis. Quod satis ostendit Divus Thomas hic dum articulo 2. ad 1. ait : *Quod licet divinum velle sit eius esse secundum rem, tamen differt ratione secundum modum intelligendi, & significandi; in hoc enim, quod dico Deum esse, non importatur habitudo ad aliquid, vt in hoc quod dico Deum velle.* Sed dices hoc ipsum, quod est terminari, est quodam mediũ inter ipsum divinum velle, & creaturas ad quas terminatur; at inter hæc non mediat, nisi ordo, & relatio vnus ad aliud, quæ est ordo non realis, sed rationis; ergo. Sed respondetur, quod est medium tantum secundum nostrum modum concipiendi; proindeque solum secundum nostrum modum concipiendi est relatio; in re autem nec est relatio, neque medium, sed ipse actus necessarius immediate terminatur ad fore, vel non fore, vt clarius patebit ex dicendis.

(*)

RESOLVTIO II.

NEQVE POTEST ACTUS Dei liber constitui per denominationem adæquatè extrinsecam, siuè ab actione productiva creaturarum, siuè ab effectu ipso producto proveniente.

7 **E**ST contra Altissiodoremsem, Aureolum, Gregorium, & alios. Quam fundat Zamorensis, quia Deus non potest constitui vera causa actu causans per denominationem extrinsecam. Sed hoc principium non est certum adhuc in via Thomistarum, cum sit sententia probabilis, quod agens creatum constituitur vera causa actu causans per actionem intrinsecè receptam in passo.

8 Neque valet disparitas, quam assignat inter actionem creatiuam, & educiuam, quia illa est ex nullo præsupposito subiecto, proindeque intelligitur

igitur constituens Deum producentem in aliquo priori, in quo neque intelligitur effectus, neque subiectum; contra enim est, namque actio generatiua creata intelligitur constituens generantem in aliquo priori, in quo non intelligitur compositum genitum; & tamen recipitur, iuxta illam sententiam, in composito genito, quamvis in ratione mutationis recipiatur in materia prima, vt tenent communiter Thomistæ.

9 Relicto ergo hoc fundamento, nostra resolutio fundatur primò ex doctrinâ Diui Thomæ infra art. 11. vbi distinguit in Deo voluntatem propriè dictam, quæ dicitur voluntas beneplaciti, & voluntatem impropiè, & metaphoricè dictam, quæ dicitur voluntas signi; illa est ipsa actualis Dei volitio, qua vult producere quidquid producit; hæc verò sunt omnia illius opera: in quo sensu divina voluntas quandoque pluraliter significatur, vt cum dicitur in psalmo: *Magna opera Domini exquisita in omnes voluntates eius*: Ergo actio productiva Dei ad extra, si sit formaliter transiens, & similiter effectus illius est solum voluntas signi, non ergo potest constituere adæquatè voluntatem beneplaciti, de qua loquimur.

10 Secundò fundatur, namque plura sunt decreta negatiua in Deo; at huiusmodi constitui nequeunt per effectus aliquos, vel actiones productivas, vt liquidò constat: ergo prædicta sententia non est vera vniuersaliter de omni actu libero Dei; & cum aliàs de decretis negatiuis eadem prorsus sit difficultas, ac de positiuis, quia hæc omnia decreta, vt potè libera, possunt Deo deficere, iam ex sententia non euacuat vim difficultatis.

164 De Voluntate Dei

II Tertiò: namque tam effectus, quam illius actio productiua supponit actum liberum Dei adæquatè constitutum: ergo non potest illum constituere. Antecedens probatur primò: quia decretum liberum Dei est æternum, effectus verò, & ipsa actio productiua est temporalis; vnde in tempore Deus denominatur creator, ab æterno autem est libere volens: ergo. Neque valet si dicatur, quod actio Dei productiua est temporalis, quatenus existens, vt futura verò est æterna, & similiter effectus illius; & tam effectus quam actio productiua non sub existentia, sed sub futuritione constituunt actum liberum Dei. Non inquam valet: namque forma non dum existens, sed futura, nō potest constituere rem præsentem, & actualem; at actus liber Dei ab æterno existit in Deo: non ergo potest constitui per effectum, vel illius productionem, nō dum existentem, sed futuram; quæ de causâ præcipui Theologi conuincuntur ad asserendum futuritionem rerum de se in ex determinatione causæ, quæ de præsentem existit, & non ex re ipsa futura, vt extitura postea.

12 Secundò probatur idem antecedens: quia actus liber Dei est causa nedum effectus, sed etiã productionis illius: ergo tam effectus, quam illius productio supponunt actum liberum Dei constitutum. Antecedens patet ex locis Sacræ Scripturæ, præcipuè ex psalmo 17. ad illa verba: *saluum me fecit, quoniam voluit me*, & psalmo 113. ad illa: *Omnia, quæcumque voluit, fecit*. Et Ioannis 13: *Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret*. Et ad Ephesios 1: *Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis sue*. Imo si actus liberi Dei consti-

constitueretur per productionem rerum, prima propositio faceret hunc sensum: *Saluum me fecit, quoniam fecit me*, & secunda faceret hunc sensum: *Sic Deus dedit mundo filium, ut filium suum dare*, & altera faceret hunc sensum: *Omnia, quaecumque fecit, fecit*. Ac tandem quarta faceret hunc sensum: *Qui operatur omnia secundum consilium sue operationis, vel effectus*: Quæ omnes loquutiones prorsus ridiculæ sunt. Neque valet dicere hanc rationem probare solum actum Dei liberum constitui non posse per ipsos effectus, quia illorum est causa, nõ verò constitui non posse per actionem illorum productivam, cum potius hæc etiam sit illorum causa. Vnde non per hoc excluditur actus Dei liber à ratione causæ rerum: contra enim est: namque si semel actio Dei productiua ponitur formaliter transiens, & ad extra existens, in creaturis que recepta, etiam de illa debet affirmari, quod est, quia Deus voluit eam esse, eadem ratione, ac hoc ipsum affirmatur de effectu.

13 Tertiò, & non minus vrgenter probatur idem antecedens, & simul roborantur probationes præcedentes: namque productio creaturarum solum procedit immediatè, & elicitivè à potentia Dei executiua, quæ est omnipotètia; à voluntate verò Dei solum mediatè, nempe vt mouente, & applicante potentiam executivam; sed non vt mouente, & applicante necessariò: ergo liberè: præsupponitur ergo actus liber Dei ad actionem productivam creaturarum. Dices divinam omnipotentiam in rerum productione non moueri, & determinari à divina volûtate. Sed cõtra est: nam in de sequeretur, quod in sola omnipotentia, non in voluntate esset libertas formaliter, siquidè

libertas formaliter est in illa potentia, quæ, cum sit indifferens, nulla alia determinatur ad operandum, sed se ipsam, & omnes alias potentias ad operandum movet, qualis esset omnipotentia, cum ab intrinseco indifferens esset ad productionem, vel non productionem creaturarum, & ad producendum has, vel illas; & aliunde ad illarum productionem à nulla alia potentia, sicut neque à voluntate determinaretur iuxta solutionem prædictam. Imo sequeretur, quod sola Dei omnipotentia, non verò eius voluntas esset causa rerum: siquidem quando potentia executiva operatur suum effectum absque motione voluntatis effectus potentiaæ executivaæ non attribuitur voluntati etiam imperatiuè, vel motiuè, vt patet in nostra voluntate, quæ non dicitur causa illarum actionum, quæ præveniunt usum rationis. Neque valet, quod hoc ita est in creatis, non verò in divinis; cõtra enim est: namque adhuc in divinis potentia generativa, vel spirativa Patris nõ dicitur formaliter causa creaturarum, quia per illarum actus non determinatur omnipotentia ad creaturarum productionem. Si autem dicas potentiam Dei executivam non esse attributum distinctum à divina voluntate, adhuc virtualiter in sententia Thomistarum: respondeo, quod licet non sit attributum adæquatè distinctum à divina voluntate; distinguitur tamen ab ea virtualiter in adæquatè, nempe, penes diversa munia, qualia sunt volitio, & productio, quæ se habent tanquam actus primarius, & secundarius, vt à simili distinguuntur in nostra intellectuione dictio, & cõtèmplicatio obiecti; ita vt dicatur voluntas per ordinem ad actum primarium, qui est velle, & formaliter libera per

per ordinem ad ipsum velle, quatenus determinat potentiam executivam ad operandum. Potentia vero executiva dicitur per ordinem ad actum secundarium, qui est ipsarum productio, & propterea hæc dicitur solum imperatiue, seu motiue procedens à divina voluntate, alter verò actus dicitur procedens formaliter elicitivæ. Tandem falsitas huius sententiæ patefit ex eo, quod constituit actum liberum Dei in aliquo, quod est formaliter extra ipsam Deum, cum tamen sit actus vitalis divinæ voluntatis, & consequenter non potest non esse formaliter immanens, vt patet propter eandem rationem in divina intellectione. Contra hanc resolutionem nulla se offert obiectio.

RESOLVTIO III.

NEQVE ACTVS LIBER

Dei constituitur per denomina-

tionem partim intrinsecam, &

partim extrinsecam, nempè pro-

venientē ab amore Dei necessa-

rio, & prōductione creatura-

rum, vel creaturis ipsis.

14 **E**ST contra Basilium Legionensem, Grana-

dū, Herize, Alarcon, Arrubal, & alios.

Et

Et fundatur eisdem rationibus, ac præcedens: namque actus liber Dei est voluntas beneplaciti, & proprie dicta; actio verò productiua si semel ponatur formaliter transiens, & pariter illius effectus, est dumtaxat voluntas signi, & improprie, seu metaphoricè dicta: nõ ergo potest actus liber Dei etiam inadæquatè constitui per actionem productiuam creaturarum, vel creaturas ipsas. Deinde militat ratio de decretis negatiuis, quibus nulla productio correspondet. Item æternitas diuini decreti hoc convincit, utpote ab æterno esse non potest sine adæquatè illius constitutio. Imo si, ut ipsi dicunt, ut denominatio ex illis duabus formis partialibus constituta defectibilis sit, sufficit defectibilitas formæ partialis, nempe productionis rerum, sequitur, quod absolutè sit verum dicere, Deum incipere velle in tempore, sicut absolutè est verum dicere incipere in tempore operari; pariter enim dicendum est de adventu de nominationis, ac de defectu illius-

15 Præterea conuincit, quod causa nedum inadæquatè, verum, & adæquatè debet præsupponi constituta ad suum effectum. Neque valet, quod actus liber Dei solùm inadæquatè consideratus, videlicet pro amore necessario, est causa creaturarum, nõ verò adæquatè consideratus, quia prout sic iam includit creaturas, ipsarumque productionem. Non inquam valet: namque ex hoc sequitur, quod amor Dei, ut necessarius, & non ut liber sit causa creaturarum; amor enim liber Dei consideratur inadæquatè secundum quod purè est a nor diuinæ essentiæ, & possibilium, quæ cum ea connectuntur, si amabilia sunt; adæquatè verò consideratur etiam secundum quod est amor futuro-
rum:

rum: vel ergo est causa creaturarum, vt amor liber Dei adæquatè consideratus, vel purè est illarum causa, vt est amor necessarius. Ex quo sequitur, quod creaturæ non liberè, sed necessariò procedant à Deo; imo creaturæ non possunt non procedere à Deo, vt intendente ipsarum productionem, aliter procedent à casu, & præter intentionem illius, & consequenter non voluntariè, vt patet in eo qui occidit hominem intendèdo occidere feram, tunc enim occissio hominis non est voluntaria: ergo pariter si creaturæ solùm procedunt à Deo intendente amare se ipsum. Procedunt ergo creaturæ à Deo, vt intendente ipsarum productionem, quæ intentio adæquatè libera est. Dicere autem, quod licèt creaturæ non procedant à Deo, vt intendente ipsarum productionem, adhuc tamen non procedunt à casu, quia hæc creaturarū productio simul cum amore necessariò liberam Dei volitionem constituit, est purè somniare. Et ex hac solutione inferitur nullum posse dari effectum à casu, cū pariter posset dici, quod intentio libera occidendi feram, simul cum occissione hominis, cōstituit liberam occissionem hominis, proindeque occissionem hominis, in intendente occidere feram, non esse a casu.

16

Non minus vrget contra hanc sententiam tertium fundamentum: namque cum productio creaturarum elicitiuè sit dumtaxat à divina omnipotentia, à voluntate verò Dei non nisi motiuè, non potest non præsupponere actum liberum Dei adæquatè constitutum. Imo si, vt ipsi dicunt, quod amor Dei necessarius potius volitio sit, quam nolitio huius mundi, provenit ex actione productiua illius, cum talis ac-

tio non possit non elicitivè procedere à divina Dei potentia, sequitur, quod omninò invertatur ordo debitus inter potentiam executivam, & voluntatem: siquidem ordo debitus est, quod potentia executiva operetur, vt determinata imperio voluntatis, cuius oppositum contingeret, si actus divinæ voluntatis determinaretur per actum divinæ omnipotentia. Tandem procedit contra hanc sententiam ultima ratio, quod nempe actus liber Dei est actus vitalis divinæ voluntatis, proindeque nō potest non esse adæquatè formaliter immanēs, vt patet in divina intellectione; imò nullus actus vitalis potest in recto constitui per suum obiectum, vt visio per parietem, cum obiectum purè se habeat vt terminus extrinsecus habitudinis illius. Contra hanc resolutionem nulla etiam se offert obiectio.

RESOLVTIO III.

NEQVE CONSTITVITUR
Actus liber Dei, per perfe-
ctionem aliquam liberam exten-
sivam superadditam actui
necessariò, & provt sic
defectibilem.

17

COMMUNITER citatur Caietanus pro cōtraria sententia hīc art. 2. & 3. cum tamen

tamen in articulo 3. à parte habeat, quod propriè loquendo, neque ex alijs, neque aliorum volitione divinæ bonitati accrescit aliqua perfectio. Vnde rectè ipsum interpretantur Thomistæ: nomine perfectionis extensivæ solùm intelligere terminationem defectibilem, non quantum ad actualitatem, sed vel purè sub conceptu terminationis, vel quantum ad denominationem ex defectu extrinseci connotati. Nostra tamen sententia stabilitur, & contraria rejicitur, eo quod succumbit difficultati: namque eo ipso, quod ponitur in Deo perfectio aliqua intrinsicè defectibilis, quælibet illa sit, ponitur necessariò Deus intrinsicè mutabilis, finitus, potentialis, & compositus. Mutabilis: quia potuit carere perfectione decretorum, quæ de factò habuit. Finitus: quia caret perfectione decretorum, quæ de factò non habuit. Potentialis: quia perfectionem decretorum, quæ de factò non habuit, habere potuit. Compositus: quia illa perfectio non potuit non realiter à diuina voluntate distingui; separabilitas enim realis signum est distinctionis realis: ergo eo ipso illa perfectio divinam volùtatem realiter actuaret, & perficeret, & consequenter cum ea compositionem faceret. Et vno verbo, perfectio illa hoc ipso, quod defectibilis in voluit in proprio conceptu imperfectionem defectibilitatis, & ita implicat in terminis, quod ponatur defectibilis absque aliqua imperfectione Dei. Quod latius explicabitur resolutione sequenti.

(*)

RESOLVTIO V.

NEQVE POTEST CONS
titui actus liber Dei per actum
necessarium modificatū modo
intrinseco, & reali, ratione ab eo
distincto, & prout sic defe-
ctibili sine imperfectione
Dei.

18 **E**ST contra Fonseca, & alios, & fundatur
eisdem rationibus, ac præcedens: nam-
que ille modus super additus actui ne-
cessario non potest non dicere perfec-
tionem; si ergo ponatur defectibilis quoad suam rea-
litate[m] modalem, ponitur consequenter Deus muta-
bilis, finitus, potentialis, & compositus. Antecedens
probatur: quia ille modus realitas quædam est, & actua-
litas absoluta constituens Deum liberè volentem in
actu secundo, quæ in Deo est maxima perfectio: ergo
non potest non dicere perfectionem. Sed dices, quod
licet modus ille in ratione entis virtualiter, & ratio-
ne

ne distinguatur ab actu necessario, non tamen propterea dicit perfectionem in ratione perfectionis distinctam à perfectione actus necessarij, propterea que licet dicat perfectionem; non tamen sequitur Deum fore mutabilem, finitum, potentialem, & compositum. Sed contra est: namque eo ipso, quod modus ille in ratione entis, virtualiter, & ratione distinguatur ab actu necessario, eo ipso virtualiter, & per rationem distinguitur ab illo, vt quædam realitas, & actualitas est, imo vt vltima actualitas actus liberi Dei constitutiua: ergo vt quædam perfectio distincta, & super addita perfectioni actus necessarij.

19 Neque valet, quod prædictus modus supponit diuinam essentiam infinitè perfectam: namque sicut diuina attributa, quia virtualiter distinguuntur, non eam supponunt, vt infinitè perfectam formaliter in omni linea, sed solùm formaliter in propria linea, & in omni linea solùm radicaliter: sic modus ille si semel virtualiter distinguitur à diuina essentia, solùm potest eam supponere infinitè perfectam in omni linea radicaliter, non tamen formaliter; consequenter que non potest non superaddere perfectionem, etiam virtualiter à perfectione essentiæ distinctam, sicut & attributa, propter eandem rationem, eam superaddūt. Dices probabile esse, relationes distingui virtualiter in esse entis à diuina essentia, & hoc non obstante, non dicunt perfectionem virtualiter, vel ratione distinctā à perfectione essentiæ. Sed respondeo: quod in illa sententia dicunt perfectionem relatiuam, quæ non potest non distingui virtualiter à perfectione essentiæ, quæ absoluta est. Dices: ad minus actio generatiua

Patris in Diuinis, cum sit vera actio ad lineam notio-
nalem pertinens, superaddit actualitatem aliquam su-
pra lineam absolutam; & tamen, adhuc in sententia Tho-
mistarum, non super addit perfectionem: ergo à simili.
Respondeo: quod in sententia Thomistarum sicut non
superaddit perfectionem, ita neque actualitatem, ut
pote actio generatiua patris, in sententia Thomistarum,
dicit in recto intellectum absolutam, in obliquo ve-
ro paternitatem: ipsa enim intellectio essentialis pro-
ut in patre, seu prout modificata paternitate, est actio
generatiua, proinde que solum superaddit relationem
in obliquo importatam, non verò actualitatem ali-
quam.

20 Deinde impugnatur prædicta sen-
tentia, nam quidquid sit, an talis modus dicat, vel non
dicat perfectionem distinctam à perfectione essentiali,
vel actus necessarij; eo ipso tamen, quod sit intrinsicè
defectibilis, posset Deus illo carere, & habere plures
alios: ergo eo ipso esset intrinsicè mutabilis. Neque
valet si dicatur illud verificari non posse propter idé-
tatem realem illius modi cum Deo. Non, inquam,
valet: namque idem posset responderi in sententia illa,
quam attribuunt Caietano, nempe, illam perfectionem
extensiuam esse intrinsicè defectibilem, quin Deus esset
intrinsicè mutabilis, propter realem identitatem illius
perfectionis cum Deo, quippe, in illa sententia, prædi-
cta perfectio non ponitur realiter, sed sola ratione dis-
tincta ab actu necessario. Deinde implicat in termi-
nis illum modum esse intrinsicè, & realiter defectibi-
lem, & non distingui realiter à Deo, quia separabili-
tas realis, ut diximus, est signum distinctionis realis

Imo:

Imo, si identificaretur cum Deo, esset realiter Deus; at Deus realiter est indefectibilis: ergo, & ille modus.

21 Neque valet sufficere distinctionem virtuales illius modi ab actu necessario, ut ille dicatur defectibilis, & hic indefectibilis, sicut sufficit distinctio virtualis essentiae à relationibus, ut essentia dicatur communicabilis, & paternitas incommunicabilis. Non, inquam, valet: quippe instantia patet in ipsa divina essentia, & paternitate, quæ licet virtualiter distinguantur, non propterea separari possunt, & pariter neque attributa, quæ etiam inter se virtualiter distinguuntur: Imo neque sufficit distinctio virtualis essentiae à relationibus, ut essentia sit communicabilis, & paternitas incommunicabilis, aliter posset etiam essentia communicari non communicatis attributis, & pariter vnum attributum non communicato alio. Dicitur ergo essentia communicabilis, & paternitas incommunicabilis, propter oppositionem relativam paternitatis cum filiatione, quam non importat divina essentia. In nostro autem casu nullum est principium defectibilitatis, si semel ponitur ille modus identificatus realiter cum Deo, quia omnia prædicata divina conveniunt in prædicatis transcendentalibus, quorum vnum est indefectibilitas in essendo, sicut & summa simplicitas, & pura actualitas: imo propterea Deus est indefectibilis, quia est ens à se, & non ab alio, ut à causa: qua ratione, quia Filius, & Spiritus Sanctus non sunt ab alio, ut à causa, quamvis sint ab alio, ut à principio, dicuntur etiam indefectibiles; at modus ille, si semel identificatur cum Deo, non est ab alio, ut à causa; ergo.

RESOLVTIO VI.

NEQVE CONSTITVITUR actus liber Dei per actum necessarium vt liberè terminatum ad creaturas, terminatione distincta, & super addita sub expresso conceptu terminationis, & provt sic intrinsicè defectibile.

22 **E**ST contra Oxomensẽ, & Gonet, quam dicunt esse communẽ Thomistarum, eam que tenere Capreolum, & Ferrarã, dum asserunt, decretum Dei liberum constitui per respectum rationis: nam loquũtur de respectu rationis pro fundamento, quod non est aliud quam libera terminatio ad fore, vel non fore creaturarum, defectibilis purè sub conceptu expressio terminationis, & non sub conceptu actualitatis; eamque expressè tenet Ferrariensẽ his verbis: *Licet enim velle di-
vinum*

virtutum sit in se necessarium, quod tamen ad creaturas terminatur est voluntarium, & liberum. Sed quidem in hoc omnes conveniant; restat tamen difficultas, an hæc terminatio intrinsicè defectibilis sit, & quomodo? quod neque leuiter in prædictis verbis insinuatur.

23 Prædicta ergo sententia rejicitur primò: quia ex terminis æquè repugnat immutabilitas cum defectibilitate, sicut indefectibilitas cum libertate; at in hac sententia indefectibilitas omnimoda non est componibilis cum libertate: ergo neque omnimoda immutabilitas cum defectibilitate: quælibet illa sit. Imo infinita immutabilitas Dei perit, ut ab eo excludatur omnis species, vel figura mutationis; at indefectibilitas intrinseca terminationis, sub expresso conceptu terminationis, aliqua species, & figura est mutationis: ergo illa à Deo excludenda est.

24 Secundo rejicitur ex eo, quod vel coincidi cum sententia constituyente actum liberum Dei per respectum rationis; vel cum sententia constituyente illum per perfectionem, vel modum intrinsicè defectibilem, vel involuit contradictoria. Quod ostenditur: namque defectibilitas divinæ terminationis sub expresso conceptu terminationis, vel est defectibilitas illius secundum aliquam entitatem, formalitatem, vel modum realem? vel est defectibilitas illius pure secundam respectum rationis? vel tandem est defectibilitas secundum aliquam rationem, quæ neque est respectus rationis, neque entitas, formalitas, vel modus realis? si primum: coincidit cum secunda sententia. Si secundum: coincidit cum prima. Si tertium: involuit contradictoria: ergo. Prima, & secunda pars

178 De Voluntate Dei.

probatione non indigent. Tertia verò probatur: nam que defectibile ex proprio, & formali conceptu est idem, ac contingens; contingens autem non dicitur aliquid, nisi secundum entitatem, formalitatem, vel modum, sicut, & necessarium cui opponitur. Imò ex definitione hoc innotescit, utpote defectibile, vel contingens est illud quod potest esse, & non esse: sicut, & necessarium, & indefectibile est, quod non potest non esse: ergo contradictoria involuit esse aliquid defectibile, & contingens, & non esse defectibile, & contingens secundum aliquod esse, vel rationis, vel reale, siue entitativum, siue formale, vel modale.

25 Confirmatur, & explicatur hoc ipsum: verbum substantivum non appellat conceptus rerum explicitos, aliàs posset falsificari principium illud: *Idem non potest simul esse, & non esse.*, siquidem posset esse secundum unum conceptum, & non secundum alium, ut aperte affirmat hæc sententia: ergo verbum substantivum, quicquid significat, significat prout est in re: cum ergo prout est in re, non possit non esse entitas, vel modus, vel ens rationis, consequenter contradictoria involuit prædicta sententia. Neque valet exemplum de deformitate peccati, quæ, quamvis implicitè importet conceptum entitatis positivæ, quia tamen prædictum conceptum non explicat, stat optimè deformitatem peccati causari à Deo sub conceptu entitatis, quin ab eo causetur sub conceptu deformitatis: ergo à simili, quamvis terminatio libera, sub conceptu terminationis, sit implicitè entitas divina, quia tamen conceptum divinæ entitatis non explicat, stabit sub conceptu entitatis indefectibilem esse, licet deficere

deficere possit sub conceptu expresso terminationis. Sed disparitas est clara ex communi doctrina Thomistarum, quam etiam sequitur Gonet disp. 6. de peccatis art. 3. nempe, quod hoc nomen *causa*, vel verbum *causat* appellat supra rationem, vel conceptum formalem illius, cui ad iungitur. Unde cum dicimus, quod Petrus est causa statuæ, non est sensus esse causam ligni, sed figuræ artificiosæ, quam hoc nomen *flamma* de formali significat; cum ergo hoc nomen peccatum de formali significet deformitatem moralem, vt Deus dicatur causa peccati, non sufficit, quod eius entitatem, & actualitatem producat; sed in super esset necesse, quod causaret eius malitiã. Paret ergo disparitas propter appellationem verbi *causa*; propterea enim cum sola distinctione penes explicitum, & implicitum Deus causans entitatem peccati, non est, neque dicitur causa peccati. Verbum autem substantiuum, vt diximus, non appellat conceptus formales, & explicitos, & sic non est eadem ratio.

27. Tertio impugnatur hæc sententia eadem ratione, ac præcedens: namque terminatio libera Dei sub expresso conceptu terminationis, nedum implicat, verum, & explicat perfectionem; ergo si sub illo cõceptu est defectibilis, etiam est defectibilis sub aliqua perfectione, & consequenter Deus esset potentialis. Antecedens probatur: terminatio libera Dei sub conceptu explicito terminationis explicat vltimã actualitatem libertatis diuinæ; sed actualitas, & præcipuè vltima actualitas ex suo expresso conceptu dicit, & exprimit perfectionem: ergo. Dices minorem esse veram de actualitate entitatiua, non verò termi-

natiua. Sed contra est primo: namque actualitas entitatiua non dicit perfectionem, quia entitas est, sed quia actualitas est, aliter materia prima diceret perfectionem: ergo actualitas terminatiua, quia actualitas est, dicit etiam perfectionem. Secundo: ex quo tantum dicat actualitatem terminatiuam, quod sequitur, est, quod non dicat perfectionem omninò absolutam, sed vel respectiuam, vel connotatiuam; sicut à simili dicitur de relationibus diuinis, quæ si semel dicunt entitatem virtualiter ab essentia distinctam, dicunt etiam perfectionem, licet non absolutam; sed relatiuam. Tertio: terminatio prædicta dicit, & explicat actualitatem illam, vt vitalem, & formaliter immanentem: ergo vt perfectionem subiecti liberè volentis per illam. Consequentia patet, & antecedens probatur: namque de conceptu expresso actus vitalis formaliter immanentis est actuare subiectum, ipsamque constituere viuens in actu secundo: imo actuare subiectum, non illud perficiendo secundum proprium, formalem, & explicitum conceptum, est proprium relationis: non ergo potest hoc verificari de illa terminatione, etiã sub expresso conceptu terminationis, cum adhuc provt sic sit actualitas non relatiua, sed absoluta.

27 Quarto: quia libertas ex proprio conceptu dicit perfectionem; sed hanc non amittit, quia diuina; imo quia diuina, dicit perfectionem non admixtam imperfectioni: cum ergo libertas diuina secundum proprium, & formalem conceptum saluetur in illa terminatione sub expresso conceptu terminationis, cum, vt sic, sit ipsa libertas diuina in actu secundo, non potest non, provt sic, dicere expressè perfectionem: imo
 si

si quia actualitas est per modum puræ terminationis in suo formali, & expresso conceptu non dicit perfectionem, ex eodem capite quia voluntas divina non est libera in actu primo, nisi ut potentia actiua purè terminativa, nullam etiam quatenus libera dicet perfectionem. Quod si hoc concedatur, est contra principium assumptum à Divo Thoma infra quæst. 25. art. 1. ad probandum dari in Deo potentiam actiuam, quia potentia actiua, in suo formali conceptu, dicit perfectionem sine imperfectione, eo, quod vnumquodque est principium, in quantum est in actu. Tandem sequitur in illa solutione, quod effectus formalis, vel quasi formalis puræ terminationis, in suo formali, & expresso conceptu, nullam dicat perfectionem, consequenterque, Deum esse liberè volentem creaturas, non esse perfectionem formaliter, & expressè.

28 Si autem ad omnia hæc respondeatur, terminationem illam secundum proprium, & expressum conceptum dicere perfectionem, sed non distinctam virtualiter à perfectione actus necessarij, fit idem argumentum, quod obiecimur contra sententiam præcedentem: namque implicat terminationem, secundum expressum conceptum terminationis, virtualiter distingui ab actu necessario, & perfectionem, quam dicit secundum proprium, & expressum conceptum ab eo virtualiter non distingui: aliter, sicut actualitas actus necessarij implicitè solum importatur in actualitate terminatiua secundum expressum conceptum, sic solum implicitè in illa importaretur perfectio, si indistincta sit virtualiter ab ipso actu necessario,

29

Tandem reijcitur prædicta sententia,

cia: quia fere expresse contradicit Divo Thomæ art. 3. ad 4. respondendo ad difficultatem positam à principio, qua solati isti authores convincuntur: namque ait, quod Deum non velle ex necessitate aliquid eorum, quæ vult, non accidit ex defectu voluntatis divine, sed ex defectu qui comperit volito secundum suam rationem: quia, scilicet, est tale vt sine eo esse possit perfecte bonitas Dei; sed isti authores tenent libertatem illam accidere: nedum ex defectu voliti, sed etiam ex defectu alicuius intrinseci divine voluntatis: ergo expresse eorum sententia contradicit Divo Thomæ. Neque valet, Dium Thomam debere intelligi de defectu intrinseci entitativo, non verò terminativo: namque si semel est verum libertatem divine volitionis accidere ex defectu alicuius intrinseci terminativi: ergo falsum est solum accidere ex defectu extrinseci voliti.

30

Præterea Divus Thomas 2. contr. gent. cap. 82. & alijs in locis adducendis infra, respondendo ad idem argumentum expresse habet, quod indifferentia divine voluntatis in qua illius libertas consistit, non est ad vtrumlibet ex parte ipsius, sed solum ex parte creaturarum; at si terminatio Dei libera, sub expresse conceptu terminationis, esset defectibilis, iam divina voluntas esset ad vtrumlibet ex parte ipsius, quia esset ad vtramque terminationem intrinsicè defectibilem, sub expresse conceptu terminationis: ergo. Item Divus Thomas, vt salvet libertatem divine volitionis, cum omnimoda determinatione, & sine aliqua indifferentia ex parte ipsius, recurrit ad independentiam, quam habet à creaturis adhuc provt sic

sic determinata propter independentiam proprii finis; at si diuina volitio defectibilis esset intrinsicè, sub expressio conceptu terminationis, non opus esset recurrere ad prædictam independentiam: ergo. Tandem hoc fit manifestum, ex quo prædicti authores nullum pro se adducunt locum Divi Thomæ in quo fundent prædictam defectibilitatem, nullumque ex his à nobis relatis sibi obijciunt. Argumenta in fauorem huius sententiæ, vel solum intendunt actum liberum Dei esse actum necessarium, vt liberè terminatum ad creaturas, quod nos non negamus, vel si aliqua sunt ad probandum defectibilitatem illius sub expressio conceptu terminationis, coincidunt cum ratione dubitandi posita à principio, de qua infra resolut. 8. & 9.

RESOLVTIO VII.

NEC CONSTITVITVR
 actus liber Dei per aliquid defectibile virtualiter, nempe, per ipsam Dei volitionem, quatenus per inde se potest habere, ac si deficeret.

31 **E**ST contra Complutensem Herrera, qua sententia in hac tempestate Jesuitæ compluten-

plutenses insultant. Itaque ait iste Doctor, quod Deus, ut actualiter decernens mundum, & dicit aliquid reale, & etiam aliquid virtuale: realiter quidem dicit ipsum Deum, quia ex suis prædicatis intrinsicis est tota realitas, & volitionis, & nolitionis divinæ circa mundum; virtualiter verò addit, quod volitio mundi non solum realiter, verum & virtualiter existat, seu quod non deficiat virtualiter: si enim hæc volitio mundi, licet non realiter, virtualiter tamen deficeret, ita ut in ordine ad denominandum Deum volentem perinde se haberet, ac si non existeret, tunc Deus non esset decernens mundum, licet realiter existeret volitio mundi. Hinc tenet prædictum decretum esse defectibile solum quoad denominationem, & non ex defectu aliquo vero, & reali, idest, entitativo, sed solum ex defectu virtuali, quatenus ipsa volitio, quæ modo realiter existit, & se habet ut existens, potest perinde se habere, ac si non existeret, & deficeret. Addit etiam, quod hæc virtualitas, licet chimerica non sit, nihilominus perfectio, aut entitas simpliciter non est.

32 Quæ sententia brevissimè impugnat, primò ex dictis resolut. præced. namque hæc sententia cum præcedenti convenit in eo, quod id, quod addit actus liber Dei supra necessarium, non est aliqua perfectio. Deinde, quia probat idem per idem, probat enim actum liberum Dei esse defectibilem quoad denominationem, ex quo volitio Dei libera, licet realiter necessariò existat, potest virtualiter non existere; potest autem virtualiter non existere, quia potest se habere ut non existens, seu perinde, ac si deficeret; sed posse se habere perinde, ac si non existeret, seu deficeret,

ficeret, non est formalissimè aliud, neque aliud significat, quàm posse Deum non denominare, licèt non possit non realiter existere in Deo: probat ergo defectibilitatem denominationis Dei liberè volentis, per defectibilitatem ipsiusmet denominationis Dei liberè volentis, & sic probat idem per idem.

33 Explicatur hoc: iuxta hunc modum dicendi volitio Dei libera huius mundi de facto nedùm realiter, verùm & virtualiter existit; existit autem virtualiter, quia nedum existit, sed etiam se habet vt existens. Inquirò ergo, quid addit volitio Dei libera huius mundi per hoc, quod se habeat, vt existens, supra se ipsam, vt realiter existentem? Non quidem aliud præter denominare Deum liberè volentem. Unde per idem est se habere vt existentem, ac se habere vt denominantem: ergo pariter per idem est posse se habere vt non existentem, seu ac si deficeret, quod est posse deficere virtualitèr, ac posse se habere, vt non denominantem: probat ergo hæc sententia actum liberum Dei esse defectibilem quoad denominationem, quia defectibilis est quoad denominationem.

34 Quibus adde id ipsum posse pariter affirmari de ipsa actione Dei productiua ad extra, nèpè, quod licèt realiter cum Deo identificetur, non tamen ipsum ab æterno de nominat producentem; non quidem ex defectu aliquo vero, & reali, sed solùm ex defectu virtuali, quia, nempe, illa actio licèt ab æterno existat in Deo, dumtaxat tamen in tempore se habet vt existens. Cum tamen ipse cum alijs Societatis teneat actionem Dei productiuam ad extra esse formaliter transeuntem, proindeque realiter, & nedum vir-

tualiter à Deo separabilem. Quas impugnationes sibi non obijcit prædictus Doctor, licet plures alias proponat ex Patre Riba de Neyra. Imo neque suæ sententiæ aliud assignat fundamentum, quàm quod his verbis decentius in hac materia loquitur, & sic in præsentem nulla se offert obiecto.

RESOLVTIO VIII.

DIVINA LIBERTAS

non consistit in indifferentia Divinæ voluntatis quantum est ex parte ipsius, quæ dicitur indifferentia passiva ad eliciendum actualitatem volitionis, vel ñolitio- nis, sed in indifferentia illius ex parte eius, ad quod dicitur, quæ dicitur indifferentia purè activa ad mutandum creaturas ad fore, vel non fore.

33

E

ST doctrina expressa Divi Thomæ pluri-
bus in locis sibi obijciendo rationem
dubitandi

dubitandi positam in principio. Unde & tota intelligentia dubij præsentis pender, eaque non ita obscure, ut apparet, innotescit constitutum a deo liberi Dei. Et in primis in hoc articulo tertio eam sibi proponit sub his terminis: non necessè esse; & possibile nõ esse equi-
 polent; si ergo non necessè est Deum velle aliquid eorum, quæ vult, possibile est etiam eum non velle illud, & possibile est eum velle illud, quod non vult: ergo voluntas divina est contingens ad vtrumlibet, & sic imperfecta, & mutabilis. Et respondet Divus Thomas: *Ad quartum dicendũ, quod aliquando aliqua causa necessaria habet non necessariam habitudinem ad aliquem effectũ, quod est propter defectum effectus, & non propter defectum cause: sicut virtus solis habet non necessariam habitudinem ad aliquid eorum; quæ contingenter hic veniunt, non propter defectum virtutis solaris, sed propter defectum effectus non necessario ex causa provenienti: Et similiter, quod Deus non ex necessitate velit aliquid eorum, quæ vult, non accidit ex defectu voluntatis divinæ, sed ex defectu, qui competit volito secundum suam rationem, quia, scilicet, est tale, ut sine illo esse possit perfecta bonitas Dei.* Hæc Divus Thomas: ubi convictus argumento, quod si voluntas Dei esset indifferentis, & ad vtrumlibet, quantum est ex parte ipsius, eo ipso esset imperfecta, & mutabilis; plane affirmat, & docet ipsam Dei voluntatem, adhuc in volendo ad extra, esse causam necessariam, quantum est ex parte sui, & sic nullam esse indifferentiam in divina voluntate ad actualitatem volitionis, vel nolitionis, quæ dicitur indifferentia passiva. Quantum verò ad habitudinem, quã dicit ad creaturas esse liberam & contingentem propter defectum voliti, quod est ta,

le, vt sine eo esse possit perfecta bonitas Dei. Et sic tota indifferentia diuinæ voluntatis est actiua, & ex parte eius, ad quod dicitur, nempe, indifferentia diuinæ voluntatis per modum actualis volitionis admutandum creaturas ad fore, vel non fore. Quod maxime elucidatur exemplo virtutis solaris, cuius influxus necessarius est secundum illius actualitatem, est tamen contingens secundum habitudinem, quam dicit ad aliquos effectus propter illorum contingentiam, quippe non ex necessitate ab ea procedunt.

36 Hoc ipsum docet ad quintum : cum enim obiecisset, quod ab eo, quod est ad vtrūlibet, non sequitur aliqua actio, nisi ab aliquo alio inclinetur ad vnum : si ergo voluntas Dei in aliquibus se habet ad vtrūlibet, sequitur, quod ab aliquo alio determinetur, & sic habet aliquam causam priorem. Respondet: *Ad quintum dicendum, quod causa, quæ ex se est contingens, oportet, quod determinetur ab aliquo exteriori ad effectum; sed voluntas diuina, quæ ex se necessitatem habet, determinat se ipsam ad volitum, ad quod habet habitudinem non necessariam.* Vbi convincitur argumento, quod si voluntas Dei se haberet ad vtrūlibet, esset que contingens, quantum est ex parte sui, hoc est, ad actualitatem volitionis, & nolitionis, oporteret necessariò, quod ab aliquo alio determinaretur, & consequenter, quod haberet causam priorem. Qua propter illud negat, & docet ipsam, quantum est ex se, necessitatem habere, se que ipsam determinare non ad actualitatem volitionis, & nolitionis, sed purè ad obiectum volitum, & nolitum.

in 1. ad Anibaldū distinct. 45. q. vnica art. 1: cū enim obiecisset idem argumentum, quod illud, quod se habet ad opposita in Deo esse non potest, cum sit mutabile, respondet: *Quod voluntas Dei non se habet ad opposita per modum receptionis, sed per modum actionis, & ideo non sequitur, quod sit mutabilis, sed rerum mutativa;* Vbi etiam convictus argumento, quod se habere ad opposita cum indifferentia passiuā, quę est indifferentia per modum receptionis, est proprium voluntatis mutabilis; illam indifferentiam negat, & affirmat Deū se habere solū ad opposita per modum actionis, quę est indifferentia purē actiuā ad mutandum creaturas. Hoc ipsum asserit quęst. 23. de verit. art. 1. vbi idem argumentum proponit, & respondet: *Quod Deo non conuenit ad opposita se habere, quantum ad ea, quę sunt in essentia eius, sed ad opposita se habet, quantum ad effectus, quę potest facere, & non facere.* Vbi etiam affirmat Deū solū se habere ad oppositos effectus, non verò ad oppositos actus.

38

Pariter hoc ipsum expressissimè tradit in 1. contra gent. cap. 82. vbi etiam obiecit argumentum, quod omnis virtus, quę se habet ad vtrumlibet, est quodammodo in potentia, & respondet: *Quod ad vtrumlibet se habere, potest dupliciter virtuti conuenire: vno modo ex parte sui: alio modo ex parte illius, ad quod dicitur.* Ex parte quidem sui, quando nondū assequuta est suam perfectionem per quam ad vnum determinetur, vnde hoc in imperfectionem virtutis redundat, & ostenditur esse potentialitas in ipsa, ut patet in intellectu dubitante, qui nondū assequutus est principium ex quibus ad alterum determinetur. Ex parte autem eius ad quod dicitur

tur, quando perfecta operatio virtutis à neutro dependet, sed tamen utrumque esse potest: sicut aliquis, qui diuersis instrumentis uti potest aequaliter ad idem opus faciendum. Hoc autem ad imperfectionem virtutis non pertinet, sed magis ad eius eminentiam, in quantum utrumlibet oppositorum excedit, & ob hoc ad neutrum determinatur, sed ad utrumlibet se habet. Sic autem est in diuina voluntate respectu aliorum à se: nam finis eius à nullo aliorum dependet, cum tamen ipsa fini suo sit perfectè coniuncta. Hæc Diuus Thomas: ubi etiam convincitur argumento, quod si voluntas Dei esset ad utrumlibet ex parte sui, hoc est, ad actualitatem volitionis, & nolitionis, esset in ea potèntialitas; proptereaque asserit eam solum se habere ad utrumlibet ex parte eius, ad quod dicitur, obiterque assignat radicem, quare hæc indifferentia passiuæ diuinæ voluntati competere non possit, quia, scilicet, indifferentia passiuæ voluntatis provenit ex quo voluntas nondùm assequuta est suam perfectionem, id est, proprium finem, per quem ad vnum determinetur, sicut & indifferentia passiuæ intellectus provenit, ex quo nondùm assequutus est principia, ex quibus ad alterum determinetur, ut patet in intellectu dubitantis. Diuina autem voluntas maxime, & usque ad identitatem est coniuncta suo fini, qui est Diuina bonitas; & sic in ea locum non habet indifferentia passiuæ, sed quantum est ex parte ipsius est omnino, & cum omnimoda necessitate determinata. Quare autem cum hac necessitate, & summa determinatione compatiatur indifferentia actiuæ respectu effectuum, Licet hoc demonstrauerit loco supra allegato à posteriori, ex contingentia effectus, qui est talis

lis secundum propriam rationem, ut sine illo possit esse perfecta bonitas Dei; hic tamen illud ostendit à priori: propter independentiam ipsius Diuinæ volitionis à creaturis, quæ independentia ei conuenit propter independentiam finis secū identificati. Propterea que indifferentia actiua nullam ponit imperfectionem in Diuina voluntate, sed magis ad eius eminentiam pertinet, in quantum vtrumlibet oppositorū excedit, & ab hoc ad neutrum determinatur, sed ad vtrumlibet se habet.

39 Quibus adde doctrinam generalem ipsius Diui Thomæ infra quæst. 25. art. 1. vbi probat in Deo esse potentiam maximè actiuam, & nullo modo passiuam, quia potentia actiua dicit perfectionem sine imperfectione: quia vnumquodque est principium agendi secundum quod est actu, & perfectum; è contra verò potentia passiuæ Deo repugnat, quia in suo formali cōceptu imperfectionem involuit: quia vnumquodque patitur secundum quod est deficiens, & imperfectum: potentialitas enim passiuæ secum importat indigentiam, & mutabilitatem ex parte subiecti, sicut & receptionem ex parte actus, ut est per se notum. Hinc Diuus Thomas ibi ad 3. docet: quod in Deo Salvatur ratio potentiæ actiuæ, quātum ad hoc, quod est principium effectus, non autem quātum ad hoc, quod est principium actionis, & intelligitur de principio tali per realem influxum, & realiter ab actione distincto, quod etiam docet infra quæst. 41. art. 4. ad 3. & quæst. 1. de potentia art. 1. & 2. contr. gent. cap. 10. vnde quæst. 3. de potentia art. 5. ad 11. cum obiecisset argumentum commune, quod possibilitas,

bilitas, & contingentia ad esse, & non esse denotat mutabilitatem: respondet, *Quod quantum ad id, quod in ipso Deo est, non potest attendi aliqua possibilitas, sed sola necessitas naturalis, & absoluta; respectu vero creature potest ibi considerari possibilitas non secundum potentiam passivam, sed secundum potentiam activam, quæ non limitatur ad unum.*

40 Est ergo perpetuus Divus Thomas in eo, quod diuina libertas non consistit in indifferentia diuinæ voluntatis, quantum est ex parte ipsius, quæ dicitur indifferentia passiva ad eliciendum actualitatem volitionis, & nolitionis; sed in indifferentia ex parte eius ad, quod dicitur, quæ dicitur indifferentia pure actiua, & illius per modum actualis volitionis ad mutandum creaturas ad fore, vel non fore; aliter divina voluntas esset imperfecta, potentialis, determinabilis, perfectibilis, & mutabilis. Iuxtaquæ dicendum est, quod de conceptu formali libertatis, vt abstrahit à creatura, & increata, solum est indifferentia actiua ad opposita, & ex parte obiecti, non verò passiva, & ex parte voluntatis, sicut & de conceptu formali potentiaæ actiue vt sic, non est, quod sit principium actionis, sed solum, quod sit principium effectus; qua propter, quod sit principium actionis ei convenit, quia creata. In Deo verò ponitur potentia seclusa omni imperfectione, consequenterque seclusa omni potentialitate; & sic non ponitur vt est principium actionis, sed solum vt est principium modo supra explicato: à simili ergo loquendo de libertate.

OBI; CIVNTVR; ET solvuntur argumen- ta.

SED obijcies: sequi ex hac resolutione divi-
nam libertatem nullam dicere perfectio-
nem; namque omnis perfectio debet ex-
plicari per ordinem ad subiectum: quæ
ratione magis communiter dicitur relationes nullam
formaliter dicere perfectionem; at libertas divina se-
cundum hunc modum dicendi non explicatur per or-
dinem ad Deum, sed solum per ordinem ad creaturas,
quippe solum per ordinem ad creaturas, non per or-
dinem ad Deum salvatur in divina voluntate indiffe-
rentia, in qua libertas consistit: ergo. Respondetur
distinguendo minorem: non explicatur per ordinem
ad Deum, ut potentem mutare creaturas ad fore, vel
non fore, nego: per ordinem ad Deum ut potentem eli-
cere actualitatem volitionis, vel nolitionis, seu ut po-
tentem per illam perfici; & mutari, concedo, & nego
consequentiam. Indifferentia enim divinæ volunta-
tis pure per ordinem ad creaturas non intelligitur, ac-
si sit indifferentia pure respectiva, seu relativa in ordi-
ne ad creaturas, ut ad purum terminum, utpote liber-
tas in suo formali conceptu aliquid absolutum est, ip-
sam que divinam voluntatem respicit, non ut potentem
elicere actualitatem volitionis, vel nolitionis, sed pu-
re,

rè, vt potentem mutare creaturas ad fore, vel non fore; patet autem, quod Deum posse mutare creaturas, sine sui intrinseca mutatione, dicit maximam, & infinitam perfectionem, imò necessariam, cum adhuc libertas potentialis creata, perfectio necessaria sit.

42

Sed dices: ergo actus liber Dei, vt liber est, dicit etiam ordinem ad subiectum, scilicet, ad Deum, & consequenter adhuc, vt liber est, perfectionem dicit: falsum ergo est, quod omnia, quæ sunt in Deo per ordinem ad ipsum necessaria sunt. Ad hoc respondet Zamorensis: quod actus liber Dei, vt liber est, dicit etiam ordinem ad Deum, siquidem eum constituit operantem, sed non dicit ordinem ad illum, vt liberè eum constituentem operantem; sed vt constitutem eum operantem liberè; licet enim sit actus liber, non tamen liberè constituit eum operantem; ac si posset non constituere, quippè non potest Deus non habere actum liberum. Constituit tamen Deum operantem liberè, quia quod Deus isto actu attingat hoc obiectum, vel illud, liberè Deo conuenit. Sed hæc solutio tenet solum in sententia, quod diuina voluntas nõ potuit manere suspensa. Vnde melius dicitur, quod adhuc, vt liber est, dicit perfectionem, sed non distinctam etiam virtualiter à perfectione actus necessarij, quia actus liber est ipsemet actus necessarius, vt mutans creaturas ad fore, vel non fore, ac proinde in actualitate non distinguitur ab actu necessario, & consequenter neque in perfectione; de quo latè resolutione sequenti.

RE.

RESOLVTIO IX.

ACTVS LIBER DEI

constituitur per ipsum actū necessarium, vt mutantem creaturas ad fore, vel nō fore, seu vt connotat passivam mutationē creaturarum provt sic; qui purè est defectibilis quo ad denominationem, non propter defectum alicuius intrinseci, sed propter defectum extrinseci connotati; vnde prædicta denominatio est adæquatè intrinseca, non absoluta, sed connotativa.

ITA communiter Thomistæ, exceptis relatis in 6. resolutione.

solutione. Et infertur ex præcedenti, solùmque indi-
 get explicatione. Cum enim libertas diuina non con-
 sistat in indifferentia diuinæ voluntatis, quantum est
 ex parte ipsius, nempe ad eliciedum actualitatem vo-
 litionis, vel nolitionis, quæ dicitur indifferentia passi-
 ua, sed in indifferentia diuinæ voluntatis, quatenus est
 ex parte creaturarum, nempe, diuinæ voluntatis per
 modum actualis volitionis ad mutandum creaturas ad
 fore, vel non fore, manifestè sequitur exercitium talis
 libertatis, seu illius determinationem ad vnum non su-
 peraddere actualitatem aliquam supra actum necessa-
 rium; sed ipsum actum Dei necessarium habere ex se
 omnem actualitatem, & perfectionem possibilem voli-
 tionis, & nolitionis, amoris, & odij; solùmque superad-
 dere connotationem passiuæ mutationis creaturarum
 ad fore, vel non fore, ratione cuius, si mutet ad fore si-
 uè conditionatè, siuè absolutè, denominatur intrinsicè
 adæquatè iudicio, si verò ad non fore, denominatur in-
 trinsicè adæquatè nolitio. Qua propter Deum velle li-
 berè futuritionè huius mundi, & nolle futuritionè alte-
 rius, non est liberè elicere actualitatem volitionis, sed
 per suum actum necessarium liberè mutare creaturas
 ad fore, vel nō fore; proindeque est liberè habere illos
 actus solùm quantum ad denominationem; cumq; præ-
 dicta denominatio sit connotatiua, nempe connotans
 passiuam mutationem creaturarum, hac deficiente, &
 illa deficit, proptereaque sine defectu alicuius intrin-
 seci, solùm propter defectum extrinseci connotati.

44 Cuius est exemplum iuxta senten-
 tiam omnium Thomistarum in actione creatiua, quæ
 secundum actualitatem æterna, & necessaria est. Quo
 ad

ad denominationem verò contingens est, & temporaria, Deo que deficere potest ex defectu extrinseci connotati, quia est denominatio connotatiua, nempe, connotans physicam mutationem obiecti. Potest etiam hoc ipsum exemplificari in causa materiali, formali, & specificatiua, in sententia probabili, quod identificant suas causalitates. In hac enim sententia huiusmodi causalitates sunt necessariae quoad entitatem, quoad denominationem verò deficere possunt pure ex defectu connotati, sine intrinseca mutatione ex parte causae. Sicut coloratum absque, sui intrinseca mutatione causat visionem in genere causae formalis specificatiuae, quando existit visio, & non causae quando non existit. Et pariter materia, forma, & finis denominantur causae, cum connotant existentiam proprii effectus, & ex huius defectu, sine sui intrinseca mutatione, definit esse praedicta denominatio: est etiam exemplum in specie Angeli, quae solum representat futurum contingens, dum existit, & ex defectu existentiae illius definit ipsum representare sine sui intrinseca mutatione: est etiam altius exemplum in subsistentia verbi divini, quae sine sui intrinseca mutatione incepit terminare naturam humanam per connotationem solum naturae humanae sibi unitae, & ex defectu huius unionis desinit eam terminare ante verbi incarnationem. Ac tandem est exemplum in denominatione Patris secundi Filij, quae est adaequatè intrinseca, utpote à paternitate proveniens, & nihilominus deficere potest sine intrinseca mutatione Patris, solum ex defectu secundi Filij. Et hoc ideo, quia omnes huiusmodi denominationes, licet adaequatè intrinsecae, sunt connotatiuae, &

connotatio deficit ex solo defectu connotati : à simili ergo in præfenti.

45 Hinc liquet divinam libertatem potentialem, & actualem non distingui quoad actualitatem, sed purè quoad denominationem, siue connotationem. Ipsemet enim actus necessarius, vt potens mutare creaturas, dicitur liber in potentia ; vt verò connotat ipsam actualem mutationem creaturarum, dicitur liber in actu. Est tamen valde notandum, quod in sententia negante divinam voluntatem potuisse manere suspensam, non in convenit admittere a sum Dei liberum virtualiter distingui ab actu necessario, quia in hac sententia idem formaliter actus perseverat in Deo, siue mutet creaturas ad fore, siue ad non fore; & licèt deficere possit quoad vnam, vel alteram denominationem determinatè, nempè quoad mutare creaturas determinatè ad fore, vel determinatè ad non fore; quoad vnam tamen, vel alteram determinationem indeterminatè deficere non potest, & sic dicitur necessarius per ordinem ad mutationem indeterminatè sumptam; dicitur verò liber per ordinem ad mutationem sumptam determinatè. Unde adhuc in hac sententia talis actus solùm est liber terminativè, seu connotativè, vel denominativè; subiectivè verò, & quoad actualitatem, necessarius est. Differt tamen in hac sententia ab actu necessario, quo Deus se ipsum amat, quia huius obiectum primarium est bonitas diuina nullo addito respectu ad creaturas; illius verò obiectum primarium est ipsamet diuina bonitas, vt communicanda creaturis, seu vt est ratio diligendi illas.

nam voluntatem potuisse manere suspensam, nullo modo est a. Imitandum, actum liberum Dei ab eius actu necessario distingui virtualiter, vel ei superaddere modum aliquem intrinsecum virtualiter, & ratione ab eo distinctum; aliter in hac sententia aliquid intrinsecum Deo deficere posset, cuius oppositum defendimus. Et est exemplum in materia de Trinitate, in qua communiter dicitur rationem Verbi, & Filii in secunda persona esse formaliter eandem, absque distinctione aliqua virtuali, alias essent assignabiles sex notiones, siquidem assignaretur duplex relatio Filij, & Verbi, sicut & propter eandem virtuales distinctionem ponitur in Patre relatio spirationis activæ distincta notio à relatione paternitatis, & pariter in Filio; & nihilominus Verbum, vt tale, connotat creaturas, quas etiam repræsentat, vt pote procedens ex cognitione omnium possibilium, non tamen Filius, qui vt talis, solum dicit ordinem ad generantem. Et hoc ideo, quia illa connotatio creaturarum importatur in Verbo secundario, & in obliquo; quantum ad id verò, quod ratio verbi importat in recto, convenit cum filiatione, vt pote etiam dicit ordinem ad Patrem, quem etiam primario repræsentat. A simili ergo quia actus liber Dei, & necessarius conveniunt quantum ad id, quod important in recto, non distinguuntur adhuc virtualiter, sed solum ex parte connotati, quod sufficit, vt distinguantur quoad denominationem, sicut & sufficit; vt quoad denominationem distinguantur in Deo ratio Verbi, & ratio Filij.

OBI;CIVNTVR, ET solvuntur argumen- ta.

47. **E**X dictis in primis fit satis rationi dubitan-
di positæ in principio dicendo, quod de
conceptu actus liberi non est, quod ta-
liter sit in voluntate, quod potuerit non
esse quantum ad actualitatem, & perfectionem, sed su-
fficere, quod potuerit non esse quantum ad denomina-
tionem, vel connotationem, ex defectu extrinseci cõ-
notati; eo quod de conceptu formali libertatis solum
est indifferentia actiua, & ad opposita ex parte obie-
cti, non verò passiva, & ad opposita ex parte ipsius vo-
luntatis. Unde, quod actus liber taliter sit in volunta-
te, vt potuerit non esse quantum ad actualitatem, &
perfectionem, prouenit ex quo est creatus, vtpote li-
bertas creata in indifferentia voluntatis, pedum acti-
ua, sed etiam passiuua consistit: è contra verò libertas
diuina, vt explicatum est, qua ratione eius exercitium
nullam superaddit actualitatem, sed solum connota-
tionem, quæ purè ex defectu extrinseci connotati de-
ficere potest.

48. Sed pro maiori intelligentia contra
nostram resolutionem obijcies primò, quod denomi-
natio adæquatè intrinseca, cum sit forma communica-
ta, vtpote est effectus formalis illius, deficere non po-
test

est durante subiecto capaci, quin deficiat forma ipsa: ergo implicat, quod deficiat purè ex defectu extrinseci connotati. Respondetur, argumentum convincere de denominatione adæquatè intrinseca absoluta, quia hæc est forma absolutè cōsiderata, & sine connotatione alicuius extrinseci; Secus verò de denominatione adæquatè intrinseca connotatiua, quia hæc est à forma non absolutè, sed vt connotante aliquid extrinsecum; ac proinde remanente forma, quantum ad actualitatem, quam importat in recto, potest non denominare ex defectu extrinseci connotati, quod videre est in exemplis allatis. Denominatio verò actus liberi in Deo est connotativa, proveniens ab actu Dei necessario non absolute, sed vt connotante passivam mutationem creaturarum, & ideo ex solo defectu istius mutationis desinit actus necessarius denominari liber, ipso intrinsecè immutato.

49 * Sed dices: probabile est denominationem notitiæ intuitivæ, quamvis connotatiuam, esse adæquatè intrinsecam; & nihilominus hæc denominatio deficere non potest, purè ex defectu extrinseci connotati, nempe obiecti præsentis, sine intrinseca mutatione notitiæ, ita vt obiecto variato de præsentis in absens, varietur etiam intrinsecè notitia de intuitiva in abstractivam: ergo à simili. Sed respondetur negando minorem: quia in hac sententia pariformiter dicendū est, ac de specie impressa Angeli: sicut enim ex sola variatione obiecti, seu futuri, species impressa Angeli transit de non representare intrinsecè ad intrinsecè representare, sine sui intrinseca mutatione; sic & notitia ex sola variatione obiecti transit de representare in-

trinficè abstractiue ad repræsentare intrinficè intuitiue, vel vice versa, sine sui intrinfeca mutatione. Sicut enim species Angeli habet ex se sufficientem actualitatem, vt futuram repræsentet, si ponatur existens; pariter, & notitia abstractiua habet ex se sufficientem actualitatem, vt obiectum intuitiue repræsentet, si ponatur præsens.

50

Secundò poteſt reddi diſparitas dicendo, ideo illud eſſe in notitia, quia variato obiecto de præſenti in abſens, vel econtra, variatur formaliter obiectum ſpecificatiuum notitiæ: vtpote obiectum ſpecificatiuum notitiæ intuitiue eſt obiectum, vt præſens, & obiectum ſpecificatiuum notitiæ abstractiue eſt obiectum, vt abſens: licet enim ratio abſentis, vel præſentis materialiter ſe habeat reſpectu potentiæ cognoſcitiue, reſpectu tamen notitiæ ſe habet formaliter, & ſpecificatiue in hoc modo dicendi. Ac proinde variato obiecto de præſenti in abſens, non poteſt non intrinficè variari notitia, in exemplis autem allatis nõ variatur formaliter terminus, vel obiectum, ſed ſolum materialiter; ſub eadem enim ratione materia reſpicit omnes formas amiſſibiles, & pater omnes filios, & ſpecies Angeli ſua obiecta. Ac tandem libera Dei volitio nullo modo ſpecificatur à creaturis, ſicut neque à creaturis dependet: imo in ſententia, quod diuina voluntas non potuit manere ſuſpenſa, actus liber Dei formaliter deficere non poteſt, quia ſub eadem ratione reſpicit omnes creaturas, ſiue eas mutet ad fore, ſiue ad non fore, vt dictum eſt.

51

Secundò obijcies, & eſt replica cõtra dicta: volitionem Dei liberam poſſe deficere quo-

ad

ad denominationem, non est aliud, quàm posse deficere quoad mutare creaturas ad fore, vel non fore; at posse sic deficere, est posse deficere quoad aliquid intrinsecum, quia ipsa Dei volitio, vt sic mutans creaturas, Deo intrinseca est: ergo. Respondetur distinguendo maiorem: non est aliud quàm posse deficere quoad mutare creaturas ad fore; vel non fore secundum id, quod a *ctiua* mutatio importat in recto, nego supposito: secundum id, quod importat in obliquo, concedo, & distingo minorem eisdem terminis, & nego consequentiam. Itaque hæc *actiua* mutatio in recto importat *actum* necessarium, quia libertas Dei est indifferentia purè *actiua*; in obliquo verò importat *passivam* mutationem creaturarum; vnde cum dicitur mutatio *actiua*, dicitur in recto *actus* necessarius, & *passiua* mutatio in obliquo, & sic non est aliud *actiua* Dei mutatio, quàm *actus* necessarius connotans *passivam* mutationem creaturarum. Ex hoc ergo præcisè, quod deficere potest *passiua* mutatio creaturarum, deficere potest *actus* Dei necessarius quoad illam connotationem, quod est posse deficere quoad denominationem, ex defectu extrinseci connotati.

52 Tertiò obijcies: prior est defectus *actus* liberi Dei, quam defectus *passivæ* mutationis creaturarum, sicut *actus* liber Dei prior est illa, cum sit illius causa: non ergo potest deficere *actus* Dei liber ex defectu *passivæ* mutationis creaturarum: namque prior non potest deficere ex defectu posterioris, sicut neque causa ex defectu effectus. Confirmatur: hæc causalis, in sententia Thomistarum, est falsa: quia res est futura, ideo Deus habet decretum de futuritio-

ne illius, sed potius e contra: quia Deus habet illud decretum, res futura est: ergo & hæc causalis est falsa: quia alter mundus non est futurus, ideo deficit Deo decretum de illius futuritione, sed potius e contra: quia Deo deficit decretum de futuritione alterius mundi, alter mundus futurus non est.

53 Respondetur distinguendo antecedens: prior est defectus actus liberi Dei, quantum ad actualitatem, nego suppositum, quia vñ sic non est defectibilis: quantum ad denominationem, concedo antecedens, & distinctio cōsequens: ergo actus liber Dei deficere nō potest ex defectu passiue mutationis creaturarum, tanquam ex causa, concedo: tanquam ex defectu alicuius connotati necessariō requisiti ad denominationem, nego. Fatemur enim, quod sicut actus liber Dei est causa passiue mutationis creaturarum, ita & defectus actus liberi Dei, quantum ad denominationem, est causa defectus passiue mutationis creaturarum, proindeque actus liber Dei deficere non potest ex defectu passiue mutationis creaturarum, tanquam ex causa. Quia tamen actus Dei necessarius non est liber, nisi vt connotans passiuam mutationem earundē, vtpote non est liber, nisi vt mutans creaturas ad fore, vel non fore, & connotatiō deficit deficiente connotato, propterea ex defectu huius, deficere potest Deo actus liber quoad connotationem, vel denominationem, vt videre est in exemplis allatis.

54 Sed obijcies contra: implicat, quod defectus actus liberi Dei, quoad denominationē, prior sit, & causa defectus passiue mutationis creaturarum: & quod non intelligatur ante illam: namque si semel
pro

pro eodem priori, quo intelligitur defectus actus liberi Dei, intelligitur de connotato, & in obliquo defectus passivæ mutationis creaturarum, eo ipso non intelligitur, vt prior illo, sed vt quid coexistens, & simul cum illo. Sed respondetur negando assumptum: namque licet defectus actus liberi Dei non possit pro aliquo priori intelligi, non intellecto de connotato, & in obliquo defectu passivæ mutationis creaturarum, adhuc intelligitur, vt prior, & causa illius, quod plane est videre in causa materiali, formali, finali, & specificatiua, vt supra exemplificauimus. Nouiter hoc ipsum exemplificatur in denominatione primi, prioris, & primogeniti, si sumatur nedum negatiuè, prout significat id ante quod non est aliud, sed etiam positiuè, prout significat id, quod præcedit alios. Huiusmodi namq; denominationes necessariò connotant aliquod posterius, neque enim Adamus est, vel potest intelligi positiuè prior alijs hominibus, si alijs homines post ipsum non essent: neque filius potest dici positiuè primogenitus, si post ipsum alter filius natus non sit. Et similiter causa, vt actu causans, est prior effectui, nõ tamè potest intelligi sine illo, sicut neq; Deus potest intelligi creator sine creaturis. Non ergo obest, vt aliquid sit, vel concipiatur prior, quod concipi non possit sine posteriori: & consequenter, quod defectus actus liberi Dei concipi non possit sine defectu passivæ mutationis creaturarum, obistere non potest, vt concipiatur prior, & illius causa.

55

Sed dices: licet denominatio prioris necessariò connotet posteriorem, proindeque causa sub illa denominatione, sub qua consideratur prior

signate, connotet necessariò effectum, & sine effectu non possit intelligi; causa tamen sub denominatione causæ sub qua consideratur solum prior exercitè, intelligi potest pro aliquo priori ante effectum, seu effectu non intellecto: imo licet causa, vt causa in actu secundo est, non possit intelligi, vt prior positivè effectu sine effectu; potest tamen intelligi, vt prior negativè effectu sine illo, idest potest intelligi pro aliquo priori influere, seu causare effectum, effectu non causato: ergo hoc modo ad minus potest intelligi de defectu actus liberi Dei sine defectu passivæ mutationis creaturarum, quod sufficit, vt ille defectus ex hoc provenire non possit.

56

Sed in primis solum fuit intentum in solutione præcedenti explicare non obesse concipi aliquid, vt prius, & causam, & concipi non posse sine connotatione posterioris. Ad replicam autem factam respondetur dupliciter, vel negando posse causam vt causam in actu secundo intelligi non connotato effectu ad minus in fieri quoad exercitium, quia efficiëntia causæ est fieri effectus. Vel concedendo de causis agentibus per causalitatem realiter distinctam, & negando de causis agentibus per causalitatem secum idéficatam. Pro cuius intelligentia est notandum, quod causa non potest intelligi, vt in actu secundo causans, quin intelligatur cum aliquo superaddito sibi in actu primo considerata: cum ergo causæ per causalitatem realiter distinctam superaddatur actualitas ipsius causalitatis, potest ex hoc ipso, intelligi in actu secundo causa, etiam non intellecto effectu; causæ verò identificanti suam causalitatem non potest superaddi actualitas

litas ipsius causalitatis, sed solum connotatio effectus, & sic implicatorium est, quod intelligatur in actu secundo causans, quin pro eodem priori connotet effectum. Nota tamen, ex hoc non licere inferre actum Dei liberum quoad denominationem dependere à passiva mutatione creaturarum: quamvis enim huiusmodi denominatio à nobis apprehendatur tanquam dependens ab effectu connotato, quia sine illo resultare non potest; re tamen vera ab illo non dependet, sed potius è contra, & si cum illo connectatur, ad modum quo vnum relatiuum non potest esse sine alio, neque omnipotentia sine creaturis propter connexionem, cū tamen neque relatiuum à correlatiuo, neque omnipotentia à creaturis dependeat.

.57. Quartò obijcies: defectus passivæ mutationis obiecti, nedum provenit ex defectu actus liberi Dei quantum ad denominationem, sed etiam quantum ad actualitatem: ergo ex defectu alicuius intrinseci. Probatur antecedens: actus Dei liber non solum quantum ad denominationem, sed etiam quantum ad actualitatem est causa mutationis obiecti: ergo huius mutationis defectus nedum procedit ex defectu actus liberi Dei, quantum ad denominationem, sed etiam quantum ad actualitatem. Antecedens patet: nam & si actus liber Dei nullam haberet denominationem, adhuc esset causa passivæ mutationis obiecti. Consequentia verò probatur: namque sicut affirmatio est causa affirmationis, ita negatio est causa negationis: ergo sicut positio actus liberi Dei, nedum quantum ad denominationem, sed etiam quantum ad actualitatem est causa passivæ mutationis obiecti, ita & negatio

tio illius, nedum quantum ad denominationem, sed etiam quantum ad actualitatem erit causa negationis eiusdem.

58 Respondetur, quod licet actus liber Dei, etiam quantum ad actualitatem, sit causa passivæ mutationis creaturarum: non tamen propterea negatio prædictæ mutationis provenit ex negatione actus liberi Dei quantum ad actualitatem. Ad probationem respondetur, regulam illam tenere in causa realiter distincta à sua causalitate; secus verò cum illa identificata. Causa enim realiter distincta à sua causalitate perficitur, dum causat per ipsam causalitatem, & dum non causat, deest ei actualitas causalitatis, & propterea est verum, quod sicut positio causalitatis, quantum ad denominationem, & actualitatem, est causa effectus, ita negatio illius quantum ad denominationem, & actualitatem est causa negationis effectus. Causa verò identificans suam causalitatem non perficitur dum per ipsam causat, vtpote non habet de novo actualitatem, & perfectionem, quam antea non habebat; que consequenter dum non causat, aliqua nō ei deest perfectio, quia nō deest ei actualitas causalitatis; quam secum identificat; sed solū ei deficit connotatio effectus, proptereaque licet causet defectum per propriam causalitatem nedum quoad denominationem, sed etiam quoad actualitatem, negatio effectus provenire nequit ex negatione causalitatis quoad actualitatem, sed dumtaxat quoad connotationem, vel denominationem.

59 Ultimo obijcies: decretum Dei liberum secundum Thomistas est medium in quo Deus cog-

cognoscit futura propter illius intrinsecam connexionem cum futuritione obiecti: ergo implicat, quod deficiat decretum Dei liberum, quin deficiat hæc ipsa connexio, & consequenter quin deficiat aliquid reale Deo intrinsecum, quippe prædicta connexio realis, & intrinseca est. Dices, quod deficiente decreto deficit connexio illius cum futuritione obiecti, non quantum ad actualitatem, sed solum quoad connotationem ex defectu extrinseci connotati. Sed contra est primo: namque non minus decretum Dei liberum, secundum Thomistas, connectitur cum futuritione obiecti, quam Divina omnipotentia cum possibilibus; at, secundum Thomistas, implicat deficere connexionem omnipotentia pure quoad connotationem, & non quoad actualitatem: utpote, in sententia Thomistarum, ex defectu possibilitatis alicuius obiecti sequitur, & quod deficiat omnipotentia ipsa: ergo à simili. Secundo: namque connexio illa decreti est defectibilis in quantum est medium cognoscendi futura, utpote non est medium necessarium, sed liberum, & propter hoc etiam cognitio ipsa futurorum libera est; at non est medium cognoscendi futura secundum id solum, quod importat in obliquo, sed etiam secundum actualitatem, quam importat in recto, aliter futura ipsa esset medium cognoscendi se ipsa: ergo.

60 Ad argumentum rectè dictum est: pro cuius intelligentia est notandum, quod connexio est duplex, alia virtutis, & alia exercitij virtutis; connexio virtutis ex necessitate superaddit naturæ subiecti, cuius est virtus, perfectionem, & actualitatem realiter, vel ad minus virtualiter distinctam, non mi-

nus ac virtus ipsa: est enim hæc connexio ipsa habitudo virtutis ad obiectum, vel terminum; proindeque connexio virtutis, sicut & virtus ipsa deficere non potest subiecto sine defectu alicuius intrinseci, & consequenter neq; sine subiecti intrinseca mutatione. Connexio verò exercitij virtutis solum superaddit actualitatem, & perfectionem supra virtutem, cum eam superaddit exercitium ipsum; quando verò exercitium solum superaddit connotationem effectus, vel termini, solum etiam illius connexio supra virtutem superaddit prædictam connotationem, quæ connotatio præter propter defectum extrinseci connotati deficere potest, ut patet in exemplis allatis. Et adhuc clarius exemplificatur in subsistentia verbi, in qua est considerare connexionem illius per modum virtutis terminativæ, quæ est connexio cum omni natura terminabilis; & connexionem exercitij illius virtutis cum natura humana, quam de facto terminavit. Prima connexio deficere non potest verbo sine illius intrinseca mutatione, unde destrueretur subsistentia verbi, si naturam aliquam, quam modo potest terminare, non posset terminare. Secunda verò connexio potest verbo deficere, & de facto defecit ante illius incarnationem sine defectu alicuius actualitatis, & perfectionis, solum propter defectum extrinseci connotati; & hoc ideo: quia exercitium illud terminandi naturam humanam non superaddit supra virtutem terminativam aliquam actualitatem, & perfectionem, sed solum connotationem naturæ humanæ sibi unitæ. A simili ergo in præsentis connexio Divinæ omnipotentis cum possibili- bus est connexio per modum virtutis, & ideo defice-

re non potest sine defectu alicuius actualitatis, & perfectionis; eonexio verò decreti, sicut, & connexio adionis creative est connexio per modum exercitij non addentis perfectionem aliquam supra actum necessarium, sed solam connotationem passivæ mutationis obiecti, & sic deficere potest dumtaxat propter defectum extrinseci connotati. Et per hæc patet ad primam replicam.

61 Ad secundam respondetur ex dictis, quod decretum est medium cognoscendi futura secundum actualitatem, quam importat in recto, non secundum se, & absolute consideratam, vt pote pro vt sic est indiferens ad mutandum creaturas ad fore, vel non fore, & sic non potest esse medium cognoscendi potius futura, quam non futura; sed vt connotat obliquum, nempe passivam mutationem creaturarum. Ex quo enim Deus comprehendit suam Divinam volitionem, cognoscit etiam quas creaturas mutet ad fore, quas verò ad non fore. Vnde solum inferitur, quod decretum liberum Dei possit deficere quantum ad actualitatem importatam in recto, non absolute consideratam, sed vt connotantem passivam mutationem creaturarum, quæ connotatio deficere potest ex defectu obliqui connotati. Cuius pone exemplum in specie impressa Angeli, quæ non est medium cognoscendi futura contingentia, nisi quatenus connotat illarum existentiam; & pariter non est medium cognoscendi cogitationes cordium, nisi vt connotat illarum manifestationem; qua propter ex vnius, vel alterius defectu, sine defectu alicuius actualitatis, & perfectionis definit esse medium cognitionis illorum.

Dubium V.

VTRVM DIVINA VO-
luntas ab omni actu libero
potuerit manere sus-
penſa?

EST idem ac inquirere, vtrum Divina voluntas ſit etiam libera libertate contradictionis? In omnium enim ſententia Deo repugnat ſuſpenſio voluntatis, quæ exercitium libertatis non eſt, & dicitur omiſſio purè negativa, quæ datur in voluntate antequam intellectus deliberet, & ſe determinet erga agenda. Quæ pro inde ortum habet ex ignorantia agendorum, quam Deo repugnare haud dubium eſt. Quo in dubio unica eſt difficultas titulo dubij correſpondens, vnde ſit.

(*)

**

**

**

**

**

**

**

**

RE.

RESOLVTIO VNICA.

Divina Voluntas non potuit ab
omni actu libero manere
suspensa.

EST contra Ferrariensem, Caietanum, Albertinum, Oxomensen, Gonet, Herrera, & alios plures in manu scriptis. Eam tamen tenent Salmanticenses, Lisbonensis, Nazarius, Gonçalez, Granadus, Zamorensis, & alij extra scholam Diui Thomæ, & fundatur primò ex dictis dubio præced. resolut. 7. & 8; namque libertas diuina non consistit in indifferentia diuinæ voluntatis, quantum est ex parte ipsius, quæ dicitur indifferentia passiuæ, & per modum potentie ad eliciendum actum volitionis, vel nolitionis, si sit libertas contrarietatis; vel ad actum, vel omissionem actus, si sit libertas contradictionis; sed consistit in indifferentia diuinæ voluntatis dumtaxat ex parte eius, ad quod dicitur, quæ dicitur indifferentia purè actiuæ, & per modum actus ad mutandum creaturas ad fore, vel non fore: ergo exercitium diuinæ libertatis non potest non esse actus mutans creaturas, vel ad fore, vel ad non fore, & consequenter non est indifferenter actus liber, vel illius sus-

pensio, sed actus liber determinate.

3 Dices, quod licet divina libertas non consistat in indifferentia ad actum, & non actum, quantum ad actualitatem, utpote, quia est indifferentia per modum actus; bene tamen quantum ad terminationem. Sed contra est: namque actus liber constituitur in ratione talis per terminationem ad creaturas: ergo indifferentia ad actum, & non actum, quantum ad terminationem, est indifferentia ad actum liberum, & non actum liberum formaliter ut tale; at hæc est indifferentia passiva, & ex parte voluntatis, quæ à divina libertate omnino releganda est: ergo. Imo, ut dubio præcedenti resolut. 6. argumentabamur contra Oxoniensem, & Gonet, illa terminatio est Deo intrinseca, & in proprio, & formali conceptu, dicit perfectionem, & actualitatem, cum sit ipsa ultima actualitas divinæ libertatis, sicut exercitium illius, est quæ vitalis, & formaliter immanens, constituensque Deum liberè volentem: indifferentia ergo ad actum liberum, quantum ad prædictam terminationem, est passiva divinæ voluntati repugnans. Hinc talis terminatio ponitur à nobis intrinsicè indefectibilis, etiam sub expresso conceptu terminationis, virtualiterque, & ratione identificata cum actu necessario.

4 Sed dices: absque vlla imperfectione, & mutabilitate ex parte Divinæ voluntatis potuit Deus non velle futuritionem Petri, quam de facto voluit; sed non, nisi quia non velle futuritionem Petri non est suspensio ab actu libero, quantum ad actualitatem, sed solum quantum ad terminationem: ergo. Sed respondetur, quod Deum non velle futuritionem Petri,

tri, fiat dupliciter: vel per omissionem omnis actus, nempe omisiuè se habendo erga volitionem, vel nolitionem futuritionis Petri: vel per actum positivum nolitionis, nolendo, scilicet, illius futuritionem. Primum negamus, secundum concedimus.

5 Dices: ergo saltem per actum positivum nolitionis potuit Deus non velle futuritionem Petri, quam de facto voluit, sed eo ipso potuit Deo deficere volitio, quam de facto habuit quantum ad terminationem, & non quantum ad actualitatem, vt supponimus: ergo. Sed respondetur distinguendo minorem quantum ad terminationem formaliter, & subiectiue consideratam, nego: materialiter, & obiectiue consideratam, concedo. Actus enim Dei liber est idem formaliter, siue terminetur ad fore, siue ad non fore: quia sub eadem ratione terminatur ad vtrumque, sicut sub eadem ratione diuina intellectio respicit omnia intelligibilia, & operatio diuina omnia existentia, sicut & omnipotentia omnia possibilium, & paternitas omnes filios. Vnde, sicut in Deo vna solum ponitur intellectio respectu omnium intelligibilium, vnicaque operatio ad extra respectu omnium existentium, vnicaque omnipotentia respectu omnium possibilium, & pariter in patre vnica paternitas respectu omnium filiorum; sic solum in Deo ponitur vnicus actus liber, respectu omnium obiectorum, quæ liberè vult; & consequenter ex quo non terminetur ad fore Petri, dummodo terminetur ad non fore illius, idem formaliter permanet, & solum obiectiue, & materialiter variatur, sicut solum obiectiue, & materialiter variatur diuina intellectio, ex quo terminetur ad possibilium, vel ad futura, siue ad
existen-

existentia; & similiter operatio divinæ omnipotentia ex quo terminetur ad istas, vel illas creaturas, & paternitas ad istos, vel illos filios. Sed adhuc dices: in Deo datur actus volitionis, & nolitionis; sed isti sunt formaliter distincti, & si sint respectu eiusdem, sunt contrarii; ergo.

6 Respondetur, quod sicut divina intelligentia, ut terminata ad possibilia dicitur simplex intelligentia, & ut terminata ad existentia dicitur scientia visionis, eadem est formaliter scientia, ut terminata ad possibilia, & ad existentia: sic actus liber Dei, ut terminatus ad fore dicitur volitio, & ut terminatus ad non fore dicitur nolitio; idem tamen formaliter actus est, siue terminetur ad fore, siue ad non fore, & solum obiectivè, seu denominativè distinctus.

7 Tandem dices: hinc sequi actum Dei liberum formaliter esse indefectibilem, & consequenter formaliter esse necessarium. Respondetur sequi esse necessarium sicut, & indefectibile formaliter quantum ad terminationem, seu mutationem ad fore, vel non fore indeterminatè sumptam; non verò sumptam determinatè: licet enim non potuerit non terminari ad fore, vel ad non fore, potuit tamen non terminari determinatè ad fore, sicut & non terminari determinatè ad non fore. De facto enim terminatus fuit ad fore Petri, & potuit non terminari ad illud, sed ad non fore illius; & de facto fuit terminatus ad non fore puri possibilis, & potuit non terminari ad illud, sed ad illius fore; non tamen non potuit non terminari ad illius fore, vel non fore, & hanc defectibilitatem, & non aliam admittimus in actu libero Dei.

8 Hinc, vt præcedenti dubio resolut.

8. notavimus, non inuenit in hac nostra sententia, dicere actum liberum Dei superaddere actualitatem, & perfectionem supra actum necessarium, quo Deus se ipsum amat, virtualiterque ab eo distinguit, utpote, in hoc modo dicendi, idem formaliter actus perfeverat in Deo, siue mutet creaturas ad fore, siue ad non fore; & licet deficere possit quoad unam, vel alteram denominationem determinatè, videlicet quoad mutare determinatè ad fore, quod est velle, vel determinatè ad non fore, quod est nolle; quoad unam tamen, vel alteram denominationem, nempe quoad velle, vel nolle, deficere non potest. Vnde prædictus actus, quamvis necessarius, per ordinem ad denominationem, vel mutationem indeterminatè sumptam, distinguitur ab actu Dei necessario, quo Deus se ipsum amat: quia huius obiectum primarium est bonitas diuina nullo habito respectu ad creaturas; illius autem obiectum primarium est bonitas diuina cum prædicto respectu. Et quidem actum Dei liberum superaddere actualitatem, & perfectionem supra actum necessarium, quo Deus se ipsum amat, satis mihi persuadetur ex quo ei superaddit terminationem, quæ in suo formali, & explicito conceptu perfectionem, & actualitatem dicit, cum sit vltima actualitas diuinæ libertatis, vt pluries dixi.

9 Secundò etiam principaliter fundatur nostra resolutio: namque exercitium per omissionem, seu suspensionem ab omni actu libero dicit in suo formali conceptu imperfectionem: ergo tale exercitium diuinæ libertati repugnat. Probat antecedens: tale exercitium est carentia, & privatio melioris exer-

citij, nempè exercitij positivi, veri, & vitalis, quale est ipsemet actus liber; sed exercitium, quod est carentia, & privatio melioris exercitij dicit in suo formali conceptu imperfectionem: ergo. Maior patet, & minor clarè suadetur: namque perfectio simpliciter simplex, quæ in suo formali conceptu dicit perfectionem sine imperfectione, definitur, quod est, quæ melior est ipsa quam non ipsa: ergo exercitium, quod est carentia, & privatio melioris exercitij, in suo formali conceptu dicit imperfectionem, cum eo ipso non sit melius ipsum quam non ipsum. Confirmatur: exercitium dumtaxat interpretatum, & inanimatum est exercitium in suo formali conceptu dicens imperfectionem; sed exercitium per omissionem, & suspensionem ab omni actu libero est exercitium purè interpretatum, in quantum interpretatur divinum velle ita se habere erga non fore creaturarum, ac si positivè illud vellet; & similiter est inanimatum, cum vitale non sit, sed potius carentia actus vitalis: ergo.

II Respondent Oxomensis, & Gonet; sicut ad præcedens fundamentum: quod sicut actus liber Dei non superaddit actualitatem, & perfectionem supra actum Dei necessarium, sed solam terminationem, ex suspensione ab omni actu libero Dei, non arguitur defectus alicuius perfectionis, & consequenter neque aliqua imperfectio. Sed contra semper instat nostrum fundamentum, & primò: namque licet actus liber Dei nullam addat actualitatem, & perfectionem supra actum illius necessarium, adhuc tamen suspensio ab omni actu libero Dei est carentia, & privatio melioris exercitij, est que exercitium purè interpretatum, &

in

in affirmatum: ergo adhuc in suo formali conceptu dicit imperfectionem. Deinde licet actus liber Dei nullam supra actum necessarium superaddat actualitatem, & perfectionem, haud dubium, quod ad Dei perfectionem pertineat; sed hoc sufficit, ut carentia, & privatio illius in suo formali conceptu dicat imperfectionem: ergo. Probatum minor ab exemplis: licet enim verum nullam superaddat actualitatem, & perfectionem entis; quia tamen ad perfectionem entis pertinet, carentia, & privatio illius in suo formali conceptu dicit imperfectionem. Similiter licet divina relatio nullam superaddat actualitatem, & perfectionem supra actualitatem, & perfectionem essentiae; quia tamen ad perfectionem essentiae pertinet, carentia illius in suo formali conceptu diceret in Deo imperfectionem, neque esset omnimoda perfectio in divinis, nisi ibi esset processio verbi, & amoris, ut tenet Divus Thomas quaest. 8. de potentia art. 5. ad secundum, & pluribus alijs locis; ergo à simili, praecipue cum divina relatio solam implicet, & imbibat actualitatem, & perfectionem essentiae; & pariter verum actualitatem, & perfectionem entis; cum tamen actus Dei liber non possit non exprimere ipsam actualitatem, & perfectionem actus necessarii, saltem ut terminati ad creaturas.

12. Imo ex hoc tertio pracluditur praedicta evasio: namque licet actus Dei liber nullam addat actualitatem, & perfectionem supra actualitatem, & perfectionem actus necessarii; est tamen actus ipse necessarius, ut terminatus ad creaturas: ergo suspensio ab illo formaliter est privatio actualitatis actus necessarii, licet non secundum se,

fed vt terminati ad creaturas; hoc autem fufficit, vt dicat informali conceptu imperfectionem, vt patet in divinis proceffionibus, quæ licet non addant actualitatem, & perfectionem fupra actionem effentialem, tribus que perfonis communem; quia tamẽ sunt ipfemet actiones effentiales, vt terminatæ ad Verbum, & Spiritum Sanctum; carentia, & privatio illarum in fuo formali conceptu dicit imperfectionem: ergo à fimili.

13

Quartò eft contra prædictam folutionem id, quod contra prædictos authores argumentabamur dubio præcedenti refolut. 6. quod licet actus liber Dei nullam addat actualitatem, & perfectionem fupra actualitatem, & perfectionem actus neceffarij; defectus tamen illius formaliter effer defectus, & carentia alicuius perfectionis, & actualitatis, quia nèpè defectibile ficut, & cõtingens eft, quod potefteffe, & non effer, & confequenter implicat effer formaliter defectibile, & contingens, quin fit defectibile, & contingens fecundum effer, ficut, quia neceffarium eft, quod non potefte non effer, implicat aliquid effer neceffarium, & non effer neceffarium fecundum effer. Cuius ratio à priori, vt ibi diximus eft: quia verbum fubftantivum non appellat conceptus rerum explicitos, fed quidquid fignificat, fignificat, vt eft, aliter poffet falificari illud principium: *idem non potefte fimul effer, & non effer*, quia poffet effer fecundum vnum conceptum, & non fecundum alium. Imo in hac fententia omiffio actus, & actus ipfe opponuntur contradictoriè: aliter divina voluntas non effer libera libertate contradictionis, vt ipfi afirman; oppositio autem contradictoria eft inter effer, & non effer. Quod & potefte etiam explanari exẽplis

plis allatis: hac enim ratione defectus, & carentia veri, sicut & divinæ relationis, est carentia, & defectus alicuius actualitatis, & perfectionis, quamvis nec verum supra ens, neque divina relatio supra essentiam perfectionem, & actualitatem superaddat. Tandem contra prædictam solutionem potest negari, quod actus liber Dei nullam superaddat actualitatem, & perfectionem supra actum necessarium, quo Deus se ipsum amat, ut patet ex dictis in primo fundamento.

14 Tertiò fundatur nostra resolutio: namque divinus intellectus non potest carere omni positiva terminatione erga fore, vel non fore creaturarum: ergo neque divina voluntas. Antecedens patet, aliàs divinus intellectus posset non cognoscere, quæ creaturæ futuræ sint, vel non. Consequentia autem probatur: namque si divina voluntas posset manere suspensa erga fore, vel non fore creaturarum, intellectus divinus non posset non carere omni positiva terminatione erga illud fore, vel non fore: si ergo intellectus divinus carere non potest omni positiva terminatione erga illud fore, vel non fore, pariter neque divina voluntas. Probatur maior primo: namque cum cognitio positivæ futuritionis, vel non futuritionis creaturarum sit libera, non potest non divinus intellectus in eam moveri virtualiter quoad exercitium à divina voluntate; sed divina voluntas per puram suspensionem ab omni actu libero erga fore, vel non fore creaturarum movere non potest divinum intellectum, ut patet: ergo. Secundò, divinus intellectus non cognoscit, neque cognoscere potest futuritionem, vel non futuritionem creaturarum in alio medio, quam in decre

to libero divinæ voluntatis: ergo cum omiffione omnis decreti liberi impossibile est, quod, divinus intellectus cognoscat futuritionem, vel non futuritionem creaturarum.

15 Dices cum prædictis authoribus, quod quamvis divina voluntas non se determinasset circa futuritionem, vel non futuritionem aliquarum rerum possibilium; hoc tamen non impediret, quod certò Deus cognosceret illas non esse futuras; nam licèt, vt Deus cognoscat aliquid esse futurum, requiratur, quod divina voluntas habeat decretum positivum de illius futuritione; vt tamen cognoscat aliquid non esse futurum, sufficit, quod de illius futuritione nullum habeat decretum. Vnde in negatione decreti de futuritione rei posset Deus cognoscere illius non futuritionem. Quod patet fit ex eo, quod, sicut se habet concursus Dei ad extra in ordine ad existentiam rerum, ita se habet eius decretum in ordine ad illarum futuritionem; ad negationem autem existentie alicuius rei non requiritur concursus Divinæ Omnipotentie, sed sufficit concursus negatio: ergo similiter ad non futuritionem illius nullum requiritur positivum decretum, sed sufficit libera eius negatio, seu libera voluntatis suspensio.

16 Sed contra hanc solutionem infert primò, quod divina voluntas per negationem decreti nequit mouere divinum intellectum ad cognitionem liberam non futuritionis, vt diximus, vt potest vnumquodque mouet in quantum est in actu. Deinde casu, quod divina voluntas non se determinasset circa

circa futuritionem, vel non futuritionem creaturatum, creaturæ neque essent futuræ, neque non futuræ positivè loquendo: ergo neque divinus intellectus cognosceret illarum futuritionem, vel non futuritionem positivam; negativa autem non futuritione non distinguitur à possibilitate creaturarum: unde Deum cognoscere creaturas, vt negativè non futuras, est solum eas cognoscere, vt posibles, quæ cognitio necessaria est, & non libera, neque eas prout sic cognoscere potest in medio aliquo libero etiam negativo, sed solum in sua essentia tanquã in causa, vt ipsi fatentur. Neque id, quod additur, oppositum convincit: concursus enim Dei ad extra non est indifferens ad existentiam rei, & negationem illius, sed determinatum ad existentiam: unde negatio existentia terminare non potest divinum concursum, sed potius divini concursus negatio est. Decretum autem Dei indifferens est ad rei futuritionem, vel non futuritionem; aliter non posset Deus, positivè discernere non futuritionem alicuius; & sic non futuritio non consistit in negatione decreti, sed potius si sit positiva, illud exposcit, aliter erit pure negativa, & quæ nullo modo extrahit rem ab statu possibilitatis, cuius proinde cognitio non erit libera, sed necessaria.

(*)

OBIj.

OBI;CIVNTVR; ET solvuntur argu- menta.

37 **S** Ed contra nostram resolutionem obijcies primò authoritatem Divi Thomę hic art. 10. ad 2. vbi ait: *Deum ad opposita se habere in quantum velle potest hoc esse, vel non esse, sicut & nos non peccando possumus velle sedere, vel non sedere; sed nos possumus velle non sedere per liberam suspensionem omnis actus, vt nunc supponimus: ergo & Deus per liberam suspensionem omnis actus potest non velle futuritionem rerum. Respondetur, quod aliud est Deum posse velle hoc non esse, & aliud Deum posse non velle hoc esse; primū enim pertinet ad libertatem cōtrarietatis, quę in indifferentia ad velle hoc, & velle oppositum consistit; secundū verò pertinet ad libertatem contradictionis, quę consistit in indifferentia ad velle, & non velle. Igitur Divus Thomas nō ait Deum ita se habere ad opposita, quod possit non velle hoc esse, sed ita, quod possit velle hoc non esse, sicut nos possumus velle non sedere, & sic minor subsumpta est propositio nullam habens connexionem cū maiori Divi Thomę, & sic concessa maiori, & minori negatur consequentia.*

18 Secundò obijcies: Pro priori quo Spiritus Sanctus procedit, divina volūtas intelligitur suspen-
pen sa

penſa ab omni actu libero, ſiquidem pro illo priori non intelligitur terminata ad fore, vel non fore creaturarum, aliter Spiritus Sanctus ex illarum amore procederet, contra doctrinam omnium Thomiſtarum: non ergo prædicta ſuſpenſio Divinæ voluntati repugnat.

19. Respondetur: illam ſuſpenſionem eſſe pure negativam, non poſitivam: namque hæc eſt carentia actus pro priori, quo poteſt actus haberi; cum autem actus neceſſarius, qualis eſt amor, ex quo procedit Spiritus Sanctus, non poſſit non præcedere pro aliquo priori actum liberum terminatum ad creaturas, conſequenter pro illo eodem priori Divina voluntas incapax eſt exercendi actum liberum erga fore, vel non fore creaturarum, & ſic ſuſpenſio ab omni actu libero pro illo priori eſt pure negativa, non verò poſitiva, quæ ſola eſt exercitium libertatis.

20. Tertio obijcies: otioſum videri, & ſuperfluum fingere in Deo infinita decreta conditionata circa infinitas combinationes poſſibiles, quarum plures videntur abſurdæ, & nugatoriz: ſicut quod in Deo ſit decretum poſitivum, & actuale, quo poſitive velit, & determinet, quod ſi capra ſaltet, arbor non florebit, vel ſi gallus cantet, turca non converteatur, & circa ſimilia humana mentis deliria; omnia enim huiusmodi decreta otioſa videntur, & ſuperflua, cum ad nullum finem deſervire poſſint: convenientius ergo videtur dicendum, voluntatem Divinam circa huiusmodi combinationes, & futura diſparata manſiſſe ſuſpenſam, & habuiſſe circa illa duntaxat decretum negativum, ſeu liberam decreti negationem, in qua certe cognoſcat illa non eſſe futura.

21

Sed in primis hoc argumentum intendit probare prædicta decreta esse omnino repugnantia, cum tamen nulla sit terminorum implicatio, neque repugnantia ex parte obiectorum. Deinde quis vnquam doctor intellectum diuinum otiositatis notauerit in cognitione omnium illorum futurorum? Cum ergo diuina voluntas non minus infinita sit quam diuinus intellectus, non minus etiam attinget combinationes omnes eóditionatas disparatas, quamuis apud nos ridiculas. Tandem prædicta decreta non esse otiosa probant Thomistæ: tum quia sunt necessaria, vt in eis tanquam in medio Deus omnia prædicta futura cognoscatur: tum quia sunt necessaria, vt Deus erga illa exerceat suam libertatem modo perfectissimo, positivo nempe, & vitali, vt patet ex dictis.

22

Sed dices, quidquid Deus decernit, debet cadere sub certa illius intentione; sed infinitæ illæ combinationes nequeant cadere sub certa Dei intentione: namque Diuus Thomas 1. p. quæst. 7. art. 4. probat non posse dari infinitum in actu secundum multitudinem, quia infinitum non potest cadere sub certa intentione creantis: ergo. Sed respondetur Diuum Thomam solum probare non posse dari infinitum in actu secundum multitudinem, quia omnis multitudo in rerum natura existens est creata, & omne creatum sub certa intentione creantis comprehenditur, nõ enim in vanum agens aliquid operatur: ac proinde solum ex verbis Diui Thomæ colligi potest, quod infinita simul existentia non possunt cadere sub certa intentione creantis; non verò quando sunt infinita non simul existentia, sed successivè, aliàs neque haberet Deus decreta circa omnia futura absoluta, cum infini-

ta sint, vt sunt omnes operationes, & cognitiones, quas habebunt beati, & damnati per totam aeternitatem.

23 Quarto obijcies: absque vlla imperfectione potuit Dei omnipotentia à proprio exercitio creationis remanere suspensa, & similiter potuit manere suspensa Divina misericordia ab exercitio miserendi, & Divina iustitia ab exercitio puniendi, vel premiandi: ergo etiam Divina voluntas, vt libera est, potuit absque vlla imperfectione manere suspensa ab exercitio volendi. Antecedens patet casu, quod Deus nihil produxisset ad extra. Consequentia verò probatur: namque eo ipso suspensio ab omni exercitio positivo nullam dicit in suo conceptu formalem imperfectionem, aliter nedum Divinae voluntati, verum, & omnibus virtutibus Divinis repugnaret.

24 Sed hoc argumentum virget in sententia afferentium omnipotentiam esse attributum adequatè distinctum ab intellectu, & voluntate; non verò in sententia thomistarum, in qua Dei omnipotentia est ipsemet intellectus, & voluntas, vt potè in hac sententia non arguitur carentia alicuius perfectionis, ex quo omnipotentia maneat suspensa à proprio exercitio producendi: siquidem solum sequitur, quod Divina voluntas careat villo exercitio, à quo denominatur omnipotentia, nempe terminatione ad esse creaturarum. Vt autem supradiximus, idem formaliter est actus Divinae voluntatis, si vè terminetur ad esse, si vè ad non esse creaturarum, & sic si semel terminatur positivè ad non esse, quamvis non terminetur positivè ad esse, non sequitur carentia alicuius actualitatis, vel perfectionis, sed sequeretur casu, quod careret omni positiva terminatione. Et idem dicimus de Divina iustitia, & mi-

228 De Voluntate Dei

fericordia, quæ, in omnium sententia, sunt actus Divinae voluntatis: ac proinde ex illorum exercitiorum carentia solum sequitur, Divinam voluntatem carere positiva terminatione ad esse sublevationis miseriæ alienæ, à qua de nominatur misericordia, & tribuendi unicuique quod suum est, à qua denominatur iustitia; non tamen carere perfectione aliqua: siquidem non careret positiva terminatione ad oppositum, quæ formaliter est eadem, & eiusdem perfectionis.

25 Ultimo obijcies: Licet repugnet Divinam voluntatem manere suspensam erga fore, vel non fore creaturarum per omissionem omnis actus; non tamen repugnat eam manere suspensam per actum volentem positivè ipsam suspensionem ad fore, vel non fore creaturarum: ergo absolutè loquendo, quod Divina voluntas suspensa maneat erga fore, vel non fore creaturarum, nullam dicit in suo formali conceptu imperfectionem. Consequentia patet, & antecedens probatur: nam licet illa suspensio per se non possit esse volita; potest tamen à Divino intellectu iudicari conveniens, & amabilis ratione alterius, nimirum, exercitij Divinae voluntatis, vel ob alia motiva, in quo implicatio non est. Et potest exemplificari in permissione peccati, quæ in prædestinatis est effectus prædestinationis ipsorum volita à Deo ratione maioris boni eorum, ut fert communis Theologorum opinio; sed permissio peccati est suspensio gratiæ requisitæ ad non peccandum: ergo.

26 Hac via noster Lezana conatur conciliare sententiam asserentem, Divinam voluntatem potuisse manere suspensam ab omni positiva terminatio-

stione ad fore, vel non fore creaturarum, cum sententia asserente non potuisse manere suspensam ab omni actu libero. Et respondent aliqui ex thomistis negando Deum posse velle prædictam suspensionem, quia hæc, iuxta dicta, includit in suo formali conceptu imperfectionem, nempe, carentiam melioris exercitij erga fore, vel non fore creaturarum. Quod, & confirmari potest, ex quo intellectui Divino nedum repugnat suspensio per omissionem omnis positivæ terminationis circa fore, vel non fore creaturarum, verum, & per cognitionem prædictæ suspensionis: ergo à simili. Sed contra hanc solutionem potest non leviter argumentari ex dictis: siquidem in eo casu licet Divina voluntas careret omni positiva terminatione erga fore, vel non fore creaturarum, non tamen careret absolutè omni positiva terminatione: siquidem non careret positiva terminatione erga suspensionem ipsam: ergo neque careret perfectione aliqua, vel actualitate, quippè ut diximus ille actus esset idem formaliter cum actu positivè terminato ad fore, vel non fore creaturarum: quia Divina voluntas sub eadem ratione vult omnia, quæ liberè vult; qua etiam ratione non careret perfectione aliqua, vel actualitate, licet careret omni positiva terminatione erga esse creaturarum, à qua denominatur omnipotentia, quia esset in ea altera positiva terminatio ad non esse illarum: non ergo prædictus actus erga suspensionem circa fore, vel non fore creaturarum, aliquam in suo formali conceptu includeret imperfectionem, & ita non est cur Deo repugnare possit.

tum, quò Deus velit prædictam suspensionem repugnare non ex allato capite, quia nempe careret Divina voluntas in eo casu perfectione aliqua, vel actualitate; sed quia prædictus actus involuit cōtradictoria simul. Quod patet ex eo, quod, Deum velle positivè suspensionem erga fore creaturarum, est positivè velle ipsum non fore creaturarum: ergo implicatorium est Deum posse velle positivè suspensionem erga fore, vel non fore creaturarum; siquidem iam tunc positivè vellet, & non vellet, non fore creaturarum: vellet, quia positivè vellet suspensionem erga fore; & non vellet, quia positivè vellet suspensionem erga non fore. Quod autem velle positivè suspensionem erga fore, sit velle positivè ipsum nõ fore, probatur exemplo allato: namque Deum positivè velle suspensionem erga gratiam efficacem requisitam ad non peccandum, est Deum velle positivè subtrahere prædictam gratiam, seu gratiam non conferre: vnde in prædicto acta permissio activa peccati, iuxta Thomistas, cōsistit. Similiter Deum positivè velle omissionem electionis aliquorum ad gloriam, non est aliud quam positivè velle non eis tribuere gloriam: hinc reprobatio negativa, quæ in exclusione à gloria in ratione doni indebiti consistit, ponitur à Thomistis non in omissione electionis ad gloriam, ut ponit Scotus, sed in voluntate efficaci, & positiva non conferendi gloriam: à simili ergo.

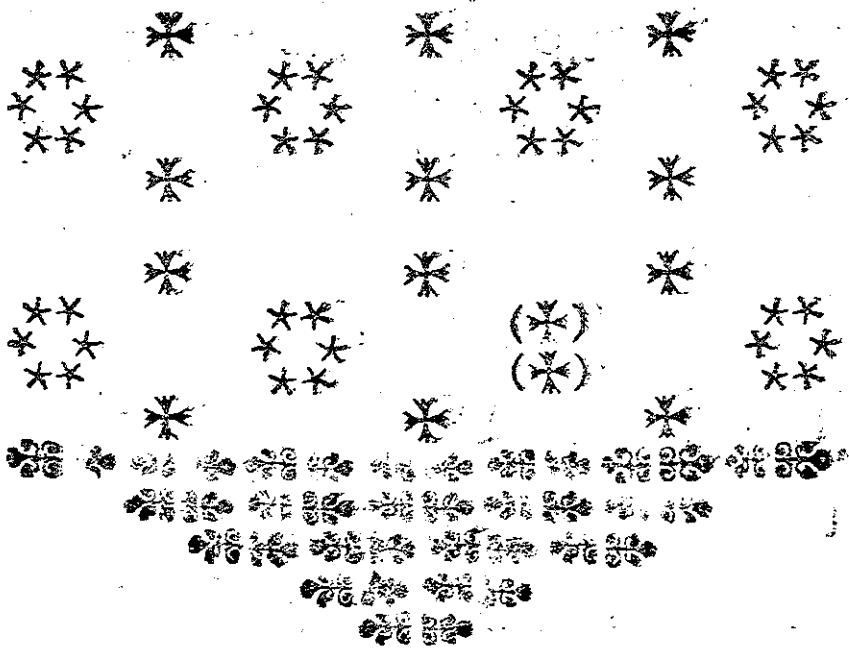
28 Dices Deum velle positivè suspensionem gratiæ efficaciis, esse positivè non illam conferre indirectè, non verò directè, & idem est de alio exēplo. Sed contra est: namque, iuxta Thomistas, in voluntate positiva suspensionis gratiæ, permissio activa peccati

peccati consistit; at, iuxta Thomistas, permissio activa peccati est actus, quo Deus vult positivè subtrahere gratiam efficacem, seu illam non conferre: ergo Deum positivè velle suspensionem gratiæ efficacis; est nedum indirectè, sed etiam directè velle non conferre gratiã efficacem. Similiter, iuxta Thomistas, in voluntate positiva omisionis electionis aliquorum ad gloriam consistit reprobatio negativa; at reprobatio negativa etiã iuxta Thomistas, est actus, quo Deus positivè vult eis non conferre gloriam: ergo Deum velle positivè omisionem electionis aliquorum ad gloriam est nedum indirectè, sed etiam directè velle eis positivè non conferre gloriam, & consequenter Deum positivè velle suspensionem erga fore creaturarum erit etiam positivè velle non fore creaturarum. Ex quibus patet ad exemplum concedendo Deum positivè posse, & de facto velle suspensionem gratiæ efficacis, quia ex hoc non sequitur velle, & non velle gratiam efficacem; cum tamen ex quo velit positivè suspensionem erga fore, & non fore creaturarũ sequatur velle, & non velle positivè ipsum non fore, quod implicatorium est.

29 Quod si admitatur Deum posse velle positivè suspensionem circa fore, vel non fore creaturarum, utpote illa suspensio est Deo libera: hinc validissimè nostra resolutio roboratur contra sententiam asserentem, Diuinam voluntatem potuisse manere suspensam erga omnem positivam liberam terminationem; nanque tunc sic argumentor: ergo potuit Diuina voluntas manere suspensa nedum circa fore, vel non fore creaturarum, verum, & erga suspensionem ipsam circa fore, vel non fore creaturarum, &

& sic maneret suspensa, iuxta sententiam oppositam; at hæc suspensio est Deo prorsus impossibilis: ergo saltem Divina voluntas non potuit manere suspensa ab omni positiva libera terminatione, nempe, circa suspensionem ipsam. Maior patet, namque Divina voluntas potuit iuxta sententiam contrariam, manere suspensa erga omne illud, quod positivè liberè velle potuit; sed velle potuit positivè ipsam suspensionem circa fore, vel non fore creaturarum, ut supponimus: ergo eam non velle positivè, esset erga eam manere suspensam, sicut esset manere suspensam circa fore, vel non fore creaturarum, non velle positivè ipsum fore, vel non fore illarum. Minor verò aperte ostenditur, namque tunc casus verificarentur pariter de Divina voluntate duo contradictoria: ergo prædicta suspensio est Deo prorsus impossibilis. Consequentia patet, & antecedens probatur: namque tunc casus verificarentur de Divina voluntate, quod esset suspensa erga fore, vel non fore creaturarum, aliunde de illa verificaretur, quod non esset suspensa circa fore, vel non fore creaturarum: ergo verificarentur de Divina voluntate duo contradictoria. Consequentia patet, & antecedens, quoad primam partem supponitur. Quoad secundam probatur: namque tunc Divina voluntas maneret suspensa erga suspensionem circa fore, vel non fore creaturarum; sed hoc est non manere suspensam circa fore, vel non fore creaturarum: ergo tunc non maneret suspensa circa fore, vel non fore creaturarum. Patet minor, utpote suspensio Divinæ voluntatis erga aliquod obiectum, infert carentiam illius, sicut suspensio circa fore, vel non fore creaturarum infert carentiam

carentiam ipsius fore, vel non fore illarum: suspensio ergo Divinae voluntatis erga suspensionem circa fore, vel non fore creaturarum infert carentiam suspensionis circa fore, vel non fore illarum. Unde tandem infertur nec Divinam voluntatem posse positivè velle suspensionem circa fore, vel non fore creaturarum, nec posse manere suspensam erga illam: quipè ex utraque parte sequuntur duo contradictoria. Unde arguitur talem suspensionem circa fore, vel non fore creaturarum esse chimericam, & Divinae voluntati repugnantem. Sic argumentatus fui in quoddam publico Gymnasio, nec solutionem intellexi.



EDVBIUM VI.

& antonomasticum inter Doctores Societatis, & Thomistas.

AN DEVS CONCVRRAT AD ACTVS NOSTROS LIBEROS per decretum ab intrinseco indifferens, & inefficax, vel per decretum ab intrinseco efficax, & determinatum?

VBI PER TRES RESOLUTIONES impugnatur decretum ab intrinseco indifferens: Fundatur efficacia eius intrinseca: Concordatur libertas creata cum efficacia intrinseca Divini decreti: Ac tandem argumentis Novissimorum Doctorum Societatis fit satis.

S Vpposito Deum simul, & immediatè eū voluntate creata concurrere ad actus nostros liberos, vt omnes fatentur, Durando excepto, & liberum Dei concursum non posse non precedere ex parte Dei decretum liberum, quo illum concursum velit, inquirunt theologi, an hoc decretum sit ab intrinseco indifferens, & inefficax, vel efficax, & determinatum? Quod pariter inquirunt de ipso divino concursu, & auxilio preuenienti, vnde indifferenter de his loquemur. Cum enim per decretum præparet Deus concursum Diuina Omnipotentia, si illud est indifferens, non potest non concursus, vel auxilium esse indifferens, vel si est efficax, & determinatum, non potest non ex se deriuare concursum, & auxilium ex se, & ab intrinseco efficax, & determinatum.

2. Esse ab intrinseco indifferens, & inefficax tenent communiter Jesuitæ: quia aliter creatam libertatem componere cum diuino decreto non possunt, vtpote voluntas non potest actum à diuina voluntate efficaciter prædefinitum omittere. Vnde dicunt prædictum decretum esse indifferens ad vtrumque libertatis extremum, quo Deus constituit sub nostra libertate suum concursum actuale, applicando omnipotentiam ad concurrendum cum nostra voluntate ad omne illud, ad quod ipsa pro sua se verterit indifferenter. Hinc consequenter dicunt, quod tota determinatio huius diuini decreti est penes voluntatem humanam; siquidem humana voluntas pro libito suo potest hoc decretum indifferens determinare, vt potius ad consensum, quam ad dissensum, & etiam ad dissensum,

sum, potius quam ad consensum divina omnipotentia concurrat.

3

Disident tamen in explicando tendentiam huius decreti applicantis omnipotentiam, præparantisque diuinum illius concursum. Namque aliqui docent consistere in hoc decreto: *decerno quod Petrus eliciat consensum præceptum, vel disensum prohibitum.* Alij dicunt consistere in hoc decreto: *Volo concurrere cū creatura, si se determinaverit.* Nempè ad amorem, si se determinauerit ad amorem: vel ad odium, si se determinauerit ad odium. Alij dicunt consistere in hoc decreto: *Volo concurrere cum creatura ad quodcumque ipsa se determinauerit.* Alij dicunt consistere in hoc decreto: *Volo inefficaciter opus creature; efficaciter tamen nolo, quod fiat me non concurrente.* Alij dicunt consistere in decreto, quo Deus vult ne deficiat ex parte sua concursus ad actum liberum. Alij dicunt consistere in quadam obligatione moralitatis orta ex decreto, quo Deus se voluit obligare ad concurrendum cum causis secundis iuxta illarum inclinationem, propensionem, & libertatem. Alij dicunt consistere in decreto, quo Deus vult semiefficaciter concurrere cum creatura ad actum bonum, & pure inefficaciter ad actum malum. Alij dicunt consistere in hoc decreto: *Volo, ut, quatenus est ex me, non deficiat actus odij, ut iura libertatis non infringam, quamvis actu vellem à voluntate non esse.* Ad amorem verò, & eius omissionem, etiam instante præcepto, hoc decreto: *Volo, ut, quatenus est ex me, non deficiat omisio amoris Dei.* Alij dicunt consistere in decreto, quo Deus vult excludere quælibet necessitatem positivam ad aliquod ex extremis libertatis. Alij tandem dicunt consistere in decreto, quo Deus vult ce amat concursum ad actum bonum, & carentiam omnis impedimen-

Dubium VI.

237

dimenti ad actum malum. Omitto alios modos, quos ex cogitauerunt Doctores Societatis, & latè refert Pater Iunius sect. 7. cap. 2. qui vel dicunt omnipotentiam à Deo applicari per se ipsam, absque aliquo actu diuinæ voluntatis; cum tamen præparatio diuini concursus non possit non esse Deo libera, & voluntaria. Vel dicunt omnipotentiam applicari per volitionem principij remoti, vel per volitionem efficacem, vel inefficacem solum libertatis in actu primo. Quo in casu Deus non applicabit omnipotentiam immediatè ad ponendum consensum, & multo minus per volitionem principij remoti, cum istud remotius se habeat ad consensum. Solum ergo loquimur in præsentibus constituentibus applicationem proximam, & immediatam Diuinæ Omnipotentia ad consensum, in decreto intrinsecè indifferenti; ita tamen, quod ex vi illius Diuinæ Omnipotentia ad eum maneat connexa, & coniuncta cum voluntate creata, vt hac operante, illa necessario cooperetur, & concomitetur illius operationem, eo ferè modo, quo voluntate operante supernaturalem Dei dilectionem, habitus charitatis necessè est, vt etiam operetur.

4 Sententia tamen opposita est omnium Thomistarum asserentium repugnare Deum per decretum indifferens concurrere ad actus nostros liberos; sed tale decretum esse ab intrinseco efficax, & prædeterminatiuum. Triplex ergo in præsentibus dubio versatur difficultas: prima procedit erga indifferentiam intrinsecè diuini decreti: secunda erga eius intrinsecè efficaciam: tertia erga concordiam libertatis creatæ cū efficacia intrinseca diuini decreti: & tandem obij-

ciemus argumenta, quæ nouissimè excogitata sunt
à recentioribus Societatis.

RESOLVTIO I.

Repugnat Deum ad actus nos-
tros liberos concurrere per
decretum ab intrinseco
indifferens,

FVNDAVENTVM I.

Quo impugnantur omnes modi
relati, quibus constituitur
prædictum decre-
tum.

FVndatur primò impugnando omnes præ-
dictos modos, quibus aduersarij eius tē-
dentiam definire, & explicare conten-
dunt. Et quidem primus, qui est Patris
Moli-

Molinæ afferentis consistere in hoc actu: *Decerno, quod Petrus eliciat consensum præceptum, vel dissensum prohibitum;* ab omnibus recentioribus Societatis rejicitur; namque illud decretum ex ipsis terminis divinam bonitatem dedecere existimant, quia planè concedit Deum prosequi peccatum affectu disiunctivo.

6 Secundus verò modus, qui est Patris Suarez afferentis consistere in hoc decreto: *Volo concurrere cum creatura, si se determinaverit;* Nempè ad amorè, si se determinaverit ad amorè; vel ad odium, si se determinaverit ad odium, impugnatur primò: quia incidit in idem inconueniens: nam si Deus vellet concurrere cum creatura ad peccatum, si creatura se determinaverit ad illud, eo ipso vult inefficaciter, & conditionatè existentiam peccati. Supposito ergo, quod Deus non vult, neque potest velle etiam in efficaciter peccatum, illud decretum est Deo impossibile. Probatior maior: Namque adhuc in istius authoris sententia concursus diuinus identificatur cum actu peccati, sicut & cum concursu creaturæ: ergo per idem est Deum velle existentiam sui concursus in actum peccati, ac velle existentiam peccati.

7 Secundò: huiusmodi decretum, utpote contingens, & liberum non potest habere obiectum necessarium; sed prædicto decreto, iuxta hunc modum dicendi, assignatur obiectum necessarium. Ergo. Patet minor, utpote concurrere Deum cum creatura ad amorè, si ipsa se determinet ad amorè, necessarium est; aliter posset creatura sine Dei concursu se determinare, & amare. Imo tale decretum esset omnino inutile: inutile namque est illud decretum, quo Deus para-

paratur facere, quod non potest non facere. Ac tandem, vt dixi in huius authoris, & ceterorum sententia, concursus diuinus, determinatio voluntatis, eiusque consensus identificantur: ergo per idem esset Deum dicere: *Volo concurrere cum creatura ad amorem, si ipsa concurrerit*, ac dicere: *volo concurrere cum creatura ad amorem, si ego concurrero ad amorem.* Quod decretum haud dubium, quod Deo dedecens sit.

8 Tertius modus aliorum afferentium consistere in hoc decreto: *Volo concurrere cum creatura ad quodcumque ipsa se determinauerit, siue bonum, siue malum;* quo in sensu aliqui explicant præcedentem sententiã Patris Suarez, impugnatur primò ex eodem inconuenienti: quia si Deus disiunctivè vellet concursum ad ad actum bonum, vel malum, eo ipso, quantum est ex se, vellet existere alterum ex illis concursibus, proindeque vellet, quantum est ex se, existere actionem bonam, vel malam; Deo autem repugnat velle, adhuc disiunctivè, existere actionem bonam, vel malam; aliter cum voluntas disiunctiva ad impleatur per positionem cuiuslibet ex extremis vagè amatis, iam voluntas Dei posset ad impleri per positionem actionis peccaminosæ; quod absurdum est.

9 Deinde impugnatur: nam vel per illud decretum Deus vult omnia extrema libertatis, nempe tam contrarietatis, quàm contradictionis, vel solum vult extrema contrarietatis? Si hoc secundum: Ergo Deus per hoc decretum non vult omissionem liberã voluntatis etiam in efficaciter, & indifferenter, seu disiunctivè; vnde sequitur hanc esse omnino præter Dei intentionem, neque cadere sub illius providentia. Imo cum

zum in illo casu, vt dicunt, tale decretum esset necessa-
rio connexum cum aliquo ex extremis positivis vagè,
& indeterminatè, voluntas creata, supposito illo decre-
to, & in sensu composito illius, non posset liberè omit-
tere. Si verò dicatur primum: Sequitur illud decre-
tum non esse, quo Deus vult determinatè concurrere
cum creatura, sed quo indifferenter vult concurrere,
vel non concurrere; concursus enim Dei identificatur
solum cum extremo positivo.

IO Propter hoc alij asserunt prædictū decretū
esse, Quo Deus vult indifferenter concurrere, vel non concurre-
re cum creatura. Sed sanè hoc decretum non est appli-
catio omnipotentia; namque hæc solum applicatur ad
concursum, non ad carentiam concursus. Deinde præ-
dictum decretum non potest esse contingens, & libe-
rum, sed necessarium; sicut & obiectum prædictum ne-
cessarium est: est enim necessarium Deum concurrere,
vel non concurrere cum creatura.

II Sed dices, quod licet decretum illud
sit necessarium per comparisonem ad cōcurrere, vel
non concurrere vagè, & indeterminatè; est tamen con-
tingens per ordinem ad concurrere determinatè, vel
ad determinatè non concurrere. Cuius potest poni
exemplum in nostra doctrina iuxta dicenda de consti-
tutio decreti liberi Dei: ibi enim dicimus, quod in
sententia, quod diuina voluntas non potuit manere
suspensa, non inuenit admittere actum Dei libe-
rum adæquatè virtualiter distingui ab actu Dei ne-
cessario: namque, licet tunc decretum Dei per compa-
rationem ad fore creaturarum determinatè, vel deter-
minatè ad non fore esset defectibile, & contingens,
Hh esset

esset tamen necessarium, & indefectibile per comparisonem ad fore, vel non fore vagè, & indeterminatè. Stat ergo decretum Dei esse necessarium erga concurrere, vel non concurrere vagè, & indeterminatè, & esse liberum, & contingens erga utrumque illud extremum determinatè.

12 Sed contra est. Nam in illo casu omnes admittunt Deum velle determinatè fore præ non fore creaturarum, vel vice versa non fore præ fore. Et sic quid mirum, quod decretum illud sit defectibile, & contingens per comparisonem ad fore determinatè, vel determinatè ad non fore; sicut enim voluit determinatè fore, potuit velle determinatè non fore. In nostro tamen casu Deus per decretum illud indifferens, neque vult determinatè concurrere, neque determinatè non concurrere, sed indifferenter concurrere, vel non concurrere; ac proinde solum vult ea extrema sub disunctione vaga, quæ, quia est inter extrema contradictoria, non potest non esse necessaria.

13 Quartus modus aliorum assertentium consistere in hoc decreto: *Volo inefficaciter opus creaturæ efficaciter tamen nolo, quod fiat me non concurrente*, etiam impugnetur, & quidem prima pars: nãque vel Deus vult inefficacitè solum opus bonum creaturæ, vel etiam malum? Si hoc secundum: Sequitur idem inconueniens, quod in præcedentibus modis. Si verò primū: Hic modus non explicat tendentiam, & applicationè, qua omnipotentia præparatur ad concurrentium cum creatura ad peccatum. Secunda verò pars impugnetur etiam, ex quo ponit in Deo decretum de eo, quod non fiat id, quod impossibile est fieri; est enim impossibile

Sed non esse in conveniens patet ex quo taliter concurrere, quod possit non concurrere, pertinet ad illius dominium, sicut ad supremam potestatem supra causas secundas, & illarum operationes, & effectus.

19 Sextus modus aliorum indifferentium consistere in decreto, quo Deus vult semiefficaciter concurrere cum creatura ad actum bonum, & pure inefficaciter ad actum malum, impugnatur primò: quia hic modus non cohæret cum communi doctrina Societatis; quippe omnes uniformiter docent divinum decretum indifferens non determinari ex Dei voluntate, sed ex nostra; illa autem semiefficacia ad actum bonum, & non ad malum aliqua determinatio est, sicut si esset omnino efficax esset omnino determinatum; cum ergo illa semiefficacia non sit à nostra voluntate, aliter in sensu composito illius non posset voluntas elicere actum malum, necessariò infertur, quod sit à Deo, & consequenter, quod provt à Deo exeat aliquo modo determinatum, neque omnis eius determinatio sit à creatura.

20 Secundò: nam per illud decretum, vt dicunt, Deus subijcit, vel subordinat omnipotentiam voluntati creatæ, vt ea vtatur iuxta suam libertatem, & indifferentiam: ergo illius indifferentia commensurari debet cum indifferentia voluntatis creatæ; at hæc non maior est ad actum malum, quam ad bonum, sed æqualis ad vtrumque: ergo, & indifferentia decreti debet esse æqualis ad actum malum, atque ad actum bonum; proindeque respectu vtriusque debet esse, vel semiefficax, vel inefficax. Imo vel per illud decretum Deus conatur voluntatem creatam potius elicere actum bonum, quam malum, vel non? Si hoc secundum

Vndè habet decretum illud, quod sit semiefficax respectu actus boni, & non respectu actus mali? Si primum: ergo per illud decretum non vult Deus concurrere iuxta ipsius indifferentiam, & libertatem; namque ista æque potest conari actum malum, sicut actum bonum; sicut & æque indifferens est ad vtrumque.

21

Tertio: per illud decretum, vt dicunt, Deus voluntatem creatam constituit proximè potentem, & expeditam ad exercitium suæ libertatis; at voluntas sic per Divinum decretum constituta, & expedita non est magis potens, & expedita ad actum bonum, quàm ad malum, sed æque expedita, & potens ad vtrumque: ergo quia prædictum decretum non magis inclinat ad actum bonum, quàm ad malum. Ac tandem prædictum decretum reiicitur, ex quo non renuit concedere Deum velle inefficaciter peccatum; vndè iuxta ipsos, infertur Deum absque vlla imperfectione posse illud velle efficaciter, si semel efficacità decreti non opponitur cum libertate, vt prædicti Authores permittunt, dum contra Thomistas probant prædeterminationem ad actum peccati facere Deum Authorem peccati.

22

Septimus modus asserens consistere indecreto hoc: *volo, vt, quatenus est ex me, non deficiat actus odij, vt iuxta libertatis non infringam, quamvis actu vellem à voluntate non esse; ad amorem verò, & eius omissionem, etiam instante præcepto: volo, vt, quantum est ex me, non deficiat omisio amoris Dei;* quo in sensu explicat Pater Oviedo primo phisicorū, punto 40. §. 4. sententiam præcedentē, reiicitur ex dictis, & quidem prima pars: nam Deum velle, quod non deficiat odium, quantum est

bile creaturam operari sine concursu Dei; quod est ridiculum.

14 Quintus modus asserentium confiteri in decreto, quo Deus vult ne deficiat ex parte sua concursus ad actum liberum, impugnatur ex eo, quod explicat idem per idem: utpote per idem est dicere Deum velle ne deficiat ex parte sua concursus ad actum liberum, ac velle omnipotentiam applicare ad concurrendum cum creatura ad actum liberum; de cuius applicatione, & præparatione in præsentî inquirimus, in quo consistat?

15 Nisi forte hic modus dicendi coincidat cum quinto modo, quem sequitur Alarcon de scientia Dei disp. 5. cap. 8. asserens prædictam applicationem omnipotentiz consistere in quadam obligatione morali orta ex decreto, quo Deus se voluit obligare ad concurrendum cum causis secundis iuxta illarum inclinationem, propensionem, & libertatem. Quod decretum, ait, esse efficax; namque ex illo oritur aliud decretum, quo Deus hic, & nunc concurret cum causa secunda ad suos effectus. Quod secundum decretum includitur in promissione Dei, & est quasi indifferens, quo in actu primo applicatur omnipotentia ad amorem, & odium cum subordinatione ad voluntatem creatam, in cuius potestate, & non Dei est amor, vel odium, supposito decreto.

16 Sed iste modus impugnatur primò ex dictis: namque tandem reducit applicationem omnipotentiz ad decretum indifferens, quo applicatur omnipotentia ad quodcumque voluntas creata se determinaverit, siue bonum, siue malum. Secundo nam de

illo decreto, quo liberè se obligauit, inquiri, quod habet connotatum? Namque non est amor determinatè, non determinatè odium, non vnum, vel aliud vage; ut pote tale connotatum debet esse aliquid, quod in rerum natura existat; decretum enim existere nequit nō existente eius connotato; illud autem disiunctum in rerum natura existere non potest, nam in rerum natura, vel est amor determinatè, vel determinatè odium: chimericum ergo est illud decretum. Quia ratione iste author rejicit decretum conditionatum Parris Suarez, & indifferens aliorum: quia ut existat amor determinatè præ odio, tam decretum conditionatum, quam indifferens absolutum insufficientis est.

17 Secundò: quia supposito primo decreto, aliud secundum omnino est inuile, namque posito decreto quo Deus se obligat ad concurrendum cum creatura, iuxta illius libertatem, eo ipso, manet Deus determinatus, diuinaque omnipotentia præparata, & applicata ad concurrendum cum secunda causa ad amorem, si ipsa se determinauerit ad amorem, vel ad odium, si ipsa se determinauerit ad odium.

18 Ac tandem rejicitur iste modus, ex quo applicationem omnipotentia constituit in aliquo non necessario, ut Deus concurrat cum causa secunda, iuxta illius libertatem: ut potè neque ad hoc est necessaria promissio, neque obligatio ex promissione orta; illudque secundum decretum pariter Deus habere poterit nulla promissione, vel obligatione præcedente, ut videtur per se euidens. Dices, illud decretum esse necessarium, quia sine illo taliter Deus concurreret, quod posset non concurrere; quod inconueniens est.

Sed

est ex se, est velle, quantum est ex se, quod odium existat; ut potè idem est obiectum non deficere, ac odium existere: idem ergo erit Deum velle, quantum est ex se, odium non deficere, ac velle, quantum est ex se, odium existere; & sic non vitat inconveniens, quod sententia præcedens vitare intendebat. Eodem modo refutatur quantum ad secundam partem; nam Deum velle, quantum est ex se, non deficere omissionem amoris Dei, etiam instante præcepto, est velle, quantum est ex se, omissionem amoris Dei existere, etiam instante præcepto, cum omissionem non deficere, sit omissionem existere, & sic etiam infertur Deum, quantum est ex se, velle omissionem peccaminosam.

23 Octavus modus asserens, *magis caute*, consistere in decreto, quo Deus vult excludere quamlibet necessitatem positivam ad aliquod ex extremis libertatis, quem alijs reiecit, sequitur primarius Complutensis Herrera de prædest. quæst. 8. sect. 3. num. 53. quo, & in hac tempestate Iesuitæ complutenses insultant; ipsum que explicat sic: Deus potest positivè necessitare ad amorem ponendo physicam qualitatem in voluntate conexam cum consensu, vel etiam concipiendo liberè aliquod decretum efficax consensus omnino independens à consensu; cum enim sit necessitas illius, quod decernit, minime que consensui, aut dissensui subdatur, erit necessitas inevitabilis. Dicit ergo omnipotentiam non indigere alia sui applicatione, quam exclusione, tum prædeterminationis, tum decreti efficacis ab illo extremo omnino independentis. Qui modus rejicitur primò ex quo sequitur Deum pari

248 De Voluntate Dei

pari modo, & absque vlla differentia applicare suam omnipotentiam ad actum bonum, atque malum: siquidem & vtriusque pariter excludit necessitatem; vnde vel vtriusque debet dici author, vel vtriusque purè permissor; & sic non vitat inconueniens, quod in cæteris modis, de quo infra dum ex professo prouabimus hoc inconueniens sequi expositione decreti indifferentis, vbi huius authoris responzionem, etiam ex professo impugnabimus.

24 Secundò, & non minus vrgenter impugnatur: Nam si per decretum excludens necessitatem ad aliquod ex extremis libertatis, sufficienter applicatur omnipotentia ad concurrendum cum creatura, sequitur etiam sufficienter applicari per carentiam decreti necessitantis, in sententia admittente puram omissionem liberam Deo; at hoc iste author non admittit: Ergo. Probatur sequela: namque in isto modo dicendi, vt voluntas liberè se determinet ad aliquod ex extremis suæ libertatis, non aliam applicationem omnipotentie exigit præter eam, quæ omne excludit impedimentum; at per carentiam omnis decreti necessitantis omne prædictum excluditur impedimentum: ergo.

25 Huic argumento non aliam adhibet solutionem iste author, quam sub lite esse inter ipsos an prædicta applicatio omnipotentie consistat in voluntate positua, vel in pura carentia decreti. Addit tamè probabilius eis esse repugnare Deo puram omissionem liberam, quæ propter exclusio decreti necessitantis erit aliud posituum decretum, quo fiet Deum non negativè, sed positivè suam omnipotentiam applica-

plificare. Sed in primis argumentum iuxta hunc auctorem, convincit casu, quo esset Deo possibilis pura omisio libera, quod, & esse probabile in societatis schola fateretur.

26

Deinde licet ita sit, quod Deus non possit necessitatem illam excludere per puram omissionem; hoc tamen est certum, applicationem omnipotentia per exclusionem predicta necessitatis, non exigere illud decretum; namque hæc æque exhibetur, sive per hoc, quod Deus velit positivè omne impedimentum excludere ad aliquod ex extremis libertatis; sive per hoc, quod Deus non velit aliquod impedimentum adesse ad aliquod ex extremis libertatis. Unde si per possibile, vel impossibile Deus nullum haberet decretum erga predictam exclusionem, dummodo non haberet oppositum, omnipotentia, iuxta hunc modum dicendi, maneret parata ad indifferenter concurrendum cum creatura siue ad bonum, siue ad malum; sicut hæc maneret expedita, sicut & non impedita ad indifferenter concurrendum ad bonum, & ad malum, sicut & ad hunc actum, & ad illum. Quod declaratur exemplo omissionis adimpletionis præcepti, quæ, quia ex proprio, & formali conceptu est carentia actus, essentialiter, & ex proprio formali conceptu nõ petit, ut existat, actum voluntatis, licet ex alio capite, quia voluntati creatæ pura omisio libera possibilis non est, existere non possit absque actu, qui sit eius causa, vel occasio. Econtra tamen: quia applicatio potentia exequutiua creatæ in positivo actu voluntatis consistit, qui dicitur usus activus, talis applicatio nedum existere, verum neque intelligi potest absque predicto actu.

27

Tandem impugnatur prædictus modus, ex quo licet applicationem omnipotentiae constituat in positivo decreto, quo Deus vult à voluntate creata omnem necessitatem, seu impedimentum excludere ad aliquod ex extremis libertatis; non tamen, quo Deus velit cum creatura concurrere, seu concursum omnipotentiae præparare ad concurrendum cum illa. Quod esse falsum sic ostenditur primò: namque vel est inconueniens Deū velle concurrere cum creatura ad actus liberos, vel non? si hoc secundum: ut quid refugit concedere decretum applicativum omnipotentiae esse decretum, quo Deus nedum velit excludere necessitatem, verum, & cum creatura concurrere? nam, ut cæteri auctores dicunt, Deus potest velle concurrere cum voluntate iuxta ipsius libertatem, & indifferentiam, proindeque nullum inferendo, seu inducendo impedimentum ad aliquod ex extremis libertatis.

28

Si autem sequitur aliquod inconueniens, erit illud commune: nempe, Deum velle concurrere ad actum malum; velle enim concurrere ad actum bonum inconueniens non est. Imò ipse eatenus quasi. 8. de prædestin. sect. 1. num. 7. Deum constituit auctorem boni, non verò mali: quia in malum influit præter intentionem, in bonum verò influit iuxta inclinationem propriam: ad minus ergo applicatio omnipotentiae ad concurrendum cum creatura ad actus bonos debet fieri nedum per decretum excludendi necessitatem ad aliquod ex extremis libertatis; verum, & per positivam voluntatem concurrendi cum illa ad prædictos actus; aliter etiam concursus in actum bonum

ñum erit Deo involuntarius, & fortuitus, sicut & præter intentionem. An verò inconueniens sit Deum velle concurrere ad actum malum, infra declarabimus.

29 Secundò: nam inde sequitur pariter necessarium non esse decretum, quo Deus præparet omnipotentiam ad concurrendum cum causa naturali, v. g. igne, volendo cum illa concurrere, & decernendo productionem effectus; sed sufficere Deum per positivum decretum excludere impedimentum ad illius operationem, nempe ad comburendum, quod credo prædictum authorem non admissurum: est tamè certum cæteros huius sententiæ sequaces illud non admistere. Sequela probatur à fortiori: nam si non obstante, quod voluntas sit libera, proindeque indifferens, & non determinata ad aliquam operationem, Deus suffieienter applicat omnipotentiam ad concurrendum cum illa per hoc, quod excludat omne impedimentum ad aliquod ex extremis libertatis, quanto melius poterit sic Deus applicare omnipotentiam ad concurrendum cum igne, qui ex se determinatus est ad comburendum.

30 Confirmatur: cum illo decreto excludendi necessitatem, & impedimentum, vt ignis comburat, non potest componi carentia combustionis; namque hæc esse non potest ex determinatione ignis, qui liber non est ad comburendum; neque ex determinatione Dei, qui in vi illius decreti supponitur volens non impedire operationem, seu combustionem. E contra: autem cum illo decreto excludendi necessitatem, & impedimentum, vt voluntas eliciat amorem, componitur carentia amoris: ergo potiori titulo

lo intelligitur omnipotentia applicata, & parata ad concurrendum cum causa naturali per illud decretum, quàm ad concurrendum cum causa libera: Si ergo hoc non obstante illud decretum non est sufficiens parare, & applicare omnipotentiam ad concurrendum cum causa naturali, à fortiori neque ad concurrendum cum causa libera. Explicatur amplius, ex eo posito illo decreto ex parte Dei, esset omnipotentia sufficienter applicata ad concurrendum cum causa libera, quia hæc ex sua innata libertate est indifferens ad amorem, & odium, proindeque potens se determinare ad amorem præ odio, si non impediatur; at ignis ex sua natura est determinatus ad comburendum, si non impediatur: ergo potiori iure, vt comburat non indiget nisi exclusionem impediementi.

31 Huic argumento, quod sibi non obiecit Pater Herrera, Cæteri authores huius sententiæ sequaces respondent: quod, quia, etiam si concedatur decretum, quo Deus velit positivè concurrere cum causa naturali, nullum sequitur inconueniens, & aliàs perfectiorem arguit providentiam erga operationes naturales, propterea tale decretum negandum non est. Si autem concedatur decretum, quo Deus velit positivè concurrere cum causa libera, sequitur inconueniens, nempe everfio libertatis; proptereaque decretum tale admitti non potest respectu causæ libere.

32 Sed melius dicerent inconueniens esse Deum æque volitutum actum bonum, & malum, & veriisque esse authorem, vel permissorem; nanque everfio libertatis purè sequitur in eorum sententia ex
decre-

decreto ab intrinseco efficaci, non verò ex decreto inefficaci, quo Deus solù vult indifferenter concurrere ad amorem, vel odium. Ex perfectione autè Divinæ providentiæ, quæ erga res naturales est cùm illo decreto potius arguitur simile decretum fore erga causas liberass, utpote creatura, quo perfectior est, perfectiorem exigit providentiam in Deo; vndè Philosophus in 1. hæthico. docet, quod Deus magis curat de his, quæ dirigunt illum. Et Divus Thomas. 3. contra Gentes, cap. 64. ratione 9. & cap. 89. & 90. ex maiori perfectione substantiarum intellectualium probat electiones humanas, & actus liberos potiori iure subijci Divinæ providentiæ, quam operationes naturales.

33 Nonus modus asserens, non minus cautè, consistere in decreto; quo Deus vnicè amat concursum ad actum bonum, & carentiã omnis impedimenti ad actum malum; ita tamen, ut in illum concursum solùm tendas quantum est ex se, & relinquendo eius determinationem voluntati, in carentiã autem impedimentorum tendat efficaciter, eum inducendo: què novissimè tenet RR. Thyrsus Primarius Salmanticensis de scientia Dei, disp. 11. sect. 2. num. 15. ea parte, qua negat Deum velle, & amare sui concursum in peccatum, impugnabitur latè infra. Quo ad præsens tamen impugnatur ex dictis contra modum præcedentem; namque non explicat sufficienter applicationem omnipotentis ad concurrendum cum creatura in actum malum, utpote hæc ultra carentiam impedimentorum, quæ aliquid negativum est, addit præparationem concursus, quæ est aliquid positivum. Et ad
minus

minus per decretum illius carentiæ non potest omnipotentia positivè applicari, sed negativè solum. Imò si per carentiam omnis impedimenti ad actum malum, sufficienter applicatur omnipotentia ad concurrendum cum creatura ad actum malum, pariter sufficienter applicari poterit per carentiam omnis decreti necessitantis ad actum malum, nempe, per carentiam omnis decreti efficacis, vel positivæ voluntatis inducentis qualitatem physicè prædeterminantem, in sententia, quod est Deo possibilis pura omisio libera, quam iste author in præfenti admittit.

FUNDAMENTVM II.

Ex implicantiâ determinationis

Divini concursus per electionem voluntatis

creatæ.

34

SECUNDO fundatur nostra resolutio: namque inexplicabile est, quomodo concursus Divinus ex se, & ab intrinseco indifferens, id est, quatenus à Deo oblatus, ut ipsi dicunt, determinetur per voluntatem creatam: Chimericus ergo est prædictus concursus. Probatur antecedens primò: nam in eodem instanti, & pro eodem signo quo concursus Dei est indifferens, voluntas creatæ

Dubium VI.

255

creata etiam est indifferens; & pariter in eodem instanti, & pro eodem signo quo voluntas creata est determinata, etiam Diuinus concursus est determinatus; sed voluntas creata non potest eum concursum determinare pro instanti, & signo, quo ipsa est indifferens, neque pro instanti, & signo, quo Diuinus concursus est determinatus: est ergo inexplicabilis determinatio Diuini concursus per electionem voluntatis creatæ. Maior patet: nam Diuinus concursus non est indifferens, nisi quatenus à Deo oblati, vt dicunt; Patet autem, quod prout sic præcedit determinationem voluntatis creatæ, seu electionem illius: ergo pro illo signo adhuc est indifferens voluntas creata. Pariter Diuinus concursus per electionem, & determinationem voluntatis creatæ transit de indifferenti ad determinatum, vt ipsi etiam dicunt: ergo in eodem signo, in quo voluntas creata est determinata, etiam Diuinus concursus est determinatus; Minor etiam est manifesta: quippè in primis indifferens, vt indifferens, non potest determinare; imò voluntas creata non potest determinare Diuinum concursum, nisi se determinando, vtpotè indiuisibilitèr, vt dicunt, se; & diuinum concursum determinat; Deinde solum determinatur, quod est indifferens; non verò determinatur, quod est iam determinatum: ergo pro signo, in quo Diuinus concursus est determinatus, nempe, pro signo determinationis creaturæ, determinari non potest.

35 Confirmatur primo, & explicatur: namque aduersarij fatentur actionem creaturæ ita indiuisibilitèr simultaneè procedere à Deo, & à creatura, vt neque pro priori naturæ intelligatur eam procedere

dere à creatura absque concursu Dei: ergo propriori, adhuc naturæ, quo creatura intelligitur concurrere in suam actionem liberam, intelligitur iam Deus concurrere ad illam; sed cum intelligitur Deus influere in actionem liberam, iam intelligitur eius concursus determinatus ad illam actionem: ergo in illo, & pro illo signo non potest intelligi concursus Dei capax determinationis: vel ergo determinatur pro signo antecedenti operationem creatam, vel nullo modo; quod esse non posse patet, ex quo pro illo signo æque voluntas creata est indifferens, ac ipse Diuinus concursus.

36

Confirmatur secundò: vt Deus indifferenter decernens concursum cum creatura ad consensum, vel dissensum determinetur potius, vt concurrat ad consensum, quàm ad dissensum, debet moueri ex ipsa determinatione creaturæ; at ex hac moueri non potest: ergo. Maior patet, aliàs Deus ageret omnino à casu. Minor probatur primò: Nam Deus non potest moueri, vt potius concurrat ad consensum ex determinatione creaturæ pro signo, in quo decernit indifferenter cum ea concurrere, siuè ad consensum, siuè ad dissensum, cum pro illo signo non sit determinatio creaturæ; nec potest moueri pro signo operationis creaturæ, seu determinationis illius, cum pro illo signo iam Deus operetur, & sit determinatus ad consensum præ dissensu: ergo non est signum pro quo possit moueri. Secundò: nam, vt Deus moueatur ex determinatione creaturæ, vt potius concurrat ad consensum, debet prius saltem ratione scire, & videre inclinationem, & determinationem creaturæ ad consensum

Dubium VI.

157

consensum, aliàs Deus concurreret cæcò modo; ac non potest sic prius scire, & videre: ergo. Probatur minor: Nam, vt prius saltem ratione videret, & sciret inclinationem, & determinationem creaturæ ad consensum, oporteret, & determinationem creaturæ ad consensum præcedere ipsum consensum, & determinationem creaturæ ad consensum esse absque concursu Dei determinato, cum pro illo priori concursus Dei determinatus non sit, cum potius expectet determinationem creaturæ, vt eum determinatum exhibeat.

37 Nec valet, hoc ipsum scire Deum per scientiam mediam: namque, cum obiectum scientiæ mediæ præsupponatur ad ipsam scientiam mediam, & in obiecto scientiæ mediæ importetur conditionate hæc eadem determinatio, quæ est in statu absoluto, consequenter pro priori ad scientiam mediam debet importari conditionatè scientia, quam dicimus requiri, vt Deus moueatur etiam conditionatè ad concurrendum cum creatura ad consensum, potius quàm ad dissensum. Vndè hoc per scientiam mediam Deus scire non potest, si semel illud scire non potest pro priori ad illam, de quo in sequentibus.

38 Aliter recentior Valentinus Societatis respondet: quod licet ante instans operationis tan prima causa, quàm secunda sit indeterminata; & in instanti operationis vtraque determinata sit; sed cum hac differentia, quod ante instans operationis causa secunda est indeterminata omninò, causa verò prima per decretum indifferens est aliquatè determinata, & ita, vt non relinquat vltiorem determinationem ex parte sui, sed solum ex parte creaturæ; hæc

verò determinatio tribuitur à causa secunda in instanti operationis. Sed sanè hoc est in summa dicere; quod licèt vtraque sit indifferens in eodem instanti, & vtraque in eodem instanti determinata; quia prima est iam aliquo modo determinata, & secunda omnino indifferens, hæc potest primam determinare. Sed argumentum nostrum in suo manet robore, dum non assignat signum, vel instans in quo eam determinare possit; dato, quod satisfaciat argumento cur voluntas creata determinet potius voluntatem Dei, quàm e contra voluntas Dei voluntatem creatam, cum vtraque in eodem instanti indeterminata sit, & in eodem instanti vtraque sit determinata; de quo in præsentibus fundamentis non curamus: Adhuc tamen prædicto argumento non satisfacere sit notum ex, quo potius, quia causa prima aliquo modo est determinata, & causa secunda est omnino indifferens, causa prima deberet potius determinare causam secundam, quàm e contra; quia causa quanto indifferentior est, longior est à determinatione alterius causæ.

39 Tertio alij respondent, concursum Dei indifferenter oblatum determinari à voluntate creata pro signo antecedenti existentiam operationis; quia licèt pro illo signo sit formalitèr indifferens, est tamen virtualitèr determinata; ita aliqui apud Arriagam, disp. 10. phisicor. lect. 3. num. 74. Sed hæc solutio communitèr à recentioribus deseritur; namque hæc determinatio, quam vocant virtuales, non est alia præter determinationem voluntatis in actu primo, quatenus scilicèt continet in virtute determinationem ad consensum, sicut, & determinationem ad

ad diffensum: vnde est ipsa virtus causatiua, & contentiua vtriusque determinationis formalis, proindeque est ipsa formalis indifferentia ad vtrumque. Quomodo ergo in vi istius determinationis potest Diuinus concursus determinari potius ad consensum, quam ad diffensum?

40 Item: vel illa determinatio virtualis se habet ex additione ad voluntatem in actu primo, vel non? si hoc secundum: ergo est ipsa voluntas, vt formaliter indifferens. Si primum: item inquiri, vel illud, quod super addit, est liberum, vel necessarium? si hoc secundum: ergo tollit libertatem consensus. Si primum: ergo est exercitium liberum voluntatis: vnde consequenter non est vnde distinguatur à consensu, vel si ab illo distinguitur, consensus non est exercitium liberum, sed necessarium; cum illa determinatio infalibiliter illum inferat; vnde totum exercitium liberum voluntatis salvabitur in illa determinatione.

41 Tandem: namque illa virtualis determinatio non potest mediare inter voluntatem in actu primo, & ipsum actum secundum; ergo vel est voluntas in actu primo, vel est ipsemet actus secundus. Probatur antecedens: nam si medicaret, non dependeret à Deo sola dependentia voluntatis in actu primo, neque sola dependentia actus secundi, sed alia dependentia media inter vtramque; at hoc dici non potest: ergo. Probatur minor: nam tunc præter concursum Dei productivum voluntatis, & illius concursum productivum consensus deberet dari alter concursus productivus illius determinationis virtualis; at talis

concurfus assignabilis non est: ergo. Patet minor; nam de illo concursu est eadem difficultas, vnde Deus determinetur, vt potius concurrat ad determinationem virtualem consensus, quàm ad determinationem virtualem dissensus; non quidem per consensum, vt potè illum antecedens, non per voluntatem, vt formalitè indifferentem, aliter posset etiam per eam, vt sic determinari ad consensum: ergo vel talis concursus non est, consequenter que illa determinatio virtualis non dependet à Deo, vel Deus ad illam se determinat.

42 Quarto alij respondent, prædictum Dei concursum indifferentè oblatum determinari à nostra voluntate pro signo antecedenti existentiam operationis per quandam negativam ipsius determinationem, nempe, quatenus sinit se moveri ab obiecto, & non induratur, aut resistit. Ita Belarminus, lib. 4. de Gratia. cap. 16. sed hæc solutio easdem patitur difficultates, ac præcedens; namque illa negativa determinatio, seu positiua non resistentia antecedens ipsum consensum, vel dissensum, vel est pura omisio libera voluntatis, vel non distinguitur ab ipsa voluntate in actu primò, ac proinde ipsam relinquit omnino indifferentem: non ergo ex illa determinari potest Diuinus concursus. Consequentia patet: nam pura omisio, cum nihil sit, vt potè carentia omnis actus, determinare non potest Diuinum concursum: item neque ab ipsa voluntate prout in actu primo determinari potest. Antecedens autem probatur: namque illa negativa determinatio, vel non resistentia antecedens actum secundum, vel est liberè à voluntate, vel non?

non ? si hoc secundum : erit voluntas in actu primo, quippè hæc sic dicitur, quia antecedit omne illius liberum exercitium. Si primum : erit pura omisio, ut potè absque omni actu voluntatis: ergo.

43 Ulterius illa negativa determinatio, seu non resistantia voluntatis vel importat solum negationem consensus, & non inclinationem ad dissensum, vel importat aliquam inclinationem, ratione cuius magis appropinquat ad consensum, & magis remota est à dissensu ? si primum : nihil importat ratione cuius possit determinare Divinum concursum: tum, quia hic non potest determinari per puram negationem: tum quia illa duplex negatio verificatur de voluntate etiam in actu primo. Si verò secundum: iam non est negativa determinatio, sed simpliciter positiva est, sicut inclinatio illa simpliciter positiva est.

44 Tandem : nam vel cum illa negativa determinatione manet voluntas indifferens ad consensum, & dissensum; vel manet ita determinata ad consensum, ut in sensu composito illius non possit voluntas elicere dissensum? si primum : ergo ita se habet voluntas cum illa determinatione, ac si esset in actu primo ad utrumque indifferens. Si secundum: ergo prædicta determinatio tollit libertatem ad consensum, quia, iuxta principia scientiæ mediæ, omnis suppositio antecedens actum conexa infallibilitèr cum actu tollit libertatem ab actu: vndè vel ad summum tota libertas erit in illa determinatione, non verò in consensu.

45 Quiaò alij respondent, Divinum concursum determinari per voluntatem creatam pro signo

figno antecedenti existentiam suæ operationis, præ hoc, quod Deus ab ea auferat omnia impedimenta ad agendum; namque, cum Deus possit omnia agentia creata impedire, ac agant: eo ipso, quo d non vult impedire potentiam creatam, intelligitur sufficienter velle illi applicari suam omnipotentiam. Ita Herice. 1. part. disp. 19. cap. 4. sed quidem his verbis potius exprimitur voluntatem determinari à Deo auferente ab illa impedimenta ad agendum, quàm voluntatem determinare Diuinum concursum; vt potè per ablationem impedimentorum, vt dicunt, constituitur voluntas creata perfectè completa, & expedita ad agendum; non tamen per illam ablationem determinatur potius ad cõsensum, quàm ad dissensum, sed ad vtrumque indifferens manet: non ergo per eam potest Diuinum concursum determinare.

46 Explicatur, vel enim voluntas creata per remotionem impedimentorum manet indifferens ad cõsensum, & dissensum, vel ita determinata ad cõsensum, quod in sensu composito illius non possit non consentire? si hoc secundum: omnino tollit libertatem à cõsensu, propter rationem nuper allegatam. Si primum; ergo non est vndè potius determinet Diuinum concursum ad cõsensum, quàm ad dissensum.

47 Tandem: nam adhuc ablatis omnibus impedimentis ad agendum, potest Deus denegare concursum voluntati creatæ: ergo sola remotio impedimentorum non sufficit determinare Diuinum concursum. Dices, vnum ex impedimentis esse ipsam suspen-

pensionem concursus, proindeque hoc ipso, quod
 Deus aufert omnia impedimenta, Diuinum concur-
 sum suspendere non potest. Sed contra: ergo sicut, in
 hac sententia, Diuinus concursus determinatur à vo-
 luntate per ablationem omnium impedimentorum,
 ita determinatur per non suspensionem concursus,
 sed non suspensio concursus est existentia concur-
 sus: sequitur ergo ex hac solutione Diuinum con-
 cursum determinari per se ipsum. Imò Deus aufert
 omnia impedimenta ad agendum per decretum
 indifferens; per hoc enim, vt ipsi dicunt, excludit
 physicam prædeterminationem ad consensum, po-
 tius quàm ad dissensum, vultque indifferenter cum
 voluntate concurrere iuxta ipsius electionem, & de-
 terminationem: tum sic; sed per decretum indifferens
 pariter offert creaturæ concursum indifferenter:
 imò hic dicitur indifferens, quia offertur per decre-
 tum indifferens: ergo adhuc ablatis impedimentis
 concursus Diuinus manet indifferens: non ergo de-
 terminari potest per ablationem impedimentorum,
 sed aliud debet assignari, vi cuius voluntas eum de-
 terminare possit.

48 Tandem noster Sapientissimus Ma-
 gister Viues, disp. 16. distinct. 5. §. 1. refert sententiam
 D. Melchioris fuster Valentini Ecclesiæ præpositi
 asserentis prædictam determinationem consistere in
 prædicatis creaturæ libertatis in actu primo liberè re-
 lictæ à Diuina voluntate, vt operetur iuxta suam
 naturam, quod dicit negationem impedimento-
 rum, quæ apponi poterant à Diuina voluntate.

Et

Et concludit: hoc igitur omne, vt extrinsecè applicatum operationi est determinare voluntatem. Miraturque Magister Viues, quod prædictus author propriam sententiam pronuncians, alijs reiectis, quiescere potuerit in prædicatis creatæ libertatis in actu primo liberæ, & relictæ sine impedimento ad agendum, quod sibi placuerit. Crediderit ipse nullum esse aliud effugium authoribus scientiæ mediæ.

49 Sed istud non posse subsistere patet ex dictis: namque sola libertas essentialis voluntatis creatæ in actu primo etiam expedita, aut non impedita adhuc est libertas omnino indeterminata ad cōfessum, & dissensum: non ergo illa prout sic determinare potest Diuinum concursum. Etenim ex quo est libertas in actu primo, solum habet, quod possit consentire, vel dissentire. Pariter ex quo non sit impedita solum habet, quod possit expedite consentire; vel dissentire: ergo e nullum illorum habet, quod sit potius determinata ad consensum, quam ad dissensum, illumque, potius quam istum, eliciat: & consequenter nec ex omni illo haberi potest, quod possit determinare Diuinum concursum ad consensum, potius quam ad dissensum, vtpotè, iuxta commune proloquium, ab indifferenti ad opposita, vt tali nequit prouenire determinatio ad alterum.

50 Quibus adde, voluntatem non posse determinare Diuinum concursum, nisi se determinando: namque, vt dicunt, se, & Diuinum concursum indiuisibilitè determinat. Si autem consideretur creata voluntas solum in actu primo expedita, non sic consideratur se determinans, neque se determinat, nisi

nisi per elicentiam actus : non ergo potest, vt sic Di-
 uinum concursum determinare. Sed dices sententiam
 istius authoris esse: omne illud determinare, vt extrin-
 sicè applicatum operationi, vt patet ex vltimis verbis.
 Sed inquirō, vel per *ly extrinsicè applicatum opera-*
tionis, designat determinationem illam coalescere ex
 libertate in actu primo, & operatione, vel non? si hoc
 secundum: manet impugnatum; si verò primum: restat
 respondere nostro fundamento à principio: quando
 scilicèt fit hæc determinatio: cui non respondet.

FUNDAMENTVM III.

Ex implicantiã identitatis Di-
 vini concursus indifferen-
 tis cum concursu volun-
 tatis creatæ.

51 **T**ERTIO fundatur nostra resolutio:
 namque concursus Dei ex se, & ab
 intrinseco indifferens, seu indiffe-
 rens, vt oblati, implicat identificari cum concursu
 voluntatis creatæ; sed, iuxta aduersarios, identificatur
 cum illo: ergo, Probat Maior: nam si identificaretur
 cum concursu voluntatis creatæ, identificaretur ne-
 dum cum consensu, sed etiam cum dissensu; at impli-
 cat identificari cum vtroque: ergo. Maior patet, vt-
 Li potè

potè concutsum ille nedum est indifferens ad consensum, sed etiam ad dissensum: ergo sicut posito consensu, identificatur cum illo, ita posito dissensu identificatur cum illo: Minor verò etiam est nota: quippè vnus numero cōsensus, nequit identificari cū duplici actu, seu concursu realiter distincto, qualiter distinguntur consensus, & dissensus: nāque ea, quæ realiter inter se distinguuntur, non possunt identificari cū vno tertio, hoc enim solum in Misterio Trinitatis profiteamur.

52 Dices: quod cum Dei concursus identificatur cum consensu, non existit dissensus, & sic non identificatur cum illo: & pariter cum identificatur cum dissensu, non existit consensus, nec cum illo identificatur, & sic nunquam erit verum identificari cum vtroque. Sed contra: nam inde solum sequitur, quod non possit simul cum vtroque identificari, non verò, quod ex se non sit identificabilis cum vtroque: namque vt solutio fatetur, cum existit consensus, identificatur cum consensu, sicut, & identificatur cum dissensu, cum existit dissensus; at nedum implicat eundem numero concursum identificari simul cum duplici actu realiter distincto, verum, & esse disiunctim identificabilem cum vtroque: ergo. Patet minor. Nam sicut consensus non potest non numero distingui à dissensu, nec potest non distingui à dissensu concursus identificabilis cum consensu; aliàs eadem entitas poneretur numero distincta, & non numero distincta.

53 Præterquamquod illa solutio solum procedit de concursu Dei pro instanti existentie, non verò pro instanti futuritionis, nempe oblationis illius: concursus enim ille, vt oblatum, & pro signo antecedentem

recedenti existentiam concursus voluntatis, idem est numero cum concursu Dei existenti pro signo operationis illius; aliàs concursus à Deo oblarus nunquam existeret, neque à Deo esset oblarus, vt extiturus in re. Verum est quidem, quod pro signo oblationis est futurus, & pro signo operationis est existens; est tamen idem numero concursus: vtpotè ens possibile, futurum, & existens idem est, sicut & idem, quod existit fuit futurum, & idem, quod est futurum, fuit antea possibile, aliter possibile non transiret ad statum futuritionis, nec futurum ad statum existentiae, sed quidpiam aliud distinctum à possibili, & futuro: Si ergo concursus Dei, vt existens identificatur cum concursu voluntatis creatæ vt existenti, sic idem met concursus, vt futurus, identificari debet cum concursu voluntatis, vt futuro. De illo ergo sic loquendo inquiri, vel identificatur cum consensu, vel cum dissensu, vel cum utroque? hoc secundum dici non potest, vt ipsi fatentur: neque etiam primum, quia iam non esset indifferens, sed determinatus ad illum cum quo, vt futuro, identificatur, proindequè, nec pro instanti existentiae dissensus, cum eo, vt existenti, identificari posset.

54 His iam communiter convicti aduersarij dicunt, Deum per decretum indifferens non offerre voluntati creatæ vnum numero concursum ex se indifferentem ad consensum, & dissensum, sed plures identificados cum diuersis, & oppositis actibus voluntatis, vt vagè voluntas vtatur, quo voluerit. Sed sanè hoc est planè negare Deum creaturæ offerre concursum indifferentem: Nanque sigillatim in hoc modo dicendi, quilibet illorum est determinatus, vtpotè

identificatus cum suo actu: v. g. vnus cum consensu, & alter cum dissensu; at ex pluribus concursibus determinatis resultare nequit concursus indifferens; namque falsum est dicere plura determinata esse aliquid indifferens: ergo. Ratio que à priori est: nam collectio plurium nihil est præter singula simul sumpta; si ergo singula determinata sunt, & non indifferentia, ex eis resultare non potest aliquid indifferens. Imò cum hac doctrina non cohæret concursum Dei indifferentem determinari per concursum creaturæ, vtpotè quilibet Dei concursus, adhuc prout à Deo, est iam determinatus: nempe alter offertur à Deo pro consensu, & alter pro dissensu.

55 Nec valet per consensum, vel dissensum creaturæ determinari aggregatum ex concursu Dei ad consensum, & ex concursu Dei ad dissensum; non inquam valet: namque hoc aggregatum essentialitè constituitur per vtrumque concursum: ergo illud determinari non valet quim vterque concursus determinetur. Vndè effet dicere concursum Dei ad consensum, & ipsius concursum ad dissensum determinari per consensum, quod falsissimum est, vtpotè altera pars illius aggregati, nempe concursus Dei ad dissensum determinari non potest per consensum. Nec valet creaturam eatenus determinare illud aggregatum, quatenus vtitur vno concursu, alio relicto; namque solum determinatur id, quod est indifferens; sed voluntas tunc non vtitur concursu indifferenti, sed determinato: ergo tunc non dicitur determinare, sed solum vti concursu determinato. Dices, quod licet concursus sit determinatus, ipsa tamen voluntas ex se
in-

indifferens est, vt vtatur hoc, vel illo concursu, & ided vtendo vno, alio relicto, dicitur determinare. Ita est, sed non dicitur determinare indifferentiam Diuini concursus, sed suam propriam, & intrinsecam indifferentiam; & sic per illum vsum determinat non Diuinum concursum, sed se ipsam.

56 Tandem est contra prædictam solutionem, ex ea sequi Deum voluntati creatæ offerre consensum, vt possit per eum determinari ad consensum, & pariter ei offerre dissensum, vt possit per eum determinari ad dissensum. Vndè sequitur eosdem actus consensus, & dissensus esse simul indifferentes, & se determinantes, quod est ridiculum. Probatur sequela: namque, vt hæc solutio fatetur, Deus offert creaturæ concursum identificatum cum consensu, vt per eum, vel medio eo ipsa se determinet ad consensum, & pariter concursum identificatum cum dissensu, vt medio eo determinetur ad dissensum; at implicat realitèr à Deo offerri concursum identificatum cum consensu, quim realiter offerat ipsum consensum, & eadem ratio est de dissensu: ergo. Patet minor: nam quando duo identificantur, implicat vnum realitèr offerri sine alio; sicut, & dici aliquid realitèr de vno, & non de alio; qua ratione vnum sine alio realitèr existere, aut realiter exhiberi non potest: imò in eorum doctrina propter hanc ipsissimam rationem Deus non potest concurrere ad materiale peccati, quim concurrat ad formale cum eo identificatum.

57 Restat nunc satisfacere exemplo, quo aduersarij instare cōtēdunt tã præsens, quã precedens fundamentum, & est de habitu charitatis. Dicunt enim optimè stare duplicem causam agere vnico cōcursu.

Et

Et tamen vnā alterā determinare: sicut voluntas, & eius habitus agunt vno concursu; & tamen voluntas determinat habitum ad concurrendum. Sed exemplum non esse ad propositum patet, ex quo Divinus concursus non comparatur ad voluntatem, vt actus primus, vel e contra, quomodo ad eam comparatur habitus. Deindè: Deus, & homo sunt duæ causæ suppositaliter distinctæ, vnde videtur inferri earum concursus identificari nō posse, quia actiones sunt suppositorum. Habitus verò, & voluntas non sunt duæ causæ suppositaliter distinctæ, sed idem suppositum operatur per voluntatem, vt actuatam habitu; quapropter ex voluntate, & habitu vna coalescit perfecta causa, sicut ex principio quo, & quod; & propterea tan voluntas, quā habitus concurrunt eodem concursu. Præterea: habitus non est ex se indifferens ad operationem oppositam, sed potius quantum ad speciem est determinatus; proptereaque quoad speciem determinat voluntatem, id est eam inclinando, vt potè naturalis tendentia in suum obiectum, licet non movendo, & quoad exercitium, quia quoad exercitium voluntati subijcitur. Ac tandem, vt exemplum esset ad propositum nedum voluntas deberet determinare habitum, verum, & concursus voluntatis deberet determinare concursum habitus, non obstante identitate vtriusque concursus; quod negamus, vt potè intelligibile est idem se ipsum determinare. Hinc voluntatem quo ad exercitium determinare habitum non est illius concursum determinare, sed operari iuxta inclinationem illius, hoc enim ipso habitus ex
ne-

necessitate, & naturaliter simul cum voluntate indivisibiliter, & eodem concursu insuit, eiusque concursus per omnimodam simplicitatem concomitatur.

FUNDAMENTVM IIII.

Ex quo tale decretum opponitur decreto prædefinitivo antecedenti, & efficaci consensu, ut liberi, dependenti à scientia media de ipso.

58

EST sententia communis inter auctores Societatis Deum posse, imò de facto prædefinire efficaciter, & antecedenter nostrum liberum consensum, dum modo hæc prædefinitio sit dependens à scientia media de ipso consensu; ut sic enim, aiunt, libertati creatæ non opponi. Ita Complutensis Herrera de prædestinat. q. 10. sect. 2. citans pro se Patrem Suarez, & Patrem Riba de Neira, cum pluribus alijs. Cuius fundamentum est: nam Deus instructus scientia media de consensu libero futuro, si existat *auxilium A*, & cognoscens

cens se posse ponere auxilium *A*, cognoscit similiter habere medium, quo defacto obtineat ab homine consensum liberum; sed qui habet medium aptum ad finem potest intendere finem efficaciter ante positionem medij: ergo Deus potest intendere efficaciter consensum liberum Petri ante positionem auxilij; sed intentio efficax Dei de consensu libero non potest opponi ipsi consensui, vt libero: ergo Deus potest absque libertatis iactura præintendere efficaciter consensum liberum. Hinc sect. 4. sequenti defendit nedum de possibili, verum de facto Deum prædefinire efficaciter, & antecedenter nostra bona opera libera; Afferit tamen, num. 47. hanc prædefinitionem consensus non esse necessariam, vt detur consensus, quatenus Deus non necessariò mouetur ex efficacia auxilij ad illud conferendum, sed posse illud conferre, & non ex hoc motivo.

59 Non intendo huic decreto contradicere, nec ipsum opponi libertati, sed quod, admissio prædicto decreto, repugnat omninò Deum concurrere cum voluntate ad nostros actus liberos per decretum ex se, & ab intrinseco indifferens. Namque Deum velle indifferenter concurrere cum voluntate ad quodcumque ipsa se determinauerit, siuè in consensum, siuè indissensum, supposito decreto intentionis, & prædefinitionis consensus prædissensu, est impossibile, & repugnans: supposito ergo illo decreto prædefinitionis, repugnat alterum decretum indifferens. Probat antecedens: Deum velle indifferenter concurrere cum voluntate ad quodcumque ipsa se determinauerit, supponit Deum proximè expeditum, & aptum
 det er-

determinari à creatura, siuè ad consensum, siuè ad
dissensum; at supposito decreto illo prædefinitivo,
Deus non est proximè expeditus, & aptus determina-
ri à creatura, siuè ad consensum, siuè ad dissensum:
ergo Deum veile concurrere indifferenter cum vo-
luntate ad quodcumque ipsa se determinauerit, suppo-
sito decreto efficaci, & prædefinitiuo consensus, est
pro se impossibile, & repugnans. Maior patet; minor
verò probatur: Deus supposito illo decreto prædefi-
nitivo, & in sensu composito illius non potest deter-
minari à creatura ad dissensum: ergo nec manet ex-
peditus, & aptus determinari à creatura, siuè ad con-
sensum, siuè ad dissensum. Consequentia patet, & an-
tecedens probatur: cum illo decreto prædefinitiuo
consensus non potest componi existentia dissensus:
ergo in sensu composito illius decreti prædefinitiuo
consensus non potest Deus à creatura determinari
ad dissensum. Consequentia patet ex ipsorum princi-
pijs: nam, quia cum prædeterminatione physica ad
consensum componi non potest dissensus, inferunt,
nec cum ea componibilem esse potentiam ad dissen-
sum. Antecedens verò est certissimum: namque cum
decretum illud prædefinitivum, & efficax infallibili-
tèr inferat existentiam consensus, si cum illo posset
componi existentia dissensus, etiam existentia dissen-
sus componi posset cum existentia consensus, quod
esse repugnans est per se notum.

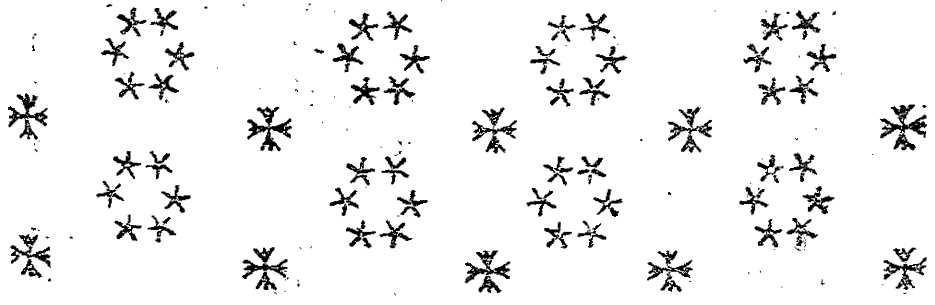
60 Hoc argumentum in hunc modum,
& sub hac forma sibi non obijcit Pater Herrera; eo-
que præcluditur additus solutioni quam adhibet ar-
gumento 4. quod sic ab eo proponitur; prædefinitio

efficax consensus est voluntas efficax de non existentia dissensus; sed voluntas efficax de non existentia dissensus opponitur applicationi indifferenti omnipotentiae ad dissensum: ergo. Et respondet, quod praedefinitio efficax consensus est voluntas efficax de non existentia dissensus; non quidem executiva, sed intentiva; voluntas autem efficax intentiva de non existentia dissensus, ut ponenda ex determinatione Divina, opponitur applicationi indifferenti omnipotentiae ad dissensum; secus tamen voluntas efficax intentiva de non existentia dissensus, ut ponenda ex determinatione aliena, nempe humana. Unde in summa habet, quod decretum efficax executivum de non existentia dissensus incomponibile est cum decreto illo indifferenti applicativo omnipotentiae, siue ad consensum, siue ad dissensum; decretum verò intentivum, solum praedicto decreto opponitur quando est decretum de existentia consensus, vel non existentia dissensus, ut ponenda ex ipsa determinatione Divina, secus verò quando est de illa, ut ponenda solum, ex determinatione humana.

1767. Additus, inquam, huic solutioni praeccluditur argumento sub forma, qua à nobis obijcitur; simulque rejicitur praedicta solutio; namque licet decretum illud praedefinitivum, seu intentivum sit de existentia consensus, vel non existentia dissensus, ut ponenda ex determinatione creaturae; sed non ut ponenda indifferenter: ita ut in sensu composito illius decreti possit creatura Deum determinare ad existentiam dissensus; sed ut ponenda ex determinatione creaturae infalibiliter, & necessarid, quidquid sit, ad

hec infalibilitas, vel necessitas sit simpliciter, & omni-
 no antecedens, tollensque libertatem, de quo in præ-
 senti non curamus, vt dixi in principio, neque enim
 creatura potest indifferenter determinare Deum ad
 consensum, vel dissensum, dum Deus suo decreto præ-
 definitiuo se determinat ad consensum, & non exis-
 tentiam dissensus; aliter voluntas creata posset de-
 creto Dei efficaci resistere, cum tamen prædictas au-
 thor potius has prædefinitiones efficaces in Deo
 constituat, vt verificentur loca scripturæ, & Sancto-
 rum Patrum, in quibus habetur voluntatem Diuinam
 potestate superare voluntatem creatam, hancque ei
 resistere non posse, vtpatet ex sect. 4.

62. Quibus adde, quod eum decretum
 illud prædefinitivum, & efficax infalibiliter inferat
 existentiam consensus, & carentiam existentie dissen-
 sus, si Deus post hoc decretum sineret se determinari
 à creatura ad existentiam dissensus, eo ipso necessario
 retractaret priorem voluntatem; nam eo ipso vellet
 existentiam consensus, non efficaciter, & determina-
 te, sed inefficaciter, & indifferenter; quæ retracta-
 tio voluntati Diuinæ repugnat propter
 ipsius intrinsecam immuta-
 bilitatem.



FVNDAMENTVM V.

Ex incomponibilitate prædicti
decreti indifferentis cum de-
creto de purificanda
condicione.

63

HOC fundamentum propono propter
alios Iesuitas, qui licet decretum
prædefinitivum, & efficax de
existenzia consensus admittere recusent, quamvis de-
pendens sit à scientia media, quia putant tollere li-
bertatem consensus; omnes tamen admittunt decre-
tum absolutum, & efficax de collatione auxiliij, sub
quo voluntas consensus prævidetur per scientiam
mediam, quod ab aliquibus vocatur decretum præde-
finitivum auxiliij, ab alijs verò decretum purificandi
conditionem. Et quidquid sit an tale decretum sit sim-
pliciter, & omninò antecedens, an verò libertatem
consequens, à quo etiam in præsentì præscindimus;
solum intendo ad modum præcedentis fundamenti,
cum eo non componi alterum decretum indifferens.

64

Quod sic ostenditur: decretum in-
trinsicè indifferens est, quo Deus non potius vult con-
currere ad consensum, quam ad dissensum; sed quo
vult

vult indifferenter concurrere ad id, ad quod voluntas se determinauerit; at hoc decretum pugnat omnino cum illo decreto efficaci, & absoluto de purificanda conditione consensus: ergo hoc decreto admissio, alterum admitti non potest. Probatur minor: decreto illo de purificanda conditione consensus, Deus determinatè vult concurrere ad consensum præ dissensu; sed decretum, quo Deus vult non potius concurrere ad consensum, quam ad dissensum pugnat cum decreto, quo determinatè vult concurrere ad consensum præ dissensu: ergo. Minor patet ex terminis, maior autem probatur: decretum, quo Deus vult efficaciter, & absolutè purificare conditionem consensus, infert infalibiler ipsum consensum, & carentiam existentiae dissensus; ergo eo Deus vult determinatè concurrere ad consensum præ dissensu. Consequentia patet, & antecedens probatur: decretum, quo Deus vult absolutè, & efficaciter purificare conditionem consensus, infert infalibiler purificationem conditionis consensus; sed decretum infalibiler inferens purificationem conditionis consensus, infalibiler etiam infert existentiam consensus, & carentiam existentiae dissensus: ergo. Maior patet: Nam in eo consistit efficacia absoluta illius decreti; minor verò etiam notissima est: nam aliter illa conditionalis, quæ est obiectum scientiæ mediæ, non esset infalibiler vera, utpotè, adhuc conditione purificata, non poneretur infalibiler eventus; scientia enim certo, & infalibiler enuntiat, & videt, quod si Petro detur auxilium *A.* in occasione *B.* consentiet. Implicat ergo tale auxilium conferri in ea occasione, & quod Petrus non

consentiat, vel scientia Diuina fallibilis est.

65 Sed dices : quod sum per illud decretum eatenus Deus velit consensum, quatenus vult auxilium, & auxilium ex se, & ab intrinseco sit indifferens ad consensum, & dissensum; & solum ab extrinseco sit efficax, & determinatum: nempe per consensum sub illo præuissum per scientiam mediam: propterea licet supposita scientia media de consensu sub illo auxilio, decretum de purificatione illius infalibiler inferat consensum præ dissensu: hoc tamen non habet ab intrinseco, sed ab extrinseco, neque illatiue phisicè, sed logicè, & sic adhuc tale decretum ex se, & ab intrinseco indifferens est ad consensum.

66 Sed contra est: nam licet auxilium illud ex se, & ab intrinseco indifferens sit, & solum ab extrinseco efficax sit, & determinatum; decretum tamen illud prædefinitivum auxilij, non est de auxilio purè secundum se, sed quatenus prævidetur sic efficax per scientiam mediam: ergo ex indifferentia intrinseca auxilij erga consensum, non licet inferre indifferentiam intrinsecam decreti erga ipsum. Antecedens supponitur: namque illud decretum non est aliud, quam quo Deus vult purificare conditionem, sub qua præuidet consensum futurum: ergo illo Deus vult conferre auxilium, quatenus præuissum efficax per scientiam mediam, & nedum secundum se. Consequentia verò etiam est legitima, utpotè illud decretum prædefinitivum auxilij ex se, & ab intrinseco habet, quod sit voluntas purificandi conditionem: ergo quod sit voluntas auxilij quatenus conditio sub qua præuidetur consensus futurus, & consequenter, quod

quod sit voluntas auxiliij, vt efficacis. Antecedens patet: nam cum decretum sit ipsum velle Dei, non aliud habet ab in trinfeco, quam esse velle illius, quod Deus eo vult: si ergo Deus eo vult purificare conditionem, ex se, & ab intrinfeco habet quod sit voluntas purificandi conditionem.

67 Dices fortè: Deum illo eodem decreto, vti posse sub alia scientia media, nempè volendo conferre illudmet auxilium in alia occasione, in qua præuidetur dissensus futurus: quod est signum decretum illud ex se, & ab intrinfeco non exigere regulari scientia media consensus, neque existentiam consensus infalibikiter inferre, licèt ab extrinfeco, quando scientia media regulatur, existentiam consensus infalibiliter inferat. Sed contra est: nam hoc est non supponere sententiam: sententia enim est Deum absolute, & efficaciter velle, & discernere purificare conditionem, sub qua præuidetur consensus futurus: conditio autem hæc est: *Si dederò auxilium A. in occasione B.* & consequenter Deus absolute, & efficaciter illo decreto vult nedum conferre auxilium, verum, & eum conferre in occasione B. cum ergo Deus vult auxilium conferre non in occasione B. in qua præuidet consensum futurum, sed in alia in qua præuidet futurum dissensum, iam non est decretum purificandi conditionem, quod in præfenti supponimus.

68 Dices, ita esse; est tamen idem intrinficè decretum, vt potè de eodem auxilio conferendo. Sed contra: nam licèt auxilium, sit entitatiue idem, formaliter tamen in ratione voliti, & collati, seu beneficij, & congrui, vt ipsi dicunt, est diuersum, vt potè

286 De Voluntate Dei

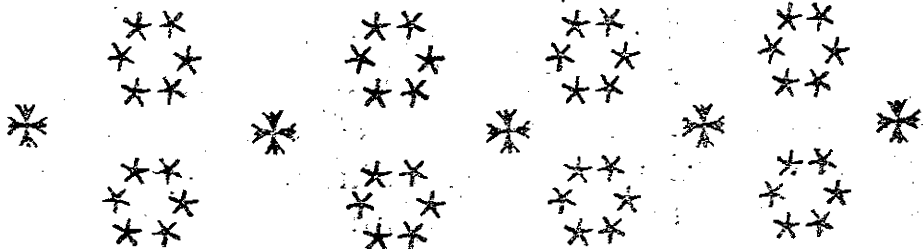
ut potè in occasione, in qua præuidetur efficax, confertur ut efficax, & congruum; sicut in occasione, in qua præuidetur inefficax, solum ut inefficax conferri necessè est. Proptereaque decretum de conferendo illud in alia occasione non potest non esse intrinsicè, & formalitèr distinctum, sicut diuersus intrinsicè formalitèr actus est exequutio mediorum, & illorum electio, quamuis eadem media respiciant; & pariter intentio finis, & complacentia de illo, quia nempe idem obiectum, sub diuersa ratione, & respectu potest terminare diuersos formalitèr actus voluntatis.

69 Alia via potest huic fundamento responderi conformiter ad solutionem fundamenti præcedentis: sicut enim ibi dicunt, decretum prædefinitivum consensus componi cum decreto concurrenti ad nostros actus liberos ex se, & ab intrinseco indifferenti, quia licèt infalibiliter inferat consensum, illud infert, ut ponendum ex determinatione creaturæ: sic in præsentis decretum prædefinitivum auxiliij, dicunt, componi cum simili decreto, quia licèt inferat infalibiliter consensum, illum infert medio auxilio determinando ex determinatione creaturæ. Sed pariter contra hanc evasionem procedit argumentum factum fundamento præcedenti, namque licèt inferat consensum medio auxilio determinando ex determinatione creaturæ, sed non indifferenter determinando, ita ut insensu composito illius decreti possit creatura auxilium illud determinare ad dissensum; sed determinando infalibiliter ad consensum, aliter, neque decretum illud esset de auxilio, ut efficaci præiusto per scientiam mediam, neque consequenter consensum infalibiliter inferret. Di

70

Dices, saltem illud decretum prædefinitivum est de auxilio, vt determinato ex determinatione libera creaturæ conditionatè prævisâ per scientiam mediam, quo nimirum, sicut determinavit auxilium ad consensum, potuit illud determinare ad dissensum. Sed quid contra nos? ex hoc sanè sequitur, quod licet decretum inferat infallibiliter consensum; adhuc tamen illum infert, vt liberum, quia infallibilitas illa non est omninò antecedens, sed consequens libertatem conditionatam creaturæ. Hoc tamen non tollit, sed potius firmat decretum illud prædefinitivum esse de auxilio, vt liberè determinato ad consensum, & consequenter de illo, vt efficaci per adiunctionem conditionatam consensus. Quo sic posito, impossibile est eum determinari ad dissensum, nisi fortè scientia illa media infallibilis non sit. Vndè tandem infertur, quod illo supposito decreto non relinquatur locus decreto alteri ex se, & ab intrinseco indifferenti, quo nimirum Deus indifferenter possit à creatura determinari, siuè ad consensum, siuè ad dissensum; aliter, vt supra arguebamus, posset creatura decreto Dei absoluto, & efficaci resistere, vel

Deus posset suam retractare voluntatem.



FUNDAMENTVM VI.

Ex impossibilitate prædicti
decreti indifferentis cum
scientiã mediã.

71 **N**ON intendo hoc probare ex futuri-
tione infallibiliter conditionata,
exacta ad obiectum scientiæ me-
diæ, quæ subsistere non potest cum solo Dei decreto,
& concursu indifferenti, utpotè ex se; etiam indiffe-
rens est; namque adversarij in huius solutione recu-
runt ad suppositionem obiectivam eventus, de quo
latè egimus agendo de constitutivo futuri. Ideò aliter
probatur, notando illud solemne principium: quod ea-
dem principia quæ in statu absoluto requiruntur ad
existentiam absolutam effectus, importari debent cõ-
ditionatè, seu ex parte conditionis in futuro conditio-
nato, quod est obiectum scientiæ mediæ. Ita commu-
niter authores societatis, paucis exceptis, de quibus
infra. Ratio meo videri evidens est: quia si ex parte
conditionis non poneretur aliquid simpliciter requi-
situm ad existentiam absolutam effectus, nempe sine
quo implicat effectum existere, falsum erit, quod posi-
ta, seu purificata conditione existat effectus, namque
tunc purificata illa conditione restaret aliam purifi-
cari,

ari, ut effectus existeret; nec posset Deus sub illa tantum conditione affirmare infallibiliter voluntatem consenturam, vnde, & Diuina scientia fallibilis esset. Hinc supposito, quod ad conuersionem Petri non sufficit, quod ponatur à Deo in tali rerum ordine, & sub talibus circumstantijs, sed aliunde, quod ei conferat auxilium *A.* hæc conditionalis; *Si Petrum constituerò in tali ordine rerum, & sub talibus circumstantijs, conuertetur,* nequit esse obiectum scientiæ mediæ, quia ultra purificationem huius conditionis, requiritur ad Petri conuersionem auxilium *A.* quod ex parte conditionis non importatur; vnde in illa conditionalis à positione antecedentis ad positionem consequentis, consequentia non valet.

72 Hinc ergo patet, quod, si voluntas creata in statu absoluto conuerri, seu consentire non potest sine decreto, & concursu Dei indifferenti, tam decretum, quàm Dei concursus indifferens memorari debet ex parte hypothesis, seu conditionis in futuro conditionato, quod est obiectum scientiæ mediæ: ita ut obiectum scientiæ mediæ sit hoc: *Si decreuero Petrum constituere in tali occasione, & sub tali auxilio, & simul cum eo concurrere concursu indifferenti, Petrus conuertetur.*

73 Hoc supposito sic efformatur argumentum: prædictum decretum, seu concursus indifferens componi non potest cum obiecto scientiæ mediæ: ergo nec cum ipsa scientia mediæ. Probat antecedens: futurum conditionatum, in quo ex parte conditionis, importatur decretum, vel concursus indifferens, nequit esse obiectum scientiæ mediæ: ergo tale decretum, vel concursus componi non potest cum obiecto

obiecto scientiæ mediæ. Probatur antecedens: futurum conditionatum, quod est obiectum scientiæ mediæ debet esse propositio conditionalis vera, & contingens; at propositio conditionalis, in qua ex parte conditionis importatur decretum, vel concursus indifferens, vel non est vera, vel non est contingens: ergo nequit esse obiectum scientiæ mediæ. Maior, & consequentia patent, & minor probatur: propositio conditionalis, in qua ex parte conditionis importatur decretum, vel concursus indifferens est huiusmodi: *Si decrevero Petrum constituere in occasione B. cum auxilio A. & concurrero indifferenter cum illo, consentiet*: at talis propositio, vel non est vera, vel non est contingens: ergo. Maior constat ex notatis, minor probatur: vel sub illa conditione, *Si concurrero indifferenter*, importatur concursus indifferens pure, vt oblatas, seu manens, & perseverans in sua indifferentia, vel vt iam determinatus per consensum, & electionem voluntatis creatæ? si primum: illa propositio est falsa; si secundum: non est contingens: vel ergo non est vera, vel non est contingens. Antecedens, quo ad primam partem probatur: implicat voluntatem creatam actualiter consentire manente, & perseverante Dei concursu in sua indifferentia: ergo falsum est, quod si Deus concurrerit cum illo concursu, pure vt oblato, seu manente, & perseverante in sua indifferentia, consentiet. Consequentia patet, & antecedens est notum in eorum doctrina: quippè implicat voluntatem creatam actualiter consentire, quin per consensum determinet concursum Dei indifferentem, in dè tali determinatione, quod eum secum identificet; at stante hac determinatione, &

identitate falsum est consentire cum concursu Dei, pū-
re ut oblato, seu manente, & perseverante in sua in-
differētia, cum potius per consensum transeat, eo ip-
so, de indifferenti ad determinatum eadem determi-
natione consensus: ergo.

74 Confirmatur, & explicatur: nam-
que, ut ipsi dicunt, concursus Dei solum est indiffe-
rens, ut oblatus, proinde que solum est indifferens pro
signo antecedenti existentiam consensus; ut exhibitus
verò, seu pro instanti, & existentia consensus iam est
determinatus, & identificatus cum eodem consensus
ergo, cum voluntas absolutè consentit, verum est con-
cursum Dei esse iam determinatum, & de indifferenti
in determinatum transisse: pariter ergo eum de illa
conditionatè affirmatur consensuram, importari de-
bet conditionatè concursus Dei iam determinatus, &
non indifferens; proinde que concursu manente in sua
indifferētia verificari non potest, etiam conditiona-
tè, quod voluntas consentiet.

75 Explicatur hoc amplius: volunta-
tem consentire de presenti, & in statu absoluto, est
eius consensum determinare concursum Dei, eum-
que sibi identificare; imò indivisibiliter, ut ipsi dicunt,
voluntatem concurrere determinatè ad consensum,
est Deum concurrere determinatè ad cōsensum: ergo
voluntatem consentire de futuro, & in statu conditio-
nato, est de futuro, & in statu conditionato deter-
minare concursum Dei, eumque sibi identificare,
pariter que voluntatem conditionatè concursu-
ram ad consensum determinatè, erit Deum
deterere

determinatè concursurum ad consensum : implicat ergo consensus conditionatè futurus, non intellectio Dei concursu, iam conditionatè determinato ad consensum.

76

Quoad secundam verò partem, nempe, quod si ex parte conditionis importetur concursus Dei, iam determinatus per concursum creaturæ, illa propositio nō est contingens, liquidò constat: nam eo ipso facit hunc sensum: si concurrero cum voluntate concursu determinato ad consensum, consentiet; quod est infallibile; & necessarium in eorum principijs, utpotè cum determinetur ad consensum per ipsum consensum, implicat concurrere concursu determinato ad consensum, si ne consensu. Imò talis propositio est nugatoria, namque cum voluntatem concurrere ad consensum, sit Deum concurrere ad consensum, utpotè vterque concursus identificatur, per idem erit ex parte voluntatis dicere, *consentiet*, ac ex parte Dei, *concurram ad consensum*, & similiter ex parte Dei dicere, *concurram ad consensum*, ac ex parte voluntatis, *consentiam*; & sic obiectum scientiæ mediæ erit hoc: *Si concurrero cum voluntate, concurram cum voluntate; & pariter si voluntas consentiat, consentiet.* Verdades de Pedro Grullo.

77

His adversarij occurrere possunt iuxta dicta fundamento præcedenti: nempe dicendo nomine concursus indifferentis, ut oblati, non intelligi vnum numero concursum: namque iste identificari non possiet cum consensu, vel dissensu; sed intelligi duplicem concursum, alterum ad consensum, & alterum ad dissensum; & solum dicitur indifferens quatenus

ius aggregatum ex illo duplici concursu, nec est tantum concursus ad consensum, nec est tantum concursus ad dissensum; & quia voluntas potest vti indifferenter vno, vel altero, quo insensu, licet in obiecto scientiæ mediæ præassignato ponatur ex parte conditionis concursus determinatus, non sequitur concursum illum, vt à Deo oblatum, non esse indifferentem, nempè, indifferentia opposita, non determinationi, sed vnitati concursus.

78 Sed præterquamquod, prædictum aggregatum non propriè dicitur cõcurfus indifferens, sed duplex concursus, vt fundamento præcedenti ponderauimus, consequentia à nobis facta eodem rigore tenet ac antea; namque, vel cum dicitur in prædicta hypothesi: *& concurrero indifferenter cum illo*, intelligitur de aggregato illius duplicis concursus, vel solum de vno, nempè determinato ad consensum è si primum: propositio est falsa, sicut & implicatoria: tum quia Deus hic, & nunc nequit duplici illo concursu concurrere, sed vel debet concurrere concursu determinato ad consensum, vel concursu determinato ad dissensum, aliter vel voluntas simul consentiet, & dissentiet, vel saltem Deus concurreret ad consensum, etiam concursu determinato ad dissensum: tum quia, cū indifferentia Diuini concursus in aggregato vtriusque concursus consistat, Deo non concurrente vtroque concursu, non potest dici indifferenter concurrere.

79 Si verò intelligitur de concursu determinato ad consensum, prædicta conditionalis est necessaria; namque, Deo concurrente concursu determinato

minato ad consensum, voluntas non potest non consentire: tum quia in sensu composito nō potest dissentire, cum tamen necessarī sit eam concurrere Deo concurrente: tum quia ille concursus determinatus ad consensum identificatur cum illo; in hoc ergo modo dicendi adhuc est verūm, vel non dari prædictum concursum indifferentem, vel cum illo componibile non esse obiectum scientiæ mediæ.

80 His convictus Pater Riva de Neira, de prædestinat. disp. 17. num. 28. & disp. 10. num. 23. & 25. asserit, quod in obiecto conditionato contingenti nequit numerari ex parte conditionis aliquid inferens eventum infallibiliter, siue sit concomitans, siue sit antecedens; implicat enim obiectum illud esse contingens, & tamen quod conditio inferat effectum infallibiliter. Asserit tamen, num. 37. tripliciter formari posse illud obiectum conditionatum, primò excludendo à conditione aliquod ex simpliciter requisitis; & hoc obiectum, ait, esse implicatorium, quia pronuntiat de esse eventus, excludendo positivè aliquod principium sine quo esse non potest. Secundò, numerando positivè pro conditione omnia simpliciter requisita ad existentiam effectus; & hoc obiectum est necessarium, quia aliqua ex simpliciter requisitis inferunt effectum infallibiliter, & conectuntur cum illo. Tertiò, ponendo tantum pro conditione existentiam voluntatis, aut solam entitatem auxilij indifferentis ad consensum, vel dissensum, aut omnia constitutiva libertatis in actu primo; & hoc est, inquit, obiectum contingens pertinens ad scientiam mediā; Notat tamen, quod quando ex parte conditionis non ponun-

ponuntur omnia simpliciter requisita, debet sub eadem conditione esse verum extitura esse omnia simpliciter requisita, quapropter omnia illa simpliciter requisita, quæ non ponuntur ex parte conditionis, poni debent ex parte eventus, & consensus, quia consensus ea requirit essentialiter.

81 Ex quibus in primis habemus, iuxta huius authoris doctrinam, argumentum à nobis factum convincere, si ponantur omnia requisita ex parte conditionis, quia vnum ex eis, nempe, concursus concomitans necessario connectitur cum consensu, eumque infallibiliter infert, proindeque efficit conditionatum simpliciter necessarium: Cum ergo maior pars doctorum societatis, à Ludouico Molina, vsque ad Patrem Riva de Neira, teneant omnia simpliciter requisita numerari debere ex parte conditionis, etiam concursum concomitantem; consequenter, in huius authoris sententia, argumentum contra eos conuincit, quod admissio concursu indifferenti per concursum creaturæ determinato, talis concursus destruit obiectum scientiæ mediæ.

82 Hanc eandem sententiã novissimè sequitur RR. Thyrsus Primarius Salmaticensis, qui disp. 20. de determinatiuo scientiæ mediæ, sect. 1. prædictum sibi objicit argumentum, & ait, quod si hoc Iesuitas mordet, prædeterminantes dilacerat. Attendite inquit, ad instantiam: quando Deus videt Tirios convertendos, si viderent Christi miracula; vel concursus Dei, qui, iuxta adversarios est Præuius, ac proinde capax, vt assumatur pro conditione, ponitur ex parte conditionis, vel non? si primum: redditur obiectum

illud necessarium, quia necessarium est voluntatem consentire, si Deus eam prædeterminet; proindeque non pertinet ad scientiam liberam, ut ipsi dicunt, sed ad necessariam. Si secundum: non potest Deus, &c.

83 Sed iste author deberet etiam attendere, argumentum nostrum procedere ad hominem ex principijs scientiæ mediæ. Nos enim defendimus, quod licet prædeterminatione inferat infallibiliter consentium, non propterea evadit necessarius simpliciter, nempe, necessitate consequentis, sed solum necessitate consequentiæ; proindeque, posita prædeterminatione ad consentium, infallibiliter voluntas consentit, sed non necessariò, sed liberè; & sic adhuc pertinet ad scientiam liberam; ipsi tamen dicunt, talem prædeterminationem efficere consentium simpliciter necessarium, nempe, necessitate opposita libertati, quia non intelligunt, vel nolunt intelligere, quod sæpè sæpius docet D. Thomas locis infra allegandis, nempe prædeterminationem inferre infallibiliter cõsensu, & nihilominus volutatè liberè consentire. Ex hoc ergo principio communi, apud omnes doctores Societatis, nõ stãdo nostris principijs, ad hominem argumentamur, quod si semel ex parte conditionis ponitur concursus determinatus, qui eo ipso infallibiliter infert, & connectitur eum consensu, talis consensus non potest non evadere simpliciter necessarius; unde & perijt obiectum scientiæ mediæ, cum hoc debeat esse liberum, & contingens.

84 Deinde prosequitur iste Doctor, & quidam, cum in nostra sententia concursus Dei ad consensum sit cõcorãtans, & identificatus cum ipso consensu, evidens est nõ posse

posse sumi pro conditione à scientia Divina, nam Deus nequit affirmare aliquid sub conditione sui ipsius. Addit tamen n. 4 non posse Deum per scientiam mediam videre aliquem actum determinatum nostræ voluntatis, quin videat aliquem concursum determinatum sue omnipotentia, cum hic identificetur cum illo; non tamen potest illum videre ex parte conditionis, sed solum ex parte conditionati. In quo reliquos societatis relinquit & sequitur Patrem Riva de Neira. Tandem n. 5. sequenti concludit scientiam mediam, ex parte conditionis, solum attingere concursum in actu primo, sed eius præparationem indifferentem, per quam voluntas nostra constituitur proximè indifferens ad utrumque; ac proinde per illam sic Deum affirmare: Si Petrus constituitur in tali occasione, cum cognitione sufficienti ad amandum, & odio habendum, & illi conferam concursum ad amorem, & odium, ille pro sua libertate eliciet, v. g. amorem, proindeque nostram omnipotentiam concomitantem determinabit ad concursum in illum.

85 Sed in primis isti authores pro suo arbitrio sic disponunt obiectum scientiæ mediæ, ut vim argumenti effugiant; neque ei satisfaciunt; namque solum negant, concursum concomitantem debere poni ex parte conditionis, quo in casu cum ex parte conditionis non possit non poni concursus indifferens, sicut, & decretum indifferens, quo ille offertur; necessariò tenemur affirmare ex parte conditionis poni concursum indifferentem, purè ut oblatum, manentemque, & perseverantem in sua indifferentia; quo in casu propositio est falsa, falsum enim est volūtatē actualiter cōsistere cū solo Dei cōcursu indifferēti, & absq̄ sui determinatione
per

per consensum ipsum. Undè licet fugiant vim argu-
menti, quantum ad secundam partem, non tamen quan-
tum ad primam.

86 Deinde impugnatur hic modus di-
cendi, ex quo fatetur non debere excludi ex parte
conditionis aliquod ex simpliciter requisitis, quia ta-
le obiectum est implicatorium; sed illud non excludi,
licet expressè non numeretur, est eum saltem tacitè,
& virtualiter poni ex parte conditionis; aliter si ne-
que tacitè, nec virtualiter ponitur, eo ipso excluditur
saltem tacitè, & virtualiter, licet non expressè; & de-
inde, quod tacitè, & virtualiter ex parte conditionis
subintelligitur, non inconuenit ex parte conditionis
expressè cum cæteris numerari: Undè quia in actione
tacitè subintelligitur agens, sicut dico: *Actio existit,*
possum dicere: *Actio ut ab agente existit, vel actio, & agens*
existunt; vel tandem consequentia non valet absque
positione conditionis subintellectæ, ut per se notum
est: ergo.

87 Præterea impugnatur ratio supra
in initio allegata: namque ultra omnia ea assignata,
nempè voluntatem, auxilium vè, seu omnia constitui-
ua libertatis in actu primo, ut voluntas eliciat amo-
rem, necesse est Deum concurrere actualiter ad amo-
rem; ergo illæ solæ conditiones absque cōcursu actua-
li Dei non inferunt voluntatem amare, licet inferant
posse amare, utpotè ad posse amare sufficît concursus
Dei in actu primo, qui est concursus, ut oblatas.

88 Dices ita esse, ultra ea omnia requi-
ri Deum concurrere actualiter, non tamen præuiè,
sed concomitanter. Optimè: ergo hæc propositio est

vera:

vera: Licet Deus præparet omnipotentiam ad concurrendum cum voluntate, si tamen concomitanter non concurrat ad consensum, non consentiet. Tunc ultra, ergo ut fit verum voluntatem consensuram, debet sic illa conditionalis efformari: Si Deus præparet omnipotentiam ad concurrendum cum voluntate, & simul cum ea concurrat ad consensum, consentiet; at hæc propositio est necessaria; & ex parte conditionis ponitur concursus concomitans; ergo. Dices ex RR. Patre Thyrso, adhuc non debere sic efformari: nã ad hoc esset necesse, in sensu composito prædictæ præparationis omnipotentia posse Deum concursum actualem suspendere, quo in casu, adhuc purificata illa conditione, posset non sequi consensus, & propositio falsificari. Atamen illud est falsum: namque omnipotentia præparata ad concursum cum voluntate, infallibiliter Deus concomitanter cum creatura concurreret ad consensum, & sic consensus sequeretur etiam non apposita concomitantia Divini concursus ex parte conditionis. Sed contra: namque licet præparata omnipotentia ad concurrendum cum creatura, non possit Deus non concurrere cum creatura ad consensum, vel dissensum; non tamen est necesse eum concurrere determinatè ad consensum, sed potest determinatè concurrere ad dissensum; sed ipso determinatè concurrente ad dissensum, voluntas non consentiet: ergo. Dices: esse necessarium eum concurrere ad consensum, si voluntas eligat consensum. Benè: ergo tandem electio consensus est requisitum simpliciter, ut Deus concurrat concursu determinato ad consensum; non verò concursus Dei determinatus ad consensum est requisitum simpliciter, ut voluntas consentiat. Deinde

inde argumentum intendit; quod voluntas non consentiat, quia Deus potest non concurrere ad consensum, & solutio est, quod concurreret ad consensum, quia voluntas consentiet. Actan- dem, iuxta hanc doctrinam, conditionalis illa erit nugatoria, quia in ea infertur consensus excon- sensu.

89 Tandem, ut radicitus hoc explicetur, notanda sunt verba horum authorum: ipsi enim non negant concursum Dei actualem esse necessarium, ut voluntas consentiat; dicunt tamen non esse necessariū præviè, & ut se tenens ex parte actus primi, sed conco- mitanter, & ut se tenens ex parte euentus. Tunc sic: ergo ad existentiam consensus non sufficit, quod Deus concurrat concursu indifferenti, ut oblato pro priori ad consensum, sed ultra, quod concurrat concursu si- multaneo, & pro posteriori determinato per consen- sum. Ita est: ergo cum hæc omnia eo ordine, quo exer- centur in statu absoluto, numerari debeant in statu conditionato, conditionalis, quæ est obiectum scien- tiæ mediæ debet sic efformari: *Si Deus concurrerit cõ- cursu indifferenti, ut oblato pro priori ad consensum, & con- comitanti pro posteriori determinato per consensum, voluntas cõ- sentiet.* Ubi iam ex parte conditionis ponitur concur- sus Dei concomitans, & efficit conditionalem necessa- riam. Omitto, quod ex prædicto modo loquendi se- quitur consensum voluntatis, saltem pro posteriori ra- tionis, præcedere concursum Dei determinatum, de quo infra; pariter, quod adhuc in sensu composito concursus indifferentis in actu primo, potest vo- lun;

luntas mere omiffiue fe habere, neque confentiendo, nec diffentiendo, quo in cafu purificata conditione concursus indifferentis, non exifteret confensus. Antecedens patet: nam aliàs prædictus concursus euerteret libertatem creatam contradictionis, quæ confiftit in indifferentia ad actum, & omiffionem actus.

90. Alia via noftro fundamento occurrit complutensis Herrera de prædeftinat. quæft. 2. feçt. 4 n. 45. vbi argumentũ procedebat, fcientiam mediam debere poni conditionatè, feu ex parte conditionis in illius obiecto, propter eandem rationem, ac nos intendimus debere poni concursum Dei actualem; nam que etiam illa, iuxta eorum fententiam, eft fimpliciter requifita ad exiftentiam confensus. Ait ergo, aliud effe loqui de ftatu conditionato, & absoluto realiter, & a parte rei; aliud loqui de ipsis, vt intentionaliter exiftentibus, fiuè vt cognitis à nobis, terminantibus que noftas proppofitiones. Ita ftatus absolute realis a parte rei actionis intrinfeicè connexæ cum agente, nequit effe realiter abfq; eo, quod exiftat realiter agens; at verò in ftatu absolute mentali iudicatio benè potest exiftere actio, quin exiftat agens; optimè enim potest affirmari exiftentia actionis, quin affirmetur exiftentia agentis, à cuius exiftentia realiter dependet, non enim duntaxat eft vera hæc proppofitio.

Actio, & agens exiftunt; Verùm etiam hæc: Actio exiftit, in qua obiectum affirmationis eft actio, non verò agens, à quo dependet.

91

Quod, ait, clarius videri in statu conditionato: quia re vera, & a parte rei, si ut existat consensus sub auxilio *A.* requirit scientiam mediam, si existeret consensus sub auxilio *A.* etiam requireret eandem scientiam mediam; quia quidquid requirit essentialiter aliquid, quod existens est, requireret id ipsum si existeret. Et hoc est requiri conditionatè realiter ad statum conditionatum, quidquid requiritur absolutè ad statum absolutum. At verò mentaliter bene potest affirmari conditionate existentia consensus, quim eodem modo affirmetur existentia requisitorum essentialium, quia non solum est vera hæc propositio: *Si daretur talis hypothesis, daretur consensus, & omne requisitum ad consensum,* verum etiam hæc: *Si existeret talis hypothesis, existeret consensus.*

92

Sed contra hunc modum dicendi est: quod obiectum scientiæ mediæ non constituitur tale per conditionem, ut subest nostro iudicio, seu nostro modo efformandi propositiones; sed per conditionem, ut a parte rei extitutam, seu exercendam: hæc enim conditionalis; *Si posuero Petrum in tali occasione, & sub tali auxilio, &c.* Procedit in sensu phisico, & reali, & nedum mentali, ut à nobis concipitur, immò illam nos non affirmamus, sed ut affirmatam per divinum intellectum referimus, & supponimus: Si ergo realiter, & a parte rei conditionatum illud, ex parte conditionis, includit omnia simpliciter requisita ad existentiam absolutam consensus, habemus intentum. Deinde si status conditionatus realiter, & a parte rei includit, ex parte conditionis, scientiam mediam, & concursum concomitantem: ergo etiam mentaliter

iuxta

iuxta nostrum iudicium; namque mentaliter affirmari
 verè à nobis non potest existentia conditionata effec-
 tus, quin affirmetur sub omnibus conditionibus essen-
 tialiter requisitis ad existentiam absolutam illius; ali-
 ter, vt supra arguebamus, non valeret argumentum à
 conditionali ad absolutam purificata conditione; hic
 enim modus argumentandi, non alienus, sed propriis-
 simus est nostri intellectus. Exemplum de actione, &
 agente oppositum non convincit, sed nostrum asser-
 tum confirmat; vtpotè, licet vt affirmetur actionem
 existere, non sit necesse affirmare agens existere; vt
 tamen affirmetur sub conditione actionem exituram,
 necesse est, ex parte conditionis, poni existentiam
 agentis; aliter in obiecto scientiæ mediæ vt conditio-
 natè affirmetur consensus, non esset necesse, ex parte
 conditionis, importari existentiam voluntatis, vel
 Dei: & hoc ideo, quia in statu absoluto existentia rei
 per se ipsam innotescit; in statu vero conditionato non
 innotescit, nisi per conditiones omnes, quibus purifi-
 catis existentia rei infertur. Præterquamquod cum di-
 co, *actio existit*, tacitè dico, & sub intelligitur, *agens*
existit, vtpotè cuius existentia in egressione ab agente
 consistit; atamen cum dico concursus Dei in actu pri-
 mo, seu omnipotentia preparata existit, neque tacitè
 dico concursum Dei simultaneum existere: vtpotè,
 quia potest existere sine illo, nec cum illo connectitur,
 sicut actio cum agente. Vnde potius conditionalis,
 quæ, in hoc modo dicendi, est obiectum scientiæ me-
 diæ, comparatur conditionali, in qua affirmatur exis-
 tentia actionis sub conditione existentie agentis, vt
 si dicam: *si Petrus existeret, Petrus curreret*; quæ omnino

disparata est : sicut enim existentia Petri, esse potest, sine existentia cursus, pariter concursus Dei in actu primo, & omnipotentia præparata potest esse sine existentia consensus. Quibus adde, quod si obiectum scientiæ mediæ constituitur per conditionem, ut subest nostro modo intelligendi, cum tamen realiter, & à parte rei non possit subsistere sine alijs conditionibus, nempe, sine concursu Dei concomitanti, cur clamitant contra prædeterminantes, cum asserunt potentiam ad dissensum in prædeterminato ad consensum esse ad dissensum secundum se, & præcissivè à prædeterminatione ad ipsum dissensum, & carentia prædeterminationis ad consensum, quia sicut potentia ad dissensum est ad dissensum, ut exiturum à parte rei, ita conditionalis de consensu, est de consensu, ut exituro à parte rei : sicut ergo, iuxta adversarios, quia potentia ad dissensum est potentia ad dissensum, ut exiturum à parte rei, & à parte rei existere non potest sine prædeterminatione ad ipsum, & carentia prædeterminationis ad consensum, inferunt prædictam potentiam non posse esse ad dissensum secundum se, & præcissivè, sed necessariò debere esse ad dissensum sub vno ex cōtradictorijs relatis; pariter quia cōditionalis illa est de dissensu, ut exituro à parte rei, & à parte rei non potest existere sine concursu concomitanti, & cæteris requisitis, nec conditionalis illa poterit efformari de dissensu solùm, ut subest nostro iudicio, nostro que modo efformandi propositiones, sed necessariò debet efformari de dissensu secundum omnia, quæ exigit, ut existat à parte rei.

FUNDAMENTUM VII.

Ex quo Deus cum illo decreto
indifferēti, vel esset author actus
mali, vel solum permissor
actus boni.

93

HOC inconveniens, licet sit iam per-
suasum ex dictis in primo funda-
mento; nunc tamen iterum convin-
citur ex quo supposito illo decreto indifferenti, quo
Deus parat omnipotentiam ad concurrendum cum
voluntate creata ad quodcumque ipsa se determinave-
rit, inferunt Deum cum creatura immediatè concu-
rrere, nedam ad actum bonum, verum etiam ad malū,
& peccaminosum, & ad hoc etiam pro formali prop-
ter identitatem cum materiali, ut communiter iam
defendunt recentiores societatis. Quo supposito sta-
tum apparet inconveniens: Deum, nempe, vel esse
authorem actus mali, vel solum esse permissorem actus
boni: namque Deus per idem decretum præparat, &
applicat omnipotentiam ad concurrendum cum crea-
tura ad actum bonum, atque ad actum malum; aliunde
sicut ad actum bonum concurrat nedam pro materia-
li, sed etiam pro formali, pariter ad actum peccami-
nosum

nosū cōcurrit nedū pro materiali, sed etiā proformali: ergo non est vnde dicatur author actus boni, & non mali, vel vnde dicatur permissor actus mali, & nō boni, sed vel vtriusq̄ debet dici author, vel vtriusque permissor. Confirmatur, sicut actus malus est à creatura, vt à determinante, à Deo verò solū vt permittente se determinari, pariter actus bonus; iuxta eorū doctrinā est solū à creatura vt determinante, & à Deo solū vt permittente se determinari; aliter decretū, vel concursus Dei ad actum bonum non esset indifferens, nec per creaturam determinatus: si ergo quod peccatum sit à Deo, non vt à determinante, sed vt permittente se determinari, sufficit vt Deus sit purè permissor peccati, pariter sufficet, vt sit purè permissor actus boni; vel è contra, si quod actus bonus sit à Deo non vt determinante, sed vt permittente se determinari, sufficit, vt sit author actus boni, sufficet etiam, vt sit author actus mali.

94 Dices cum Patre Herrera, quest. 8. de prædestinat. sect. 1. quod Deus dicitur author boni, quia est causa per se illius; peccati verò non est causa per se, sed per accidens, & permissiva. Sed contra est argumentum factum, namque propterea non esset causa per se peccati, sed solū per accidens, & permissiva, quia licet ad illud concurrat effectiue, non tamen determinatiue, id est, non vt se determinans, sed vt determinatus à creatura; sed pariter ad actum bonum non concurrat vt se determinans, sed vt determinatus à creatura: ergo vel vtriusque est causa per accidens, & permissiva, vel vtriusque est causa per se.

causam per accidens, & permissiuam peccati, quia ad illud non concurrat, vt se determinans, & vt determinatus à creatura; sed vltra quia in illud influit præter intentionem, secus autem in actum bonum. Sed instat argumentum: nam propterea Deus influit in actionem malam præter intentionem, quia in eam influit non ex propria sui determinatione, sed ex determinatione extranea creaturæ; at etiam in actionem bonam non influit ex propria sui determinatione, sed ex extranea creaturæ; ergo vel in actionem bonam influit etiam præter intentionem, vel non influit præter intentionem in actionem malam.

96 Respondet, non ideò præcisse influere in peccatum præter intentionem, quia in eum influit ex determinatione creaturæ, sed vltra quia in eum influit contra propriam inclinationem; in actionem autem bonam secundum propriam inclinationem influit. Sed contra: nam in actionem bonam non influit Deus in actu primo alia inclinatione, & voluntate præter inclinationem, & voluntatem decreti ex se, & ab intrinseco indifferentis; in actu verò secundo non alia voluntate præter voluntatem eiusdem decreti determinati per electionem creaturæ; supponimus enim hoc decretum vnicè existere, vt ipse tenet, & communiter Iesuitæ; at indifferentia intrinseca illius decreti eadem est respectu peccati, & actus boni, cum per eum Deus indifferenter velit concurrere cum creatura ad quod ipsa se determinauerit, siuè bonum, siuè malum; pariterque determinatio illius decreti eadem est respectu vtriusque; vtpotè sicut per determinationem creaturæ ad bonum, determinatur

natur ab bonum ; etiam per electionem eiusdem ad malum, determinatur ad malum, vt ipse frequenter repetit : non ergo est vndè in actionem bonam influat secundum propriam inclinationem, & in malam contra ipsam.

97

Sed nunc notanda sunt verba huius Doctoris. num. 14. quibus suam mentem aperit ; ait enim, quod concursus Dei in peccatum, alter est in actu primò, alter in actu secundo. Concursus in actu primò est illa voluntas Dei indifferens ad actionem malam, & bonam, qui concursus, & optimus est, & omninò à libertate Diuina dependens. At verò concursus in actu secundo est ipsa actio humana, siuè determinatio libera voluntatis creatæ, proveniens indivisibiliter ab homine, vt se determinante, & à Deo vt permittente se determinari ; vndè quâdo homo peccat ipsa voluntas prava, quæ peccatum quoad materiale, & quoad formale est, concursus est in actu secundo. Quapropter licet Deus velit suum concursum in actu primo circa peccatum, quia concursus in actu primo est voluntas Dei indifferens ; attamen concursus in actu secundo ad peccatum, vt potè identificatus cum ipso peccato, nequit amari à Deo, sed potius de illo displicet. Quibus verbis sententia huius authoris, illiusque solutio patet ; nempe, Deum propterea concurrere ad peccatum præter ipsius intentionem, & inclinationem, quia licet cum creatura concurrat ad peccatum, etiam pro formali, non tamen propterea vult concursum in peccatum, sicut vult concursum in actum bonum.

98

Sed in primis contra hanc doctrinam

nam arguitur primò ex verbis relatis; namque Deus per illud decretum indifferens vult suum concursum in peccatum; sed non concursum in actu primo: ergo non concursum in actu secundo. Probatur minor: concursus in actu primo est ipsummet decretum indifferens; sed per decretum indifferens nequit directè amare ipsum decretum indifferens: ergo. Patet minor, vtpotè obiectum directè amatum debet distingui ab actu iamandi: nec enim negamus decretum velle se ipsum reflexè, quippè per decretum nedum Deus decernit, verùm & vult se decernere, sicut per amorem consensus vult se amare consensus, attamen sicut directè iste amor non se ipsum attingit, sed consensus, ita decretum non se ipsum directè attingit, sed concursum ab eo distinctum, qui est concursus in actu secundo.

99 Deindè id quod addit, nempe, concursum in actu secundo esse ipsam actionem humanam, siuè determinationem liberam voluntatis creatæ prouenientem indiuisibiliter ab homine, vt se determinante, & à Deo vt permittente se determinari, procedit nedum de actione humana mala, sed etiam bona: adhuc enim hæc non est à Deo vt determinante, vt dicunt, sed solùm, vt permittente se determinari; & tamen hoc non impedit Deum velle concursum ad actionem bonam, & indifferenter in vi decreti indifferents, & determinatè in vi eiusdem decreti, vt determinati per electionem hominis, quo in sensu dicitur esse volitum permissiuè: ergo pariter, quod actio mala proueniat à Deo, vt permittente se determinari, non tollit Deum velle concursum in actione malam, indifferenter quidem in vi decreti, vt de
 se

se indifferentis : nan indifferentia hæc est ad extrema libertatis , nempe bonum , & malum ; & determinatè in vi eiusdem decreti , vt determinati per electionem hominis , nam per hanc etiam determinatur indifferentia decreti , seu decretum transit de indifferenti ad determinatum.

100

Fateor his non posse occurrì nisi negando Deum per decretum indifferens velle ex se indifferenter id , ad quod voluntas se determinauit ; vnde etiam infertur , nec velle determinatè cõkursum in malum , adhuc supposita determinatione creaturæ . Illud tamen prædictus author negare nõ potest , aliter non erit indifferens indifferentia cõmensurata indifferentiæ libertatis creatæ , quæ est ad bonum , & malum ; nec per illud decretum Deus iura libertatis creatæ seruaret : nam eam determinaret saltem quo ad speciẽ boni . Jammo , in sententia istius authoris , decretum indifferens applicatiuum Omnipotentia consistit in decreto , quo Deus vult excludere omnem positiuam necessitatem ad quodlibet ex extremis libertatis , vt patet ex dictis fundamento primo ; sicut ergo quæ vult Deus excludere necessitatem ad actionem bonam , & malam , pariter per eam vult actionem bonam , vel malam .

101

Hinc patet æquivocatio illius termini *permissiue* , quo semper vtitur iste author . In præfenti enim ly *permissiue* non potest sumi in sensu Thomistarum , nempe , pro subtractione Diuini auxiliij , sine quo voluntas non adimplebit præceptum ; nec potest sumi pro eodem , ac mere *omissiue* , alias excluderet

deret omnem voluntatem, nec Deus vellet ex se indifferenter concursum creaturæ ad bonum, vel ad malum; nec vt determinatus vellet determinatè concursum in malum. Sumitur ergo *Ly permissiue* pro vt opponitur voluntati ex propria electione, & determinatione, ita vt sensus sit, non quod Deus non velit concursum creaturæ in malum, sed quod illum non vult ex propria electione, sed ex electione voluntatis create; ex propria enim electione vult solum indifferenter, ex electione autem creaturæ, vult determinatè; namque suam electionem, & libertatem summittit creaturæ, ac si Deus sit ex se paratus velle determinatè quod creatura determinatè voluerit. Vnde manifestè apperitur, seu detegitur æquivocatio: tempè, concursum Dei cum creatura in peccatum esse præter intentionem Dei; Patet enim non esse, cū Deus non habeat aliam intentionem in vi decreti indifferētis, nisi illius ad quod, voluntas se determinauerit, ac si electio creaturæ repateretur electio Dei, vt patet à simili in electione ad bonum.

102. Deinde est contra prædictam solutionem: nam id, quod non dedecet Deum operari, nõ dedecet ipsum velle, vt ex terminis notum est: Si ergo non dedecet Deum cum creatura concurrere ad peccatum, nec dedecet ipsum velle concursum ad peccatum. Confirmatur, Deus est Sanctus, & laudabilis in omnibus operibus suis, iuxta illud, quod canit Ecclesia: *Benedictus Deus in omnibus vijs suis, Sanctus, in omnibus operibus suis:* ergo in omni opere se exercet honestè, & laudabiliter: Ergo etiam se exercet honestè, & laudabiliter in concursu cum creatura ad pecca-

Dubium VI. 307

re cum creatura ad bonum, si ipsa se determinet ad bonum, & pariter ad malum, si se determinet ad malum. Patet ergo ex solutione sequi, non quod Deus non velit illud quod operatur ex determinatione creature, sed quod illud non velit ex propria electione; necque enim est idem non operari ex propria electione, ac non operari volendo, cum Deus, ut ipsi dicunt, ita velit concurrere cum creatura, ut eius libertatem non ledat, proinde ita, ut ipse determinate non velit, nisi quod voluntas creata determinate vult. Vult ergo Deus, quod voluntas ex sua electione vult. Cuius pariter ponitur exemplum in voluntate concursus in actum bonum, quem Deus vult, cum tamen illum non velit, nisi ex determinatione creature.

107. Durissimum autem est, quod sequitur: nempe, Deum aliquando ex determinatione creature operari aliquid inhoneste, & turpiter. O bone Deus, qui ne ledas libertatem hominis, ita te eius libertati submittis, ut adhuc turpiter, & inhoneste opereris, si ipse turpiter, & inhoneste velit operari! Falsissimumque est illas operationes non esse absolute, & simpliciter proprias Deis: namque quod non procedant ex electione Dei, non tollit quominus ex Deo simul cum creatura proprie procedant; aliter nec actus liber bonus erit operatio propria Dei, nec actus charitatis erit operatio propria habitus charitatis, à quo solum procedit ex electione voluntatis, ut ipsi dicunt; nec pariter operatio necessaria creature, v. g. Combustio, erit operatio propria ignis, sed solum Dei, ex cuius sola determinatione, & electione procedit. Nec tandem dicetur illum concursu pro-

priè procedere à voluntate creata, vt à causa secun-
da; nam si vt à causa secunda propriè procedit, eo
ipso procedit ab ea vt à causa subordinata primæ, in
quo includitur eum propriè procedere à causa pri-
ma.

106 Deinde hoc est Deum creaturæ
æquiparare in sanctitate suorum operum; sicut enim
in Deo distinguuntur operationes, quæ proueniunt ex
propria electione, & operationes, quæ procedunt ex
electione creaturæ; sic in creatura distinguuntur ope-
rationes, quæ proueniunt ex propria electione, vt sūt
operationes liberæ, & quæ proueniunt ex electione
Dei, vt sunt operationes necessariae; & sicut operatio-
nes, quæ in Deo proueniunt ex propria electione nō
possunt non esse honestæ, & bonæ, secus verò, quæ pro-
ueniunt ex electione creaturæ; pariter operationes,
quæ in creatura proueniunt ex electione Dei, non po-
ssunt non esse bonæ, & honestæ, secus verò, quæ pro-
ueniunt ex propria electione. Cur ergo Deus potius
dicitur sanctus in omnibus operibus suis, & non crea-
tura? Cum tam in Deo, quàm in creatura omnes ope-
rationes, quæ proueniunt ex electione Dei honestæ
sint, & bonæ, & pariter tam in Deo, quàm in creatura
omnes operationes, quæ ex electione creaturæ pro-
ueniunt, necessario bonæ nō sint, nec laudabiles. Hinc
ergo conuincitur, quod Deus dicitur Sanctus in omni-
bus operibus suis, ita vt nullum sit opus Dei, quouis
modo ab ipso procedat, quod non sit bonum, honest-
rum, & laudabile, secus verò, in creatura.

107 Præterea contra prædictam solu-
tionem potest non leuiter sic argumentari: namque
vel

vel Deum concurrere cum creatura ad peccatum, ut per eam determinatum, est, ipsi Deo malum, vel bonum? si Deo est malum: implicat quod ut sic determinatus concurrat; aliter, Deus fineret se determinari à creatura, ut sic determinatus, sibi iniuriam irrogaret. Si autem est bonum: Cur non poterit cum velle ea ratione, qua sibi bonum? Huic non respondet iste author, sed planè succumbit dicendo esse Deo malum, nec inconueniens esse Deum, ut per creaturam determinatum sibi irrogare malum, vel iniuriam. Esse tamen Deo bonum, & consequenter illud velle, probatur: nam eatenus creatura non potest concurrere ad actum peccati sine concursu Dei, quia non potest non concurrere dependenter à causa prima: Ergo Deum concurrere cum creatura ad actum peccati, est eum concurrere ut causam primam; at Deum operari ut causam primam est ei bonum, & maximè bonum: ergo ei bonum, & maximè bonum est eum cum creatura concurrere ad actum peccati.

107 Dices, quod Deum operari ut causam primam ex propria electione, & determinatione, est ei bonum, secus verò quando operatur permissiue, & ex alterius determinatione. Sed contra: nam sequitur Deum operari actus nostros liberos, ut causam primam, nunquam esse ei bonum, namque se per cooperatur ex electione, & determinatione voluntatis creatæ. Immo operari ut causam dicit ex proprio, & formali conceptu perfectionem, si sit causa efficiens, quia unum quodque sic operatur, in quantum est in actu: ergo operari ut causam primam, ex proprio, & formali conceptu dicit in finitam perfectionem, sicut,

sicut, & infinitam actualitatem. Hinc D. Thomas 1. p. q. 25. art. 1. probat in Deo infinitam potentiam ad agendum, quia est purus actus: vel ergo operari ex electione, & determinatione voluntatis creatæ tollit à Deo operari ut causam primam, vel adhuc ut causam primam operari ex electione, & determinatione voluntatis creatæ est Deo bonum, & perfectum.

108

Item Deum offerre suum concursum ad actum peccati est bonum Deo: ergo & concursus ad actum peccati est bonus Deo. Consequentia patet: nam actio cuius obiectum est malum agenti, non potest esse bona agenti, cum actio specificet ab obiecto. Antecedens autem probatur: nam ut iste author fatetur, id, quod procedit à Deo ex propria electione, & determinatione, & non ex electione, & determinatione creaturæ, necessario est bonum Deo: at Deus offert concursum ad actum peccati ex propria electione, & determinatione, & non ex determinatione, siue electione creaturæ: ergo Patet minor, nam oblatio concursus ad actum peccati præcedit electionem, & determinationem creaturæ, sicut & concursus illius; consistit enim illa oblatio in decreto indifferenti, quod à Deo esse ex propria electione, & pro priori, ad concursum, & determinationem creaturæ haud dubium est.

109

Tandem Deum non posse non velle cum creatura concurrere ad peccatum, si semel concurrat, probatur adhuc urgentius, nam Deus nihil agit nisi per intellectum, & voluntatem; & licet admittatur potentiam Dei exequivam distingui virtualiter in Deo ab eius intellectu, & voluntate;

hoc

hoc tamen est certum, quod potentia executiva, si-
 uè creata, siuè increata, non operatur, nisi vt mota à
 voluntate: non ergo potest Deus concurrere ad ac-
 tum peccati, quin velit ad ipsum concurrere. Nec va-
 let Deus nihil agere, nisi per intellectum, & volunta-
 tem, siuè positivam, siuè permissivā: Nam nos solum
 intendimus eum velle voluntate determinata per
 electionem creaturæ, volitam etiam à Deo decreto in
 differentis: in hoc enim sensu, & non in alio Deus vult
 concurrere ad actum bonum, vt pluries dictum est,

110. Quibus adde loca Scripturæ, quæ
 prædictæ sententiæ contradicere videntur: nempe illud
 ecclesiastici: *omnia propter se ipsum operatus est Deus: vel*
 ergo concursus in peccatum Deus non operatur,
 vel eum operatur propter semetipsum, tanquā prop-
 ter vltimum finem, & eum amando. Pariter sapientiæ
 vndecimo habetur: *Nihil odisti eorum, quæ fecisti: Si*
 ergo Deus odio habet peccatum, cum non facit, vel
 falsū est nihil odisse eorū, quæ fecit. Ratioq̄ assignatur
 verbis sequentibus: *nec odians aliquid constituisti, & fecisti*
 Ac si Deū dedecet aliquid agere, & in eo dupliciter.
 Scio hæc aduersarios explicare de his, quæ Deus ope-
 ratur, & facit ex propria determinatione: sed fanè ver-
 ba sunt absoluta, & vniuersaliter significantia, nec
 possunt in hoc modo interpretandi, nisi cum distin-
 ctione proferri, immo notāter non dicit textus, *nihil*
odisti, sed nihil odisti eorum, quæ fecisti: ac si aliquid sit
 quod Deus odio habeat, non tamen ab ipso factum,
 quod aliud esse non potest, præter peccatum.

111. Audiamus iam RR. Th ysum Salina-
 ticensem qui disp. II. de scientia Dei, se & 10. nu. 74.
 Deum

Deum eximit ab eo, quod sit author peccati, quamuis ad eum concurrat, quia non concurrat tanquam causa cur sit ille actus, sed præcisse ut causa sine qua non est. Ille autem duntaxat potest dici causa peccati, qui est causa cur voluntas indifferens ad vtrumque se determinet ad actum peccati; in hac enim determinatione consistit peccatum, seu quod voluntas peccet. Deus autem nullo pacto est causa, quod voluntas potens ad vtrumque se determinet ad actum peccati, quia nullo pacto mouet ad illum eliciendum, & ita offert concursum ad actum peccati, vt illum concursum nullo pacto amet, sed permitat voluntati.

I 12

Sed iste modus solum vocibus differt à præcedenti, easdemque patitur difficultates. Pro quo notandum, quod nos in præsentī non intendimus Deum peccare, etiam concurrente ad materiale, & formale peccati; ab hoc enim præscindimus. Sed solum intendimus quod si duntaxat Deus concurrat ad actus nostros liberos per decretum indifferens, non sit cur sit author actus boni, & non peccati, vel non sit, cur sit purè permissor peccati, & non actus boni. Quo supposito, neque iste modus satisfacit, sed semper nostrum fundamentum in suo robore manet; namque, supposito hoc decreto, non est vnde Deus non sit causa cur existat peccatum, sed solum causa sine qua non; & sit causa cur existat actus bonus, & nedū causa sine qua non. Utpote propterea secundum ipsum Deum non est causa cur existat peccatum, sed solum sine qua non, quia non est causa cur voluntas se determinet ad peccatum; at etiam non est causa cur voluntas se determinet ad actum bonum; ergo vel exist-

ten

tentiæ actus boni non est causa cur, vel non est unde, non sit causa cur existentia peccati, & consequenter vel vtriusque purè permissor. Minor patet: nam actus bonus etiam non procedit à Deo vt determinante, & ex propria electione, sed solum sic procedit à voluntate creata; aliàs decretum Dei erga existentiam actus boni non esset indifferens, sed determinatum, nec per eum Deus pararet omnipotentiam ad concurrendum cum creatura iuxta illius libertatem, siuè ad bonum, siuè ad malum.

113 Sed respondebit ex dictis ab ipso eadem disputatione sect. 2. num. 15. quod per illud decretum indifferens vnicè amat concursum ad actum bonum, & carentiam omnis impedimenti ad actum malum, ita vt in illum concursum tendat, quantum est ex se, & relinquendo eius determinationem voluntati; in carentiam autem impedimentorū tendat efficaciter eam inducendo. Sed sit ita, non tamen sit satis argumento: namque in primis semper fatetur, Deum determinationem ad actum bonum relinquere voluntati: ergo semper est verum Deum non esse causā cur existat actus bonus, licet sit causa sine qua non potest existere; deinde prædictus modus dicendi impugnatur ex dictis à nobis fundamento primo, vbi huius modi dicendi, & preparandi omnipotentiam mentionem fecimus.

114 Tandem impugnatur eisdem rationibus, ac præcedens ea parte, qua asserit Deum vnicè amare concursum ad actum bonum; namque id, quod non dedecet Deum operari, non dedecet ipsum velle. Sed respondet distinguendo, quod non dedecet Deum

Deum eximit ab eo, quod sit author peccati, quamvis ad eum concurrat, quia non concurrat tanquam causa cur sit ille actus, sed præcise ut causa sine qua non est. Ille autem duntaxat potest dici causa peccati, qui est causa cur voluntas indifferens ad vtrumque se determinet ad actum peccati; in hac enim determinatione consistit peccatum, seu quod voluntas peccet. Deus autem nullo pacto est causa, quod voluntas potens ad vtrumque se determinet ad actum peccati, quia nullo pacto mouet ad illum eliciendum, & ita offert concursum ad actum peccati, vt illum concursum nullo pacto amet, sed perimitat voluntati.

I 12

Sed iste modus solùm vocibus differt à præcedenti, easdemque patitur difficultates. Pro quo notandum, quod nos in præfenti non intendimus Deum peccare, etiam concurrente ad materiale, & formale peccati; ab hoc enim præscindimus. Sed solùm intendimus quod si duntaxat Deus concurrat ad actus nostros liberos per decretum indifferens, non sit cur sit author actus boni, & non peccati, vel non sit, cur sit purè permissor peccati, & non actus boni. Quo supposito, neque iste modus satisfacit, sed semper nostrum fundamentum in suo robore manet; namque, supposito hoc decreto, non est vnde Deus non sit causa cur existat peccatum, sed solùm causa sine qua non; & sit causa cur existat actus bonus, & nedùm causa sine qua non. Utpote propterea secundum ipsum Deum non est causa cur existat peccatum, sed solùm sine qua non, quia non est causa cur voluntas se determinet ad peccatum; at etiam non est causa cur voluntas se determinet ad actum bonum; ergo vel exist-

ten

rentiæ actus boni non est causa cur, vel non est unde, non sit causa cur existentia peccati, & consequenter vel vtriusque purè permissor. Minor patet: nam actus bonus etiam non procedit à Deo vt determinante, & ex propria electione, sed solùm sic procedit à voluntate creata; aliàs decretum Dei erga existentiam actus, boni non esset indifferens, sed determinatum, nec per eum Deus pararet omnipotentiam ad concurrendum creatura iuxta illius libertatem, siuè ad bonum, siuè ad malum.

113. Sed respondebit ex dictis ab ipso eadem disputatione sect. 2. num. 13. quod per illud decretum indifferens vnicè amat concursum ad actum bonum, & carentiam omnis impedimenti ad actum malum, ita vt in illum concursum tendat, quantum est ex se, & relinquendo eius determinationem voluntati; in carentiam autem impedimentorū tendat efficaciter eam inducendo. Sed sit ita, non tamen sit satis argumento: namque in primis semper fatetur, Deum determinationem ad actum bonum relinquere voluntati: ergo semper est verum Deum non esse causā cur existat actus bonus, licèt sit causa sine qua non potest existere; deinde prædictus modus dicendi impugnatur ex dictis à nobis fundamento primo, vbi huius modi dicendi, & præparandi omnipotentiam mentionem fecimus.

114. Tandem impugnatur eisdem rationibus; ac præcedens ea parte, qua asserit Deum vnicè amare concursum ad actum bonum; namque id, quod non dedecet Deum operari, non dedecet ipsam velle. Sed respondet distinguendo, quod non dedecet Deum

operari præcisè, vt causam sine qua non, secus verò vt causam cur fit. Sed contra ex dictis: nan non dedecet Deum velle concursum ad actum bonum; sed non quia illum operetur, vt causa cur fit, sed solum vt causa sine qua non: pariter ergo si non dedecet Deum operari actum malum, vt causam sine qua non, nec dedecet cum velle concursum in illum. Patet minor, vtpote, vt ipse fatetur, actum bonum liberum non operatur Deus ex propria electione, & determinatione, sed determinatus per voluntatem creatam; sed hac sola ratione Deus ad actum malum concurrit solum vt causa sine qua non, & non vt causa cur fit: ergo.

115 Deinde: licet voluntas creata sit causa cur concursus Dei sit determinatus ad malum, non tamen est causa cur existat quantum ad intrinsicam sui indifferentiam, sed huius causa est duntaxat Deus, qui omninè liberè, & spontaneè concursum illū offert creature, cum potuerit non offerre: ergo ad minus Deus vult concursum illum quantum ad sui intrinsicam indifferentiam; at hæc voluntas non stat quin Deus etiam velit illum concursum quantum ad extrinsecam determinationem supposita determinatione creature, vt supra probauimus contra Patrem Herrera: Ergo.

116 Pro cuius confirmatione notanda sunt verba huius authoris sect. 2. num. 2. vbi habet: *Quod licet bonum sit Deum offerre concursum suum ad actum peccati; malum tamen est, quod illum re vera exhibeat; & propterea id nequit tribui ipsi Deo, sed voluntati, quæ est causa cur Deus in actu secundo concurrat potius ad actum peccati, quam ad actum oppositum.* Vnde videtur deduci concursum

cursum illum ad actum peccati, quantum est ex parte Dei, non esse determinatum ad actum peccati, sed indifferentem ad actum bonum, & malum: namque, si determinatus sit ad actum malum ex parte Dei, falsum est voluntatem esse causam cur Deus in actu secundo concurrat potius ad actum malum, quam ad oppositum: hæc enim verba sonant ipsum quantum est ex se, & provt à Deo indifferentem esse ad utrumque: Deus ergo est causa cur existat ille concursus, quantum ad intrinsicam sui indifferentiam, licet voluntas sit causa cur existat quantum ad sui extrinsecam determinationem.

117 Præterea: vel Deum concurrere cū creatura ad actum malum est ipsi Deo malum, vel bonum? Si malum: implicat, quod concurrat. Si bonum: ergo poterit eum velle ea ratione, qua sibi bonum est. Sed respondet Deum concurrere ad actum peccati, neque esse ex se bonum, neque malum ipsi Deo. Sed non posse non esse bonum Deo convincitur, ex quo Deus non potest non operari conformiter ad rationem, & propter finem verum ultimum, qui est sua bonitas. Præterea vt ipse fatetur, Deum offerre suum concursum ad actum peccati, est Deo bonum: ergo illum re vera exhibere est Deo bonum. Patet consequentia: nam Deus non offert concursum illum, nisi vere re vera exhibendum, & actio cuius obiectum est malum agenti, non potest esse ei bona, vt supra arguebamus.

118 Ultra: Deum operari, vt primam causam, est ei bonum. Ac tandem id, quod Deo est necessarium non potest non esse ei bonum; creatura autē

concurrente ad actum peccati, Deo est necessarium cum ea concurrere. Sed respondet sect. 2. ita esse de eo, quod est necessarium absolute, & simpliciter, secus vero si sit necessarium ex suppositione determinationis voluntatis, cum hæc suppositio malitiam involuit. Sed contra est: nam, ut iste author ibi num. 2. habet, hæc necessitas ex suppositione non distinguitur ab omnipotentia, ut continente voluntatem creatam talis naturæ, ut nihil possit operari, quin Deus simultaneè concurrat cum illa: sicut ergo hæc continentia est Deo bona, & conueniens, pariter ei erit bonum, & conueniens cum creatura concurrere ex suppositione determinationis illius, quamuis hæc malitiam, & deformitatem involuat.

118 Deinde vice versa hoc ipsum esse Deo malum conuincitur ex verbis huius doctoris: namque Deum concurrere ad actum peccati, est creaturam concurrere ad actum peccati; sed creaturam concurrere ad actum peccati est peccare: ergo Deum concurrere ad actum peccati est peccare; sed peccare est malum Deo: ergo Deum concurrere ad actum peccati est malum ipsi Deo.

119 Rursus, Deum velle prædictum concursum probatur, ex quo nihil agit nisi per intellectum, & voluntatem, ut supra contra Patrem Hertera: ac tandem hoc ipsum manifestè colligitur ex doctrina istius doctoris, nam ipse concedit Deum per decretum illud velle carentiam omnis impedimenti ad actum malum; at Deum positiuè concurrere cum creatura ad actum malum volendo, & decernendo excludere omnia impedimenta ad talem concursum, est.

est velle illum concurrere, utpotè eo ipso non concurrat involuntariè, & fortuito: ergo. Confirmatur: per decretum, quo Deus vult carentiam omnis impedi-
menti ad actum malum, vult creaturam liberè operari
actum malum; sed, ut nuper arguebamus, iste doctor
faretur creaturam concurrere ad actum malum esse
Deum concurrere ad actum malum: ergo Deus per
illud decretum vult se ipsum concurrere ad actum
malum. Maior est manifesta: nam Deus carentiam
omnis impediementi ad actum malum non vult prop-
ter alium finem, quam ut iura libertatis non infringat,
ut ipse loquitur: ergo non propter alium finem, quam
ut creatura liberè operetur.

120 Sed restat iam impugnare gene-
ralem evasione[m] aliorum, qui non reuocantes conce-
dere Deum per decretum indifferens velle concurre-
re cum creatura indifferenter ad actum bonum, atque
ad actum malum, proinde que ut determinatum per
creaturam ad actum malum, velle determinat con-
currere ad actum malum, sicut & ut determinatum
per creaturam ad actum bonum, velle determinatè con-
currere cum creatura ad actum bonum; nihilominus
eximunt Deum ab esse authorem peccati, ex quo per
decretum indifferens decernit dare auxilium, vel con-
cursum illum cum quo voluntas peccat, ex intentione
seria, sinceroque desiderio de bona operatione, seu sa-
lute hominis, quam Pater Oviedo primò phisicor.
punct. 4. num. 33. explicat hoc decreto: *Volo quantum
est ex me, ut sit actus amoris; ita tamen illum decerno ut volun-
tas possit ab illo cessare, quia licet ex me vellem esse talem
actum, non tamen illum efficaciter decerno independentè à vo-*
luntate

luntate, ne illius lædam libertatem. Pater Arriaga illam intentionem exprimit hoc decreto : *Volo, ut, quantum est ex me, non deficiat actus odij, ut iura voluntatis non infringam; quem actum velle ego non produci à voluntate creata, quia malus est.* Per illud ergo verbum *vellem* exprimitur illa intentio Dei serua, desideriumque sincerum, quod habet de bona operatione hominis, eiusque salutari consensu; quamvis ne lædat libertatem creatam, indifferenter velit cum voluntate concurrere, siue ad actum bonum, siue ad actum malum; proindeque ex illa intentione efficitur Deus author actus boni, & pure permissor actus mali.

121

Sed hanc seruiam intentionem non eximere Deum ab esse authorem peccati fit manifestum, ex quo illa intentio est omninò inefficax, & potius velleitas, quam volitio; decretum autem indifferens licet ex se, & ab intrinseco sit indifferens, fit tamen efficax; & determinatum per determinationem creaturæ ad actum malum: creatura ergo concurrente ad actum malum, Deus efficaciter vult concursum ad actum malum; inefficaciter tamen tam ab intrinseco, quam ab extrinseco, vult solum concurrere ad actum bonum: sicut ergo intentio inefficax actus boni non tollit à Deo voluntatem efficacem concurrendi ad actum malum, nec tollet ab ipso esse authorem actus mali. Patet consequentia; tum à priori nam esse authorem actus mali non est aliud, quam efficaciter voluntariè concurrere ad actum malum: si ergo intentio illa inefficax non tollit hanc efficacem voluntatem, neque tollet Deum esse authorem actus mali: tum etiam: nanque, cum Deus ut determinatus à
crea-

creatura, concurrit ad actum bonum, non dicitur author actus boni ab illa velleitate, seu seria intentione, qua, quantum est ex se, vult concurrere ad actum bonum, sed à voluntate efficaci, qua ex determinatione creaturæ vult efficaciter cum ea concurrere ad actum bonum: ergo à simili. Ac tandem: namque aliter iudex volens ineffaciter, & quantum est ex se homicidam viuere, efficaciter tamen illum occidi, & suspendi, non diceretur author mortis illius.

122 Pater Herrera, licet hanc seriam intentionem non attingat in præsentia, quia ea non indiget, vt saluet Deum non esse authorem peccati, vt potè negans Deum velle concurrere cum creatura ad peccatum, nihilominus eam admittit in Diuino decreto, de ea que agit de prædestinat. quæst. 4. sect. 1. ait que cōsistere in eo, quod vi amoris bonæ operationis reddatur Deo impossibilis negatio potestatis liberæ, & expeditæ, ita vt non stet per Deum defectus boni eventus, sed solum per creaturam. Sed hanc seriam intentionem non sufficere, vt Deus non dicatur author peccati ostenditur, ex quo potestatem liberam, & expeditam Deus necdum confert creaturæ vi amoris bonæ operationis, sed etiam vi amoris libertatis creatæ, vt passim ipse, & cæteri authores loquuntur: cum ergo libertas creata in indifferentia ad bonum, & malum consistat, vi illius intentionis seriæ non magis Deus vult creaturam concurrere ad actum bonum, quam ad actum malum.

123 Si tamen, sicut aduersarij nostris impugnationibus communiter occurrunt recurrendo ad scientiam mediam, nos in præsentia ad illam recurremus,

rramus,

ramus, apparebit perspicuè talem seriam intentionem non dari in Deo, cum indifferenter decernit conferre auxilium, vel concursum ad actum malum. Pro cuius intelligentia duo sunt breuiter notanda: primò predictos auctores docere Deum per scientiam mediam videre voluntatem ex se omninò indifferentem operaturam, benè si ab ipso ponatur in ordine *A.* peccaturam verà si ponatur in ordine *B.* Secundò, quod qui liberè, & scienter ponit impedimentum consequutioni finis, infallibiliter dici non potest seriò intendere consequutionem finis. Qui enim vult peccare mortaliter, sciens peccatum mortale esse impedimentum infallibiliter excludens salutem æternam, dici non potest seriò salutem æternam intendere, vt ex se notum est: ergo si Deus videns per scientiam mediam voluntatem humanam ex se, & ab intrinseco indifferentem, esse peccaturam si ab ipso ponitur in ordine *B.* operaturam verò benè, si ponatur in ordine *A.* liberè & pro sua libertate decernat eam constituere, seu ponere in ordine *B.* & non in ordine *A.* non intendit seriò eam benè operaturam. Patet consequentia: namque eo ipso liberè, & scienter ponit impedimentum consequutioni talis finis infallibiliter, scilicèt, bonæ operationis, vt pote eo ipso infallibiliter non benè operabitur, aliter scientia Diuina esset fallibilis.

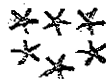
124 Confirmatur: nam qui scit finem non esse obrinendum, nisi ipse adhibeat media, quæ ipse solus habet in sua potestate, & ea non vult adhibere, non potest dici verè, & seriò desiderare illum finem; at Deus per scientiam mediam scit hominem, nò benè operaturum, nisi ab eo ponatur in tali occasione.

sub

sub tali vocatione, & auxilio : ergo casus quo Deus cum non constituat in tali occasione, & sub tali auxilio, non potest dici verè, & serió desiderare hominem benè operaturum. Explicatur, & confirmatur: namque Deus prævidens per scientiam mediam hominem in tali occasione, & sub tali auxilio peccaturum, non potest decernere collationem illius auxiliij ex motivo efficacitæ illius, aliter eam decerneret ex motivo frustrandi suam voluntatem, & decretum: ergo ex motivo inenitæ: sed Deus decernens conferre illud auxilium ex motivo in efficacitæ, decernit illud conferre ea intentione, vt homo sub eo peccet, vt potè solum per peccatum fit in efficaciam illud auxilium, vt suppono: ergo;

125. Solutio Patris Herreræ reducitur ad hæc verba : *Conatus alius est efficax affectiue, aliter in efficax, licet seriu, & sincerus; de ratione conatus affectiue efficacis est non posse coniungi cum præscientia sue frustrationis. At verò de ratione conatus inefficacis non est ita non posse coniungi. Nec video aliquam rationem afferri pro hac impossibilitate præter terminorum propositionem. Addit etiam ipsum nescire, quo iure semel admissa in Deo voluntate inefficaci cum præscientia sue frustrationis, cur non possit similiter admitti conatus inefficax cum eiusdem frustrationis præscientia. Sed in primis stando eorum principijs ratio impossibilitatis est eadem, quæ ipsi contra Thomistas intendunt ante præuissa merita non dari in Deo intentionem efficacem dandi gloriam prædestinatis, quia hæc componibilis non est cum voluntate illa in efficaci fatuadi omnes homines, quia in eo casu hæc esset ficta, & simulata; nec enim*

potest verè desiderare salutem æternam omnium hominum, qui scit, & vult efficaciter duntaxat aliquos salvare, & alios excludere ante præuisa merita, vel de merita. Quæ ratio militat aduersus prædictum authorem: namque pariter possunt dicere Deum non verè desiderare hominem benè operaturum; cum scit, & vult efficaciter eum non benè operaturum. Et quidem nos hanc duplicem voluntatem, nempe, inefficacem salvandi omnes homines, & efficacem excludendi aliquos à gloria, componimus dicendo illam esse antecedentem, idest secundùm primam considerationem hominum, nempe salvandi omnes homines, in quantum homines; hanc verò consequentem, idest non salvandi aliquos consideratis omnibus circumstantijs, ut exponit D. Thomas, 1. part. quæst. 19. art. 6. quo in sensu iudex vult hominem vivere, idest in quantum homo; vult tamen efficaciter eum suspendi in quantum homicida est. Sub quibus considerationibus planè ostenditur illam voluntatem inefficacem cum altera inefficaci componibilem esse. Est tamen incomponibile eadem voluntate, & dum efficaciter per eam vult hominem damnari, velle serio etiam inefficaciter salvari, ut in præsentis contingit, quatenus dicunt eodem decreto, quo Deus vult constituere hominem in occasione, in qua præuidet eum peccaturum, serio velle inefficaciter benè operaturum.



FUNDAMENTVM VIII.

Ex quo Deus cum illo decreto
indifferenti concurreret Cæ-
co, & ignoranti modo.

126

Namque agens aliquod cæco, & ignoranti modo producere effectum, est eum producere veluti tentando, & in incertum tendens, nempe, ignorando quis effectus determinatè eventurus sit, quamvis eum iam productum agnoscat. Sic enim mulier dicitur parere cæco, & ignoranti modo, quia parit ignorando an paritura sit marem, vel feminam, licet post partum hoc ipsum sibi determinatè innotescat; sed in eo casu Deus concurreret ad actus nostros liberos, veluti tentando, & in incertum tendens, nempe, ignorando an eventurus sit determinatè amor, odium vè, quamvis supposita illius elicientia sibi talis actus innotescat ergo. Probatum minor: nam in eo casu Deus hoc unum duntaxat scit, nempe, se concurrere cum creatura concursu indifferenti ad amorem, vel odium; an verò determinatè sit eventurus amor potius quam odium, hoc ignorat, vsque dum creatura Divinum concursum determinando amorem eliciat, & non odium: ergo vera est minor. Cuius est accommodatum exemplum

in eo, qui manum suam præparat ad scribendum, sed non determinat scribere potius *A.* quam *B.* sed hoc voluntati alterius relinquit, ei tradendo manum calamo præparatâ, ut ex ipsius determinatione scribatur quod ei placuerit; iste enim dicitur cæco, & ignoranti modo scribere. Si ergo pariter Deus offert manum suæ omnipotentix, seu Diuinum illius concursum creaturæ, nõ determinando potius producere consensum, quàm dissensum, sed hoc voluntati creaturæ relinquendo, hæud dubium, quod consensum præ dissensu producit cæco, & ignoranti modo.

127

Sed quis non miretur Patrem Alarcon, disp. 5. cap. 8. & Patrem Arriagam, disp. 1. phisicorum, num. 72. hoc tam absurdum nec rennuere deo rare. Cõtra ques scriptura clamitat, dum psalmo 103. dicit: *Omnia in sapientia fecisti;* & ad Ephesios primo: *qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ;* & sapientix septimo: *omnium enim artifex docuit me sapientia;* & cap. 8. *attingit à fine usque ad finem, & disponit omnia sua viter;* noteturque illud augustini de ciuitate Dei: *non aliquid nesciens fecit.* Hæc enim loca componi non possunt cum eo, quod Deus actus nostros liberos operetur cæco, & ignoranti modo; namque si cæco, & ignoranti modo: ergo non in sapientia, sed in insipientia: ergo non secundum consilium, sed in consideratè. Et quis dicat modum sic operandi imperfectum non esse, perfectioremque modum operandi esse per scientiam, & sapientiam; Deoque attribuendum esse modum perfectissimi operandi, nempe, præsciendo effectum determinatè producendum.

128

Melius alij respondent, quod licet pro-

propriori ad decretum indifferens non videat Deus effectum determinatè sequendum; videt tamen illum absolutè, & per scientiam mediam, qua prævidet actum ponendum sub conditione sui concursus, & per scientiam visionis, qua actum existentem intuetur: & hoc sufficit vt non concurrat cæco, & ignoranti modo. Sed non sufficere ostenditur: nam in primis notitia, quæ sequitur existentiam effectus, vt est scientia visionis, non sufficit vt agens illum produciens non concurrat cæco, & ignoranti modo; aliter sufficere mulierem cognoscere filium post partum, vt cæco, & ignoranti modo ipsum non parturiat; & pariter sufficere quod homo tradens manum suam alteri ad scribendum, quod ei placuerit, videat post litteras iam efformatas, vt non dicatur eas efformasse cæco, & ignoranti modo: requiritur ergo ad huiusmodi ignorantiam, & cæcitatem excludendam præscientia, seu scientia antecedens existentiam effectus,

129

Deinde notitiam effectus determinati habitam per scientiam mediam, etiam non sufficere fit notum: tum quia, licet per scientiam mediam Deus prævideat effectum determinatè ponendum, sed non ex propria sui determinatione, sed ex determinatione creaturæ: prævidet ergo suum proprium concursum ex se non inducere effectum determinatum: proindeque ipsum, quantum est ex se, concurrere in incertum, & consequenter cæco, & ignoranti modo: tum quia scientia media, iuxta eorum principia, non est practica, sed speculativa, proindeque non facit suum obiectum, sed supponit, & consequenter se habet ad illud, ab eoque determinatur; cum ergo Di-
vinum

vinum decretum, eiusque concursus non possit non ingredi obiectum scientiæ mediæ iuxta, principia supra allegata, nempe, omnia requisita ad existentiam absolutam consensus debere ingredi conditionatè in futuro conditionato, quod est illius obiectum, planè sequitur pro priori ad scientiam mediã præintelligi Deum concurrere conditionatè suo decreto in consensum absque scientia illius, & consequenter cæco, & ignorantis modo. De quo magis latè in fundamento sequenti.

FUNDAMENTVMIX.

Ex quo cum illo decreto non componitur providentia Dei erga nostros actus liberos

130 **N**Amque providentia definitur à Boetio quarto de consolatione, *quod est ipsa Divina ratio in summo omnium principe constituta, quæ cuncta disponit.* Quæ definitione utitur D. Thomas. 1. p. quæst. 22. art. 1. ut probet in Deo esse providentiam: tunc sic: ergo ut favetur providentia in Deo erga actus nostros liberos, requiritur eos existere ex Divina dispositione. Hæc consequen-

sequentia est nota ; at Deo concurrente ad nostros actus liberos solum per decretum indifferens ; tales actus existere non possunt ex Diuina dispositione : ergo. Probatur minor : existere ex Diuina dispositione, per idem est ac existere ex Diuina determinatione ; sed Deo concurrente ad actus nostros liberos per decretum indifferens , illi non existunt ex Diuina determinatione , sed potius ex determinatione voluntatis creatæ, vt farentur : ergo. Maior videtur nota ex terminis : vt potè disponere agenda, est de agendis determinare , qui enim nihil determinat agendum , nihil disponit.

131 Confirmatur primò : quod determinatè ex voluntate Dei, non existit, non existit ex prouidentia Dei, vt potè quod existit ex prouidentia alicuius, determinatè existit ex illius voluntate ; cum enim prouidentia sit ordinatio mediorum in finem, præsupponit intentionem finis, & dirigit electionem mediorum in illum : si ergo amor determinatè præ odio non existit ex voluntate Dei, nec potest existere ex prouidentia Dei. Sed posito ex parte Dei decreto duntaxat indifferenti ad amorem, & odium, amor determinatè præ odio non existit ex voluntate Dei : ergo neque ex prouidentia Dei. Patet minor : nam amorem determinatè præ odio existere ex voluntate Dei, est Deum velle determinatè amorem præ odio ; sed posito solum illo decreto indifferenti ad amorem, & odium, Deus non vult determinatè amorem præ odio : ergo amor determinatè præ odio non existit ex voluntate Dei.

132 Confirmatur secundò: providentia est pars prudentiæ, vt docet D. Thomas loco citato; ad prudentiam autem pertinet consiliari de medijs, quæ dicitur *evbulia*, & iudicare de illis, quæ dicitur *sinesis*, & ea executioni mandare, quæ dicitur prudentia specialiter, & simpliciter sumpta vt etiam docet D. Thomas. 2. 2. quæst. 47. art. 8. & quæst. 91. art. 2. & 4. quam doctrinam desumpsit, ex philosopho in 6. ethicorum. Supponit ergo providentia intentionem finis, & dirigit electionem, & executionem mediatorum: sine voluntate ergo determinata finis, & mediatorum non stat providentia, & consequenter nec salvatur in Deo providentia erga nostros actus liberos, si ad eos solum concurrat per decretum indifferens.

133 Pariter hoc ipsum testatur D. Thomas q. 22. antecedenti, vbi ipsissimum aduersariorum fundamentum sibi objicit: *Nempè quicumque dimittitur sibi, non subest providentiæ alicuius gubernantis; sed homines sibi ipsis dimittuntur secundum illud Ecclesiastici: Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilij sui: Ergo. Et respondet: Quod in hoc non excluditur homo à Divina providentia, sed ostenditur, quod non præfigitur ei virtus operatiua determinata ad unum, sicut rebus naturalibus, quæ agunt tantum, quasi ab altero directe in finem, non quasi se dirigentia in finem, vt creature rationales per liberum arbitrium, quo consulantur, & eligunt, sed quia ipse actus liberi arbitrij, reducitur in Deum sicut in causam, necesse est vt ea quæ ex Libero arbitrio fiunt, Divinæ providentiæ sublantur; Providentia enim hominis continetur sub providentia Dei, sicut causa particularis sub causa uniuersali; at hæc doctrina cohærere nequit cum decreto illo indifferenti, namque*

que tuæ, licet providentia hominis reducatur in Deum
 tanquam in causam effectivam, non tamen tanquam in
 causam determinativam, proindeque non reducitur in
 providentiam Dei, nam hæc non est causa nisi per ele-
 ctionem, & determinationem: Ergo.

134 Sed omnia hæc concordare cona-
 tur aduersarij cum sua scientia media, in qua Diuinam
 providentiam constituunt, Diuinamque providentiam,
 ut à Thomistis statuitur, ut libertati creatæ contrariã
 rejciunt. Dicunt ergo quod licet decretum Dei sit
 ab intrinseco indifferens, pro priori tamen ad ipsum
 explorat Deus quid voluntas creata eligeret, si in tali
 occasione constitueretur, ei que conferatur auxilium A.
 & providens ipsam consensuram, decernit purificare
 conditionem, nempe, eam in tali occasione constituere,
 ei que præbere tale auxilium; quo in casu iam decre-
 to illo ex se, & ab intrinseco indifferenti, præiusto ta-
 men efficaci pro arbitrio creaturæ in statu conditio-
 nato, vult Deus efficaciter, & determinatè consensum
 præ dissensu, vel præ carentia dissensus, quod est velle
 consensum providè, securè, & prudenter, nam aliter,
 seu illa scientia non præ eunte, vel vellent consensum
 cum læsione voluntatis creatæ si decretum ab intrin-
 seco efficax, & determinatum sit, vel exponeret se
 periculo frustrandi suam voluntatem, & auxilium, cū
 utrumque hoc ab intrinseco sit frustrabile, sicut, &
 coniungibile cum dissensu, vel carentia dissensus.

135 Sed hanc providentiam libentius
 appellarem providentiam creaturæ erga Deum, quã
 providentiam Dei erga creaturam; providentiamque
 Dei potius sub di providentiã creaturæ, quã econ-

330 De Voluntate Dei

tra inferitur manifestè : namque, iuxta hunc modum dicendi, Deum velle determinatè consensum præ dissenſu non provenit ex decreto Dei, vel illius auxilio ſecundùm ſe, ſed ex quo Deus prævidet voluntatem creatam ſub illo decreto, & auxilio indifferenti ſe determinaturam potius ad conſenſum, quàm ad diſſenſum; quod eſt prævidere voluntatem creatam determinaturam potius Diuinum decretum, vel auxilium ad conſenſum, quàm ad diſſenſum: principium ergo, & radix determinationis Diuinæ ad conſenſum creaturæ, potius quàm ad illius diſſenſum eſt electio, ſeu determinatio voluntatis creatæ præviſſa ſub conditione decreti, & auxilij indifferentis: potius ergo ex prædicta ſcientia media inferitur providentia creaturæ erga Deum, quàm Dei erga creaturam; providentiam que Dei ſubdi providentiæ creaturæ, quàm econ-

136 Deinde efficaciffimè prædictæ evaſioni occurritur ex ſupra dictis: namque providentia Diuina omninò neceſſaria eſt ad existentiam actus liberi, vt ſuppono: ergo in ſtatu conditionato non poteſt non etiam prævideri vt ſic requiſita, & neceſſaria ad existentiam actus liberi: ſicut ergo ſcientia media ſupponit ſuum obiectum, eſt que illo poſterior, vt porè pure ſpeculativa, & non practica, vt fatentur adverſarij, ſupponit etiam obiectivè Diuinam providentiam, neque eam conſtituere poteſt. Intelligitur ergo Deus in illo ſtatu conditionatè, providè, & prudenter volituram determinatè conſenſum independenter à ſcientia media; & conſequenter in ſtatu abſolutò: aliter: aliquod eſſet requiſitum ad existen-

tiam

tiam a deus in statu absoluto, quod conditionatè non esset requisitum, nec importaretur in statu conditionato.

137 Confirmatur, & explicatur decretum illudmet, quo Deus post scientiam mediam vult futuram esse consensum, ipsummet conditionatè ex parte obiecti prouidetur per scientiam mediam, est que illa posterior: vel ergo illud decretum antecedit scientiam mediam ut prouidum, & prudens, vel non? si primum: ergo scientia media impertinenter se habet ad Dei prouidentiam. Si secundum: ergo nec post scientiam mediam est prudens, & prouidum, namque decretum est idem, sola differentia penes statum conditionatum, vel absolutum: nempe penes *decerno*, vel *si decreuero*; si enim *decerno* dicit decretum absolutè prouidum, *si decreuero* dicit decretum conditionatè prouidum: vel e contra. *si decreuero* non dicit decretum conditionatè prouidum, neque *decerno* dicit decretum absolutè prouidum.

138 Adhuc amplias confirmatur: obiectum scientiæ mediæ tale pro priori ad ipsam, est hoc: *si dederò, vel decreuero dare Petro auxilium* A. in tali ordine rerum, *consentiet*. Nunc ergo inquirò, vel in illa hypothesis includitur: *si dederò, vel decreuero prudenter, & prouidè, vel non?* si hoc secundum: ergo prouidentia Dei necessaria non est ad existentiam consensus, quod dicitur nequit. Si primum: iterum inquirò, vel illa hypothesis: *si decreuero prudenter, & prouidè*, includit hypothesis scientiæ mediæ: nempe si decreuero cum scientia media, seu prouidens creaturam consensuram, vel non? si hoc secundum: ergo prouidè, & prudenter decernere:

illud auxilium, non est illud decernere præsciendo consensum creaturæ sub conditione auxiliij; neque ab illa præscientia dependere. Si primum: est destruere obiectum scientiæ mediæ; namque illa conditionalis necessaria est, & non contingens, utpotè scientia media de consensu, infallibiliter eum consensu connectitur; cum tamen obiectum scientiæ mediæ contingens sit, & liberum.

139 Tandem explicatur: vel scientia media necessaria est ad existentiam consensus, vel nõ? si hoc secundum: eum providentia Dei necessaria fit ad existentiam consensus, patet providentiam Dei erga nostros actus liberos independentem esse à scientia media. Si primum: ergo eadem ratione qua in obiecto scientiæ mediæ ingreditur Diuinum decretũ, & auxilium, adhuc autem ipsa Diuina providentia ingreditur, & ipsa scientia media, per quam conditionatè attinguntur omnia requisita ad existentiam absolutam consensus. Quo in casu currit argumentum factum, nempe, obiectum scientiæ mediæ destruit, propter infallibilem, & necessariam connexionem eius cum futuri ratione consensus.

140 Sed respondent duplici via: prima dicendo prædictam scientiam non esse necessariam, ut essentialiter exactam ab actu libero nostro; benè tamen ut requisitam ex parte Dei: nempe, ut Deus provide ad illum actum concurrat. Sed contra fit argumentum irrefragabile: nam providentia Dei essentialiter exigitur à nostro actu libero: si ergo scientia illa media essentialiter exigitur ex parte Dei, ut provide ad nostrum liberum actum concurrat, non potest non
etiam

etiam à nostro actu libero essentialiter exigi. Sicut; quia à nostro actu libero essentialiter exigitur conetur sus Diuinus, & hic requirit essentialiter Diuinum decretum, etiam Diuinum decretum essentialiter exigitur à nostro actu libero. Confirmatur: nam implicat contradictionem aliquid esse essentialiter requisitum, vt causa producat effectum, & quod non sit essentialiter requisitum, vt effectus producat à causa: si ergo scientia media essentialiter requiritur ex parte Dei, vt prouidè producat nostrum actum liberum, essentialiter etiam requiretur ex parte nostri actus liberi, vt prouidè producat à Deo.

141. Deinde hæc solutio impugnatur: nam propterea, iuxta aliquos recentiores, scientia media essentialiter non exigitur à nostro actu libero, quia eo ipso læderet eius libertatem; at hoc pariter infertur si semel est requisita ex parte Dei, vt prouidè producat nostrum actum liberum: ergo. Probatur minor: namque eo ipso est suppositio antecedens existentiam nostri actus liberi, ad illam necessaria, infallibiliter que illam inferens, quam habere, vel repelere non est in nostra potestate; hoc enim semper verificatur, siuè à nostro actu libero essentialiter exigatur, siuè solum exigatur ex parte Dei, vt prouidè producat nostrum actum liberum: ergo. Ac tandem impugnatur prædicta solutio: nam adhuc non vitat inconueniens, utpotè si semel est necessaria ad existentiam actus nostri liberi, sicut & ad Diuinam prouidentiam, non potest non importari conditionatè in obiecto scientiæ mediæ, quo in casu obiectum scientiæ mediæ efficitur necessarium, & definit esse liberum, vel contingens.

142 Magis tamen communiter respondent Doctores societatis apud complutensem Herberam de scientia Dei, quæst. 13. sect. 9. num. 138. quod in obiecto scientiæ mediæ præintelligitur Dei providentia conditionatè, ita ut obiectum scientiæ mediæ sit: *si decrevero providè, vel dedero prudenter, &c.* cumque ad talem providentiam propter indifferentiam decreti, vel concursus sit necessaria scientia mediæ, ne se peccat Deus periculo frustrandi suum decretum, vel concursum, consequenter coniecti affirmant, scientiam mediæ ingredi etiam suimet obiectum; vnde non saluatur nostrum intentum: nempe, quod providentia Dei intelligatur in statu conditionato pro priori ad scientiam mediæ; sed ipsamet eadem scientia mediæ absolute dirigens in statu absoluto, dirigit conditionatè in statu conditionato. Ab eisdem enim causis, à quibus res pendet absolute in statu absoluto, dependet conditionatè in statu conditionato, verba enim sunt auctoris relati.

143 Ex quibus infert quàm temerè ausus sit fingere Gonetus, disp. 6. de scientia, art. 6. §. 7. quod, iuxta sententiã defensorum scientiæ mediæ, sunt distinguendi duo modi concurrendi causæ primæ cum secundis: unus cæcus, & ignarus, casualis, & fortuitus, qui presupponitur ad scientiam mediæ, & nullum intellectus inditum, quo Divina voluntas, & omnipotentia ad aliquem effectum in particulari producendum dirigantur, supponit; sed modo quodam vago, & quasi in incertum tendit in actus voluntatis humanæ, nimirum ad quodcumque voluerit, vel elegerit voluntas humanæ. Alter, vero prudens; & sapiens, & supponens præmissionem scientiæ mediæ, & cum deliberatione, & intentione effectus particularis

144. *Quo nihil absurdius dici potest. Hęc Gonetus predicta loca.*

144. *Contra quem inuehitur Herrera his verbis: cecum, & ignarum à defensoribus scientiæ mediæ Deum fingi iactitat Gonetus, cum ipse sit qui cecitate, & ignorantia doctrinæ de scientiâ mediâ turpiter afficiatur. Non distinguunt doctrinâ de scientiâ mediâ duos modos concurrenti, alterum præuium ad scientiâ mediâ, & alterum illa posterius, sed modum prouidentissimum, sapientissimum, deliberatum, & scientiâ mediâ directum, quem habet Deus absolute in statu absoluto, hunc ipsum habet conditionatè in statu conditionato. Quem admodum enim, ut supra dicebamus, idem consensus, qui foret si poneretur conditio, idem ipse fit quando hypothesis purificatur, ita pariter eadem ratione, qua verum est, dirigere Deum absolute, & de facto scientiâ mediâ, quando de facto ponitur auxilium, cui homo de facto consentit, verum similiter est Deum dirigendum fore eadem scientiâ mediâ, si poneretur auxilium. Hoc autem, ut euidenter patet, non est dari alterum modum concurrenti distinctum ab eo, quem Deus habet in statu absoluto auxiliij, & consensus. Quod quidem adeo evidens est, ut pudeat in re usque adeo manifesta ulterius immorari.*

145. *Sed quidquid sit de verbis, quæ statum dedecent Religiosum, non adeo evidens esse, sed oportuisse eum ulterius immorari, nec temerè Gonetum inferre illum duplicem modum concurrenti, conuincitur ex dictis; primò: nam licet ipse, & alij cum eo sic sentiant, cæteri tamen oppositum censent: nempe omnes illi, qui dicunt scientiâ mediâ necessariam non esse ad existentiam actus liberi, proindeque nec ingredi conditionatè obiectum scientiæ mediæ, quod & nunc nouissimè tenet RR. Thyrsus Salmaticensis*

ticensis de scientia Dei, disp. 14. sect. 7. num. 81. imò
 sit hoc libenter fateri societatis Doctores. In hoc
 enim modo dicendi, cum tota ratio, vt scientia mediæ
 importetur conditionatè in statu conditionato con-
 sensus, sit ipsam esse requisitam ad existentiam absolu-
 tam consensus, videtur nec essariò dicendum eam ne-
 que conditionatè importari in obiecto scientiæ me-
 diæ, & consequenter necesse est in hoc tam communi
 modo asserere, iuxta illius defensores, esse distinguen-
 dum illum duplicem modum concurrenti: non ergo
 finxit, nec temerè intulit Gonetus; sed ipse potius fin-
 xit suam sententiam, vt communem authorum scien-
 tiæ mediæ, cum non ita sit.

146

Deinde: si obiectum scientiæ me-
 diæ ingreditur ipsa scientia mediæ, eo ipso est necessa-
 rium, & non liberum, & contingens: namque eo ipso
 importat conditionem infallibiliter connexam cum
 consensu; vnde deducitur, vel obiectum scientiæ me-
 diæ penitus extingui, vel ipsum teneri fateri in obiec-
 to scientiæ mediæ non ingredi conditionatè ipsam
 scientiam mediæ; quo in casu tenetur etiam fateri
 illum duplicem modum concurrenti. Vnde Patet
 eum vltèrius immorari oportuisse sibi obijciendo hâc
 replicam, quàm sibi non obijcit. Eam tamén sibi
 obijci de prædestinatione q. 2. sect. 4. cui satisfacit
 num. 45. de qua solutione supra egimus, ibique im-
 pugnatum relinquimus. Imò ibi num. 47. forte dif-
 ficultate solutionis oppressus declinat in doctrinam
 æfferentium non omnia requisita ad existentiam abso-
 lutam effectus debere numerari in obiecto scientiæ
 mediæ ex parte conditionis, sed sufficit si aliqua im-
 por-

portentur ex parte conditionarij, vbi non consequenter loquitur ad dicta in præfenti; namque tunc non importatur adhuc conditionatè per modum dirigentis Deum in suo decreto; sed potius vt illata ex eo consequenter, sicut & consensus ipse. Et sic nec verificatur tunc Deum decernere prouidè, & sapienter.

147

Et quidem licèt solutionem primam impugnatam supra relinquamus, eam placet breuiter hic impugnare iuxta subiectam materiam. Dicebat enim scientiam mediam esse requisitam tam ad statum absolutum, quàm conditionatum realiter, & à parte rei; secus autem mentaliter, seu vt cognitum à nobis: nunc ergo inquirò, quomodo conciliari possit hæc solutio cum præcedenti, qua ipse cum alijs affirmat, prouidentiam non saluari in Deo erga nostros actus liberos, nisi quatenus directo per scientiam mediam? Hoc enim est planè assèuerare prouidentiam Diuinam, siuè conditionatam, siuè absolutam affirmari in Deo à nobis non posse, non affirmata scientia media, siuè conditionatè, siuè absolutè. Confirmatur: si diuina prouidentia absoluta, vel conditionata mentaliter, & vt affirmatur à nobis, non requirit scientiam mediam: ergo potest affirmari à nobis conditionatè, vel absolutè non affirmata scientia media? consequentiam concedit. Tunc sic: ergo Diuina prouidentia in statu absoluto verè affirmatur à nobis per hoc, quod Deus conferat auxilium præscindendo ab eo, quod præuideat voluntatem ei consenturam; at hoc ipsi in exercitio negant, cum ipsi, & non Deus, vel angelus, vel thomista, vel scotista, dicant, & affirment potius Deum prouidè se gerere circa nostros actus liberos.

quatenus præbet auxilia sub quibus præuidet voluntatem consensuram : ergo. Vt videat lector, rem non esse vsque adeo manifestam, vt eum non oportuisset vlcerius immorari.

FVNDAMENTVM X.

Ex quo prædictum decretum componi non potest cum supremo Dei dominio erga nostros actus liberos,

148 **N**Amque supæmum dominium Dei erga nostros actus liberos exercetur per imperium, nempe, imperando, & intimando quod fiant; at tale imperium componi non potest cum solo Diuino decreto ex se, & ab intrinseco indifferenti erga nostros actus liberos: ergo. Maior est expressa Diui Thomæ 3. contra gentes, cap. 64. vbi sic habet: *Sacra scriptura Deum Dominum, Regemque constituit, secundum illud Psalmi: Dominus ipse est Deus, & iterum: Rex omnis terræ Deus; Regis enim est & Domini suo imperio regere, & gubernare subiectos. Vnde rerum cursum sacra scriptura Diuina adscribit imperio Iob. 8.*

Qui præcipit Soli, & non oritur, & stellas claudit quasi sub signaculo. Hæc etiam ratione Deus in sacra scriptura describitur vt omnia gubernans, omniaque producens suo imperio, vt colligitur ex illo Genesis: *Dixit Deus fiat lux, fiant duo laminaria magna, Germinet terra, producant aqua: & Mathei 8. imperavit ventis, & mari, & Iob. 38. usque huc venies, & non procedes amplius.* Hinc in Psalmo præceptum posuit, & non preteribit, & in alio, *Verbo Domini Cæli firmati sunt, & in alio, ipse dixit, & facta sunt, ipse mandauit, & creata sunt.*

149

Minor verò quod tale imperium componi non possit cum solo Diuino decreto ex se, & ab intrinseco indifferenti erga nostros actus liberos, est manifesta; namque imperium est semper de vno præ alio, vt patet ex locis præ allegatis. Neque enim segerit vt Dominus, qui alteri solum proponit, *fac quod volueris*; vnde imperium propriè significatur per *fac hec*: Hinc imperium supponit iudicium determinatum de medijs eligendis, pariterque electionem illorum, per ipsumque intimatur volûtati vsus activus, seu medijs præ iudicati, & electi exequutio. Quod etiã expressè traditur à D. Thoma, prima secundæ, quæst. 17. art. 3. ad primum his verbis: *non omnis actus voluntatis precedit hunc actum rationis, qui est imperium; sed aliquis precedit, scilicet electio, & aliquis sequitur, scilicet, vsus: quia post determinationem consilij, que est iudicium rationis voluntas elicit, & post electionem ratio imperat ei per quod est agendum quod eligitur; & tunc demum voluntas alicuius incipit uti exequendo imperium rationis.* Imperium ergo semper est de medio determinato, supponitque iudicium determinatum, determinatamque electionem, & infert exequutio-

quationem determinatam, nempe, vnius præ alio. Quæ
 cohærere non possunt Deo solum decernente indiffe-
 renter concurrere ad id, quod voluntas creata ex sue
 innata libertate eligere voluerit, ita vt voluntas crea-
 ta iudicet eligendum, quod Deus eligendum non præ-
 iudicavit, pariterque eligat medium; quod voluntas
 Diuina non præ elegit, ac tandem ponat in exequu-
 tione medium, ad quod Diuinus concursus ex se, & ab
 intranscisco: non terminatur hoc enim est fieri, vel exe-
 qui medium Domino non iubente, quod ex persona
 blasphemantium inducitur tren. tertio, vt supra ex Di-
 uo Thoma notauimus.

150

Confirmatur; namque imperium
 iuxta Diuum Thomam loco citato, art. 1. in corp. est
ordinativa cum motione quadam intimatio operis exequendi;
 hæc autem intimatio vtpotè practica, & operis exe-
 quendi non potest non esse actus rationis determina-
 tus supponens intentionem determinatam finis, iudi-
 tium determinatum mediorum, electionemque illo-
 rum determinatam: non ergo cohærere potest in Deo
 cum solo de creto indifferenti erga nostros actus libe-
 ros.

151

Alia via nostrum assertum funda-
 tur sic: illæ actiones dicuntur ex dominio Dei pro-
 cedere, quæ ex deliberata Dei voluntate procedunt;
 sed quæ procedunt ex solo Dei decreto indifferenti,
 non procedunt ex deliberata Dei voluntate: ergo.
 Maior est nota ex terminis: qui enim nihil deliberat,
 nihilque determinat de agendis, quomodo potest di-
 ci ea executioni mandare: exequentur quidem,
 sed a casu, & præter illius intencionem, patet que etiã

ex dictis ratione præcedentis; ac tandem est doctrina expressa Diui Thomæ 1. 2. quæst. 1. art. 1. incorp. loquendo de dominio hominis illis verbis: *Ille sola actiones vocantur, propriè humanae, quarum homo est dominus; est autem homo dominus suorum actionum per rationem, & voluntatem: illa ergo actiones propriè humanae dicuntur, quæ ex voluntate deliberata procedunt.* Si ergo solum actiones illæ dicuntur procedere ex dominio hominis, quæ ex deliberata hominis voluntate procedunt, quanto magis solum illæ, quæ ex deliberata Dei voluntate procedunt, possunt dici procedere ex dominio Dei?

152

Immo actiones humanas non posse procedere ex deliberata voluntate hominis, quin simul procedant ex deliberata voluntate Dei, ostendit D. Thomas 1. 2. q. 19. art. 2. ad primum quod erat huiusmodi: *Illud est in hominis potestate, cuius ipse est dominus; sed homo est dominus suorum actuum, & maxime eius, quod est velle: Ergo homo potest velle, & facere bonum per se ipsum absque auxilio gratiæ. Et respondet: Quod homo est dominus suorum actuum, & volendi, & nolendi propter deliberationem rationis, quæ potest flecti ad vnâ partem, vel ad aliam. Sed quod deliberet, vel non deliberet, & si huiusmodi etiam sit dominus, oportet quod hoc sit per deliberationem præcedentem, et cum hoc non procedat in infinitum oportet, quod finaliter deueniatur ad hoc, quod liberum arbitrium moueatur ab aliquo exteriori principio, scilicet à Deo. Unde mens hominis non ita habet dominium sui actus, quin indigeat moueri à Deo. Non ergo secundum D. Thomam actiones humane possunt procedere ex deliberata hominis voluntate, quin simul procedant ex voluntate deliberata Dei, Immo si homo non ita est dominus sui actus quin indigeat prius*

prius moueri à Deo, quomodo potest poni ita dominus sui actus, vt ipse potius in illius elicentia moueatur, & determinet Deum?

153 Minor verò principalis, nempe, quod actiones, quæ procedant ex decreto Dei indifferenti, non procedant ex deliberata Dei voluntate, nõ minus est nota: namque voluntas deliberata idem est atque voluntas electiua, quæ propterea sic dicitur, quia sequitur iudicium determinatum rationis de electione mediõrum, sicut & in exequendo sic dicitur, quia sequitur imperium determinatum, & perfectum de exequutione operis. Ita D. Thomas 1. 2. quæst. 17. citata, art. 5, & in 2. distinct. 39. quæst. 2. art. 2. ad 2 proptereaque idem est voluntas deliberata, ac determinata, vel medio iudicio rationis ad electionem huius mediõ præ alio, vel medio imperio ad exequutionem huius mediõ præ alio, quod in decreto indifferenti inueniri non potest.

154 : Confirmatur primo: dominium in actu primo consistit in posse ad eligendum hoc, vel illud; hac enim ratione homo est dominus suorum actuum, vt docet D. Thomas supra, quæst. 82. art. 2. ad 3. Hinc dominium in actu primo in libertate consistit, vt etiam docet Divus Thomas 3. contra Gentr. cap. 10. his verbis: *esse autem tribuit Deus alijs non necessitate nature, sed secundum suæ arbitrium voluntatis; vnde consequens est, quod factorum suorum sit dominus, nam super ea, quæ nostræ voluntati subduntur, dominamur.* Tunc sic; sed exercitium prædictæ potestatis est velle determinatè hoc præ illo, namque debet esse ad vnum determinatè extremum, aliter non esset determinatio illius, æque que exer-

Exercitium cum potestate indifferens maneret: dominium ergo Diuinum exerceri non potest per decretum indifferens, quo ad vnum præ alio non determinatur. Explicatur: voluntas creata eatenus exercet dominium, quod habet supra suos actus, & cæteras potentias sibi subiectas, quatenus se determinat ad volendum hoc præ illo, cæterasque potentias mouet, & applicat ad exequutionem eius, quod vult, & intendit: ergo cum dominium Dei supremum fit, vt potè sibi subijciens etiam voluntatem creatam, dicendum est, Deum illud exercere se determinando ad volendum hoc præ illo, voluntatemque creatam applicando, & mouendo ad volitionem, & exequutionem eius, quod Deus ipse præ voluit, & præ intendit, & consequenter non per decretum indifferens.

155 Alia adhuc via nostrum assertum potest roborari; namque Dei dominium supra actus liberos excedit dominium nostræ voluntatis supra eosdem; sed dominium excedens dominium nostræ voluntatis supra suos actus liberos, subsistere nequit si Deus ad eos pure cõcurrat per decretum indifferens: ergo. Maior est nota, cui cõsonat illud Apocalipsis, cap. 19. *Rex Regum, et Dominus dominantium*, & illud Augustini, cap. 14. de correctione, & gratia: *Deus magis habet in potestate sua voluntates hominum, quàm ipsi suas*. Ratione que patet ex quo dominium voluntatis creatæ supra suos actus non potest non esse secundum, & participatum. Minor verò suadetur, vt potè maius dominium est vbi plenior est potestas: nam dominium, vel non distinguitur à potestate, vel in ea fundatur, vt docet D. Thomas infra, quæst. 13. art. 7. ad primum, & quæst. 7. de potest

potentia, art. 10. ad 14. & alijs in locis; sed in eo casu plenior esset potestas nostræ voluntatis erga nostros actus liberos, quàm potestas Dei: ergo. Probatur minor: in eo casu voluntas nostra se ipsam liberè determinare potest ad consensum præ dissensu; Deus autem eam determinare non potest absque læsione suæ libertatis; item nostra voluntas determinare potest Divinum decretum, concursumque Divinum; Divina autem voluntas determinare non potest decretum, vel concursum voluntatis creatæ; Deinde decretum Divinum, prout à Divina voluntate non est, neque esse potest efficax, constituitur autem efficax per determinationem voluntatis creatæ: plenior ergo esset in eo casu potestas nostræ voluntatis, quàm potestas Dei erga nostros actus liberos.

156 Tandem fundari potest nostrum assertum ex definitione dominij, quam communiter tradunt philosophi morales, & iuris periti, nempe: *dominium est facultas libera utendi re sua sine iniuria alterius?* Si ergo Deus supremus Dominus est nostræ voluntatis, nostrique liberi arbitrij: ergo in Deo est facultas libera utendi nostra voluntate, nostroque libero arbitrio sine hominum præiudicio, vel iniuria. Tunc sic; sed talis usus consistit in applicatione, & determinatione nostræ voluntatis, nostrique liberi arbitrij ad operandum, quod Deus voluerit; vti enim est applicare principium actionis ad actionem, vt docet D. Thomas 1. 2. quæst. 16. art. 1. potest ergo Deus in vi supràmi dominij, quod habet supra nostram voluntatem, nostrumque liberum arbitrium, eum applicare, & determinare ad consensum, potius quàm ad dissensum;

sum; quod tamen facere non potest per solum decretum indifferens. Cuius pone exemplum in nostra voluntate, quæ ratione dominij, quod habet supra cæteras potentias, eis vititur, eas applicando, & mouendo ad suas operationes. Immodò ratione supremi dominij, quod habet Deus supra causas naturales, eis pariter vititur per applicationem, & determinationem. Ac tandem, vt docet D. Thomas, opusc. 37. cap. 5. *verus Dominus, id, quod possidet vt Dominus, possidet vt suum*: si ergo Deus possidet nostram voluntatem vt Dominus, eam possidet vt suam: potest ergo ea vti, & de ea disponere vt sibi placuerit.

157 Audiamus iam responsiones Iesuitarum. Et quidem olim ore Bastidæ in congregatione 39. de auxilijs respondebant, dominium Dei supra voluntatem creatam, nostrumque liberum arbitrium, non esse absolutum, & despoticum, quale est, quod habet supra causas naturales; sed tantum politicum, & ciuile, quo nimirum possit voluntatem nostram regere, dirigere, & alicere, vt Rex se habet ad sibi subditos, & maritus ad mulierem; non verò quod possit voluntatem nostram efficaciter, & intrinsecè mouere, & applicare ad liberè agendum, aliàs moueret ipsam absque sui libertate, & cōsensu, sicut mouet alias causas naturales, quod est absurdum.

158 Sed Deū habere absolutum dominium, & necdū politicum, & ciuile supra nostrā voluntatē ostēditur ex dictis: namq̄ in primis Dei dominium supra nostrā voluntatem est supremum, proindeque quo maius intelligi non potest, & cui termini non possunt præfigi, vt pote Rex Regum, & Dominus Dominantium; huiusmodi autem dominium non potest non esse despoti-

cum, & absolutum, vt potè hoc maius est dominio politico, & ciuili. Deinde: dominium Dei supra nostram voluntatem est supra dominium nostræ voluntatis, supra suos actus liberos, & in cæteras potentias, sibi subiectas, aliter non verificatur pro loquium Augustini: quod Deus magis habet in sua potestate voluntates hominum, quàm ipsi suas; sed dominium voluntatis nostræ in suos actus liberos, & in cæteras inferiores potentias est dominium despoticum, & absolutum: ergo à fortiori dominium Dei supra nostram voluntatem.

159

Deinde: dominium Dei supra causas naturales est absolutum, & despoticum, vt ipsi fatentur: ergo etiam est absolutum, & despoticum dominium Dei supra nostram voluntatem. Probatum consequentia: ideo illud est dominium absolutum, & despoticum, quia tam causæ naturales, quàm illarum operationes sunt bona Dei, effectusque illius, ab ipsoque tantquam à causa prima dependentes inferri, & conseruari: pariter sunt bona Dei nostra voluntas, nostraque libertas, ipsiusque operationes liberæ, meritaque nostra, vt patet ex illo paralipomenon 129. *Tua sunt omnia, & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi; & ex illo Concilij Tridentini Sessione 6. cap. 16. Tanta est erga omnes homines bonitas Dei, vt eorum velit esse merita, quæ sunt bona sua; & ex illo Augustini: Deus dum coronat merita nostra, coronat bona sua. Licet enim merita hominis sint sub dominio absoluto voluntatis illius, sed nõ vt supremo, sed vt secundo, & subordinato Dei dominio: ergo. Hinc prouerbiorum 24. dominium Dei supra voluntatem nostram æquiparatur cum dominio Dei supra res naturales, vt patet ex illis verbis: sicut diu-*

tibus lapidem, quorum vterque immediate effectiue in eundem motum, seu portationem lapidis influit taliter, vt vnus alio indigeat ad eum portandum; vnde inferre non licet vnum supra alterum dominium habere. Ratioque supra assignata hoc manifestè ostendit: vt pote dominium est facultas libera vtendi re sua sine iniuria alterius; vti autem est applicatio principij actionis ad actionem; hæc autem applicatio voluntatis creatæ non saluatur in Deo per concursum simultaneum, cum concursus applicans causam ad operandum præuius sit, & operationem præcedat: Ergo nec per solum concursum simultaneum, quo Deus immediate effectiue cum voluntate creatæ volitionem creatam attingit, saluatur in Deo dominium, quod habet supra ipsam.

163 Hinc iam communiter Iesuitæ, vt saluent in Deo suprænum dominium supra voluntatem creatam, nostrumque liberum arbitrium, recurrunt ad scientiam mediam, qua media, dicunt, Deum præuidere quid voluntas eligeret sub tali auxilio, & concursu indifferenti; & supposito quod prævideat ipsam electionem consensus, iam habet potestatem, vt possit facere ipsam consensuram, nempe, conferendo ei illud auxilium, sub quo eam consensuram præuidet; in qua potestate dominium Dei supra nostram voluntatem constituunt.

164 Sed vbi est imperium, quo diximus Deum dominium suum exercere supra voluntatem creatam? sanè imperium Domini non expectat determinationem ferui; longè enim dicitur *fac hoc* a velle quod fiat præuissa ipsius voluntate, & determinatione.

Ultra

Ultra, vt diximus, imperium supponit iudicium determinatum de medijs, illorunq̄ue electionem determinatam, intimat que vsum actiuum voluntatis, vt executioni mandentur; Deus autem per scientiam mediam, vtpote purè speculatiuam nihil iudicat determinatè agendum, post illam nihil determinatè eligit, nihilque intimat executioni; sed purè per scientiam mediam conditionatè præuidet, quid iudicaret homo sub illo auxilio, quid eligeret, quid executioni mandaret, & post illam solùm purificat conditionem, vt iudicium hominis transeat de conditionato in absolutum, pariterque transeat de conditionata in absolutam eius electio, eius que determinatio, & intimatio: quod facit non eligendo, non determinando, non intimando, sed purè conferendo concursum indifferentem, indifferens que auxilium illud, subquo creatura præuissa fuit conditionatè iudicatura, electura, determinatura, & intimatura: nihil ergo splendet ex parte Dei, ad huc cum illa scientia media, quod nomen imperij, seu exercitij dominij sibi vindicare queat.

165

Deinde vbi est deliberata illa voluntas, quam præcedere iudicium rationis determinatum practicum necesse est, & nedum iudicium speculativum, quale solùm est scientia media? Ac tandem vbi est plenior illa potestas? namque ad huc voluntas illa conferendi auxilium, & concursum, subquo voluntas creata præuissa fuit conditionatè consensura, non determinat, nec est potens illam determinare, sed potius ab illa determinatur: adhuc ergo non saluatur dominium Dei esse supræmum, & excedens do-

mi-

*transfones aquarum, ita cor Regis in manus Dei, quocumque vo-
luerit, vertet illum.*

160 Ac tandem: illud est dominium ab-
solutum, & despoticum, cuius imperio resisti non po-
test; sed tale est dominium Dei erga voluntatem nos-
tram: ergo. Probatum minor ex illo sapientia: 11. *Vir-
tuti brachij tui quis resistet?* Et ex illo Esther. 14. *non est
qui possit tui resistere voluntati;* Et ad Romanos. *non
voluntati eius quis resistit?* Et Esai. 14. *dominus exercituum
decrevit, & quis poterit infirmare?* Quod & alijs in lo-
eis frequenter tradit Scriptura. Nec inde sequitur
Deum mouere voluntatem nostram absque sui liber-
tate, & consensu, sicut mouet alias causas naturales,
de quo infra in responsione argumentorum.

161 Hinc alij concedunt in Deo erga
nostram voluntatem, & liberum arbitrium, dominium
absolutum; dicunt tamen eum saluari in Deo per solū
decretum indifferens: namque vt aliquid dicatur esse
sub dominio alterius, sufficit, quod esse non possit ab-
sque eius libera voluntate: Cum ergo actus nostri esse
non possint absque illo decreto indifferenti Dei, con-
sequenter hoc sufficit, vt saluetur dominium Dei ab-
solutum erga nostram voluntatem, nostrum que libe-
rum arbitrium.

162 Sed non sufficere declaratur ex
eo, quod dominium consistens in eo, quod aliquid non
possit fieri sine voluntate alterius, est imperfectum, &
diminutum; dominium quippe perfectum in super ad-
dit, quod fiat aliquid determinatè per illius imperiū,
illiusque liberam determinationem. Cuius ratio a
priori est: tum quia, iuxta eius definitionem, est liberæ
facul-

facultas vtendi re sua : tum quia de ratione domini perfecti est potestas, nedum ad non esse, verum & ad esse effectus : Ergo non sufficit ad dominium perfectum alicuius, quod habeat in sua potestate non esse effectus suspendendo concursum, sine quo effectus esse non potest ; sed vltra, quod habeat in sua potestate esse illius: nempe, quod, sit si ipse voluerit, & determinauerit. Quis enim dicat esse dominum electionis canonicæ, ille sine quo alter eligi non potest? sanè est vltèrius necesse, quod possit facere, vt ille præ alio determinatè eligatur. Dominium autem Dei supra nostram voluntatem non est diminutum, sed perfectum, nec solum super non esse consensus, potest nèpè suspendere concursum, sine quo esse non potest; sed etiam super esse illius, habens scilicet in sua potestate quod sit ; quod & comprobant verba illa Deuteronomij 32 & primo Reg. 2, *Dominus mortificat, & viuificat, deducit ad inferos, et reducit.*

162.

Huic modo dicendi affinis est modus aliorum dicentium, dominium Dei saluari per hoc, quod Deus per concursum simultaneum attingat effectiue, & immediatè entitatem volitionis creatæ, quin voluntas possit in aliquem actum prouidere, nisi dependenter à tali concursu. Qui modus pariter impugnatur, ac præcedens. Et addo inde sequi etiam voluntatem creatam habere dominium supra voluntatem Diuinam, quia ad ipsos actus voluntatis nostræ, vt potè vitales, nedum non potest concurrere voluntas creata se sola, & sine concursu voluntatis diuinæ, verum nec potest concurrere voluntas diuina se sola, & sine concursu voluntatis creatæ. Quod etiam conuincitur in duobus portantibus

minium voluntatis creatæ.

166. Sed respondet complutensis Herrera de prædeterminatione, quæst. 6. sect. 8. num. 147. liberum arbitrium hominis considerari posse, vel secundum se, vel cum omnibus ad consensum, & dissentium prærequisitis instructum. Facta ergo comparatione potestatis liberi arbitrij hominis secundum se ad Diuinam potestatem, magis subiicitur dominio Diuino actus liber Petri, quam arbitrio libero ipsius Petri: quia Petrus ita consideratus, nec est proximè potens ad consensum, neque absolutè potens compare sibi proximam potestatem, præsertim ad actus supernaturales; Deus autem habet proximam, & expeditam potestatem constituendi Petrum proximè potentem consentire, conferendo illi libertatem sub qua confensus præuidetur, quod sufficit, vt sub prædicta consideratione actus liber Petri fit sub potestate Dei magis quam sub ipsius Petri potestate. Si verò liberum arbitrium hominis consideretur cum omnibus requisitis, omittit num. 149. esse in homine perfectius dominium electiuum, licet non proprietatis, & iurisdictionis. Et cum hac distinctione, ait, esse intelligendum pro loquitur Augustini: nempe magis esse in potestate Dei voluntates hominum, quam in eorum potestate.

167. Sed planè in hac solutione confunditur dominium Dei super voluntatem creatam in actu primo, cum illius dominio supra eandem in actu secundo. Dominium enim, quod exercet Deus conferendo liberè voluntati creatæ potestatem proximam, & expeditam, nempe auxilium sufficiens, est dominium super ipsam solum in actu primo, cui ex parte voluntatis

332 De Voluntate Dei

tatis nullum correspondet dominium, cum in eius potestate non sit auxilium illud acquirere, vt solutio fatetur; vnde de hoc dominio loquendo non datur locus comparationi; neque illud exercet Deus dependenter à voluntate creata, sed cum omnimoda libertate ex sui electione, & determinatione. De hoc ergo dominio non loquimur impræfenti, sed de dominio Dei super voluntatem creatam in actu secundo, id est, erga eius determinationem ad actus liberos; supposita voluntate creata cum omnibus requisitis ex parte actus primi; nunc enim procedit comparatio, & vrget nostrum argumentum; namque voluntas sic potest se ipsam determinare, & diuinum concurrere; Deus autem solum potest concurrere determinatus per voluntatem creatam: est ergo plenior potestas in voluntate creata, quam in Diuina; & consequenter plenius dominium, neque hoc solum est electiuum, sed etiam proprietatis, & iurisdictionis, vt pote hoc sic dicitur quia est vsus rei propriæ, potestas autem illa per donationem Dei fit propria creaturæ, illudque auxilium sub illius propria potestate constituitur, vt illo tanquam proprio vtatur. Et quicquid sit de hoc, dominium voluntatis electiuum superexcedere dominium electiuum Dei, est asserere dominium voluntatis electiuum non esse secundum, participatum, & subordinatum; immò est solum ponere ex parte Dei dominium electiuum imperfectum, & diminutum, nempe solum quantum ad hoc, quod sine illius concursu voluntas hominis elicere non valeat consensum: Quod esse inconueniens ex terminis videtur manifestum.

Item

168 Item proloquium Augustini non debere intelligi de voluntate hominis secundum se præcisse, verum & cum omnibus requisitis ornata, liquet, ex quo voluntas hominis secundum se non est in potestate illius, neque enim in manu eius est eam sic acquirere, vel repellere, sed in eo dimanat ab anima in eodem instanti comproducta ad productionem illius: solum ergo est in potestate hominis, quantum ad liberam determinationem erga elicentiam suorum actuum; cum que adhuc præsupponatur completa, & ornata, seu instruita cum omnibus requisitis, inferitur euidenter, quod cum Augustinus asserit magis prædictam voluntatem esse in potestate Dei, quam hominis, loquitur non de voluntate hominis secundum se, sed cum omnibus requisitis ornata, & completa.

169 Sed quicquid sit de his, radicibus præterea impugnatur iste vltimus modus dicendi, ex his, quibus impugnabimus eundem modum loquendo de Diuina providentia: namque illa potestas Dei, qua potest facere voluntatem creatam consensuram conferendo ei illud auxilium, sub quo eam consensuram præuidit in statu conditionato, est potestas non quidem proueniens ex efficacia, vel determinatione ipsius decreti, vel auxilij conditionatè præuissi, sed ex determinatione voluntatis creatæ conditionatè præuissæ sub illo auxilio, & decreto ex se omninò indifferenti: ergo principium, & radix illius Diuinæ potestatis ad consensum potius quam ad dissensum, est ipsa met electio, & determinatio voluntatis creatæ, non verò ipsa Diuina voluntas absoluta, & secundum se: potius ergo ex illa scientia media colligitur dominium

Dei subdī dominio voluntatis creatæ, quàm è contra:

170

Deinde, vt etiam ibi argumenta-
bamur: cum Deus præuidet voluntatem creatam con-
sensuram ex hypothesi auxiliij, vtique præuidet eam cō-
sensuram ipso met Deo concurrente vt domino ad
consensum: ergo, cum obiectum scientiæ mediæ prius
sit ipsa scientia media, quia hæc obiectum suum sup-
ponit, consequenter pro priori ad scientiam mediam
saluatur in eo statu dominium Dei erga voluntatem
nostram: impertinenter ergo recurritur ad scientiam
mediam, vt saluetur prædictum Dei dominium.

171

Rursum: vel illudmet decretum,
quo Deus post scientiam mediam statuit conferre vo-
luntati creatæ auxilium conditionatè, præuidetur per
scientiam mediam, vel non? Si hoc secundum: Ergo
per scientiam mediam non præuidetur Deus condi-
tionatè concurrens tanquã dominus ad consensum vo-
luntatis creatæ. Si primum: ergo pro priori ad scien-
tiam mediam saluatur Dei dominium, seu potestas,
vt faciat voluntatem consensuram, potius quàm dis-
sensurã. Tandem, vt ibi diximus, obiectum scientiæ me-
diæ est hoc: *Si decreuero, vel dederò Petro auxilium* **A**
in tali rerum ordine consentiet. Tunc sic: vel in illa hypo-
thesi importatur *si dederò, vt dominus, & tanquam potesta-*
tem habens ad faciendam eam consensuram, vel non? si hoc
secundum: ergo voluntas creata conditionatè consen-
tiet independenter à Dei dominio. Si primum: ergo
pro priori ad scientiam mediam saluatur Dei dominiũ
erga voluntatem creatam.

172

Quibus solum potest responderi
vt alibi, quod obiectum scientiæ mediæ supponitur ad
ipsam

Dubium VI.

378

ipsam absolute, & exercite existentem, non vero conditionate; sed sic ipsamet scientia media suimet obiectum ingreditur, proinde que nunquam saluatur dominium Dei ante scientiam mediam; sed si sit absolutum, eam supponit absolute, si vero conditionatum, eam supponit conditionate. Sed contra hanc evasionem est inde destrui obiectum scientiæ mediæ propter connexionem infallibilem illius cum consensu ut ibi pœderauimus.

FVNDAMENTVM XI.

Ex quo prædictum decretum tollit à Deo rationem primæ causæ, primi que agentis liberi.

173 **H**oc in primis viderur deduci ex doctrinæ Cōplutensis Herrera fundamento præcedenti relata; nāque nō reputat incōueniēs dominium Dei electiuum esse imperfectius, & inferius dominio electiuo hominis. Cum ergo dominium electiuum sit dominium libertatis, neque à libertate distinctum, iam, iuxta hunc authorem, libertas Diuina erga nostros actus liberos, imperfectior, inferior que est libertate creata; proinde que eo ipso non est

est libertas prima, sed secunda libertati creatæ sub
ordinata.

174

Deinde à priori fundatur: namque agens liberū, pro vt a necessario distinguitur, est illud, quod cum sit indifferens, se ipsum formaliter determinat ad operandum: ergo illud erit primum agens liberum, quod se primò ad operandam formaliter determinat: id est, se determinat non prius determinatū ab alio; at huiusmodi est voluntas creatæ, non verò Diuina, casu quod Deus ad nostros actus liberos concurrat decreto ex se, & ab intrinseco indifferenti: ergo. Patet minor: nam voluntas creatæ ad consensū, ita concurrat, vt se determinet, & non determinetur ab alio, nempe à Deo, è contra verò voluntas Diuina concurrat vt determinata per voluntatem creatā: illa ergo est, quæ se primò formaliter determinat ad nostros actus liberos, secus verò Diuina.

175

Sed respondet RR. Thyrsus de scientia media disp. 20. sect. 3. num. 16. hinc solum sequi, quod voluntas creatæ sit primum, immò vnicum determinans ad nostram actionem liberam, quia supposita indifferentia ad vtrūque, illa determinat Deū, vt concurrat ad hunc actum præ opposito; non tamē quod sit primum liberum simpliciter; namque non est primum liberum simpliciter, quod nequit se determinare, nisi prius determinauerit se ad cooperandum cum illo, neque est primum principium, quod nequit operari sine concursu alterius. In idem coincidi solutio Patris Herrera de scientia Dei quest. 13. sect. 7. num. 103. negat enim de ratione primi liberi esse, quod sit primum determinans actiones liberas alterius

Dubium VI.

357

rius agentis, quia nullum agens liberum patitur, iure libertatis, suas actiones ab altero agente formaliter determinari.

176

Sed planè semper instat probatio nostra: nam que, quòd aliquid sit primum, vel secundum liberum, debet deduci ex ipsa formalissima ratione liberi, nam debent distingui per differentias intraneas, que nempe, diuidant per intranea rationem genericam liberi: supposito ergo, quòd esse principium liberum formaliter, & essentialiter consistit in eo, quòd formaliter se determinet ad operandum, in nullo consistere posse videtur, quòd sit primum principium liberum, nisi in eo, quòd sit primum se determinans ad operandum, id est, ita vt non determinetur ab alio, & e contra secundum liberum. Hinc enim arguitur iuxta communem regulam: *Sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis*, ac si argueretur: de ratione agentis liberi est, quòd se formaliter determinet ad operandum: ergo de ratione perfectioris liberi est, quòd se perfectius formaliter determinet ad operandum. Admissio ergo, vt vtraque solutio admittit, solam voluntatem creatam se primò determinare ad consensum, id est, se determinare non prius determinatam ab alio; secus verò voluntatem Diuinam, videtur negare non posse illam esse primum agens liberum.

177

Confirmatur: nam sicut à definitione ad definitum valet absolutè consequentia, ita valet à definitione cum addito primi ad definitum, cum eodem addito. Pono exemplum, quia intellectivum est principium intellectionis, ita vt benè valeat est principium intellectionis: ergo intellectivum; benè etiam

etiam valet: est primum principium intellectiōnis: ergo est primum intellectiūm. Qua ratione, quia essentia, vel natura est primum, & radicale principium intellectiōnis, essentia, vel natura est primò, & radicaliter intellectiua; & quia pōtētia est secundum, & proximum principium intellectiōnis, dicitur etiam secundum, & proximum intellectiūm: ergo pariter sicut benè valet: est principium se determinās ad operādū, ergo est principium liberū: pariter benè valebit, est principium primò se determinans ad operandum: ergo est primum principium liberum; hæc enim differentia *primò se determinans* est intranea, seu per intranea diuidens intrinsecam rationem liberi; vnde non potest non constituere primum liberum.

178

Nec valet, quod voluntas nequit se determinare, nisi prius Deus determinauerit se ad cooperandum cum voluntate; nam que, licet Deus se determinet ad cooperandum cum voluntate vagè, & indeterminatè, nempe, consensum, vel dissensum, secus: amen ad cooperandum consensum præ dissensu, nam que ad sic cooperandum à voluntate determinatur. Hoc que sufficit vt consensus reducatur in voluntatem creatam, vt in primam causam, primum q̄ agens liberum. Pro cuius euidentia notanda est doctrina huius Authoris supra relata, qui, ex quo Deus solum per decretum indifferens applicat suam Omnipotentiam, infert Deum non esse causam, & authorem peccati, quia, nempe, peccatum non debet reduci in causam sine qua non, sed in causam cur sit; & quia hæc est voluntas creata determinans Diuinum concursum,

sum, propterea in ipsam, ut in primam causam reducitur peccatum, & non in Deum: illa ergo applicatio indifferens non sufficit Deum constituere primam causam, primumque agens liberum simpliciter respectu illius actus, ad quem voluntas seipsam, & Divinum concursum determinat; namque eadem ratio est, quantum ad hoc, de actu peccati, atque de actu bono, & honesto, cum per decretum indifferens omnipotentie ad utrumque indifferenter applicetur, & sola voluntas illam determinet ad unum præ alio.

179

Et claritatis gratia inquirō, cur voluntas creata elicit potius consensum, quam dissensum? Non quidem quia Deus liberè vult suam omnipotentiam applicare, ut ea pro nutu suo voluntas utatur; namque ex hoc non potius habet quod consentiat, quàm quod dissentiat; sed, ut ipse dicit, ex hoc habet esse potens proximè, & expeditè utrumque causare: dicendum ergo est, ut ipse etiam affirmat, consentire potius, quia vult potius se determinare ad consensum, quàm ad dissensum, & ibi sistitur iuxta ipsorum doctrinam. Cum ergo causa prima illasit, in quam effectus ultimate resolvitur, videtur convinci voluntatem creatam esse primam causam consensus, non obstante, quod eius determinationem præcedat determinatio libera Dei, quia nempe non est determinatio qua se, & voluntatem creatam determinet, sed potius relinquens voluntatem indifferentem ad utrumque; è contra verò determinatio voluntatis creatæ.

180

Nec etiam valet id, quod addit iste Author, nempe, primum principium non posse esse id quod nequit operari sine concursu alterius; namq̄

si hoc ita est, nec Deus erit primum principium consensus creati, hūc enim, utpote vitalem, Deus operare non potest sine concursu voluntatis creatæ: vel ergo Deus non est primum principium consensus creati, vel ex illo capite voluntas creata excludi non debet à ratione primi principij.

181

Nec tandem valet, quod addit Pater Herrera, nempe, nullum agens liberum pati, iure libertatis, suas actiones ab altero agente formaliter determinari: nam in contra est sua ipsius doctrina, qua ex una parte non potest non fateri Deum esse agens liberum respectu consensus creati; aliter Deus non omnia operaretur secundum consilium voluntatis suæ; & tamen ex alia eum suis docet Deum eum non operari, nisi ut determinatum per voluntatem creatam: Non ergo est contra rationem agentis liberi pati suas actiones ab alio agente formaliter determinari.

182

Et ad maiorem claritatem ab hoc Authore inquiri: unde habet Deus quod sit primum agens liberum? Respondet de prædestinatione ques. 6. sect. 1. num. 122. eatenus esse primum agens liberum, quatenus prius est Deum exercere suam libertatem, quam aliam causam suam libertatem exercere. Item est primum liberum, quatenus ipsa libertas creaturæ ponitur liberè à Deo, non verò quia Deus prius determinet voluntatem creatam, quam, e a se ipsam determinet. Sed contra est: nam præterquamquod Deum prius exercere suam libertatem non sufficit ut effectus in eam ultimè resoluatur, ut nuper dicebamus contra RR. Patrem Thyrsam, in præsentis loquimur de liberrate erga consensum prædissensu: er-

erga quem sic non prius Deus exercet suam libertatem, quam voluntas creata, cum consensum præ diffusu non attingat, nisi vt determinatus per voluntatem creatam. Pariter in præfenti loquimur facta comparatione Diuinæ libertatis proximæ, & immediatæ erga actum secundum liberum; libertas autem, quæ Deus confert creaturæ libertatem, attingit solum mediatè, & remotè actum secundum liberum, immò non determinatè, sed vagè; & sic ex ea ad summum saluatur, Deum esse primum agens liberum respectu voluntatis creatæ in actu primo, non verò in actu secundo; cum eo enim componitur voluntatem Diuinam in actu secundo non cooperari proximè, & immediatè, nisi vt determinatam per creatam voluntatem.

183

Alia via fundatur nostrum assertum, & non minus vrgenter: si Deus ad actus nostros liberos solum concurrat per decretum indifferens, Deus formaliter non est causa nostræ determinationis ad bonum, sed præcise illius causa est voluntas creata: reducitur ergo prædicta determinatio in nostram voluntatem, vt in primam causam. Consequentia patet, & antecedens videtur manifestum: namque determinatio solum prouenit à principio determinante, nõ verò ab indifferenti, iuxta proloquum Philosophi in secundo phisicorum textu 48. *A principio indifferenti, vt tali, non exit a Fus determinatus; Sed Deus ad actus nostros liberos concurrens per decretum indifferens, non concurrat vt principium determinans, sed vt indifferens; e contra voluntas concurrat vt principium se, & decretum Dei determinans; Ergo.*

184

Communis solutio, quam, & tra-

dit

dit Herrera. de prædestinat. quæst. 6. sect. 8. num. 152. & de scientia Dei quæst. 13. sect. 7. num. 103. est nostrum argumentum convincere determinationem nostram ad bonum, non esse à Deo determinatiuè, seu vt à determinante, secus verò effectiue, seu vt à determinato à creatura. Cuius ponit exemplum in habitu voluntatis, qui est causa nostræ determinationis ad bonum, sed non vt determinans voluntatem, sed vt per voluntatem determinatus. Additque, *falsissimum esse Deum expectare, vel suspicere, & non causare liberam determinationem creature etiam, vt sepe diximus, determinatio est simul concursus Diuinus in actu secundo, quem Deus determinatus à creatura causat phisicè per per decretum indifferens. Neque huius præbet rationem aliam præter ipsum sæpè dixisse. Pariter loco citato de scientia Dei ait: in hoc nos sepe sumè à lucinari, quia ad hoc, quod determinatio creature procedat Deo, non vt determinante, sed vt determinato, non opus est prius devere esse nostram determinationem, eamque pro posteriori sequi Diuinum concursus. Hoc, inquam, falsissimum est, & in quo aduersarij malè decipiuntur, nam indiuisibiliter Deus, & creatura concurrunt ad liberam determinationem, ita tamem, vt creatura determinando, Deus verò concurrat à creatura determinatus. Hæc Pater Herrera.*

185

Eisdem fere verbis Respondet RR.

Thyrus de scientia Dei disp. 11. sect. 3. num. 23. nempe, determinationem nostræ voluntatis ad hunc actum præ illo verè, & immediatè esse à Deo, non vt determinante, sed vt efficiente: & hinc, ait

ait: manet detecta precipua deceptio aduersariorum. Vi enim ex eorum obiectionibus obseruauit Fafolus, precipua aduersariorum nostrorum deceptio in eo sita esse videtur, quod existiment liberam determinationem, quam nos negamus Deo, ut predeterminanti, & concedimus arbitrio se determinanti, esse simpliciter concursum aliquem, & operationem, seu realem quendam motum, quem nos velimus oriri à sola creatura.

186.

Sed quidem Thomistas deceptos non fuisse illud existimando, patet ex Sapentissimo Belarmino libr. 4. de Gratia cap. 16. expressè asserente, causam secundam determinare primam antequam illa à causa prima moueatur. Audiant etiam cum, quem inter suos Doctores eximium vocant, Patrem Suarez lib. 1. de concursu Dei cum voluntate cap. 14. & 15. num. 5. asserentem: Deum non absolute, sed quasi sub conditione velle, ut hic actus fiat à voluntate creata, si ipsa sese ad illum eliciendum determinauerit, & sub eadem conditione velle influere in eundem actum; expectando tamen influxum creatę voluntatis. Audiant etiam eum lib. 3. de auxilijs cap. 13. num. 19 asserentem: Deum ita se gerere cum voluntate nostra, ut nullam ei vim inferat, sed in potestate eius motum eius constituat; ita vt eum inchoare possit, si velit, vel suspendere. Et quamuis Deus pulset, & tangat corda; non tamen infert vim, se expectat, ut ipsa voluntas consentiat cum Dei adiutorio. Hunc modum loquendi tenent, & fateri tenentur quotquot cum Suarez docent, decre-

tul.

tum Diuinum indifferens esse conditionatum; nanque purificatio conditionis prior est natura existentia conditionati. Qua ratione fuerunt Societatis recentiores conuicti ad negandum prædictum decretum conditionatum, & nouissimè idem RR. Thyrsus loco citato, num. 12 hoc enim, audientes thomistæ, quid mirum? si tanquam principium Societatis existiment, Deum expectare, & supponere determinationem voluntatis creatæ, vt per eam determinatum a deo liberum a Stū concurrat. Dicant ergo isti Patres sic docuisse antiquos Societatis Doctores; recentiores verò contra eos aliter iudicare, & non inuehantur contra Thomistas tanquam deceptos, & alucinatos.

187 Sed quidquid sit de his, ego nec leuiter suspicor, Jesuitas nunc velle prædictam determinationem oriri à sola creatura solum ergo contendo hoc sequi ex illorū principijs: nāq̄ si determinatio est à determinante, & Deus non est determinans voluntatem creatam, videtur sequi, determinationem voluntatis creatæ non esse à Deo. Et in hoc sensu crediderim cæteros Thomistas loqui; quid hoc vt decipiatur existimantes, illos velle prædictam determinationem oriri à sola creatura? Sic enim & nos pariter possemus dicere ipsos decipi existimantes, nos velle voluntatem creatam libertate carere, quatenus asserimus, Deum prædeterminare nostram voluntatem, quo in casu ipsi reputant illius libertatem omnino euertere.

188 Ad rem ergo contra prædictam euasionem duplici via potest occurrere; & primò talem determinationem, neque effectiue posse à Deo produci, si se mel omnipotentia influit, vt determinata per voluntatem creatam. Quod sic ostenditur: nanque Di-

Dubium VI.

365

Diuina omnipotentia eo ipso supponit determinationem creaturæ: ergo non potest ad huc effectiue eam causare. Consequentia patet, vt pote nulla causa supponit suum effectum. Antecedens autem probatur: nam Diuina omnipotentia solum potest effectiue influere in consensum, vt determinata per voluntatem creatam, sed non per voluntatem creatam, nisi iam, & pro priori determinatam; nam ipsa, vt indifferens, determinare non potest: supponit ergo determinationem voluntatis creatæ. Minor, & consequentia probatur ab exemplo nostræ voluntatis respectu aliarum potentiarum inferiorum, nam quia istæ in proprias operationes exire non possunt, nisi vt determinatæ per voluntatē; earum influxus determinationem voluntatis supponit: ergo à simili. Cuius ratio à priori est: nam determinatio voluntatis est medium, vt potentia exequutiua operetur; medium autem ad operandum non potest non, saltem prioritate nature, præcedere operationem, Quæ ratio etiã procedit de Diuina omnipotentia, quæ Dei potentia exequutiua est, consequenterque non potest non supponere determinationem voluntatis; vnde cum hæc respectu consensus præ dissensu, sit determinatio voluntatis creatæ, & non Diuina, illa non potest non concursum Diuina omnipotentia præcedere. Quod adhuc exemplificatur in ipsa omnipotentia, quatenus determinata à voluntate Diuina ad productionem a se necessarij: nam quia sic determinata à Diuina voluntate concurrit, Diuina voluntatis determinatio concursum omnipotentia pro aliquo priori præcedit, & ad eum supponitur.

366 De Voluntate Dei

ex parte tamen sibi obijcit Pater Herrera loco citato de prædest. num. 137. & sequenti; vbi distinguit illam propositionem: *Nulla causa supponit, vel expectat suum effectum*, vt causa sit, vel existat, concedo: vt causet, nego. Et pariter ait; quod Diuinum decretum indifferens supponit, vel expectat determinationem liberi arbitrij, non vt existat per istud decretum; sed vt causet ipsam determinationem: nam re vera non causat eam, donec existat. Et deinde negat consequentiam, quia causat determinationem per ipsam determinationem, tanquam per causalitatem.

190 Quam solutionem fuisse explicat, ex quo causa à qua aliquis effectus se ipso oritur, & non media aliqua causalitate interiecta, ita est prior illo effectu, vt, licet per effectum prior constituatur, ipsa tamen sola sit, quæ est prior; & licet ea causa, vt sit absolutè in rerum natura, non expectet effectum, vt tamen denominetur prior in actu secundo effectu, ipso effectu indiget, & illum expectat, quia per ipsum effectum prior effectu constituitur; omnis enim causa, quæ causat per causalitatem à se distinctam, per causalitatem constituitur prior causalitate, sicut ignis produciens alium ignem per causalitatem, constituitur prior ipsa causalitate, & causalitatem expectat, vt prior causalitate constituatur. Ita decretum indifferens causans determinatum à creatura exercitium liberum hominis, indiuisibiliter nascens ab eo decreto, & à voluntate, licet non expectet exercitium hominis, vt existat; expectat tamen illud, vt illud causet, sicut causa non intelligitur causans suam actionem, vsque dum inte-

intelligatur adio. Deinde licet decretum, quatenus causat liberum exercitium hominis, præsupponatur ad exercitium, non ita intelligendum est, ut ipsummet causare exercitium præsupponatur, sed ita, ut id, quod causat, nempe, decretum indifferens, præsupponatur ad ipsa causare ratione ipsius, sicut agens præsupponitur ad actionem per ipsam actionem. Hæc implicatissimè, & veluti sudore affectus vi argumenti iste Cōplutensis.

191 Et quidem non absque contradictione ad nuper relatam ex ipso, absolute negante Deum, vel omnipotentiam expectare determinationem creaturæ. Pariterque ex diametro opponitur doctrinæ eiusdem, agendo de constitutivo Divini decreti, seu actus liberi Dei: ibi enim quæst. 15 sect. 2. probat contra connotatores Thomistas, Divinum decretum constitui non posse per aliquid Deo intrinsecum, connotans aliquid extrinsecum, nempe, operationem ad extra, seu productionem creaturarum, quia ipsum velle Dei est causa illius: ergo ante quam illa intelligatur debet intelligi velle Dei. Et probat antecedens: quia potius Deus operatur, quia vult; quam vult, quia operatur: ergo velle Dei est causa operationis ad extra. Quæ doctrina doctrinæ impræsenti traditæ opponitur; namque, iuxta ipsum, licet causa, ut sit, vel existat, non expectet, vel supponat effectum; ut tamen causet, vel denominetur causans, illum necessario expectat, neque effectum non intellecto potest intelligi causans. Licet ergo Deus, quæ est causa productionis ad extra creaturarum, ut sit, vel existat non expectet, vel supponat productionem creaturarum,

rarum, vt tamē denominetur illius causa per liberum decretum, eam necessario expectat. Quæ est sententia illorum Thomistarum, vtpote asserentium denominationem Dei liberè volentis, seu liberè causantis esse cōnotatiuā, consistentem in ipso actu Dei necessario, vt connotante passiuam mutationem creaturarum ad fore, vel non fore: ac proinde non potest intelligi in Deo, ipsa passiuā mutatione creaturarum non intellecta. Unde tandem inferunt, quod hac non intellecta, seu solum ex illius defectu, prædicta denotatio deficit sine intrinseca aliqua mutatione Dei.

192 Sed quidquid sic de hoc, prædictam solutionem non satisfacere, plura que implicantiā involuere, ostēditur: & in primis ipse fatetur, quod, vt decretum Dei existat, non expectat determinationem liberi arbitrij: ergo nec vt causet. Probatur consequētia: namque Decretum Dei non est id, quod causat determinationem liberi arbitrij, hoc enim est solus Deus: ergo solum est id, quo Deus causat, seu causalitas illius; causalitas autem intelligi non potest non causando, cum sit ipsum actualiter causa re, seu actuale fieri effectus: vel ergo, vt causet, non expectat determinationem liberi arbitrij, vel eam etiā expectat, vt existat.

193 Deinde falsum est decretum Dei liberum causare determinationem liberi arbitrij per ipsam liberi arbitrij determinationem, tanquam per causalitatem: vtpote hoc debet supponi, tanquam certum, quod determinatio liberi arbitrij non potest esse causalitas Dei, quatenus est à voluntate creata, sed quatenus est à Deo. Hoc etiam est certissimum quod

quod sola causalitas se sola egreditur ab agente: effectus quippè egreditur ab eo media causalitate. Tunc sic argumentor: si determinatio creaturæ, solum pro ut à Deo, est Dei causalitas, solum pro ut à Deo est à Deo per se ipsam, non verò pro ut à creatura; sed argumentum in præfati procedit de determinatione liberi arbitrii, quatenus à creatura; ut sic enim contendimus non causari à Deo, si semel Deus per eam determinatus concurrat, quia eo ipso eam expectat, & supponit: falsum ergo est, decretum Dei liberum causare determinationem liberi arbitrii per ipsam liberi arbitrii determinationem, tanquam per causalitatem.

194 Explicatur hoc: cum enim præfata huius Authoris doctrina solum procedat de causa, à qua effectus se ipso oritur, & non media aliqua causalitate interiecta, qui effectus est tantum causalitas ipsa, utpote effectus à causalitate distinctus, non se ipso, sed causalitate interiecta ab agente procedit, fit, non esse contra rationem Divini decreti liberè causantis, supponere, & expectare ipsam determinationem liberi arbitrii, quatenus à Deo, & illius causalitas est: secus verò quatenus ab ipso libero arbitrio, & causalitas est illius: ac proinde sub hac ratione manet argumentum in suo robore: nempe, Divinum Decretum non esse causam illius, si semel eam expectat; namque tunc expectaret non causalitatem, sed effectum ut talem, quod implicatorium est.

195 Deinde quis unquam verè possit asserere, quod potentia exequutiua operetur per determinationem volūtatis, tanquam per causalitatem.

per determinationem, inquam, voluntatis, quæ ea
 utitur, eam que determinat ad operandum: Cum er-
 go omnipotētia sit Dei potentia executiva, causare,
 vel influere non potest per similem determinationē;
 at voluntas, quæ ipsa omnipotentia utitur, quam que
 determinat, est voluntas creata simpliciter ergo omni-
 potentiam influere per determinationem voluntatis
 creatæ, tanquam per causalitatem,

196 Deinde de solutio absolute impugna-
 tur, ex quo pro eodem intelligit illa verba: *Expectat,*
& supponit determinationem liberi arbitrij, atque exi-
 git illius coexistentiam, sicut causa, ut denominetur
 causans, exigit coexistentiam causalitatis, & effec-
 tus. In hoc enim sensu mihi verisimile est, non impli-
 care Divinum decretum esse causam determinationis
 liberi arbitrij, simulque eam expectare, & supponere,
 ut à simili dicunt constituentes actum liberum Dei
 per ipsum actum necessarium, ut coexistentem passi-
 uz mutationi creaturarum ad fore, vel non fore;
 at tamen argumentum à nobis factum non in hoc sen-
 su procedit, sed supponere determinationem liberi
 arbitrij, summitur pro antecedentia determinationis
 liberi arbitrij ad ipsum Divinum decretum per eam
 determinatum. Quod & probatur exemplo poten-
 tiæ executivæ, quæ quia determinata per
 voluntatem, seu usum activum illius concurrat,
 antecedenter supponit prædictum usum activum, seu
 determinationem voluntatis. Quæ doctrina non levi-
 ter confirmatur, ex quo iste Author affirmat, quod li-
 cet causa per effectum prior constituatur, ipsa tamen
 sola est prior; tunc sic, sed falsum est, quod Divinum de-
 cretum

cretum, vt determinatum sit prior determinatione voluntatis creatæ, si est solum per eam determinatum, vt exterminis patet: ergo.

197. Alia via, & adhuc vrgentius impugnatur solutio à principio; nanque si determinatio creaturæ non sit à Deo determinatiuè, seu vt determinante, sed solum effectiue, sequitur Deum solum causare determinationem creaturæ pro materiali, & entitatiuè, nō verò vt formaliter determinatio est. Quod ostenditur primò: nam determinatio, formaliter vt talis, non est nisi à determinantè, sicut actio, formaliter vt talis, non est nisi ab agente: si ergo determinatio creaturæ non est à Deo vt determinante, consequenter non est ab eo formaliter vt determinatio: licet ab eo causetur entitaue, & materialiter. Secūdò: causa, quæ efācit ipsam determinationem voluntatis formaliter, est, quæ ipsa efficienter determinat, nāque si eam efficienter non determinat, quomodo causare potest illius determinationem, quatenus formaliter determinatio est, licet possit eam causare entitatiue, & materialiter? si ergo Deus efficienter non determinat voluntatem creatam, neque poterit illius determinationem formaliter efficere. Quod videre est in nostra voluntate, quæ eatenus causat determinationē aliarum potentiarum formaliter, quatenus eas efficienter determinat. Immo si voluntas nostra ad suam determinationem concurreret solum vt determinata à Deo, & non vt se determinans, non esset causa ad hac efficiens suæ determinationis formaliter, vt aduersarij obijciunt contra nos: si ergo Deus ad determinationem voluntatis non concurrat vt se determinans, sed

sed vt ab ea determinatus (intellige ad consensum præ
dissentiu) pariter neque esse potest causa adhuc efficiens
determinationis illius formaliter.

198 Quod si hoc concedatur, vt ab
aliquibus recentioribus conceditur, instat argumen-
tum à principio: ergo formaliter, vt determinatio est,
reducitur in voluntatem creatam, vt in primam cau-
sam, & sic habemus intentum. Et inde reuiuiscit aliud
nō minus incōueniens, nempè, aliquo d bonum nostrum
non esse formaliter ex Deo, contra illud Pauli: *Quid
habes, quod non accepisti; & illud in oratione Ecclesiæ:
Deus, à quo bona cuncta procedunt; & in alia: largitor
emantium bonorum, &c.* Quod & passim scriptura, con-
cilia, & Patres affirmant. Et debere intelligi in Iesu
proprio, & formali, & nedum materiali, & entitatio
patet primò, ex quo verba significantia causalitatem
appellant supra formale termini, cui applicantur, qua
ratione non dicitur efficere vas vel domum, qui for-
mam domus, vel vasis non efficit. Secundò: quia scrip-
tura, concilia, & Patres intendunt per hoc excludere
superbiam, & præsumptionem hominis, nempè, vt nō
in se, sed in Domino glorientur, vt indicant verba
Apostoli: *si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acce-
peris?* Patet autem quod si determinatio hominis
formaliter ita esset à voluntate illius, vt proyt sic nō
esset à Deo, posset in se ipso gloriari, quia se forma-
liter determinauit ad bonum, & non in Deo, quia
Deus ipsum formaliter non determinauit.

199 Non me latet, aliquos Iesuitas
apud Gonet disp. 5. de efficacia voluntatis Dei art. 3.
§. 1. num. 6. dixisse, liberam nostræ voluntatis deter-
mina

minationem non causari à Deo proximè, & immediatè, sed mediatè tantum. & remotè, quatenus scilicet dedit voluntati creatæ liberum arbitrium, & facultatem se determinandi ad quodcunque voluerit. Quæ doctrina procedit de determinatione formaliter sumpta; & inde saluant prædictam determinationem formaliter reduci in Deum, vt in primum liberum, primamque causam.

200

Prædictum autem modum dicendi impugnat Gonet, quia incidit in sententiam Durandi, quam fere omnes theologi reiiciunt tanquam erroneam, vel temerariam. Cæterum Magister Ferre de voluntatè Dei, quæst. 7. §. 15. ait hanc impugnationem procedere ex non intelligentia solutionis: namque aduersarij sic respondentes non negant Deum immediatè influere in actionem causæ secundæ, sicut negat Durandus, sed in ipsa actione assignant duas inadæquatas formalitates, secundum quarum vnã à Deo fit sub ratione entis, & secundum aliam fit à voluntate, & dicunt, quod, prout est à voluntate, non est à Deo immediatè causante illam per concursum simultaneum, sed tantum esse à Deo mediatè, pro vt dedit virtutem causatiuam eius, & eam conseruat. Unde nobis opponuntur qui de illa actione prout est à voluntate dicimus, quod est à Deo efficaciter mouente, & applicante illam ad elicentiam actionis; nec tamen addimus, quod sub eo conceptu, sub quo est à voluntate, fit à Deo per concursum simultaneum, quia prout sic tantum pendet à Deo applicante, & à voluntate elicente. Et sic dicimus eam prout à voluntate esse posse à Deo mouente, non efficiente tamen

tamen coniunctionem voluntatis cum actione.

201

Quo in sensu solutionem impugnat: namque libera volitio nequit intelligi egredi à voluntate sub sua peculiari ratione, nisi simul intelligatur causari à Deo sub vniuersalissima ratione entis; etenim actio libera provt à voluntate dicit ipsam entitatem actionis procedentem à voluntate sub illo explicito actionis liberæ: ergo cum Deus causet vniuersalissimam rationem entis per suum concursum simultaneum, impossibile erit intelligere illam entitatem, vt procedentem à voluntate libera, quin simul intelligatur procedere à Deo causante illam sub ratione vniuersalissima entis importata in tali actione. Hæc iste Magister: pro cuius intelligentia notanda est doctrina communis, quod ratio entis transcendit omnium inferiorum differentias, proinde que Deus immediatè omnia causans sub vniuersalissima ratione entis, non potest non omnia ea immediatè causare secundum proprias differentias, & consequenter formaliter, & nedum materialiter. Hinc ad propositum fit argumentū: quod si Deus nō causat determinationē voluntatis creatæ formaliter immediatè: ergo neque eam causat immediatè sub vniuersalissima ratione entis; vnde tandem sequitur, quod neque eam causet, per concursum simultaneum, vt causa prima: namque huic vt pote vniuersalissimæ causæ, correspondere debet effectus sub vniuersalissima ratione.

202

Alia tandem via nostrum assertum fundat Gonetus ex illo trito, & communi aduersariorum principio, qui asserunt voluntatem creatam determinare decretum, & concursum Dei ad speciem actus

actus, & ab eo determinari ad indiuiduum, seu ad eligendā hāc numero operationē potius quā aliam, ut fuisse exponit Suarez in metaphisica, disp. 5. sect. vltima. Hinc enim infertur voluntatem creatam esse primum eligens, & primum determinans; Diuinā verò solum secundum, & fundatur sic: illa causa prius eligit, & prius determinat, quę per se primò attingit in actu, vel in effectu aliquam rationem priorem illa, quę ab altera attingitur; sed natura specifica in actibus voluntatis creatę est prior indiuiduali, ea que nobilior, & perfectior: ergo si voluntas creata in suis actibus liberis rationem specificam per se primò attingat, & concursus Dei ad illam determinet, ab eo que solum determinetur ad rationem indiuidualem, & numericam suę operationis, voluntas creata erit primū liberum, primum que determinans, Diuina verò solum secundum.

203

Sed complutensis Herrera ait, obiectionem factam oriri ex ignorantia terminorum, ideo que eis explicatis obiectionem cessare. Non ergo asserunt Societatis Doctores, Deum determinare omninò determinatè ad differentiam indiuidualem consensus *A.* v. g. nulla ratione determinando rationem specificam consensus, postea que voluntatem creatam determinare rationem illam specificam, quę à Deo indeterminata relinquitur. Non, inquam, hanc adeo absurdam philosophiam tradunt nostri Doctores; sed docent Deum, dum suam applicat omnipotētiā indifferenter ad consensum, & dissensum, eam tantummodo applicare ad consensum *A.* v. g. & dissensum *A.* negando concursus ad quodlibet illud indi-

individuum consensus, & dissensus. Quia propter Deum non determinat omnino determinatè ad individuationem consensus *A.* sed vagè inter consensus *A.* & dissensus *A.* deinde que voluntas determinat unum præ altero individuo. Hinc fit, Deum determinare vagè ad individuationem consensus *A.* vel individuationem dissensus *A.* pariter que determinare ad gradum specificum consensus identificatum cum differentia individuali consensus *A.* & dissensus *A.* Deinde : voluntas non solum determinat gradum specificum consensus *A.* præ gradu specifico dissensus *A.* verum etiam rationem individualem, non determinatione, qua ipsi imputeretur non existere consensus *B.* sed qua illi tribuitur non existere dissensus *A.* qua explicatione adhibita manifestè colligitur, idè, quod Deus determinat vagè, determinari à creatura omnino determinatè.

204

Sed non manifestè colligitur solutio argumenti : nanque hoc, iuxta præfatam doctrinam, semper remanet in suo robore; in summa enim habetur, quod Deus non determinat omnino determinatè ad individuationem consensus *A.* sed vagè inter consensus *A.* & dissensus *A.* pariter que non determinat ad gradum specificum consensus, nisi solum identicè, nempe, quatenus identificatur cum differentia individuali consensus *A.* immò sic adhuc non determinat omnino determinatè, sed vagè inter gradum specificum consensus *A.* & dissensus *A.*; creatura verò ad gradum specificum, & individualem omnino determinatè se determinat ; sed prior est ratio specifica consensus formaliter, quam identicè,

cè, materialiter, seu individualiter vage, considerata nobiliusque, & perfectius est rationem specificam, vel individualem attingere omninò determinatè, & formaliter quàm indeterminatè, & identicè manet ergo ad huc argumentum in suo robore.

FUNDAMENTVM XII.

Ex quo prædictum decretum etiam tollit à Deo rationem

agentis liberi,

Hoc inferitur clarè ex præcedentibus fundamentis: nam producens effectum aliquem determinatè, quem determinatè non vult, illum liberè non producit, ut pote ille effectus evenit præter illius voluntatem, seu intentionem; sed Deus per decretum indifferens producit effectum aliquem determinatè, quem determinatè non vult, nempe, amorem præ odio, seu consensum præ dissensu. Ergo. Solitio est, quod licet Deus determinatè non velit cum voluntate creatâ concurrere ad consensum præ dissensu, liberè tamen vult eum illâ concurrere indifferenter ad quodcumque ipsa voluerit. Sed contra est, inde solum sequi, Deum liberè indifferenter concurrere ad actum voluntatis per illud decretum; secus tamen ad hunc præ alio, quo in sensu in præsentiloquitur.

mur: nempe, consensum præ dissentiu à Deo, produci præter illius voluntatem, & intentionem. Quod elucidatur exemplo supra adducto, de eo, qui manum suam præparat ad scribendum, sed non determinatè vult potius scribere A. quam B. sed hoc alterius voluntati relinquit, ei tradendo manum calamo præparatam, vix ex eius molitione, & determinatione scribat, quod ei placuerit. Iste enim liberè præparat manum ad scribendum, liberè que eam tradit alteri, seu sub potestate illius constituit; & nihilominus non inde inferatur, quod altero scribente A. præ B. ipse vult liberè scribere A. præ B. quia in voluntate præparandi manum suam ad scribendum, hoc determinatè nõ voluit, sed solum indifferentè: à simili ergo. Immo aliter voluntate illa indifferenti ad determinatam valere consequentia, v.g. Deus vult indifferentè concurrere cū voluntate creata ad quodcūq; ipsa voluerit; sed voluntas creata vult determinatè cōcurrere ad consensum: ergo Deus vult determinatè concurrere ad consensum; sed hæc consequentia in ipsorum doctrina nõ valet; aliter voluntate creata determinatè concurrente ad peccatum, Deus vellet determinatè ad peccatū concurrere, quod tā recētior. Complutensis, quæ Salmaticensis negant. Ergo.

206. Secundo scidatur assertū etiā ex dictis fundamentis præcedēti; nāque agens liberum est, quod se determinat ad operandū, in hoc enim distinguitur ab agente necessario: hinc iuxta aduersarios, quia voluntas nostra liberè operatur, nõ potest operari, vt determinata à Deo: namque, vt dicunt, nullū agens liberum patitur iure libertatis, ab alio agente determinari; at Deus cōcurrēns cū voluntate nostra per decretū indiffe-

res, cōcurrat adhuc actū præ alio nō determinatus à se; sed à nostra voluntate: nō ergo cōcurrat ad illum, tantumquam agens liberum.

207 Dices cū RR. Thyrso de scientia media disp. 20. sect. 3. n. 17. quod, licet Deus non concurrat modo libero ad nostram actionem liberam, quia concurrat determinatus à nobis; concurret tamen liberè, quia sibi necessitatem imposuit sequendi nutum voluntatis nostræ in cooperando ad eius actiones. Bene: Ergo tota libertas Dei reducitur ad libertatem illam indifferentem, qua sibi illam necessitatem imposuit: at hæc non est voluntas concurrenti ad hunc actum præ alio, sed indifferenter ad vnum, vel alium: ergo semper est verum, Deum non concurrere liberè ad hunc actum præ alio. Explicatur: Concurrere liberè ad hunc actum præ alio, est concurrere per electionem vnius actus præ alio; at, in doctrina aduersariorum, tota electio vnius actus præ alio est ex voluntate creata, & ex Deo solū est decretum, quo indifferenter vult, quod voluntas creata eligere voluerit: ergo ex decreto illo, adhuc adiuncta electione voluntatis creata, nō inferitur Deū liberè concurrere ad hunc actum præ alio, licet deducatur Deum liberè concurrere ad illum actum ex electione voluntatis, quod est ad illum concurrere, quia voluntas creata vult, non quia Deus ipse vult.

208 Et vt clarius innorescat, ponamus casum vice versa: nēpe, quod sicut Deus, in sententia aduersariorum, per decretū indifferēs offert homini suam omnipotentiam, vt homo ea utatur ad quodcumque voluerit, qua voluntate sibi necessitatē imponit sequendi nutum voluntatis illius; pariter homo per decretum indifferens offerat Deo suam voluntatem, vt Deus ea utatur ad quodcumque voluerit, sibi per votum, vel

alio modo imponens necessitatem moralem sequendi
 naturam voluntatis Diuinæ; quod & quotidie faciat ne
 Sancti, & Ecclesia canit, de beata Lucia illis verbis:
*Ego per tres annos non cessavi sacrificare Deo vivo quid
 quid habui, modo, quia nihil superest, me ipsam offero, faciat
 quod voluerit de hostia sua.* Quo in casu sic argumen-
 tor: Si Deus tunc determinaret efficaciter voluntatem
 illius hominis, ut potius eliciat consensum, quam di-
 ssum, voluntas illius hominis, in aduersariorum se-
 tentia, non consentiret liberè, sed necessario: ergo pa-
 riter, si Deo offerente homini suam omnipotentiam
 per decretum indifferens, voluntas hominis Deum de-
 terminat, ut potius concurrat ad consensum, quam
 ad dissum, Deus ad consensum præ dissum non
 concurrat liberè, sed necessario.

209

Tandem tertio fundatur nostrum

assertum etiam ex dictis fundamento præcedenti: nam
 Deus ita concurrat ad nostrum consensum præ dis-
 su, ut determinatus per liberum arbitrium, ut huius de-
 terminatio pro priori naturæ antecedit Diuinum cõ-
 cursum determinatum: non ergo Deus tali concursu
 concurrat liberè, sed necessario. Probatur consequen-
 tia: namque talis determinatio est in primis ante-
 cedens Diuinum concursum determinatum, proinde quæ
 est præ determinatio, item infallibiliter illum infert;
 ac tandem non est in potestate Diuinæ voluntatis eam
 acquirere: necessitat ergo Deum ut concurrat ad cõ-
 sensum præ dissum. Antecedens quo ad primam par-
 tem patet ex dictis fundamento præcedenti: quod
 illum infallibiliter inferat est perse notum; cum de-
 terminatio creaturæ sit efficax, efficacem que consti-

tuat-

tuat Diuinū concursū. Quod verò non sit in potestate Dei eam acquirere patet: tum quia, vt fundamento præcedenti diximus, determinatio liberi arbitrij, formaliter vt talis, non potest esse à Deo, si semel non procedit ab eo vt determinante: Tum quia Deus non potest eam acquirere per decretum indifferens, vt indifferens, vt patet, neque per decretum determinatū, cum hoc posterius sit ipsa determinatione liberi arbitrij. Consequentia verò probatur: nam non alio fundamento dicunt Jesuitæ, quod si nostra voluntas concurreret ad consensum, vt efficaciter determinata à Deo, non concurreret liberè, sed necessariò, nisi quia talis determinatio antecederet consensum nostræ voluntatis, eum que infallibiliter inferret neque esset in potestate illius eam acquirere, vel repelere: ergo pariter.

210. Si autem dicas, Diuinam omnipotentiam prædeterminari à voluntate creata phisicè, sed non intrinsicè, id est, prædeterminatione intrinsicè recepta in omnipotentia, sed extrinsicè, nempe, prædeterminatione identificata cum ipso diuino concursū, qui est ipsa actio voluntatis creatæ. Contra est primò exemplum potentix executiux create, quæ quia intrinsicè est indifferens ad hunc effectum præ alio, indiget prædeterminatione phisica voluntatis, & non sufficit extrinseca: ergo ex eadem ratione tali prædeterminatione indiget omnipotentia, quæ Dei potentia executiua est, & non minus indifferens. Deinde: hucusque non est auditum, vnam potentiam prædeterminare aliam, nisi vel ratione alicuius intrinsicè recepti in ipsa, vel ratione simpatix, quæ est inter vtramque

que potentiam; quæ nullatenus est inter omnipotentiam, & voluntatem creatam, ut potè hæc simpatia potentiarum in vnione, vel connexione intrinseca ipsarum consistit, quatenus ab eodem principio radicali ordinate dimanant, & in eodem subiecto existunt: quæ ratione inter potentiam leonis, & hominis nulla simpatia imaginari potest. Immo, licet Scotistæ hanc simpatiam agnoscant inter voluntatem Diuinam, & creatam; eam tamen ponunt, cum prædominio ex parte voluntatis Diuinæ, non verò creatæ; nam simpatia in eo est sita quod potentia superior faciat operari potentiam inferiorem. Hinc voluntas nostra per simpatiam, in aliquorum sententia facit operari potentias inferiores sibi subditas, non verò e contra.

FVNDAMENTVM XIII.

Ex quo Deus per illud decretum nobis donaret suam omnipotentiam, sicut aliquis donat alteri librum; & pariter nobis suam omnipotentiam subijceret,

211 **Q**uod Deus nobis donet suam omnipoten-

tiam; ut ea utamur, sicut aliquis donat alteri villam, vel librum, & patiter quod Deus nobis subijciat suam omnipotentiam, sunt propositiones nuper à Sanctissimo domino nostro Innocentio XI. damnatæ tanquam temerariæ, & novæ; mandat que ne quisquam deinceps cuiuscunque sit gradus, aut conditionis, illas vel illarum alterutram audeat imprimere, vel imprimi facere, siue scriptis, aut etiam ore tenus docere, vel asserere sub penis, & censuris in indice librorum prohibitorum contentis.

212

Undè manifestè inferitur in primis, quod omnes, qui decretum indifferens explicant per actum voluntatis, quo Deus nobis suam omnipotentiam subijcit, eam que nobis donat, ut ea utamur, sicut aliquis alteri donat villam, vel librum, haud dubium, quod prædictas censuras incurrat; sub illis autem terminis explicari communiter à Patribus Societatis est compertum; & nouissime à RR. Thyrso, qui disp. 11. de Scientia Dei sect. 3. num. 14. postquam illud decretum inefficax constituit per ordinem ad consensum creatum, habet: *illud ex se esse efficax ad subijciendum omnipotentiam arbitrio creato*, & num. sequenti docet: *quod ex suppositione, quod Deus voluit producere voluntatem, voluit illi subijcere suam omnipotentiam*. Alij autem, licet expressè nomine subiectionis, vel donationis non utantur, utriusque tamen definitione utuntur: nempe, Deum per suum decretum indifferens constituit suam omnipotentiam in manu creaturæ, & sub illius libera potestate, ut illa utatur siue ad consensum, siue ad oppositum. Ita Pater Herrera de præ-

desti-

destinat. quæst. 6. sect. 8. num 142. & quæst. 5. sect. 2. num 4. habet suos Doctores communiter hoc docere.

213

Hinc à priori probatur ex decreto illo indifferenti vtrumque illud incoueniens sequi: namque aliquem alteri librum donare, vt eo vtatur, eumque ipsi subijcere, non est aliud, quam eum sub illius potestate, & dominio constituere, vt eo vtatur quando, & quomodo voluerit: at decretum illud indifferens, iuxta aduersarios, est quo Deus suam omnipotentiam constituit sub nostro dominio, & potestate, vt ea vtamur quando, quomodo, & ad quodcumque voluerimus, siue bonum, siue malum: Deus ergo per illud decretum nobis donat suam omnipotentiam, vt ea vtamur, sicut aliquis alteri donat villam, vel librum, eamque pariter nobis subijcit. Et quidem ipsi in presenti communiter vtuntur exemplo habitus, præcipuè supernaturalis, dicendo sic se habere omnipotentiam paratam per decretum illud indifferens respectu nostri liberi arbitrij, sicut respectu illius se habet habitus, vt pote sicut iste à Deo constituitur sub nostro dominio, & potestate, vt eo vtamur, quando voluerimus; pariter omnipotentia per decretum indifferens ita ponitur à Deo sub nostro dominio, & potestate, vt ea vti possimus pro nutu nostri liberi arbitrij; sed Deum habitum charitatis sub nostro dominio, & potestate constituere, vt eo vtamur ad nostrum placitum, est eum nobis donare, nobis que subijcere: pariter ergo de omnipotentia.

214

Quod & adhuc exemplificari potest in Religioso, qui per votum solemne se subijcit

cit prælato; etenim hæc subiectio non in alio cōsistit, quam in offerre ei propriam voluntatem; ita vt velle, & operari ex eius nutu, & voluntate dependeat, neq̄ sibi aliquam electionem, vel determinationem relinquat præter electionem, & determinationem prælati; at hoc pari modo, dicunt Iesuitæ, Deum per decretum indifferens nobis offerre suam omnipotentiam, ita vt in operari consensum, vel dissensum ex nutu nostri liberi arbitrij, dependeat, neque sibi in eo aliquã electionem, vel determinationem relinquit, præter electionem, & determinationem voluntatis: quid ergo deest, vt dicatur, Deum per illud decretum indifferens nobis subijcere suam omnipotentiam?

215 Duplici viâ posunt aduersarij huic occurrere argumento. Primò; dicendo, ipsos nomine omnipotentia non eam intelligere in se, & entitatiuè; sed in illius concursu, & auxilio; concursum autem Diuinæ omnipotentia; vel eius auxilium Deum nobis donare, vel subijcere, vt eo vtamur; neque in cōueniens est, neque prohibitum, vel damnatum est. Sed contra est: nam in præsentī non intendimus sensum illarum propositionum explorare, sed solum eas, vt iacent, sustineri non posse, vel edoceri: vnde cum peccatum sit affirmare, Deum nobis subijcere suã omnipotentia, ac Deum eam sub nostro dominio, & libertate constituere; hæc enim constitutio definitio est illius subiectiois, sicut absolutè, & vt iacet, hæc est prohibita, & damnata: *Deus nobis subijcit suam omnipotentiam*, videtur ex consequenti damnatã esse alteram, quã asseritur Deum suam omnipotentiam sub nostro dominio, & libertate constituere, etiã absolutè, & vt iacet, quid

quid sit de intelligentia illius, dum hæc non exprimitur ex vi verborum.

216

Deinde: si semel est verum, Deum sub nostro dominio, & potestate constituere concursum suæ omnipotentia, non potest non esse verum Deum sub nostro dominio, & potestate constituere suam omnipotentiam; namque potentiam exequutivam constitui sub dominio, & potestate voluntatis, non est aliud quam sub ea constitui, quoad ipsius concursum, vel operationem, ita ut ex se sit parata, immò ligata cum voluntate concurrere cum ipsa voluerit, & ad quod voluerit. Hinc per idem est nostram potentiam exequutivam constitui sub dominio nostræ voluntatis quoad proprium concursum, & operationem, ac sub eo constitui absolutè, & prout in se. Immò Doctores Societatis nomine concursus, quem Deus ponit in manu creaturæ, & sub eius libertate constituit, ut eo utatur, non intelligunt concursum ut exhibitum, nempe, identificatū cum concursu creaturæ; hoc enim non potest uti voluntas nostra ad quodcūq; voluerit, nāque si est identificatus cum consensu, non potest eo uti ad dissentium: Intelligunt ergo concursum ut oblatum; at concursus sic acceptus non distinguitur ab ipsa omnipotentia, ut parata per decretum indifferens concurrere cum voluntate ad quodcumque ipsa voluerit: per idem ergo est Divinum concursum constitui sub dominio, & potestate nostræ voluntatis, ac sub eo constitui omnipotentiam absolutè, & in se.

217

Alia via potest occurrere huic fundam-

damento dicendo, quod licet Deus suam omnipotentiam, suum ve concursum constituat sub dominio nostræ voluntatis, non inde sequitur eam nobis donare propriè loquendo, nec consequenter eam nobis subijcere, utpotè ad donationem, & subiectionem propriè acceptam ulterius requiritur, quod donans abdicet à se dominium rei donatæ, quod Deus à se abdicare non potest erga suam omnipotentiam, vel concursum. Sed contra est, quod ad verificandam donationem verè, & propriè talem, & consequenter subiectionem verè, & propriè talem, non opus est, quod donans abdicet à se dominium rei donatæ, sed vel quod abdicet, si sit dominium inferius, quale est inter privatas personas, vel si dominium sit superius, quale est in principe, illo retento conferat dominium inferius his, quibus donat, ut contingit cum elargitur bona sua in feudum, vel emphyteusiam, vel cum donat usum fructuum, quo in causa retinet dominium superius, & confert inferius, nempe utile erga huiusmodi bona. Et tale dominium Deus confert creaturæ, ita ut bona illius faciat merita hominis, ut asserit Tridentinum Sessione 6. cap. 16. ex quo ergo Deus non possit à se abdicare dominium erga suam omnipotentiam, illius ve concursum, non licet inferre eam Deum cum proprietate nobis non posse donare, vel subijcere. Immo Deum per decretum indifferens à se abdicare dominium electivum erga concursum suæ omnipotentiae, est concursus illorum sententia: aliter non eum relinqueret solæ electioni, & determinationi voluntatis, nec sibi necessitatem imponeret sequendi nutum illius. Ac tandem Deum suam omnipotentiam, vel concursum constituere sub

sub dominio nostræ voluntatis, est voluntati præbere dominum super eam, & consequenter eam propriè donare, & ei subijcere.

FVNDAMENTVM XIII.

Ex quo cum talij decreto indifferenti discretio cōsentientis à non consentiente reducetur non in voluntatem Diuinam, sed in humanam.

218 **H**oc fundamentum idem est prorsus cū fundamento II. quo probauimus per decretum indifferens tolli à Deo rationem primæ causæ, seu primi liberi. Sub his tamen verbis iterum eum proponimus propter verba Apostoli primæ ad Corinth. 4. vbi sic habet : *Ut supra quam scriptum est vnus contra alterum infletur præ alio. Quis enim te discernit? quid autem habes quod non accepisti? si autem accepisti? quid gloriaris, quasi non acceperis?* Quo testimonio Aug. de prædest. Sanctorum, cap. 3. fatetur se cōuictum

dictum fuisse, cum antea errasset. Et cap. 4. iterum hoc repetit sic: *Eccē quare dixi superius, hoc apostolico præcipue testimonio etiam me ipsum fuisse convictum, cum de hac re aliter saperem, quam mihi Deus in hac questione solvenda, cum ad Episcopum Simplicianum scriberem, revelavit. Nunc iam audiamus Augustini sententiam cap. 5. sequenti, sic enim habet: In hac autem Apostoli evidentissima intentione, qua contra humanam sententiam loquitur, ne quisquam in homine, sed in Domino gloriatur, dona Dei naturalia suspicari, siue ipsam totam, perfectam que naturam, qualis in prima conditione donata est, siue vitiate natura, qualescumque reliquias, nimis quantum existimo, absurdum est. Nunquid enim per hæc dona, quæ omnibus communia sunt hominibus, discernuntur homines ab hominibus? Et infra: Illa itaque natura in qua nobis data est possibilitas habendi fidem, idest arbitrij libertas, non discernit hominem ab homine. Omnes que supponunt tam Apostolum, quàm Augustinum loqui de discretione in negotio salutis, seu consentientis salutariter à non consentiente. Hæc fuit sententia Augustino à Deo revelata, quæ in summa est, discretionem consentientis à non consentiente reduci non debere in naturam, sed in Deum, seu non in vires naturæ, sed in vires Diuinæ gratiæ. Rationem que assignat, quia hæc discretio salutis reduci non potest in dona, quæ omnibus communia sunt hominibus, qualia sunt naturalia.*

219 Quo supposito fit ad præsens vrgentissimum argumentum sic: si Deus ad actus nostros liberos concurrat solum per decretum ex se, & ab intrinseco indifferens, proinde que conferendo gratiam, seu auxilium de se, & ab intrinseco non determinans; sed

sed tota determinatio siue decreti, siue auxiliij sit ex libero arbitrio creato, sequitur discretionem consentientis à non consentiente reduci in liberum arbitrium, & non in Deum; at hoc contradicit Apostolo, iuxta interpretationem Augustini: ergo. Probatur sequela in qua est difficultas: in id debet reduci discretio consentientis à non consentiente, vnde habet potius quod consentiat, quàm quod dissentiat; at hoc habet non ex determinatione Dei, seu gratiæ auxiliantis, sed ex sola determinatione liberi arbitrij; ergo in liberum arbitrium, & non in Deum, siue eius gratiam auxiliantem reduci debet discretio consentientis à non consentiente. Minor est proprijsima aduersariorum sententia, consequentia que legitima est, maior autem probatur. Nam in id debet reduci discretio consentientis à non consentiente, vnde habet hoc ipsum, per quod consentiens distinguitur à non consentiente; at consentiens distinguitur à non consentiente per hoc quod potius consentit, quàm dissentit: ergo in id vnde habet, quod potius consentiat, quàm dissentiat, reduci debet discretio consentientis à non consentiente.

220. Confirmatur: iuxta prædictam sententiam, duobus hominibus æqualiter tentatis, & æquali gratia auxiliante præuentis, stat vnum consentire Diuinæ gratiæ, altero non consentiente, & hoc quia pro suo libero arbitrio vnus cōsentire vult; alter vero non; Ergo verum est quod non consentit potius quàm dissentit vi, & efficacia gratiæ, sed sola vi, & efficacia liberi arbitrij; ab hoc, ergo solum habet, quod potius consentiat, quàm dissentiat, & consequenter in solum liberum arbitrium debet talis discretio.

cretio reduci.

221

Pro cuius intelligentia est notandum, quod cum inquirimus de eo, unde habet consentiens discerni à non consentiente, non inquirimus de causa formali, seu de eo, unde habet consentiens formaliter distingui à non consentiente; supponimus namque sic discerni, seu distingui per ipsum consensum, sicut & per consensum formaliter constituitur consentiens; cum constitutum, & distinctum idem sit. Sed sermo procedit de principio effectiuo, unde hæc prouenit discretio; ut enim ait Augustinus lib. 2^o contra duas epistolas Pelagij: *ille discernit, qui unde homines discernantur, impartitur*. Pariter enim certissimum etiam sit, liberum arbitrium esse principium effectiuum consensuum, aliter merè passiuè se haberet; etiam non dubitamus hominem discerni effectiuè per liberum arbitrium; attamen quia hoc potest considerari secundum vires proprias, vel secundum vires gratiæ auxiliantis, procedit quæstio, an talis discretio effectiuè debeat reduci in vires proprias liberi arbitrij; an in vires Diuinæ gratiæ auxiliantis. Et vera sententia affirmat debere reduci in vires gratiæ auxiliantis, non in proprias liberi arbitrij. Cuius oppositum contendimus deduci, si decretum Dei, eius que gratia auxilians non sit ab intrinseco efficax, & determinata, sed inefficax, & indifferens.

222

Varijs modis huic fundamento satisfacere conantur aduersarij. Et quidem pater Lessius conuictus difficultati succumbit opusculo de gratia efficaci cap. 8. num. 7. his verbis: *quod ex duobus similiter vocatis, alter oblatam gratiam acceptet, alter respuat, rectè dicitur*

ur ex sola libertate provenire, non quod is, qui acceptat, sola libe-
rtate sua acceptat, sed quia ex sola libertate illud discrimen
oriatur, ita ut non ex diversitate auxilij praevenientis; Vbi il-
lud, sola, non excludit cooperationem, quasi illud discrimen fieri
possit absque cooperatione gratiae ex parte eius, qui venit, sed so-
lum diversitatem auxilij praevenientis. Cum enim integra cau-
sa consensus constet duabus partibus, libero arbitrio, & gratia,
praevenientis; quod iste hic, & nunc consentiat, potius quam ille-
referendum est non in diversitatem gratiae, sed in libertatem ar-
bitrii quae immediatè potest in opposita utendo gratia, vel non
utendo pro ut libuerit. Hæc iste author, & conformiter
ad sua principia, sed contra eum stat Apostoli senten-
tia iuxta interpretationem à Deo Augustino reuela-
tam. Et in super sequitur in sententia istius Autho-
ris discretionem consentientis à non consentiente re-
duci in voluntatè humanã, ut in primã causam, namq̃
si in eam, ut in unicam causam reducitur, necesse est
in eam reduci ut in primam causam: hac enim ratio-
ne peccatum reducitur in voluntatem humanam, ut
in primam causam. Et in super sequitur quod ali quod
fit bonum, quod non fit homini à Deo omnium bono-
rum largitore; namque illa discretio formaliter ut
talis bona est homini, & non est ei à Deo. Unde tan-
dem potest homo contra Apostolum in se ipso glo-
riari, & non in Domino de illa discretionem; & Aposto-
lo interroganti quid habes, quod non accepisti? Res-
pondere habeo discretionem salutarem, quam pro-
pria determinatione liberi arbitrii, & non gratia Dei
acquisivi, quamvis sine illa acquirere non possem.

uni decreti, Diuinæ que gratiæ auxiliantis saluare intendunt, discretionem prædictam debere reduci in Diuinam voluntatem. Et quidem Antonius Perez distinguit ipsam gratiam auxiliantem prout operativam per modum actus primi, quod per idem est, ac secundum se, & entitatiuè accepta, & prout sic fatetur quod eadem est in consentiente, & non consentiente: & prout in actu secundo est operans, seu cooperans cum libero arbitrio; & prout sic, ait, non esse indissentiente, sed tantum in consentiente, & in eam prout sic, ait, reduci prædictam discretionem.

224. Sed contra est manifestè: namque si gratia Dei auxilians, prout operatiua, & per modum actus primi, eadem est in consentiente, & non consentiente: ergo quod ut operans, seu cooperans cum libero arbitrio non sit in non consentiente, habet non ex se, sed ex determinatione liberi arbitrij consentientis, licet semper sit verum, quod tã gratia, quã liberum arbitrium cooperetur simul, & immediatè salutarem consensum: ex libero ergo arbitrio potius habet gratia, quod cooperetur consensum præ dissentiu, quàm liberum arbitrium ex gratia: non ergo gratia, sed liberum arbitriũ est vnde habet consentiens, quod potius consentiat, quàm dissentiat, & consequenter hoc, & non gratia est, in quod debet reduci discretio consentientis à non consentiente.

225. Pater Herrera de Prædestin. quest. 15. sect. 3. conclusione 2. Saluat Deum perfectè, & integrè discernere prædestinatum à reprobato, & consentientem à non consentiente; non verò prædestinatum, vel consentiens integrè, & perfectè discernere

se ipsum, ex quo discernere peæ destinatum à reprobò perfectè, & integræ est esse cui debentur omnia, quæ in prædestinatione interueniunt; Deo autem, non autem prædestinato debentur omnia, quæ in negotio prædestinationis interueniunt; nam licet creaturâ sit causa consensus, à tamen præparatio omnipotentia, & auxiliij collatio, solum Deo tribuenda sunt. Deinde ipse consensus Deo etiam tribui debet, licet non ut determinanti, bene tamen ut simul concurrenti, & ut præparanti omnia requisita, pro ut scit congruere ad consensum absolutum.

226 Sed illo verbo, *non ut determinanti*, refellitur hæc responsio: nanque discretio non reducitur in quâlibet causam consensus, sed in causam solum determinatam ad illû; cû enim discretio sit penes potius cõsenti, quâ dissentire, in eâ causâ debet reduci discretio, si de habet prædestinatus, vel cõsentiens, quod potius cõsentiatur, quâ dissentiat: si ergo quamvis Deus præparet omnipotentiam, & conferat auxiliium, nõ hæc præstat, ut determinata ad consensum præ dissensu, sed cum indifferentia ad utrumque; & pariter licet cõcomitatè concurrat ad consensum præ dissensu, hoc non habet ex vi illius præparationis, neq̃ pariter ex efficacia auxiliij collati, sed ex libero arbitrio determinantè tam auxiliium, quàm omnipotentiam, seu illius concursus; consequenter licet hæc, & ipse consensus sint Deo tribuenda, adhuc non sequitur Deo tribuendam esse discretionem. Unde negandum est quod omnia, quæ in negotio prædestinationis interueniunt, tribuenda sint Deo; namque vitra illa enumerata restat determinatio ad consensum, quæ

quæ soli libero arbitrio formaliter vt tali tribuitur iuxta sententiam contrariam. Vnde non valet, quod supra dictum est, nempe, quod adhuc illa determinatio est à Deo effectiue: namque præterquam quod implicat esse à Deo effectiue, si non sit ab eo vt determinante, vt fundamento r. arguebamus; sufficit, quod non sit à Deo vt determinate, seu determinatiue, vt non sit à Deo discretiue, seu vt à discernente, vt pote esse à Deo vt discernere, est esse ab eo vt principio consensus præ dissentiu, quod non fiat quin sit ab eo determinatiue, seu vt determinante.

227 Et per hoc evanescit communis aliorum responsio, quæ saluat discretionem esse à Deo, quamvis gratia ex se non sit efficax, & determinans ad consensum; ex quo nihil est in consentiente per quod se discernat à non consentiente; quod non sit à gratia; per consequens nihil habet vnde possit aduersus alterum gloriari; ipse enim consensus non fit à libero arbitrio, nisi dependenter à gratia tam præuenienti, quæ illi communicat vires ad prædictam consensum; quàm concomitante, & simultanea; quæ prædictum assensum immediate attingit. Ad quid ergo adstruenda est maior gratiæ necessitas; cum per hrelatas psaluetur adæquata dependentia consensus, & discretionis à gratia?

228 Sed omitto de consensu, & nego de discretionem: nã ex quo cõsensu adæquatè depēdeat à gratia, nō inde infertur ab ea depēdere, vt à principio discretivo, vt pote si ab ea nō depēdet, vt à principio determinatiuo;

tivo, implicat, quod ab ea dependeat, ut à principio dī
 fcretivo, cum in eo cōsistat esse principium discretio-
 nis, quod sit principium consensus præ dissentiu, quod
 est esse principium determinationis, quo modo gratia
 in consensum non influit. Hinc negandum est etiam,
 quod nihil sit in consentiente, per quod discernatur à
 non consentiente, quod non sit à gratia, qui-
 ppe licet consensus sit à gratia; non tamen de-
 terminatio ad consensum formaliter ut determina-
 tio est: nam pro ut sic petit esse à determinate, licet de-
 tur quod ab ea procedat effectiue, seu in esse entis, &
 materialiter. Hinc etiam est falsum, quod nihil eo
 ipso habet unde possit aduersus alterum gloriari, ut
 pote habet determinationem, quam ad minus forma-
 liter ut talem, non habet à gratia; sed ex proprio libe-
 ro arbitrio, unde potest gloriari, quod cum fuerit ea-
 dem seu æquali gratia præuentus, ac alter præuentus
 fuit, ipse se formaliter determinauit, alter verò non.

229

Sed respondet RR. Thyrsus disp.

17. de gratia efficaci sect. 13. num. 143. quod licet
 cōsensus nō sit à gratia, ut determinate, sed ut sic sit so-
 lum à libero arbitrio, adhuc tamen gratia principa-
 liter discernit hominem, quia prædictus cōsensus prin-
 cipalius est à gratia, quam ab arbitrio, quia ut
 inquit D. D. Thomas quæst. 1. de potentia art. 4. ad 3.
*Et licet causa prima maxime influat in effectum, eius tamen
 influentia per causam proximam determinatur, & specifica-
 tur.* Ratio autem à priori est, quia voluntatem nostrā
 concurrere determinando, non est plus concurrere,
 sed aliter, nec spectat ad quantitatem influxus, sed
 ad modum. Rursus voluntatem nostrā determi-
 nare

nāre ad existentiam actus salutaris, est concurrere per modum causæ eligentis, seu per modum causæ proximè potentis eligere actum oppositum malum, & per modum causæ efficientis, & recipientis simul, & cum in hoc manifesta involuatur imperfectio, non sequitur gratiam hoc modo concurrentem, non concurrere, vt causam principaliorē.

230

Sed in primis D. Thomas ab hoc Authore citatus, loquitur ibi de influxu causæ primæ in effectus naturales, vel ad minus loquitur indifferenter de illa, vt influxiua in effectus naturales, vel liberos; inquit enim ex professo an aliquid dicatur possibile, vel impossibile secundum causas inferiores, vel superiores: & respondet, quod secundum causas inferiores, & reddit rationem *quia actio causarum remotarum secundum causas proximas determinatur, quas præcipuè effectus imitantur.* Vnde infertur manifestè, eum ibi loqui de determinatione causæ primæ per secundam, non quidem applicatiua, seu motiua, aliter nec causæ naturales agerent vt præuè motæ, & applicatæ à Deo, quod ipsi negāt, sed effectiua, seu elicitua, & simultanea, qua nimirū Deus simul cū creatura elicit, seu efficit effectum per cōcursū simultaneū. Sic enim Deus effectū producit sub vniuersalissima ratione entis; ignis verò sub particularissima ratione ignis; & in hoc sensu dicitur Deum per ignem determinari ad producendum ignem. Attamen adhuc ad ipsam combustionem, seu generationem ignis secundum propriā rationem, nec ignis concurrat quin præuè applicetur, & prædeterminetur à Deo; vnde effectus quo ad speciem etiam procedit à Deo motiuè, & applicatiuè,
licet

licet non elicitiuè, & idem est à fortiori de actibus liberis vt, alibi ponderauimus.

231 Deinde id, quod addit voluntatem nostram concurrere determinando, non esse plus concurrere, sed aliter, neque pertinere ad quantitatem influxus, sed ad modum, patet esse falsum: nam concurrere determinando, est efficere determinationem formaliter; sed hanc formaliter non efficit Deus: Ergo. Et quidem si Deus nedum cum voluntate efficeret consensum, verum & voluntatem ad consensum determinaret, plus efficeret, quam modo facit, illa que determinatio ad quantitatem spectaret influxus: pariter ergo in nostro casu. Ac tandem ex quo voluntas concurrat per modum causæ eligentis, & determinantis, Deus verò vt causa indifferens, & determinabilis per eam, manifestè sequitur creaturam concurrere vt causam principalem, sicut & Deum concurrere, vt causam creaturæ subordinatam, & subiectam, vt ipsi passim affirmant. Quod verò ex hoc habeat posse eligere actum oppositum malum argueret Deum esse causam principalem, si Deus simul cum creatura non posset concurrere ad illum actum malum, quod ipsa pro suo arbitrio eligit, & determinat; at supposito, quod Deus per ipsam electionem creature trahitur, vt ad actum malum simul cum ea cooperetur, ex ipso segerit ac si esset causa ei subordinata, & subiecta.

232 Attamen quidquid sit de hoc, argumentum in suo robore permanere ostenditur manifestè: namque licet ita sit, quod Deus, vt causa principalior

palior influat in consensum, non inde sequitur prin-
 cipaliter, immò vilo modo discernere consentientem
 à non cōsentiente, vtpote licet sit causa principalior,
 non inde sequitur esse principium consensus præ dis-
 sū, iuxta ipsorum principia: ergo cum hic sit formalis-
 simus conceptus principij discretiui, neque sequitur
 Deū esse principium discretivū. Simile argumentū fit in
 materia de beatitudine: dicunt Thomistæ hāc cōsis-
 tere essētiāliter in actu intellectus, quia essētiāliter est
 acquisitio vltimi finis, & solus intellectus assequutus
 est, voluntas verò supponit obiectum assequutum. Sed
 argumentantur Scotistæ, quod beatitudo consistit in
 actu principaliori erga Deum visum; hic non est actus
 intellectus, sed voluntatis, quod latè probare conten-
 dunt; & Thomistæ primò respondēt negando actum
 voluntatis esse perfectiorem: secundò verò, vt facilius
 ab hoc argumento se expediant, respondēt distin-
 guendo maiorem: beatitudo debet consistere in actu
 principaliori, qui assequutio sit vltimi finis, concedo:
 qui assequutio nō sit, nego; vnde quod actus volūtat-
 is perfectior, & principalior sit actu intellectus, nō est ad
 rē, dū nō probatur eū esse assequutionē vltimi finis,
 quia iste est beatitudinis formalissimus cōceptus. Iux-
 ta hūc ergo modū respōdēdi, omittendo Deū in con-
 sēsum influere vt causam principaliorē, nego inde
 sequi esse causam discretivā cōsentiētis à nō cōsentiē-
 te, nā principium discretivum cōsistit in causa principa-
 liori cōsensus, cui cōvenit formalissimus cōceptus prin-
 cipij discretiui, nēpè, esse principium cōsensus præ dis-
 sū, secus verò cui nō cōvenit. Unde dū aduersarij nō pro-
 bāt Deū esse principium cōsensus præ dissū, nō probāt

neque probare possunt esse principium discretivum, quamvis detur, quod sit causa principalior.

233

Et quam longè sint ab ista probatione, præter dicta, constat ex illorū communi doctrina: Nempè quod gratia solum influit in consensum, quatenus supernaturalis est, non verò quatenus liber est, sed iste pro vt sic solum reducit in voluntatē creatam. Si hoc ita est quomodo componi potest discretionem consentientis à non consentiente reduci in Diuinam gratiam? namque consentire præ dissentire nõ potest nõ reduci in principium consensu, quatenus liberi, vtpote nõ potest non reduci in principium electivum, quia consentire præ dissentire eligere est.

234

Jam verò ad vltimum, & præcipuum modum dicendi accedendo, quem etiam sequitur Herrera loco citato conclusione 3. alij saluare intendunt discretionem prædictam reduci in Deum, constituyendo in Deo, præter decretum indifferens, aliud decretum, quod dicitur decretum de collatione auxilij, seu de purificanda conditione, sub qua Deus per scientiam mediam prævidit voluntatem consensuram. Hoc enim decretum est determinatum, & non nisi ex libera, gratuita, & misericordi determinatione Dei, qui cum potuisset auxilium, quod in efficacem prævidit in hac, vel illa occasione, ei conferre, non vult nisi auxilium conferre, quod prævidit efficacem in illa, vel in alia occasione; proinde quod tale decretum est efficacem, & infallibiliter inferens consensum præ dissentiu, & in eum dicunt reduci discretionem consentientis à non consentiente.

235

Hinc consequenter docent, quod licet

cèt

licet auxilium illud in sua intrinseca vi, & entitati uè maius non sit quàm si conferatur in alia occasione, in qua prouideretur inefficax; est tamen maius in ratione gratiæ, & beneficij: namque maior gratia, maiusque beneficium est Petro præstare illud auxilium in ea occasione, in qua prouideretur ei consensurus, quàm in ea, in qua prouideretur dissensurus. Et pariter licet Petrus consentiens, & Paulus dissentiens æquale auxiliū entitati uè, & intrinsecè à Deo recipiant, sed non æqualem gratiam, nec æquale beneficium. Hinc Petrus consentit, non quia auxilium ei à Deo præstitum sit ab intrinseco efficax, sed quia eum præstat Deus in ea occasione, in qua pro suo libero arbitrio eum consensurum prouidit; è contra uerò Paulus dissentit, quia licet æquale sit auxiliū ei à Deo præstitū, eum tamè ei præstat in occasione, in qua eū dissensurū prouidit. Unde tandè quod Petrus cōsentiat, & nō dissentiat, reducitur in Dei libertatem, qui pro suo libito quin alteri irroget iniuriam; vni præbet auxilium præuissum efficax, alteri uerò auxilium inefficax præuissum.

236 Sed hinc modus dicendi multipliciter impugnatur: tum quia cum prædicto decreto nō componitur decretum alterum ex se, & ab intrinseco indifferens, quod impugnare intendimus, ut latè supra fundam. 4. tum quia uel tale decretum est consequens libertatem, uel non? si hoc secundum, ut affirmant Suarez, Bazquez, Fassolus, Arriaga, & alij, tale decretum opponitur libertati creatæ; eadem ratione, qua ipsi probant ei opponi decretum prædeterminativum Thomisticum: namque cum illud decretum infallibiliter inferat consensum, utpote decretum de conferendo

do auxilium præuisum efficax per scientiam medianam, iam est necessitas simpliciter, & omnimò antecedens consensum, & inuitabilis à voluntate creatæ. Si verò dicatur primum, ut affirmant Riva de Neira, & Herrera, quia sicut in manu voluntatis creatæ est impedire scientiam medianam, quæ dirigitur illud decretum, etiam in illius manu est impedire decretum illud per eam regulatum. Tunc sic: ergo iam illud decretum, collatio quæ illius auxiliij reducitur vltimò in liberam electionem, & determinationem voluntatis, creatæ; vnde tandem in eam reduceretur consensus præ dissensu, seu quod potius voluntas consentiat, quàm dissentiat, & consequenter discretio consentientis à non consentiente.

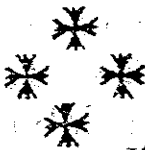
237 Tandem dato illo decreto, collatio quæ per illud auxilio præuiso efficaci per scientiam medianam, inquiri: cum Petrus eo auxilio præuentus cõsentiit vel cõsentiit ex sui sola electione, & determinatione, vel ex electione, & determinatione Dei? Si hoc secùdum: habemus intentù. Si primù: manet argumentum in sua vi, nempe, in liberum arbitrium reduci consensum præ dissensu, & consequenter discretionem consentientis à nõ cõsentiente.

238 Dices: quod Petrus consentit ex electione, & determinatione Dei, non qua prædeterminet liberum arbitriũ ad consensum, sed qua eligit, & confert auxilium præuisum efficax per scientiam medianam, nempe, in ea occasione, in qua præuidetur Petrus consensurus. Benè: Ergo illud decretum supponit pro aliquo priori consensum Petri conditionatè præuisum per scientiam medianam. Tunc sic: Ergo & supponit pro aliquo priori

priori Petrum præuisum conditionatè discretum & non consentiente sub eadem conditione, seu auxilio. Patet consequentia: nam sicut Petrus absolutè consentiens, est Petrus absolutè discretus à Paulo non consentiente absolutè; pariter Petrus conditionatè consentiens, est conditionatè discretus à Paulo non consentiente conditionatè. Tunc vitra ergo per scientiã mediã nõ præuidetur cõditionatè discretus ex aliqua electione, & determinatione Dei, nedum applicatiua, seu prædeterminatiua arbitrij, quæ nõ datur; verũ nec electiua auxiliũ, quæ nõ supponitur: Præuidetur ergo cõditionatè discretus ex sola electione, & determinatione liberi arbitrij. Sed iuxta ipsorũ doctrinã, ab eisdẽ causis, à quibus pendet futurum in sui absoluta existẽtia, dependet in sua existẽtia cõditionata, aliter nõ esset futurũ sub cõditione omniũ causarũ, quæ simpliciter requiruntur ad existẽtiã eius absolutam: decretũ ergo illud de cõferendõ auxiliũ præuisum efficax per scientiã mediã, non est, quod discernit absolutè Petrum consentientem à Paulo dissentiente.

439. Dices: quod illud idẽ decretũ, licet absolutè sit posterius scientiã mediã, est tamẽ ea prius cõditionatè, & ingreditur illius obiectum. Sed contra: euidenter: nam vel ingreditur ex parte conditionis, ex parte conditio, id est consentus? si ex parte cõditionis? ergo obiectum scientiẽ mediã est hoc: *Si decreuerõ dare Petro auxiliũ præuisum efficax per scientiã mediã, consentiet;* quod obiectum est necessarium; nam decretum illud, vt ipsi sciuntur, infert infallibiliter consensum, & sic non potest specificare scientiã mediã, quæ obiectiue liberã, & contingens est.

Si autē ponatur ex parte cōditionati, nēpē, cōsensus, vel ponitur vt prius illo, vel vt posterius illo, vel vt simul cū illo? nō vt simul, nec vt posterius: tū quia cum principiū discretivū nō possit nō præcedere discretione, iam illud decretū nō esset cōditionatē discretivū, si ex parte conditionati ingrediatur, vt simul, vel, vt ipso posterius: tum quia tale decretum in statu absoluto non est simul, neque posterius consensu sed eum pro priori antecedit: ergo pariter in statu cōditionato. Ingreditur ergo ex parte conditionati, vt prius illo: obiectum ergo scientiæ mediæ erit hoc: *Si dederō petro auxilium A in occasione B, & praevidero eum consensurum sub tali auxilio, & in tali occasione, decernā illudmet auxilium in eadem occasione conferre, & tunc consentiet;* at neq̄ hæc cōditionalis potest esse obiectū sciētiæ mediæ: tum quia ex parte conditionis importatur scientia mediæ infallibiliter connexa cum consensu, vnde ex hac parte conditionalis illa est necessaria: tū quia prædicta propositio multoties falsificatur, cum contingat, Deum plures videre consensuros sub tali auxilio, & in tali occasione, quibus non decernat prædictum auxilium conferre; cum tamen obiectum scientiæ mediæ debeat cōstitui infallibile, sicut & ipsa scientia mediæ infallibilis est.



FVNDAMETVM XV

Ex quo supposito illo decreto
non esset necessarium orare
pro gratia efficaci obti-
nenda ad con-
sensum.

340 **N** Amque si Deus ad nostros actus liberos
concurreret per decretum indifferens,
sequitur nos omnino stultè, immò
& irrisoriè orare pro gratia efficaci
obtinenda ad consensum; at hoc est absurdum: ergo.
Probatur sequela: in eo casu Deus per decretum indi-
fferens constituit sub libera potestate voluntatis, tam
suum concursum, quam suum auxilium determinare ad
consensum; at eo ipso sequitur nos stultè, & irrisoriè
orare pro gratia efficaci obtinenda ad consensum:
Ergo. Maior est illorum sententia, quam impugna-
mus, minor probatur: eo ipso determinatio, & effica-
cia illius auxilij, quod dicitur gratia præueniens, &
illius concursus, qui dicitur gratia concomitans, est
constituta sub libera potestate nostre voluntatis; sed
stultè, & irrisoriè quis orat pro eo, quod habet in sua
libera

libera potestate: ergo sequitur nos stultè orare pro gratia efficaci obtinenda ad consensum. Minor videretur nota ex terminis, & expressa Augustini, lib. r. de natura, & gratia contra Pelagianos, cap. 19. vbi sic habet: *quid stultius, quam orare, ut facias, quod in potestate habes.* & de dono perseverantiae, cap. 2. etiam habet: *nonne, & ista irrisoria petitio est, cum id ab eo petitur, quod scitur ipsum non dare, sed ipso non dante esse in hominis potestate?*

247 Confirmatur: nam illa efficacia non addit supra Gratiam entitative, & intrinsecè sumptam, nisi illius conjunctionem cum effectu, iuxta principia scientiæ mediæ; at homo eâ Gratia entitative, & intrinsecè præventus, quæ pro vt sic dicitur sufficiens, est potens sine novo alio superaddito eam coniungere cum effectu, sicut & consensum elicere: habet ergo in sua potestate efficaciam Divinæ gratiæ. Explicatur: illudmet auxilium sufficiens præveniens consensum, ille quemet concursus indifferenter oblati, vt de inefficacibus, & indifferentibus transeant inefficacia, & determinata, non alio indigent in hac sententia præter determinatione voluntatis ad consensum; sed supposito illo auxilio, & concursu cum sua intrinseca indifferentia, voluntas nihil aliud à Deo expectat, vt se determinet ad consensum, sed pro vt sic, vt dicunt, est proximè constituta potens, & expedita, vt pro suo libero arbitrio se determinet, sive ad consensum, sive ad dissensum; habet ergo in sua potestate efficaciam, sicut & determinationem illius auxilij, & concursus, & consequenter efficaciam tam gratiæ prævenientis, quam concomitantis.

242

Explicatur amplius: qui gratiam efficacem petit ad obtinendum consensum, aliquid petit, sine quo non potest obtineri consensus: ergo supponit carentiam alicuius requisiti ad obtinendum consensum: qui ergo habet omnia requisita ad obtinendum consensum, stultè petit aliquid ad obtinendum consensum; at cum gratia illa entitatiuè, & intrinsicè sumpta, quæ prout sic dicitur sufficiens, habet homo, in hoc modo dicendi, omnia requisita ad obtinendum consensum: stultè ergo aliud petit, nempe, gratiam efficacem ad illum obtinendum. Præterea confirmatur: stultè quis peteret consensum ad obtinendum consensum, vt de se patet; sed gratia efficax, in hoc modo dicendi, supra auxilium sufficiens nihil addit præter consensum, quem eligit, & cui adiungitur: ergo supposito auxilio sufficienti stultè petit gratiam efficacem ad obtinendum consensum. Patet consequentia: nam peteret id, quod gratia efficax super addit ad auxilium sufficiens; si ergo ad auxilium sufficiens solum superaddit consensum, peteret consensum ad obtinendum consensum.

243

Tandem: nam vel cum dicitur hominem sine gratia efficaci non posse obtinere consensum, proindeque teneri orare pro ea, dicitur gratiam illam intrinsicè acceptam non sufficere ad consensum, vel non? si hoc secundum? ergo gratia illa intrinsicè accepta, secluso quolibet alio, est sufficiens ad obtinendum consensum: supposita ergo gratia sic intrinsicè accepta, homo alio non indiget ad obtinendum consensum: stultè ergo orat pro gratia efficaci, nam tunc non orat pro aliquo distincto à gratia intrinsicè accep-

accepta. Deinde eam intrinsicè acceptam iam habet: ergo pro nihilo orat, & consequenter stultissimè. Si verò dicatur primū: nempè, gratiam intrinsicè acceptam non sufficere ad consensum: ergo gratia intrinsicè accepta non est auxilium sufficiens ad consensum, & sic eo ipso per gratiam efficacem destruunt naturam auxilij sufficientis: nam vt ipsi argumentantur contra nos, si præter auxilium sufficiens requiratur prædeterminatio voluntatis ad consensum, eo ipso sine ea, seu ante eam auxilium sufficiens saluari non potest; vndè idem argumentum, quo vrgent nos, ipsos pariter vrgere necesse est, de quo in resolutione sequenti.

244

Si autem fortè aliquis hīs convictus, dicat nos non orare pro efficacia illius gratiæ, sed pro ea entitatiuè, & intrinsicè accepta, qua sola ratione est præueniens, & omninò requisita ad posse obtinere consensum: in contra est primò, quod nos loquimur de homine in actu primo proximè, & expedite potente elicere consensum; & in sententia contrariorum, homo sic potens constituitur per decretum indifferens, & auxilium sufficiens, concursumque indifferenter oblatum, in quibus gratia entitatiuè, & intrinsicè accepta consistit; proinde que homo sic iam constitutus pro ea orare non potest, nisi stultè: siquidem oraret pro eo, quod iā habet. Immò eadem sufficientia requiritur ex parte liberi arbitrij ad orandum, atque ad consentiendum; namque etiam orare non potest sine auxilio sufficienti: sicut ergo sine gratia illa entitatiuè accepta consentire non potest, neque sine ea orare potest: semper ergo orat stultè, nempè, pro eo, quod

quod iam habet, vel ad consentiendum non indiget orare pro gratia illa entitatiuè accepta. Tandem si oratio ad hoc solum tendat, quod Deus ei conferat auxilium sufficiens, seu gratiam intrinsecè acceptam, cū hāc Deus cōferat nedū cōsentiēti, sed & nō cōsentiēti, sequitur, consentiēte, & nō cōsentiētem æque teneri Deo gratias agere; nā cū gratiarū actio sit pro beneficio collato, illi æquale beneficiū à Deo receperunt.

245. Nec valet si his omnibus occurras constituendo efficaciam gratiæ, non vt Molinistę in consensu, cui ad iungitur, sed in cōgruitate quadam desumpta, vel ex habitu ad dispositionem subiecti, & circumstantias loci, & temporis, vt tenet Vazquez, vel ex præuisione consensus sub auxilio perfectiōis mediæ, vt communiter tenent recentiores. Non in quā valet, & quidē primus modus constituendi gratiam efficacem intelligibilis est, etiam apud Doctores Societatis: nam præscindendo à scientiā mediā, gratia collata adhuc cum illa habitu ad dispositionem subiecti, & circumstantias loci, & temporis potest coniungi cum dissensu, sicut & in earum sensu composito potest homo non consentire: aliter nō liberè consentiret, iuxta ipsorum principia: non ergo ex illa habitu potest efficax constitui, cum de huius ratione sit infallibiliter inferre, vel habere adiūctum effectum, vt omnes supponunt. Immo talis efficacia, sicut & congruitas esset antecedens consensum, quē infallibiliter inferret, & sic opponeretur libertati. Ad tandem illa efficacia non ei conueniret à Deo per decretum indifferens, quod solum impugnare contendimus, cum per decretum indifferens pare-

tur omnipotentia ad concurrendum cum voluntate in-
differenter ad consensum, vel dissensum; cum tamen
Deus media illa vocatione congrua, seu efficaci, esse
paratus determinatè, & infallibiliter concurrere solū
ad consensum. Vnde credo sententiam Bazquezij in
hoc sensu opponi principijs scientiæ mediæ. Quod si
non opponitur, in alio sensu intelligenda est, summen-
po nempe illam dispositionem, seu artemperamentum,
non pro naturali, nempe pro complexione, docilita-
te, vel alia simili, sed pro eo, quod est sub illis circums-
tantijs loci, & tēporis ex se moraliter alicientibus, & in-
clinatibus obtēperare gratiæ, & consentire, cū adhuc
sub illis potuerit eā respuere, & repugnare. Quo in casu
iam illa congruitas efficaciam constituens, reducitur
in consensum, & est in manu, seu potestate voluntati s
creatæ.

246 Secundus autem modus consti-
tuendi efficaciam gratiæ, vocibus solum distinguitur
à modo Molinæ; aliter nec decretum Dei, eius ve con-
curfus, vel auxilium determinaretur per consensum
voluntatis, sed antecedenter essent omnia illa deter-
minata. Hinc, vt ipsi dicunt, decretum Dei de confe-
rendo auxilium præuissum efficax per scientiam me-
dian, est in manu, & potestate libertatis creatæ, quia
in manu eius est illa scientia mediæ, quæ auxiliū effi-
cax præuidetur; quod & probant quia in manu, & po-
testate eius est consensus, à quo efficax redditur auxi-
lium; illud enim auxilium præuideri efficax, nō est
aliud, quā præuideri, vt coniunctum consensui casu
quod purificetur conditio, seu ex suppositione hypo-
thesis voluntatem consentire.

fita scientia media de præuisione consensus sub illo
 auxilio, est Deus omnino liberum illud auxilium con-
 ferre, vel non; unde in sensu composito illius potest
 illud non conferre. Et sic ex quo in potestate volun-
 tatis sit illa scientia media, & præuisione consensus sub
 auxilio, consequenter que præuisione auxilij, vt effica-
 cis ex coniunctione consensus, non sequitur hominem
 non debere apud Deum orare ad illud auxilium cō-
 sequendum: nempe, vt ei conferat illud auxilium in
 ea occasione, in qua ipsum præuidet consenturum. Non
 inquam valet: nam hinc nos probamus, & re vera cō-
 uincitur decretum illud de collatione auxilij non esse
 in potestate voluntatis create; unde cum ex alia par-
 te sit antecedens, eumque infallibiliter inferat, non
 potest non libertati opponi, iuxta ipsorum principia:
 Vel ergo prædictum decretum absolutum, efficax de-
 collatione auxilij, seu purificatione conditionis, de-
 bent negare, vel tenetur fateri, vel illud libertati op-
 poni, vel esse in manu, & potestate voluntatis create;
 & consequenter non oportere hominem pro eo
 orare.

408 Præterea ipsi fatentur hoc decre-
 tum esse de collatione auxilij, conditionatè efficax
 per consensum conditionatum: ergo hoc decretum
 supponit efficaciam conditionatam a uxilij per con-
 sensum conditionatum; illa ergo efficacia conditio-
 nata non est ex decreto conferendi illud auxilium,
 sed ex consensu, cui conditionatè adiungitur. Cum
 ergo ex eodem principio proueniat, quod auxilium
 sit efficax in statu conditionato, ac in statu absoluto,
 quia vt pluries dictum est, & fatentur contrarij, ab
 eisdem

eisdem causis conditionatè existentibus dependet futurum conditionatum, à quibus absolutè existentibus dependet futurum absolutum; videtur sequi, adhuc in statu absoluto, auxilium efficax constitui per absolutum consensum.

249

Neque tandem valet nostro fundamento occurrere distinguendo cum Suarez lib. 5. de auxilijs cap. 18. num. 11. illam duplicem efficaciam, aliam virtutis effectiuæ, & aliam infallibilis connexionis; quarum prima in eo consistit, quod præstet vires ad eliciendum consensum; sedunda verò in eo, quod infallibiliter cum cōsensu connectatur. Et licet hæc secunda sit in potestate voluntatis, secus verò prima: vnde pro hac potest homo orare ad obtinendum consensum. Sed quis non videat his vocibus non aliud significari, quàm auxilium, alterum esse sufficiens, & alterum efficax, illud que non esse in manu voluntatis creatæ, secus verò hoc. Namque virtus præstans vires ad eliciendum consensum, secundum ipsos, est auxilium sufficiens; quod verò infallibiliter connectitur cum consensu est auxilium efficax: solum ergo infertur hominem posse orare pro auxilio sufficienti ad consensum, non verò pro auxilio efficaci ad eundem. Quod etiam euidenter demonstratur: quippe efficacia virtutis effectiuæ, vel est efficacia immediatè ad consensum, quatenus efficaciter ex se infert consensum, & tunc erit efficacia infallibilis connexionis; vel est efficacia solum immediatè per ordinem ad potentiam quatenus eam actu ex se proximè potentem, & expeditam constituit ad eliciendum consensum, & tunc est auxilium pure sufficiens;

ciens; namque hoc etiam efficaciter se gerit in consti-
tuendo potentiam proximam, & expeditam ad conse-
nsus: si qui dem a se, & efficaciter ei præstat vires, ve
consensum elicere queat; in præsentem autem non loqui-
tione pro obtinendis efficaciter viribus
mur de oratione præcedendum consensus, sed pro ob-
sufficientibus ad eum consentiens.
tinenda illa gratia, qua infallibilitate...

FUNDAMENTVM XVI

Ex quo cum prædicto decreto
non componitur Deum esse
omnipotentem in præ-
destinando, & re-
probando.

250 **N**amque supposito illo decreto ex
se, & ab intrinseco indifferenti, non
repugnat; metaphisicè loquendo,
esse hominem aliquem quem Deus prædes-
tinare non posset, vel reprobare: Non ergo esset omni-
potens in prædestinando, & reprobando. Consequen-
tia patet, & antecedens probatur: supposito illo de-
creto ex se, & ab intrinseco indifferenti, quodlibet
Dei auxilium esset ex se, & ab intrinseco indifferens,
& in-

& inefficax; at eo ipso non repugnat, methaphisicè loquendo, esse hominem aliquem, quem Deus prædestinare non posset, vel reprobare: ergo. Maior patet: quia ex decreto ab intrinseco indifferenti, & inefficaci oriri non potest auxilium ab intrinseco efficax, & determinatum. Minor verò probatur: Nam casu quod quodlibet Dei auxiliū ab intrinseco indifferēs, & inefficax sit, nō repugnat methaphisicè esse aliquē hominē, qui vel omni auxilio consentiat, uel omni ei dissentiat, qui que sic præuideatur omni cōsentire, uel omni dissentire; sed casu quod sic præuideatur omni auxilio consentire, Deus illum hominem reprobare non potest, sicut & casu quod præuidetur omni auxilio dissentire, eum non potest prædestinare: sequitur ergo non repugnare, methaphisicè, loquendo esse aliquem hominem, quem Deus prædestinare non posset, vel reprobare; Minor & consequentia patent: Maior autem etiam videtur nota: namque propterea non repugnat hominem huic, vel illi auxilio consentire, uel dissentire, quia illud ab intrinseco indifferens, & inefficax est; sed eadem ratio est de cæteris auxilijs, omnia enim ab intrinseco sunt indifferentia, & inefficacia, si semel Deus ea præbet per decretum ab intrinseco indifferens, & inefficax: ergo.

251

Huic fundamento variè respondent aduersarij; & quidem aliqui dicant casum esse methaphisicè possibilem, loquendo de auxilijs ordinarijs gratiæ; quia tamen præter hæc auxilia potest Deus hominem infinitis alijs modis adiuuare, & vocare, ideo simpliciter fieri non

Dubium VI;

417

potest, quin præcognoscat Deus plures gratias, seu auxilia, quibus defacto converteret hominem, si veller illa præstare. Sed contra est: nam ex illis infinitis modis, quibus Deus specialissimè potest hominem auxiliari, solum sequitur non posse hominem, moraliter loquendo, omnibus Dei auxilijs resistere, seu dissentire; secus verò methaphisicè; si quidem licèt specialissima sint auxilia, omnia tamen sunt ab intrinseco indifferentia, & inefficacia, & neque infallibiliter inferunt consensum, seu cum eo connectuntur: Non ergo est vnde methaphisicè repugnet hominem aliquem omnibus illis auxilijs etiam specialissimis resistere, seu dissentire.

252 Hinc alij dicunt: casum esse solum moraliter impossibilem, quatenus tanta potest esse energia motionum, seu auxiliorum gratiæ, ut Deus in illis certo sciat futurum consensum, & videat numquam esse ponendum dissensum; hoc que sufficere, ut Deus sit omnipotens in prædestinando. Sed contra est primò: nam vel illa energia motionum gratiæ, seu auxiliorum est tanta, quod inferat infallibiliter consensum voluntatis creatæ, vel non? Si primum: Non erunt auxilia ab intrinseco indifferentia, sed efficacia. Si Secundum: Unde potest Deus certo scire, & infallibiliter in vi illius auxilij fore ponendum consensum, & non potius dissensum? secundò: quia adminus non potest esse tanta illa alicientia moratis, illaque energia

gia Diuinorum auxiliorum, vt saltem per breue tempus voluntas humana eis resistere, vel dissentire non possit: adminus ergo infertur, Deum non posse hominem illum in illo breui interuallo conuèrtere, & saluare. Cuius pone exemplum in peccatis venialibus, quorum obiecta, quia solum mouent moraliter aliciendo, & inuitando, licèt voluntas propter suam vertibilitatem, & defectibilitatem omnia peccata venialia vitare non possit per longum tempus, seu per totam vitam, benè tamen per breue tempus: ergo à simili. Immò illa energia motionum gratiæ similis est ei, quæ intentionibus vrgentibus ad malum, experitur: at his, licèt homo lapsus per multum tempus resistere non possit, benè tamen per breue tempus: Ergo.

253

Deinde: namque vel cum cum dicitur tantam esse, seu posse esse energiam motionum gratiæ procedit sermo de omnibus eis collectiuè sumptis, vel diuisiuè: Si primum non est ad rem, vt pote voluntas non potest simul omnibus gratiæ auxilijs moueri, & excitari, cum sint syntcathegorematicè infinita, Si secūdū: patet quod cuilibet auxilio gratiæ diuisiuè sumpto quantumvis intenso potest voluntas moraliter resistere, & dissentire; ex collectione enim moraliter impossibili non sequitur singula esse moraliter impossibilia, vt patet exemplo peccatorum venialium: Ergo. Ac tandem si casus ille philosophicè, & methaphisicè possibilis est, eo ipso saluari non potest Dei omnipotentia, nam hæc repugnat vbi in potentia aliqua viget, vt perse notum est.

254

Qua ratione alij negant casum esse methaphisicè possibilem, Variant tamen in principio

pio huius impossibilitatis. Aliqui enim eam reducunt in collectionem omnium auxiliorum; itaque dicunt, hominem singulis vocationibus diuisiuè sumptis, utpote intrinsecè inefficacibus, resistere, seu dissentire posse, secus tamen simul acceptis; ac proinde ratione collectionis omnium auxiliorum intrinsecè inefficacium, & indifferentium resistitur casus ille metaphisicè impossibilis.

255. Sed contra hunc modum est primò ex dictis in impugnatione præcedenti: quod homo non potest simul omnibus gratiæ auxilijs moueri, & excitari; ergo quamvis homo toti collectioni auxiliorum resistere non possit, si semel potest omnibus diuisiuè acceptis, absolute erit potens metaphisicè omnibus resistere. Secundò: nam ex collectione plurium: quorum singula sunt possibilis, licet, possit resultare moralis impossibilitas, secus tamen metaphisicè, ut patet exemplo, quo ipsi voluntur, nempe, peccatorum venialium. Nam quia singulorum diuisiuè vitatio possibilis est, illorum collectivè vitatio licet moraliter impossibilis sit, non tamen metaphisicè.

256. Tertio: nam nedum singula auxilia, verum, & collectio omnium auxiliorum nequit infallibiliter inferre consensum voluntatis. Ergo & toti collectioni auxiliorum voluntas dissentire potest. Probatur antecedens: quia prædicta collectio solum potest mouere voluntatem obiectiuè, nempe, alio modo, & invitando, ut ipsi dicunt; at hoc ipso nequit inferre consensum infallibiliter. Ergo. Probatur minor: Tum quia eo ipso solum mouet moraliter, qua ratione singula auxilia diuisiuè accepta non

inferunt infallibiliter cōsensum: tū, quia, yt ait D. Thomas 1. 2. quæst. 10. art. 2. & 3. solū obiectum, quod est bonum infinitum, & capacitatem voluntatis adæquat, seu eius appetitum sariat, potest voluntatē necessitare, seu eam necessario ad amorem allicere.

257

Quartò, & vrgentius impugnatur hic modus dicendi: namque vel in illa collectione auxiliorum est methaphisica infallibilitas, seu connectio methaphisicè infallibilis cum consensu voluntatis, vel non? si hoc secundum: ad summum erit cōnexio moraliter infallibilis, vnde casus solū redditur impossibilis moraliter, vt dicebant Authores præcedentis solutionis. Si verò primū: Sequitur scientiam mediam omninò esse superfluum, vt Deus illum consensum efficaciter decernat, quod sic ostenditur: nam scientia media, qua Deus præuidet conditionatè consensum liberum voluntatis, ad hoc ponitur à contrarijs: primò ne Deus exponat se periculo frustrandi suum decretum, vel auxilium: secundò ne lædat libertatem nostram; at in eo casu ad id scientia media omninò superflueret, & quidem ad primum constat: nam tunc decerneret consensum certò sciens per scientiam simplicis intelligentiæ collectionem illam auxiliorum methaphisicè infallibiliter connecti cum consensu. Ergo absque periculo frustrandi suum decretum. Secundum quidem non minus liquet, yt pote in sententia horum Authorum, infallibilis connectio huius collectionis cum consensu voluntatis non lædit illius libertatem: Ergo.

258

Sed dices hinc probari scientiam

iam

tiam mediam necessariam non esse ad existentiam prædicti decreti, non tamen necessariam non esse ad eius executionem: namque cum singula auxilia efficacia non sint, & tota collectio non sit simul applicanda, si Deus non feiret per scientiam mediam hoc auxilium in particulari concessum coniungendam esse cum consensu, exponeret se periculo frustrandi suum auxilium, immò cæco, & ignoranti modo illud præberet ignorans effectum, quem esset habiturum.

259

Sed contra est: nam si scientia media ad existentiam prædicti decreti necessaria non est, nec potest esse necessaria ad illius executionem: Etenim decretum illud, utpote efficax, est de consensu hic, & nunc infallibiliter exequendo: ergo implicat Deum independentem à scientia media decernere efficaciter illum consensum, quin sciat infallibiliter illum consensum hic, & nunc exiturum, at hoc scire nō potest, quin sciat infallibiliter auxiliū pro eo instanti concessū, cōiūgendū esse cū cōsensu; nā sine tali cōiūctione consensus infallibiliter exiturus non est, & consequenter independentem à scientia media Deus cognoscit auxiliū illud frustrandum non esse: Ergo.

260

Ac tandē, ut in principio arguebamus, si singula auxilia efficacia nō sūt, sed inefficacia, & tota collectio non est simul applicanda, vnde prouenit methaphisica impossibilitas, ut homo omnibus Dei auxilijs resistere, aut dissentire possit? Sanè non ex efficacia collectionis, quæ simul applicanda non est, neque applicari potest; non ex efficacia singulorum auxilliorum: Ergo ex nullo capite. Dices: prouenire ex efficacia alicuius

ius auxiliij non determinatè considerati, sed vagè: sed hoc auxilium vagum, merito chimericum appellari potest; namque chimericum est auxilium, quod per determinatum probari non potest, sicut chimericus esset homo vagus, nullo homine determinato existente: verum quidem est, quod vt verificetur, hominem aliquè currere, necesse non est Petrum, vel Paulum determinatè currere; Si tamen verum sit, nullum esse hominem in particulari, & determinatè currentem, falsum est aliquem hominè currere. Si ergo iuxta hunc modum dicendi nullum est auxilium determinatum efficax, & infallibiliter connexum cum consensu, falsum erit aliquod esse auxilium, idest vagum, efficax, & cum consensu infallibiliter connexum.

261

His conuictus Ripalda impossibilitatem illam methaphisicam reducit in media necessaria, per, quæ Deus hominem illum prædestinare potest: itaque ait Deum dupliciter posse hominem ad gloriam prædestinare, primò per media libera, & meritaria; Secundo non ita, sed extorquendo ab homine actus necessarios, & primo modo inconueniens nõ est, quod in aliquo casu methaphisicè possibili Deus nequeat prædestinare hominem. Neque inde auferretur ab illo omnipotentia; secus tamen, si nullatenus eum prædestinare posset: nempe, propter actus necessarios. Quod probat, quia Deus potest illustrationes, & affectiones à deo intensas homini communicare, vt eis oblectari non valeat, sed necessariò phisicè consentiat. Quod & fundat ex quo theologi mystici communiter docent, eximie Sanctos in altissima contemplatione patientes esse, & non agentes Di-

uinae

uinæ dilectionis, quod nequit intelligi excludendo
actiuitatem phisicam, cum Diuina dilectio sit actus
vitalis, sed quia supposita intensissima contemplatio-
ne, non liberè, sed necessariò diligunt Deum.

262

Sed esse inconueniens Deum in
aliquo casu methaphisicè possibili non posse prædesti-
nare hominem per media libera, & meritoria, ostē-
demus impugnando vltimum modum dicendi. Quo
ad id verò, quod asserit Deum posse hominem illum
prædestinare ad gloriam propter actus necessarios,
in dubium non vertimus: namque tunc non erit præ-
destinatio ad gloriam, vt premium, & coronam, de
qua solum sermo procedit. Displicet tamen in eo,
quod colligit ex theologis mysticis: nempe, viros
Sanctos in altissima contemplatione diligere Deum
non liberè, sed necessariò; nam si hoc ita est, talis
altissima contemplatio eis potius foret impeditiua
meriti, & augmenti gratiæ; melius que illis fuisset tali
cōtéplatione, & dilectione priuari, & alia minori po-
tiri, quod dici non potest: immò in hoc contradicit
Augustino, qui de correctione, & gratia cap. 2. ex-
plicans illa verba Apostoli ad Romanos 8. *Qui spi-
ritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt*, sic habet: *Aguntur vt
agant, non vt ipsi nihil agant.* Hinc cum theologi mys-
tici docent, hominem in altissima contemplatione
non agere, sed pati Diuinam dilectionem, non ex-
cludunt libertatem absolutè, nempe, indifferentem,
& potentiam ad oppositum, sed tantum studium, &
negotiationem propriam, quibus eorum discursus la-
boret venando motiva ad diuinam dilectionem.

263

Nunc iam nouissime RR. Thyrsus
Sal-

Salmanticensis prædictam impossibilitatem reducit in subordinationem voluntatis creatæ respectu Divinæ, quia sicut adversarij ad salvandam subordinationem voluntatis creatæ respectu Divinæ, dicunt illam nihil posse eligere, quin prædeterminetur ab ista; ita nos dicimus propter illam subordinationem essentialiter postulare, ut detur in Deo aliqua scientia media de efficacia alicuius auxiliij, esse quæ essentialiter incapax, ut de illa videatur, neque convertendam sub auxilio A. quamvis detur neque cum B. neque cum aliquo alio ex infinitis diversis, & inæqualibus, quibus seorsim, & divisim pro quolibet instanti pulsari potest. Ac proinde illam necessitatem voluntatis, ut videatur pro statu conditionato convertenda sub aliquo auxilio; esse vagam, quæ neque est componi cum carentiâ omnium scientiarum mediarum de efficacia auxiliurum; & tamen cum illa determinatè connexionem habeat. Unde ad modum quo, supposito decreto efficaci producendi creaturam aliquam, Deus est necessitatus, ut producat, vel A. vel B. & tamen neque est necessitatus ad A. neque ad B. sed cum plena libertate ad singula; ita voluntas creatæ ex terminis suis est necessitata, ut circa eius conversionem liberam, vel Deus habeat scientiam mediā A. representantem scilicet illam sub auxilio A. vel scientiam B. & tamen neque ex necessitate ad A. neque ad aliquam aliam in particulari, sed respectu singularum seorsim est indifferens. Hæc RR. Thyrsus.

264

Sed iste modus dicendi impugnetur primo, ex quo necessitatem illam, ut detur in Deo aliqua scientia media de conversione libera illius

illius hominis sub aliquo auxilio, reducit in subordinationem voluntatis creatæ respectu Diuinæ; quod, stando suis principijs, difficile suaderi potest: namque ipsi dicunt, voluntatem creatam non subordinari voluntati Diuinæ in eligendo, & determinando; sed potius e contra voluntas Diuina in eligendo, & determinando subditur voluntati creatæ: in eo ergo, quod est auxilio consentire, vel dissentire, voluntas creata non subordinatur Diuinæ: malè ergo ex hac subordinatione probatur voluntatem creatam vagè necessitari ad assentiendum alicui auxilio.

265

Explicatur: voluntatem vagè necessitari ad consentiendum sub aliquo auxilio, est eam vagè necessario determinari ad consensum sub aliquo auxilio: vel ergo hanc vagam necessariam determinationem habet ex propria electione independentè ab electione Diuina, vel non? Si hoc secundum: ergo in eligendo, & determinando saltem vagè sub aliquo auxilio subditur Diuinæ electioni, & determinationi, quod stare non potest cum solo decreto indifferenti, quod impugnare intendimus: namque hoc nec determinatè, neque vagè determinat voluntatem creatam ad consentiendum, sed ipsam relinquit in manu arbitrij sui, vt consentiat, vel dissentiat, vel non consentiat, nec dissentiat. Si verò dicatur primum: ergo vagè necessario determinari ad consensum sub aliquo auxilio, non

non habet ex subordinatione ad voluntatem Diuinā; in eo enim, in quo independens est à voluntate Diuina, ei non subordinatur.

266 Deinde adhuc vrgentius impugnatur hic modus: nam, iuxta illum, voluntas essentialiter postulat, vt detur in Deo aliqua scientia media de efficacia alicuius auxiliij, sub quo conditionatè præuideatur conuertenda: tunc sic; illa scientia non potest non esse determinata: Ergo habet obiectum determinatum, vtpote scientiæ mediæ determinatiuum est illius obiectum: Ergo scientia illa nequit non esse de efficacia alicuius auxiliij determinatiuam: implicat ergo in terminis, dari in Deo illam scientiam mediam, & eam non esse de efficacia alicuius auxiliij determinati, quod stare non potest, si cui libet auxilio determinato voluntas dissentire potest.

267 Explicatur: scientia illa media, quæ necessariò inducitur in Deo ex subordinatione voluntatis creatæ ad Diuinam, vel est scientia media A. vel scientia media B. vel D. vel C. &c. Vel neque est scientia media A. neque B. &c? Si hoc secundum: ergo non est scientia aliqua determinata. Si primum: ergo est scientia media de conuersione voluntatis sub auxilio A. vel sub auxilio B. &c. Ergo sub auxilio determinato, & non indeterminato, & vago.

268 Dices: quod est determinata, quia est scientia de libera conuersione creaturæ; licet non sit sub hoc auxilio determinato, neque sub illo, sed sub aliquo. Sed contra est: nam conuersio creaturæ non est obiectum scientiæ mediæ, nisi vt stat conditionatè

tè sub auxilio : Ergo neque eam potest determinare, nisi ut stat conditionatè sub auxilio determinato : Non ergo stat eam esse determinatam ; quia auxilij determinatum fit.

269 Fortè iterum dices: illam scientiam non esse determinatam; sed vagam, sicut & inductam in Deo ex necessitate vaga voluntatis: sed præterquamquod cognitio vaga, & indetermata de- decet infinitam Dei sapientiam, utpote quæ ex visceribus imperfectionem importat; difficile que apprehenditur, quod in Deo sit necessariò aliquod prædicatum non determinatum, sed vagum; præter hoc inquam, expungitur hæc evasio ad hominem ex doctrina eius relata: Ergo deest Deo scientia determinata de efficacia auxilij, sub quo conditionatè prævidet voluntatem convertendam. Hæc consequentia patet: Tunc sic: Ergo illa necessitas vaga voluntatis componitur cum carentia omnium scientiarum mediarum de efficacia auxiliorum, sub quibus voluntas conditionatè convertenda est: namque, iuxta hunc modum dicendi, nulla datur scientia media determinata de prædicta efficacia.

270 Item impugnatur hic modus dicendi: quia illa necessitas voluntatis, ut Deus circa eius liberam conversionem habeat scientiam mediam A. vel B. non potest oriri, seu inferri ex voluntate creata pro ut in actu primo, utpote sic prævidetur ut omninò indifferens, unde nec sic prævidetur per scientiã mediam, sed per scientiam simplicis intelligentiæ. Nec potest oriri ex voluntate creata pro ut in actu secundo: nam sicut actus secundus non est necessarius, sed liber, sic non potest necessariò ex ea ut sic oriri

scientia aliqua mediâ, sed contingenter, & liberè, si-
cut, & actus secundus contingens, & liber est. Dices:
quod oritur ex voluntate creata in actu secundo, non
determinato, sed vago, benè: nunc inquirò; iste actus
secundus sic vagus, & indeterminatus, vel est liber, vel
necessarius? si liber: ergo idem quod prius. Si necessa-
rius: ergo nequit esse obiectum scientiæ mediæ, cum
istud contingens, & liberum sit, sicut & ipsa scientia
mediâ obiectivè est libera, & contingens.

271

Confirmatur: Si voluntas creata
essentialiter, & necessariò postulat scientiam mediâ
de illius conversione sub aliquo auxilio, hæc erit in
Deo respectu cuiuslibet voluntatis creatæ: vel ergo
preter hanc scientiam mediâ datur alia in Deo de
illius conversione sub determinato auxilio, vel non?
hoc secundum asseri non potest: aliter Deus
nullam præsciret voluntatem conditionatè con-
vertendâ sub determinato auxilio. Si dicatur primò:
sequitur Deum de conversione alicuius voluntatis si-
mul habere duplicem scientiam mediâ, aliam va-
gam, & indeterminatam, ortam ex necessitate illa va-
ga volûtatis; & aliâ determinatâ, ortâ ex illius cõditio-
nato cõfessu sub determinato auxilio, quod ridiculû est.

272

Tandem pro maiori intelligentia
huius modi dicendi notanda est doctrina huius autho-
ris nu. 21. sequenti, quæ sic se habet: *Vnde licet singula au-
xilia possint seorsim apparere inefficacia per scientiam mediâ,
quatenus nullum potest assignari, de quo non sit verum dicere:
hoc auxilium potest apparere inefficax; non tamen possunt appa-
rere singula simul simultate efficiente exercitium apparendi, ita
ut de singulis sit verum dicere: hoc auxilium apparet inefficax;
sed tamen possunt simul apparere simultate assistente possibili-*

existere simul, vtpotè infinita syncathegorematicè, attamen quòd omnia conditionatè appareant simul coram Diuino conspectu, sic ut & omnes creaturæ sic simul appareant simultate existentiaè obiectiuæ in Diuina sciètia, & de illis, vt sic, Deus affirmet omnia apparere conditionatè inefficacia respectu voluntatis alicuius hominis ita præterui, vt nulli assensurus conditionatè prævideatur, nõ est vndè hæc repugnãtia probetur, neque probari potest, si semel est verũ Deũ conditionatè per scientiam mediam, prævidere voluntatè singulis auxilijs assentiri non necessariò, sed liberè.

275 Hinc iam aliqui media via procedunt asserentes casum illum esse metaphisicè possibilem; negant tamen esse metaphisicè possibilem hominem, quem Deus prædestinare non posset: nãque Pater Quiros, tractat. 6. de prædest. disp. 11. sect. 3. num. 13. ait in eo casu Deum necessitari ad non producendum illum hominem, quem præuidit omnibus auxilijs dissensurum, ne sit verum existere hominem, quem Deus prædestinare non possit.

276 Sed sanè omnipotentia Dei nedũ consistit in posse saluare, seu prædestinare homines existètes, vel extituros; verũ, & in posse saluare omnes posibles homines: ille ergo homo, vel est possibile, vel non? si hoc secundum: casus non admittitur. Si primũ: quomodo Deus omnipotens relinquitur, cum eum hominem non possit disponere, vt ad æternam vitã perducatur? sed quid non potest disponere, verũ neque potest producere; homo enim, qui à Deo produci non potest, possibile nõ est; quod si possibile est, vndè efficitur Deus impotens illũ producere: equidẽ, iuxta hũc modum dicẽdi, efficitur impotens illum producere ex suppo-

suppositione sibi non libera; id est, ex præuiso dissensu illius hominis: Deum autem impotentem effici producere effectum ex se possibilem ex suppositione sibi non libera, implicatorium est: immò licet hoc possit admitti loquendo de operatione creaturæ libera, secus tamen de productione hominis: namque propterea, in aduersariorum sententia, operatio libera creaturæ alias possibilis, & non repugnans, potest Deo fieri impossibilis, & repugnans, quia erga eam Deus non exercet suam libertatem, nisi dependenter à determinatione creaturæ; sed erga productionem hominis Deus suam libertatē exercere potest independenter à determinatione creaturæ, ut de se notū est: ergo.

277. Item sequitur, Deum per scientiam simplicis intelligentiæ non posse cognoscere se posse hominem illum producere: namque non potest cognoscere se posse illum hominem producere, qui conditionatè præuideat ipsum Dei auxilio consensurum, quia ex huius defectu Deus efficitur impotens illum producere; at illud Deus cognoscere non potest per scientiam simplicis intelligentiæ, cum sit contingens, & liberum: ergo.

278. Vitra: cum operari sequatur ad esse, seu existere, implicat hominem prævideri conditionatè dissensurum, quin prævideatur conditionatè existiturus: quomodo ergo ex illo dissensu conditionatè præuiso inferri potest impotentia ad existendum? nam conditionata existentia petit possibilitatem absolutam ad existendum: immò cum operatio petat, ut conditionē existentiam agentis, status ille conditionatus dissensus, esset sub conditione impossibili, & eam impossibilita-

est apparet. A singulis enim apparetibus sub inefficacia va-
let consequentia ad appariendam omnium; à singulis autem vi-
potentibus apparere, non valet consequentia ad potentiam tot ap-
pareant omnia simul, quia ex simultate potestatum, non licet in-
ferre potestatem simultatis.

273. Ex quibus sic ad hominē argumētum: ipse con-
cedit, quod nullū potest assignari auxiliū, de quo nō
sit verū dicere: hoc auxiliū potest apparere inefficax;
ergo nulla est repugnātia, quod de singulis sit verū di-
cere: hoc auxiliū apparet inefficax. Cōsequētia paret
nā cū nō repugnātia, vt de singulis sit verū dicere: hoc
auxiliū apparet inefficax, sit potentia, vt de singulis di-
catur: hoc auxiliū potest apparere inefficax, vel debet
negari, quod de singulis sit verū dicere: hoc auxiliū po-
test apparere inefficax, vel debet cōcedi nullā esse
repugnātiā, vt de singulis sit verū dicere: hoc auxiliū
apparet inefficax; sed hoc solū intēdimus in præfati-
ōnē, iuxta principia scientiæ medicæ, non repugna-
re omnia auxilia gratiæ reddi inefficacia per dissen-
sū voluntatis creatæ: Ergo.

274. Cōfirmatur primò: de auxilio, de quo verè
affirmari nō potest, quod apparet inefficax, neq̄ verè
affirmari potest apparere inefficax; nam cui repugnāt
actus, potētia ad actū cōuenire nō potest. Si ergo de
singulis auxilijs non repugnat verè affirmari: hoc auxi-
liū potest apparere inefficax, neque repugnabit verè
affirmari: hoc auxiliū apparet inefficax. Cōfirmatur
secundò: vt repugnet de singulis dicere: hoc auxiliū
apparet inefficax, debet assignari aliquod principium
vnde proueniat talis repugnantia, aliter ea repug-
nantia, asseuerabitur omninò voluntariè, & sine
fundamento; at tale principium assignari non
potest: Ergo. Probat minor, tale principium

non potest esse voluntas creata, etiam vt subordinata Deo, quia adhuc prout sic manet libera, vt sicut singulis auxilijs assentiri potest, etiam possit dissentire, immò neque cōsentire, neque dissentire; neque potest esse auxilium, vtpotè supponitur intrinsecè inefficax; neque potest esse scientia media de efficacia auxiliij; nam cum hæc supponat suum obiectum, debet etiam supponere efficaciam auxiliij, & consequenter principium, vndè repugnat illius inefficacia: immò cum efficacia auxiliij consistat in consensu voluntatis, per idem est repugnare inefficaciam auxiliij, ac repugnare non consensum voluntatis: non ergo est assignare principium illius repugnantix; & consequenter omninò voluntariè asseritur de singulis auxilijs repugnare verè dici: hoc auxilium apparet inefficax. Vndè tandem infertur posse omnia per scientiam mediam apparere inefficacia simul, idest simultate, nedū afficiente possibilitatem apparendi, sed etiam exercitium apparendi.

274

Tandem extra rem esse, consequentiam non valere à simultate potentix ad potentiam simultatis patet: nam hoc est verum loquendo de simultate existentix à parte rei, vt patet ab exemplo creaturarum; omnes enim simul sunt potentes existere, non tamen omnes sunt potentes existere simul, quia cum sint infinitæ syncathegorematicè, simul ad actum reduci non possunt. Pariter in nostra voluntate est similtas potentix ad amorem, & odium; non tamen potentia simultatis, quia amor cum odio circa idem simul existere non potest, vtpotè privatiuè opposita. Ex hoc autem quid ad propositum? sanè quod licèt omnia auxilia simul possint existere, non tamen possint existe-

bilitatem inferret. Ac eadē in eo casu iste author, vt saluet in Deo omnipotentiam, addit Deo novam impotentiam, namque supra non posse hominem illum convertere, addit neque posse illum producere.

279 Alij verò dicunt; quod licet sit possibilis casus, in quo aliquis prævideatur omnibus Dei auxilijs dissenfurus sub auxilio relinquente potentiam ad peccandum; adhuc tamen non est possibilis casus, in quo Deus hominem aliquem prædestinare non possit conferendo auxilium auferens potentiam ad peccandum, & ad puram omissionem consensus, seu actus boni; relinquendo solum indifferentiam ad actus plures honestos, quod sufficit, vt Deus hominem illum prædestinare possit per media libera, & meritoria; nãq̄ ad merendum non requiritur libertas ad bonũ, & ad malum, sed sufficit indifferentia ad actus honestos, vt patet in confirmatis in gratia, & in Christo.

280 Sed hic modus ea parte, qua asserit non posse hominem illum convertere sub auxilio relinquente potentiam ad peccandum, impugnabitur contra sequentem modum Patris Herrera. Deinde etiã impugnari potest, iuxta aliam partem asserentem, Deum omnẽ hominem posse prædestinare per media libera sub auxilio auferenti potentiam ad peccandum; namque adhuc ille homo, vt potẽ cõcurrens indifferẽter ad omnes actus honestos, poteret etiã conditionatẽ prævideri eliciens solum actum minimum ex illis, vel ei æqualem, non verò illo perfectiorem; neque enim in hoc est aliqua metaphisica repugnantia, sicut neque in altero casu, vt pote à Deo tunc per illud auxilium non necessitatur, vt eliciat actum magis perfectum, sed eum relinquit indifferentem vt eliciat, quem

quem voluerit: tunc sic; sed in eo casu per illum actum non merebitur; cum enim sit communis sententia, quod homo necessitatus ad aliquem ex duobus actibus vagè omninò æqualibus, non habet sufficientem libertatem ad meritum, eo quod nullum ex propria determinatione Deo prestat obsequium, quanto minus mereri poterit si eliciat solum minimum actum inter eos, ad quos necessitatus est. Immò quis dubitet à prædicto homine Deum non posse in illo casu extorquere actum perfectiorem; manca ergo Dei omnipotentia relinquitur, cum aliquid ex se possibile, & non repugnans, fiat ei repugnans, & impossibile; vt supra arguebamus.

281

Iam ergo ad sententiam cõplutensis Herrera accedendo, nec reuirit, immò intrepidè, vt solet absolutè asserit, & defendit non repugnare creaturam, quæ omnibus auxilijs dissensura, vel quæ omnibus consensura præuideatur; quam proinde Deus non poterit prædestinare, vel reprobare; prædestinare, si omnibus dissensura, & reprobare, si omnibus consensura præuideatur. Ita de prædestinatione q. 16. secti, 4,

282

Hinc cogi plura absurda, immò, & horribilia deuorare patet, ex quo cum ei obijciatur pariter sequi casum esse methaphisicè possibilem, quod nulla creatura libera, siuè Angelus, siuè homo consensurus præuideatur omnibus Diuinæ gratiæ auxilijs, ex quo fieret Deum esse potentem solum ad indurandum, non verò ad faciendum, vel vnicam ex his creaturis præceptis Diuinis obtemperare: Respondet *Has illationes esse legitimas, minimè absurdas, sed*

natura libertatis consentaneas : etenim si Deus vult quod voluntas creata minimè ab ipso determinetur, sed proprio, spontaneo, libero que plenè procedere arbitrio; & etiam vult quod arbitrium sit ad faciendum, quod ipsi voluntati placuerit; quid mirum, quod ipsa voluntas possit omnibus resistere auxilijs, cum hæc potestas ad plenitudinem arbitrij sibi à Deo collati sit. consentanea ulterius eo ipso, quod consensus liberè sit exercendus, non pertinet ad Divinum dominium illud posse determinare; quod autem ad Divinam non spectat determinationem, minimè implicat, quod Deus nequeat facere, quod non existat. Et post pauca: defactus futuritionis cõditionata, dominio Divino præiudicium nõ affert; deficere enim, quod contingens est, & à libertate Divina independens, libertati Divinae officere non valet; quippe solum spectat ad dominium, & ius Divinum, quod ipse subijcitur dominio, non autem quod extra eius collatur distinctionem, & à Divina iure suo eximitur libertate. Hæc iste Author, vbi aperto ore, & facie detecta affirmat creaturam liberam in suis actibus esse independentem à Divina libertate, & omninò extra eius dominium, & ditionem.

283

Similiter cum ei obijcitur, ex terminis videri absurdum quod sit maior potestas creaturæ ad indurandum cor suum, quàm potestas Dei ad ipsum emolliendum: Respondet, Certum esse, per auxilium de facto efficax posse proximè voluntatem indurare cor suum, & tamen non habet Deus potestatem proximam emolliendi eam voluntatem per illud auxilium, immò per quodlibet auxilium est potens proximè voluntas se conuertere, & se indurare; Deus verò non habet eam proximam potestatem. Pariter cum ei obijcitur, quod potestas resistendi finita, qua-

lis est potestas creaturæ, nequit resistere potentie infinite emolliendi ipsam, qualis est potentia Diuina, respondet : *potentiam Dei ad conuertenda hominum corda esse infinitam ex parte propria perfectionis, esse etiam infinitam extensiuè ex parte mediorum, quæ potest adhibere: Potentie ergo, quæ solum est infinita duobus modis prioribus, non verò tertio, optimè potest potentia finita resistere.*

284 Sed ubi infinitas perfectionis potentie, cui potentia longè infinite in perfectione distans resistere potest? namque perfectio potentie in actiuitate consistit; potentia enim minoris actiuitatis, minoris est perfectionis; Vnumquodque enim operatur in quantum est in actu. Nec superest nisi elamemus cum Augustino in Enchiridione cap. 97. *Vbi est illa omnipotentia, quæ in celo, & interra omnia, quæ voluit fecit?*

285 Ratione verò impugnatur prædicta sententia à nostris Thomistis: primò ex quo, si Deus in aliquo casu non posset ab homine extorquere consensum quo ad substantiam, non esset supæmus Dominus illius quo ad substantiam: ergo si in aliquo casu non posset eum ab homine extorquere quoad modum libertatis, neque esset supæmus Dominus illius, quo ad modum libertatis. Itè: si in aliquo casu methaphisicè possibili non posset hominem absolutè saluare, non esset absolutè supæmum liberum in saluando: ergo si in aliquo casu methaphisicè possibili non potest eum saluare per media libera, nõ esset supæmum liberum in saluando per media libera. Rursum sequitur, quod in tali casu negatio libertatis consensus Deo libera nõ sit, consequens est falsum: ergo, Falsitas consequentis est manifesta ex eo, quod talis negatio esset libera homini

mini, non libertate primâ; supponimus namque illâ peccaminosam non esse; cum tamen homo solam respectu peccati primâ libertate potiatur. Sequela verò probatur: nam tunc negatio est libera quando extremum positivum est in potestate; at in tali casu libertas consensus in Dei potestate non est: Ergo negatio talis libertatis Deo libera non est.

286. Tandem: nam sequitur ex prædicta sententia; quod aliquid ex se non repugnans, constituitur implicans, & repugnans independentem à voluntate Dei, ea que inconsulta; hoc est absurdum: Ergo. Probatur sequela: nam pro priori ad statum conditionatum erat non repugnans libera conuersio illius hominis, & supposito illo statu redditur implicans, & repugnans; at status ille non fit dependentem à voluntate Dei, sed ex solo arbitrio voluntatis creatæ: ergo aliquid ex se non repugnans constituitur implicans, & repugnans independentem à voluntate Dei.

287. Sed planè; his omnibus succumbent adversarij sectatores huius sententiæ; nec reputant inconuenientia; cum apperto ore, ut diximus, facie que detecta asseueret Pater Herrera quod ex suppositione, quod Deus voluit voluntatem creatam minimè ab ipso determinari, sed proprio, spontaneo, libero que procedere arbitrio, & etiam vult quod arbitrium sit ad faciendum quod ipsi voluntati placuerit, eam efficit Deus independentem à sua libertate, & constituit extra ipsius dominium, & ditionem. Unde à ratione iudico nos huius sententiæ Sæctoribus vix aliquid, quod vim eis faciat, proponere non possumus.

simus, præter loca Sacræ Scripturæ, & Sanctorum Patrum in resolutione sequenti alleganda.

288

Hoc igitur nostræ sententiæ dū taxat restat solatium, quod negari non potest magis pro dignitate sentire de Diuina omnipotentia, & supremo Dei dominio, magis que conformiter ad Sacram Scripruram, & Sanctos Patres, quàm opposita. Afferimus namque, Deum posse in omni casu, omnem que hominem, quantumvis obstinatum, & peruersum, proteivum ve prædestinare, conuertere, & efficaciter ad se trahere per actus liberos, quia fatemur, iuxta fidem, Deum esse omnipotentem, & supremum Dominum nostri, liberi arbitrij, primumque liberum sibi subordinans quodlibet creatum liberum. Sententia verò opposita potius libertatem creatam ex tollit vsque ad independenciam à Divina libertate; eamque collocat extra Diuinum dominium; immò Diuinum dominium, Diuinamque libertatem; libertati creatæ, eiusque dominio subordinat. Sint illi pro libertate creata cum præiudicio Diuini domini; nos stamus pro Diuino dominio absque præiudicio libertatis creatæ, vt patebit ex sequentibus.

RE!

RESOLVTIO II.

Deus ad actus nostros liberos
 concurrat per decretum ex se, &
 ab intrinseco efficax, &
 determinans
 tum.

FVNDAVENTVM I.

Ex locis sacrae scripturae.

289 **I**nnumera sunt loca Sacrae Scripturae,
 quibus haec veritas videtur demon-
 strari. Sapientiae enim 11. habetur:
virtuti brachij tui quis resistit? brachij nomine omnipo-
 tentia designatur; virtuti ergo omnipotentiae nulla
 virtus finita resistere potest. Et non nisi quia virtus est
 infinita, & omnipotens, quod habet ex se, & ab intrin-
 seco independenter à determinatione voluntatis crea-
 tae. Pariter cap. 12. sequenti: *Subest tibi cum volueris
 posse.* Id est, potes ex hoc solo, quod velis, nec ut possis,
 indi-

indiges alio præter tuam voluntatem.

290

Proverbiorum 21. *Sicut diuisiones*

aquarum, ita cor Regis in manu Domini, quocumque voluerit, inclinabit illum. Non ait, quocumque voluerit Rex, neque quocumque voluerit Dominus determinatus ex voluntate Regis; sed absolutè, & simpliciter: *quocumque voluerit Dominus*, ac si ex se, & ex propria potentia, & libertate potuerit cor Regis vertere, & inclinare quocumque voluerit. Æquiparat que dominium Dei supra res liberas, dominio eiusdem supra res naturales; ita vt sicut aquæ ita in Dei manu sunt, ita eius potestati, & dominio subduntur, vt independenter à qualibet suppositione contingente, quin& ipsæ consensuræ Diuino imperio prævideantur, eas dirigere, & diuidere potest ad libitum, & quocumque voluerit; pariter cor Regis ita in manu Dei est, ita eius potestati, & dominio subditur, vt independenter ab illius voluntate, & determinatione per scientiam mediam præuisa, eum emolliri, vertere, & inclinare possit quocumque voluerit.

291

Esther 13. *Domine Rex omnipotens in ditione tua cuncta sunt posita, non est qui resistere possit voluntati tue, si decreueris salvare Israel.* Si cuncta in ditione Dei sint posita, quis audeat asserere, determinationem liberam creaturæ extra eius collocari ditionem? si non est qui resistere possit voluntati eius, quomodo est, qui possit resistere omnibus auxilijs eius? & vnde hoc: *Domine rex omnipotens?* Planè non quia Deus non vult consensum nostrum, nisi per scientiam mediam illum præuiderit conditionatè futurum, sed quia Rex omnipotens est. Ex omnipotentia ergo, & non ex de-
termi-

terminatione creaturæ conditionatè præuisa , habet quod infallibiliter saluet Israel , si eum saluare decreverit.

292

Eccechielis 33. *dabo vobis cor novum; & spiritum novum ponam in medio vestri , auferam cor lapideum de carne vestra; & dabo vobis cor carneum, & faciam, vt in præceptis meis ambuletis, & iudicia mea custodiatis.* Tunc sic : illud cor , & spiritum novum eatenus dat Deus, quatenus dat illis auxilium efficax , vt in præceptis eius ambulent, & iudicia eius custodiant : si ergo auxilium illud non est abintrinseco efficax, sed ex determinatione creaturæ, Deus dat illis non cor , & spiritum novum abintrinseco; sed cor, & spiritum abintrinseco coniugibilem cum transgressione præceptorum; & ipsa creatura determinando illud auxilium ad illorum observantiam sibi acquirit , & facit illud novum cor, & spiritum, & auferit à se cor lapideum, quo antea Diuinis præceptis obtemperare repugnabat. Item eo ipso voluntas creata per sui determinationem , vt adversarij dicunt, facit, vt voluntas Diuina concurrat ad observantiam mandatorum ; Deus autem solum offert concursum indifferentem, vt voluntas creata ea observet, vel transgrediatur, prout libuerit : non ergo stat Deum facere , vt homines in præceptis eius ambulent, & iudicia eius custodiant. Sincerè ergo, & legitimè intellecta hac Eccechielis prophetia , Deus dat hominibus auxilia ex se, & abintrinseco efficacia. vi quorum faciat , vt ipsi à præceptis eius non declinent.

293

Isaie 14. *Dominus exercituum decreuit, & quis poterit infirmare? & manus eius extentæ, & qui auerteret*

auerteret illam? Hęc verba procedere non possunt de decreto in differenti: namque verba sequentia huic decreto adaptari non possunt: Si enim per illud nihil determinat præter voluntatem relinquere in manu consilij sui, otiosè propheta interrogat: quis poterit infirmare, vel manum eius auertere? Si autem sermo procedat de decreto prædefinitiuo, siuè auxiliij, siuè cōsensus depēdenti à scientia media: Respondent Iesuite voluntatem creatam posse illud impedire, & sic iam erit, qui possit infirmare, & manum eius quantūvis exentam auertere. Ipse etiam cap. 14. *Consilium meum stabit, & omnis voluntas mea fiet.* Ac si diceret: stabit, quia meū, & fiet quia mea; hæc enim sola est prima omniū rerum causa à nulla alia impedibilis, neque in sui determinatione dependens.

294 Ipse cap. 10. *Numquid gloriabitur securis contra eum, qui secat in ea? aut exaltabitur ferra contra eum, à quo trahitur?* Sed cur non exaltabitur, vel gloriabitur, si secans non potest secare sine securi; si scindens scindere non potest sine ferra? si securis ratione sui acuminis secat, & pariter ferra scindit, securus verò artifex; haud dubium quia securi, vel ferrę suum acumen non sufficit ad secādū, vel scindendum, sed cum eo neque secabit, neque scindet, si prius nō moueatur, applicetur, & determinetur ab artifice. Sed quid ex hoc? in securi, & ferra Spiritum Sanctū homines designare certissimum est. Sine eis, propria que eorum virtute Deus obrinere consensum non potest, ipsi consentiunt, & propria virrute libera cōsentient; sed tamen adhuc consentire non possunt quin præuiè à Deo moueantur, applicentur, & determinentur, vt sic homines aduersus Deum non glorien-

gloriantur, vel exaltentur, cum rectè operantur, sicut illi qui Job. 22. blasphemando dicebât: *Circa cardines terre perambulat, neque vestra confiderat.* Et illi qui apud Regem Vaten Psalm. 11. se magnificabant dicentes: *labia nostra à nobis sunt, quis noster Dominus est?* Neque video alium sensum sub prædictis verbis posse latere.

295. *Jeremiæ 18. Sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea, dicit Dominus.* Perpende ergo quomodo lutum est in manu figuli, & sic inuenies quomodo creatura sit in manu Dei. Neque enim lutum voluntati figuli resistit, neque resistere potest, siue ex illo faciat vas in honorem, siue vas in contumeliã, vt ait Apostolus. Deo ergo volente facere hominem vas in honorem per bona opera, voluntas humana contradicere, seu resistere non potest. Sed quomodo hoc cum eo, quod voluntas Dei efficax sit in manu, & potestate voluntatis creatæ, vt adversarij cõtendant? Si Deus non potest ex massa creaturæ per peccatum coinquinata facere vas in honorem per conversionem, si ipsa non velit, & hoc ex propria sui determinatione, sine vlla determinatione Dei, quomodo creatura in manu Dei, sicut lutum in manu figuli? Crediderim potius Deum sicut lutum in manu figuli esse in manu hominis, cum Dei concursus ita sit in manu hominis, vt voluntas illo vtatur prout libuerit, siue in honorem mærendo, siue in cõtumeliã peccando.

296. *Joannis 6. Nemo potest venire ad me, nisi pater, qui misit me, traxerit eum.* Si solum Pater ei parat concursum indifferentem vt veniat, vel non

veniat, quomodo dicitur illum trahere? Quod si trahit illum quatenus ei confert auxilium præuisum efficax, vnde præuisum efficax nisi per consensum, supponit ergo eum iam conditionatè venisse, quia fuerit conditionate tractus à Patre.

297 Primæ ad Corinth. 4. *Non volentis, neq; currentis sed miserentis est Dei.* Neque potest negari consensum esse tam Dei miserentis, quam liberi arbitrij volentis; cur ergo, potius absolutè non liberi arbitrij volentis, sed Dei miserentis? Planè, iuxta sententiam contrarium potius dici deberet liberi arbitrij volentis; namque nedum concurrat ad consensum effectivè, verùm & determinatiuè, cum tamen Deus solùm effectivè ad illum concurrat. Dices, Deum etiã præstare vires, quibus liberum arbitrium est potens proximè consentire. Sed quid interest, si has vires præstat subordinatas ipsi libero arbitrio? quando enim duo ad effectũ aliquè cõcurrunt cũ subordinatione inter se, præcipuè effectus attribuitur subordinanti, quã subordinato; hac ratione effectus præcipuè attribuitur voluntati sibi subordinanti potentiam executivam, quã ipsi potentiaæ executivæ subordinatæ.

298 Et ad Galatas primò: *Cum placuit ei, qui me segregavit ex utero matris meæ, & vocavit per gratiam suam, &c.* Ergo gratia efficax Apostolo concessa fuit ex Divino beneplacito. Sed quomodo ex Divino beneplacito, si ex Divino beneplacito efficax non est? Nemo enim dat pro beneplacito suo, quod in sua potestate non habet. Dices habere in sua potestate præbere gratiam illam præuisam efficacem per scienciam mediam; sed quomodo in sua potestate si hæc sciencia media immediatè, & ea mediante

diante collatio illius gratiæ præuisa potestate creaturæ impediibilis est?

299

Et ad Ephesios 1. *Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.* Non quatenus consilium importat inquisitionem, quia hæc dubitationem supponit, quæ in Deo locum non habet; sed quatenus importat iudicium determinatum, ad quod consiliantes post inquisitionem perueniunt, ut docet D. Thomas infra quæst. 22. art. 2. ad 1. unde ibi voluntas est volûtas sequens iudiciû determinatû, quæ deliberata dicitur. Et si est deliberata ex proprio iudicio Diuino determinato, deliberata est ab intrinseco, & nõ ex consilio volûtatís creatæ, & consequenter nec ex eius electione; non ergo est ab intrinseco indifferens, & inefficax, sed ab intrinseco efîcax, & determinata.

300

Et ad Philipenses hortatur fidele, *ut in timore, & tremore salutem operentur*, sed unde iste timor, & tremor? prosequitur Apostolus: *Deus est enim qui operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate.* Quid pro bona voluntate, nisi quatenus in nobis operatur velle, & perficere motus ex sua misericordia. Sed quomodo motus ex sua misericordia, si motus solûm ex determinatione creatæ voluntatis? si eius concursus est solûm simultaneus, & iste ex sola determinatione creaturæ operatur quidem in nobis velle, & perficere pro bona voluntate creata, non pro sua bona voluntate Diuina, quæ indifferens est ad velle, & non velle, ad mæteri, & ad peccare. Cessat ergo illius timoris, seu tremoris fundamentum, cum per hanc indifferentem voluntatem Deus potius suum cõ-

cur-

cursum sub nostra potestate constituit, unde & in manu nostra relinquitur, quod Deus in nobis operetur nostrum velle, & nostrum perficere, neque poterit eum non operari, si nos non velimus.

301 Innumeraque sunt alia loca Sacrae Scripturae, quibus hoc idem significari videtur, ut regum 10. *Immutavit ei Deus cor aliud.* Et Esther 14. *transf. ut cor illius in odium gentis nostrae.* Et Ecclesiastici 33. *In multitudine disciplinae separavit eos, & immutans vias eorum.* Et Isaiae 26. *Omnia opera nostra operatus est in nobis Dominus.* Et ad Ephesios 2. *ipse enim factura sumus, creui in operibus bonis, quae preparavit Deus.* Et Actuum 16. *Cuius Dominus aperuit cor.* Et Ioannis 6. *Unus qui audivit à patre, & dedit, venit ad me.* Omittoque adhuc alia plura, quae commodius in tractatu de praedestinatione inseremus.

FUNDAMENTVM II.

Ex Authoritate D.

Augustini.

302.

Quia Summus Pontifex in disputatione Romae habita inter Theologos Dominicanos, & Societatis circa praesentem materiam, decrevit, ut totum disputationum pondus, & utriusque partis fundamenta, ad investigandam D.

Augusti-

Augustini, & Diu. Thomæ mentem reducerentur in-
 sinuâs eam partem à Sede Apostolica pro Catholica
 definiendâ fore, pro qua starent Augustinus, & Tho-
 mas, ideo in horum doctorum duorum mente inue-
 stiganda præcipue, & specialiter incumbemus.

303

Igitur in Enchiridione cap. 97
 sic habet: *Quis tam impie desipiat, ut dicat Deum ma-
 las hominum voluntates, quas voluerit, quando voluerit, quo-
 modo voluerit, ubi voluerit, in bonum non posse conuertere?* Desipie-
 tes ergo sunt, immo impie desipientes, qui aiunt non re-
 pugnare hominem, qui omnibus Dei auxilijs resistere,
 dissentire ve possit. Huius enim hominis volunta-
 tem in bonum Deus conuertere non posset, quando
 voluisset, quomodo voluisset, & ubi voluisset. Et qui-
 dem si Deus non potest in bonum conuertere volun-
 tatem, nisi per scientiam mediam eam præuideat sa-
 lutariter consensuram ex propria sui electione, & de-
 terminatione, quomodo verificatur eam conuertere
 posse quâdo voluerit, quomodo voluerit, & ubi volue-
 rit? conuertet quidē eā quâdo ipsa voluerit, quomodo
 ipsa voluerit, & ubi ipsa conuertere voluerit. Et quid con-
 vertet illam? dabit quidem ei auxilium, sine quo
 ipsa conuertere non posset, non tamen vi cuius con-
 uertere eam posset.

304

Idem repetit de gratia, & li-
 bero arbitrio cap. 2. & cap. 14. conuersionis causam
 ait esse omnipotentiam illis verbis: *Rectissime cre-
 dimus etiam peruersas, & fidei contrarias voluntates omni-
 potentem Deum posse conuertere.* Idem tenet de gra-
 tia Christi cap. 14. intelligant posse Deum mirabili, &
 ineffabili potestate operari in cordibus omnium, non solum

veras reuelationes, sed etiam bonas voluntates. Si solum potest Diuina voluntas conuersionem operari ex suppositione determinationis creaturæ ad consensum per scientiam mediam præuise, non mirabili, & ineffabili potestate, sed potestate subiecta voluntati creaturæ, ei que, subordinata, & ab ea dependenti eam operaretur.

305

Et epistola 107. num. 9. loquens de peruersis viris ait: *Eos ad se ipsum omnipotentissima facilitate conuertit, ac volentes ex nolentibus facit.* Si eos conuerteret quia eos conuerti conditionatè præuideret sub auxilio communi, non eos omnipotentissima facilitate, sed ad summum communissima facilitate conuerteret. Et lib. 11. de Genesi ad litteram cap. 10. ait, *Sed posset ipsorum voluntatem in bonum conuertere, quoniam omnipotens est.* Sed quid interest, si omnipotentia non sufficit, sed aliunde determinatio præuisa voluntatis desideratur? quæ talis esse potest, ut omnipotentia resistat, vel adiuuus ea uti possit ut libuerit, siuè ad bonum, siuè ad malum.

306

Et de correctione, & gratia cap. 2. explicans illa verba ad Romanos 8. *Qui spiritus Dei aguntur, hi filij Dei sunt,* sic habet: *Aguntur enim ut agant, non ut ipsi nihil agant.* Non ait, aguntur ut possint agere, ac si voluntas iam à Deo supernaturaliter acta per gratiam auxiliantem, indifferens maneat ad agendum, & non agendum; sed ut agant, ac si gratia illa infallibiliter inferat voluntatis actionem, & quidem in eo, quod dicitur, aguntur, ut agant, actio Diuina designatur, ut mouens, & applicans voluntatem ad agendum; namque per concursum simultaneum
Dei

Dei, utpote identificatum cum ipso agere creaturam; non potest voluntas creata a Deo agi, ut agat.

307 Et de correctione, & Gratia cap. 12. sic habet: *volenti saluum facere, nullum hominis resistit arbitrium; sic enim velle, vel nolle in volentis aut nolentis est potestate, ut Diuinam voluntatem non impediatur, neque superet potestate, sed quomodo? si per quodlibet auxilium est potens proximè voluntas se conuertere, & Deus per quodlibet similem non habet potestatem, ut eam conuertere possit? quomodo? si ita est in potestate hominis consentire, vel dissentire, quod si prouideatur dissentire, impediatur Diuina voluntas eam facere consentire? & addit Augustinus: *habens humanorum cordium quo placet inclinandum omnipotentissimam potestatem, & aduersarij contendunt esse solum omnipotentissimam in perfectione, secus verò ad inclinandum, & mouendum corda, utpote cui finita potentia resistere potest.**

308 Et libro 1. ad simplicianum q. 2. inquit: *Quis dicas defuisse Deo modum vocandi, quo etiam Esau ad eam fidem mentem applicaret, voluntatemque coniungeret, in qua Iacob iustificatus est? Concurfus applicativus, & coniunctiuus mentis ad fidem, præuius, & non simultaneus est; & quo sic applicauit mentem Iacob non inefficax, sed efficax fuit: coligitur ergo mentem Iacob ad fidem Deum applicasse, & coniunxisse concursu præuio efficaci, & nedum efficaci simultaneo, nempe ex consensu Iacob.*

309 Et tibi addit: *Effectus misericordie Dei non potest esse in hominis potestate, ut frustra ille misereatur, si homo nolit: Si enim Deus misereatur: Ergo iam volumus, ad eandem quippe misericordiam pertinere, ut vellemus; Deus est enim, qui operatur in nobis velle,*

et perficere Nunc sic argumentor, iste effectus non existens in potestate hominis est gratia supernaturalis auxilians, quam solus Deus motus ex sua misericordia præstat; sed ista non potest non esse ab intrinseco efficax, iuxta mentem Augustini. Ergo. Probatur minor: si illa non esset ab intrinseco efficax, cum ea posset homo non consentire: Ergo Deus conferendo illam gratiam, exponeret se periculo frustrandi suam misericordiam in collatione illius: at Augustinus ad hoc illam gratiam extra hominis potestatem constituit, ne Deus frustra misereatur homine nōdente ei consentire: Sentit ergo illam gratiam esse ab intrinseco efficacem, ita ut verum sit, quod si Deus miseretur, iam volumus, & ad eandem misericordiam pertineat, & gratiam illam largiri, & hominem sub ea consentire.

310 Dices: ad illud periculum evitandum, esse inductam scientiam mediam, qua Deus prius videt an voluntas sub ea consentura sit; hoc enim consensu præviso sub conditione talis auxilij, Deus frustra non miserebitur conferendo illud auxilium, sed infallibiliter homo consentiet. Sed sanè hoc foret etiam si illud auxilium esset in hominis potestate; ad quid ergo Augustinus, ut illud periculum vitet, recarrit ad hoc, quod tale auxilium in hominis potestate non est? Deinde ipsi dicunt, quod collatio auxilij prævisi efficacis per scientiam mediam, non minus est in potestate hominis, quàm ipsa scientia media; sed propterea sic esset effectus Divinæ misericordiae, in hoc enim splendet, ut dicunt, misericordia Dei, quod Deus illud auxilium præstat, quod efficax præ-

præuidetur per scientiam mediam: Ergo. Ac tandem, nec verificaretur ad eandem Dei misericordiam pertinere illud auxilium conferre, & nos velle; nam ad hoc oporteret prædictum auxilium ex se inferre, vel efficere nos velle, nam si hoc non habet, illud habet ex determinatione liberi arbitrij, & non ex misericordia Dei.

311

Et de prædestinatione Sancto-
rum cap. 10. Sic habet: *Quando promissit Deus Abrahæ in semine eius fidem gentium, dicens: Patrem multarum gentium te constitui, non de nostræ voluntatis potestate, sed de sua prædestinatione promissit; promissit enim quod ipse facturum fuerat, non quod homines, quia & si faciunt homines bona, quæ pertinent ad colendum Deum, ipse facit, ut illi faciant, quæ precepit; non illi faciunt, ut ipse faciat, quod promissit, alioquin ut Dei promissæ compleantur, non in Dei, sed in hominû est potestate, & quod à Domino promissum est, ab ipsis redditur Abrahæ.* Perpende quod hæc promissio fuit efficax: si ergo efficax ex determinatione nostri liberi arbitrij: Ergo de nostræ voluntatis potestate promissit, vel saltè de sua prædestinatione quantum ad collationem gratiæ, quæ solum est in potestate Dei, & de nostræ voluntatis potestate quantum ad efficaciam illius, quæ solum ex libero arbitrio oritur. Deinde si promissit, quod ipse facturum erat, non quod homines: ergo nedum consensum, quem Deus, & homo simul efficiunt eodem concursu, sed & gratiam præuenientem, quam Deus solus confert: Cum ergo huius reddit rationem, quia Deus facit, ut homines faciant, loquitur de gratia præueniente, quæ nedum præstat vires, ut homo consentire possit, sed & facit hominem consentire; hæc

autem est ab intrinseco efficax, vt pote sic præuenit hominis consensum, & illum causat: immò si per hominis cōsensū esset efficax, iam homo faceret, vt Deus faceret, & ad impletio Diuinæ promissionis, nō in Dei, sed in hominis esset potestate, nam hæc non fit per gratiā nisi efficacem.

312

Et de gratia, & libero arbitrio cap. 16. ponderans verba illa Eccechielis iam relata: *Faciām, vt in præceptis meis ambuletis*, sic habet: *ille facit, vt faciamus præbendo vires efficacissimas voluntati nostra.* Nescio quæ interpretatio his verbis adhiberi possit? Namque aduersarij affirmant Deum homini tribuere gratiam ex se, & ab intrinseco inefficacē; gratia, quæ ab intrinseco efficax non est, sed solū ab extrinseco, neque efficacissima est. Dices dici efficacissimam efficacia componibili cum libertate, quæ eo ipso non potest esse efficacia ab intrinseco, sed solū ab extrinseco: sed inquirō cur Augustinus efficacia vtitur in superlatiuo gradu? Cum in hoc sensu sufficeret eas vires appellare efficaces, ad quid ergo eas dicit efficacissimas? Sanè quia, vt infra ex Diuo Thoma ponderabimus, efficacia Diuinæ gratiæ non solū se extendit ad substantiam actus, sed etiam ad modum illius; in hoc enim consistit, quod sit efficacissima, quia substantiam, & modum actus pertingit: potius ergo quia efficacissima cum libertate componitur.

313. Et de dono perseuerantiæ cap. 12. Sic habet: *Itē que ipsa adiutoria distinguēda sunt; a iud est adiutoriu, sine quo aliquid non fit; & aliud est adiutorium, quo ali-*
quid.

quid sit. Primò ita que homini, qui in bono, in quo factus fuerat rectus, acceperat posse non peccare, posse non mori, posse ipsum bonum non desserere; datum est adiutorium perseuerantia, non quo fieret, ut perseueraret, sed sine quo per liberum arbitrium perseuerare non posset. Nunc vero Sanctis in regnù Dei per gratiam prædestinatis, non tantum tale adiutorium perseuerantia datur, sed tale, ut perseuerantia ipsa donetur; non solum, ut sine isto dono perseuerantes esse non possint, verum etiam, ut per hoc donum, non nisi perseuerantes sint. Hæc Augustini doctrina ex diametro opponi contrariæ sententiæ est notissimum; namque sententia opposita non aliam recognoscit gratiam auxiliantem, quam eam, sine qua homo actum liberum exercere nõ potest; quæ, nempe, præstat vires voluntari, ut possit ad agendum, vnde & dicitur sufficiens; hæc enim ipsa, dicunt, vtendo voluntas pro suo arbitrio, agit, cõsentit, & perseuerat, neque alia indiget gratia; vnde & illa, quæ antea erat purè sufficiens, per cõsensũ efficitur efficax. Divus autè Augustinus præter illã gratiam, quæ dat posse, & sine qua homo non potest agere, aliam assignat gratiam, qua fit voluntas agens, consentiens, & perseuerans, quæ eo ipso nedum sufficiens, sed efficax est, & consequenter non ab extrinseco, nam sic etiam fit efficax prima gratia, sed ab intrinseco, & ex se. Hinc prima solum fuit donata Adamo in statu innocentia, non verò secunda, qua ratione, licet in eo statu perseuerare potuisset, non tamen perseueravit; secus tamen prædestinatis, quibus datur etiam secunda gratia, qua nedum perseuerare possint, verum & perseuerantes fiant.

314 Eodem loco sic prosequitur Augusti

gustinus : Si in tanta infirmitate vita huius, ipsis relin-
 queretur voluntas sua, ut in adiutorio Dei, sine quo perseve-
 rare non possent, manerent, si vellent, nec Deus in eis ope-
 raretur, ut vellent; inter tot, & tantas tentationes voluntas
 ipsa succumberet. Contrariaque sententia docet, quod
 in tanta infirmitate, vitæ huius homini relinquatur vo-
 luntas sua cum auxilio sufficienti, ut eo utatur
 si velit, & licet Deus in eo operetur, ut velit
 sed non per gratiam qua faciat ipsum velle, sed
 qua ipse utendo pro sua libera determinatione vult:
 succumberet ergo voluntas in tanta infirmitate; cu-
 ius oppositum testantur experientiæ. Unde concludit:
 Subventum est ergo infirmitati voluntati humane, ut Di-
 vina gratia indeclinabiliter, & inseparabiliter ageretur; &
 ideo quamvis infirma, non deficeret, neque adversitate aliqua
 vinceretur: Fortissimo quippè, nempe Adamo, cui dedit
 auxilium sufficiens, dimissit, atque permisit, facere, quod ve-
 llet: infirmis, scilicet predestinatis, quibus confert auxilium
 efficax, servavit, ut ipso donante invictissimè, quod bonum est,
 vellent, nec hoc deserere invictissimè nollent. In senten-
 tia opposita Deus non subvenit infirmitati humanæ
 alia gratia, quam sufficienti; si enim tentationibus
 homo resistit, vi solius istius gratiæ resistit, & resistit pu-
 re, quia vult, nõ quia à Deo agatur indeclinabiliter, in-
 separabiliter, & invictissimè resistere, quia iam nõ libe-
 rè resisteret, sed necessariò. D. Augustinus exprimit il-
 lud sufficiens, quo homo suo relinquatur arbitrio, unde
 & illud dedit Adamo, ut faceret, quod vellent, & præter
 hoc assignat aliud auxiliū efficax, quod Deus dat præ-
 destinatis, ut invictissimè velint, quod bonum est, ne-
 que hoc deserere invictissimè nollint. Ex diametro

ergo mens Augustini opponitur sententiæ Societatis.

315

Et lib. 1. de Gratia Christi contra Pelagium explicans illa verba Ioannis 6. *Omnis qui audiuit à Patre, & didicit, venit ad me; sic habet: Isto Divino dicendi modo ipsa etiam voluntas, & ipsa operatio, non solum volendi, & operandi naturalis possibilitas adiuvatur. Si enim solum posse nostram hac gratia iuvaretur, ita diceret Dominus. Omnis, qui audiuit à Patre, & didicit, potest venire ad me. Non autem ita dixit; sed omnis, qui audiuit à Patre, & didicit, venit ad me. Ergo secundum Augustinum per solam gratiam iuvantem naturalem possibilitatem seu posse liberi arbitrij, quæ dicitur auxilium sufficiens, solum potest dici hominem, qui sic audit, & discit à Deo, posse ad eum venire, non autem venire, nisi præter sufficiens detur auxiliû efficax.*

316

Et lib. 1. contra duas Epistolas Pelagianorum cap. 19. *Explicans illa verba Christi Domini: Nemo venit ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum; Sic habet: Non ait traxerit, ut illic aliquo modo intelligamus, precedere voluntatem eius, qui trahitur, si ita volebat, & tamen nemo venit, nisi velit. Trahitur ergo miris modis, ut vellit, ab illo, qui novit intus in ipsis hominum cordibus operari. Non ut homines, quod fieri non potest, nolentes credant, sed ut volentes ex volentibus fiant. Componit ergo Augustinus, quod nemo veniat nisi velit, cum eo quod veniat tractus à Deo. Et quomodo tractus? operando intus in ipsis hominum cordibus; & quomodo operando? non solum præstando, quod possint velle, sed gratiam elargiendo, qua volentes fiant. Hæc ergo ab intrinseco est efficax: & nedum sufficiens.*

habet : *Quod enim diligebat in Iacob, ante quam natus fecisset aliquid boni, nisi gratuitum misericordiae suae donum? & quid oderat in Esau, ante quam fecisset aliquid mali, nisi originale peccatum? nam neque in illo diligeret iustitiam, quam nullam ille fecerat, nec in isto odisset naturam, quam bonam ipse profecerat. Et quia aduersarij ei respondebant Deum Iacob dilexisse, & odisse Esau propter eorum opera praeviusa; quomodo etiam respondebunt nostri aduersarij, qui dicunt, amorem illum regulari scientia media, qua Deus praevideat opera bona unius, & mala alterius; prosequitur Augustinus : Mirum autem cum his coartantur angustijs, in quanta se obrupta praecipitent metuentes vetia veritatis; ideo, inquit, nondum natorum alium oderat, alium diligebat, quia eorum futura opera praevidebat. Quis istum acutissimum sensum defuisset? Apostolo non miretur? hoc quippe non vidit, quando, sibi velut aduersantis obiecta questione, non id potius tam breve, tam apertum, tam, sicut isti putant, verum, absolutum que respondit; cum enim rem stupendam propuisset, quomodo de nondum natis, nec aliquid agentibus boni, vel mali recte dici potuerit, quod unum Deus dilexerit, alium odio habuerit, ipse sibi obiecta questione motum exprimens auditoris; quid ergo dicemus, inquit, numquid iniquitas apud Deum absit. Hic ergo erat locus, ut diceret, quod isti sentiunt. Futura enim Deus praevidebat, quando minori maiorem futurum esse dicebat. Non autem Apostolus hoc dicit, sed potius ne quisquam de suorum operum meritis audeat gloriari, ad Dei gratiam, & gloriam commendandam voluit valere, quod dixit.*

interpretari non posse Augustinum in fauorem suæ sententiæ, vel contradicunt ipsi Molina: namque iste in sua concordia Olypsione impræssa fol. 489. §. Nos pro nostra tenuitate, fatetur modum efficaciz gratiæ, & concordie cum libero arbitrio à se inuentum, non solum non fuisse ab Augustino explicatum, sed neque fuisse ei propositum. Et sanè non abs re erit verba relata Augustini, contra eum obijcere: *Quis istam sententiam acutissimam Molinæ de fuisse Augustino non miretur? hoc quippè ille non vidit, qui in controuersijs cum Telagio libertatem cum efficacia gratiæ pro viribus concordare laborauit? hoc quippè ille non vidit ad quem Clemens VIII. in controuersijs de auxilijs inter Dominicanos, & Iesuitas præcepit, ut omnes recurrerent pro legitima efficaciz gratiæ declaratione, insinuans eam partem à Sede Apostolica pro catholica definiendam fore, pro qua stetit*

Augustinus? hoc quippè ille non vidit,

unde omnes theologij diuisionem

gratiæ insufficientem, & effica-

cem desuper inueniunt nouit sanè

illud, & eum reprobasse cõ-

stat ex dictis, & late

ostēdit nos ter Vi-

ues addisp. 2.

usque ad

7. inclu-

sue.

FUNDAMENTVM III.

Ex Concilio Arauficano, Mile-
vitano, Tridentino, & Se-
nonensi.

319

Concilium Arauficanum sub Leone
I. aduersus Pelagianorum reli-
quias congregatum, Canone 4.
sic habet: Si quis, ut à peccato pur-
gemur, voluntatem nostram Deum expectare contendit; non
autem ut etiam purgari velimus per Sancti Spiritus infusio-
nem, & operationem in nos fieri consuetur resistit ipsi Spi-
ritui Sancto per Salomonem dicenti: preparatur voluntas à
Domino; & Apostolo salubriter predicanti: Deus est, qui
operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate.
Vbi in primis Concilium damnat eos, qui dixerint
Deum expectare voluntates nostras, ut à peccato pur-
gemur; hæc autem expectatio necessario sequitur ex
decreto illo indifferenti, quo Deus non determinat,
nos à peccato purgare, sed offert concursum creaturæ
ut ipsa pro suo libito, eo utatur, siuè ad bonum, siuè
ad malum; vnde & concursus ille oblatus manet an-
ceps, & veluti suspensus, ante quàm creatura se deter-
minet; & sic propriè per illam oblationem potest di-
ci Deum expectare voluntatem nostram, id est ipsius
deter-

determinationem ut cum ea concurrat ad peccati purgationem. Deinde Concilium eam efficaciam gratiæ concedit, quæ fit, ut nos purgari vellemus; quæ non potest non esse ab intrinseco efficax: namque efficacia ab extrinseco conuenit gratiæ ex ipso consensu, cui adiungitur, & sic non potest esse, quæ fiat nos consentire, quin potius vi nostræ determinationis fieret tunc gratiam in consensum influere. Et quidem efficacia ab extrinseco solum conuenire potest auxilio sufficienti; auxilium autem sufficiens, utpote coniungibile cum dissensu, non facit nos velle, licet nos faciat posse velle. Neque potest recurri ad gratiam concomitantem: quia hæc est, quæ Deus nobiscum operatur velle, non quæ nos faciat velle; hoc enim ex terminis significat gratiam præuenientem, seu causatiuam nostri velle, eamque pro priori præcedere, cum tamen gratia concomitans, seu concursus Dei sit simultaneus cum nostro velle identificetur. Eadem fere ad verbum habentur in Concilio Mileuitano Canone 4.

320

Concilium Tridentinum Sess. 5.

cap. 5. sic habet: *Declarat præterea ipsius iustificationis exordium in adultis à Deo per Christum Iesum præuenienti gratia sumendum esse, hoc est, ab eius vocante, qua nullis eorum existentibus meritis vocantur. Ut qui per peccata à Deo auersi erant, per eius excitantem, atque adiuantem gratiam ad conuertendum se ad suam ipsorum iustificationem, eadem gratiæ liberè assentiendo, & cooperando, disponantur. It ut tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipse, nihil omnino agat, in inspirationem illam recipiens, quippe qui illam, & obijcere potest, neque tamen sine*

gratia, Dei se mouere ad iustitiam coram illo libera sua potestate posse. Unde & deducitur Canon 4. sic dicens: *Si quis dixerit, liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum, nihil cooperari Deo excitanti, atque vocanti, quo ad obtinendam iustificationis gratiam se disponat, ac preparet, neque posse dissentire si velit, sed veluti in anime quoddam nihil omnino agere, Merè que passiuè se habere, anathema sit.*

321

Vtriusque sententiæ Authores supponunt Concilium in præsentī loqui de gratia præuenienti efficaci, vtpote qua actu disponuntur adukti ad iustificationem, eidem liberè assentiendo & cooperando. Dubium est, an Concilium sit intelligendum de gratia præuenienti efficaci ab extrinseco, nempè, ex consensu adiuncto: an ab intrinseco, nempè, que causaliter inferat consensum. Adversarij docent, intelligendum esse in primo sensu, quod & probant: tum quia Concilium gratiam hanc explicat per vocationem illis verbis: *Hoc est à vocatione*; Vocatio autem solùm potest ex se mouere suadendo, inspirando, excitando, & illuminando, que est motio moralis tantùm, & obiectiua: Tum quia Concilium loquitur de gratia, quam à se voluntas abijcere potest, & cui potest dissentire si velit; gratiam autem ab intrinseco efficacem homo à se abijcere non potest, neque ei potest dissentire si velit; cum infallibiliter inferat effectum. Thomistæ verò dicunt, Concilium necessariò intelligendum esse de gratia præuenienti efficaci ab intrinseco; quod probant: tum ex contextu, qui nomine gratiæ præuenientis nedum intelligit vocationem purè excitantem, verùm etiam adiuuan-

adiuantem, vt patet ex illis verbis: *vt per eius excitantem, atque adiuuantem gratiam &c. & illis: Motum, & excitatum.* Hæc autem est differentia inter gratiam purè excitantem, & excitantem, & adiuuantem simul, quod illa recipitur solum in intellectu, & purè obiectiue extrinsecè se habet ad voluntatem, nempe, per modum obiecti alicientis, & inuitantis; hæc verò in voluntate recipitur, ei que intrinseca est, nempe, per modum applicantis, mouentis, & determinantis. Quod & videtur etiam exponere Concilium illis verbis: *Vt tangente Deo cor hominis, &c.* Deinde, & præcipuè hoc probant ex quo Conciliū de illa gratia loquitur, respectū cuius assererat Calvinus voluntatem merè passiuè se habere, & veluti inanime quoddam; & de qua assererat Luterus libero arbitrio omninò præiudicare. Omnes enim supponunt Concilium ibi hos duos errores damnaasse: Primum illis verbis: *Nihil cooperari Deo excitante, atque vocante;* Contra Calvinum; Sed secundū illis verbis: *Neque posse dissentire, &c.* Contra Luterum. At neque Calvinus, neque Luterus adstruebant ex parte voluntatis solam gratiam moraliter, & purè excitantem, sed efficacem ab intrinseco: neque enim credibile est, eos ita alucinatos fuisse, vt crederent gratiæ purè ex parte intellectus excitanti, non posse voluntatem liberè assentire, pariterque cum ea non posse dissentire: Concilium ergo loquitur de gratia præuenienti ab intrinseco efficaci.

322 Hinc Concilium non anathematizat eos, qui dixerint liberum hominis arbitrium moueri, & excitari gratia præuenienti ab intrinseco

efficaci; sed hanc supponit, vt p̄ssim in Scriptura; & Patribus prædicatam. Anathematizat ergo eos, qui dixerint cum tali gratia everti libertatem, seu voluntatem dissentire non posse; quia licet voluntas cū ea coniungere dissentium non possit, adhuc tamen relinquatur potens ad dissentium absolutè, & in sensu diuino, quod ad saluandam libertatem creatam, secundam, & participatam sufficit, immò aliter saluari non potest. Hinc etiam cum aduersarij aduersus nos obijciunt, prædictam gratiam non esse ab intrinseco efficacem, quia aliter cum ea voluntas dissentire non posset, videntur confirmare errorem, quem Concilium damnat, cum hoc solo fundamento hæretici libertatè creatam denegarent: quia, nempe, Dei gratia præueniens ab intrinseco efficax est, vnde ea semel collata voluntas non potest non consentire, & sic necessariò, & non liberè consentit; cum tamen Concilium concessio antecedenti, nempe, concessa illa gratia ab intrinseco efficaci, neget consequentiam, nempe, voluntatem cum ea dissentire non posse.

323

Hæc dixi disputando, non definiendo. Vnde & consequenter dico, quod sicut Iesuite docent Concilium in eo, quod damnauit eos, qui dixerint voluntatem cum gratia præuenienti efficaci non posse dissentire, virtualiter eius sententiam de efficacia ab extrinseco definiuit; ita nos dicimus Concilium in eo, quod non damnauit efficaciam, quam adstruebant Caluinus, & Luterus, sed solum consequentiam præuè ab eis illatam: nempe, cum ea voluntatem non posse dissentire, virtualiter definiuit nostram sententiam qua, & gratiam

etiam eandem quam adstruebant illi heretici componimus cum libertate asserendo adhuc cum ea voluntatem dissentire posse. Hinc tandem iudico totam controuersiam inter Dominicanos, & Iesuitas sitam esse in saluando illam propositionem Concilij: *Neque posse dissentire*; Si enim ad hanc saluandam necesse sit, posse cum gratia efficaci coniungere, dissensum, Concilium stabit pro Iesuitis, si verò sufficiat voluntatem posse ad dissensum absolute, & in sensu diuiso, Concilium stat pro Dominicanis, de quo in solutione argumentorum.

324 Concilium Senonense Lutetiae

Parisiensium congregatum anno Domini 1528, ab Archiepiscopo Senonensi aduersus Luterum, & Luteranos, cuius auctoritatem, licet Prouinciale fuerit, supponimus cum aduersarijs; de cetero 15. sic habet: *Iuxta Sacram Scripturam eo extendimus, ut voluntas humana misericordiae praeuenientis auxilio suffulta, & occulto secreti oris inspirationis a flatu contracta, se se conuertat in Deum, Deo appropinquet, & ad illam veram gratiam se praepare, qua tandem accepta sit ad vitam aeternam &c.*

325

Hæc verba haud dubium, quod significant gratiam praeuenientem, nedum pure excitantem, & efficacem ab extrinseco, verum & ab intrinseco. Illa enim, ut diximus, est in intellectu, pure quæ obiectiue extrinsece se habet ad voluntatem, cum tamen Concilium asserat, prædicto misericordiae auxilio voluntatem ipsam fulciri, & contingi. Quod etiam probatur ex dictis, namque Concilium hoc etiam damnat errorem Luteri, & contendit, ut gratia, quæ à Lutero pone-

ponebatur efficax, non præiudicet libero arbitrio, ut ipse asseuerabat. Luterus autem non aiebat gratiam solum moraliter excitantem, vel efficacem ab extrinseco præiudicare libero arbitrio, sed hoc solum sentiebat de gratia efficaci ab intrinseco; huic enim dicebat voluntatem dissentire non posse, & sic necessario assentiri: Concilium ergo hanc efficaciam non negat, licet neget prauam consequentiam ab eo educam de destructione libertatis.

326 Sed opponunt aduersarij verba immediatè sequentia, quibus confidentissimè videtur suam sententiam confirmare: *Neque tamen tanta gratiæ necessitas libero præiudicat arbitrio, cum illa semper sit in promptu, neque momentum quidem prætereat, quo non stet ad ostium, & pulset, cui si quis aperuit ianuam, intrabit ad illum, & cenabit cum illo; neque denique tale sit huiusmodi auxilium, cui resisti non possit.* Hæc verba, licet sic seorsim sumpta videantur fauere sententiæ oppositæ, non tamen cum præcedentibus adiuncta; vnde notanter aduersarij horum solum verborum mentionem faciunt, prima que tacere studet, quasi suæ sententiæ expressè aduersantia.

327 Sed ipsos teneri interpretari Concilium est certum; namque non possunt negare nomine illius gratiæ voluntatem fulcientis, & contingentis, Concilium intelligere gratiam efficacem, utpote qua actu voluntas in Deum conuertitur, Deo appropinquat, & se præparat ad gratiam, siuè hanc efficaciam habeat ab intrinseco, siuè ab extrinseco; gratiæ autem efficaci, etiam ab extrinseco, voluntas resistere non potest, cum eo ipso, quod
ei re

si resisteret, efficax non esset, utpote efficax per ipsum consensum, & non aliter: Non ergo in illis verbis potest Concilium loqui de gratia efficaci, sed de sufficiente solum. Item ipsi locis Scripturæ, in quibus habetur voluntatem creatam Diuinæ non posse resistere, explicant de voluntate efficaci; immò ad hoc saluandum præter decretum indifferens ponunt in Deo decretum prædefinitium, & efficax consensus præuisi per scientiam mediam, immò & de purificanda conditione auxiliij; hoc autè decreto supposito, quomodo stare potest Deum conferre illud auxilium stando ad ostium pulsando, & veluti expectando, ut voluntas ianuam aperiat, ut intret ad Dominum, & cœnet cum illo? hoc enim erit in sensu composito illius decreti, & efficaciz illius auxiliij, posse voluntatem non respondere, & dissentire, quod ipsi negare tenentur, sicut & negare per auxilium sufficiens Deum expectare consensum nostræ voluntatis, ut cum ea concurrat, quia aliter consensus voluntatis pro aliquo priori Diuinum cōcursum præcederet, & sic neque esset à Deo. Ipsi ergo decretum Concilij cum sui sententia concordent. Nos verò dicimus: quod in posterioribus verbis, vel loquitur Concilium de gratia solum sufficiente, vel illa verba: *Nec denique tale sit huiusmodi auxilium, cui resisti non possit*; Procedunt in eodem sensu, in quo Concilium Tridentinum post eum cōgregatum, eundem errorem Luteri damnauit, dicendo cum gratia adhuc efficaci posse hominem dissentire, ita ut resistentia non ibi sumatur pro potentia ad coniungendum dissensum cum gratia efficaci, sed

pro

463 De Voluntate Dei

pro potentia ad eliciendum diffensum absolute, & in sensu diuiso.

FVNDAMENTVM III.

Ex alijs Sanctis Patribus, ex
Summis Pontificibus, ex ora-
tionibus Ecclesiæ, & ex
Catechismo
Romano.

428

Pro nostra sententia præter Augustinũ, & Thomam, sunt Ireneus aduersus Valentinum cap. 76. ad illa verba: *Non enim tu Deum facis, &c.* Fulgentius lib. de Incarnatione, & gratia Christi cap. 8. ad illa verba: *Deus ergo qui homini penitentiam dat, &c.* Dionisius cap. 5. de diuinis nominibus. Sanctus Ephrenferus. de Vita Religiosa post medium, & serm. 3. de compunctione cordis. Damascenus serm. 1. de sacris imaginibus, Paulo post principium. Chrysostomus, & Theodoretus ad illa verba Apostoli ad Ephesios 10. *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem.* Cirillus Alexandrinus lib. 2. contra Iulianum: Anselmus lib. de concordia præscientiæ, & prædestinationis cap. 10. Atha-

Athanasius, Beda, Theophilus ad illa verba Pauli ad Ephesios secundo: *Creati in operibus bonis, quae preparavit Deus, ut in illis ambulemus.* Gregorius lib. 1. moralium cap. 1. ad illa verba Apostoli: *Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suae* Ambrosius lib. 6. in Lucã, cuius verba refert Augustinus de Gratia Xpti. cap. 46. Naziancenus. Orat. 31. ad illa verba Apostoli ad Romanos nono: *Non est volentis, &c.* Hieronimus lib. 3 contra Pelagium paulo post medium. Quorum Doctorum verba non referimus ob vitandam prolixitatem, ea tamen referunt, & transcribunt Zumel Alvarez, Estius, & Nauarrete.

329. Nostram sententiam, etiam expressè tenet Celestinus Papa, qui scribens quibusdam Gallia^e Episcopis sic habet: *Non dubitemus ab ipsius gratia omnia hominũ merita preveniri; per quam fiat, ut, aliquid boni, & velle incipiamus, & facere.* Quae verba Gratiam ab intrinseco efficacem exprimunt, ut patet ex dictis, & patebit ex dicendis. Clemens VIII. cum materiam de auxilijs resolvere decreuisset, licet morte praeventus, non potuerit, librum, ut particularis Doctor conscripsit in quindecim capita distributũ in quorum 5. sic habet. *Hac gratia habet suam efficaciam ab omnipotentia Dei, & à dominio, quod sua Divina Maiestas habet in voluntates hominum, sicut & in cetera omnia, quae sub caelo sunt secundum Augustinum.* Quae verba expressiora esse non possunt in favorem nostrae sententiae, cum eam efficaciam praestet Divinae gratiae erga nostros actus liberos, qua Deus operetur circa cetera ordinis naturalis. Quibus adde Gelasium, & Leonem primum Epistola 84. serm. de Passione Domini, & serm.

& serm. 1. de ieiunio, & serm. 29. & Ioannem. 11. qui pro nostra videtur stare sententia, dum approbavit, & amplexus fuit doctrinam Sancti Augustini circa auxilia gratiæ contra Pelagianos, & eorum reliquias.

330

Orationes Ecclesiæ efficaciam Divinæ Gratia in omnipotentiam Dei reduci, manifestè ostendunt: Tum quia sic communiter incipiunt *Omnipotens sempiternus Deus &c. Omnipotens, et misericors Deus &c. quæsumus omnipotens Deus, &c.* Tum quia terminis vtuntur significantibus nos petere, non quod Deus tribuat gratiam, quam nos pro nostra libertate determinemus, & faciamus in nostros actus influere; sed potius, quæ nos faciat salutariter operari, faciendo de repugnantibus consentientes, & denotentibus volentes; vt præcipuè innotescit ex illa oratione, in qua petimus: *Vt nostras etiam rebelles ad se compellat voluntatis.* Quibus iunge antiquam illam, & gravem orationem, quam Ecclesia Hispaniæ in Concilijs Toletanis præmittebat, vt refert noster Garcia de Loaisa, quæ post alia sic habet: *Veni ad nos, adesto nobis, & dignare illabi cordibus nostris. Doce nos quid agamus, quo grehamur ostende, quid efficiamus operari; esto solus, & iuges, & effector iudiciorum nostrorum, qui solus cura Deo Patre, & filio nomen possides gloriosum.* Nec non orationem illam Basilij apud Ecclesiam Orientalem communem, quam refert Petrus Diaconus de Incarnatione, & gratia cap. 3. quæ sic se habet: *Malos, quæsumus bonos facito, bonos in bonitate conserua, omnia enim potest, quem enim volueris, saluas, & non est qui resistat tibi.*

431

Ac tandem Cathechismus Romanus 1

mus 1. p. Symboli de primo fidei articulo num. 20. ita habet. *Non solum autem Deus vniuersa, quæ sunt prouidentia sua tuetur, ac quæ administrat; verum etiam, quæ mouentur, & agunt, aliquid intima virtute admotum, ac quæ actionem ita impellit, ut quamvis causarum secundarum efficienciam non impediatur, præueniat tamen; cum eius occultissima vis ad singula pertineat; & quemadmodum sapiens testatur: attingat à fine, & sequatur ad finem fortiter, & disponat omnia suaviter.* Vbi non solum affirmat Diuinam Gratiã nostram efficienciam præuenire, neque ei solum virtutem ad operandum præferre, verum & hanc virtutem ad operationem impellere, qui impulsus in concursu simultaneo consistere non potest, cum hic operationem non proueniat. Relinquitur ergo esse efficacem ab intrinseco iuxta Catechismum Romanum cuius auctoritas, licet Canonica non sit, vt magna apud Catholicos reputari debet, vt pote editus iussu Concilij Tridentini, à doctissimis viris compositus, & à Pio V. & Gregorio XIII. approbatus.

FUNDAMENTVM V.

Ex auctoritate D. Thomæ.

Thomæ.

332

N

ostram sententiam necum tradit
D. Thomas, verum & fundat, in
super que argumentis in cõtra-
riis

riam satisficit. Et in *Primis* eam tradit, & fundat 3.
 contra Gentes cap. 67. num. 4. dum probat, quod Deus
 est causa operandi omnibus operantibus sic: *Quid*
quid applicat virtutem actuam ad agendum, dicitur esse cau-
sa illius actionis. Artifex enim applicans virtutem rei
naturalis ad aliquam actionem, dicitur esse causa illius ac-
tionis; sed omnis applicatio virtutis ad operationem est prin-
cipaliter, & primo à Deo, applicantur enim virtutes opera-
tive ad proprias operationes per aliquem motum, vel corporis,
vel animi: primum autem principium viriisque motus est De-
us, est enim primum, & quies, omnino immobile: Et similiter
omnis motus voluntatis, quo applicantur alię virtutes ad
operandum, reducitur in Deum, sicut in primum appetibile,
& primum volentem: omnis igitur operatio debet attribui
Deo sicut primo, et principali agenti. Unde deducitur omnē
motum voluntatis secundū Divū Thomā attribui Deo,
ut primo mouenti, & applicanti. In sententia cōtraria,
licet attribuat Deo, sed effectivē, solū; nō tamē deter-
minativē, id est, ipsi ut efficienti, nō tamen, ut determi-
nati, cum potius eius cōcurfus, vel auxilium determi-
netur ex determinatione liberi arbitrij. Deo autem
attribui ut applicanti, est Deo attribui ut determinan-
ti; neque enim per decretum indifferens voluntas ap-
plicatur ad operandum, cum in eo consistat illius in-
differentia, quod voluntas se determinet si voluerit;
unde & in sensu composito illius potest voluntas nō
operari; neque similiter applicatur per concursum si-
multaneum, cum iste sit motus, ad quem applicatur,
ut ipse identificatus cum motu voluntatis. Quod
& exemplatur in causis naturalibus, quarum
applicatio ad operandum est determinatio;
& pariter in instrumento quod ab artifice applicari
 est ab

est ab eo determinari saltem quoad exercitium : & exterminis, quia causam applicari, est ex statu indifferentiæ , & in actu primo reduci ad actum secundum.

333 Hoc ipsum tradit, & docet cap. 70. sequenti ubi probat, quod idem effectus est à Deo, & ab agente inferiori : *Et in quantum Deus dat virtutem inferiori, & in quantum eam conseruat, & in quantum eam applicat ad agendum, sicut artifex applicat instrumentum ad proprium effectum.* Nec in hoc relinquitur locus alteri explicationi demotione morali, ut pote loquitur Diuus Thomas indifferenter de effectibus naturalibus, & liberis; quod exemplificat in applicatione , & motione instrumenti ab artifice, quæ physica, & subiectiua est.

334 Et cap. 89. ubi probat, quod motus voluntatis causatur à Deo, & non solum à voluntate, sic incipit: : *Quidam verò non intelligentes qualiter motum voluntatis Deus in nobis causare possit absque præiudicio, libertatis voluntatis, conati sunt has auctoritates male exponere, ut dicerent, quod Deus causat in nobis velle, & perficere, in quantum dat nobis virtutem volendi, non autem sic quod faciat nos velle hoc, vel illud, sicut Origines exponit, liberum arbitrium defendens contra auctoritates prædictas.* Unde patet opinionem, quam hic reijcit D. Thomas. esse illam, quæ ait Deum non facere nos velle hoc, vel illud. Fateor nostros aduersarios discedere à sententia Originis, quatenus docent motum nostræ voluntatis causari à Deo, ne dum mediatè in quantum dat virtutem, sed etiam immediatè; sed non nisi per
con-

concurſū ex ſe inefficacē, & indeterminatū, licet effi-
 cacē, & determinatū per cōcurſum creaturæ, qui cum
 ſit ipſum velle, iam per eum non poteſt verificari De-
 um facere nos velle, & priori ad velle, non fa-
 cis nos velle, cum ſit inefficax, & indifferens ad ve-
 lle, & non velle, de quo latè infra. Ergo ſecundū
 Diuum Thomam etiam aduerſarij noſtrum liberum
 arbitrium defendunt contra authoritates prædictas.
 Quod & magis explanatur ex probatione ipſius, quæ
 eſt huiusmodi: *Homo non poteſt virtute voluntatis ſibi
 data vri, niſi in quantum agit in virtute Dei; illud autem
 in cuius virtute agens agit, eſt cauſa non ſolum virtutis,
 ſed etiam actus: quod, in artifice appare, in cuius virtute agit
 inſtrumentum etiam, quod ab hoc artifice propriam formam
 non accipit, ſed ſolum ab ipſo applicatur ad actum.* Quæ
 ratio ponderanda eſt, diſtinguit: enim Diuus Thomas
 virtutem voluntati à Deo communicatam, nempe,
 quæ lat poſſe expeditum, & proximum, & vſum talis
 virtutis: ſicut in inſtrumento eſt diſtinguere formam
 ſibi communicatam ab artifice, qua redditur proxi-
 mē aptum, & expeditum, vt ab eo aſſumatur ad pro-
 priū effectū agendū; & vſum illius formæ, & ait præter
 prædictam virtutem voluntati à Deo communicatam,
 puta auxiliam ſufficiens, neceſſariò requiri aliam vir-
 tutem, vi cuius homo vtatur prima virtute; quæ dici-
 tur virtus applicatiua, namque adhuc ille vſus eſt in
 virtute Dei, quod & exemplificat inſtrumento, quod
 ab vno artifice accipit formam, & ab alio applicatur
 ad actum; quo in caſu præter formam, quam,
 accepit ab artifice, indiget alia virtute applicatiua
 ad vſum talis formæ. Indiget ergo ſecundū Di-

vum thomam voluntas est ut utatur virtute sibi à Deo communicata, alia virtute applicatiua, quæ est motio præuia, efficax, quam propugnare in præsentì intendimus.

335. Quod & euidenter etiam demonstrat in vltima ratione, quæ sic procedit: *Huius quod aliquis intelligat, consilietur, & eligat, & velit, oportet aliquid esse causam, quia omne nouum oportet, quod habeat aliquam causam; si autem est causa eius aliud consilium, & alia voluntas, puta alter actus voluntatis, cum non sit procedere in his in infinitum, oportet deuenire ad aliquid primū; Est igitur Deus primum principium nostrorum consiliorum, & voluntatum.* Vbi notandum est, quod cum ait oportere esse aliquam causam huius, quod est eligere, & vel- le, loquitur de causa distincta ab ipsa voluntate, & nedum effectiua, sed determinatiua illius, vt patet ex illis verbis: *Si autem est causa eius aliud consilium, & alia voluntas præcedens:* Supponit Enim Diuus Thomas voluntatem ex uno actu determinari ad alium, vt ex intentione finis ad electionem mediorum, & nõ nisi medio consilio, & ratione. Cum ergo concludit D. Thomas ex quo in his non esse procedere in infinitum, oportere deuenire ad aliquod primum, nempe, ad Deum, qui causa fit electionis voluntatis, intelligendus est de Deo, vt causa nedum simultanea effectiua, sed etiam præuiè determinatiua.

336 Quod & latè prosequitur Diuus Thomas quæst. 6. de malo, art. vnico in copore, vbi distinguit duplicem motionem nostræ voluntatis aliam subiectiuam, & quoad exercitium; & aliã obiectiuam, & quantum ad specificationem, de prima lo-

ma loquendo ait : *Quod mouetur à se ipsa, sicut enim mouet aliàs potentias, sic & se isam mouet. Quia tamen videtur hinc sequi, quod voluntas secundum idem fit in potentia, & in actu, dicitur, quod sicut intellectus ex vno noto, venit in aliquid ignotum, quod erat in potentia notum, ita per hoc, quod homo aliquid vult in actu, mouet se ad volendum aliquid aliud in actu, sicut per hoc, quod vult sanitatem mouet se ad volendum sumere potionem. Et cum hoc in infinitum procedere non possit, necesse est ponere, quod quantum ad primum motum voluntatis, moueatur voluntas ab aliquo exteriori, cuius instinctu voluntas velle incipiat, quod est Deus. Quibus verbis explicatur, quomodo Deus moueat voluntatem ad primum eius motum : Nempè, eodem modo, quo voluntas ex intentione finis, scilicet sanitatis, mouetur ad electionem medij, quod est potio; quæ motio efficax ab intrinseco est. Et licet in hoc duplici loco solum loquatur Diuus Thomas de motu primo nostræ voluntatis, adhuc tamen aduersatur sententiæ contrariæ, utpote, quæ adhuc in primo motu docet esse liberam, & posse peccare, ut affirmant de Angelis in primo instanti; vnde apud eos eadem est ratio denegandi motionem intrinsecè efficacem ad primum actum, atque ad cæteros actus; in sententia tamen thomistica voluntas in illo primo motu peccare non potest, non quia à Deo mouetur motione intrinsecè efficaci, sed quia ab eo mouetur specialiter, & vnicè, ita ut in primo illo motu voluntas se applicatiuè non moueat, sed solum elicitiuè, hac enim ratione peccatum in primo simpliciter motu attribueretur Deo, de quo in tractatu de Angelis.*

dicitur à Diuo Thoma prima secundæ quæst. 9. art. 4. vbi
 inquit: vtrū voluntas moueatur ab aliquo exteriori
 principio; supponendo que ita esse de motione obie-
 ctiva, & quoad specificationem; de subiectiva, & quo
 ad exercitium loquendo, sic probat: *Omne enim
 quod quandoque est agens in potentia, & quandoque in actu,
 indiget moueri ab aliquo mouente; manifestum est autem, quod
 voluntas incipit velle aliquid, cum hoc prius non vellet: Ne-
 cesse est ergo, quod ab aliquo moueatur ad volendum: & qui-
 dem sicut dictum est, ipsa mouet se ipsam in quantum per hoc,
 quod vult finem, reducit se ipsam ad volendum ea, que sunt
 ad finem; Hoc autem non potest facere, nisi consilio mediante:
 Cum enim aliquis vult sanari, incipit cogitare quomodo hoc
 consequi possit, & per talem cogitationem peruenit ad hoc,
 quod potest sanari per Medicum; Sed quia non semper sani-
 tatem actu voluit, necesse est, quod inciperet velle sanari ab
 aliquo mouente: & si quidem ipsa moueret se ipsam ad volen-
 dum, oportuisset, quod mediante consilio hoc ageret ex ali-
 qua voluntate presupposita. Hoc autem non est procedere
 in infinitum: Vnde necesse est ponere, quod in primum motum
 voluntas prodeat ex instinctu alicuius exterioris mouentis.*
 Hæc ibi clarissimè Diuus Thomas. Hinc cum obji-
 citur, quod de ratione principij voluntarij est, quod
 sit à principio intrinseco: respondet ita esse, sed nō ita,
 quod hoc principium sit primum principium non
 motum ab alio, vnde primum principium est ad
 extra. Pariter cum objicitur, quod violentam est,
 cuius principium est ad extra, respondet, illud non
 sufficere, sed aliunde exigit patiens nullam conferre
 vim, cum tamen voluntas ipsa velit, licet ab alio mo-
 ta. Pariter cum objicitur, quod voluntas sufficien-
 ter mouet se ipsam: respondet, quod voluntas quau-

tum ad aliquid sufficienter se mouet, & in suo ordine, scilicet, sicut agens proximum; sed non potest se ipsam mouere quantum ad omnia: vnde, indiget moueri ab alio, sicut à primo mouente.

338

Sed vniuersaliter loquendo, Deum mouere voluntatem creatam efficaciter, ex professo probat Diuus Thomas infra quæst. 105. art. 4. vbi hoc inquiri: *An Deus possit mouere voluntatem creatam.* Vbi in corpore etiam distinguit duplicem motionem, aliam obiectiuam, id est, ab obiecto; & aliam subiectiuam, id est, ab eo, qui dedit virtutem volendi. Et de prima, loquendo concludit, quod solum à Deo, quod est bonum infinitum, mouetur voluntas nostra sufficienter, & efficaciter. De secunda verò loquendo sic habet. *Velle autem nihil aliud est, quàm inclinatio quadam in obiectum voluntatis, quod est bonum vniuersale; inclinare autem in bonum vniuersale est primi mouentis, cui proportionatur vltimus finis; sicut in rebus humanis dirigere ad bonum commune est eius, qui præest multitudinis vnde vtroque modo proprium est Dei mouere voluntatem; sed maximè secundo modo interius eam inclinando.* Vbi imprimis in his vltimis verbis interpretari non potest de motione morali, & obiectiuæ, cum eam ab obiectiuâ discernat. Deinde expressè habet vtroque modo esse proprium Dei mouere voluntatem, sed maximè secundo modo. Cum ergo loquendo de motione primo modo dixerit eam esse efficacem, à fortiori hæc secunda motio à Diuo Thoma ponitur efficax, immò maximè efficax; & cum sit subiectiuâ ab obiectiuâ distincta, non potest non esse efficax ab intrinseco: namque sola motio moralis, & obiectiuâ est, que

quæ in sententia contraria efficax constituitur ab extrinseco, nempe, ex consensu, vel præuisione illius.

339

Et ut magis appareat mentem

Di Thomæ in hoc articulo omnino oppositi sententiæ contrariæ; est notandum illud principium, quod quasi per se notum ab omnibus aduersarijs habetur: nempe, nullum agens liberum iure libertatis permittere ab alio agente determinari, namque de ratione agentis liberi est, quod moueatur à se, & non ab alio; hinc si ab alio moueretur, ab eo cogereetur, nec se moueret voluntariè, neque ei attribueretur opus; unde neque ei opus imputaretur ad meritum, vel demeritum. Quibus omnibus respondet in præfenti articulo Diuus Thomas: & ad primum, quod illud quod mouetur ab alio, dicitur cogi, si moueatur contra inclinationem propriam; sed si moueatur ab alio quod sibi dat propriam inclinationem, nõ dicitur cogi, sicut gratia cum mouetur deorsum à generante, non cogitur: sic igitur Deus mouendo voluntariè non cogit ipsam, quia dat ei eius propriam inclinationem. Pariter ad secundum ait: Quod moueri voluntariè est moueri ex se, id est, à principio intrinseco; sed illud principium intrinsecum potest esse ab alio principio extrinseco, & sic moueri ex se non repugnat ei, quod mouetur ab alio. Ac tandem ad tertium respondet: Quod si voluntas ita moueretur ab alio, quod ex se nullatenus moueretur, per ea voluntati non imputarentur ad meritum, vel demeritum; sed quia per hoc, quod mouetur ab alio non excluditur, quod moueatur ex se, ut dictum est, ideo per consequens non tollitur ratio meriti, vel demeriti. Non ergo secundum Diuum Thomam de ratione agentis liberi creati est, quod ita moueatur à se, ut non possit ab altero moueri,

ueri, & determinari.

340

Quod etiam docet Divus Thomas infra quæst. 83. art. 1. ad 3. quod procedebat ad probandum hominem non esse liberi arbitrii, quia liberum est, quod sui causa est, ut dicitur in primo methaphisicæ: Quod ergo mouetur ab alio non est liberum; sed Deus mouet voluntatem: Ergo. Et respondet: *Quod liberum arbitrium est causa sui motus, quia homo per liberum arbitrium se ipsum mouet ad agendum. Non tamen hoc est de necessitate libertatis, quod sit prima causa sui id quod liberum est; sicut nec ad hoc, quod aliquid sit causa alterius, requiritur, quod sit prima causa eius: Deus igitur est prima causa mouens & naturales causas, & voluntarias, &c.* Voluntas ergo secundum Diuum Thomam se mouet, sed non ut prima causa, sic enim solum mouetur à Deo; sed ut causa secunda, sicut & ipsa mouet cæteras potentias. Mouet ergo se, ut mota à Deo, & aliter non se moueret ut causa secunda, & creata, sed in creata, & prima.

341

Quod pariter docet primo cōtra Gentes cap. 68. his verbis: *Dominium, quod habet voluntas supra suos actus, per quod in eius potestate est velle, vel non velle, excludit determinationem virtutis ad unum, & violentiam cause exterius agentis; non autem excludit influentiam superioris cause, à qua est ei esse, & operari; & sic remanet casualitas in causa prima, respectu motuum voluntatis.* Secundum aduersarios aliud præter illa duo excludit, nempe, motionem præuisam efficacem primæ causæ; quam Diuus Thomas respectu voluntatis concedit; illa enim influentia Dei, à qua nostræ voluntas habet esse, & operari, efficax est, & quia efficax est
per

per modum causalitatis primæ causæ, est præviè effi-
cax, & nedum simultaneè, aliter esset causalitas sui
ipfius, cum concursus Dei simultaneus, & concursus
voluntatis identificentur.

342

Secunda secundæ quest. 24.

art. 11. expressè etiam nostram confirmat sententiã,
sic enim habet in corpore: *Tripliciter ergo possumus con-*
siderare charitatem : Vno modo ex parte Spiritus Sancti mo-
uentis animam ad diligendum Deum. Et ex hac parte cha-
ritas impeccabilitatem habet ex virtute Spiritus Sancti, qui
infallibiliter operatur quodcumque voluerit: Vnde impossibi-
le est hæc duo simul esse vera: quod Spiritus Sanctus velit ali-
quem mouere ad actum charitatis, & quod ipse charitatem
amittat peccando. Vbi ex triplici parte motionem
Spiritus Sancti ab intrinseco efficacem designat, &
quia infallibiliter operatur quodcumque vult, & quia
impeccabilitatem habet ex virtute Spiritus Sancti, &
quia cum ea, seu in sensu composito illius voluntas
peccare non potest. Cum tamen aduersarij doceant
cum Diuina motione Deum infallibiliter non opera-
ri, cum hæc motio sit per auxilium, cui voluntas in se-
su composito dissentire potest; & pariter quod Diuina
motio efficaciam habet ex nostro consensu, saltem
conditionaliter præuiso, non ex virtute ipsius Dei,
quæ potius nostro libero arbitrio subordinatur, vt ea
utatur ad quodcumque voluerit. Ac tandem, quod
cum Diuina motione necesse est compati potentiam
ad peccandum, nedum in sensu diuisso, sed etiam in
sensu composito, quia aliter libertas destruitur. Er
diametro ego iuncta doctrina Diui Thomæ opponitur
doctrinæ Societatis.

Et

343

Et quod libero 12. art. 3. habetis
Prædestinatio habet certitudinem ex parte voluntatis Diuinæ,
cui non potest aliquis resistere. Certitudo prædestinatio-
nis in efficacia Diuinæ voluntatis fundatur: Si ergo
certitudinem habet ex parte voluntatis Diuinæ, ex ca-
etiam habet efficaciam, & consequenter non ex præ-
uisione consensus, sed ab intrinseco. Immò prop-
terea, secundum Diuum Thomam, certitudinem, &
efficaciam habet ex parte voluntatis Diuinæ, quia ei
voluntas creata resistere non potest, non quidem ei
quatenus confert auxilium præuisum efficax per sciē-
tiam mediam, quia iam prædestinatio haberet effica-
ciam ex efficacia illa conditionata auxiliij, & cum hæc
auxilio conueniat, ex consensu libero voluntatis crea-
tæ cui cōditionatè adiūgitur, iā esset verū, quod præde-
stinatio habet efficaciam ex parte voluntatis creatæ, &
in eadē ex parte voluntatis Diuinæ: immò ex parte volū-
tatis creatæ primò, & perse, & ex parte voluntatis Di-
uinæ secundariò, & per accidens; quod mēti Diui Tho-
mæ contradicere haud dubium est.

344

Quod etiam expræsse docet infra
 quæst. 23. art. 5. vbi ex professio inquirat: vtrum præ
 scientia meritorum sit causa prædestinationis; & re-
 fert sententiã illorum, qui dixerunt, quod merita sunt
 ratio prædestinationis; *Vt intelligatur, quod ideo Deus*
datur gratiam alicui, s' præordinauit se ei daturum, quia præsci-
uit eum bene essurum gratis: Quam sententiã impug-
nat, quia iam prædestinatio haberet aliquam causam
ex parte nostra, quod est impossibile: Quia quid quid est
in homine ordinans ipsū in salutem, comprehenditur totum
sub prædestinationis effectu, etiam preparatio ad gratiam;
 Neque

Neque enim hoc fit nisi per auxilium Diuinum secundum illud Thren. ultimo, conuerte nos Domine ad te, & conuerte mur. Ha-
bet tamen hoc modo prædestinatio ex parte effectus pro ra-
tione Diuinæ voluntatis, ad quam totus effectus præ-
destinationis ordinatur, ut in finem, & ex quo procedit, sicut
ex principio primo mouente. En efficaciam Diuinæ
prædestinationis ex parte effectus, qui est gratia au-
xilians, reducit Diuus Thomas in Diuinam volunta-
tem, ut in principium primum mouens, excludendo
causam illius ex parte nostræ voluntatis.

345 Vidimus Diuum Thomam nos-
tram sententiam tenere, & fundare; Videamus iam e-
a argumentis in contrarium satisfacere. Et quidem
omnia argumenta contrariorum reducuntur ad vnum,
nempè, per decretum Dei ab intrinseco efficax, pari-
ter que per gratiam eius auxiliantem ab intrinseco
efficacem, destrui libertatem creatam: Quod tam
longè abesse docet Diuus Thomas, quod potius ex
summa Diuinæ voluntatis efficacia probat volunta-
tem creatam liberè consentire. Et in primis in præ-
senti artic. 8. vbi inquit: vtrum Diuina voluntas re-
bus volitis necessitatem imponat, refert sententias
illorum, qui dixerunt effectus esse necessarios, vel
contingentes, non propter causam primam, sed prop-
ter causas medias, & secundas: Nempè, ea quæ pro-
ducit Deus esse necessaria, quia ea producit per cau-
sas necessarias; esse verò contingentia, quia producit
ea per causas contingentes. Sic autem nostros ad-
uersarios asserere, est notum, qui cōtingentiam adus
liberi reducunt in ipsam voluntatem creatam, pror-
sus impossibile iudicando ad eum reduci in voluntatē
Diuinam,

Diuinam, & esse liberum, eo quod voluntati Diuinæ creata voluntas resistere non potest. Hinc dicunt, voluntatem creatam elicere consensum præ dissensu, quia vult, non quia Deus vult; Sed Deus solum vult indifferenter concurrere ad quod voluntas creata voluerit se determinare. Hanc ergo sententiam reijcit Diuus Thomas sic: *Sed hoc non videtur sufficienter dictum propter duo: Primum quidem quia effectus alicuius primæ causæ est contingens propter causam secundam ex eo, quod impeditur effectus causæ primæ propter defectum causæ secundæ, sicut effectus virtutis Solis per defectum plateæ impeditur, nullus autem defectus causæ secundæ impedire potest, quin voluntas Dei effectum suum producat.*

346

En Diuus Thomas non recognoscit effectum causæ primæ posse esse contingentem propter causam secundam, nisi cum per huius defectum effectus causæ primæ imperi potest: Ergo consensus noster à causa prima procedens eatenus solum potest esse contingens propter voluntatem nostram, quatenus Deus per eam impediri potest, ne producat consensum. Ita fatentur aduersarij; at secundum Diu Thomam nullus defectus causæ secundæ impedit potest, quin voluntas Dei effectum suum producat; hanc minorem negant aduersarij: ergo contra D. Thomam negant.

347

Deiade prosequitur Diuus Thomas: *Secundo, quia si distinctio contingentium à necessarijs refertur solum in causas secundas, sequitur hoc esse præter intentionem, & voluntatem Dei, quod est inconueniens.* Ac si diceret: Si effectum esse contingentem refertur in causam secundam, non in primam, non ideo effectus

contingenter evenit, quia Deus vult eum contingenter evenire, sed quia eum media causa contingente producit: Est ergo ille effectus contingenter præter intentionem, & voluntatem Dei. In sententia opposita voluntas nostra non elicit liberè consensum, quia Deus vult, cum Deus non potius velit consensum, quàm dissensum, sed quia ipsi voluntati placet: existit ergo consensus præter intentionem, & voluntatem Dei; quod Divus Thomas reputat inconueniens.

348 Concludit ergo, effectus esse necessarios, vel contingentes, reduci in solam efficaciam Diuinæ voluntatis, quod probat sic: *cum enim aliqua causa efficax fuerit ad agendum, effectus consequitur consensum non tantum secundum id, quod fit; sed etiam secundum modum fieri, vel essendi. Ex debilitate enim virtutis actiue in semine contingit, quod filius nascitur dissimilis patri in accidentibus, que pertinent ad modum essendi. Cum igitur voluntas Diuina sit efficacissima non solum sequitur, quod fiant ea, que Deus vult fieri; sed quod eo modo fiant quo Deus ea vult fieri. Vult autem Deus que latius fieri necessario, quedam contingenter, ut sit ordo in rebus ad complementum vniuersi; & ideo quibusdam effectibus aptauit causas necessarias, que deficere non possunt, ex quibus effectus de necessitate proueniunt: quibusdam autem aptauit causas contingentes defectibiles, ex quibus effectus contingenter eueniunt: non igitur propterea effectus voliti à Deo eueniunt contingenter, quia cause proximè sunt contingentes, sed propterea quia Deus vult eos contingenter euenire, contingentes causas ad eos præparauit. Hec Divus Thomas.*

349 Nota exemplum Patris, qui vult, & intendit generare filium sibi similem, nedum quoad substantiam, & speciem, verum & quoad modum

dum indiuidualem, nempe, quoad accidentia; non tamen sic illum producit, & hoc propter debilitatem virtutis actiue in semine. Hinc declaratur, quod cum Dei voluntas efficacissima, & fortissima sit, non solum fiet, quæ Deus vult fieri; verum & fiet eo modo, quo Deus vult fieri: si ergo Deus vult aliquid fieri contingenter, & liberè, infallibiliter illud fiet contingenter, & liberè: non ergo hæc consequentia est bona in doctrina Diui Thomæ: *id, quod Deus decernit efficaciter, non potest non fieri: ergo non liberè, & contingenter fit.* vtpotesi Deus illud decernit efficaciter euenturum contingenter, non potest non euenire contingenter. Vnde tam longe abest non euenire contingenter, quod potius necesse sit eum euenire contingenter, quia Deus efficaciter vult eum sic, & non aliter euenire.

350 Hinc etiam patet hanc consequentiam non valere: Voluntas prædefinita, seu prædeterminata ad consensum, non potest non consentire: Ergo liberè non consentit; namque eatenus non potest non consentire, quatenus non potest non fieri id, quod Deus prædefiniuit, seu prædeterminauit faciendum; Deus autem non solum prædefiniuit, & prædeterminauit voluntatem consensuram, verum & consensuram liberè: Ergo tam longè abest eam non liberè consentire, ex quo non potest non consentire, supposita Dei prædefinitione, quod potius infertur eam non posse non consentire liberè, quia sic consensuram Deus prædefiniuit. Ac tandem si consensus noster volitus à Deo non propterea est liber, & contingens, quia voluntas nostra contingens, & libera est, sed potius ad eum præparabit causam contingentem, & liberam, quia

quia Deus vult eum contingenter, & liberè euenire, quomodo ex hac Dei voluntate efficaci, potest impediri voluntas ne eum liberè, & contingenter eliciat?

351 Et hinc respondet Divus Thomas ad argumenta, quibus contrarij persuadere intèdunt prædictâ efficaciam nostram destruere libertatè; & quidem ad illud, quod necesse est fieri id, quod Deus vult fieri, respondet: hoc esse intelligendum non de necessitate absoluta, sed conditionali: *necesse est enim hanc conditionalem veram esse: si Deus hoc vult, necesse est hoc esse.* Pariter ad illud, quod voluntati diuinæ nihil resistere potest, respondet: *Quod ex hoc ipso, quod nihil voluntati Diuinæ resistit, sequitur, quod non solùm fiunt ea, quæ Deus vult fieri; sed quod fiât cōtingenter, vel necessariò, quæ sic fieri voluit.* Tãdè ad illud, quod necessitas ex priori, est necessitas absoluta, respondet: *Quod posteriora habent necessitatem à prioribus secundum modum priorum; unde & ea, quæ fiunt à voluntate Diuina, talem necessitatem habent, qualem Deus vult ea habere, scilicet, vel absolutam, vel contingentem tantum, & sic non omnia sunt necessaria absolutè.*

352 Hanc eandem doctrinam confirmat Divus Thomas pluribus alijs in locis; Namque in primo per Hyerm. Lect. 14. reddit rationem huius, quod est necessitatem, vel contingentiam effectuum reduci in Diuinam voluntatem: nempè, *Quia hæc est intelligenda, ut extra ordinem entium existens, & veluti causa quædam proficiens*

dens totum ens, & omnes eius indifferentias sunt autem differentie entis possibile, & necessarium, & ideo ex ipsa voluntate Diuina originatur necessitas, & contingentia in rebus.

352 Et quæst. 23. de veritate art. 5. vbi ex professo etiam in examen vocat an Diuina voluntas necessitatem rebus imponat? etiam respondet negatiue: *Quia voluntas Diuina est agens fortissimum, unde oportet eius effectum ei omnibus modis assimilari, ut non solum fiat quod est, quasi assimilari secundum speciem. Sed ut fiat eo modo quo Deus vult illud fieri, ut necessario, vel contingenter, cito, vel tarde, quod est quasi quaedam assimilatio, quoad accientia.* Pariter hoc ipsum inquit primò ad Anibaldum distinct. 47. quæst. vnica art. 4. & respondet negatiue, & probat: *Quia voluntas Dei non solum res in esse producantur, sed etiam rebus producendis modum, quo producantur, prædeterminauit. Unde cum voluntas Dei efficaciter impletur, oportet, quod res fiant eo modo, sicut Diuina voluntas disp suit. Disposuit autem Deus ad complementum vniuersi, ut quedam fierent contingenter, & his preparauit causas secundas contingentes; & ideo Diuina voluntas rebus necessitatem non imponit.*

353 Et ponit secundum argumentum quod stante voluntate Dei, non potest deficere suum volitum, & respondet. *Quod quamuis contrarium eius, quod est volitum à Deo, non possit stare cum voluntate Diuina; possibilitas tamè ad contrariū potest stare cum ea, propter contingentiam cause mediæ, & hoc sufficit, ut effectus sit contingens, & non necessarius.* En distinctionem Thomisticā de sensu composito, & diuiso, namque, supposita Dei prædefinitione, & prædeterminatione ad consensū, voluntatem non posse dissentire in sensu composito, est

est non posse cum illa componere, seu coniungere
dissensum; posse verò in sensu diuiso, est solum cum ea
componere, & coniungere, non dissensum, sed poten-
tiam ad illam; & hanc, ait Diuus Thomas, posse cum
ea componi propter contingentiam causæ mediæ, id
est, quia est ex se, & ab intrinseco indiferens ad vtrū-
que; ex hoc enim habet, quod sicut prædeterminatæ
ad consensum, consentit, ita prædeterminatæ ad
dissensum, dissentit. Ponit etiam tertium argumen-
tum: Quod in omni conditionali vera, cuius ante-
cedens est necessarium absolutè, etiam consequens est
necessarium absolutè; sed hæc conditionalis; Si Deus
vult aliquid, illud est, velerit; cum ergo antecedens sit
necessarium absolutè, & consequens est necessarium
absolutè. Et respondet: *Quod ex hoc antecedenti:
Deus vult aliquid: sequitur non solum illud esse, sed eo modo,
quo Deus vult, & ideo contingenter, quandoque, & quando-
que necessario.*

354 Idem docet, & confirmat in lo-
cis, in quibus loquitur de voluntate humana, vt mota,
vel præordinata à Diuina. Namque prima 2. quæst.
10. art. 4. vbi ex professo inquiri, vtrum voluntas mo-
ueatur de necessitate ab exteriori motiuo, quod est
Deus, in corpore articuli sic habet: *Dicendum, quod
sicut Dionisius dicit, ad prouidentiam Diuinam non pertinet
naturas rerum corrumpere, sed conseruare; unde omnia mouet
secundum eorum conditionem, ita quod ex causis necessarijs per
motionem Diuinam sequatur effectus ex necessitate; ex causis
autem contingentibus sequatur effectus contingenter. Quia
igitur voluntas est activum principium non determinatum ad
vnum, sed indifferenter se habens ad multa, sic Deus ipsam
mouet,*

mouet, quod non ex necessitate ad unum determinetur; sed remanet motus eius contingens, & non necessarius. En Divus Thomas vt certum supponit voluntatem nostram à Deo moueri, & non purè obiectiue, seu moraliter; De hoc enim egerat iam art. 2. sed phisicè, sicut & mouet causas necessarias. Et cum hoc componit nō eam mouere necessariò, sed liberè, quia eam mouet secundum modum suum.

355

Vbi etiam obijcit argumentum: quod omne agens, cui resisti non potest, ex necessitate mouet, & respondet: Quod voluntas Diuina non solum se extendit, vt aliquid fiat per rem, quam mouet, sed etiam, vt eo modo fiat, quo congruit naturæ ipsius; & ideo magis repugnaret Diuinae motioni, si voluntas ex necessitate moueretur, quod suæ naturæ non competit, quàm si moueretur liberè, prout competit suæ naturæ. Pariter obijcit hoc ipsum alijs terminis: Possibile est, quo posito non sequitur impossibile; sequitur autem impossibile, si ponatur, quod voluntas non velit hoc, ad quod Deus eam mouet, quia in hoc casu operatio Dei esset inefficax: non ergo est possibile voluntatem non velle hoc, ad quod Deus eam mouet: Ergo necesse est eā hoc velle. Secundum aduersarios non est impossibile, quod voluntas non velit hoc, ad quod Deus eam mouet, neque consequenter quod eius operatio sit inefficax, cum solum teneat hanc motionem esse moralem, cui voluntas adhuc in sensu composito resistere potest. At tamen Divus Thomas vtrumque illud iudicat impossibile, & respondet: quod si Deus mouet voluntatem ad aliquid, impossibile est huic p̄sicioni, quod voluntas ad illud non moueatur; non tamen est impossibile simpliciter, unde non sequitur, quod voluntas à Deo ex

nese

necessitate moueatur. Supponit ergo Divus Thomas inter motionem Dei, & determinationem voluntatis dari infallibilem connexionem, qua non obstante voluntas non mouetur de necessitate simpliciter, quia solū necessariò mouetur ex suppositione Diuinæ motionis, quæ est motio voluntatis secundum proprium modum.

356 Eadem prima secundæ quest. 112. art. 3. ubi inquit, an necessariò detur gratia se præparanti ad illam, vel facienti, quod est in se in corpore habet: *quod præparatio ad Gratiam dupliciter considerari potest: uno quidem modo secundum quod est à libero arbitrio, & secundum hoc nullam necessitatem habet ad Gratia consequentem, quia donum Gratia excedit omnem præparationem virtutis humanæ: alio modo secundum quod est à Deo mouente, & tunc habet necessitatem ad id, ad quod ordinatur à Deo, non quidem coactionis, sed infallibilitatis, quia intentio Dei deficere non potest.* En clarissimè Divus Thomas constituit in Deo necessitatem collationis gratiæ, non ortam ex liberò arbitrio creaturæ, seu ex eius præparatione, vt à libero arbitrio procedit etiã præuisa per scientiã mediã, sed ortã ex ipsius diuinæ voluntatis efficaci intèntione. Ubi iã duplicem, efficaciam ex parte Dei designat, vnã ex altera ortam: nempe, efficaciam Diuini auxiliij mouentis ortam ex efficacia Diuinæ intèntionis præordinãtis. Deinde distinguit duplicem necessitatem, aliam coactionis, quæ sola opponitur libertati, & hanc denegat nostræ voluntati, quippè à Deo procedens iuxta modum suum, scilicet liberè: Aliam infallibilitatis, quæ cum libertate componitur: Ineptè ergo, & contra Diuum Thomam

nam aduersarij ex infallibili connexione Diuinæ præ-
definitionis, seu gratiæ efficacis cum nostris actibus li-
beris, inferunt eorum euerti libertatem.

357

Et 3. contra Gentes cap. 71. cum
proposuisset præuiam Dei applicationem erga cau-
sas secundas ad suos effectus, tacitè respondens obiec-
tioni probat, ea non obstante Diuinam prouidentiam
non excludere malum à nobis : *Quia optimum in gu-
bernatione qualibet est, ut rebus gubernatis secundum modum
suum provideatur; in hoc enim regiminis iustitia consistit. Si-
cut igitur esset contra rationem humani regiminis, si impedi-
retur à gubernatore ciuitatis, homines agere secundum sua offi-
cia, ita esset contra rationem Diuini regiminis, si non sineret
creaturas agere secundum proprium modum suæ naturæ; &
ex hoc, quod creaturæ sic agunt, sequitur malum in rebus.*
Idem docet cap. 73. sequenti probans Diuinam prou-
identiam non excludere arbitrij libertatem.

358

Et cap. 90. probat, quod electio-
nes, & voluntates humanæ subduntur Diuinæ prou-
identiae, sibi que obijcit argumentum de destructione
libertatis, sic: *Dicitur enim Ecclesiastici 15. Deus ab ini-
tio constituit hominem, & relinquit eum in manu consilij sui.*
*Et infra: appropius tibi aquam, & ignem, ad quod uolueris por-
rige manum tuam; ante hominem vita, & mors, bonum, &
malum, quod placuerit ei, dabitur illi: Et respondet Diuus
Thomas: Hac autem uerba ad hoc inducuntur, ut homi-
nes esse liberi arbitrij ostendant, non ut eorum electio-
nes à Diuina prouidentia subtrahantur. Et similiter quod Gregorius
Nissenus dicit in libro, quem de hoc fecit: prouidentia est eorū,
quæ non sunt in nobis, non autem eorum, quæ sunt in nobis. Et
Damasceus eum sequens dicit in secundo libro, quod ea, quæ
sunt*

Sunt in nobis Deus præoscit, sed non prædeterminat. Exponenda sunt, ut intelligantur ea, quæ sunt in nobis diuinæ determinationi non esse subiecta, quasi ab ea necessitatem accipientia. - En secundum Diuum Thomam diuinæ prouidentia est prædeterminatiua, & ex quo homo à Deo relinquatur in manu consilij sui, ait, non inferri, ut aduersarij inferunt, nostras electiones, & determinationes non esse subiectas prædictæ diuinæ determinationi, quia, nempe, ab ea non accipiunt necessitatem.

359 Et cap. 94. sequenti certitudinem infallibilem Diuinæ prouidentie cum contingentia effectuum sic componit: *Deus, qui est vniversus gubernator intendit, quod effectus eius, hic quidem stabilitur per modum necessitatis, hic autem contingenter, & secundum hoc diuersas causas eis adaptat; his quidem necessarias, his autem contingentes; cadit igitur sub ordine Diuinæ prouidentie, nõ solum hunc effectum esse, sed hunc effectum esse contingenter, alium autem necessario. sibi q. obijcit arguere eum: si aliquid est prouissum à Deo, puta quod talis sit, regnaturus; aut est possibile quod non regnet, aut non: si hoc secundum: ergo necessarium est eum regnare. Si primum sequitur Diuinam prouidentiam deficere posse. Et respõdet: quod hoc, quod ponitur prouissum esse à Deo, ut sit futurum, si sit degenerare contingentium, poterit non esse secundum se; sic enim prouissum est, ut sit contingens potens non esse; non tamen est possibile, quod ordo prouidentie deficiat; quin contingenter eueniat. Unde potest poni, quod iste non sit regnaturus. si secundum se consideretur; non autem si consideretur ut prouissum. En distinctionem Thomisticam, quod homo prædeterminatus ad consensum, potest ad non consensum, secundum se.*

Qqq

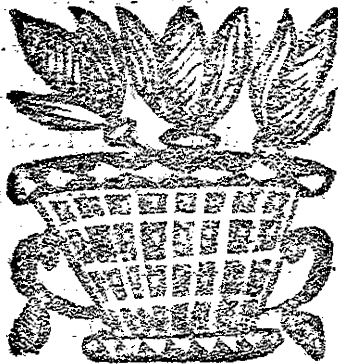
se, non verò vt coniungendum cum prædetermina-
tione, quod idem est, ac posse ad non consentum in
sensu diuiso, secus tamen in sensu composito.

360 Obijcit etiam ex Tullio in libro de
diuinatione : *Si omnia à Deo prouisa sunt, certus est or-
do causarum; Si autem hoc verum est, omnia fato attingun-
tur; quod si omnia fato attinguntur, nihil est in nostra po-
testate: Nullum ergo est voluntatis arbitrium: Sequitur
ergo quod tolatur liberum arbitrium, si Diuina providentia
sit certa, & eodem modo, quod omnes cause contingentes to-
lantur. Et respondet: Illud autem, quod Tullius obij-
cit secundum præmissa friuolum apparet; cum enim Diuine pro-
videntię non solum subdantur effectus, sed etiam cause, & modi
essendi, non sequitur quod si omnia Dei providentia aguntur,
quod nihil sit in nobis: Sic enim sunt à Deo prouisa, vt per
nos liberè fiant.*

361 Ac tandem loco citato de malo,
cum ostenderit voluntatem ad primum motum mo-
ueri à Deo, profequitur : *Qui cum omnia moueat se-
cundum rationem mobilium, vt leuia sursum, & grauia
deorsum, etiam voluntatem mouet secundum eius conditio-
nem, non vt ex necessitate, sed vt indeterminatè se ha-
bentem ad multa. Ponit tamen argumentum: Quod
alia animalia ab homine non habent liberam electionem, quia
eorum appetitus à quodam exteriori mouente mouetur: Si
ergo voluntas hominis immobiliter mouetur à Deo, sequitur,
quod homo non habeat liberam electionem suorum actuum.
Et respondet: Quod animalia bruta mouentur per ins-
tinctum superioris agentis ad aliquid determinatum secun-
dum modum forme particularis, cuius cognitionem sequitur
appetitus sensitius; sed Deus mouet quidem voluntatem
immu-*

immutabiliter ; propter efficaciam virtutis mouentis , quæ
 quæ deficere non potest. Sed propter naturam voluntatis motæ,
 indifferenter se habet ad diuersa , non inducitur nece-
 ssitas , sed manet libertas ; sicut etiam in omnibus
 prouidentia Diuina infallibiliter operatur , & tamen à
 causis contingentibus proueniunt effectus contingentes , in
 quantum Deus omnia mouet proportionabiliter unumquod
 quæ secundum suum modum. Vbi valdè notanda sūt
 illa verba : Deus mouet voluntatem immutabiliter
 propter efficaciam virtutis mouentis. Deinde facit pa-
 ritatem de effectibus contingentibus naturalibus ad
 actus nostros liberos, cum tamen effectus contin-

gentes naturales Diuina prouidentia
 infallibiliter operetur. Omitto
 plura alia loca Diui Thomæ,
 quæ in idem incidunt , &
 aliqua obijciter relata
 fuerūt in fundamen-
 tis pro prima re-
 solutione.



FUNDAMENTVM VI.

à ratione.

Ex illo communissimo principio : omne quod mouetur,
ab alio mouetur.

362 **A** Ratione præcipuè nostra resolutio fundatur fundamentis resolutione præcedenti obiectis, præcipuè eis, quæ defumuntur ex in componibilitate decreti indifferentis cum Diuina prouidentia, sup- præmo Dei dominio, ratione primæ causæ, primi que agentis liberi, omnipotentia in prædestinando, & reprobando, discretionem prædestinatorum à reprobis, & oratione pro gratia efficaci obtinenda ad consensum. Hæc enim ex terminis probant Deum decernere nostros actus liberos antecedenter ad determinationem creaturæ, omnino que independentem ab illa, siuè absolutè exercita, siuè conditionatè præuisa. Præter ista tamen fundamenta fundatur nostra resolutio alijs pluribus fundamentis, & præcipuè ex illo communissimo principio : omne quod mouetur, ab alio

alio mouetur, quo & vtitur Diuus Thomas commu-
 niter, vt patet ex locis præallegatis. Est hoc prin-
 cipium Philofophi lib. 7. Phificorum cap. 1. & lib. 8.
 cap. 8. quo ipfe, & Diuus Thomas 1. p. quæft. 2. art. 3.
 demonftrant Deum eſſe; immò cum Diuus Thomas
 quinque rationibus oſtendat, & probet Deum eſſe, ait,
 manifeſtiorẽ viam eſſe, quæ ſumitur ex hoc princi-
 pio. Hoc ergo idem principium aſſumimus, vt pro-
 bebimus voluntatem noſtram præuie à Deo moueri, &
 applicari ad ſuam operationem liberam, proinde que
 eam non poſſe non præcedere ex parte Dei decre-
 tum ex ſe, & ab intrinſeco efficacẽ, vt pote ex ſe infe-
 rens, & deribans prædictam motionem, & applica-
 tionem.

363 Sic ergo formatur ratio : volun-
 tas nequit moueri ad ſuam operationem liberam,
 quin efficaciter à Deo præmoueatũ ad illam : Er-
 go & quin Deus efficaciter decernat cum ea ad
 illam concurrere. Conſequentia patet, & ante-
 cedens probatur : omne, quod mouetur, ab alio
 mouetur, vſque dum deveniamus ad ali-
 quod mouens immobile, quod nempè, moueat,
 quin moveatur ab alio, cum in hoc non ſit procedere
 in infinitum; quod non poteſt eſſe, niſi ſolus Deus: vo-
 luntas ergo noſtra ad ſuam operationem moueri ne-
 quit, quin à Deo præmoueatũ ad illam. Antecedens
 licet expræſſum Philofophi probat Diuus Thomas ſic:
 implicat aliquid idem mouere ſe ipſum : ergo quid-
 quid mouetur, ab alio mouetur. Probatur antecedens:
 implicat aliquid idem eſſe mouens, & motum: ergo
 implicat aliquid idem mouere ſe ipſum. Probatur an-
 rece-

recedens : implicat aliquid secundum idem esse mo-
 vens , & motum : ergo implicat aliquid idem esse mo-
 vens , & motum. Cōsequētia patet : nam idē est ali-
 quid idem esse movens , & motum , ac esse movens , &
 motum secundum idem : namque quod secundum di-
 versa est movens , & motum , iam vt movens , & vt mo-
 tum idem non est. Antecedens autem probatur : mo-
 tum in quantum tale est in potentia , e contra verò
 movens in quantum tale est in actu ; sed implicat ali-
 quid secundum idem esse in actu , & in potentia : ergo
 implicat aliquid secundum idem esse movens , & mo-
 tum. Cōsequētia est bona , minor etiam est certa :
 namque esse in actu , & esse in potentia secundum
 idem , comparatur vt actus , & priuatio actus. Maior
 verò quo ad primam partem probatur à Diuo Tho-
 ma ex definitione motus ; nempè , est actus entis in po-
 tentia , secundum quod in potentia , quo ad secundam
 partem probatur etiam à Diuo Thomā : tum quia mo-
 vere est agere ; nihil autem agit , nisi in quantum est in
 actu : tum quia mouere est educere aliquid de poten-
 tia ad actum ; de potentia autem non potest aliquid
 educi , nisi per aliquod ens in actu. Cuius ponit exem-
 plum Divus Thomas , quia ignis eatenus facit lignum
 calidum , in quantum est actu calidum , & e contra li-
 gnum eatenus fit calidum , in quantum est in potentia
 calidum , & implicat aliquid esse actu calidum , & in
 potentia calidum.

364.

Est tamen valdè notandum pro in-
 telligentia huius demonstrationis , quod notanter Di-
 vus Thomas apponit illud additum *secundum idem* , nam
 negari non potest aliqua se ipsa mouere : namque vi-
 ventia

uentia se ipsa movent ; In hoc enim distinguuntur à non uiuentibus, vnde vita definitur : *est motus à principio intrinseco se mouente per illum.* Non tamen sunt moventia, & mota secundum idem ; namque uiuentia naturalia habent partes æthereogencas, seu diuersæ rationis, & secundum vnam partem movent, secundum aliam verò moventur. Viuentia autem spiritualia habent diversos actus, ex quorum vno moventur ad alium, vt intellectus ex assensu præmissarum movetur ad assensum conclusionis, & voluntas ex intentione finis se movet ad electionem mediorum. Et sic iam nõ verificatur, quod secundum idem se movent, & moventur, sed secundum diversa nẽdum ratione, sed realiter, & consequenter nunquam est verum, quod aliquid idem realiter se ipsum moueat, sed quod movetur ab alio. Hinc Philosophus in 9. metaphisicæ lect. 11. de finit potentiam passivam, quod est principium ab alio, pro vt aliud est. Et explicat Divus Thomas hoc dicit, quia & si idem patiatur à seipso, non tamen secundum idem, sed secundum aliud. Similiter Philosophus definit potentiam activam : *Quod est principium transmutationis in alio, provt aliud est,* & explicat Divus Thomas: Hoc dicit, quia possibile est quod principium activum sit simul in ipso mobili, vel passivo, sicut cum aliquis movet se ipsum, non tamen secundum idem est mouens, & motus, agens, & patiens. Et ex hac doctrina Divus Thomas locis citatis fundamento 5. demonstrationem Philosophi ad præsens intentum applicat; namque cum voluntas nõ possit se movere ad vnum actum, nisi per alium, & in hoc non sit procedere in infinitum, probat ad primum illius actum voluntatem moveri à solo Deo.

365

Nihilominus nostri aduersarij multipliciter huic fundamento satisfacere conantur. Et primò aliqui negant absolutè, quod omne, quod mouetur, ab alio mouetur, licèt ita expresse tradatur à Philosopho, & Diuo Thoma. Ad probationem quod vnumquodque mouet in quantum est in actu, distinguunt in quantum est in actu virtuali, concedo: formali, nego. Dicunt enim voluntatem sufficienter constitui, vt possit se mouere ad actum, per actum virtualiter in ea præcontentum, quin necesse sit esse in actu formali, seu formaliter.

366

Sed contra hanc euasionem est primò: quod cum dicitur vnumquodque mouet in quantum est in actu, per actum intelligitur actus cōdistinctus à potentia, aliter non est necesse distinguere illam propositionem, sed absolutè poterit negari; at actus vt virtualiter præcontentus non est distinctus ab ipsa potentia, actus enim prout in virtute est ipsa virtus: Ergo. Deinde stando experientie oppositum fit manifestum; namque non viuentia, cuius partes sunt homogenee, proinde que non possunt secundum vnā partem mouere, & secundum aliam moueri, mouentur à generante; Viuentia autem vt diximus, cuius partes Æthereogenee sunt, se cundum vnā partem se mouent, & secundum aliam mouentur; non tamen secundum eandem sunt mouentia, & mota; cor autem, quod ab alia parte moueri non potest, vt pote ex cuius motu, motus aliarum partium dependet, etiam mouetur à generante. Viuentia tandem spiritualia, vt etiam diximus, secundum vnum actum mouentur ad alium actum, non tamen secundum

dum eundem actum movent se, & mouentur. Hoc autem non esset necessarium, si ad se mouendum sufficeret virtualis continentia actus, quia tunc adhuc secundum eam rationem, secundum quam est in potentia ad actum, esset potens se mouere ad illum; unde voluntas quatenus in potentia ad electionem mediorum, posset se mouere ad illam, quia ad hoc necessaria sit intentio finis, & pariter intellectus quatenus in potentia ad assensum conclusionis, posset se ad illum mouere, quin ad hoc necessarius esset assensus præmissarum: Deinde ut diximus, actu mouere, est actu agere; nullus autem actu agit per actum virtualiter contentum, sed per actum formaliter elicitedum; præterea ut etiam diximus, mouere, est educere aliquid de potentia ad actum; non autem potest aliquid de potentia ad actum educi per solum actum virtuale, sed per formalem.

367 Huic modo dicendi affinis est modus dicendi Patris Peinado Primarij Complutensis, qui secundo phisicor. disp. 5. sect. 3. §. 5. sibi obijciens, quod si voluntas moueret se ipsam, secundum eandem rationem esset mouens, & mota: negat antecedens, nam est mouens, ait, prout potens agere, quod ipsi competit per suam entitatem, & est mota prout actu agit, quod ipsi conuenit per actionem à se distinctam. Sed statim se offert indissolubilis obiectio ad hominem: ergo est mota prout actu agit; at prout actu agit est mouens: ergo secundum eandem rationem est mouens, & mota. Probo minorem: prout actu agit est agens, prout agens est mouens, nam agere est mouere, ut ex terminis patet; ergo. Deinde etiam ad hominem: ergo

provt potens agere est mouens; sed provt potens agere est mota: ergo secundum eandem rationem est mouens, & mota. Probo minorem: provt potens agere est in potentia; sed provt est in potentia est mota: ergo provt potens agere est mota. Minor est principium, nempe, quod vnamquodque patitur, & mouetur in quantum est in potentia. Quod etiam expresse traditur à Philosopho, & Diuo Thoma locis citatis.

368

Sed fortè dices, ita esse de potentia passiva; secus verò de actiua. Sed contra est: nam potentia, qua voluntas est potens agere, nedum est potentia actiua, verum, & passiva, namque est potentia ad actionem, vt in se recipiendam, utpote immanentem, quidquid sit de transeunti. Et ex his tertio reijcitur prædicta solutio; nam iuxta eam voluntas eatenus solum est mouens, in quantum est potens agere; at hoc est falsum: ergo. Probatur minor: Nam posse agere pro priori præcedit operationem; sed pro priori ad operationem voluntas nequit esse mouens: ergo. Maior patet, & minor probatur. Voluntas pro priori ad operationem nequit esse agens: ergo nec mouens. Antecedens patet, namque agens, vt tale per operationem constituitur, loquimur enim de agente in actu secundo, sicut & de mouente in actu secundo. Consequentia verò probatur. Mouere est agere: si ergo pro priori ad operationem nequit esse agens, nec pro priori ad operationem potest esse mouens. Antecedens patet: nam ex terminis, & iuxta Diuum Thomam: mouere est educere aliquid de potentia ad actum; educere autem aliquid de potentia ad actum est agere, aliter educatio non erit actio: ergo.

369 Tertiò alij respondent, quod dato illo principio, omne, quod mouetur, ab alio mouetur, non inde sequitur esse deuenire ad primum motorem, qui immotus omnia moueat. Et ad probationem, quod in his non est procedere in infinitum, dicunt non repugnare processum in infinitum inter mouentia, & mota, præcipuè in sententia Aristotelis asserentis mundum à parte ante fuisse æternum. Sed contra hunc modum dicendi est euidenter, quod id, à quo aliud mouetur, debet existere, namque sine existentia in effectum influere non potest; quæ verò existuat, non sunt infinitæ, sed finitæ: Ergo est deuenire ad aliquod agens existens, quod ita mouet, vt non moueatur ab alio. Vnde licèt in eo casu non esset assignare aliquam causã, quam alia non antecederet vsque in infinitum, sed non causam existentem, & mouentem, sed præteritam, & motam; aliter mundus esset æternus etiam à parte post. Explicatur: in vnum effectum causæ infinitæ influere non possunt; namque sicut in eo casu influxus earum numquam finiretur, cum infinitum exhauriri non possit, numquam etiam poneretur effectus: causæ ergo influentes in effectum sunt finitæ: Ergo in eis nõ est procedere in infinitum: dato ergo, quod omne, quod mouetur, ab alio mouetur, necesse est deuenire, etiam in sententia Aristotelis, ad aliquam causã, quæ immota moueat, quæ solus est Deus.

370 Quartò alij respondent, quod licèt omne, quod mouetur, ab alio moueatur, & in his non sit procedere in infinitum, adhuc non sequitur esse deueniendum ad aliquem primum motorem, qui

immotus omnia moueat, namque non repugnat circulus inter mouentia, vt se vicissim moueant, sicut nec repugnat, quod causæ invicem sint causæ. Hinc poterit vnum ab alio moueri, & rursus illud aliud moueri ab isto. Sed contra est: inde se qui duo aliqua posse invicem se producere; quod si non, ideo est, quia producens eo ipso est iam in actu ante productum, & si rursus ab hoc producto produceretur, iam non esset in actu, sed in potentia; ergo pariter in nostro casu, cum mouens eo ipso sit in actu ante motum, & si rursus ab hoc moueretur, iam non esset in actu, sed in potentia. Item licet nõ repugnet, quod causæ invicem sint causæ in diuerso genere, secus autem in eodem, in nostro autem casu essent invicem causæ in eodem genere causæ, nempe, efficientis, & mouentis.

371 Quinto alij respondent, quod cū Divus Thomas, & Philosophus asserunt: quod omne, quod mouetur, ab alio mouetur: non aliud intendunt, quàm ab alio habere virtutem mouendi, namque cum in hoc etiam non sit procedere in infinitum, sequitur deue, niendum esse ad aliquem motorem, qui ab alio virtutem mouendi non accipiat, qui solus est Deus. Sed contra hanc interpretationem est expræsse Divus Thomas loco fundamento precedenti allegato ex tertio contra Gentes cap. 89. illis verbis: *Quidam verò non intelligentes qualiter motum voluntatis Deus in nobis causare possit absque præiudicio libertatis voluntatis, conati sunt has authoritates male exponere, vt dicerent, quod Deus causat in nobis velle, & perficere in quantum dat nobis virtutem volendi, non autem sic quod faciat nos velle. Quam doctrinam ibi refellit Divus Thomas. Deinde hæc interpretatio*

ratio refellitur ex ipso contextu: nam quod omne, quod mouetur, ab alio moueatur, probatur à Philosopho, & Diuo Thoma, ex quo idem non potest esse mouens, & motum, sicut neque secundum idem potest esse in actu, & in potentia; in eo autem casu idem esset mouens, & motum in actu, & in potentia; neque enim, vt diximus, per actum intelligi potest actus solum virtualis, & à virtute indistinctus. Præterea ex illo principio deducitur Deum omnia mouere immediatè, & nedum mediatè, & remotè, vt asserbat Durandus, cui etiam aduersarij contradicunt; at si solum procedit de motu ab alio, à quo habet virtutem mouendi, solum deduci potest ex illo principio Deum omnia mouere remotè, & mediatè, in quantum omnibus dat virtutem mouendi: Ergo. Tandem, nam in presenti loquimur de causa completè constituta per suam virtutem ad operandum, quæ per operationem mouetur, & non à se, sed ab alio: ergo non per hoc, quod ab alio accipiat virtutem; sed per hoc, quod ab alio virtus reducatur de actu primo ad actum secundum: quod & exprimit D. Thom, illis verbis: *Mouere autem est aliquid reducere de potentia ad actum.*

372 Sextò alij recurrunt ad concursum simultaneum, quo dicunt saluari immediatè omnia, & ipsam voluntatem à Deo moueri. Sed contra est euidenter: quod concursus simultaneus Dei non distinguitur à concursu creaturæ; concursus autem creature est, ad quem creatura mouetur; sed concursus, quo Deus mouet, iuxta Philosophum, non est concursus ad quem mouet, cum ille non possit non pro priori naturæ præcedere motum: ergo. Deinde: concursus, de quo pro-

procedit principium illud, est concursus, quo Deus mo-
uet causam, hæc enim cum mouetur, ab alio mouetur;
sed concursus Dei simultaneus, non est concursus Dei
in causam, sed solum in effectum, sicut, & concursus
creaturæ, cum quo identificatur: ergo.

373 Septimò alij dicunt: sufficienter
saluari principium Philosophi per hoc quod voluntas
nostra moueatur à Deo obiectiuè, nempè, medio
obiecto attrahente, & aliciente ad suum amorem; sed
hæc evasio est friuola, quia potius vrimur illo princi-
pio, vt probemus Deum nedum obiectiuè, & quoad
specificationem; verùm & subiectiuè, & quoad exer-
citiū mouere nostram voluntatem; eo quod princi-
pium illud est vniuersale, & procedit tam de causis
liberis, quàm necessarijs, & sic intelligi non potest de
sola motione obiectiua, quæ solum locum tenet in
causis liberis, non verò in necessarijs: ergo.

374 Tandem Pater Herrera licèt prin-
cipij Philosophi nullam mentionem faciat, apponit
tamen primum argumentum, quod causa secunda
agit vt mota à prima, & respondet: ita esse de mo-
tione indifferenti, secus verò determinata, & conne-
xa cum vno extremo. Sed principium Philosophi
non posse intelligi de motione indifferenti constat:
Tum quia, vt nuper diximus, illud vniuersaliter pro-
cedit de omnibus causis etiam non liberis: Tum quia
ibi per *mouere* intelligit idem ac reducere aliquid
de potentia ad actum, quod fieri non potest per so-
lam motionem indifferentem: tandem, quia motio in-
differens, est motio solum per modum dantis virtu-
tem, quæ non sufficit ad saluandum prædictum prin-
cipium vt patet ex dictis.

FUNDAMENTVM VII.

Ex indifferentia intrinseca
nostræ voluntatis.

375 **S**I Deus ad actus nostros liberos non concurreret decreto ex se, & ab intrinseco efficaci, non esset vnde voluntas creata determinaretur ad consensum, potius quàm ad dissensum; at est certum ipsam determinari ad consensum, potius quàm ad dissensum: ergo. Probatur maior: voluntas creata non potest determinari ex propria, & intrinseca sui libertate, sub qua etiam comprehendimus auxilium sufficiens, & concursum indifferenter oblatum; sed eo ipso non est vnde determinetur, nisi ex decreto ex se, & ab intrinseco efficaci, siue immediatè, siue medià sui phisica præmotione: ergo. Probatur antecedens, libertas creata etiam vt includit auxilium sufficiens, & concursum indifferenter oblatum, est omninò indifferens ad consensum, & dissensum, immò in hac indifferentia libertas creata consistit: ergo ex ea determinari non potest voluntas ad consensum, potius quàm ad dissensum. Probatur consequentia: nam ex terminis principium determinans ad consensum, potius quàm ad dissensum, est principium consensus præ dissensum; sed principium indifferens ad consensum, & dissensum non est principium

immotus omnia moueat, namque non repugnat circulus inter mouentia, ut se vicissim moueant, sicut nec repugnat, quod causæ invicem sint causæ. Hinc poterit vnum ab alio moueri, & rursus illud aliud moueri ab isto. Sed contra est: inde se qui duo aliqua posse invicem se producere; quod si non, ideo est, quia producens eo ipso est iam in actu ante productum, & si rursus ab hoc producto produceretur, iam non esset in actu, sed in potentia; ergo pariter in nostro casu, cum mouens eo ipso sit in actu ante motum, & si rursus ab hoc moueretur, iam non esset in actu, sed in potentia. Item licet non repugnet, quod causæ invicem sint causæ in diuerso genere, secus autem in eodem, in nostro autem casu essent invicem causæ in eodem genere causæ, nempe, efficientis, & mouentis.

371 Quinto alij respondent, quod cum Diuus Thomas, & Philosophus asserunt: quod omne, quod mouetur, ab alio mouetur: non aliud intendunt, quam ab alio habere virtutem mouendi, namque cum in hoc etiam non sit procedere in infinitum, sequitur deueniendum esse ad aliquem motorem, qui ab alio virtutem mouendi non accipiat, qui solus est Deus. Sed contra hanc interpretationem est expressse Divus Thomas loco fundamento precedenti allegato ex tertio contra Gentes cap. 89. illis verbis: *Quidam vero non intelligentes qualiter motum voluntatis Deus in nobis causare possit absque præiudicio libertatis voluntatis, conati sunt has auctoritates male exponere, ut dicerent, quod Deus causat in nobis velle, & perficere in quantum dat nobis virtutem volendi, non autem sic quod faciat nos velle. Quam doctrinam ibi refellit Divus Thomas. Deinde hæc interpretatio*

ratio refellitur ex ipso contextu: nam quod omne, quod mouetur, ab alio moueatur, probatur à Philosopho, & Diuo Thoma, ex quo idem non potest esse mouens, & motum, sicut neque secundum idem potest esse in actu, & in potentia; in eo autem casu idem esset mouens, & motum in actu, & in potentia; neque enim, vt diximus, per actum intelligi potest actus solum virtualis, & à virtute indistinctus. Præterea ex illo principio deducitur Deum omnia mouere immediate, & nedum mediatè, & remotè, vt afferebat Durandus, cui etiam aduersarij contradicunt; at si solum procedit de motu ab alio, à quo habet virtutem mouendi, solum deduci potest ex illo principio Deum omnia mouere remotè, & mediatè, in quantum omnibus dat virtutem mouendi: Ergo. Tandem, nam in presenti loquimur de causa completè constituta per suam virtutem ad operandum, quæ per operationem mouetur, & non à se, sed ab alio: ergo non per hoc, quod ab alio accipiat virtutem; sed per hoc, quod ab alio virtus reducatur de actu primo ad actum secundum; quod & exprimit D. Thom, illis verbis: *Mouere autem est aliquid reducere de potentia ad actum.*

372 Sextò alij recurrunt ad concursum simultaneum, quo dicunt saluari immediate omnia, & ipsam voluntatem à Deo moueri. Sed contra est euidenter: quod concursus simultaneus Dei non distinguitur à concursu creaturæ; concursus autem creaturæ est, ad quem creatura mouetur; sed concursus, quo Deus mouet, iuxta Philosophum, non est concursus ad quem mouet, cum ille non possit non priori naturæ præcedere motum: ergo. Deinde: concursus, de quo pro-

procedit principium illud, est concursus, quo Deus mouet causam, hæc enim cum mouetur, ab alio mouetur; sed concursus Dei simultaneus, non est concursus Dei in causam, sed solum in effectum, sicut, & concursus creaturæ, cum quo identificatur: ergo.

373 Septimò alij dicunt: sufficienter saluari principium Philosophi per hoc quod voluntas nostra moueatur à Deo obiectiuè, nempe, medio obiecto attrahente, & aliciente ad suum amorem; sed hæc evasio est friuola, quia potius vtimur illo principio, vt probemus Deum nedum obiectiuè, & quoad specificationem; verum & subiectiuè, & quoad exercitium mouere nostram voluntatem; eo quod principium illud est vniuersale, & procedit tam de causis liberis, quàm necessarijs, & sic intelligi non potest de sola motione obiectiua, quæ solum locum tenet in causis liberis, non verò in necessarijs: ergo.

374 Tandem Pater Herrera licet principij Philosophi nullam mentionem faciat, apponit tamen primum argumentum, quod causa secunda agit vt mota à prima, & respondet: ita esse de motione indifferenti, secus verò determinata, & connexa cum vno extremo. Sed principium Philosophi non posse intelligi de motione indifferenti constat: Tum quia, vt nuper diximus, illud vniuersaliter procedit de omnibus causis etiam non liberis: Tum quia ibi per *mouere* intelligit idem ac reducere aliquid de potentia ad actum, quod fieri non potest per solum motionem indifferentem: tandem, quia motio indifferens, est motio solum per modum dantis virtutem, quæ non sufficit ad saluandum prædictum principium vt patet ex dictis.

FUNDAMENTVM VII.

Ex indifferentia intrinseca
nostræ voluntatis.

375

SI Deus ad actus nostros liberos non concurreret decreto ex se, & ab intrinseco efficaci, non esset vnde voluntas creata determinaretur ad consensum, potius quàm ad dissensum; at est certum ipsam determinari ad consensum, potius quàm ad dissensum: ergo. Probat-ur maior: voluntas creata non potest determinari ex propria, & intrinseca sui libertate, sub qua etiam cõ-prehendimus auxilium sufficiens, & concursum indiffe-renter oblatum; sed eo ipso non est vnde determi-netur, nisi ex decreto ex se, & ab intrinseco efficaci, si-ue immediatè, siue media sui phisica præmotione: ergo. Probat-ur antecedens, libertas creata etiam vt includit auxilium sufficiens, & concursum indiffe-renter oblatum, est omninò indifferens ad consensũ, & dissensum, immò in hac indifferentia libertas crea-ta consistit: ergo ex ea determinari non potest volũ-tas ad consensum, potius quàm ad dissensum. Proba-tur consequentia: nam ex terminis principium deter-minans ad consensum, potius quàm ad dissensum, est principium consensus præ dissensu; sed principium indifferens ad consensum, & dissensum non est prin-cipium

principium consensus præ diffensum: Non ergo ex illo potest voluntas determinari ad consensum, potius quam ad diffensum; hinc est commune axioma, quod ab indifferenti ut tali, nequit exire actus determinatus.

376 Quod fundamentum non leuiter roboratur ad hominem ex aduersariorum doctrina; namque, dicunt, Deum per suum decretum, & concursum non producere actum determinatum liberum ante ipsius determinationem per concursum creaturæ, & hoc ideo, quia pro signo antecedenti concursum creaturæ, omnino indifferens est Diuinum decretum, sicut & Diuinus concursus, & ab indifferenti ut tali exire nequit actus determinatus; sed etiam voluntas nostra pro signo antecedenti consensum, omnino indifferens est ad consensum, & diffensum: ergo ab ea pro ut sic nequit exire potius consensus, quam diffensus. Explicatur: libertas Diuina longè maior est, quam libertas creata; sed, in aduersariorum doctrina, Deus per principium indifferens, quale est suum Diuinum decretum, nequit esse principium consensus præ diffensum quin prius ab alio, nempe, à creatura determinetur: ergo maiori ratione creatura per principium indifferens, quale est propria, & intrinseca sui libertas, nequit esse principium consensum præ diffensum, quin prius ab alio determinetur, quod alter præter Deum esse non potest.

377 Pro cuius maiori intelligentia notanda est doctrina complutensis Peinado, lib. 2. phisicor. disp. 5. sect. 4. §. 2. ubi loquendo de determinatione causæ liberæ, probat se ipsam immediatè determinare ad speciem amoris, vel odij, & ad maiorem, & mino-

minorem vtriusque intensionem, quia quodvis aliud
 siue creatum, siue increatum, vel est indifferens ad amorem
 vel est conexum cum amore: Si indifferens ad amorem: quo
 modo determinabit ad amorem? Si conexum, Tolet libertatem,
 amoris. Tunc sic: ergo tanquam principium certū
 supponit, quod indifferens ad amorem, & odium, ne-
 quit determinate ad amorem; at voluntas creata, Di-
 uinumque decretum, concursusque Diuinus, quibus
 voluntas completur in actu primo proximo, consue-
 tum; in quam, ex omnibus his principium est indiffe-
 rens ad amorem, & odium; ergo ex illo nequit pro-
 uenire determinatio voluntatis ad amorem præ odio.

378

Sed responder Pater Herrera
 de prædestinat. q. 6. sect. 7. quod ab indifferenti, ut in-
 differenti indifferentia incompletionis, & insufficien-
 tiæ virtutis, non potest oriri actio determinata, secus
 tamen ab indifferenti indifferentia dominij, & liber-
 tatis. Eodem modo responder Pater Peinado loco ci-
 tato, sect. 3. §. 3. num. 80. his verbis: *Respondeo poten-
 tiam liberam habere indifferentiam libertatis ad operandū, &
 nō operādū, non verò indifferentiam incomplemētī, quale habet
 materia ad formas, & per quamlibet cōpleatur. Quod autē habet
 indifferentiam libertatis, non eget alio determinante, sed à se
 determinatur pro suo libito: nam indifferentia libertatis est
 dominium, vi cuius voluntas habet in sua manu eligere pro
 sola sua libera determinatione*, Quod confirmat ex Di-
 uo Thoma in secundo distin. 39. quæst. 1. art. 2. a. 6.
*re: Hoc autem, scilicet dominium libertatis, est in homi-
 ne secundum illam potentiam, quæ ad plura se habet, neque
 ad aliquod eorum determinatur, nisi ex se ipsa, quod tantum vo-
 luntati conuenit.*

379

Sed argumentum manet in suo robore: namque principium indifferens etiam indifferentia dominij, & libertatis ad consensum, & dissensum, nequit esse principium consensus præ dissensu, quod ex terminis notum est, namque si ex se indifferens, quod modo vnus præ alio? Deinde licet voluntas non sit indifferens indifferentia incompletionis, sicut materia prima, vtpotè supponimus voluntatem completam, & perfectam esse in actu primo ad eliciendum actum; hoc tamen ipso, quod adhuc ut sic est indifferens ad consensum, & dissensum, non potest non esse indifferens indifferentia incompletionis, & insufficientiæ ad se mouendum, applicandum, seu determinandum ad vnum præ alio; hæc enim incompletio, & insufficientia sita est in ipsa indifferentia principij adhuc in actu primo completi, & perfecti. Quod patet ex eorum doctrina: namque egerent decretum Diuinū, Diuinus que concursus egerent determinatione creaturæ ad producendum cōsensum præ dissensu, quia ex se indifferentia sunt. Quod si dicant: esse indifferentia incompletionis, & insufficientiæ, inquirō, vnde hoc? Respondebunt, quia egerent alio determinante, vt concurrant ad cōsensum præ dissensu. Tunc iterum inquirō, cur egerent alio determinate? Planè non alia ratione, nisi quia indifferentia sunt, quia ab indifferenti vt tali exire non potest actus determinatus: Tandem; ergo sistitur in indifferentia, vel in solutione committitur circulus.

380

Secundò alij respondeat voluntatem sufficienter determinari ad consensum præ dissensum.

Dissensu per auxilium gratiæ præuenientis, quo exci-
 tatur, & illuminatur ad benè agendum. Sed hoc esse
 falsum patet: nan hoc auxilium, si semel est abintrin-
 seco inefficax, coniungibile est cum dissensu, multo-
 ties que voluntas cum eo dissentit : Ergo æque in-
 differens manet cum eo auxilio, ac sine illo. Ne-
 que valet si dicas cum Patre Anato disput. 1. cap. 2.
 & cap. 3: §. 1. voluntatem in occasione A. cum auxi-
 lio B. semper esse volituram consensum, & nunquam
 esse nolituram non consensum, nisi occasione mutata:
 non inquam valet, nam vel occasio A, & auxilium
 B. connectuntur cum cōsensu, vel non si primū: erunt
 efficacia abintrinsicō, & tollent libertatem iuxta eo-
 rum principia; namque tunc non poterit voluntas pro
 suo libito dissentire. Si verò dicatur secundum: ergo
 adhuc cum eo auxilio, & in ea occasione voluntas ma-
 net indifferentis ad consensū, & dissensū, neq̄ est sufficiē-
 ter determinata, vt sit principiu vnius præ alio. Quibus
 addē ea determinatiua esse solum ex parte obiecti,
 subiectiue autem indifferentia, vt pote intrinsicā

indifferentia non tollitur per determina-
 tionem obiectiuam, quæ omnino
 extrinseca
 est.



EVN.

FUNDAMENTVM VIII.

Ex eadem intrinseca indifferen-
tia, iuxta doctrinam aduer-
sariorum.

381 **E**ST doctrina Iesuitarum voluntatem
taliter proximè indifferētē, & po-
tētē constitui per auxilium indiffe-
rens, quod cuilibet auxilio essētaliter
sit alligata, & correspondeat sua actio, quæ ab alio au-
xilio quamuis robustiori provenire nequeat. Quo sup-
posito sic confirmatur fundamentum præcedens: nam-
que, iuxta hanc doctrinam, voluntas ad eliciendum
consensum *A.* præ consensu *B.* non aliud requirit, præ-
ter auxilium indifferens *A.* at hoc sustineri non po-
test: ergo præter prædictum auxilium requiritur auxi-
lium ex se, & ab intrinseco efficax. Minor probatur:
nam inde sequitur esse absolutè possibles infinitas
actiones, & tamen Deum in Thesauris suæ Omnipot-
entiæ non habere medium ad faciendum eas poni à
parte rei; at hoc sustineri non potest: ergo. Hæc mi-
nor patet: cum talis impotentia deroget Diuinæ omni-
potentiæ, supremo que Dei dominio, sequela autem
probatur: Nam infinita sunt auxilia indifferētia: cum
quibus Deus prævidet voluntatem non consensuram;
cuilibet

cūlibet autem ex his auxilijs correspondet suus consensus determinatus, nempe, auxilijs *A.* consensus *A.* & auxilijs *B.* consensus *B.* sed hoc ipso Deus in The-
sauris suæ omnipotentiae non habet medium ad faciendum prædictos consensus poni à parte rei, cum tale medium sit solum auxilijs indifferens, voluntas que creata omnibus illis auxilijs dissensura prævideatur: ergo.

382

Hanc difficultatem, ait RR. Thyrsus, ei videri omnium optimam; refert que solutionem illorum, qui dicunt, quod sicut non obstante scientia media repræsentante inefficiam auxilijs *A.* nihilominus nostra voluntas eo præuenta potest facere, ut existat actio *A.* illi correspondens, ita hoc ipsum posse facere Deum: quia in eodem signo, in quo voluntas nostra potest se conuertere, potest Deus ipsam conuertere. Sed contra ipse obijcit, & benè, quod scientia media est libera nobis, non autem Deo; vnde licet supposita indifferentia proxima ad vtrumque possit voluntas nostra liberè facere, ut existat actio, cuius carentiam repræsentat scientia media, & eam consequenter impedire; hoc tamen nequit facere Deus pro suo libero, quia supposita illa indifferentia, iam ipse non exercet libertatem, nec modo libero concurrit ad nostrum actum: vnde quamuis cum scientia media de inefficacia auxilijs componatur in voluntate nostra potestas antecedens libera ad se conuertendum cum illo; non tamen componitur potestas libera Dei ad faciendum, ut voluntas conuertatur cum ipso; ac proinde falsum est existere potentiam liberam ex parte Dei in eodem signo, in quo existit ex parte voluntatis.

Quæ

383 Quæ impugnatio est legitima iuxta
 ea sua principia. Sed quidem non renuit, immò aperte
 ore dicit, saluari liberam potestatem voluntatis crea-
 tæ respectu alicuius actus in aliquo signo, in quo res-
 pectu eiusdem non saluatur potestas libera Dei. Quod
 est apertè fateri in eo signo voluntatem creatam esse
 pri mum liberum respectu illius actus, Deum que res-
 pectu illius nullum habere dominium, quod & absur-
 dum videtur ex terminis. Nunc iam audiamus solutio-
 nem istius authoris, & quidem primò respondet se-
 quelam non esse absurdam, si semel actio libera ha-
 beat essentialem alligationem ad determinatam in-
 differentiam potentiæ, nempè, determinatum auxi-
 lium, ita vt hac variata, varietur & illa: Quia ad per-
 fectionem Dei spectat, quod possit relinquere causas
 liberas in manu consilij sui; implicat autem eas sic re-
 linqui, & tamen ad hac indigere decreto prædetermi-
 nante; vt enim sapienter inquit Belarminus, lib. 4. de
 gratia, & libero arbitrio: *quomodo relinquitur in manu
 consilij sui, qui in omnibus actionibus suis determinatur ab alio,
 cui resistere nullo modo potest?* Adducitque testimonium
 Diui Thomæ in secundo distinct. 39. quæst. 1. art. 1. in
 corpore, vbi habet: *ipsa potentia voluntatis indifferens est
 ad plura, sed quod determinatè exeat in hunc actum, vel in
 illum, non est ab alio determinante, sed ab ipsa voluntate.*

384 Sed Diuum Thomam excludere
 solum aliud secundum determinans, non tamen pri-
 mum, patet ex ipsius doctrina pluribus in locis supra
 citatis, præcipuè, 1. part. quæst. 83. art. 1. ad 3. rectè-
 que componi Deum relinquere hominem in manu
 consilij sui cum eo, quòd in omnibus actionibus suis
 deter-

determinetur à Deo, cui voluntas resistere non potest, docet etiam varijs in locis supra citatis; argumentumque desumptum ex prædictis verbis soluit 3. contra gentes, cap. 9. & licet ad perfectionem Dei spectet, quod possit relinquere causas liberas in manu consilij sui; sed non ita, vt in suis operationibus subtrahantur à Diuina prouidentia, suppremo que dominio, à quo subtrahi, in hoc modo dicendi, ipsi re adminus fatentur, quidquid sit de voce. Ac tandem hæc solutio manet impugnata fere per omnia fundamenta resolutionis præcedentis, & ex locis præallegatis sacrae Scripturæ, Diui Augustini, & Thomæ.

385

Quia tamen adhuc eum premit absurditas illius sequelæ, respondet 2. posse defendi actionem liberam in creatis non esse essentialiter liberam, quia ex hac essentiali libertate videtur inferri illa alligatio actionis. Et ex hac colligitur possibilem esse actionem honestam, cuius existentiam nequeat Deus infallibiliter obtinere. Sed nos loqui in sententia alligante cuilibet auxilio suam actionem, patet ex dictis in principio fundamenti. Negare que actionem voluntatis, quæ ab ipsa elicitivè, & immediatè prouenit quatenus libera, esse essentialiter liberam, est negare omnino voluntariè, & sinè fundamento; licet hoc ita sit de actione, quæ à voluntate solum procedit imperatiuè, vel motiuè: elicitiuè verò ab alia potentia, vt est actio exterior potentia exequutiua. Namque actio cum consistat essentialiter in egressione à principio, & per ordinem ad illud constituitur, aliquod debet habere principium à quo, & per ordinem ad quod essentialiter denominetur, quod non potest esse aliud,

De Voluntate Dei

aliud, quàm illud, à quo immediatè, & elicitiu è processit. Licèt ergo, iuxta suam sententiam, possit Deus facere voluntatem necessariò ponere aliquam actionem, sed non eam, quæ eius subditur potentie, vt liberæ, ipsa dissensura præuissa, nisi Deus possit eam prædeterminare, & de nolente facere volentem.

FVNDAMENTVM IX.

Ex intrinseca efficacia Diuinæ Gratiæ auxiliantis.

386 **N**Amque Deus concurrit ad nostros, actus liberos medio auxilio ex se, & abintrinseco efficaci: Ergo & per decretum ex se, & abintrinseco efficax. Consequentia patet, & antecedens probatur: nam Deus concurrit ad nostros actus liberos per auxilium efficax, sed non ab extrinseco: Ergo ex se & abintrinseco. Maior patet, vtpote auxilium coniunctum operationi efficax est. Minor probatur: Deus concurrit ad nostros actus liberos per auxilium efficax pro priori ad nostram operationem; sed eo ipso ad nostros actus liberos concurrit per auxilium efficax non ab extrinseco, sed ex se, & ab intrinseco: Ergo. Minor patet: nam pro priori ad nostram operationem non est vndè auxilium ex se inefficax possit reddi efficax, vtpotè non potest reddi efficax per volun-

luntatem in actu primo, neque per auxilium sufficiens, namque ista duo ex se inefficacia sunt, & inefficax per inefficax non potest reddi efficax, & claritatis gratia suppono cum aduersarijs; quod auxilium ex eodẽ principio, ex quo habet efficaciam in statu absoluto, habet efficaciam in statu conditionato, cum efficacia auxilij eadem sit in utroque statu, sola distinctione penes esse conditionatam, vel absolutam. Vnde in presenti recurri non potest ad efficaciam auxilij præ, nisi per scientiam mediam; Si enim per eam prævidetur conditionatè efficax ex sola operatione, cui conditionatè adiungitur pariter in statu absoluto ex sola operatione, cui conditionatè adiungitur debet reddi efficax; & e contra si in statu absoluto pro priori ad operationem, cui absolutè adiungitur, & non ex ea est efficax, pariter in statu conditionato pro priori ad operationem, cui conditionatè adiungitur, & non ex ea debet esse efficax.

387

Nunc ergo probatur illa maior: auxilium, quod ratione efficacix causat nostram operationem, est auxilium efficax pro priori ad nostram operationem; sed Deus concurrat ad nostros actus liberos per auxilium causans nostram operationem ratione efficacix; ergo concurrat ad nostros actus liberos per auxilium efficax pro priori ad nostram operationem. Maior est nota: nãq̃ id ratione cuius causat, est virtus causę; virtus autem causę est talis pro priori ad effectum, & si fiat vis in verbo *causa ut actu causans*, licet pro vt sic non possit intelligi effectum non intellecto, semper tamen intelligitur, vt prior effectum prioritate causalitatis, & independentix; nam causa,

& effectus non sunt correlatiua prædicamentalia, & secundum esse, sed transcendentalia, & secundum dici; vnde adhuc per causam, vt actu causantem connotatur effectus, vt posterior, & à causa dependens. Si ergo est verum, quod auxilium ratione efficaciz causat nostram liberam operationem, euidenter sequitur non ex operatione, sed pro priori ad illam esse efficacem.

388 Minor verò, in qua est difficultas, sic ostenditur: namque in omnium sententia in eo distinguitur auxilium sufficiens ab efficaci, quod illud præstat solum vires ad operandum; hoc verò facit nos actu operari; vnde in omnium sententia quamdiu auxilium non facit nos actu operari, remanet intra limites auxiliij purè sufficientis: ergo auxilium efficacem eatenus causat nostram operationem, quatenus efficacem, & consequenter ratione efficaciz. Explicatur: hæc propositio est falsa, auxilium eatenus nos facit velle, quatenus nostræ voluntati præstat vires, & posse expeditum ad velle; aliter omnes illos, quibus præstat tales vires, faceret velle, cuius oppositum experientia comprobatur: ergo pariter hæc propositio est falsa, eatenus auxilium nos facit velle, quatenus purè sufficiens. Patet consequentia: cum esse auxilium purè sufficiens consistat in eo, quod est solum præstare vires, & posse ad velle. Relinquitur ergo, quod illud faciat nos velle quatenus efficacem, & consequenter ratione efficaciz.

389 Dices quod ipsum idem auxilium sufficiens, ex se solum præstans vires, & posse ad velle, facit nos velle supposita determinatione voluntatis ad

ad velle, vnde per hanc constituitur efficax, neque est necessarium aliud auxilium ad faciendum nos velle. Sed contra est: nam auxilium efficax faciens nos velle, est auxilium efficax faciens nos determinari ad velle; sed auxilium efficax faciens nos determinari ad velle, est auxilium efficax pro priori ad determinationem nostræ voluntatis ad velle: Ergo auxilium efficax non ex determinatione voluntatis, sed ex se, & ab intrinseco facit nos velle. Maior probatur: nam determinatio voluntatis ad velle est ipsum velle, adhuc in eorum sententia, qui nihil pro priori ad velle admittunt per modum determinantis voluntatem ad velle: auxilium ergo efficax faciens nos velle, est auxilium efficax faciens nos determinari ad velle.

390. Dices: quod auxilium efficax facit nos determinari ad velle effectiuè, id est causando ipsam determinationem ad velle, non verò determinatiuè, id est; nos determinando ad velle. Sed contra 1. Ergo facit nos determinari ad velle, effectiuè causando ipsam determinationem ad velle; sed eo ipso est efficax pro priori ad determinationem ad velle, sicut causa prior est suo effectu: ergo. Deinde auxilium efficax facere nos determinari ad velle determinatiuè, seu nos determinando ad velle, non est aliud, quàm facere nos determinari ad velle, effectiuè causando nostram determinationem ad velle; neque enim aliter voluntas nostra potentias sibi subiectas determinat ad suos actus, quàm effectiuè causando illarum determinationem. Tandem, vt supra resolutione 1. fundam. 11. arguebamus, determinatio

tio, vt formaliter determinatio est, non est nisi à determinante, sicut actio, vt actio formaliter, non est nisi ab agente: Vel ergo determinatio nostræ voluntatis est à Deo medio auxilio determinante, vel non est ab eo, vt formaliter determinatio est, quod est maximum inconueniens, nempe, aliquod bonum formaliter vt tale, non esse à Deo, sed in voluntatem creatam, vt in primam causam reduci, vt loco citato ponderauimus.

391

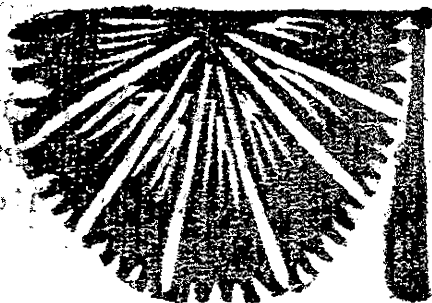
Propter hoc alij à principio negant auxilium efficax ideo esse tale, quia facit nos actu operari, seu velle; sed solum dicunt esse efficax ex hoc, quod operationi adiungitur. Sed quidquid sit de vocibus, sic argumentor: Ergo est auxilium efficax ex quo operationi adiungitur, sed non adiungitur operationi, nisi vt causa in actu secundo operationis; ergo est auxilium efficax, vt causa in actu secundo operationis; sed quatenus causa in actu secundo operationis pro priori præcedit ipsam operationem, prioritate saltem causalitatis, & independentiæ: manet ergo argumentum in suo robore. Deinde: vel auxilium efficax, quo Deus concurret ad nostros actus liberos facit nos velle, & operari, vel non? Si primum: ergo in eo, quod est facere nos velle, consistit efficacia illius: Tum quia in eo distinguitur ab auxilio sufficienti; tum quia si auxilium est efficax quatenus operationi adiungitur, & ei adiungitur nedum vt causa nostræ operationis, sed vt causa faciens nos velle, & operari, erit ex consequenti auxilium efficax, quatenus faciens nos velle, & operari, Si verò dicatur secundum: inde sequitur, quod
neque

neque Deus faciat nos velle, & operari; namque Deus hoc non faceret nisi medio suo auxilio, ut supponimus; hoc autem expresse est contra Apostolum, Augustinum, & Thomam, qui his loquutionibus communiter vtuntur, ut patet ex locis præallegatis.

392

Propter hoc argumentum alij ex recentioribus præter auxilium communicans vires voluntati, aliud adstruunt auxilium, quo Deus facit nos velle, & operari; dicunt tamen hoc auxilium non esse præuium, sed indistinctum ab ipso concursu simultaneo, hoc enim Deus simul cum nostra voluntate facit nos velle, & operari. Sed hæc evasio est expresse contra mentem Apostoli, Augustini, & Thomæ, ut patet ex dictis; sufficit que ad hoc conuincendum locus ille præallegatus num. 9. ad illa verba: *Ille facit, ut faciamus prebendo vires efficacissimas nostre voluntati;* id est, vires nostræ voluntatis efficacissime reducendo de actu primo ad actum secundum; quæ verificari non possunt de concursu simultaneo, qui nec vires præstat voluntati ad faciendum, sed eas supponit, sicut & eas supponit reductas de actu primo ad actum secundum. Rursum ex terminis: *facere, ut faciamus,* importat causalitatem Diuini concursus erga nostrum facere; concursus autem simultaneus non est causa, vel causalitas erga nostrum facere, cum potius identificetur cum eo. Tandem: si Deus dicitur nos facere, ut faciamus in quantum facit suum concursum simultaneum qui est nostrum facere: pariter posset dici voluntatem creaturæ facere Deum facere, quia facit suum concursum, qui est facere Dei.

Tandem alij recurrunt ad illam duplicem efficaciam, de qua egimus resolut. Præcedenti fundam. 15: nempe, aliam esse efficaciam virtutis effectivæ, quæ dicitur talis in actu primo; & aliam infallibilis connexionis, quæ est talis in actu secundo; dicunt que auxilium pro priori ad operationem esse efficacem primo modo, secus verò secundo modo. Sed præter ibi dicta in contra est; quod nullus est, qui neget, vel negare possit divisionem auxilij in sufficiens, & efficacem; auxilium ergo efficacem dicitur tale contrapositivè ad sufficiens; sic autem sumi non potest, si non sit efficacem efficacia infallibilis connexionis; namque etiam auxilium purè sufficiens est in eo sensu efficacem, nempe, in actu primo, seu efficacia virtutis effectivæ, licet enim non præstet vires efficaces, efficaciter tamen præstat vires: relinquitur ergo quod auxilium efficacem, ut à purè sufficienti condistinctum, semper est auxilium infallibilis connexionis; hæc que præcissa purè potest vocari, & esse auxilium sufficiens. Deinde argumentum nostrum procedit de auxilio efficaci, quod operationi adiungitur; hoc autem ab eis vocatur; auxilium efficacem in actu secundo. Difficultas autem est, an hanc efficaciam habeat ex ipsa operatione, cui adiungitur, quod ipsi affirmant; an verò pro priori ad illam, quod nos probamus.



FVNDAMENTVM X.

Quinstatur fundamentum sen-
tentiaē contrarię,

394

Vnicum fundamentum oppositę sen-
tentiaē est, decretum Diuinum ex
se, & ab intrinseco efficax, proin-
de que prædefinitivum consensus
nostri liberi independenter à sciētia mediā, non strā
tollere libertatem. Quod in præsentī instare in-
tendimus. Pro cuius intelligētia notandum est ex
resolutione præcedenti fundamento, Authores sciē-
tię medię conuenire in eo, quod post quā Deus per
sciētiā mediā ab æterno præuidit voluntatem
consensuram sub hoc, vel illo auxilio, in ista, vel illa
occasione, sub his, vel alijs circumstantijs; statim pro
posteriori ad sciētiā mediā decreuit purificare,
vel non purificare illam conditionem, nempe, illud
auxilium in illa occasione, & sub talibus circumstantijs
conferre, vel nō cōferre. Supposito ergo tali decreto
de purificanda conditione consensus, dicimus hoc de-
cretum habere similes proprietates, ac decretum præ-
determinatiuum Thomisticum; cum que illud decre-
tum, in aduersariorum sententiā, libertatem creatam
minimè lædat, nec illam euertet nostrum Thomisticū
decretum.

Quod

395 Quod sic ostenditur : namque hoc decretum de purificanda conditione consensus præmissi per scientiam mediam, est in primis simpliciter requisitum ad existentiam absolutam consensus, eam que infallibiliter, & necessario infert; aliunde hæc necessitas est omnino antecedens libertatem creatam, & nullo modo eam consequens: fieri ergo his non obstantibus libertatem creatam non lædit, neque eam lædet decretum prædeterminatum thomisticum ob easdem similes proprietates: nempe, quia simpliciter requisitum, quia inferens infallibiliter consensus, & quia omnino, antecedens, & nullo modo consequens libertatem creatam. Minor, & consequentia patent, sola maior indiget probatione; & probatur per singulas partes

396 Et quidem decretum illud de purificanda conditione esse simpliciter necessarium ad existentiam absolutam consensus, haud dubium est; sicut & scientia media est simpliciter requisita ad ipsam: namque hæc non affirmat consensus extitutum, nisi sub conditione à Deo ponenda, & exequenda, ut patet ex obiecto illius: *Si dedero, vel decrevero dare Petro auxilium A. in occasione B. consentiet.* Ergo dum Deus non decernit dare Petro simile auxilium in occasione simili, impossibile est existere consensus Petri præmissum per scientiam mediam, neque in hoc aduersarij dubitant.

397 Secunda verò pars, nempe, prædictum decretum inferre infallibiliter, & necessario existentiam absolutam consensus, probauimus latè supra

supra resolut. præcedenti: Tum quia aliter conditio-
nalis illa, quæ est obiectum scientiæ mediæ, non esset
infallibiliter vera, utpote adhuc purificata conditio-
ne non poneretur infallibiliter consensus: Tum quia
per illud decretum, utpote regulatum scientia media,
non vult Deus conferre illud auxilium, nisi ut per eã
præuisum efficax, &c.

398 Tota ergo controuersia stat in
probatione vltimæ partis, nempe, talem infallibilita-
tem, & necessitatem esse omninò antecedentem, &
nullo modo consequentem libertatem creatam, quod
tenentur fateri contrarij, qui hoc decreto in Deo cõs-
tituto saluant discretionem consentientis à non con-
sentiente reduci non in voluntatem humanam, sed Di-
uinam, ut patet ex dictis resolutione præcedenti fun-
damento 14. pariter que hac via docent, hominem
necessitari ad orandum pro gratia obtinenda ad con-
sensum, ut patet etiam ex dictis fundam. 15. sequen-
ti.

399 Deinde ostenditur primò: ex eo
necessitas hæc, & infallibilitas esset consequens liber-
tatem creatam, quia tale decretum sequitur determi-
nationem liberam voluntatis creatæ ad consensum
prædissensu præuisam per scientiam mediam; at hoc
est falsum adhuc admissa scientia media: ergo. Ma-
ior est aduersariorum doctrina, qua ratione, aiunt, de-
cretum prædefinitiuum consensus, & nedum auxilij,
libertati creatæ non opponi, ut videre est in Patre
Herrera de prædestinat. quæst. 10. se&. 2. minor autem
probat sic: Deus ante tale decretum per scientiam
mediam non præuidet voluntatem creatam magis de-

terminatam ad consensum, quàm ad dissensum: ergo prædictum decretum non sequitur determinationem liberam voluntatis creatæ ad consensum præ dissensum. Consequentia patet, & antecedens probatur: sicut Deus per scientiam mediam prævidet voluntatem consensuram in hac occasione, & sub hoc auxilio, sub eodem auxilio prævidet eam dissensuram in alia occasione; & si mille dantur auxilia, sub quibus voluntas prævidetur consensura, tot idem dantur alia auxilia, sub quibus prævidetur dissensura. Ergo Deus ante decretum illud de purificanda conditione non prævidet per scientiam mediam voluntatem magis determinatam ad consensum, quàm ad dissensum. Consequentia patet, & antecedens negari non potest, vel ad minus non potest non supponi, utpote in eo non est aliqua repugnantia, quinimò, ut ait Pater Arriaga de scientia Dei disp. 21. sect. 6. num. 35. in statu conditionato videtur prædestinatus, & reprovus sorte esse æquales, immò & aliquando reprouum sub conditione consensurum pluries, quàm prædestinatus: v. g. ante quàm Petrum prædestinaret, & Iudæ auxilia congrua denegare decreuisset, vidit Petrum sub quatuor auxilijs consensurum, dissensurum verò alijs quatuor, & idem vidit de Iuda. Undè infertur Deum per scientiam mediam non videre vnum ab altero discretum, sed vtrumque æqualem. Et quidè si volūtas prævidetur cōsētire, vel dissētire pro suo liberò arbitrio; vnde deducūt aliqui ex aduersarijs, ut supra vidimus, nō repugnare hominem, qui omnibus auxilijs prævideatur cōsensurus, vel dissensurus, cur eadem ratione repugnet aliquem hominem tot auxilijs prævideri cōsensurum

furum, ac præuidetur diffensus?

400 Hinc apertè deducitur nullam rationem ab aduersarijs assignari posse, cur voluntas per scientiam mediam præuideatur magis determinata ad consensum, quàm ad diffensum? namque solum possunt asserere, præuideri magis determinatam ad consensum, quia præuidetur in tali ordine, & sub tali auxilio consensura; quæ ratio non cõuincit, cum etiã ipsi teneant, quod in alio ordine, & sub alio auxilio, immò sub eodem in alia occasione præuidetur diffensus, & quod sicut in vno ordine pro sua libertate conditionatè consentit, in alio pro sua libertate conditionatè dissentit; & quod sicut sub his circumstantijs moraliter trahitur ad consensum, sub alijs moraliter trahitur ad diffensum; ita vt forte, vel ad minus non repugnanter, tot sint auxilia, tot ordines, tot circumstantiæ, sub quibus præuidetur consensura, ac sub quibus præuidetur diffensus: quod planè ostendit voluntatem absolutè ex se non præuideri à Deo per scientiam mediam determinatam potius ad consensum, quàm ad diffensum.

401 Quod non leuiter confirmatur, si ponamus casum, quod voluntas simul à Deo ponatur in duplici illo ordine: nempe, in quorum vno præuidetur consensura, & in alio diffensus; licèt enim casus sit impossibilis, illum supponere possumus, vt ex eo melius innotescat status conditionatus. Hoc ergo casu dato, licèt voluntas in vno ordine consentiat, non tamen propterea erit verum absolutè magis consentire, quàm dissentire; & hoc ideo quia simul in alio ordine dissentit: ergo pariter in statu conditionato,

nato, si quamuis voluntas conditionatè consentiat sub hoc auxilio, & in hoc ordine, simul sub alio auxilio, & in alio ordine conditionatè dissentit, verè affirmari non potest ipsam absolutè conditionatè magis consentire, quàm dissentire.

402 Quod exemplificatur à nostro sapientissimo Viues in sphaera, quæ ex se est in equilibrio, ita vt nec magis inclinet in vnâ partem, quàm in aliam; si tamen addatur pondus vni parti, statim in eâ incipit inclinare, magis quàm in aliam, sed si contingat pondus æquale addi vtrique parti; iam reddit ad esse in equilibrio, nec potest dici magis inclinata in vnâ partem, quàm in aliam, proinde que perinde se habet ac erat antea; antequam pondus ei aliquod adheretur. Ad hunc ergo modum, voluntas ex se, & in actu primo est quasi in equilibrio, nec magis inclinatur ad consensum, quàm ad dissensum; si verò ei superaddatur consensus, & non dissensus, siuè absolutus, siuè conditionatus, tunc iam desinit esse in equilibrio, sicut & magis inclinat in vnâ partem, quàm in aliâ; sed si ponatur æque consentire, & dissentire, iterum reddit ad esse in equilibrio, quia tunc non est magis inclinata in vnâ partem, quàm in aliam, cum sit æque inclinata in vtramque, & sic tunc se habet veluti in statu indifferentiæ, in quo erat in actu primo, quatenus, licet sit iam in actu secundo inclinata, sed non magis in vnâ partem, quam in aliam.

403 Vnde deducitur consensum præ dissensu solum posse verificari supposito Diuino decreto, quo Deus cum posset purificare conditionem consensus, & purificare conditionem dissensus, deter-

mina-

minatè decernit purificare conditionem consensus, & omittere conditionem dissensus. Vnde tandem inferitur, quod pro veritate consensus conditionati præ dissensu ante decretum, recurri non potest ad suppositionem euentus, vt aduersarij recurrunt: namque sicut supponunt consensus extitutum, si ponatur auxilium A in hoc ordine, etiam debent supponere, & supponunt dissensum extitutum, si ponatur auxilium B. & in alio ordine. Et sicut supponitur, quod purificata conditione consensus, hæc est vera: *dissensus existit*, etiam supponitur, quod purificata conditione consensus, hæc est vera: *consensus existit*: ergo ante purificationem vnius præ altero auxilio, vnius que præ altero ordine solum ponendam per Diuinum decretum, non potest supponi consensus præ dissensu; vnde tandem destruitur obiectum scientiæ mediæ.

404. Secundò probatur minor principalis: nempe, prædictam necessitatem non esse consequentem libertatem creatam; namque in eo casu illud decretum purificandi conditionem esset in manu voluntatis creatæ, nempe, illud acquirere, vel illud repellere; at hoc dici non potest: ergo. Maior est certa: immò quia in potestate voluntatis creatæ est tale decretum acquirere, vel repellere, probant ipsi tale decretum esse consequens nostrum liberum arbitrium, & ab illo dependere. Minor verò probatur: namque propterea tale decretum posset dici esse in manu, & potestate voluntatis creatæ, quia sequitur proximè scientiam mediæ, quæ etiam proximè consequitur consensus liberum; at inde non sequitur præ dictum

decretum esse in potestate voluntatis creatæ : ergo
 Maior est ipsorum ratio , vt videre est in complutensi
 Herrera de prædestinat. quæst. 10. sect. 2. num. 12. quæ
 etiam ratione vtitur, quæst. 3. sect. 2. vbi probat ad li-
 bertatem cum auxilio efficaci seruandam, necessarium
 non esse, quod auxilium per decretum indifferens con-
 feratur. Quæ etiam ratione vtitur ad idem Riva de
 Neira de prædestinat. disp. 13. num. 13. & quidam Va-
 lentinus ex societate. Minor ergo in qua est difficultas
 probatur primò ; nam licet decretum illud supponat
 scientiam mediam , qua Deus præuidet voluntatem
 consenturam sub tali auxilio ; & in tali occasione,
 non tamen ita, vt Deus ex illa determinatione volun-
 tatis moueatur ad conferendum illud auxilium in ea
 occasione , sed ita vt ad hoc solùm moueatur ex sua
 bonitate, & misericordia; licet semper scientia media
 necessaria sit, vt Deus cognoscat medium aptum ad
 obtinendum consensum à voluntate , præuidendo sci-
 licet, quod sit auxilium, quæ vè occasio , in qua con-
 sensura, & restitura non sit; at hoc ipso, quamuis illud
 decretum quantum ad hoc sequatur scientiam me-
 diam, indè non sequitur esse in potestate voluntatis
 creatæ illud acquirere: ergo. Minor patet : nam eo ip-
 so tale decretum est Deo omnino liberum , voluntati-
 que creatæ omnino gratuitum , vtpotè proueniens so-
 lum ex Dei benignitate , & liberalitate. Maior verò
 est communissima apud Doctores societatis , quam
 necdum tradunt, verùm, & probant.

405 Et quidem Pater Suarez, lib. 5. de
 Gratia, cap. 6. num. 6. eam tradit, & probat his verbis:
quod si nostra libera operatio comparetur ad voluntatem Dei,

sen propositum aeternum, quod Deus habuit dandi talem vocationem, tunc nostra libera cooperatio non est ratio, ob quam vult Deus illam dare; nam si operatio illa arbitrij expectetur, ut præ cognita per scientiam absolutam, qua futura prævidetur, talis præscientia supponit in Deo voluntatem, & propositum dandi homini talem vocationem: ergo non potest esse ratio talis vocationis. Si autem sit sermo de præscientia conditionata, sic licet secundum rationem antecedit propositum Dei, non tamen potest esse ratio talis propositi, quia illa cooperatio in illo signo nondum cognoscitur, ut simpliciter futura, nam conditionalis nihil ponit in esse, neque homo est dignus premio, vel pena propter actionem tantum sub conditione futuram, ut Augustinus, lib. 2. de dono perseverantie, cap. 9. & 10. & alibi frequenter docet contra semi Pelagianos. Ecce maiorem nostri argumenti ab eximio inter societatis Doctores traditam, & legitimè fundatam.

406 Dixerat etiam, lib. 4. antecedenti, cap. 6. num. 11. attentè considerandum est aliud esse, quod in potestate hominis sit facere, ut Deus illi tribuat vocationem, quam prævidet futuram, congruam; aliud esse, quod in potestate hominis sit facere, ut vocatio sufficiens, quæ illi datur, sit congrua: nam secundum dicimus esse in potestate hominis, id quæ sufficit, ac necessarium est, ut auxilium sit verè sufficiens; primum autem re vera non est in hominis potestate, sed in sola Divina dispositione, & libertate.

407 Bazquez etiam hanc eandem sententiam tenet, & fundat, 1. part. disp. 98. toto cap. 6. & disp. 89. cap. 10. num. 96. his verbis: suppositio illa electionis absoluta facta non fuit ex eo, quod prævisa fuit sub conditione mea libertas, ut omnes concedere debent, alioquin,

*Et reprobis eligerentur, quia quilibet eorum sub conditione cog-
noscitur aliis perseveraturus, si tali vocatione praeueniatur.*

408 Fa solus etiam, 1. part. quaest. 14:
art. 13. num. 4. & 3. eandem maiorem docet, & pro-
bat his verbis: *Vnde fit, ut Deus ex cooperatione, vel non coo-
peratione conditionaliter praescripta moueri non possit ad pra-
destinandum unum, potius quam alium; quia quem praedestinat
praescriptum conditionaliter cooperaturum his medijs, prauidet
etiam non cooperaturum alijs medijs, & e contra quem non pra-
destinat praescriptum, ut non cooperaturum his medijs, prauidet
etiam cooperaturum alijs medijs.*

409 Pater Arriaga, loco supra citato
in prima probatione, etiam nostram maiorem ex-
praeffe docet, & confirmat; post quam enim ex verbis
ibi relatis deducit per scientiam mediam non videri
vnum ab altero discretum, sed vtrumque aequalem,
sic subiungit: *tunc Deus ex speciali amore erga Petrum se-
legit vnum ex quatuor auxilijs, quibus videbat ipsum responsu-
rum; pro Iuda vero selegit vnum ex illis quatuor, quibus enim
videbat restitutum: hoc est, Deum discernere, & facere speciale
beneficium Petro praeter Iuda. Pro quo beneficio futuritis condi-
tionata, & scientia media requiruntur quidem in Deo; pra-
euisse tamen, ut sciat modum, quo possit vnum ab altero discernere,
tam Petrum a Iuda, quam Iudam a Petro. Ipsa autem for-
malis praeratio, seu discretio in ea voluntate dandi Petro auxi-
lium, quod sciebat congruum si daretur, a solo Deo prouenit.
Haec ibi, & nota quod hanc doctrinam isti authores
commendant ut communem, & necessariam in schola
Societatis.*

410 Ex recentissimis etiam tenet hanc
sententiam RR. Thyrsus, Salmanticensis, disp. 17. de
effi-

efficacia Gratiæ, sect. 14. num. 158. vbi sic habet : *duplex est questio : prima cur Deus uni potius quam alteri tribuit vocationem congruam, seu quam per scientiam mediam prævidet fore efficacem ; & ad hanc questionem solum respondere possumus : O altitudo diuitiarum, &c. Secūda, cur supposita existentia auxiliij sufficientis, & proxima indifferentia ad utrumque, vnus consentit, & alius resistit gratia ; & huic responderi debet, quia vnus vult, & alius non vult. Quæ est ipsissima Patris Suarez doctrina supra relata.*

411

Et quidem Pater Herrera, vt videatur à suis non recordare tenet, quæst. citata, de prædestinat. sect. 1. conclusionē 1. quod Deus non necessariò mouetur ad collationē auxiliij ex efficacia illius. Sed tamen attentè considerando eius mentem, non sic eam fundat, vt cum suis conuenire videatur. Namque hoc solum intendit, & probat, quod cum in auxilio præter efficaciam sint aliæ rationes, quæ ipsum mouere possunt ad collationem auxiliij, vt constituere hominem liberum esse ex se vtile ad consensum, & etiam constituere hominem indifferentem in vitam æternam, consequenter non necessariò mouetur ex efficacia auxiliij, sed potest etiam moueri ex prædictis rationibus ab efficacia auxiliij præscindentibus. Vnde cæteris authoribus societatis tenentibus collationem auxiliij efficacis vnice stare pro sola Dei misericordia, non pro efficacia auxiliij præuisi, iste ita ab eis discordat, vt dicat, Deum moueri posse ad collationem auxiliij efficacis pure ex quo hominem liberum constituit, vel vtile est ad consensum, præscindendo adhuc ab illius efficacia.

412

Immo conclusionē 3. tenet probabili-

Xxx

lius

lius esse Deum quodlibet auxilium efficax conferre, quia efficax est : nam cum conclusione secunda probasset, quod licet Deus non teneatur absolutè ad decernendum auxilium efficax propter eius efficaciam; tenetur tamen, ut sit specialis benefactor conferendo auxilium efficax, quia nempè, non est benefactor, nisi quatenus confert auxilium, ut conducens ad consensum: ergo non est specialis benefactor, nisi quatenus confert auxilium, ut specialiter conducens ad consensum, conduit tamen specialiter quatenus efficax: infert, quod quia Deus non confert auxilium, nisi ex intentione salutaris consensus, quia sicut vult omnes homines saluos fieri, etiam vult omnes homines rectè operari; consequenter quamuis non teneatur necessariò ad ponendum auxilium quia efficax, connaturalius tamen est semel posita intentione seria finis, & præuisione efficaci medij, quod si ex tali intentione ponatur medium, illud ponatur propter maximam, & præcipuam utilitatem, nempè, quia est, & præuidetur efficax ad prædictum finem consequendum.

413 Sed attentè considerate illa verba: *semel posita intentione seria finis, & illa: quod si ex tali intentione ponatur medium*: Undè videtur hunc authorem loqui de collatione auxilij supposita intentione seria finis, nempè, de consensu salutari, de quo est quæstio in præsentibus: vadè, nempè, Deus moueatur, ut potius huic, quàm alteri intendat consensum salutarem? nam que si ad hoc moueatur purè ex sua misericordia, ex eadem saltem primariò, & radicaliter debet moueri ad collationem medij, seu auxilij apti ad talem finem consequendum; hac autem intentione supposita potest dici

dici diuinam voluntatem moueri ex auxilio, quia effi-
cax est ; sed tunc ly *quia* non importat genus aliquod
causalitatis respectu voluntatis Diuinæ, sed vel solum
dicit conditionem, vel causalitatem purè respectiue
ad consensum, namque Diuinæ voluntatis non est
assignare aliquam causam.

414 Deinde ratione probatur præ-
dicta maior, & ne dicant recentiores, vt solent, argu-
menta nostra procedere, vel ex ignorantia termino-
rum, vel ex nunquam satis perspecta sua doctrina de
scientia media, placet eam probare rationibus à præ-
dictis suis authoribus insinuat. Et quidem ratione
Patris Suarez, probatur primò : namque illa determi-
natio ad consensum præuisa per scientiam mediam,
vtpotè conditionalis, neque est simpliciter futura, ne-
que aliquid ponit in esse: ergo non est digna premio:
non ergo ex illa moueri potest Deus, vt purificet con-
ditionem auxilij.

415 Ratione etiam Bazquez ij proba-
tur: nam si illa determinatio voluntatis ad consensum
præ dissensu sub conditione auxilij in tali ordine præ-
uisa per scientiam mediam esset ratio, vnde Deus
moueretur ad purificandam illam conditionem, cum
nullus sit homo, cuius voluntas non præuideatur de-
terminata ad consensum sub aliquo auxilio, & in ali-
quo ordine: pariter Deus moueretur ad purificandas
omnes illas condiciones, sub quibus adhuc reproui
præuidentur consensuri. Et addo, quod adhuc vnus
homo præuidentur consensurus sub pluribus auxilijs, &
circumstantijs: ergo pariter Deus moueretur eum po-
nere sub omnibus illis auxilijs, & circumstantijs, quod
esse falsum constat.

416 Ratione etiam Fassoli non minus vrgenter probatur, & est ipsissima prima nostra probatio: namque sicut Deus præuidet Petrum conditionatè consensurum sub vno auxilio, & in vno ordine, etiam eum præuidet dissensurum sub alio auxilio, & in alio ordine: ergo non est vndè Deus magis moueatur ad purificandam conditionem consensus, quàm dissensus; nam ad hoc esset necesse, vel vnicè præuideri determinatum ad consensum, vel præuideri magis determinatum ad consensum, quàm ad dissensum.

417 Ratio etiam Patris Arriaga, duplici via vrget, primò: nam supposito, quod Petrus præuideatur sub quatuor auxilijs consensurus, & sub alijs quatuor dissensurus, sicut Deus selegit vnum ex quatuor auxilijs, quibus præuidebatur consensurus, poterat etiam eligere alterum ex quatuor, quibus præuidebatur dissentire adhuc in sensu composito scientiæ mediæ consensus sub alijs quatuor auxilijs; aliter teneretur Deus omnes homines saluare, cum nullus sit, qui sub aliquibus auxilijs consensurus non præuideatur: ergo non eligere auxilium ex quatuor dissensibus, sed ex quatuor consensibus, fuit non ex præuisione consensus, sed ex sua misericordia, qua pro sua libertate voluit vti, cum posset non vti. Alia via adhuc vrgentius probatur ab isto authore: nam discretio vnus ab alio est à solo Deo iuxta illud primæ ad Corinthios 4. *quis te discernit*; at hoc in eorum doctrina saluatur præcisse ex eo, quod licèt Deus Petrum, & Iudam præuideat sub quatuor auxilijs consensuros, & sub alijs dissensuros, proindeque illos in statu conditiona-

eo prævideat æquales, Deus conferat Petro auxilia, sub quibus eum prævidet consensurum, & Iudæ potius conferat auxilia, sub quibus eum prævidet dissensurum: hæc ergo collatio, seu purificatio fit à solo Deo pro suo solo libero arbitrio, & independenter à voluntate creatæ.

418 Tandem probatur ratione RR. Thyrsi : namque si prævisio consensus sub auxilio est vndè Deus mouetur auxilium illud conferre, interroganti: cur Deus vni potius, quàm alteri tribuat auxilium, quod prævidit conditionatè per scientiam mediam? rectè responderet, quia eum sic prævidis conditionatè efficax per scientiam mediam; quo in responso se doctior em Augustino, sed præsumptiorem ostenderet, qui de spiritu, & littera, cap. 33. huic quæstioni respondendo, sic habet: *duo solum occurrunt, quæ respondere mihi placeat: O altitudo diuitiarum, & numquid iniquitas est apud Deum. Cui hæc responsio non placeat querat Augustino doctiores, sed cabeat ne inueniat præsumptiores.* ita RR. Thyrsus.

419 Secundò probatur illa minor, nempe, quod quamuis decretum de purificanda conditione sequatur scientiam mediam de libero consensu, non indè infertur prædictum decretum esse in manu voluntatis creatæ: nam hoc vel eatenus esset, quatenus per scientiam mediam repræsentatur illud decretum, vt ponendum dependenter à consensu voluntatis creatæ: & hoc est falsissimum, vtpotè ad hanc scientiam verificandam oporteret consensum voluntatis creatæ in exequutione præcedere illud decretum, siquidem sinè prædicto consensu Deus illud non habe-

haberet; vnde obiectum scientiæ mediæ esset hoc: *si voluntas velit me decernere dare ei tale auxilium in tali occasione, ego decernam illud dare, & ipsa sub illo consentiet.* Quod obiectum nullus imaginavit, neque imaginare cum fundamento potest, quia in eo casu evidentissimè constaret discretionem vnius ab alio vltimò resolui in voluntatem humanam.

420. Vel eatenus esset, quatenus per scientiam mediam repræsentatur decretum illud, vt offerens voluntati auxilium, sub quo præuidetur consensura, non absolute, & efficaciter, sed sub conditione, quod ipsi voluntati placuerit, eo vti ad consensum; & hoc contradictionem involuit: nam si est scientia, qua voluntas præuidetur consensura sub decreto talis auxilij, vnde tam decretum, quàm auxilium præuidetur efficax, vtpotè, coniunctum cum consensu, quomodo stat per eam repræsentari decretum, vt offerens illud auxilium sub conditione, quod voluntati placuerit eo vti ad consensum? hoc enim esset repræsentare decretum, & auxilium cum indifferentia ad consensum, & dissensum; & consequenter scientia illa non esset determinata de consensu, cum non sit de consensu nisi sub conditione decreti, & auxilij.

421. Vel tandem eatenus illud esset, quatenus decretum illud est directum per scientiam mediam delibero consensu sub illo auxilio: vnde sicut scientia media est in manu, & potestate voluntatis creatæ, pariter & illud decretum, qua ratione vtuntur Riva de Neira, Herrera, & quidam recentior Valentius; sed hanc rationem non probare prædictum decretum esse in manu, & potestate voluntatis crea-

et, ad hominem ex eodem principio comprobatur: nam si potestas ad scientiam mediam adstruendam sufficeret ad acquirendum prædictum decretum de purificanda conditione, sequitur, quod sicut homo per liberum consensum sub conditione auxilij infallibiliter infert scientiam mediam de consensu libero: pariter per liberum consensum sub conditione auxilij inferret infallibiliter, & necessario decretum de purificanda conditione auxilij: at hoc est falsissimum, ut omnes tenentur fateri, cum multos Deus prævideat consensuros sub conditione auxilij, quibus non decernit dare illud auxilium: ergo potestas ad adstruendam, seu acquirendam scientiam mediam de consensu libero sub conditione auxilij, non est sufficiens ad acquirendum decretum de purificatione talis auxilij.

422 Hinc detegitur fallacia argumenti adversariorum, qui contententes probare decretum illud esse in manu voluntatis creatæ, probant ex quo in manu eius est, quod tale decretum non existat in Deo, quod est esse in manu eius illud repellere; non tamen ex quo in manu eius sit, quod tale decretum in Deo existat, quod est esse in manu eius illud acquirere. Probant enim sic: *positio voluntatis sub hoc auxilio, & in hoc ordine supponit scientiam conditionatam consensus sub illo auxilio, & in illo ordine: ergo si voluntas potest facere, quod Deus non sciuerit ipsam consensuram sub illo auxilio, & in illo ordine, utpotè quia sub illo, & in illo potuit non consentire; potest etiam facere, quod Deus eam non ponat sub illo auxilio, & in illo ordine.* Ita recentior Valentinus. Pater Riva de Neira sic probat: *quia hoc ipso, quod voluntas creata habeat*

337 De Voluntate Dei

in manu sua non existere scientiam mediam dirigentem consensum in occasione A. potest etiam facere non dirigere ad conferendam, seu purificandam vocationem A. ergo etiam potest facere non existere illam collationem, aut decretum purificandi conditionem illam. Tandem Pater Herrera sic probat: Prædefinitio consequitur proximè scientiam mediam, remotè que consequitur consensum, ad quem scientia media consequitur proximè; ergo prædefinitio, & necessitas cum illa identificata, adeo subditur libero arbitrio, ac subditur scientia media; sed scientia media consequitur consensum liberum, ut liberum, ita ut per dissensum impedibilis sit: ergo etiam prædefinitio huius scientiæ mediæ innitens, consequitur eundem liberum consensum, & per dissensum potuit impediri.

423

Et quidem vellem ipsos probare in manu voluntatis esse facere, quod decretum illud existat in Deo, sicut probant esse in manu illius facere, quod in illo non existat. Etenim hoc secundum facillimè videtur probari: namque iuxta ipsos benè valet: non est scientia mediæ: ergo non est decretum directum per scientiam mediam: vnde infertur, quod potestas ad impediendum scientiam mediam, sit potestas ad impediendum decretum directum per scientiam mediam. Hæc tamen consequentia etiam iuxta eorum principia non valet: est scientia mediæ: ergo est decretum directum per scientiam mediam; stante enim scientia mediæ de consensu libero Iudæ sub conditione alicuius auxiliij, stat in Deo non existere decretum de collatione illius: ergo hac via non potest probari ex potestate, ut in Deo existat scientia mediæ, consensus sub conditione auxiliij, potestas, ut in Deo existat decretum de collatione illius; proindeque li-

cet rectè probent iuxta sua principia in manu voluntatis creatæ esse repellere, seu impedire illud decretum, non tamen illud acquirere.

424 Disparitas que est clarissima: tum quia ex potestate ad impediendum existentiam rei, non infertur potestas ad positionem illius, quia ad impediendum sufficit, quod in manu illius sit aliquod requisitum, sine quo res existere non valet; cum tamen ad positionem illius plura alia desiderentur. Hinc homo per peccatum potest impedire infusionem gratiæ non tamen potest facere Deum eam sibi infundere. Et iuxta subiectam materiam, & aduersariorum principia, in potestate libera Dei est impedire consensum liberum voluntatis creatæ, quatenus in eius libera potestate est decretum indifferens, sine quo voluntas consentire liberè non potest; cum tamen, etiam iuxta ipsorum principia, non sit in libera Dei potestate facere voluntatem liberè consentire, quia ut dicunt, liberè cōsētere, est cōsētere ex propria determinatione, & nō ex determinatione Dei; hinc fatentur esse possibilem hominem, quem Deus conuertere non possit.

425 Tum etiam quia in potentia libera licet à destructione potestatis ad destructionem actus valeat consequentia; non tamen valet à positione potentia ad positionem actus. Quamuis ergo scientia media sit requisitum ex parte actus primi, quatenus Deus constituitur proximè potens prædefinire nostros actus liberos, & inde rectè inferatur, quod destructa scientia media non sit, neque possit esse in Deo prædefinitio actus; non tamen licebit inferre ex existentia, & positione talis scientiæ mediæ, existentiam,

tiam, & positionem prædefinitionis; quia cum potentia prædefinitiva libera sit, potest adhuc proximè, & expeditè constituta ad prædefiniendum existentiam consensus, eam actu non prædefinire. Pariter ergo licèt ex potestate hominis ad destruendum scientiam, rectè inferatur potentia ad destruendum, vel impediendum decretum prædefinitivum, quia sine potentia proxima ad prædefiniendum existere non potest decretum prædefinitivum, tamen ex potestate hominis ad adstruendam scientiam mediam inferri non potest potestas ad adquirendum, seu faciendum decretum prædefinitivum existere, quia cum potestate libera ad actum existere potest carentia actus.

426

Quod maximè exemplificatur in aduersariorum doctrina nuper præallegata; dicunt enim hominem constitui proximè potentem consentire liberè per decretum Dei indifferens, consequenter que sine illo liberè consentire non posse: vnde ex potestate Dei ad illud decretum rectè inferitur potestas ad non existentiam consensus liberi; sed non potestas ad illius existentiam, quia cum per illud decretum constituatur voluntas creata potens proximè liberè consentire, adhuc illo posito potest voluntas pro suo arbitrio cōsistere, vel nō cōsistere. Pariter ergo cū per scientiā mediā Deus constituatur proximè potens nō necessariò, sed liberè prædefinire nostrum consensum; quod negare nō possunt aduersarij, aliter vt nō semel dixi, supposita sciētia mediā cōsensus sub aliquo auxilio, necessitaretur Deus illud auxilium conferre; cum tamen plura sint auxilia, sub quibus Deus homines præuidet consensuros per scientiam mediam, quorum
nec

nec alterum confert, planè pro sua libertate, sicut & quæ confert, pro sua misericordia confert.

427 Sed statim se offert sophisma quo forte aduersarij occurrent huic doctrinæ : nempè, quod potestas libera consistit in indifferentia ad opposita: si ergo in homine est potestas libera ad non existentiam decreti prædefinitiuæ, seu purificandi conditionem, etiam erit in eo potestas ad existentiam illius, aliter erit potestas determinata ad vnum extremum, quæ libera esse non potest. Sed distingue de potestate immediata, & mediata; potestas libera immediata semper est indifferens ad opposita, nempè, existentiã, & nõ existentiã actus; Mediata verò est indifferens quando mediũ, quo liberè se exercet in remotius, connectitur determinatè, vel cū existentiã actus vel cū carètia talis existentię; secus verò quãdo tale mediũ est indifferens ad actũ, & nõ actũ; tũc enim ex potestate immediata libera ad medium, quod immediatè attingit, liberè se extendit solũ ad non actum, quem attingit mediatè, seu remotè, non verò ad actũ. Explicatur: equidem quia voluntas hominis libera est immediatè erga existentiam consensus, liberè etiã se extendit ad non existentiam illius; & vice versa. quia libera est immediatè ad non existentiam consensus, libera etiam est ad existentiam illius. Et pariter, quia libera est mediatè erga existentiam scientiæ mediæ consensus medio ipso consensu infallibiliter, & determinatè connexo cum illa, ex libertate immediata ad consensum habet, quod sit etiam libera mediatè erga non existentiam scientiæ mediæ consensus, sicut e contra, quia libera est mediatè erga non

non existentiam scientiæ mediæ consensus medio dis-
sensu, seu non consensu infallibiliter, & determinatè
connexo cum illa, pariter ex libertate immediata ad
dissentiam habet etiam, quod liberè se habeat erga
existentiam scientiæ mediæ consensus.

428 Attamen secus contingit quan-
do medium, quo liberè se exercet in remotius, non
est connexum determinatè cum existètia actus, vel nō
existentia actus, sed indifferens ad actum, & non ac-
tum; ut patet in exemplo allato iuxta aduersariorū
doctrinam, quia enim Diuina voluntas libera est er-
ga nostros actus liberos media voluntate creata non
conuexa cum consensu, sed indifferenti ad consensum,
& dissentum, ex libertate qua immediatè exercetur
erga voluntatem creatam per decretum indifferens,
solū infertur in Diuinæ volūtatī potestate esse nō cō-
sensus volūtatī creatæ, quatenus potest Deus illud de-
cretum non habere, ei que negare cōcursum indiffe-
rentem; non tamen quod in eius potestate sit existè-
tia consensus, quia ad hoc oporteret voluntatem
in actu primo constitutam per decretam indifferens,
conecti immediatè cum consensu. Cum ergo pari-
ter Diuina volūtas in actu primo constituta per
scientiam mediā, qua mediante voluntas creata suā
libertatem exercet, nō sit connexa cum prædefinitio-
ne nostri actus liberi, utpotè libera; licet ex potes-
tate, quam exercet erga existentiam scientiæ mediæ,
habeat in sua potestate non existentiam prædefini-
tionis, sicut & non existentiam scientiæ mediæ, non
inde sequitur habere in sua potestate existentiam
illius, proinde que est potestas libera mediata ad
extre

extremum duntaxat negativum.

FUNDAMENTVM XI.

Quo etiam ex præfata doctrina
instatur aliud fundamentum
contrarię sententię.

429

A

Liud, & non minus præcipuum fun-
damentum contrarię sententię
est, quod si semel decretum ab in-
trinfeco efficax, eius que præde-
terminatio ad extra-requisitum fit simpliciter neces-
sarium, vt voluntas operetur; eo ipso sine prædicto de-
creto, eius que prædeterminatione non saluatur au-
xilium verè sufficiens; & consequenter neque potes-
tas, vt voluntas adimpleat præceptum, vnde neque ei
poterit non adimpletio præcepti imputari: namque
auxilium verè sufficiens ideo sic appellatur, quia suf-
ficit, vt cum illo possit voluntas adimplere præcep-
tum; vnde & debet præcontinere omnia necessaria ad
opus, ita vt alio auxilio non indigeat, si enim alio in-
diget, illud insuficiens est. Et inferitur quod quia nec
decretum Dei ab intrinfeco efficax, neque eius phi-
fica prædeterminatio in hominis potestate non est,
neque vnum, vel alterum possit acquirere, seu face-
re, quod existat, cum vtrumque solum ex libera Dei
potesta-

potestate dependeat; Deus nullam possit habere causam iuste puniendi peccata, quinimmo homo potest iuste contra Deum conqueri.

430

Neque ei satisficit dicendo, quod tam decretum ab intrinseco efficax, quam prædeterminatio ex eo deriuata, solum est simpliciter requisitum ex parte applicationis voluntatis liberę de actu primo ad actum secundum; proinde que non est requisitum simpliciter ex parte actus primi; & sic sine eo saluatur auxilium verè sufficiens, & consequenter sine illo potest voluntas adimplere præceptum. Non inquam eis satisficit; namque eximius illorum Doctor Pater Suarez lib. 3. de gratia, c. 10. docet, quod etiam si daretur auxiliū efficax nō dare potētia agēdi, eo ipso quod simpliciter necessarium dicitur ad volendū quocūq; modo fingatur necessarium, siuē ex parte principij, siuē ex parte actus, siuē ex parte Dei, siuē ex parte hominis, si tale auxilium non offertur illi, ita vt in potestate eius actiua constituatur, non potest homo in tali statu constitutus dici habere auxilium sufficiens.

431

Hoc inquam fundamentum infertur expresse ex præfata doctrina authorum scientię medię, nempe, admittentium decretum illud absolutum, & efficax purificandi conditionem, seu præbendi auxilium in ea occasione, in qua sub illo per scientiam mediam præuidetur voluntas consensus. Namque in hac sententia, vt voluntas eliciat consensum prædissensu, necessariò requiritur hoc decretum, quod etiam acquirere non est in potestate voluntatis creatę; ergo sine eo non saluatur auxilium verè sufficiens, aliter illo non indigeret. Vnde

ne-

neque consequenter homini potest ad culpā imputari: non adimpletio præcepti, neque Deus potest iustè eius peccatum punire, immò iustè homo potest contra Deum conquiri. Ecce expressè instatur præfatum fundamentum.

432

Quod si relicto Suarez, sicut in pluribus alijs eum deserunt recentiores Societatis, dicant (neque aliud suspicor posse dici) prædictum decretum, quia supponit scientiam mediam de libero consensu conditionato, est solùm simpliciter requisitum, ut voluntas operetur, non ex parte actus primi, sed solùm ex parte actus secundi; proinde que sine illo saluari auxilium verè sufficiens, sicut & saluatur auxilium verè sufficiens sine concursu concomitanti, quamvis hic simpliciter necessarius sit, ut voluntas cõsentiat, ut tenet Rivadeneira, & RR. Thyrsus supra relati fundam. 6: qua ratione tenent tam concursum concomitantem, quàm decretum de purificanda conditione non debere poni in obiecto cõditionato sciẽtiæ mediæ ex parte conditionis, sed ex parte conditionati, nẽpè, consensus, quia iste solũ, & nõ actus primus, vel potentia ad illum indiget illo utroque: si hoc inquam dicatur, idem nos dicimus de decreto thomistico, seu prædeterminatiuo independentem ab scientia media, namque istud a nobis constituitur purè ut applicatio voluntatis de actu primo ad secũdum, non verò per modum actus primi: Sine illo ergo saluatur auxilium verè sufficiens, sicut & potentia completa, & expedita ad eliciendum propriam operationem.

433

Hinc sine fundamento Pater
Lefius

Lessius magnificat illud argumentum contra prædeterminantes: sequi, nempe, nullum dari auxilium sufficiens, quod non sit efficax; quod est contra fidem; vtpote sequitur non dari omnibus auxilium sufficiens contra concilium Arausicanum cap. 25, & Tridentinum Session. 6. cap. 13. quod sequi probat, quia illud solum auxilium est sufficiens ad aliquod opus, per quod homo est potens operari, ita vt iam in sua potestate habeat illud facere; si enim non potest illud facere, nisi accesserit nouum auxilium, quod non sit in eius potestate, non dum habet auxilium sufficiens; atqui per nullum auxilium præueniens homo est potens bene operari in ipsorum sententia, nisi accesserit decretum illud ab iatrinseco efficax: ergo. Sine fundamento, inquam, Pater Lessius hoc argumentum magnificat; namque etiam in ipsorum sententia per nullum auxilium præueniens homo est potens bene operari, nisi accesserit decretum illud purificandi conditionem, quod acquirere non est in sua potestate.

434 Vnde etiam instatur aliud eiusdem authoris fundamentum, quod est huiusmodi: sequitur ex nostro decreto neminem posse conuerti, nisi qui re ipsa conuertitur, neminem posse bene operari, nisi qui bene operatur, neminem posse saluari, nisi qui re ipsa saluatur; quia nemo potest conuerti, bene operari, & saluari sine decreto efficaci, & prædeterminatio, quod nemo habet, neque in potestate eius est habere, nisi qui re ipsa conuertitur, bene operatur, & saluatur. Instatur, inquam, cum nec decretum illud de purificanda conditione, quod etiam ne-
cessa-

cessarium est, vt homo conuertatur, benè operetur, & saluetur, nemo habeat, neque in potestate eius sit habere, nisi qui re ipsa conuertitur, benè operatur, & saluatur.

435 Dices cum hoc Authore: Ora, vt Deus te ponat in ordine, & occasione benè agendi, & volendi, benè operari. Dico & ego: Ora, vt Deus decernat, & prædistinguat efficaciter tuum consensum salutarem. Dices: neque orare possum, nisi per decretum suum efficax, & prædeterminativum Deus decernat me orare. Dicam & ego: neque orare possum, nisi per decretum purificandi conditionem Deus decernat me ponere in ordine, & occasione orandi. In nullius ergo potestate est conuerti sine decreto purificandi conditionem, si semel in nullius potestate est conuerti sine decreto efficaci, & prædeterminatiuo.

436 Similis formæ est argumentum cuiusdam recentis Valentini apud Magistrum Viues lib. 1. de scientia media disp. 11. distinct. 6. §. 5. ait enim ex nostro decreto prædeterminatiuo sequi homines, qui re ipsa non conuertuntur, & mandata non seruant, non habere auxilium sufficiens ad conuersionem, & obseruationem mandatorum, & consequenter non stare per ipsos, quod non conuertantur, & mandata non obseruent, neque posse hoc illis ad culpam imputari; sed hoc est absurdum: ergo. Maior probatur: auxilium sufficiens ad conuersionem, & obseruationem mandatorum est illud, cum quo possant homines conuerti, & obseruare mandata, ideo enim appellatur sufficiens; sed homines, qui re ipsa non conuertuntur,

tuntur, & mandata non obseruant, non habent auxili-
 lium ab intrinseco efficax, cum quo possint conuerti,
 & obseruare mandata: ergo non habent ad id auxiliū
 sufficiens.

437 Neque in terminis istud argumen-
 tum distinguitur à præcedenti P. Lessij; & simili modo
 instatur, utpote dicti homines non possunt conuerti,
 & obseruare mandata sine decreto ponente eos in
 ordine se conuertendi, & obseruandi mandata: cum
 hoc, iuxta ipsos, dicatur ad id simpliciter necessarium,
 vnde nec stare poterit per ipsos non conuerti, neque
 hoc poterit illis ad culpam imputari. Respondet:
 meritò imputari illis defectum conuersionis, quia cul-
 pabiliter noluerunt se disponere ad obtinendum de-
 cretum illud, quo à Deo ponerentur in ordine se cō-
 uertendi, cum facillè possent se disponere. Sed
 quomodo facillè, si decretum adhuc, quo ponantur in
 ordine se disponendi ad obtinendum decretum illud,
 non est in sua potestate? eadem enim ratione, qua
 non est in sua potestate decretum, vt se ponat in ordi-
 ne benè agendi, nec est in sua potestate decretum, vt
 se ponant in ordine se disponendi ad benè agendum.
 Cum enim se disponere ad benè agendum, vel ad non
 incurrendum culpam, nolendo se disponere ad benè
 agendum, sit benè agere, eadem prorsus difficultas
 est, cur eis imputetur ad culpam non benè agere, seu
 non conuerti, vel non obseruare mandata, ac cur eis
 imputetur ad culpam non se disponere ad huius-
 modi.

438 Quod si respondeatur secundò: homi-
 nes, qui nō cōuertuntur, habere auxilium sufficiens
 ad

ad posse conuerti, non verò ad actu conuerti: quia ad actualem conuersionem est necessarium decretum ponendi eos in ordine se conuertendi, non verò ad posse conuerti; illud enim se tenet ex parte actus secundi, nò ex parte actus primi, & nò dat posse agere; sed actu agere: idè dicunt thomistæ de decreto suo prædeterminatiuo; & sic argumentū vim aliquā non infert aduersus decretum thomisticum. De quo magis latè in sequenti resolutione respondendo ad vltimum argumentum complutensis Herrera.

FVNDAMENTVM XII.

Quo etiam ex eadem doctrina
ad hominem retorquentur
alia argumenta oppositæ
sententiæ.

439.

A

Liud argumentum oppositæ sententiæ desumitur ex Concilio Tridentino Ses. 6. cap. 11. illis verbis : *Deus namque sua gratia semel iustificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur.* Cum tamen si homo indigeat ad consensum salutarem decreto Dei ab intrinseco efficaci, & inducente phisicam prædeterminationem, videat

deatur potius Deo non sic concurrente, hominem per prius deserere à Deo, quàm Deum ipsum deserere. Quod argumentum ex doctrina relata decreti purificantis conditionem retorquetur manifestè. Pro cuius intelligentia notetur, vel potius supponatur, ut & ipsi supponant, Deum per scientiam mediam prævidere Petrum non magis determinatum, seu inclinatum ad consensum, quàm ad dissensum: v. g. eum prævidere consensurum, si poneretur in occasione *A.* sub vocatione *B.* & dissensurum, si poneretur in occasione *C.* sub vocatione *D.* In hoc enim casu non prævidetur Petrus in statu conditionato magis determinatus, seu inclinatus ad consensum, quàm ad dissensum, utpotè si in vna hypothese prævidetur consensurus, in alia prævidetur dissensurus; proinde que neque prævidetur magis deserens Deum, quàm ei adhærens: Tunc Deus pro posteriori ad scientiam illam mediam decernit non ponere Petrum in occasione, & sub vocatione, sub qua illum prævidet consensurum, sed potius in occasione, & sub vocatione, sub qua illum prævidet dissensurum. In hoc enim casu, qui est ipsorum doctrina, inquiri: Quis prius deserit alium, Petrus ne Deum, vel Deus Petrum? sanè si Petrus adhærere Deo absolutè non potest, quin Deus decernat eum ponere in occasione, & sub vocatione, sub qua eum prævidet salutariter consensurum; Deo decernente eum non ponere in tali occasione, & sub tali vocatione, sed sub opposita, Deus per prius deserit Petrum, quàm Petrus deserat Deum ob eandem rationem, ob quam ipsi dicunt per prius Deum deserere iustificatos, quàm deseratur ab eis, si ipsi consentire non possunt non prævio decreto Dei ab intrinseco efficaci.

440 Neque valet disparitas, decretum illud purificandi conditionem supponere voluntatem conditionatè dissensuram ex propria determinatione; namque licèt ita sit, non tamen, vt diximus, eam magis supponit dissensuram, quàm consensuram, vtpotè si in vna occasione eam supponit dissensuram, in alia eam supponit consensuram; immò potest contingere, quod in pluribus occasionibus eam præuideat consensuram, quàm dissensuram; & sic attenda determinatione illa conditionata creaturæ, non magis potest dici deserere Deum, quàm Deo adhærere, immò magis Deo adhærere, quàm Deum deserere. Quod ergo in statu absoluto potius dissentiat, quod est, Deum deserere, quàm consentiat, quod est, Deo adhærere, attribuendum est non creaturæ, sed Deo, qui cum eam præuidisset æque propensam ad dissensum, & cõsensum, vel fortè magis propensam ad consensum, quàm ad dissensum, pro sua libertate voluit non eam ponere in occasione consensus, sed dissensus. Instatur ergo manifestè argumentum desumptum ex relatis verbis Concilij Tridentini,

441 Aliud argumentum desumunt aduersarij ex alijs verbis supra relatis Concilij Tridentini Canone 4. vbi loquens de Gratia efficaci docet hominem posse cum illa dissentire. Dicunt autem Thomistæ debere intelligi non in sensu composito, sed in sensu diuisso: sed contra argumentantur, debere intelligi de posse dissentire in sensu composito: quia concilium cap. 5. præmiserat hominem posse illam abijcere, quod pertinet ad potentiam in sensu composito. Quod argumentum planè etiam retorquetur, & instatur

tur in prædicto decreto purificandi conditionem consensu, utpote cum eo in sensu composito dissentire non potest; connectitur namque infallibiliter cum consensu, aliter neque esset ab intrinseco efficax; quin immò neque cum gratia efficaci, ut ab ipsis ponitur, nempè, efficaci ab extrinseco, & ex coniunctione ad consensum, potest in sensu composito dissentire, sicut neque eam à se abijcere, utpote implicat in terminis, quod sit efficax ex coniunctione ad consensum, & quod adiungatur dissensui; tunc enim desineret esse efficax: & ut ipsi dicunt, Concilium loquitur de gratia efficaci: Tum quia loquitur de illa gratia, cui liberum arbitrium cooperatur assentiendo: Tum quia loquitur de illa gratia, de qua aiebat Calvinus, quod ei voluntas humana dissentire non poterat, quod non contendebat de auxilio purè sufficienti, & inefficaci, ut de se patet.

442 Aliud argumentum oppositæ sèrétix est, ex nostra sequi æstimabiliorem esse homini, magisque eligibilem carentiam auxilij sufficientis ad bonum, quàm ipsum auxilium sufficiens, casu quod Deus nobis deneget prædeterminationem ad bonum, & præstet prædeterminationem ad malum, utpotè sinè auxilio sufficienti ad bonum homo non potest peccare, cum eo verò peccare potest, & denegata prædeterminatione ad bonum, infallibiliter peccabit. Quod etiam argumentum planè retorquetur, & instatur in decreto purificandi conditionem: namque etiam esset æstimabilior, magis que ab homine eligibilis carentia auxilij sufficientis ad bonum, quàm ipsum auxilium sufficiens; dato quod Deus decernat non purificare

conditionem, sub qua præuidet hominem consensurū, sed solum eam, in qua eū præuidet dissensurū: utpote sine auxilio sufficienti neq̄ peccabit, neque peccare potest; cum eo verò potest peccare; & posito decreto de cōferendo auxilium illud in occasione, in qua eum præuidet dissensurum, infallibiliter peccabit.

443 Sed responderet Pater Ribadeneyra disp. 2. de prædestinat. num. 15. quod non est magis æstimabilis illa necessitas non peccandi, quàm potestas antecedens ad obseruationem præcepti cum periculo peccandi, si necessitas non peccandi sit talis, quæ relinquat in manu volūtatis obseruationē præcepti, quæ est magis æstimabilis, quàm necessitas non peccandi. Attamen si necessitas illa adeo vrgeat, ut non permittat potestatem implendi præceptum, tunc est magis æstimabilis necessitas illa. Ratio est: quia in primo casu iam potest homo sua libertate obseruare meritorie præceptum, & excludere infallibiliter transgressionem præcepti, in quo magnum sænus bonorum acquirere tum actus obseruationis præcepti, tum bonorum procedentium ab ipso; pluris verò æstimanda sunt bona ista, quàm necessitas non transgrediendi præceptum, quia bona ista non solum auferunt transgressionem demeritoriam præcepti, sicut auferunt necessitas non peccandi, sed etiam bonorum incrementum adducunt.

444 Qua simili forma, & nos respondemus negando esse æstimabiliorem carentiam auxilij sufficientis ad bonum, quàm ipsum auxilium sufficiens, casu quod Deus deneget prædeterminationem ad bonum, & præstet prædeterminationem ad malum: namque licet potentia peccandi, quæ non relinquit in manu

551 De Voluntate Dei

manu voluntatis obseruationem præcepti, æstimabili-
 lior non sit, quàm potentia non peccandi; secus tamé,
 quæ non adeo vrget, quod non permittat potestatem
 implendi præceptum. Et sic contingit in nostro casu,
 vtpote est potentia peccandi cum potentia ad oppo-
 situm in sensu diuisso; & si hoc verum non est, quia præ-
 determinatio ad malum, seu entitatem peccati, tollit
 libertatem ad oppositum, hoc ipsum dicimus nos de
 decreto purificandi conditionem, vt patet ex dictis.

445 Aliud argumentum oppositæ sen-
 tentiæ, quod efficacissimum appellat Ribadeneira ad
 scientiam mediam suadendam, sic ab eo proponitur:
 stat in sacra pagina increpatio comparatiua vnus cū
 alio, vt illa Mathei 11. & Lucæ 10. *Va tibi Cerozain,*
va tibi Bethsaida, &c. Sed ea ne sit innanis, ac deluso-
 ria postulat benè operaturum, & non benè operaturū
 inæquales non esse in illis, quæ independenter ab vsu
 suæ libertatis existant, & de se plurimum iuuant ad
 bonam operationem, aliàs comparatio magis regit,
 quàm manifestat malitiam peccantis: ergo talis in-
 æqualitas adesse non debet, vt in crepatio compara-
 tiua frustranea non sit; at ea inæqualitas adest ad-
 missis decretis efficacibus. omnino antecedentibus
 vsu libertatis: ergo talia decreta reijcienda sunt.
 Probatur minor primi syllogismi: nam iuxta Aristote-
 lem lib. 3, & 6. ethicorum, argumentum à compara-
 tione inefficax est, vbi datur disparitatis ratio val-
 dè conducens, vt diuersitatem forciantur extrema, in-
 ter quæ instituitur comparatio, aut ad regendam ma-
 gis, quàm deregendam malitiam peccantis, vnde cō-
 paratio ista ridicula est: quomodo ne tu amas. vehe-
 men.

mentissimè regem, à quo nihil boni accepisti, cum ita Petrus amet summis honoribus ab eodem cumulatus? at huiusmodi comparationes ideo sunt iananes, quia ex parte operantium datur ànte ipsorum actiones ratio valde potens, vt disformiter operètur: ergo vt cõparationes, de quibus loquimur, non sint innanes, requiritur, vt antecedèter ad actiones, in quibus comparatio instituitur, non sit ratio magnopere conducens, vt talem diuersitatem fortiantur.

446 Iam verò prædictam inæqualitatem adesse iuxta sententiam admittentium decreta, quæ independentè ab vsu nostræ voluntatis sint efficacia ab intrinseco, manifestum est: nam respectu benè operantium datur antecedenter ad vsu suæ libertatis decretum ab intrinseco efficax, adeo conducens ad bonam operationem, vt connectatur infallibiliter cum illa; at verò respectu non benè operantis non datur hoc decretum, sed potius vel eius decreti defectus, vel decretum oppositum, quæ duo conferuat adeo ad non operandum benè, vt connectantur infallibiliter cum omissione bonæ operationis: ergo ex parte benè, & non benè operantis datur antecedenter ad bonam operationem, & ipsius omissionem ingens discriminis ratio magnopere conducens, vt quoad operationem bonam diuersitatem magnam fortiantur: immò verò, vt peccatum malè operantis occultetur. Unde non apparet quomodo Iudei non repellerent sufficientissimè comparationem increpatiuam sic dicentes: quid nobis exempho Tiriorum improsperas? Nā si ipsi viderent eadem signa, quæ nos, haberent decretum efficax prærequisitum, vt pœnitentiam agerent, quo

quo tamen nos caremus, neque pro nostra libertate comparare valemus; quid ergo mirum, quod in tanta rerum disparitate non agamus poenitentiam, quam illi agerent?

447

Hoc argumentum apud Societatis Doctores efficacissimum, posse retorqueri ad hominem supposito decreto illo efficaci de purificanda conditione, notissimum est: namque supponamus, ut & ipsi supponunt, Deum prævidere conditionatè Petrum, & Paulum æquales in bonis, & in malis operibus: v. g. Petrum benè operaturum in tot occasionibus, sub tot auxilijs, & malè in tot occasionibus, & sub tot auxilijs, & pariter Paulum in eisdem occasionibus, & sub eisdem auxilijs benè operaturum, & in alijs, & sub alijs auxilijs operaturum malè. Sic ergo æqualiter se habentibus in statu conditionato decernat Deus dare Petro auxilia illa in illis occasionibus, in quibus eum prævidet benè operaturum; Paulo verò denegat prædicta auxilia in eisdem occasionibus, ei que conferat auxilia alia, quæ in alijs occasionibus prævidet inefficacia. Quis dubitet in eo casu interuenire ingentem discriminis rationem magnopere conducèntem, ut quoad bonam operationem diuersitatè magnam sortiantur, immò verò ut peccatum Pauli occultetur. Datur enim tunc in Petro, aliàs in statu conditionato æquali cum Paulo, decretum illud de purificanda conditione, sub qua prævidetur benè operaturus, secus verò in Paulo, quod decretum a deo conducit ad operationem bonam, ut cum ea infallibiliter connectatur: Respectu verò Pauli nō datur hoc decretum, sed potius, vel eius decreti defectus, vel decretum

tum oppositum, quæ duo conferunt adeo ad non operandum benè, vt connectantur infallibiliter cum omissione bonæ operationis. Indignus ergo esset increpatione Paulus comparatiuè ad Petrum. Et si increparetur, sufficientissimè repelleret increpationè comparativam sic dicens: quid mihi exemplo Petri improsperas? Namque Petrus habet decretum efficacæ prærequisitum, vt benè operetur, quo & ego careo, nec pro mea libertate eum acquirere possum. Quid ergo mirum quod in tanta rerum disparitate Paulus non agat pœnitentiam, quam Petrus agit? quod & est verum, si semel adversariorum argumentum vrget, quamuis Petrus, & Paulus non præuideantur æquales in statu conditionato quoad benè, vel malè operari, vtpote semper est verum in nullius manu esse decretum illud comparare, illud que habet Deus purè motus ex sua misericordia, & non ex præuisis operibus, vt patet ex dictis. Cum ergo maximè conducatur ad benè operandum in statu absoluto, illud habere, vel non habere est disparitatis ratio valdè conducens, vt diuersitatem fortiantur extrema, inter quæ instituitur comparatio; proinde que efficacæ esse non potest, sed potius ridicula, si semel ridicula, & inefficax esset increpatione Iudeorum præ Tiris, & Sidoneis suppositis decretis prædeterminantibus. Et per hunc modum possunt cetera fundamenta oppositæ sententiæ infirmari, & retorqueri, vt patebit in solutione argumentorum.



FVNDAMENTVM XIII.

Ex quo firmitus constituitur spes
 nostra circa æternæ gloriæ con-
 sequutionem, Deo concurrente
 ad nostros actus liberos per
 decretum ab intrinseco
 efficax, quàm ab in-
 trinseco indi-
 fferens,

448

Namque Deo concurrente ad nos-
 tros actus liberos per decretum
 ab intrinseco efficax, totam spem
 nostram vltimò, & radicaliter re-
 ducimus in bonitatem Dei; Deo autem concurrente
 solùm per decretum ab intrinseco indifferens, spem
 nostram vltimò, & radicaliter reducimus in nostram
 propriam voluntatem; sed firmitus constituitur spes
 nostra eam vltimò, & radicaliter reducendo in Dei
 bonitatem, quàm in propriam voluntatem: ergo fir-
 mius

mius constituitur spes nostra circa æternæ gloriæ consequutionem, Deo concurrente ad nostros actus liberos per decretum ab intrinseco efficax, quàm ab intrinseco indifferens. Maior supponitur, minor verò probatur: nam spem nostram reducendo vltimò, & radicaliter in bonitatem Dei considero, & cogito infinitam Dei bonitatem, desiderium ingens, quod habet de saluatione hominum, dicente Paulo; *Deus vult omnes homines saluos fieri*; quod eius magis proprium est misereri, & parcere, canente Ecclesia: *Deus, cui proprium est misereri semper, & parcere*; Pariter quod eius omnipotentiam, quam semper intendit manifestare, maximè ostendit parcendo, & miserendo, canente etiã Ecclesia: *Deus, qui omnipotentiam tuam parcendo maximè, & miserendo manifestas*. Cuius plena est Scriptura Deum passim appellans misericordem, clementem, patientem, & multæ miserationis; & maximè cum ait: *Homines, & iumenta saluabis Domine, quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam Deus*. Ac tandem miseretur timentibus se, quemadmodum pater miseretur filiorum. Omnia enim hæc cogitatui meo se offerunt, cum spem meam vltimò in bonitatem Dei reduco. Ecòtra verò spem meam in propriam voluntatem reducendo, incipio cogitare naturæ creatæ imbecillitatè, meam que fortè inter omnes esse maiorem; & quod si Deus mea opera conditionatè præuideat, plures fortè erunt occasiones, in quibus me præuideat peccaturum, quàm benè operaturum, consequenter que plures esse occasiones me reprobandi, quàm prædestinandi; vnde crescit timor, pusillanimitas augetur, ac tandem spes minuitur; firmitus ergo constituitur spes nostra

nostra circa æternæ gloriæ consequutionem, eam vltimò, & radicaliter reducendo in Dei bonitatem, quâ in nostram propriam voluntatem.

449 Quod fundamentum iudico apertum Augustini, qui de prædestinat. Sanctior. cap. 11. sic relata in summa concludit: *Sanè cum Apostolus dicat, ideo ex fide, viget secundum gratiam firma sit promissio, miror homines infirmitati suæ se malè committere, quàm firmitati promissionis Dei. Sed incerta est mihi, inquis, de me ipso voluntas Dei: Quid ergo? tua ne tibi voluntas in ipso certa est, nec times? qui videtur stare, videat ne cadat. Cum igitur utraque in certa sit, cur non homo firmitati, quàm infirmitati fidei suam, spem, charitatem que committit? Quibus addit cap. 12. An verò timendum est, ne tunc de se homo desperet, quando spes eius ponenda demonstratur in Deo; non autem desperet, si eam in se ipso superbissimus, & fœlicissimus poneret.*

450 Quæ doctrina contradicit aduersariorum sententiæ; dicunt enim nullum desperationis motivum homini vnquam occurrere, si videat Deum quâsi sequutum esse ipsius hominis voluntatem, relinquendo illam in e a electione, vel bona, vel mala, quâ ipse esset voliturus. Tunc enim sicut homo considerat ab initio vsque ad finem, ab æterno, & in tempore, tam in statu conditionato, quàm absoluto, positum esse in manu eius vias suas bonas, aut malas facere, id que Deum præconsiderasse ab æterno, ita non habet rationem aliquam desperandi de salute consequenda, cuius consequutionem habet in manu sua. Ita aduersarij, qui se magis volunt committere imbecillitati, seu infirmitati suæ voluntatis, quàm firmitati, seu efficaciæ

tatię Diuine gratię. Vnde & addunt, quod si contigisset ab æterno Deum decreuisse Petro non dare gloriam, iam tolleretur Petro omnis ratio sperandi gloriam, multumque minueretur spes, si consequi gloriam non in nostra potestate positum esset, sed in Dei decreto. Speramus enim facilius ea, quę in nostra sunt potestate, quàm quę pendet omnino ex voluntate alterius. Ita aduersarij: quem modam sperandi, utpote non in Deo, sed in nobis metipsis, fortè superbissimum, & infelicissimum vocat Augustinus. Cum enim vtraque determinatio siuè nostrę voluntatis, siuè Diuinę gratię, nobis incerta sit, cur non firmiori, quàm infirmiori determinationi spem committimus. Porro timendum est magis ne desperemus, cum spem constituimus in nobis metipsis, quàm quando ponenda demonstratur in Deo

— 45 I

Quibus adde Thomistas non ita asseuerare spem nostram debere vltimò, & radicaliter reduci in Dei bonitatem, quod eius consequutio non sit in potestate nostra, sicut & docent Deum in executione non conferre gloriam, nisi præuisis meritis, licèt intentiuè ab eis non moueatur, sed ex sola sua bonitate, & misericordia, de quo in tractatu de prædestinatione. Immo & aduersarij docere tenentur, quod licèt Deus non prædestinet nisi præuidendo per scientiam mediam opera bona in statu conditionato, non tamen ex hoc mouetur ad prædestinandum; aliter omnes prædestinaret, cum nullus sit homo, quem Deus non præuideat benè operaturum in pluribus occasionibus, immò & reprobum benè operaturum in pluribus, quàm prædestinatum. Mouetur

tur ergo ex sola sua bonitate, ex hac enim, solum procedere potest, quod Petro conferat auxilia, quibus præuidetur benè operaturum, & persequeratur usque in finem; quæ tamen alijs negat, cum posset conferre. Tandem ergo, & ipsi reducant spem suam in Dei bonitatem, non in voluntatem propriam. Adhuc nihilominus thomistæ firmiter constituunt spem in Dei bonitatem antecedenter ad opera conditionatè prævisa, quam ipsi in bonitatem Dei prævisis operibus: utpotè, ut diximus, Deus fortè præuidebit plura opera mala, quàm bona, quibus si attenderet, potius reprobareret, quàm eligeret; Diuina tamen bonitas ex se, & independenter ab operibus conditionatè prævisis infinita est, & potius mouens ad salvandum, quàm ad condemnandum, potius admiserendum, quàm ad puniendum.



FVNDAMENTVM XIII

Ex quo aliter prædestinatio so-
lùm esset certa certitudine præ-
scientiæ, secus verò certitudi-
ne ordinis, & causa-
licitatis.

452 **E**ST compertum apud omnes recen-
tiores, etiam societatis, quidquid
fit de Molina, prædestinationem
esse certam, nedum certitudine præscientiæ, sed
etiam certitudine ordinis, & causalitatis. Hoc non
saluari, si Deus non concurrat ad actus nostros libe-
ros per decretum ex se, & ab iniuria seco. efūcax, inten-
dimus in præsentī fundamento. Pro cuius intelligen-
tia, ne in verbis allucinemur, notanda maxime est
doctrina Diui Thomæ, quæst. 6. de veritate, art. 3. in
corp. vbi sic incipit: *duplex est certitudo, scilicet cognitionis,
& ordinis. Cognitionis quidem certitudo est, quando cognitio
non declinat in aliquo ab eo, quod in re inuenitur, sed hoc modo
existimat de re, sicut est; & quia existimatio habetur de re
præcipue per causam rei, ideo tractum est nomen certitudinis ad
ordinem causa ad effectum, ut dicatur ordo causa ex se ad
effectum*

effectum certus, quando causa infallibiliter effectum producit: Præscientia ergo Dei, quia non importat universaliter habitudinem causæ respectu horum, quorum est, non consideratur in ea, nisi certitudo cognitionis tantum. Sed prædestinatio quia præscientiam includit, & habitudinem causæ ad ea, quorum est, addit in quantum est directio, siue præparatio quadam, & sic potest in ea considerari supra certitudinem cognitionis, certitudo ordinis, de qua solum certitudine prædestinationis hic quaerimus. Ita Divus Thomas.

453

Ex quibus in primis habetur nomine certitudinis ordinis, & nomine certitudinis causalitatis, idem profus in præsentis intelligi; utpotè certa existimatio habetur de re, præcipuè per causam rei: & sic tractum est nomen certitudinis ad ordinem causæ ad effectum, ut dicatur ordo causæ ex se ad effectum certus. Deinde habetur, quod ordo causæ ad effectum est certus, quando causa effectum infallibiliter producit: & cum sit ordo causæ ex se ad effectum certus; erit certus, cum ex se infallibiliter producat effectum. Hinc cum præscientia non importat habitudinem causæ ad effectum, si tamen in aliquo non declinat ab eo, quod res est, solum importat certitudinem cognitionis, non tamen ordinis, seu causalitatis. Quia tamen prædestinatio præter præscientiam includit habitudinem causæ ad ea, quorum est, quia nedum est præscientia, verum & præparatio beneficiorum Dei, potest in ea considerari supra certitudinem cognitionis, certitudo ordinis, & causalitatis.

454

Ex quibus sic argumentor: prædestinationem esse certam certitudine ordinis, & causalitatis, est ordinem illius ad effectum, nempe salutem

salutem, esse ex se certum, & infallibilem; est autem iste ordo ex se certus, & infallibilis, cum ex se certo, & infallibiliter producit effectum; at si decretum non sit ex se, & abintrinseco efficax, non producit ex se certo, & infallibiliter effectum, quippè decretum ex se, & abintrinseco inefficax propterea sic dicitur, quia ex se non potius infert consensum salutarem, quam dissensum: non ergo saluatur, quod prædestinatio sit certa certitudine ordinis, seu causalitatis, si Deus ad actus nostros liberos non concurrat per decretum ex se, & abintrinseco efficax.

455 Hinc impugnata manet solutio aliquorum dicentium, quod licet decretum illud sit ex se, & abintrinseco inefficax, adhuc tamen infert infallibiliter effectum ex consorcio scientiæ mediæ, per quam Deus videt fore, vt si dentur talia media, seu auxilia, infallibiliter exerceatur meritum. Qui Authores decretum prædestinativum consequenter constituunt in complexo decreti indifferentis, & scientiæ mediæ representantis congruentiam auxiliorum. Quem modum dicendi in fauorem Molinæ approbant RR. Thyrsus, tom. I. disp. 20. num. 9. & Pater Riva de Neira de prædestinat. disp. 10. cap. 1. num. 2. sed hunc modum dicendi procedere aperte contra Doctrinam relictam Diui Thomæ, liquet ex terminis: namque constituit prædestinationem certam, & infallibilem ea solum parte, qua præscientia est; non ea parte, qua causa est: neque enim complexum illud est causa, qua parte includit scientiam mediæ: vtpotè hæc, iuxta aduersarios, est purè speculatiua, non practica, sed solum ea parte, qua includit decretum, quod ex se nullâ

imporz

importat certitudinem, & infallibilitatem, si ex se, & ab intrinseco efficax non est, vt ipsi fatentur.

456

Et quidem iuxta prædictum modum, tota certitudo prædestinationis reducitur ad id, quod Deus per scientiam mediam videt fore, quod si conferantur talia auxilia, creatura infallibiliter merebitur, & consequetur salutem; hæc autem certitudo est cognitionis tantum, quatenus hæc scientia non declinat in aliquo ab eo, quod in re inuenitur, sed hoc modo existimat de re, sicut est; nullam ergo, præter hanc certitudinem, includit complexum illud.

457

Neque valet, quod licet decretum illud ex se, & ab intrinseco efficax non sit, sit tamen efficax ex consortio scientiæ mediæ; & sic iam prædestinatio ea parte, qua includit decretum, est etiam certa, & infallibilis, & consequenter certa certitudine ordinis, & causalitatis. Non inquam valet: primo, quia solum inferitur, quod sit efficax ab extrinseco, non ex se; at Divus Thomas expresse tenet, prædestinationem esse certam certitudine ordinis, esse ordinem ipsius ad effectum ex se esse certum, & infallibilem: ergo. Deinde: nam scientia illa mediæ, vt potè purè speculatiua non auget ordinem prædestinationis in ratione causæ ad effectum, sicut neque mouet efficaciter voluntatem Diuinam ad præstanda auxilia congrua, vt ipsi fatentur, & patet ex dictis; vnde & RR. Thyrsus loco citato, num. antec. docet, quod licet Deus non prædestinet sine illa, non tamen secundum illam: ergo adhuc ab extrinseco prædestinatio non fit efficax ex consortio scientiæ mediæ, si semel Deus prædestinat per decretum ex se, & ab intrinseco inefficax.

Dein

Dubium VI.

364

458 Deinde impugnatur hic modus, ex quo prædestinationem constituit in prouidentia generali ordinis supernaturalis, ad iuncta scientia media, utpotè constituit eam in decreto ex se, & ab intrinseco inefficaci, decernens que auxilia ex se, & ab intrinseco inefficacia, proindeque communia reprobis, & prædestinatis, ad iuncta tamen scientia media de congruitate auxiliorum. Undè infertur prædestinationem non distingui à prouidentia generali ordinis supernaturalis ex parte Diuinæ voluntatis, sed solum ex parte Diuini intellectus; cum tamen prædestinatio, utpotè specialis beneuolentia erga electos, debeat in omnium sententia, distingui à prouidentia generali ex parte Diuinæ voluntatis.

459 Neque valet: quod illa prouidentia generalis sit specialis ex ad iuncta scientia media de congruitate auxiliorum; namque adhuc ea, quæ Deus decernit per prouidentiam generalem conditionatam ab speciali, decernit multoties ad iuncta scientia media de congruitate auxiliorum; utpote non potest non præuidere statum conditionatum de eo, quod voluntas consentiet in talibus occasionibus, & sub talibus auxilijs. Neque valet, quod licet tunc decernat ad iuncta scientia media, non tamen regulatus scientia media; quippè non decernit dare illa auxilia quatenus sic præuisa congrua, sed præscindendo ab illorum congruitate. Sed hoc benè percipio in sententia afferente præter decretum ex se, & ab intrinseco indifferens collativum auxiliorum, dari in Deo decretum aliud prædefinitivum, quo vult efficaciter, & determinatè dare ea auxilia, quæ præuidet efficacia

scia ex determinatione creaturæ in statu conditionāto, vt plures ex societate fatentur, de quo infra. Tunc enim nedum Deus decernit præsiendo congruitatem auxiliorum, quæ confert, verum & regulatus tali scientia ea decernit, seu prædefinit conferre. Tunc tamen Deus decernit decreto ex se, & ab intrinseco efficaci supponenti essentialiter scientiam mediam de congruitate auxiliorum. In nostro tamen casu hoc non contingit; namque decretum illud est ex se, & ab intrinseco indifferens, neque per eum vult dare media, seu auxilia, nisi quatenus intrinsecè indifferencia, & inefficacia, & sic licet ea decernat adiuncta scientia media, non tamen ea decernit, vt regulatus scientia media, & hinc eam essentialiter non supponit, sed velari concomitanter, & per accidens adiungitur; quod pariter contingit, cum Deus decernit per providentiam generalem.

460 Tandem inquire, quid aliud est Deum prædestinare per decretum ex se, & ab intrinseco inefficax, seu indifferens, regulatum tamen scientia media de congruitate auxiliorum, quam Deum ordinare prædestinatum ad salutem, sicut & quemlibet alium, sciendo tamen de prædestinato, quod non deficiet à salute? namque iuxta dicta non aliud addit prædestinatio supra providentiam generalem, nisi scientiam de congruitate auxiliorum, quæ non est alia præter Deum videre, quod si conferantur talia auxilia, prædestinatus non deficiet à salute. At sic constituta prædestinatione, non differt à providentia generali, neque prædestinatus à non prædestinato, ex parte ordinis, & causalitatis; sed tantum ex parte præscientiæ

Scientiæ eventus : ergo adhuc illa scientia præcurre,
 seu Deo regulato per eam, prædestinatio non est cer-
 ta, & infallibilis certitudine, & infallibilitate ordinis,
 & causalitatis. Minor in qua potest esse difficultas est
 expressa Divi Thomæ loco citato in dimidio corpo-
 ris, in quo post relata sic subiungit : non enim potest dici,
 quod prædestinatio supra certitudinem providentiæ nihil aliud
 addit, nisi certitudinem præscientiæ, ut si dicatur, quod Deus
 ordinat prædestinatum ad salutem, sicut & quemlibet alium; sed
 hoc de prædestinato scit, quod non deficiet à salutē. Sic enim di-
 cendo non diceretur prædestinatus differre à non prædestinato
 ex parte ordinis, sed tantum ex parte præscientiæ eventus; & sic
 præscientiæ esset causa prædestinationis, neque prædestinatio
 esset per electionem prædestinantis, quod est contra authorita-
 tem scripturæ, & dicta sanctorum. Unde præter certitudinem
 præscientiæ, ipse ordo prædestinationis habet infallibilem certi-
 tudinem. Hæc ibi opposita contradictoriè doctrinæ
 relatæ adversariorum.

461

Et præterea arguitur : nam si de-
 cretum illud ex se non est prædestinativum, ex con-
 sortio tamen scientiæ mediæ prædestinativum consti-
 tuitur: ergo scientia media est causa prædestinationis,
 neque prædestinatio fit per electionem prædestinan-
 tis. Ulterius Divus Thomas expresse docet, quod præ-
 ter certitudinem præscientiæ, ipse ordo prædestinatio-
 nis habet infallibilem certitudinem : ergo supponit,
 quod ordo prædestinationis est infallibilis, & cer-
 tus certitudine distincta à certitudine præ-
 scientiæ ; at hæc certitudo distincta percipi
 non potest, si ordo prædestinationis qua
 parte includit decretum, non sit ex se certus,

&

& infallibilis, sed tota certitudo, & infallibilitas ei
conueniat ex scientia media: Ergo.

462

Sed respondet Pater Ribadeneyra cap. 2. sequenti num. 6. sensum Diui Thomæ non esse dari determinationem ad meritum ex parte causarum, quæ præcedunt ad meritum; sed sensus est in Diuina prædestinatione, prout defacto datur, ex beneuolentia speciali Dei, dari certitudinem non solum ex præscientia, sed etiam ex parte modi causandi, & decernendi media efficacia ad meritum, & salutem, quod libenter fateretur, quia defacto non solum decernit prædestinatis media, quæ sunt efficacia ad gloriã, & salutem; sed formalissimè, quia sic efficacia: Qui modus decernendi, & causandi media importat infallibilitatem meriti exercendi, & salutis obtinenda: ita iste Doctor.

463

Sed mihi obscurissimè, & in primis sensum Diui Thomæ esse, dari determinationem ex parte causarum, siquid constât, ex quo concludit prædestinationem esse certam, nedum certitudine præscientiæ, sed etiam causalitatis; certitudo autem causalitatis, ait Diuus Thomas, est ordinem causæ ad effectum esse certum; est autem certus, ait etiam Diuus Thomas, cum infallibiliter infert effectum; non est autem maior determinatio causæ ad effectum, quam cum quo infallibiliter cõnecti: sentit ergo Diuus Thomas in negotio prædestinationis dari determinationem ex parte causarum, quæ præcedunt ad meritum. Deinde ipse fateretur, & verissimè, prædestinationem procedere ex speciali beneuolentia Dei; quo modo autem ex speciali beneuolentia Dei, si decernat decre-

to non determinato ad salutem, vel meritum, sed indifferenti, quod proinde commune est reprobis, & prædestinatis, pertinens que ad providentiam generalem?

464 Dicere autem, quod procedit ex speciali benevolentia Dei ex modo causandi, & decernendi media efficacia, ut efficacia; est dicere, quod procedit ex speciali benevolentia Dei, quatenus decernit media decreto ex se inefficaci, & indifferenti, prævisa tamen efficacia per scientiam mediam; unde iam totam efficaciam reducit in scientiam mediam; nisi fortè, ut diximus, præter decretum indifferens constituat in Deo decretum aliud prædefinitivum meriti, & salutis ex se, & ab intrinseco efficax, supponens que essentialiter scientiam mediam; tunc enim solum verificatur, quod decernit prædestinatis media, quæ sunt efficacia, quatenus formalissimè efficacia; ut potè tunc solum decernit auxilia regulatus scientia media, aliter solum illa decernit ea concomitantè ad iuncta, seu in consortio illius, unde tamen si decernat media, quæ prævidet efficacia, sed non ut efficacia.

465 Nunc iam RR. Thyrsus, tom. 1. disp. 20. sect. 2. num. 10. respondet Divum Thomam loqui de præscientia absoluta, solum que intendere non posse prædestinatum à non prædestinato penes illam præcisse differre, quasi Deus in signo decreti conferentis auxilia, quibus obtinetur salus non penetret eorum efficaciam, sed expectare debuerit eventum in se, ut per decretum supponens merita iam absolute existentia, hos potius, quam illos efficaciter or-

dimauerit in salutem, ista iste Doctor.

466 Sed hæc etiam interpretatio ex-
torta omninò videtur, illa enim verba Diui Thomæ:
vt si dicatur, quod Deus ordinat prædestinatum ad salutem, sicut
& quemlibet alium, sed cum hoc de prædestinato scit, quod non
deficiet à salute: clarè denotant Diuum Thomam loqui
de scientia in signo decreti ordinatiui, seu prædesti-
natiui. Solùm que intendit, quod si prædestinatio su-
pra prouidentiam generalem solùm superaddit hanc
scientiam, non differat prædestinatus à non prædesti-
nato, nisi ex parte illius, non ex parte ordinis.

467 Deinde Diuus Thomas loquitur
de prouidentia, qua Deus ordinat prædestinatum ad
salutem, sicut & quemlibet alium; adiuncta tamen
scientia de efficacia auxiliorum: quippè hoc est simul
de prædestinato scire, quod non deficiet à salute: lo-
quitur ergo de scientia, qua pro signo decreti ordina-
natiui penetrat efficaciam auxiliorum: non ergo lo-
quitur de scientia supponente merita absolutè exis-
tentia, quasi antecedenter efficaciam auxiliorum non
penetret, sed veluti expectet eventum in se, vt per de-
cretum hos potius, quàm illos ordinet ad salutem.

468 Tandem Diuus Thomas loquitur
de præscientia, quæ est prædestinatio, vt patet ex pri-
mis verbis: namque prædestinatio est præscientia, &
præparatio, &c. at præscientia, quæ est prædestinatio,
est præscientia pro signo decreti, & iuxta ipsum est
sola scientia media, & non scientia aliqua absoluta: de
hac ergo loquitur Diuus Thomas cum ait, quod si
Deus ordinet prædestinatum ad salutem, sicut & quem-
libet alium, sciendo tamen quod prædestinatus non
defi-

deficiet à salute, solum differret prædestinatus à non prædestinato ex parte præscientiæ, non ex parte ordinis. Vel dicatur, quod Divus Thomas loquitur solum de illa scientia, quæ adiungitur decreto ordinativo, quælibet illa sit; si enim semel solum ex parte illius stat certitudo, & non ex parte decreti, prædestinatio erit certa ea parte, qua includit præscientiam, non ea parte, qua includit decretum; & sic erit certa solum certitudine præscientiæ, non verò ordinis, & causalitatis.

469 Sed ex dictis subinfert iste Doctor Deum verè, & propriè præfinire efficaciter nostra opera libera, & consequenter verè, & propriè præfinire efficaciter perseverantiam finalem, siuè id præstet per decretum ex se, & abintrinseco efficax, atque essentialiter supponens scientiam mediam, siuè id præstet per ipsum decretum collativum auxilij congrui regulatum per scientiam mediam de congruitate auxilij. Hoc enim decretum ex se est conditionatè efficax, nimirum sub conditione, quod ante ipsum præcedat scientia de congruitate auxilij; unde postea illa scientia, redditur absolutè efficax; & Deus conferens auxilium congruum ad perseverandum, verè, & propriè vult efficaciter, vt homo perseveret finaliter, sicut verè, & propriè movet efficaciter ad illam perseverantiam. Deus autem efficaciter præfiniens perseverantiam finalem, hoc ipso efficaciter ordinat hominem illum ad salutem æternam ante præscientiam absolutam meritorum; ac proinde prædestinatus differt à non prædestinato ex parte ordinis. Hæc sic subiuncta, & illata.

De Voluntate Dei

470 Quæ omnia ex dictis impugnata manent; & præterea relicto decreto ex se, & ab intrinseco efficaci essentialiter supponenti scientiam mediam, de quo statim; per decretum collativum auxilij Deum verè, & propriè non præfinire opera nostra libera, tam conspicuum est, sicut & quod tale decretum est ex se, & ab intrinseco inefficax, namque hoc supposito, tota illius efficacia est ab extrinseco ex scientia media; efficacia ab extrinseco sicut non est simpliciter talis, neque est verè, & propriè talis: Immo iam esset verè, & propriè efficax, & verè, & propriè inefficax: efficax verè, & propriè, vt supponitur, & verè, & propriè inefficax, quia ex se, & ab intrinseco inefficax, adhuc vt regulatum scientia media; quæ tamen de eodem secundum idem additum verificari non possunt, vt potè priuatiuè opposita.

471

Deinde: cum voluntas sit primum mouens quoad exercitium, efficacia verè, & propriè talis est, quæ ortum habet à voluntate decernentis; efficacia autem illa non ortum habet à voluntate Dei decernentis, aliter illud decretum quatenus à Diuina voluntate esset efficax, & determinatum, proinde que non ab extrinseco, sed ab intrinseco: Immo esset decretum illud prædefinitivum supponens essentialiter scientiam mediam, quod magis communiter defendit schola societatis. Solam ergo decretum illud collativum auxilij condistinctum ab altero prædefinitiuo efficaci, est efficax denominatiuè extrinsecè ex scientia de efficacia auxilij; vel, vt melius dicam, ex efficacia voluntatis create conditionatè præuisa; ipsa enim scientia media ex se nullam efficaciam præstat Diui-

Dubium VI

572

no decreto, utpotè purè speculativa, ut diximus, neque ab ea Deus mouetur, ut potius hos, quam illos ordinet ad salutem, ut etiam iste Doctor fateretur.

472 Præterea dato, quod Deus per illud decretum collativum auxilij præfinit verè, & propriè efficaciter opera nostra libera, siue efficaciter ordinet hominem ad salutem; si tamen efficacia illa non est ab intrinseco, adhuc non verificari prædestinatum differre à non prædestinato ex parte ordinis, conuincitur ex verbis Diui Thomæ: namque loquitur de decreto ex se & ab intrinseco inefficaci, adiuncta tamen scientia de congruitate auxilij: ergo si per hanc decretum illud constituitur verè, & propriè efficax, loquitur de illo decreto iam ab extrinseco constituto efficaci verè, & propriè; & tamen adhuc iuxta Diuum Thomam prædestinatus non differt à non prædestinato ex parte ordinis: ergo. Ac tandem si iuxta hunc Authorem decretum collativum auxilij est ex se conditionatè efficax, nempe, sub conditione, quod ante ipsum præcedat scientia media de congruitate auxilij, vnde posita illa scientia redditur absolutè efficax: ergo posita illa scientia redditur absolutè efficax ex se, si semel antea erat ex se conditionatè efficax, & cōsequenter non ex scientia media, licèt dependenter ab illa.

473 Propter hæc, & alia alij Authores conuicti sunt præter decretum collativum auxilij ab intrinseco inefficax, & indeterminatum, quod & exequutivum vocant, aliud decretum in Deo constitui, quod vocant prædefinitivum, seu intentivum ab intrinseco determinatum, & efficax, supponens tamen

men essentialiter scientiam mediam, qua parte, in-
 quiant, libertatem non lædit. Hoc enim decreto
 pręuisis auxilijs congruis ad obtinendam salutem in
 statu conditionato, Deus vult determinatè, & effica-
 citer ex sua misericordia ea conferre potius istis, quã
 illis; immò & salutem ipsam pręintendit, & prędesi-
 nit; namque, vt dicunt, qui habet aptum medium ad
 finem, potest intendere finem efficaciter ante positio-
 nem medij. Quo decreto posito, aiunt, decretum
 prędestinativum infallibiliter ex se, quamvis depen-
 denter à scientia media, inferre, & auxilia congrua ad
 salutem, & salutem ipsam; consequenter que prędesi-
 tinationem esse certam, nedum certitudine præscien-
 tię, sed etiã ordinis, & causalitatis.

474 Sed hoc decretum prędefinitivum,
 seu intentivum non componi cum decreto collatiuo
 auxiliij, seu exequutiuo consensus ex se & ab intrinse-
 co inefficaci, & indifferenti probauimus resolut. 1.
 fundam. 4. & 5. contra Patrem Herrera, & alios. De-
 inde hoc decretum pariter lædere libertatem docui-
 mus resolut. 2. fundam. 10. & sequentib. Nunc ve-
 rò aliter impugnatur, & primò ad hominem; namque
 ad salutem obtinendam non minus requiritur decre-
 tum exequutiuum, quàm intentivum; neque enim in-
 tentivum insluit immediatè in meritum, sed median-
 te exequutiuo; immò hoc principalius, vt pote phisicè,
 & in genere causę efficientis, cum tamen intentivum
 insuat solum intentionaliter, & in genere causę fi-
 nalis: Si ergo semel est verum, quod solum decretum
 ex se, & ab intrinseco efficax infert infallibiliter effec-
 tum, & ob hanc rationem, vt prędestinatio sit certa, &
 infar

infallibilis certitudine ordinis, & causalitatis, coguntur in Deo constituere decretum illud prædefinitivum, seu intentivum ex se, & abintrinseco efficax, à fortiori videntur teneri in Deo etiam constituere decretum exequutivum ex se, & abintrinseco efficax.

475 Et quidem inintelligibile apparet decretum intentivum infallibiliter inferre effectum, si illud inferre non potest nisi medio decreto exequutiuo, quod ex se, & abintrinseco potest carere effectu prædefinito, seu præintento; sicut neque causa mediata, & remota potest infallibiliter cum effectu connecti, si causa immediata cum eo infallibiliter non connectitur. Hinc Sol quamvis causa ex se necessaria, non infallibiliter connectitur cum effectu, quem causat media causa contingenti. Cuius etiam potest apponi exemplum in intellectu, & voluntate respectu amoris, cuius mediata causa est intellectus, voluntas verò immediata; ponatur ergo intellectum influere in amorem medio iudicio necessario, voluntas tunc non potest non amare necessariò, ut ipsi adversarij fateantur de amore beatifico. Vel si ponatur voluntatem non necessariò, sed liberè amare, à posteriori colligitur iudicium de amore esse liberum, & non necessarium. Immo stando proprijs terminis in sententia probabili, si ponatur ex parte intellectus iudicium efficax de amore, voluntas etiam efficaciter amat, ita ut in sensu composito illius non possit non amare, licet adhuc tunc non necessariò, sed liberè amet, & huius ratio adæquata est; quia intellectus non influit in amorem, nisi mediante voluntate; & sic vel voluntas necessariò, & efficaciter amat, vel iudicium non est necessarium, & efficax.

Immo

476. Immo in aduersariorum doctrina; quia Deus sic intendit, sicut & sequitur, inferunt contra Thomistas, quod sicut Deus in executione confert gloriam post merita præuisa, sic intentio conferendi gloriam est post merita præuisa: ergo pariter ad hominem si Deus intendit salutem conferre decreto ex se, & ab intrinseco efficaci, pariter, & in executione confert salutem decreto ex se, & ab intrinseco efficaci: vel contra, si salutem in executione confert decreto ex se, & ab intrinseco indifferenti, pariter, & eam intendit conferre decreto ex se, & ab intrinseco indifferenti, aliter non sic Deus intendit, sicut exequitur.

478. Deinde est contra prædictum decretum, quod illud in Deo constituunt, ut cum rigore, & proprietate verificentur loca scripturæ, & sanctorum Patrum, in quibus habetur voluntatem creatam non posse resistere voluntati Diuinæ, ut videre est in Patre Herrera de prædestinat. quæst. 10. sect. 4. tunc ergo inquiri, vel posito illo decreto prædefinitiuo salutis, simul cum indifferenti collatiuo auxiliorum, auxilijs que ipsis ex se, & ab intrinseco indifferentibus, seu inefficacibus, potest voluntas creata resistere voluntati Diuinæ non consentiendo, vel non potest? si non potest: ergo decretum collatiuum auxiliorum, ipsa que auxilia non sunt ab intrinseco inefficacia, & indifferentia; quippè tam decreto, quam auxilio ex se, & ab intrinseco indifferenti resistere potest voluntas creata; immò propter hoc ponuntur inefficacia, ut voluntas creata non cogatur eis consentire, & sic non necessario, sed liberè consentiet. Si autem potest resistere

littere voluntati Diuinæ: ergo non præcedit ex parte Dei decretum aliquod prædefinitivum salutis ex se, & abi atrinseco efficax, nam cum hoc infallibiliter connectatur cum salute, eam infallibiliter infert, & consequenter in sensu composito illius voluntas creata dissentire non potest.

478. Dices cum Patre Herrera loco citato, rectè cohærere voluntatem creatam posse resistere voluntati Diuinæ ex executivæ; licet non intentivæ; & sic rectè cohæret illud duplex decretum ex parte Dei, alterum intentivum ex se efficax de salute, & alterum executivum ex se inefficax de eadem. Sed contra est: namque, ut diximus, decretum intentivum non influit in salutem nisi medio executivo: si ergo decreto executivo voluntas creata resistere potest, etiam poterit resistere decreto intentivo. Dices cum eodem ita esse, si decretum intentivum esset de salute, ut obtinenda ex ipsa determinatione Diuina; secus verò si sit de salute, ut obtinenda solum ex determinatione humana. Sed contra est: nam inde sequitur decretum illud non influere determinatiuè in ipsam salutem, & consequenter, neque prædefinitiuè: prædefinire namque ex terminis prorsus est idem, ac determinare: posito ergo illo decreto prædefinitivo dicendum est esse de salute, ut obtinenda nedùm ex determinatione humana, sed etiam ex Diuina.

479. Dices ita esse loquendo de determinatione Diuina consequenti ipsam determinationem humanam: namque illud decretum prædefinitivum habet Deus regulatus scientia mediâ de determinatione libera creaturæ sub illis auxilijs in statu

conditionato. Sed contra est: ergo decretum illud prædefinitivum non est antecedens determinationem creatam, & consequenter neque est antecedens consensum ipsum salutarem. Undè evidenter inferitur neque influere per modum causæ in illum; & consequenter neque ex infallibilitate ipsius inferri potest certitudo ordinis, & causalitatis respectu consensus, seu salutis.

480 Dices: quod est consequens determinationem creaturæ in statu conditionato, est tamen antecedens in statu absoluto, & sic in hoc statu influit in consensum, seu salutem infallibiliter per modum causæ. Sed tunc vrget argumentum à principio: ergo cum influat nedum effectivè, sed etiam determinativè, iam decretum illud prædefinitivum est de salute, vt obtinenda in statu absoluto nedum ex determinatione humana, verùm & Diuina.

481 Immò si semel decretum illud prædefinitivum in statu absoluto influit determinativè vt causa; ergo vt sic influens conditionatè ingreditur obiectum scientiæ mediæ, namque iuxta commune principium, quod vt apertum fatetur Pater Herrera, vt patet ex dictis, eadem principia, quæ in statu absoluto requiruntur ad existentiam absolutam effectus, importari debent conditionatè in futuro conditionato, quod est obiectum scientiæ mediæ: Si autem semel conditionatè ingreditur obiectum scientiæ mediæ: ergo neque in statu conditionato præuidet Deus salutem obtinendam ex sola determinatione creaturæ, sed etiam ex Diuina determinatione. Immò cum obiectum scientiæ mediæ eam priori præcedat,
vrpo

vt potè supponens suum obiectum, & nō illud causans; namque est purè speculatiua, & non practica, iam decretum illud non ingreditur obiectū scientiæ mediæ, vt per eam regulatum, sed ab ea præscindit; & consequenter neque in statu absoluto, vt potè decretum est idem, sola distinctione penes si Deus haberet illud, vel penes illud habere de facto.

482 Dices cum Patre Herrera de prædest. quæst. 2. sect. 4. quod etiam in futuro conditionato, quod est obiectum scientiæ mediæ, ingreditur ipsa scientia media conditionatè, & sic adhuc decretum illud prædefinitivum, sicut ingreditur conditionatè obiectum scientiæ mediæ, ingreditur etiam vt regularum ipsa scientia media, licèt non absolutè; sed conditionatè. Sed contra hanc evasionem latè diximus, resolut. 1. fundam. 6.

483 Si autem dicatur: decretum illud prædefinitivum salutis ingredi obiectum scientiæ mediæ non ex parte conditionis, sed ex parte conditionati, nempè consensus, seu salutis; & ex parte conditionis solum ingredi decretum indifferens, ipsaque auxilia per eum collata, quia vt ait Pater Riva de Neira disp. 17. num. 28. & disp. 10. num. 13. in obiecto conditionato nequit numerari ex parte conditionis aliquid inferens eventum infallibiliter, quia eo ipso implicat obiectum illud esse contingens: vrget tunc argumentum iuxta subiectam materiam, quod iam ex parte conditionis non est ordo aliquis conditionatus ad effectum certus certitudine ordinis, & causalitatis, quippè iste ordo solum potest considerari in statu conditionato ex parte conditionis ad conditionatum.

natum ipsum. Quod si in statu conditionato non consideratur ordo ille sic certus, & infallibilis, neque potest interuenire in statu absoluto; aliter certitudo ordinis, & causalitatis prædestinationis in statu absoluto non importaretur conditionatè in statu conditionato. Plura alia possunt contra prædictum decretum obijci, sed ne eadem repetamus, lectorem remittimus ad loca in principio citata.

RESOLVTIO III,

In qua concordatur libertas creata cum efficacia intrinseca Divini decreti,

484

DIVVS Thomas iuxta loca præallegata resolut. præcedenti fundam. 5. perpetuus est in vno modo conciliandi libertatem creatam cum efficacia Diuini decreti: nempe, quod Deus decernit, prouidet, prædefinit, prædeterminat nostram voluntatem iuxta ipsius proprium modum, propriam que conditionem, seu inclinationem: tum quia cum aliquid mouetur ab eo, à quo habet propriam inclinationem, mouetur secundum propriam inclinationem, qua ratione grauia mouentur à generante deorsum, & leuia sursum: Cum igitur Deus det voluntati propriam
ipsum

ipſius liberam inclinationem, ab eo nequis non iuxta illam moueri. Ita infra quaest. 105. art. 4. & alijs in locis.

485

Tum quia ad prouidentiam Diuinam non pertinet naturas rerum corrumpere, sed conſervare; optimum enim in gubernatore quolibet eſt, vt rebus gubernatis ſecundum modum ſuum prouideat, namque in hoc iuſtitia regiminis conſiſtit. Vnde ſicut eſſet contra rationem humani regiminis, ſi impediretur à gubernatore ciuitatis homines agere ſecundum ſua officia: ita eſſet contra rationem Diuini regiminis non finire creaturas agere ſecundum proprium modum ſuæ naturæ. Ita 1. 2. quaest. 10. art. 4. & 3. contr. Gent. cap. 71. & alijs in locis.

486

Tum etiam, quia Diuina voluntas efficaciffima eſt, vnde habet, quod non poſſit impediri ex defectu cauſæ inferioris; quod enim Pater volens, & intendens ſibi aſſimilari filium, nedum quoad ſubſtantiam, ſeu ſpeciem, ſed etiam quoad modum, ſeu accidentia, non ſic eum ſibi aſſimilet, eſt quia eius voluntas impediri poteſt ex debilitate virtutis actiuæ in ſemine, quo modo etiam virrus Solis impeditur per defectum plantæ. Cum ergo voluntas Diuina efficaciffima ſit, neque poſſit eius virtus ex defectu alterius cauſæ inferioris impediri, ſequitur non ſolum, quod infallibiliter ſiant ea, quæ efficaciter vult fieri, quod eſt veluti ei aſſimilari ſecundum ſpeciem, & ſubſtantiam, verum & fieri eo modo, quo ea fieri vult, quod eſt quaſi ei aſſimilari quoad modum, & accidentia. Deus autem propter complementum vniuerſi vult aliqua fieri neceſſario, alia verò contingentem, & libere,

rè, & sic ea, quæ vult fieri necessariò, infallibiliter fiet necessariò; quæ verò vult fieri contingenter, & liberè, infallibiliter fiet contingenter, & liberè. Et vt sic fiant Deus aliquibus effectibus, scilicèt eis, quos vult fieri necessariò, aptauit causas necessarias, & alijs quos vult fieri contingenter, & liberè, aptauit causas contingentes, & liberas, nempe, vt non aliter, sed commodo fiant, quo Deus ea fieri vult. Hinc voluntate Dei nedam res, in esse producuntur, sed etiam rebus producendis modum, quo producantur prædeterminat. Quia ratione sub ordine Diuine prouidentia non solum cadit hunc effectum esse, sed hunc effectum esse contingenter, & liberè, alium autem necessariò. Ita Divus Thomas communiter, & præcipuè in præsentì articulo. 8. & quæst. 23. de verit. art. 1. & 1. ad Anibalidam, disp. 47. quæst. vnica, art. 4. & 3. contra Gent. cap. 94.

br. 487 Ac tandem generali ratione: quia voluntas creata secundum proprium sui modum, & conditionem subordinatur Deo, & ab eo dependet; vnde ad Deum comparatur vt causa secunda ad primam, vt liberum secundum ad primum, vt secundum mouens, & determinans ad primum mouens, & determinans. Ita Divus Thomas fere omnibus locis supra citatis.

br. 488 Vnde infert Divus Thomas, quod quia modus proprius causæ liberæ est agere, non vt virtus determinata ad vnum, sed vt indifferenter se habens ad plura, consequenter Deus decernit, prouidet, prædefinit, & prædeterminat causam creatam liberam, nempe voluntatem nostram secundum modum
huius

huius indeterminationis, & indifferentiæ. Undè voluntas nostra adhuc efficaciter à Deo prædefinita, & præmota operatur vt virtus non determinata ad vnũ, sed indifferenter se habens ad plura, proindeque operatur vnum ex extremis cum potentia ad oppositum, nempe, consensum cum potentia ad dissensum.

489 Undè tandem infert Divus Thomas, quod licet voluntas à Deo efficaciter prædeterminata ad consensum non possit non consentire, sed non necessariò, sed liberè, ita vt illa necessitas sit necessitas infallibilitatis, non coactionis, vel libertati opposita, vt potè infallibiliter consentit cum potentia ad oppositum, sicut & vt indeterminate, & indifferenter se habens ad vtrumque.

490 Nunc verò est difficultas, quomodo hæc potentia ad dissensum cohæreat cum illa infallibilitate ad consensum; namque infallibiliter consentire, ex terminis est ita consentire, vt non possit dissentire. Immò hæc est nostra doctrina, & sententia, quod voluntas non potest elicere consensum non prædeterminata ad consensum, neque potest elicere dissensum non prædeterminata ad dissensum: cum ergo voluntas prædeterminata est ad consensum, & non ad dissensum, poterit quidem consentire, secus verò dissentire. Hoc pondus difficultatis in præsentia, cui succumbunt Authores societatis, vt à Divo Thoma in re tam graui discedant.

491 Pro huius intelligentia thomistæ duplicem potentiam distinguunt, aliam in sensu composito, quod alijs terminis dicitur potentia consequens, & alijs terminis potentia ex suppositione: aliã in sensu

in sensu diuiffo, quæ alijs terminis dicitur potentia antecedens, & alijs terminis potentia simpliciter talis. Potentia in sensu composito est nedum potentia ad consensum, sed ad dissensum, vt componendum, seu coniungendum cum prædeterminatione voluntatis ad consensum. Et hæc conciliari non potest cum illa infallibilitate ad consensum; si enim voluntas efficaciter præmota ad consensum, infallibiliter consentit, & cum consensu inconiungibilis est dissensus, implicat voluntatem efficaciter præmotam ad consensum posse simul cum ea præmotione coniungere dissensum. Potentia verò in sensu diuiffo est potentia ad dissensum non vt sic coniungendum cum præmotione ad consensum, sed ad dissensum diuifsim, & separatim ab illa præmotione; ita vt licet cum præmotione efficaci ad consensum possit voluntas ad dissensum, sed non ad dissensum sub præmotione ad consensum, sed sub carentia illius, & præmotione ad dissensum, ita vt solum potentia ad dissensum sit componibilis cum præmotione ad consensum, secus verò ipse dissensus.

492

Huius sunt plura exempla: namque creature possibles in eo statu habent potentiam ad existendum, sed non ad existendum pro eo statu, sicut neque existentia cum eo statuta coniungibilis est. Pariter est exemplū summulisti cum de termino, qui extra propositionem componere potest propositionem, cum extra propositionem sit terminus saltem enuntiativus, qui essentialiter compositivus est, sed non pro eo statu: nam actualis compositio termino non potest extra propositionem conuenire. Est etiam exemplum vulgare de eo, qui dum sedet, habet potentiam

rentiam ad standum, sed non ad standum dum sedet, seu pro statu sessionis, quia stantia cum sessione inconiungibilis est. Ac tandem est exemplum in adversariorum sententia: namque voluntas à se determinata ad consensum potentiam habet ad dissensum, sed non ad dissensum pro statu determinationis ad consensum: Et pariter cum scientia media de consensu potestatem habet ad dissensum, sed non ad dissensum cum scientia media de consensu, quia esset posse illam falsificare: Stat ergo potentia ad actum in aliquo statu, cum quo inconiungibilis est actus: non ergo ex quo actus sit inconiungibilis cum aliquo statu, inferre licet cum eo statu coniungibilem non esse potentiam ad illum actum. Ac proinde ex quo cum præmotione efficaci voluntatis ad consensum inconiungibilis sit dissensus, non inde inferitur inconiungibilem esse potentiam ad dissensum. Propterea que talis potentia dicitur in sensu diuiso, quia est potentia ad dissensum, non ut componendum cum præmotione ad consensum, sed seorsim, & diuissim ab illa, nempe, dependenter ab alia præmotione, & carentia prædeterminationis ad consensum.

493 Cuius ratio à priori est: quod per reductionem, & applicationem potentia ad actum, licet destruat potentialitas in ordine ad actum, secus tamen potentia signis enim actu comburens potens est comburere, licet non sit in potentia ad combustionem: Cum ergo potentia est essentialiter indifferens ad plura, licet per reductionem ad unum destruat potentialitas in ordine ad illud, secus tamen potentia, unde cum hæc sit indifferens, semper

remanet potentia ad vtrumque, licet non ad vtrumque simul producendum, sed producendum seorsim, & diuisim. Propterea que hæc potentia ad dissensum voluntas est præmota, & prædefinita ad consensum dicitur potentia antecedens, & simpliciter talis: quia nempe est ipsa potentia secundum se, & essentialiter sumpta, quæ nimirum præuenit ipsam prædeterminationem actualem, siue ad consensum, siue ad dissensum, licet vtramque includat vt possibilem, quatenus nata est, & petit ad vtrumque determinari, & præmoueri. Hinc distingue inter indifferentiam essentialem voluntatis, & indifferentiam illius accidentalem; cum enim voluntas determinatur ad consensum, siue à se, siue à Deo, hæc determinatio tollit indifferentiam accidentalem, quæ dicitur indifferentia suspensionis, secus verò essentialem; vnde adhuc tunc est verum, quod consentit vt potentia essentialiter indifferens, & essentialiter indeterminata ad consensum, & dissensum.

494

Quod etiam potest explicari ex quo, sicut in sententia contrariorum voluntas ex se, & abintrinseco est indifferens, vt à se determinetur ad consensum, vel dissensum; sic in nostra sententia non solum sic est indifferens, sed etiam vt præmoueat à Deo, siue ad consensum, siue ad dissensum: sicut ergo per hoc, quod voluntas se determinet ad consensum, non amittit potentiam, vt se determinet ad dissensum, quia licet simul cum illa determinatione non possit se determinare ad dissensum, secus tamè seorsim ab illa: sic in nostra sententia per hoc, quod voluntas à Deo præmoueat ad consensum, non amittit potentiam

ut ab eo præmoueat ad dissensum, quia licet simul cum Diuina præmotione, ad consensum non possit præmoueri ad dissensum, secus tamen seorsim, & diuisim ab illa. Iuxta hunc ergo sensum, quo cum actuali præmotione ad consensum, componitur potentia, ut præmoueat ad dissensum, componitur etiam potentia, ut eliciat dissensum seorsim ab illa præmotione.

495

Hinc maximè est notandum, ne scholares allucinentur, quod cum nos dicimus potentiam sine prædeterminatione ad dissensum non posse dissentire, *ly sine prædeterminatione ad dissensum*, non appellat supra verbum *posse*, sed supra verbum *dissentire*: potentia enim ad dissensum, sine actuali prædeterminatione ad dissensum saluatur, namque prædeterminatio non dat posse, sed supponit; secus tamen actualiter dissentire. Quod patet ex exemplis allatis, cum enim dicitur terminus sine copula potest componere propositionem est verum si *ly sine copula* appellet supra verbum *potest*; namque potentia ad componendum non eget copula; secus tamen est, si appellet supra verbum *componere*, namque compositio propositionis fieri non potest sine copula. Et pariter in omni sententia voluntas sine determinatione ad consensum potest consentire, si *ly sine determinatione* appellet supra verbum *potest*, secus tamen si appellet supra verbum *consentire*. Cuius etiam est aptum exemplum in materia de prædestinatione, ubi admittitur hæc propositio: *Deus vult conferre gloriam propter merita*, quia tunc *ly propter* appellat supra verbum *conferre*, & facit sensum, quod Deus in executione non dat gloriam, nisi præiis meritis, & dependenter ab illis, quod ita est

in omnium sententia, secus tamen hæc: Deus propter merita vult conferre gloriam, quia tunc ly propter merita appellat supra verbum vult, & facit sensum, quod Deus ex præuisione meritorum, & non ex sua misericordia mouetur ad conferendam gloriam, quod thomistæ negant: In eodem ergo sensu dicimus, quod voluntas non potest dissentire sine prædeterminatione ad dissensum, nempe ly sine prædeterminatione appellante supra verbum dissentire, secus tamen supra verbum potest. Vnde licet verum sit, quod sine prædeterminatione ad dissensum voluntas potest ad dissensum, sed non ad dissensum, vt ponendum in exercitio sine prædeterminatione ad ipsum, sed dependenter ab illa; vnde hæc necessario importatur obiectiuè, seu ex parte termini, qui est dissensus, licet non subiectiuè, & ex parte potentia; seu voluntatis.

496

Quod vt aduersarij percipiant, si percipere volunt, recordentur doctrine ipsorum satis communis, quam retulimus ex Patre Riva de Neira, & ex RR. Thyrso, resolut. 1. fundam. 6. nempe, quod si in conditionato, quod est obiectum scientiæ medicæ ex parte conditionis importetur concursus Dei simultaneus, seu concomitans, prædictum obiectum efficitur nec essarium, & desinit esse liberum, & contingens, vt potè concursus iam determinatus per consensum, & cum eo identificatus infert infallibiliter ipsum consensum; conuicti, inquam, dicunt, quod & si concursus concomitans requisitus necessario simpliciter sit, vt voluntas creata consentiat, non tamen vt positum ex parte conditionis, que saluatur cum omnibus requisitis ad libertatem in actu primo, sed vt positum ex par

te conditionati, seu eventus, nempe consensus, qui sine concursu Dei concomitanti salvari non potest. Ecce clarissimum exemplum nostræ doctrinæ, sicut enim ibi salvant creaturam habere omnia requisita ex parte actus primi cum concursu indifferenti ad consensum, & nihilominus asserunt talem potentiam esse ad consensum non independentem, sed dependentem à concursu Dei concomitanti, ita ut hæc dependentia necessariò importetur ex parte termini, seu conditionati, qui est consensus, quia iste sine concursu Dei concomitanti existere non potest; ita & nos dicimus sine actuali prædeterminatione ad dissensum, seu hac actualiter non importata ex parte potentia salvari potentiam ad dissensum, sed non ad dissensum independentem à Dei prædeterminatione ad ipsum, ita ut hæc dependentia importetur necessariò ex parte termini, qui est dissensus, quia iste sine concursu Dei prævio existere non potest, sicut in adversariorum sententia existere non potest sine concursu Dei concomitanti. Undè sicut ipsi sine concursu Dei concomitanti salvant integrè potentiam ad consensum, sed non ad consensum sine concursu Dei concomitanti, ita nos sine actuali prædeterminatione ad dissensum, integrè salvamus potentiam ad dissensum, sed non ad dissensum sine actuali prædeterminatione.

497 Hinc detegitur deceptio adversariorum, qui existimant nos per posse dissentire in sensu composito idem intelligere, ac posse dùm adest præmotio efficax ad consensum; & per posse dissentire in sensu diuiso, idem ac posse cum talis præmotio abest. Undè sequitur, quod cum voluntas est prædeter-

mina-

minata ad consensum non possit dissentire, licet ex prædeterminatione absente dissentire possit. Falluntur quidem: nam cum præmotione, seu prædeterminatione efficaci ad consensum admittimus, & coniungimus potentiam ad dissentium, sed non ad dissentium sub illa præmotione, sed sub altera, quæ eo ipso est carentia præmotionis ad consensum; hæc enim necessario importatur ex parte termini, quia licet potentia ad dissentium sine illa saluetur, dissentus tamen sine illa salvari non potest.

Obijciuntur primò, & solvuntur
argumenta ex Primario
Complutensi He-
rrera,

498

HINC ferè omnia argumenta adversariorum soluta apparent, ut tamen eorum vocibus utamur, obijcies primò ex complutensi Herrera loco citato de prædestinat. prædictum decretum connexum cum consensu tollit potestatem ad dissentium: ergo & libertatem ad consensum, siquidem libertas ad unum dicit potestatem ad utrumque. Antecedens probatur: necessitas omnino, & simpliciter antecedens ad consensum, est carentia potestatis antecedentis ad dissentium; sed huiusmodi decretum est

necessitas omninò, & simpliciter antecedens ad consensum: ergo est carentia potestatis antecedentis ad dissensum. Consequentia est legitima, & maior videtur evidens: siquidem eo modo, quo vnum contradictorium est necessarium, alterum non est possibile. Minor verò, nempe, huiusmodi decretum esse necessitatem consensus omninò, & simpliciter antecedentem, probatur; hoc decretum ita antecedit consensum, vt nullo modo sequatur consensum, quandoquidem nullo modo iuxta thomistas decernit Deus dependenter ab opere decreato: ergo hoc decretum ita antecedit consensum, vt nullo modo sequatur ipsum, neque ab ipso vllò modo dependeat.

499 Dificultas huius argumenti sita est in illa maiori, quam, ait, videri evidentem, nempe, necessitas omninò, & simpliciter antecedens ad consensum, est carentia potestatis antecedentis ad dissensum; quam iuxta dicta sic distingo: si sit necessitas per modum actus primi, concedo: si sit necessitas per modum applicationis, & reductionis actus primi ad actum secundum, subdistinguo: si sit applicatio iuxta proprium modum, & conditionem, seu naturam causæ liberæ, seu indifferenter se habentis ad plura, & opposita, nego: si sit extra, vel contra proprium modum illius, transeat, & nego consequentiam. Itaque fateamur necessitatem decreti esse omninò, & simpliciter antecedentem consensum nostræ voluntatis, id est, ita antecedens, vt nullo modo sequatur ipsum; sed non per modum actus primi, qualis est necessitas conueniens causæ determinatæ ad vnum, sed per modum applicationis, & reductionis de actu primo ad actum secundum:

secundum; & cum aliàs sit applicatio, & præmotio illius iuxta proprium modum, & conditionem causæ indifferentis, consequenter est necessitas non destruens, sed relinquens potentiam ad oppositum. Hinc ad probationem negamus necessitatem illam antecedentem consensum, contradiçtoriè opponi potentia antecedenti ad dissensum, cum illa necessitas non sit antecedens per modum actus primi, sed per modum applicationis actus primi ad secundum; potentia verò antecedens ad dissensum est antecedens per modum actus primi, quæ proinde eum altera componitur. Undè necessitas illa antecedens ad consensum solum opponitur potentia consequenti ad dissensum, seu insensu composito decreti de consensu; namque ex illa necessitate solum redditur dissensus in coniungibilis eum decreto de consensu, non verò absolute impossibilis: nam ad hoc oporteret decretum ita necessitare voluntatem ad consensum, quod neque in ea relinqueret potentiam, ut sub illius carentia, & alio decreto, eum elicere posset, quod falsissimum est. Et maximè nota, quod cum dicimus necessitatem decreti, vel prædeterminationis esse simpliciter necessitatem antecedentem, non appellat *ly simpliciter supra necessitatem*, sed *supra antecedentiam*: necessitas namque simpliciter talis est necessitas solum per modum actus primi; necessitas tamen simpliciter antecedens est nedum per modum actus primi, sed etiam per modum applicationis actus primi ad secundum; namque, ut sic dicatur simpliciter sufficit, quod ita antecedit consensum, quod nullo modo sequatur ad illum.

quis asserere Deum clarè visam non ita necessitare voluntatem ad amorem, quod ab ea tollat potentiam antecedentem ad odium, quia nempe eam necessitat iuxta proprium illius modum, scilicet, vt indifferenter se habentem ad opposita. Sed nego ita eam necessitare; namque voluntas eatenus operatur vt indifferens ad opposita, quatenus operatur medio iudicio indifferenti, nempe, ex vna parte alliciente, & ex alia retrahente. Sic autem non operatur voluntas in amore beatifico, quem solum præcedit visio Dei solum inclinans, immò necessitans ad Dei amorem, nullo modo retrahens propter infinitam bonitatem obiecti. In nostro autem casu præcedit adhuc ex parte intellectus iudicium indifferens ad consensum, & dissensum; & sub hac indifferentia Deus eam prædefinit, & prædeterminat efficaciter ad consensum præ dissensu, & sic adhuc est verum, quod tunc voluntas operatur vt potentia se habens ad opposita, & consequenter quod consentit cum potentia ad dissensum. Immo quia cognitio obiecti constituit voluntatem proximè, & expedite potentem operari circa illud, visio beata necessitat per modum actus primi, non verò per modum applicationis illius, necessitas autem actus primi ad vnam excludit potentiam antecedentem ad oppositum; secus verò necessitas applicationis iuxta dicta.

501. Pater Herrera hanc solutionem non impugnat, sed eam, quæ asserit prædictam necessitatem ex Diuino decreto, seu præmotione deriuatam se tenere ex parte actus secundi, proinde que non esse omninò, & simpliciter antecedentem consensum. Crederim tamen Thomistas, cum sic loquuntur, non intendere

tendere prædictam necessitatem non antecedere omninò, & simpliciter consensum, cum asseuerent prædictam necessitatem, vt præviam ad illum, sicut & decretum ipsum, Diuinam que præmotionem, cum qua illa necessitas identificatur. Cum ergo dicunt eam necessitatem se tenere ex parte actus secundi, non hoc intendunt, quod eum non præcedat, sed solum, quod non eum præcedat per modum actus primi, sed solum per modum applicationis actus primi ad secundum; quia enim præmotio non requiritur propter actum primum, sed propter actum secundum, & aliàs eum infallibiliter infert, ideò, quamuis mediet inter actum primum, & secundum, potius reducitur ad speciem actus secundi, quam primi: vnde dicitur se tenere ex parte ipsius tanquam illius inchoatio.

502

Secundo obijcit Pater Herrera: Petrus, existente hoc decreto, non potest ponere dissensum in sensu composito huius decreti, non in sensu diuiso: ergo nullo modo potest ponere dissensum. Probatur minor: diuidere dissensum ab eo decreto, est facere ne existat decretum; at Petrus nequit facere ne existat decretum de consensu: ergo non potest diuidere dissensum à decreto. Probatur maior: esse diuisum dissensum à decreto, est existere dissensum sine decreto de consensu; sed diuidere est facere, quod sit diuisum: ergo diuidere dissensum ab eo decreto, est facere ne existat decretum existente dissensu.

503

Ad hoc argumentum respondetur negando minorem: ad eius probationem distinguitur maior: diuidere dissensum à decreto, est facere ne existat decretum, secundum id, quod sensus diuisus inclu-

includit ex parte Dei, concedo: secundum id, quod includit ex parte Petri, nego, & concessa minori distinguo consequens eisdem terminis: ergo non potest dividere dissensum à decreto, Petro faciente ne existat decretum, concedo: Deo faciente ne existat decretum, & Petro elicente dissensum supposita illa carentia, vel sub illa facta à Deo, nego. Nec instat probatio maioris, nam esse diuisum dissensum à decreto, non ex existere dissensum, sine decreto de consensu, carentia posita à creatura, sed à Deo; itaque ad creaturam, seu voluntatem creatam pertinet elicere dissensum; decernere verò, seu prædeterminare ad dissensum solum pertinet ad Deum; proinde que ad creaturam non pertinet facere ne existat decretum Dei de consensu, vt eliciat dissensum; sed ad eam solum pertinet elicere dissensum supposita carentia decreti de consensu, & existente decreto de dissensu ponendo à Deo. Et hoc est posse elicere dissensum in sensu diuiso tamquam causa secunda primæ subordinata; vnde argumentum solum conuincit, quod Petro non potente facere ne existat decretum de consensu, non possit in sensu diuiso elicere dissensum se solo, & vt causa prima, à Deo non dependens.

504

Quibus adde iuxta ea, quæ diximus, fundam. 9. loquendo de decreto purificandi conditionem, seu conferendi auxilium, sub quo Deus prævidet creaturam consensuram; namque cum hoc factentur a Iversarij creaturam liberè consentire, proinde que posse elicere dissensum; non in sensu composito, vt potè decretum illud infallibiliter infert consensum: ergo in sensu diuiso; & tamen non per hoc, quod crea-

creatura possit facere ne existat illud decretum, quia; vt ibi ostendimus ex doctorum societatis sententia, illud decretum, sicut & auxilium illud conferre non est in potestate creaturæ, sed solum Dei; non ergo vt creatura possit cum decreto efficaci de consensu elicere dissentum in sensu diuiso, oportet in eius potestate esse facere ne existat decretum, vel auxilium de consensu, namque esset posse dissentum elicere in sensu diuiso independentem à Deo, quod dicendum non est.

505 Aliter communiter respondent Thomistæ huic argumento; nempe, voluntatem posse dissentire in sensu diuiso, non esse intelligendum de sensu diuiso positiuo, sed præcisiuo, quod est idem, atque Petrum dum prædefinitur efficaciter ad consensum, habere virtutem veram, & realem ad ponendum dissentum secundum se, quod sufficit ad veram potestatem dissentiendi; quia ad hanc sufficit habere quidquid requiritur ex parte principij, & virtutis, licet non habeat quidquid requiritur ex parte applicationis. Quæ solutio cum nostra coincidit, qua parte simul cum prædefinitione ad consensum ponit potentiam ad dissentum. Deficit tamen in eo, quod ex parte termini assignat dissentum præcisiuè à decreto, seu prædefinitione Dei de ipso dissentu, & pariter à carentia decreti, & prædefinitionis de consensu; namque vt in concordia libertatis cum efficacia Diuini decreti insinuauimus, licet cum decreto, & prædefinitione de consensu possit voluntas ad dissentum, sed non ad dissentum sub illo decreto, & prædefinitione, sed sub illius carentia, & decreto alio, seu prædefinitione

none ipsius dissensus, ita vt hæc necessario importetur ex parte termini, qui est dissensus, licet non subiectiuè ex parte voluntatis; potentia enim ad dissensum integrè saluatur sine prædefinitione de dissensu, dissensus tamen ipse hic, & nunc sine illa subsistere non potest, quod & ibi explicatur pluribus exemplis: Cum ergo dicitur voluntatem prædefinitam efficaciter ad consensum posse dissentire in sensu diuiso, debet intelligi ne dum in sensu diuiso præcisiuo, idest, de dissensu præscindente à decreto de dissensu, & carentia decreti de consensu, sed in sensu positiuo, nempe, de dissensu sub decreto ipsius, & carentia alterius decreti de consensu.

506 Hinc quantum ad hoc rectè argumentatur aduersarij: nempe, quod voluntas prædefinita, seu prædeterminata ad consensum, non potest elicere dissensum nisi sub vno ex duobus contradictorijs, quæ sunt, vel prædeterminatio ad consensum, vel carentia prædeterminationis ad consensum. Sed quid ex hoc? hoc secundum fatemur, sed non sub carentia ponenda à creatura, sed à Deo; sicut enim à Deo iuxta sententiam thomisticâ dependet in decreto de dissensu, sic ab eo dependet in carentia decreti de consensu: Undè non conuincitur non posse elicere dissensum in sensu diuiso, quando est præmota ad consensum, sed non posse elicere dissensum se sola, & sine dependentia à Deo.

507 Hoc pariter conuincit aliud argumentum, quod communiter obijciunt aduersarij: nempe, quod illud posse ad dissensum in sensu diuiso, est posse ad dissensum, vt possibilem; est autem possibile

in quantum est potens existere à parte rei ; non autem potest à parte rei existere sine prædeterminatione : ergo potentia ad dissentum necessariò importat ex parte termini prædeterminationem ad ipsum , & consequenter carentiam prædeterminationis ad oppositum, ita vt aliter voluntas dissentire non possit. Ac tandem in omnium thomistarum sententia hæc propositio est vera : *voluntas non potest consentire, vel dissentire non præmotà efficaciter à Deo : vel ergo ly non præmotà efficaciter à Deo appellat supra verbum potest , vel supra verbum consentire , vel dissentire ? non supra verbum potest, quia vt omnes pariter docent, potentia saluatur sine actuali Diuina præmotione, vtpotè quia hæc non constituit potentiam, sed eam constitutam reducit, & applicat: ergo appellat supra verbum consentire , vel dissentire: verbum ergo dissentire, vel consentire præscindere non potest à prædeterminatione Diuina, & consequenter cum est præmotio ad dissentum, præscindere non potest à carentia præmotionis ad consensum.*

508 Tertiò obijcit Pater Herrera , & est replica contra præcedentem solutionem ; nempe, quod vt Petrus possit ponere suam actionem in sensu diuiso impeditenti *A.* non sufficit habere defacto potestatem per modum principij ad talem actionem, si illi desit potestas expediendi se ab illo impedimento, proinde que neque sufficere ad posse ponere dissentum in sensu diuiso prædefinitionis, & prædeterminationis , habere Petrum defacto potestatem per modum principij ad dissentum , si desit Petro potestas expediendi se à prædefinitione consensus. Quod multipli-

tripliciter intendit probare: primò quia non est aliquis potens ponere actionem in sensu diuiso extremi nisi sit absolutè, & simpliciter loquendo potens ponere suam actionem; sed vt Petrus sit absolutè, & simpliciter loquendo potens ponere suam actionem, non sufficit habere de facto potestatem per modum principij ad talem actionem si illi desit potestas expediendi se ab illo impedimento: ergo. Consequentia est bona, & maior certa, minor probatur vulgari exemplo, cui nunquam ab adversarijs factum est satis; Petrus vinculis carcere constrictus, quibus nequit se expedire, non est absolutè potens audire sacrum Templo celebratum, quamuis ad auditionem sacri secundum se habeat totam potestatem requisitam per modum principij auditui, non ob aliam rationem, nisi quia impeditur vinculis, à quibus non potest se expedire, quorum vinculorum defectus non requiritur, vt principium auditionis, sed solùm vt remouens prohibens applicationem, & approximationem requisitam ad auditionem sacri exercendam: ergo non sufficit ad absolutam, & veram potestatem exercendi aliquam actionem dari potestatem in genere principij, nisi vel deficiant impedimenta, vel detur potestas expediendi se ab eis impedimentis.

509 Secundò: quia impedimentum ad aliquid à me inaeuitabile tollit mihi potestatem ad illud aliquid: ergo eo præcisse, quod phisica prædeterminatio ad consensum fit impedimentum dissensus, à quo non me possunt expedire, tollit mihi potestatem ad dissensum. Antecedens explico hac propositione, qua mihi nihil clarius, & evidentius: qui patitur impe-

impedimentum ad aliquod opus , ita vt neque sit in sua manu illud impedimentum non habere , neque possit à se exequere , neque valeat exercere illam actionem simul cum illo impedimento, non potest absolute ponere illam actionem , neque illi imputabile est illam non ponere: ergo impedimentum ad aliquid mihi inevitabile , tollit mihi potestatem ad illud aliquid.

510 Tertiò: quia quando adest aliquod extremum non mihi contingens , nulla que ratione à me dependens, non possum ponere aliquam actionem nisi in sensu composito illius extremi, vel si non possum ponere in sensu composito , absolute non possum eam ponere actionem; sed existente prædefinitione, & prædeterminatione ad consensum adest aliquod extremum mihi non contingens , nulla ve ratione à me dependens: ergo non possum ponere illam meam actionem, nisi in sensu composito illius prædefinitionis, vel si non possum in sensu composito prædefinitionis ponere , absolute non potero ponere dissensum. Minor est certa, & consequentia bona , maior probatur ab inductione: idè non possum ponere meam actionem, nisi in sensu composito cœli , quia existit cœlum non contingenter mihi. Idè etiam non possum ponere meam actionem nisi in sensu composito prædeterminationis Petri , quia tametsi prædeterminatio Petri consequatur libertatem Diuinam , non tamen meam, neque mihi est contingens , aut meo subijcitur dominio, & sic in reliquis alijs casibus : ergo dum adest extremum mihi non contingens, non possum me exerce-
re nisi in sensu composito illius extremi.

511 **Quartò:** quia vt voluntas fit potens ad dissentum modo sufficienti, vt absolute possit dici de illa posse ponere dissentum, non sufficit habere quidquid requiritur ad dissentum ex parte potestatis, & principij: ergo non tenet aduersariorum solutio. Probo antecedens: Beatus ex vi visionis beatificæ amittit iuxta aduersarios potestatem peccandi; item humanitas Christi ex vi vnionis hypostaticæ est impotens peccare: at neque humanitas Christi, neque Beatus amittunt potestatem, quæ requiritur ex parte principij ad peccandû: ergo posse absolute, & simpliciter peccare non est habere quidquid requiritur ex parte principij ad peccandum. Syllogismus rectus est, & maior doctrina aduersariorum, minor autem facile probatur: in Beato datur iudicium indifferens, quo cognoscit rationes allicientes ad peccatum, & à peccato retrahentes; sed ad consensum, & dissentum nihil aliud requiritur ex parte principij: ergo in Beato datur quidquid requiritur ex parte principij ad peccatum. Idem argumentum fit respectu humanitatis Christi, siquidem in humanitate Christi præter scientiam beatam, datur etiam scientia infusa, & acquisita constituens in humanitate Christi iudicium indifferens circa peccatum.

512 **Quintò:** quia omisio efficaciter imperata non est in se libera, sed solùm in imperio. Item actus imperatus efficaciter non habet immediatam libertatem in actu secundo, sed solùm mediatam ratione imperij, vt & ipsi thomistæ fatentur: tunc sic, si sufficeret ad veram, & realem potestatem ponendi actum in sensu diuiso impedimenti ad illum, habere

voluntatem quidquid requiritur ex parte principij, & virtutis immediatæ ad ponendum actum, in casu imperij efficacis ad actum *A.* actus *A.* esset immediatè liber; sed non est liber immediatè in eo casu: Ergo. Consequentia est bona, & minor doctrina thomistarum, probo maiorem, ad quam reuocatur difficultas: in casu imperij efficacis ad actum *A.* datur quidquid requiritur ex parte principij, & virtutis immediatæ, tum ad actum *A.* tum ad eius carentiã; sed actum *A.* esse immediatè liberum, est poni à voluntate habente quidquid requiritur ex parte principij, & virtutis immediatæ ad actum, & ad eius carentiam, nam libertas immediata in hoc iuxta thomistas consistit: ergo in casu imperij efficacis ad actum *A.* actus *A.* est immediatè, & in actu secundo liber. Probo maiorem: in casu prædicti imperij datur voluntas, & iudicium indifferens ad vtrumlibet; sed in hoc iuxta thomistas potestas proxima ad vtrumlibet consistit: ergo in eo casu imperij datur potestas proxima ad actum imperatum, & ad eius carentiam.

513

Tandem supponamus Petrum imperare efficaciter actum *A.* & Deum pro suo supremo dominio Petrum prædeterminare ad carentiam huiusmodi actus, in quo nulla est repugnantia; cum enim actus imperans efficaciter solùm ex natura rei connectatur cum imperato, non est, cur Deus non possit prædeterminare ad carentiam actus imperati in sensu composito actus imperantis; tum, sic in hoc casu Petrus non posset absolutè, & simpliciter loquendo ponere actum imperatum; & tamen in hoc casu haberet quidquid requiritur ex parte principij, & potestatiæ

entię proximę ad actum imperatum, cum solū illi deesset prædeterminatio ad actum imperatum, siue carentia prædeterminationis ad defectum actus imperati: ergo ad veram, & realem potestatem non sufficit principium, & potentia proximè influxiua, sed vltèrius requiritur carentia prædeterminationis ad oppositum. Probo maiorem, in qua est difficultas: qui vult efficaciter exequi aliquid, & tamen non consequitur, non potest illud exequi. Pariter illi, qui conatur efficaciter, quatenus est ex se ad aliquid, & illud non obtinet, non imputatur non obtinere; sed in hoc casu Petrus vult efficaciter amare: ergo si non amat non idè est, quia non vult, sed quia non potest.

514 Confirmatur ex Augustino, lib. 1. retractationum, cap. 22. asserente: *hoc est in potestate, quod cum volumus, facimus*: quod ergo cum volumus, non facimus, non est in potestate. Idem Augustinus, lib. 5. de libero arbitrio, cap. 3. ait: *non enim possum aliud sentire esse in potestate nostra, nisi quod cum volumus, facimus*: ergo si quod volumus, cum illud volumus, non facimus, quod volumus non est in nostra potestate; at in eo casu prædicti imperij Petrus non facit, quod vult, videlicet amare: ergo non potest amare.

515 Ad argumentum hoc respondetur primò negando suppositum; nempe, Diuinam prædefinitionem, seu prædeterminationem ad consensum esse impedimentum ad eliciendum dissensum. Quod & fit manifestum: tum ex doctrina, quam argumentum supponit, nempe, Petrum efficaciter prædefinitum ad consensum simul habere potestatem per modum principij ad dissensum; vbi enim relinquitur potestas per

modum principij ad diffensum, non est impedimentum ad eliciendum diffensum. Neque est idem diffensum non posse componi cum prædefinitione ad consensum & per prædefinitionem ad consensum voluntatem impediri ad eliciendum diffensum; aliter cum stare incomponibile sit cum federe, sedens erit impeditum ad standum; & pariter cum odium sit incomponibile cum determinatione ad amorem, voluntas hoc ipso, quod est determinata ad amorem, manebit impedita ad odio habendum. Et hoc ideò, quia voluntas simul cum sui determinatione ad amorem retinet quidquid requiritur per modum principij ad odium, & pariter sedens simul retinet quidquid requiritur per modum principij ad standum. Si ergo, vt argumentum supponit, Petrus prædefinitus, vel prædeterminatus ad consensum, simul retinet quidquid requiritur per modum principij ad diffensum, licet diffensum cum prædefinitione ad consensum coniungere non valeat, non propterea dicetur manere impeditum ad eliciendum diffensum.

516 Tum etiam: quia impedimentum potentiae ad proprium actum semper fit per aliquid dissonum, & disconueniens ipsi, ei que contrarium; qualiter potentia visiva impeditur videre per tenebras, & lapis impeditur descendere in centrum per detentionem sursum, & pariter potentia deambulatoria impeditur ambulare, per ligamen pedum. Determinatio autem potentiae liberae ad proprium actum, siue à se, siue à Deo prædeterminante, est ei consona, conueniens, & iuxta propriam illius naturam, conditionem, & modum, quæ sic petit determinari ad vnũ,

vt simul retineat potentiam ad oppositum: Quamuis ergo cum determinatione ad vnum non possit coniungere oppositum, semper manet expedita ad illud. Neque valet, quod prædefinitio de consensu contrariatur dissensui, quatenus infert infallibiliter consensum, qui privatiuè, vel contrariè dissensui epponitur: non inquam valet, cum potius contrarietas, & oppositio, quæ est inter consensum, & dissensum, sit iuxta naturam, essentiam, & modum ipsius potentix; vtpotè ex se, & essentialiter indifferenter se habens ad opposita.

517 Tandem hoc fit perspicuum ex doctrina Diui Thomæ in tract. de præcientia, & prædestinat. Qui habetur in fine primæ partis edictæ Antuerpiæ; vbi sibi obijcit argumentum: *voluntas ligata, vel impedita ad eliciendum proprium actum non est libera, sed coacta; sed voluntas humana per prædestinationem ligatur, & impeditur ad eliciendum proprium actum, qui est velle, vt videtur dicere Apostolus ad Romanos 9. dum dicit: non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei, vbi interlinealis: non est volentis, scilicet velle, neque currentis, scilicet currere: ergo voluntas humana per prædestinationem cogitur. Ecce idem argumentum, cui respondet Divus Thomas: Quod voluntas humana per prædestinationem non ligatur, neque impeditur ad eliciendum proprium actum, sed iuvatur. Cuius assignat rationem, sicut in alijs locis: quia licet voluntas humana libera sit, tamen hanc libertatem non habet nisi à Deo, qui est causa efficiens huiusmodi libertatis; & sic dicitur in libro de causis: omnis causa primaria plus est influens super actum, quam causa secunda. Et per hunc modum dicit Apostolus, quod Deus operatur in nobis velle, & perficere. Ergo secundum*

Divum

Divum Thomam per prævium influxum Dei in actum voluntatis nostræ, hæc non ligatur ad illum, sed potius ad illum adiuvatur. Non ergo per illum impeditur ad eliciendum proprium actum, scilicet dissensum; eate- nus enim potentia impeditur ad unum actum, quate- nus ligatur ad oppositum, ut patet exemplo illius, qui est vinculis carcere constrictus, qui eate- nus impeditur ambulare vsque ad templum, quatenus ligatur ad non ambulare extra carcerem. Iuvatur ergo voluntas per prædestinationem, seu efficacem prædefinitionem ad consensum, sed non ligatur ad illum, proindeque ne- que impeditur ad oppositum, nempe dissensum. Et quomodo potest impedi per prævium influxum Dei, qui est causa huiusmodi libertatis, quod millies Divus Thomas repetit ferè locis omnibus citatis.

518 Secundò responderetur ad argu-
mentum negando maiorem: ad primam probationem
concedo maiorem, & nego minorem. Ad probatio-
nem desumptam ex exemplo Petri vinculis carcere
constricti, concedo, quod Petrus non est absolutè po-
tens audire Sacrum Templo celebratum; nego tamen,
quod ad auditionem Sacri secundum se habeat totam
potestatem requisitam per modum principij auditivi.
Quod sit evidens, ex quo potentia cognoscitiva non
est proximè completa, & potens sine specie obiecti,
que est forma illius in genere cognoscibili; quam spe-
ciem recipere non potest potentia auditiva, sicut ne-
que visiva sine proportionata approximatione ad
obiectum cognoscibile, seu audibile, vel visibile; quam
approximationem habere non potest Petrus casu,
quod vinculis carcere constrictus sit. Non ergo Petrus
tunc

tunc habet totam potestatem requisitam per modum principij auditiui Sacri Templo celebrati; Benè tamen in nostro casu, namque potentia ad dissensum absolute non aliud complementum petit præter ipsam voluntatem, & indifferentiam iudicij, quod præcedit adhuc ipsa efficaciter prædefinita, & prædeterminata ad consensum, ut patet ex dictis ad primum argumentum. Hinc licet vinculorum defectus non requiratur, ut principium auditionis, requiritur tamen ut præuè necessarius ad principium auditionis; namque requiritur ut præuè necessarius ad acquisitionem speciei, sine qua principium auditionis completum non est. Eo ferè modo, quo intellectus requiritur ad actum voluntatis, namque licet non sit principium illius, sine illo tamen non est cognitio obiecti, qua voluntas proximè potens constituitur ad actum circa illud, cum nihil volitum, quin præcognitum. Act tandem dicimus, quod illa impotentia ad audiendum sacrum provenit quidem ab impedimento vinculorum, à quibus non potest se expedire, non ex ratione communi impedimenti inevitabilis, sed quia tale impedimentum est, nempe alicuius præuè requisiti ex parte principij auditiui, scilicet speciei. Tertio potest responderi ad argumentum iuxta dicenda ad sequentem probationem.

519. Ad secundam probationem respondetur ex dictis ad secundum argumentum, distinguendo primum antecedens: impedimentum ad aliquid à me inevitabile, tollit mihi potestatem ad illud aliquid: si sit impedimentum ortum ex aliqua causa secunda cogente, concedo: si ortum sit ex subordinatione causæ secundæ ad primam, sub distingue tollit mihi

mihî potestatem primam, & à nullo dependentem, neque Deo subordinatam, concedo: secundam, & Deo subordinatam, ab eo que dependêrem, nego. Quæ solutio patet ex dictis ad secundum argumentum iuxta loca relata Diui Thomæ. Quod enim Petrus à se executere non possit prædefinitionem ad consensum, vt dissentiat, prouenit ex quo est causa secunda libera à Deo dependens in operari, se mouere, & determinare; proinde que cum dependentia à Deo præmouente, & prædeterminante efficaciter tali efficacia, vt ei voluntas resistere non possit. Vndè sicut ad Deum solum pertinet creaturam prædeterminare, vt dissentiat, solum ad ipsum pertinet facere, ne existat prædeterminatio ad consensum, vt creatura dissentiat; proinde que neque vt Petrus tanquam causa secunda dissentiat, est necesse, quod in manu eius habeat acquirere prædeterminationem ad dissensum, sed sufficit, quod in eius manu sit dissentire supposita Diuina prædeterminatione ad dissensum, & carentia Diuinæ prædeterminationis ad consensum; aliter dissentiret vt causa prima, primum mouens, primum se determinans, primum liberum sine subordinatione aliqua ad Deum. Et hoc mihi nihil clarius, & euidentius, precipuè stando locis præallegatis Diui Thomæ. Ei autem, sicut & nobis nihil clarius, & euidentius, quando impedimentum prouenit ex causa secunda cogente, vt in exemplo ab eo allato, & alijs plurimis, quæ possent adduci.

§. 20.

Quod & amplius declaratur exemplo potentie exequutiue respectiue ad voluntatem creatam, cui subordinatur, & subditur, sicut & voluntas

rās nostra subditur, & subordinatur voluntati Diuinæ. Nostra enim voluntate nolente potentiam exequuti-
 vam ambulare, hæc impeditur ambulare; nec tale im-
 pedimentum à potentia de ambulatiua evitabile est:
 Et nihilominus eo in casu adhuc potest absolutè, &
 simpliciter ambulare. Dices: quod licet illud impedi-
 mentum inevitabile sit ab ipsa potentia deambulati-
 va, est tamen evitabile ab ipsa voluntate creata. Bèrè:
 nunc inquirò, quid interest, quod sit evitabile à vo-
 luntate creata, si ab ipsa exequutiua potentia evitabi-
 le non est, vt adhuc voluntate nolente eam ambulare,
 ipsa possit absolutè, & simpliciter ambulare? Respon-
 debis, quia illud impedimentum ortum habet ex ipsius
 subordinatione ad voluntatem, cui iuxta suam natu-
 ram nata est obedire; & sic quod moueri non possit
 voluntate renuente, si ipsa volente moueri possit, ab-
 solutè, & simpliciter adhuc cum voluntas non vult
 eam ambulare, dicitur posse simpliciter ambulare, li-
 cèt motum cum nolitione voluntatis coniungere non
 possit. Hinc ergo patet nostra doctrina: multo enim
 magis nostra voluntas Diuinæ voluntati subijcitur,
 quàm potentia exequutiua nostræ subijcitur volunta-
 ti: impedimentum ergo nostræ voluntatis ad dissen-
 sum ex hac subordinatione deriuatum, nempe volun-
 tate Diuina nolente eam ad dissensum determinare,
 sed ad consensum, non potest esse tale, quod voluntas
 adhuc sic determinata absolutè, & simpliciter dissen-
 tire non possit, licèt cum illa volitione dissensum
 coniungere non valeat, neque illud impedimentum à
 se excutere, vel vitare possit; Potest enim illud vitare
 voluntas Diuina, cui nata est obedire voluntas crea-

ta : vnde sicut adhuc Deo volente nostram voluntatem determinare ad consensum, est verum, quod eam potest determinare ad dissensum ; etiam est verum quod adhuc prædeterminata ad consensum potest elicere dissensum.

521

Ad tertiam probationem distinguo maiorem : quando extremum mihi non contingens est præviè requisitum ad primum actum, concedo : quando non est sic requisitum ; sed solum applicatio, & determinatio actus primi, nego. Hinc concedo quod non possum ponere meam actionem, nisi in sensu composito Cœli, non eo præcisse, quia Cœlum existit non contingenter mihi, sed quia Cœlum existit, vt præviè requisitum ad actum primum cause, seu meæ potentie operatiuæ ; nam si loquamur de potentijs sensitiuis, istæ in esse, & conseruari dependent à motu corporis Cœlestis, vnde non existente corpore Cœlesti, vires sensitiuæ deficient. Loquendo verò de voluntate, licet in esse, & conseruari à motu corporis Cœlestis non dependeat, neque etiam ab eo dependeat in mouere quoad exercitium, quia nullum corpus agere potest in rem incorpoream ; ab eo tamen dependet saltem indirectè in moueri quoad specificationem erga exteriora corpora, quatenus omnia ea, quæ sensui sunt proposita, & etiam ipsa organa potentialium sensitiuarum, à quibus intellectus in cognoscendo dependet, subiacent motibus Cœlestium corporum, neque sine eis esse, vel conseruari possunt ; quæ est doctrina Diui Thom. 1. 2. quæst. 9. art. 5. est ergo existentia Cœli mihi non contingens, vt præviè requisita ad actum primum meæ potentie, siue sensitiuæ,

siue

suè spiritualis pro hoc statu. Et sic quid mirum quod
 quælibet istarum potentiarum, vel non operetur, vel
 operetur in sensu composito Coeli. Ad secundum
 exemplum pariter nego, quod non possum ponere
 meam actionem nisi in sensu composito prædetermi-
 nationis Petri, quia prædeterminatio Petri non con-
 sequitur meam libertatem, neque est mihi contin-
 gens, sed quia in eo casu in me non est virtus suffi-
 ciens ex parte actus primi ad illam actionem; ut patet
 in duobus portantibus lapidem, quem nullus sine al-
 tero est sufficiens portare; proindeque quilibet illo-
 rum est causa solum partialis, & non totalis.

522 Ad quartam probationem negat-
 tur antecedens: ad eius probationem concedo maio-
 rem, & nego minorem: Ad eius probationem pro pri-
 ma parte nego antecedens; aliud est enim, quod Bea-
 tus speculatiuè cognoscat rationes alliciètes ad pec-
 catum, & à peccato retrahentes, & aliud, quod eas
 cognoscat practicè, & per iudicium indifferens. Pri-
 mum est verum, secundum autem falsum; namque hoc
 iudicium practicum in eo consistit, quod proponatur
 voluntati obiectum, ut indifferenter amandum, vel
 odiendum; per visionem autem beatificam non sic pro-
 ponitur Deus, sed ut determinatè, immò necessariò
 amandus, quia proponitur ut in se infinitè bonus, quia
 ex aliqua parte in eo splendeat aliquid, vnde retra-
 here possit ab illius amore, ut contingit cum proponi-
 tur bonum finitum, vel propter insufficientiam, vel
 propter incommodum adiunctum in sui acquisitione.
 Cum tamen Deus clarè visus satiet voluntatem iuxta
 illud Psalmi 16. *satiabor cum apparuerit gloria tua; neque*

eius clarę cōtemplationi incommodum aliquod annexum sit, iuxta illud sapientię 8. *non habet amaritudinem conuersatio illius, nec tedium conuictus eius*: non ergo in beato est locus ad iudicium illud indifferēs, quamuis alias speculatiuē cognoscat rationes allicientes ad peccatum, & a peccato retrahentes; quas etiam cognoscit Deus, cuius cognitionem nihil latet, cognoscit enim tam Beatus, quam Deus delectationem veneream nos allicere ad peccatum, eius que malitiam, vel pānam illi debitam nos retrahere ab illo, sicut & honestatem virtutis, vel præmium illi debitum nos allicere ad prosecutionem illius, incommodaque illi annexa nos ab illa retrahere.

523 Pro secunda verò parte etiam negatur antecedens, licet enim in Christo ratione scientiæ acquisitę, vel infusę detur iudicium indifferens, sed non circa peccatum. Hinc in eo admittimus iudicium indifferens circa mortem, & omissionem mortis, sed non circa omissionem mortis, vt coniungibilem cum præcepto, quia vt sic peccatum est, sed præcisiuē à præcepto, vel secundum se, qua ratione mala non est. Ratio autem huius desumitur ex vi vnionis hypostaticę, ratione cuius humanitas Christi immobiliter adheret primæ regulę vsus rationis, summę que sapientię, immò magis quam per visionem beatificam, cum hæc vnio sit accidentalis, & illa substantialis; & sic intellectus illius non potest indifferenter proponere voluntati aliquid contra illam, qua ratione etiam peccare non potest.

524 Ad quintam respondetur, quod si actus imperatus sit actus voluntatis, nego secundum
tho-

thomistas non habere immediatam libertatem in actu secundo, sed solum mediatam ratione imperij; namque aliud est talem actum à voluntate procedere, præsupposito imperio rationis, & aliud ab ea non procedere, ut immediatè liberum; primum est verum, secundum falsum, aliter usus activus voluntatis non esset in se, & immediatè liber, quia à voluntate procedere nequit non præsupposito predicto imperio. Ratio que à priori est: nam ut actus à voluntate procedat ut in se, & immediatè liber, sufficit, quod ab ea immediatè elicitivè procedat sub iudicio indifferenti, cum quo iuxta thomistas rectè coheret imperium efficax intellectus, eo quod huius efficacia procedit à voluntate sub illo iudicio. Undè cum sibi obijciunt, quod imperium efficax intellectus infallibiliter infert actum imperatum voluntatis, nempe, usum illius activum, neque voluntas in sensu composito illius potest ab eo cessare: respondent illam necessitatem, & infallibilitatem esse consequentem libertatem ipsius voluntatis: namque ab ea imperium efficaciam participat, utpotè voluntas est primum movens quoad exercitium, neque vidi thomistam oppositum asserere. Et idem est dicendum de omissione imperata actus voluntatis propter eandem rationem. Si verò sermo procedat de actu purè imperato, qui actus est alterius potentiæ à voluntate, verum est, quod non est in se, & immediatè liber. Cæterum de hoc nihil potest convincere argumentum, utpotè potentia immediata illius non est libera, neque consequenter ex se indifferens ad actum, & carentiam actus. Quod si ex parte voluntatis sunt omnia requisita ex parte principij ad usum activum

erga illam potentiam ; probatur quidem actum illius esse tunc mediatè, seu motiue liberum , secus tamen immediatè, & elicitivè.

525

Ad ultimam probationem suppono casum, & nego, quod Petrus in eo non possit absolute, & simpliciter ponere actum imperatum, supposito quod haberet quidquid requiritur ex parte principij, & potentie proximæ ad actum imperatum. Ad probationem dico , quod qui vult efficaciter exequi aliquid, & tamen non exequitur, non potest illud exequi quando illud non exequi est ex defectu potestatis ad illud exequendum, secus verò quando illius exequutio subest eius potestati. Neque enim sequitur ex quo aliquis vult efficaciter aliquid exequi , quod illius exequutio eius potestati subiaceat : namque multoties quis vult , & desiderat efficaciter aliquid quod solum subest potestati alterius , ratione cuius quamvis ponat omnia, & aptiora media ad illud consequendum, non illud consequitur , quia exequutio ex alterius voluntate dependet, sicut Pater (vt exemplo Bazquezij utamur) efficaciter vult , & intendit filium suum doctum evadere , & ex hac intentione actu ei elargitur omnia , & aptiora media ad consequendum illum finem, quem tamen non consequitur , quia exequutio illius ex filij voluntate dependet.

526

Sed contra hanc solutionem procedit secunda altera probatio , nempe quod illi, qui conatur efficaciter quantum est ex se ad aliquid , & illud non obtinet , non imputatur non obtinere ; cum tamen cuilibet imputetur non obtinere, quod potest obtinere. Sed responderetur, non rectè sequi ex quo aliquid

quid alicui non imputetur, quod non possit illud obtinere, namque stante ista potentia potest ei non imputari, ex quo non obtinere, vel facere non est ab intrinseco, idest ex defectu voluntatis, sed ab extrinseco ex defectu solo diuinæ prædeterminationis. Hinc illud morale proloquium: *qui potest, tenetur, & non facit, peccat non faciendo*, intelligendum est de non faciente liberè, vnde non propterea peccat, quia nō facit, cum possit, & teneatur, sed quia non facit liberè, seu ipso volente non facere. Quod in casu præsentis verificari non potest, cum non adimplere præceptum sit nō ex defectu voluntatis, quæ supponitur efficaciter volens adimplere præceptum, sed ex solo defectu Diuinæ prædeterminationis. Immò sicut eatenus secundum nos Diuina prædeterminatio non tollit libertatem, quatenus est prædeterminatio iuxta modum, & inclinationem ipsius voluntatis; Pariter vt negatio illius prædeterminationis non tollat libertatem omissionis, oporteret talem negationem esse à Deo iuxta modum, & inclinationem voluntatis, quod verificari nequit, si supponatur voluntas efficaciter volens adimplere præceptum, quia tunc potius Deus denegat prædictam prædeterminationem contra inclinationem illius. Quod etiam currit cum præceptum est de actu interno amoris Dei propter eandem rationem, quia nempe præsupposito imperio efficaci de illo amore, iam voluntas vult amare, quo in sensu verificatur illud Augustini 8. confessionum: *animus quando perfectè imperat sibi, vt velit, tunc iam vult*. Vnde hac inclinatione supposita Deum denegare illi prædeterminationem ad amorem, esset eam denegare contra inclinationem illius,

& sic tunc liberè non amaret, propterea que neque ei imputaretur.

527

Et ex his patet ad locum Augustini, loquitur enim in sensu connaturali: namque connaturalitè loquendo, Deus non denegat voluntati volenti facere, auxilium ad faciendum; & sic eo ipso si volumus, & volitum est in nostra potestate, illud facimus; secus tamen in illo casu extraordinario, de quo nec meminit Augustinus. Quibus adde instantiam in adversariorum doctrina iuxta dicta fundam. 9. quod voluntas quantumvis prævisa per scientiam mediam aliquid factura sub auxilio *A.* non faciet, nisi eia Deo tale tribuatur auxilium, utpotè prærequisitum ad faciendum, quod tamen conferre solum est in potestate Dei; aliter creatura prævisa factura illud aliquid sub illo auxilio, necessitaret Deum ad illud conferendum. Tunc ergo fit idem argumentum, quod non facere illud aliquid, ei non imputetur ad culpam, supponendo quod Petrus quantum est ex se conatur ad illud facere, seu obtinere, & illud non obtinet; cum tamen cuilibet imputetur non obtinere, quod potest obtinere. Ipsi ergo tenentur respondere, & non nisi iuxta solutionem allegatam, quod nempe tunc negaret auxilium contra inclinationem voluntatis, utpotè quæ supponitur quantum est ex se inclinata, & propensa efficacitè ad illud obtinendam, vel faciendum; unde tunc non obtinere, vel facere non staret per ipsam, sed per Deum, nempe, non ab intrinseco, sed ab extrinseco, proinde que illa omisio non esset libera, & voluntaria.

528

Quarto objicit Pater Herreraz
existente

existente prædefinitione ad consensum, prout à Thomistis ponitur, non datur potestas ad dissensum : ergo neque libertas. Consequentia est bona, & antecedens probatur : existente hoc decreto de consensu Petri, deficit Petro decretum de dissensu, & etiam deficit potestas ad illud acquirendum : sed cui hæc duo desunt, deest potestas ad dissensum ; ergo Petro in prædicto casu deest potestas ad dissensum. Consequentia est bona, & maior doctrina contrariorum, minor probatur : iuxta Thomistas decretum de dissensu est necessario requisitum ad dissensum ; vel ad minus carentia decreti de consensu, neque est in potestate hominis acquirere tale decretum, vel carentiam : ergo Petro prædeterminato ad consensum, deest aliquod requisitum ad dissensum, & simul deest potestas ad illud acquirendum : ergo Petro deest potestas ad dissensum. Hæc ultima consequentia probatur hoc syllogismo : ille, cui deest requisitum essenziale ad dissensum, neque habet in sua manu, & potestate quod prædictum requisitum existat, non est potens ponere dissensum ; sed Petrus, existente hoc decreto prædefinitionis consensus, non habet decretum de dissensu, neque carentiam decreti de consensu, neque habet in sua manu, quod existat decretum de dissensu, & carentia decreti de consensu, & ex alio capite decretum de dissensu, vel saltem carentia decreti de consensu requiritur essentialiter ad dissensum : ergo Petrus non habet in prædicto casu veram, & realem potestatem ad dissensum. Maior, in qua est difficultas, probatur : nam quæ ratione erit mihi liberum, meo que arbitrio subijcitur, quod neque possum comparare sine aliquo requi-

fit, neque habere requisitum, & neque potestatem quæ
 eam ad illud comparandum? sanè qui nequit iter face-
 re sine equo, equo que caret, & potestatem illud habere
 di, absolverè nequit iter facere. Qui nequit Indias ad-
 ire, nisi illa sit navis, & illa careat, & potestatem illam
 habendi, & absolverè nequit Indias adire. Qui nequit
 comparare vestes, & vitam, sine peccatis, & illis
 careat, & similiter potestatem eas acquirendi, absolute
 nequit comparare sibi vitam, & vestes, & sic in reli-
 quis casibus: ergo cui deest requisitum necessarium
 indispensabile ad aliquod extremum, & etiam po-
 testas ad illud requisitum comparandum, deest potes-
 tas ad illud extremum: ergo in nostro casu cui deest
 requisitum necessarium ad diffusum, & potestas illud
 comparandi, deest potestas ad diffusum.

529

Hoc argumentum, quod est prin-

cipalius apud ad veritarios, instatum manet fundamen-
 to 9. pro nostra sententia, namque ipsi fatentur, & te-
 nentur fateri requiri essentialiter ad consensum, quod
 Deus purificet conditionem, sub qua conditionarè
 prævidetur per scientiam mediam, conferendo scilicet
 ceteri illud auxilium, quod efficax prævidetur ex ad-
 iunctione conditionata ad consensum: Deo enim non
 conferente tale auxilium, voluntas non consentiet; &
 tamen in manu, & potestatem voluntatis erant non esse
 Deum decernere, vel conferre illud auxilium, & namque
 que ex potestatem ut existat scientia media, non infer-
 tur potestas, ut existat illud decretum, vel auxilium, ut
 fatè expendimus loco citato iuxta aduersionum
 doctrinam: Cum ergo hoc non obstat in voluntate
 sit vera, & realis potestas ad consensum, planè infer-
 tur argumentum propositum.

Resp.

530 Respondetur ergo iuxta dicta ad
 secundam probationem precedentis argumenti ne-
 gando antecedens : ad eius probationem concedo
 maiorem, & nego minorem: ad eius probationem con-
 cedo antecedens, & primam consequentiam, & nego
 secundam: ad cuius probationem distinguo maiorem:
 ille cui deest requisitum essentialiale ad dissensum, ne-
 que habet in sua manu, & potestate, quod prædictam
 requisitum existat, non est potens ponere dissensum, si
 fit requisitum ortum ex subordinatione, & dependen-
 tia ab aliqua causa secunda, concedo: si ortum ex sola
 subordinatione, & dependentia à causa prima, sub-
 distinguo: non est potens ponere dissensum vt causa
 secunda, & dependenter à prima nego, vt causa prima
 & nulli subordinata, concedo: ad eius probationem
 eisdem terminis distinguo. Undè solum infertur, quod
 dissensus non sit mihi liber, nec meo arbitrio subijcia-
 tur vt causa primæ, & alteri non subordinatæ, secus
 verò vt causa secundæ subordinatæ primæ. Nostra
 enim voluntas non est potens dissentire nisi vt causa
 secunda, proinde que vt primæ subordinata nedum in
 essendo, verum & in operando, & in se determinando,
 & mouendo; aliter esset primum se determinans, pri-
 mum que liberum, primus dominus, prima que causa
 suæ operationis, & determinationis, vt potè dissensus
 reduceretur vltimò in ipsam voluntatem creatam,
 non in Diuinam; dissentiret enim quia ipsa vellet, non
 quia Dens vellet illam dissentire, quod latè expendi-
 mus resolut. i. hinc ergo ortum habet, quod dissentire
 non possit non prævia Dei voluntate efficaci, seu præ-
 definitione de dissensu præ consentia, vel e contra. Et

fic ex quo hoc requisitum comparare non possit, neque sit in eius manu, & potestate illud acquirere, solum potest deduci, quod differtire non possit ut causa prima à nulla alia dependens, secus vero ut secunda subordinata primæ. Et ex hoc patet ad exempla, ea enim requisita ortum habent ex subordinatione, & dependentia ab alia causa secunda. Unde clare inferatur causas alijs indigentes adhuc intra ordinem, & genus causæ secundæ non esse completas, & perfectas, proinde que neque proximè expedire potentes, secus vero in nostro casu, namque cum causa secunda ex propria natura, & essentia dependeat à prima, ex dependentia ab illa in aliquo requisito ad propriam operationem non probatur eam non esse completam, & perfectam intra proprium genus, & ordinem causæ secundæ, sed solum non esse completam, & perfectam omnibus modis, seu à toto genere causæ.

531

Vel si mauis, potest aliter argumento responderi, ut supra, distinguendo de requisitis ex parte actus primi, & ex parte actus secundi. De pri nis loquendo conuincit argumentum, quod eis deficientibus, deficit potestas, nisi adsit potestas ad ea comparanda, & ita contingit in exemplis allatis. Pro quo nota regulam aliquorum thomistarum, quod tunc requisitum se tenet ex parte actus primi, cum eo existente potest non existere actus secundus; stat autem aliquem habere equum, & in eo iter non facere, & pariter habere nauim, & Indias non adire, sicut habere pecunias, & non comparare sibi victum, & vestes; omnia ergo prædicta sunt requisita ex parte actus primi, & sic quid mirum quod sine eis non sit potestas ve-

ra ad prædictos actus? Prædefinitio autem, seu prædeterminatio Diuina est requisitum se tenens solum ex parte actus secundi; namque ipsa existere non potest actu secundo non existente, vix potè eum infallibiliter infert, & sic sine illa saluatur in voluntate vera, & realis potestas ad dissentium, vel consensum. Quæ doctrina plura alia argumenta dissolvuntur.

532

Sed contra eam stat: eued visio beatifica non potest existere sine Dei amore. & tamen se tenet ex parte actus primi respectu illius. Undè conuictus quidam ingeniosus complutensis, melius acutissimè distinxit inter applicationem causæ ad eius exercitium, & applicationem causæ ad alteram causam, quæ est simulatio, seu coniunctio vtriusque causæ; illa enim non se tenet ex parte actus primi, cum applicatio causæ ad proprium exercitium eius potestatem adæquate constitutam supponat; secus verò applicatio causæ ad alteram causam, quia actus primus, seu potestas ad aliquem effectum consistit ex omnibus causis ad illum concurrentibus; ac proinde omnes istæ se tenent ex parte actus primi. Et sic contingit in exemplis appositis; namque ad iter agendum tam homo, quam equus concurrunt vt causa, & pariter ad Indias adire tam homo, quam nauis, & ad victum comparandum; homo & pecuniæ; quælibet in suo genere. Et sic quid mirum, quod homo sine equo non possit in eo casu iterfacere, neque homo sine nauis possit Indias adire, neque denique homo sine pecunijs possit victum comparare? In nostro autem casu prædefinitio, seu Diuina prædeterminatio non est applicatio causæ ad causam, sed causæ ad proprium eius

eius exercitium; namque prædeterminatio, & voluntas creata non concurrunt tanquam duplex causa, sed ut causa, & reductio cause ad actum secundum; & sic hæc non se tenet ex parte actus primi, sed actum primum a deo quate constitutum supponit. Cui doctrinæ libentissimè subscribo. Nihilominus affirmo regulam illam tenere loquendo de actibus liberis, licet non de necessarijs, ut est amor beatificus, quia illa regula trahitur à thomistis solum iuxta subiectam materiam.

§ 33. Quinto objicit Pater Herrera; posito prædicto decreto verificantur hæ duæ præmissæ: *omnis prædefinitus, seu prædeterminatus ad consensum, consentit; Petrus est prædeterminatus ad consensum; ex quibus præmissis legitime inferitur: ergo Petrus consentit.* Tunc sic: qui nequit impedire veritatem præmissarum, ex quibus legitime inferitur veritas conclusionis, nequit impedire veritatem conclusionis; nempe, *Petrus consentit; & consequenter neque poterit dissentire, quando quidem dissentire Petrum, est Petrum impedire illam veritatem: Petrus consentit.* Discursus legitimus est, & minor certa, siquidem Petrus, neque apud thomistas potest facere, ut sit prædeterminatus. Neque etiam potest falsificare illam propositionem maiorem, nempe, *omnis prædeterminatus ad consentiendum, consentit; hæc enim propositio est necessaria, & indefectibilis veritatis: ergo nequit Petrus falsificare vllam ex illis præmissis, seu veritatem alicuius impedire.* Iam denique maior prædicti discursus probatur.

§ 34. Et quidem primò, quia veritas conclusionis inibitur realiter in veritate præmissarum,

am, ita ut veritas præmissarum non distinguatur ad-
 equatè realiter à veritate conclusionis; qui autem ne-
 quit impedire villo modo veritatem includentem
 aliam, neque potest impedire veritatem in prima
 contentam, sicut qui nequit impedire veritatem vni-
 versalis propositionis, neque potest impedire verita-
 tem singularis contentam in veritate universalis. Se-
 cundo: quia iuxta Aristotelem 1. prior. cap. 8. qualis
 est necessitas in præmissis, talis est in consequenti: er-
 go cum est necessaria, & inimpedibilis veritas præ-
 missarum, necessaria, & inimpedibilis est veritas con-
 clusionis. Tertio: quidquid necessario infertur ex ali-
 quo inévitable, ea ratione qua infertur, inévitable
 est; sed veritas conclusionis ita infertur ex præmissis
 inévitableibus, ut hæc illa necessaria sit: ergo veritas
 conclusionis necessario illata ex præmissis inévita-
 bilibus Petro, Petro necessaria, & inévitable est.
 Quarto: quia vel posset Petrus impedire veritatem
 conclusionis relinquendo veritatem præmissarum,
 vel non relinquendo; neutro modo potest: ergo nullo
 modo potest, siquidem alius non restat. Minor proba-
 tur: in primis non potest impedire veritatem conclu-
 sionis relinquendo veritatem præmissarum, quia est
 implicatorium veritatem præmissarum relinqui, dum
 impeditur veritas conclusionis: cum qua veritate
 conclusionis, connectitur metaphisicè veritas præ-
 missarum. Deinde non potest impedire veritatem
 conclusionis non relinquendo veritatem præmissa-
 rum, quia hoc effet impedire veritatem præmissarum,
 & veritas illarum præmissarum est per se inimpedi-
 bilis à Petro: ergo Petrus non potest impedire veri-
 tatem

tatem conclusionis non relinquendo veritatem præmissarum: ergo nullo modo potest Petrus impedire in illo casu veritatem illius conclusionis.

Ad hoc argumentum respondetur primò, concedendo totum, nempe, quod qui non potest impedire veritatem præmissarum, nequit impedire veritatem conclusionis, ex eis legitime illata; & quod Petrus nequit impedire veritatem illarum præmissarum: *omnis prædeterminatus ad consensum, consentit*, quia Diuina voluntas propter summam eius efficaciam impediri non potest, vt sæpius repetit Diuus Thomas; & pariter illam: *Petrus est prædeterminatus ad consensum*, quia non prædeterminatur dependenter ab illius arbitrio, & consequenter neque potest impedire veritatem illius conclusionis: *Petrus consentit*, ex eis legitime illata. Restat nunc probare consequentiam aliam ibi adiunctam, nempe, *Petrus non potest dissentire*: sanè Diuus Thomas perpetuus est in eo, quod posita Diuina voluntate efficaci de consensu, voluntas non potest non consentire, & necesse est eam consentire, quia Diuina voluntas propter summam illius efficaciam inimpedibilis est, neque est qui ei resistere possit. Et cum hoc componit, quod consensus ille est liber, quia Deus vult efficaciter nedum consensum illum fieri, verum & fieri liberè, quia ratione voluntatem efficaciter præmouet secundum proprium modum, & conditionem; nempe, vt potentiam indifferenter se habentem ad plura, & opposita. Cum ergo consentire liberè, sit consentire cum potentia ad dissentire, consequenter ex quo voluntas efficaciter prædeterminata ad consensum, non possit impedire con-

sen-

consensum, non recte inferitur eam non posse dissentire; & sic stando doctrinae Diui Thomae consequentia hæc secunda non valet, admissa prima. Dificultas ergo est, ut supra in concordia notauimus, qualiter hæc infallibilitas, & inimpedibilitas consensus coherere possit cum potentia ad dissensum? quod ibi manet explicatum, ex quo hæc potentia non est ad dissensum, ut coniungendum cum prædeterminatione ad consensum, quæ dicitur potentia in sensu composito, sed ad dissensum efficiendum diuisiuiuè, & seorsim ab illa, quæ dicitur potentia in sensu diuiso; quatenus, nempe, cum prædeterminatione ad consensum relinquatur in voluntate potentia, ut Deo destruyente illam prædeterminationem ad consensum per prædeterminationem ad dissensum, possit sub hac, & carentia illius elicere dissensum.

536 Iuxta hanc ergo doctrinam facillimè in forma dissolvitur argumentum, concedendo, ut dixi, totum syllogismum, & distinguendo consequens ibi subiunctum: *ergo non poterit dissentire*, per coniunctionem dissensus cum veritate illarum præmissarum, concedo: per disiunctionem dissensus ab illarum veritate, nego. Ut enim esset verum posse impedire veritatem illius conclusionis: *Petrus consentit*, per posse dissentire, esset necesse posse dissentire in sensu composito, nempe, coniungendo dissensum cum veritate illarum præmissarum, cum verò est potentia ad dissensum non simul cum illa veritate, sed ab illa seorsim, & diuisim est posse dissentire absolute, non verò impediendo veritatem illam illarum.

537 Neque valet probatio ibi adiuncta,

inuncta, nempe, quod si dissentiret, impediret : ergo si potest dissentire, potest impedire. Namque hæc consequentia instatur clarè à Thomistis iuxta aduersariorum doctrinam : Quippè si Petrus præuisus, consensus per scientiam mediam, dissentiret, eam falsificaret; sed in aduersariorum sententia potest ea suppositione facta dissentire, aliter non maneret liber in consentiendo: ergo potest falsificare illam scientiam mediam. Aduersarij, hanc negant consequentiam, quæ est similis formæ cum præallegata aduersus nos. Concedimus ergo, quod si Petrus prædeterminatus ad consensum actu dissentiret, impediret veritatem illius conclusionis, & consequenter veritatem præmissarum; attamen eatenus impediret, quatenus cum veritate illarum præmissarum de consensu, adiungeret dissensum: ergo ex hoc solum licet inferre, quod si simul cum illa veritate præmissarum posset coniungere dissensum, posset impedire illam veritatem; secus tamen si potentia non sit ad coniungendum dissensum, sed ad dissensum in sensu diuiso.

538 Secundò: licet in idem incidat, potest huic argumento responderi iuxta dicta ad secundum argumentum, distinguendo illam primam maiorem: *qui nequit impedire præmissarum veritatem, nequit impedire veritatem conclusionis ex eis legitimè illata, si veritas conclusionis, sub nulla ratione subiaceat potestati illius, concedo: si sub aliqua ratione subiaceat, subdistinguo: nequit impedire veritatem conclusionis se solo, & independenter ab eo, qui potest impedire veritatem alicuius præmissæ, concedo: dependenter ab illo, seu simul cum illo, nego, & concessa mino-*

ti, distinguo consequens eisdem terminis. Undè quod sequitur est, quod Petrus prædeterminatus ad consensum non potest dissentire se solo, & sine præuia Dei prædeterminatione ad dissensum, quæ est carentia prædeterminationis ad consensum, secus simul cum Deo præuiè destruente illam prædeterminationem ad consensum, & prædeterminante ad dissensum. Quo insensu solum dicimus Petrum determinatum ad consensum posse dissentire, nempe, quatenus cum illa prædeterminatione retinet potentiam, vt ea diuisa, & alia superueniente possit voluntas elicere dissensum.

539 Et ex hoc patet ad omnes probationes antecedentis; & ad primam distinguitur illa propositio: *Qui nequit impedire vltro modo veritatem continentem aliam, neque poterit impedire veritatem in prima contentam, si veritas in prima contenta sub nulla ratione subiaceat potestati illius, concedo: si sub aliqua ratione subiaceat, subdistinguo: non poterit impedire veritatem in ea contentam se solo, concedo: dependentem ab eo, qui potest impedire veritatem continentem illam, nego.* In eo enim quod dicitur, *Petrus consentit*, importatur consensus prout à Petro elicitiuè, & prout à Deo prædeterminatiuè; ita tamen quod prius fit Petrum prædeterminari ad consensum, quam ipsum elicere dissensum. Illa ergo veritas quatenus importat elicentiam consensus subiacer potestati Petri, sed non nisi dependentem à Deo prædeterminante. Et sic licèt Petrus non possit impedire illam veritatem se solo, & independentem à Deo potente impedire veritatem minoris, in qua continetur, secus
 Kk Kk2 ramen

tamen cum illo, & ab illo dependenter, quod sufficit, ut absolutè possit illam impedire potestate sui generis, & ordinis, nempe, ut causa secunda, & primæ subordinata, seu dependenter ab illa.

540 Ad secundam pariter respondeo distinguendo consequens: ergo cui est necessaria, & inimpedibilis veritas præmissarum, necessaria, & inimpedibilis est veritas conclusionis, si talis veritas sub nulla ratione cadat sub potestate illius, concedo: si sub aliqua cadat, subdistinguo: ei necessaria, & inimpedibilis est veritas conclusionis, ut causæ omnino independenti ab eo, cui veritas præmissarum necessaria, & inimpedibilis non est, concedo: dependenter ab illo, nego.

541 Ad tertiam etiam respondeo distinguendo maiorem: quod necessariò infertur ex aliquo inevitabili ab omni causa tam secunda, quam prima, ea ratione, qua infertur, inevitabile est, concedo maiorem: ex aliquo inevitabili à causa secunda, inevitabile tamen à causa prima, subdistinguo: inevitabile est independenter à causa prima, concedo: dependenter ab illa nego. Et concessa minori, distinguo consequens: ergo veritas conclusionis necessariò illatæ ex præmissis inevitabilibus Petro, Petro necessaria est, & inevitabilis sine Deo, seu secluso illius prævio adiutorio, concedo: simul cum illius prævio adiutorio, nego. Ad quartam denique respondeo, quod Petrus potest impedire veritatem conclusionis non relinquendo veritatem præmissarum, sed non per hoc, quod ipse impediatur veritatem præmissarum, sed per hoc, quod eam à Deo impeditam supponat, quatenus Petri dissensus non potest non supponere prædeterminas

minationem ad ipsum, qua necesse est tolli, & deservi
prædeterminationem ad consensum.

542.

Quibus adde instantiam argu-
menti contra nos facti ex quodam ingeniosissimo
complutensi; stat veritatem principiorum, ex quibus
evidenter inferitur conclusio, non esse mihi liberam,
& esse mihi liberam veritatem conclusionis: ergo ar-
gumentum factum non convincit. Probatur antece-
dens: stat veritatem principiorum non esse Deo libe-
ram, & esse Deo liberam veritatem conclusionis
ex principijs evidenter illatae: ergo & mihi. Con-
sequentia est evidens, & antecedens probatur: hic syl-
logismus est evidens: *Si dedero Petro auxilium A. peccabit,
sed Petrus non peccabit: ergo non ei dabo auxilium A.*
Maior enim est vera in advertariorum sententia, qua-
renus, ut ipsi dicunt, Deus prævidet per scientiam me-
diam, quod si Petro in tali occasione det auxilium A.
peccabit: minor etiam supponitur iuxta libertatem
Petri; consequentia est bona; sicut & hæc: *Si Petrus
volat, habet alas; sed non habet alas: ergo non volat;* & pari-
ter hæc: *Si Sol lucet, dies est; sed dies non est: ergo non lucet.*
Et à priori constat, namque in conditionali illativa à fal-
sitate consequentis ad falsitatem antecedentis valet
consequentia: quia in bona consequentia non potest
consequens esse falsum, & antecedens verum, quia ex
vero non potest sequi falsum; immò si conditionalis
sit concomitans, eo ipso affirmat coexistentiam con-
ditionis cum conditionato, consequenter que ex des-
servitu conditionati evidenter inferitur deservus con-
ditionis. Quod verò veritas illorum principiorum Deo
non libera sit, constat, & in primis maior, aliter exis-
tentia

sententia cōditionata, quæ obiectum est scientiæ mediæ; Deo libera esset; minor verò nō minus liquet, namque si carentia peccati esset Deo libera, Deus posset velle liberè peccatum, quod dicendum non est. Quod autem veritas conclusionis Deo libera sit in illorum sententia comprobatur, ex quo in potestate Dei est conferre illud auxilium, vel non conferre. Sic coram me in complutensi Gymnasio iste sapientissimus Thomista reddarguivit, neque solutionem capere potui.

543

Quibus adde aliam instantiam in sententia communi Doctorum societatis supra relata de decreto prædefinitivo, & ab intrinseco efficaci dependenti ab scientia media, nempe de conferendo auxilium, sub quo Deus prævidet Petrum consenturum. Quo in casu fit argumentum simile: *ille cui Deus prædefinit tale auxilium, sub quo prævidet eum consenturum, consentiet; sed iste est Petrus: ergo Petrus consentiet.* Maior est æque necessaria cum maiori alterius argumenti, aliter illud decretum non erit abintrinseco efficax; minor supponitur, sicut in præallegato argumēto supponitur, quod Petrus est prædeterminatus; consequentia est legitima. Tunc sic; sed Petrus nullam ex his præmissis potest falsificare, non quidem maiorem, quia hæc infallibiliter connectitur decretū illud cum consensu Petri, sicut decretum thomisticum: nam quantum ad infallibiliter inferre consensum cum thomistico comparatur, licet illud dependens sit ab scientia media, secus verò istud. Neque potest falsificare minorem, quandoquidem nec Deum habere illud decretum; neque conferre illud auxilium subest potestati Petri, sed solum Dei ex sua benignitate, & misericordia

miseriordia; & tamen Petrus potest falsificare conclusionem, aliàs non esset confensurus liberè, sed necessariò: instatur ergo argumentum. Solùm potest responderi, quod sicut Petrus potest impedire consensum conditionatum, potest etiam impedire scientiam mediam de illo, & ex consequenti decretum illud, quod ad ea dependet. Sed contra hoc latè resolutione secunda, fundam. 9.

544 Sextò obijcit Pater Herrera: non alio modo possum impedire effectum alicuius causæ, nisi vel impediendo, quod existat causa, vel impediendo, quod existente causa sequatur effectus, sed Diuina voluntas efficax antecedens de consensu Petri est causa consensus Petri: ergo Petrus non aliter potest impedire prædictum consensum, nisi vel impediendo voluntatem Diuinam antecedentem de consensu, vel impediendo, quod existente ea voluntate sequatur consensus; atqui Petrus neque potest impedire eam voluntatem, utpotè humano arbitrio non subiecta; neque potest facere, quod ea existente non sequatur effectus, quia hoc implicat: ergo nulla ratione potest Petrus dum adest ea prædefinitio impedire consensum: ergo sensus diuisus in prædicto casu non subiacer voluntati.

545 Ad hoc argumentum patet ex dictis ad præcedens argumentum, concedendo primò totum, & negando solùm vltimam consequentiam, nempe, quod sensus diuisus in prædicto casu non subiaceat voluntati Petri, nam ad hoc esset necesse probare, quod cum infallibilitate, & impedibilitate consensus, cum adest prædefinitio ad illum, non cohæret poten-

potentia ad dissentium diuisim ab illa, quod non probatur, & solam posset probari ex quo posse cum illa dissentire, est posse effectum illius impedire, quod est falsum, si potentia sit non ad coniungendum dissentium cum illa prædefinitione, sed ad eum vt elicendum sub carentia illius. Et quidem sicut Authores contrarij sepe repetunt argumeta Thomistarum procedere ex non benè penetrata doctrina scientiæ mediæ: pariter nos possumus repetere ipsorum argumenta procedere ex non benè penetrata doctrina sensus compositi, & diuisi, vel vt melius dicam, ex ignorantia affectata doctrinæ Diui Thomæ, quam vel non legerunt, vel intelligere noluerunt; cum Diuus Thomas nunquam negauerit voluntatem creatâ posse impedire consensum cum Deus vult efficaciter eam consentire; immò semper concedit necesse esse eam consentire, nempe, necessitate infallibilitatis; & tamen cum hoc componit ipsam consentire liberè, sicut & cum potentia ad oppositum, quæ est potentia in sensu diuiso. Longè ergo distincta potentia ad dissentium in sensu diuiso, & potentia ad impediendum consensum, ad quem voluntas est efficaciter prædeterminata; illa enim & si sit simul cum prædefinitione, vel prædeterminatione ad consensum, sed non ad dissentium, vt simul cum illa; & hoc esset necesse, vt potentia ad dissentium esset potentia ad impediendum consensum.

546 Aliter potest huic argumento responderi distinguendo maiorem: non alio modo possum impedire effectum alicuius causæ, &c. Loquendo à toto genere causæ, nego: in determinato aliquo genere

nerē causę, concedo. Fateor enim, quod non possum impedire effectum ignis, nisi impediendo ne existat ignis, quod in mea est potestate, vel impediendo ne igne existente comburat, quod solum est in potestate Dei, & pariter non possum impedire effectum potentiz executivę, nisi, vel impediendo ne existat determinatio voluntatis, quod in mea est potestate respectu proprię potentiz executivę, vel impediendo ne existente tali determinatione sequatur deambulatio, quod & potestate alterius hominis potest subiacere. Attamen loquendo de effectu causę, qui simul à me procedit elicitiuè, & à Deo prædeterminatiuè, non ideò illum possum impedire, quia possim facere ne existat prædeterminatio Dei, vel quod ea existente non sequatur effectus, ut potè prædeterminatio efficax ab intrinseco, effectum que proinde infallibiliter inferens, sed quia cum hac prædeterminatione componitur in mea voluntate potentia ad oppositum, ut potè prædeterminata secundam proprium modum illius; qua ratione, sicut voluntas prædeterminata ad consensum, potest dissentire, potest etiam impedire consensum.

547 Vel dicatur alijs terminis, quod consensus Petri est à Deo prædeterminatiuè, & à Petro elicitiuè; concedo ergo absolutè maiorem, & pariter concedo, quod Petrus non possit facere ne existat prædeterminatio, & distinguo secundam partem: neque potest facere ne existente prædeterminatione sequatur consensus, quatenus à Deo prædeterminatiuè procedit, concedo: quatenus procedens elicitiuè à voluntate Petri, nego. Quia, ut dixi, prædeterminatio

minatio non tollit, sed relinquit in voluntate potentiam ad oppositum; & sic sicut est verum in nostris principijs voluntatem simul cum prædeterminatione ad consensum habere potestatem ad dissensum, & si dissensum coniungere non possit cum illa prædeterminatione, etiam est verum posse facere ne sequatur consensus.

548

Septimò obijeit Pater Herrera:

homo prædeterminatus ad consensum non potest impedire coexistentiam, siuè binarium ex prædeterminatione, & consensu: ergo neque consensum. Probo antecedens: prædeterminationem existere simul cum consensu, est dari coexistentiam, & binarium prædeterminationis, & consensus; sed homo prædeterminatus ad consensum non potest villo yero sensu impedire prædeterminationem existere simul cum consensu: ergo neque poterit impedire coexistentiam, & binarium prædeterminationis, & consensus. Maior est certa, & consequentia bona, minor probatur: prædeterminationem existere, & non existere sine consensu, est prædeterminationem existere cum consensu; sed homo prædeterminatus nõ potest impedire hoc complexum: *prædeterminatio existit, & non existit sine consensu*: ergo neque potest impedire, quod prædeterminatio existat cum consensu. Consequetia est bona, & maior certa: nam existere, & non sine alio existere, est existere cum illo. Probo igitur maiorem: homo prædeterminatus non potest impedire primam partem complexi, videlicet, *prædeterminatio existit*, deinde non potest impedire secundam, nimirum *non existit sine consensu*

su, quia si posset eam impedire, posset ponere oppositum, videlicet *existit prædeterminatio ad consensum sine consensu*, quod est implicatorium: ergo non potest eam impedire: ergo neque complexum.

549 Confirmatur: non deficere prædeterminationem ad consensum, & deficere vel dissentium, vel prædeterminationem ad consensum, est deficere dissentium, cum deficere vnum ex duobus, non deficiente primo, sit deficere secundum; sed homo prædeterminatus ad consensum non potest impedire, neque quod non deficiat prædeterminatio ad consensum, neque quod verum sit, vel quod deficit prædeterminatio ad consensum, vel deficit dissentium: ergo neque poterit impedire, quod deficiat dissentium, & consequenter neque quod existat consensus. Minor facillè probatur: quia prædeterminatus non potest impedire defectum prædeterminationis, vt supponunt adversarij: ergo non potest impedire veritatem hanc: *non deficit prædeterminatio*, alioquin posset acquirere prædeterminationem. Deinde non potest impedire veritatem hanc: *vel deficit prædeterminatio, vel deficit dissentium*, siquidem si neque deficeret prædeterminatio, neque dissentium, coniungeret prædeterminationem ad consensum cum dissentium: ergo prædeterminatus non potest impedire totum illud complexum, videlicet, *vel deficit prædeterminatio, vel deficit dissentium, & non deficit prædeterminatio*; sed hoc est non posse impedire, quod deficiat dissentium: ergo prædeterminatus nõ potest impedire defectum dissentium, & consequenter non potest dissentire.

addit difficultatem ad præcedentia præter terminos procedentes, ut dixi, ex non intelligentia sensus compositi, & diuisi. Vnde respondetur duplici via iam explicata: primò concedendo rotum, nempe, Petrum prædeterminatum ad consensum non posse impedire illam coexistentiam, illud que complexum, neque consequenter partem illius, videlicet consensum. Cum que iste author non aliam inferat consequentiam, præfecto per idem esse supponit Petrum prædeterminatum ad consensum non posse impedire consensum, ac eum liberè non consentire, quod negamus: quippè ut verificetur non posse impedire consensum, sufficit non posse cum illa prædeterminatione coniungere dissensum; quod autem cum illa prædeterminatione non possit coniungere dissensum non tollit, ut sæpius dictum est, quod cum illa prædeterminatione non possit ad dissensum diuisiue ab illa, id est cum illa, sed non sub illa. Eo autem ipso consentit liberè, namque liberè consentire est consentire cum potentia ad oppositum, non in sensu composito, sed diuiso.

351 Vel dicatur, quod homo prædeterminatus ad consensum non potest impedire coexistentiam, & binarium ex prædeterminatione, & consensu secundum id, quod importat ex parte Dei, & ad Deum pertinens; secus verò secundum id, quod importat ex parte creature, & ad illam pertinens. Vnde solum inferitur, quod non possit impedire consensum se sola, & independenter à Deo, secus verò dependenter ab illo. Illa enim coexistentia, seu binarium, vel

Vel complexum importat existentiam prædeterminationis, & existentiam consensus; existentia prædeterminationis solum subest potestati Dei; existentia vero consensus subest etiam potestati creaturæ, sed non nisi dependenter ab existentia prædeterminationis; ac proinde sicut ex hoc ipso ipsa sola sine Deo non potest iuxta nostra principia efficere illam coexistentiam, sed simul cum illo, nempe ipsa eliciente consensum, & Deo prædeterminante ad illum, pariter ipsa sola non potest impedire illam coexistentiam, sed simul cum Deo, nempe ipsa eliciente dissensum, & Deo non prædeterminante ad consensum, sed solum ad dissensum. Et ex his patet ad confirmationem.

552. Octavò obijcit Pater Herrera: si Petrus non posset cras impedire, quod consensus sit cras, absolute cras non poterit impedire suum consensum; sed Petrus cras non poterit impedire, quod consensus sit cras: ergo neque poterit dissentire. Maior videtur certa, minor probatur: impedire hanc veritatem: *Petrus consensus est cras*, est impedire quod Petrus consensus sit cras; sed Petrus cras non potest impedire hanc veritatem: *Petrus consensus est cras*: ergo Petrus cras non poterit impedire, quod consensus sit cras. Probo minorem: hæc veritas, *Petrus consensus est cras* iuxta thomistas est ipsum decretum divinum de suo consensu crastino; ergo Petrus cras non poterit impedire hanc veritatem *Petrus consensus est cras*.

553. Ad hoc argumentum responderetur negando maiorem, quam non probat, sed supponit aliud est enim Petrum cras non posse impedire suum consen-

consensum crastinum, & aliud cras absolutè non posse impedire suum consensum. Ad primum sufficit quod cras non possit coniungere dissensum cum decreto, quod supponimus de consensu crastino: Ad secundum verò esset necesse, quod neque cum prædicto decreto esset coniungibilis potentia ad dissensum sub alio decreto. Cum ergo licet cum illo decreto de consensu crastino non possit ad dissensum, vt coniungendum cum illo, retineat adhuc potentiam diuisiuè ab illo, & sub alio decreto, adhuc verificatur, quod cras potest absolutè impedire suum consensum, licet non possit impedire suum consensum crastinum; namque per impedire consensum crastinum intelligitur coniunctio dissensus cum decreto de consensu crastino; nisi fortè adiectivum *crastinum* non determinet consensum in conspectu Diuini decreti, sed absolutè fiendum: nam tunc negamus etiam, quod Petrus cras non possit impedire, quod consensurus sit cras, vtpotè ex se indifferens, & potens consentire, & dissentire, sicut & potens prædeterminari ad vnum, vel ad alterum. Nota tamen me sic respondisse quia in maiori non ponitur Petrus prædeterminatus ad consensum, sicut in præcedentibus argumentis, cum enim sic ponitur, fit sensus reduplicativus, & compositus, ita vt idem sit non posse impedire consensum, ac non posse coniungere dissensum cum decreto, quod quia absolutè est verum, propterea à nobis absolutè conceditur. Vnde si argumentum per Petrum consensurum cras, idem intelligat, ac Petrum prædefinitum ad consentiendum cras, absolutè concedimus Petrum cras non posse impedire suum consensum: Vnde non infer-

tur consequentia, nempe, quod neque poterit dissentire iuxta dicta ad præcedentia argumenta.

554 Tandem obijcit Pater Herrera ratione, quam dicit esse ei omnium validissimam: certum est apud catholicos Deum offerre nobis suum concursum, & per nos stare, quod non habeamus concursum Dei actuale ad actum bonum, & omnem gratiam ad consensum requisitam, alioquin staret per Deum, consequenter que neque paratus esset ad concurrendum nobiscum, neque nobis suum concursum serio offerret contra id, quod docet concilium Senonense decreto 15. ubi ait: *neque tanta gratia necessitas Liberò præiudicat arbitrio, cum illa semper sit in promptu*; sed hæc oblatio sui concursus, & hæc Diuina præparatio ad concurrendum nobiscum, non stat cum prædeterminatione, & prædefinitione ad oppositum: ergo non prædeterminat ad vnum extremum præopposito. Probatur minor. quod antecedenter ad meam liberam operationem, independenter que à mea libera voluntate, & acceptance mihi denegatur, neque stat per me non habere, neque mihi serio offertur; sed concursus in actu secundo, nempe, phisica prædeterminatio ad vnum extremum, v.g. ad consensum, antecedenter ad meam liberam operationem, independenter que à mea libera voluntate, & acceptance, mihi denegatur quando prædeterminor ad dissensum: ergo quando prædeterminatur quis ad dissensum, neque est per illum non habere concursum in actu secundo ad dissensum, neque illi serio, & verè offertur à Deo.

respondent thomistæ. Primò : quod Deus est paratus auxilium efficax conferre solum petentibus eum, iuxta illud: *Petite, & accipietis*. Vndè si perseveranter petant, illud auxilium infallibiliter consequentur, secus verò si non petant; propterea que illud non consequi auxilium stat per ipsos, qui illud non petunt, cum petere possint. Quæ doctrina consonat Concilio Tridentino, sess. 6. assertenti: *Deus impossibilia non iuvet, sed evadens movet, & facere quod possis, & petere quod non possis*. Sed hic modus dicendi non responder adæquatè, & uniuersaliter, namque eadem est difficultas de auxilio efficaci ad orandum, ac de auxilio efficaci ad consensum; vel enim stat per ipsum non habere illud auxilium ad orandum, vel nonè si hoc secandum: stabit per Deum, neque Deus erit seriò paratus illud auxilium conferre. Si stat per ipsum: hoc non potest contingere, quia ipse non petit illud auxilium, cum sine illo auxilio petere non possit, utpotè auxilium ad orandum, orationem præuenit.

556 Alij autem dicunt: hominem non habere prædictum auxilium stare per ipsum, quia Deus quantum est ex se paratus est omnibus præbere prædictum auxilium, si ipsi non apposuerint impedimentum per peccatum; vndè carentia talis auxiliij homini imputatur, quia homo voluntariè se impedivit per peccatum; sicut Sole mundus illuminatur, & ad culpam imputatur ei, qui claudit oculos, vel fenestram, quod non videat, quamuis sine luce videre non possit. Ita Alvarez, disp. 18. de auxilijs, & Lisboniensis, disp. 20. de scientia Dei, art. 5. & disp. 5. de voluntate Dei, art. 6. Et nouissimè Eruditissimi Salmanticensis,

centes, disp. 7. de gratia efficaci dubio 4. solur. ad 6. num. 260. quæ solutio videtur Augustini libr. 2. de peccatorum meritis, & remuneratione, cap. 17. dicentis: *Quod homines non adiuentur à Deo, in ipsis causa est, non in Deo.* Et Anselmi qui libr. de casu diaboli, ait: *ista est causa quare Deus non concedit diabolo gratiam, quia ipse non voluit accipere.* Et Diui Thomæ 1. 2. quæst. 112. art. 3. ad secundum, vbi habet: *Quod effectus gratiæ prima causa est ex nobis sed collationis gratiæ prima causa est à Deo, secundum illud Osæ 13. perditio tua ex te Israel, tantummodo in me auxilium tuum.* Quod adhuc expræsius docet 3. contra gent. cap. 59. vbi inquit: *ad huius dubitationis solutionem considerandum est, quod licet aliquis per motum liberi arbitrij Diuinam gratiam, neque promereri, neque advocare possit; potest autem se ipsum impedire, ne eam recipiat, dicitur enim de quibusdam Iob. 21. recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus, & Iob. 24. ipsi fuerunt rebelles lumini; & cum hoc sit in potestate liberi arbitrij, impedire Diuinæ gratiæ receptionem, non immerito imputatur ei, qui impedimentum præstat gratiæ receptioni.* Quod etiam tradit secunda secundæ, quæst. 2. art. 5. ad 1. his verbis: *auxilium gratiæ quibuscumque Diuinitus datur, misericorditer datur, quibus autem non datur, ex iustitia non datur in pœnam precedentis peccati, & saltem originalis, ut habet Augustinus in lib. de correct. & gratia, cap. 5. & 6.*

557 Sed contra hunc modum dicendi statim se offert, eum solùm procedere de secunda negatione auxiliij efficaci, quæ nimirum est permissio secundum peccati; secus verò de prima negatione auxiliij efficaci, quæ est permissio primi peccati, namque hanc negationem non præcessit aliud peccatum; ne-

que valet si recurratur ad peccatum originale, dicendo Deum denegare auxilium efficax ad primum peccatum vitandum propter peccatum originale, ut videtur asserere Augustinus, & Pariter Divus Thomas loco ultimo citato. Sed statim se offert argumentum de ipso peccato originali, quod fuit primum peccatum Adami, sicut & de primo peccato Angelorum: nam nullam istorum peccatorum præcessit aliud peccatum, neque originale, neque actuale: ergo denegatio auxilij efficacis ad prædictum peccatum vitandum, non potuit, iuxta hunc modum dicendi, stare per Angelum, vel Adamum.

558

Propter hoc alij Thomistæ dicunt Deum denegare auxilium efficax ad primum peccatum propter ipsum primum peccatum; qui modus dicendi duplici via explicatur: namque aliqui dicunt, quod licet subtractio auxilij efficacis ordine intentionis præcedat ipsum peccatum, quatenus Deus ante prævisionem omnis peccati statuit denegare auxilia eis, quibus de facto negavit, attamen ordine executionis peccatum præcedit ipsam subtractionem auxilij efficacis; eo fere modo, quo dicunt Thomistæ reprobationem in ordine intentionis antevertere prævisionem peccatorum; in executione verò esse post illam. Et pariter hoc ipsum docent de prædestinat. quæ in intentione est ante prævisa merita, & in executione merita prævisa supponit, ita etiam Alvarez, libr. 11. de auxilijs, disp. 113. conclus. 1. iuncta cum 2. & Lisboniensis, quæst. 23. de reprobatione. disp. 10. art. 2.

559

Sed hic modus dicendi mihi in
intelli-

intelligibilis est sola ea ratione, quod iuxta illum denegatio auxilij efficaciis non erit causa peccati, neque eum à priori infallibiliter inferret; ut potè in executione consequens saltem pro posteriori nature ipsam existentiam peccati, quod falsissimum est: namque ex eadem ratione, qua collatio talis auxilij est causa consensus, carentia illius est causa non consensus, vel dissensus, iuxta regulam illam: *sicut affirmatio est causa affirmationis, ita negatio est causa negationis.* Et quidem, si hoc ita est: ergo permissio peccati, seu subtractio prædicti auxilij est finis respectu peccati, & peccatum ad illam se habet ut medium; sicut ex eadem ratione gloria, quæ in intentione præcedit merita, se habet ut finis respectu meritorum, & merita, quæ in executione præcedunt gloriam, se habent ut media respectu gloriæ; sed permissio peccati non se habet, ut finis respectu peccati, neque peccatum se habet ut medium respectu sui permissionis: ergo. Ac tandem, Deus prævidet peccatum ut executum in sui decreto permissivo, nempe, in decreto denegandi gratiam efficacem ad ipsum vitandum; ergo prius Deus videt permissionem talis peccati, quàm videat executum peccatum; & consequenter nequit prævideri peccatum ut executum, antequam prævideatur illius permissio, seu denegatio auxilij efficaciis.

560

Alia via explicatur hic modus ab alijs thomistis: namque distinguunt inter denegationem gratiæ efficaciis in fieri consideratam, & actuè sumptam, prout procedit à Deo, quæ prout sic dicitur permissio peccati; & eandem consideratam in facto esse, prout suscipitur in homine, quæ ut sic dicitur ca-

rentia, seu privatio gratiæ auxiliantis. Et dicunt inter hanc duplicem considerationem mediare peccatum secundum ordinem rationis, ita ut sequatur illam in prima consideratione, & præcedat eam in secunda: Eo fere modo, quo generatio Diuina præcedit paternitatem ut relatio est, & eam subsequitur ut forma hypostatica est. Ita Illustrissimus Araujo 1. 2. quæst. III. dub. 6. num. 37. & Gonet. disp. 1. de iustificat. art. 8. §. 1.

561 Cui modo affinis est alter thomistarum, qui aiunt, quod sicut contritio in genere causæ efficientis subsequitur gratiam, & in genere causæ materialis, seu dispositiuæ eam præcedit, pariter peccatum in genere causæ efficientis, vel quasi efficientis subsequitur defectum auxiliij efficacijs; in genere tamen causæ materialis, & dispositiuæ antecedit ipsum. Vndè sicut propter hoc Deus dicitur infundere gratiam iustificantem intuitu contritionis, pariter potest dici denegare gratiam efficacem intuitu peccati, seu propter peccatum. Iste vltimus modus dicendi melius percipitur; habet tamen contra se argumenta, quæ militant aduersus opinionem asserentem vltimam dispositionem ad gratiam procedere effectivè ab ipsa gratia. Nota tamen, quod iuxta hunc modum dicendi, licet auxilium efficax non sit in nostra potestate directè, quia eum acquirere non possumus, benè tamen indirectè, quia per nos stat Deum eum nobis denegare, quatenus nosmetipsi impedimentum ponimus ad eum recipiendum.

562 Vltimus modus, magis que conformis doctrinæ Diui Thomæ, & thomistarum in hac
tem-

tempestate est, quod sicut Deus omnino independenter à voluntate hominis, solum pro sua voluntate confert auxilium efficax, pariter independenter à voluntate hominis, & pro sola sua voluntate illud denegat. Neque denegat hæc sententia Deum multoties vnum peccatum permittere in pœnam alterius, sed docet tandem illam denegationem reduci in voluntatem Dei, *qui cuius vult miseretur, & quem vult indurat,* vt ait Apostolus. Quod & testantur loca scripturæ, Augustini, & Diui Thomæ supra allegata. Hinc ad argumentum negamus Deum esse paratum omnibus conferre suum auxilium efficax; consequenter que hominem non habere illud, stare per ipsum, & non per Deum, loca que scripturæ, quæ in oppositum possunt adduci dicimus procedere solum de auxilio sufficienti, vt ille Apocalipsis: *ego sto ad ostium, & pulso.* Et Isaia: cap. 5. *quid amplius debui facere vineæ meæ, & non feci.* Et Ioannis 15. *si non venissem, & loquutus eis fuisset, peccatum non haberent.* Et illud Mathei: *Quoties volui congregare filios tuos sub alas, &c.* Et ad Romanos 2. *ignoras quia benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit.* Ac tandem Ecclesiastici, cap. 15. *ne dixeris per Deum abest.* Quæ loca de auxilio sufficienti procedunt, affirmant que Deum paratum esse illud omnibus conferre, illud que non conferre stare per ipsos, non per Deum. Ad locum autem allatum ex Concilio Senonensi Patet ex dictis resolut. 2. fundam. 3. nempe illis verbis loqui de gratia sufficienti, non de efficaci.

563

Sed hinc insurgit illa communis difficultas: quod si per Deum, & non per hominem stat deficiat auxilij efficacis, cum auxilium efficax sit essen-

essentialiter requisitum ad adimplentionem præcepti; videtur deduci homini ad culpam imputari non posse non adimplentionem præcepti; namque nemo peccat in eo, quod vitare non potest; sed homo vitare non potest defectum illius auxiliij, sine quo adimplere non potest præceptum: ergo. Neque valet: quod vt homini imputeretur ad culpam omisso adimplentionis præcepti, sufficit habere auxilium sufficiens; namque per hoc est potens simpliciter illud adimplere, proinde que non adimplendo peccat. Non inquam valet: nam oppositum intendit argumentum, nempe, quod si auxilium efficax est necessario requisitum ad adimplentionem præcepti, illo deficiente deficit auxilium sufficiens ad prædictam adimplentionem.

564 Sed ad hoc rectè dictum est: namque, vt pluries diximus, auxilium efficax non est requisitum per modum actus primi, neque dat posse, sed illud supponit, & reducit ad actum secundum; proinde que sine illo cum solo auxilio sufficienti est voluntas completa, & potens proximè, & expeditè adimplere præceptum; vndè si illud non adimpleat cum tenetur, peccat, namque ad peccandum solum requiritur: quod possit, teneatur, & non faciat. Hinc dicimus, quod licet non peccet in non vitare defectum auxiliij efficacis, quia hoc sub eius potestate non cadit, peccat tamen in non adimplere præceptum, quia ad hoc habet potestatem in vi auxiliij sufficientis.

565 Ad probationem in contra præter instantiam adductam resolutione præcedenti, fundam. 11. dicimus, quod auxilium efficax est essentialiter requisitum per modum applicationis, & reductionis

nis ipsius voluntatis, secus tamen per modum virtutis, & actus primi; & nomine auxiliij sufficientis hoc solum in presenti intelligimus, sicut & ipsi intelligunt loquendo de decreto prædefinitivo supponente scientiam mediam, quod est decretum purificandi conditionem, sub qua voluntas prævidetur consensura. Et sic quod probat argumentum est, sine auxilio efficaci non salvari auxilium sufficiens, provt hoc dicit auxilium requisitum quomodolibet, siue per modum actus primi, siue per modum applicationis, siue requisitum ad posse, siue requisitum ad actum; secus verò si sumatur strictè, & in toto rigore, nempe, pro auxilio requisito per modum actus primi completis, & constituentis voluntatem potentem proximè, & expedite actum elicere; idest pro auxilio requisito nedum ad actum, sed ad posse ad ipsum actum.

566 Sed dices: licet per auxilium sufficiens modo explicato possit voluntas adimplere præceptum, illud tamen iuxta dicta non adimplebit sine auxilio efficaci: ergo licet voluntas vi illius auxiliij habeat sufficientiam ad posse adimplere præceptum, non tamen ad actum adimplentionis. Respondetur: quod sufficientia ad actum adimplentionis per modum actus primi non est alia, quam sufficientia ad posse adimplere præceptum; & sic si hanc habet in vi auxiliij sufficientis, solum sequitur, quod deficiente auxilio efficaci, non habeat sufficientiam ad actum per modum applicationis. Sed dices: præceptum est de ipsa actuali adimplentione præcepti: ergo & de coniunctione actuali voluntatis cum prædicta adimplentione; at auxilium sufficiens solum per modum actus primi, non est

est sufficiens ad coniungendam voluntatem cum actuali adimpletione præcepti : Ergo in vi illius auxiliij, non habet voluntas sufficientiam ad adimpletionem actualem præcepti. Sed respondetur distinguendo consequens: Non habet voluntas sufficientiã ad adimpletionem actualem præcepti prout sufficientia includit omnia quomodolibet requisita ad adimpletionem, concedo; pro vt includit solùm sufficientiam per modum actus primi, nego. Et hæc sufficientia sufficit, vt voluntas possit obligari præcepto; namque licet præceptum sit de actu, & non de potentia; non tamen præceptum intimatur agenti, sed potenti. Unde non sequitur, quod si Deus præcipiat actum, det etiam omnia quomodolibet requisita ad actum, sed sufficit si ei det requisita ad potentiam.

567 Sed adhuc instabis, secundum nos voluntatem coniungere ad impletionem præcepti cum defectu auxiliij efficacis, est prorsus impossibile; sicut & coniungere omissionem adimpletionis præcepti cum auxilio efficaci; sed Deo præcipiente amorem, & simul negante auxilium efficax ad amorem, est præcipere voluntatem coniungere amorem cum defectu auxiliij efficacis; sequitur ergo Deum præcipere aliquid impossibile. Quod cum dicendum non sit, videtur inferri impossibilem non esse voluntatem cum defectu auxiliij efficacis componere posse adimpletionem præcepti, consequenter prædictum auxilium nullo modo requiri ad illam.

568 Sed respondetur: quod aliud est Deum simul præcipere amorem, & denegare auxilium efficax ad illum, & aliud Deum præcipere volunta-

luntatem coniungere amorem cum defectu auxiliij
 efficaci; Primum est verum, secundum falsum. Nam-
 que licet Deus denegat auxiliium efficax ad amorem,
 voluntas vi istius denegationis non efficitur impotens
 amare absolutè loquendo, quia adhuc habet auxiliium
 sufficiens. Et sic Deo tunc præcipiente amorem, præ-
 cipit eum vt possibilem voluntati, & sic non præcipit
 aliquid impossibile.

569 Dices: voluntas carens auxilio effi-
 caci non potest hic, & nunc amare, nisi coniungendo
 amorem cum carentia auxiliij efficaci: Ergo si Deo de-
 negante auxiliium efficax ad amorem, voluntati præ-
 cipit hic, & nunc amare, præcipit ei amorem coniun-
 gere cum prædicta carentia. Sed responderetur distin-
 guendo antecedens: si *hic*, & *nunc* appellet supra
 verbum *amare* concedo, si appellet supra verbum
potest nego. Itaque aliud est hic, & nunc habere
 potentiam ad amandum, & aliud habere poten-
 tiam ad amandum hic, & nunc: voluntas ergo hic, &
 nunc, nempe, cum privatur auxilio efficaci ad amo-
 rem, retinet potentiam ad amandum, sed non ad amā-
 dum hic, & nunc, quod esset necesse, vt esset potentia
 ad coniungendum amorem cum carentia auxiliij; sed
 absolutè, & in sensu diuiso, vt à simili diximus de po-
 tentia prædeterminata ad amorem, quod simul reti-
 net potētiam ad odium, sed non ad odium simul, id est,
 non ad coniungendum odium cum amore, sed abso-
 lutè, & in sensu diuiso. Pariter licet Deo denegante
 auxiliium efficax ad amorem voluntati præcipiat hic,
 & nunc amare, non propterea ei præcipit coniungere
 amorem cum carentia auxiliij: nam *hic* & *nunc* non

determinat amorem vt coniungendum cum prædicta
carentia, sed absolutè fiendum hic, & nunc præscin-
dendo ab illa; vtpotè carentia prædicta non tollit
amorem hic, & nunc ex terminis esse possibilem, licet
facta reduplicatione impossibilis sit.

570

Et pro toto argumento nota ins-
tantiam iam insinuatam de decreto purificandi con-
ditionem, quod ab adversarijs ponitur, vt simpliciter
necessarium ad adimpletionem præcepti, cum tamen
sine illo in ipsorum doctrina salvetur auxilium verè
sufficiens, aliter cum decretum illud acquirere non sit
in potestate hominis, neque ei poterit imputari ad
culpam non adimpletio præcepti. Neque possunt res-
pondere, vt pluries notavi, præcipuè resolut. præce-
denti, fundam. 3. nisi quod illud decretum non est sim-
pliciter necessarium ad posse adimplere præceptum,
sed solum ad actu adimplere præceptum, proinde que
non esse necessarium ex parte actus primi, sed solum
ex parte actus secundi; quod idem nos dicimus de de-
creto, auxilio que ab intrinseco efficaci.

Obijciuntur argumenta ex RR. Thyrso, primario Salman- ticensi,

571

Hucusque Pater Herrera. Nunc obijcit
RR. Thyrsus, 1. tom. disp. 9. sect. 2.
num. 9. nulla voluntas subiaccens
de-

decreto eam prædeterminanti ad actionem amandî, seu nulla voluntas prædeterminata ad actionem amandî, habet potestatem antecedentem ad faciendum, ne actio amandî ponatur à parte rei: ergo nulla voluntas prædeterminata ad actionem amandî, manet libera ad non amandum. Probatur antecedens: prædeterminationem actu influere in actionem amandî, est actionem amandî poni à parte rei, & è conuersos: sed nulla voluntas prædeterminata ad actionem amandî habet potestatem antecedentem ad faciendum ne prædeterminatio actu influat in actionem amandî: ergo nulla voluntas prædeterminata ad actionem amandî habet potestatem antecedentem ad faciendum ne actio amandî ponatur à parte rei. Maior videtur manifesta: nam actualis influxus prædeterminationis in actionem amandî non distinguitur ab actuali influxu voluntatis, siquidem prædeterminationem actu influere, idem est, ac voluntatem vt prædeterminatam actu influere: voluntatem autem vt prædeterminatam actu influere in actionem amandî, identificatur cum actione amandî, siquidem non influit in illam per aliam actionem: ergo idem est realiter actionem amandî existere à parte rei, ac physicam prædeterminationem actu influere in actionem amandî. Minor verò sic probatur: physicam prædeterminationem non influere actu in actionem amandî exterminis est, vel physicam prædeterminationem non existere, vel ad illam iam existentem non sequi actionem amandî; sed nulla voluntas prædeterminata ad actionem amandî, habet potestatem ad faciendum ne existat physica prædeterminatio, vel ne ad illam iam existentem sequatur ac-

tio amandi; ergo nulla voluntas prædeterminata ad actionem amandi habet potestatem ad faciendum nephica prædeterminatio actu influat in actionem amandi.

572

Hoc argumentum sibi novissimè obijcit noster Magister Ferre ex RR. Thyiso, tom. 2. in 1. 2. in fine, §. 8. *responsiones ad alia obiecta.* Et respondet primò negando suppositum maioris, nempe, prædeterminationem ad amandum actu influere in actionem amandi; etenim prædeterminatio ad amandum, non datur ut actu influat in actionem amandi, sed datur ut applicet voluntatem operativam ad amandum. Itaque principium operativum amoris, non est prædeterminatio, sed voluntas, quæ prædeterminatur. Aliud enim est, quod ut principium operetur, indigeat prædeterminari, & aliud est, quod indigeat prædeterminatione, ut principio operativo. Primum est verum, secundum falsum; sicut aliud est, quod efficiens ad hoc, ut efficiat indigeat existentia, sic quod sine illa non possit efficere, & aliud, quod indigeat existentia ut principio operativo actionis.

573

Hæc solutio facit vim in verbo; & sanè licet influere elicitivè, seu eliciendo pertineas solum ad principium operativum; influere tamen prædeterminativè attrinet etiam ad principium prædeterminativum, quod est Deus, cuius causalitas ad intra est decretum, & ad extra est auxilium, vel prædeterminatio. Et sic negari non potest, quod Deus per prædeterminationem phisicam influat in actionem amandi, nempe applicativè, seu prædeterminativè, licet

est non elicitiuè , & de hoc influxu procedit maior argumenti.

574

Hinc secundò respondet Ferre, quod licet prædeterminatio ad amandum influat in actionem amandi, sed non vt causa, sed vt modus causæ, nempe, modificans volütatem. Et sic falsum est dicere: *actionem amandi existere à parte rei, esse prædeterminationem actu influere in actionem amandi.* Cuius ponit exemplum in sententia probabili, quod species impræssa influit in actum intelligendi, quo supposito adhuc est falsum dicere: *intellectionem existere à parte rei esse speciem actu influere in ipsam.* Cuius ratio est: quia concursus speciei impræssæ non est concursus intelligentis, sed purè adiuuantis intellectum, vt intelligat. Sed contra est, quod licet prædeterminatio non influat vt causa elicitiua; influit tamen vt causa prædeterminatiua; vel vt melius dicam, vt causalitas principij prædeterminatiui, quod est Deus. Quod ab exemplo comprobatur: namque species verè influit in actum intelligendi vt causa se tenens ex parte obiecti; *ab obiecto enim, & potentia paritur notitia;* à potentia ex parte intelligentis, & ab specie impræssa ex parte obiecti; vndè est duplex causa. Pariter ergo actio amandi procedit à prædeterminatione ex parte Dei, vt primæ causæ, & à voluntate ex parte creaturæ vt secundæ causæ. Et quis neget speciem actu influere in actum intelligendi, esse intellectionem poni effectiue à parte rei quantum est ex parte obiecti, sicut & poni à parte rei ex parte intelligentis, est intellectum actu influere in illam.

575

Hinc tertio respondet prædictus

Ma-

Magister concedendo maiorem, & negando minorem, nempe, nullam voluntatem prædeterminatam ad actionem amandi habere potestatem antecedentem ad efficiendum, ne prædeterminatio influat in actionem amandi; nam licet ex parte rei operatæ non stet prædeterminationem existere, & actu in actum amandi non influere; tamen ex modo operandi voluntatis contingentis, dum sic influat in actum, quod possit non influere, potest voluntas antecedenter facere, quod prædeterminatio actu non influat in actum amandi, nam prædeterminatio sic influit in actum amandi, quod non aufert modum operandi contingenter, quem ex se habet voluntas; modus autem operandi contingenter, est sic de facto operari, quod possit non operari: ergo modus operandi, & actu influendi prædeterminationem in actum talis erit, quod licet ex parte rei operatæ non stet illam existere, & actu non influere, tamen ex modo operandi possit non influere.

576 Fateor hunc modum dicendi esse aliquorum thomistarum, mihi tamé nunquam verum. Et negari non potest oppositum esse commune thomistarum, qui absolutè, & simpliciter fatentur absque distinctione aliqua auxilium Dei, quia abintrinseco efficax, esse essentialiter connexum cum consensu, & esse absolutè, & simpliciter inimpedibile, & inaufertibile, & infrustrabile, sicut & decretum, vel prædefinitio efficax, à qua procedit.

577 Undè melius responderetur iuxta dicta ad sextum argumentum complutensis Herrera, negando primum antecedens, ad probationem distin-

guo maiorem: prædeterminationem actu influere in
 actionem amandi est actionem amandi poni à parte
 rei prædeterminatiuè, & provt à Deo, cōcedo; est po-
 ni à parte rei elicitiuè, & provt à creatura, nego, &
 concedo minorem, & distinguo consequens eisdem
 terminis: ergo nulla voluntas prædeterminata ad ac-
 tionem amandi habet potestatem antecedentem ad
 faciendum ne actio amandi ponatur à parte rei, ea ra-
 tione, qua procedit à Deo, nempè, prædeterminatiuè,
 concedo: ea ratione, qua procedit à creatura, scilicèt,
 elicitiuè, subdistinguo: independenter ab eo quod
 Deus ponat carentiam prædeterminationis ad actio-
 nem amandi, concedo: dependenter ab huiusmodi ca-
 rentia ponenda à Deo, adhuc subdistinguo: non habet
 potestatem antecedentem primam, & independentem,
 concedo: secundam, & à prima dependentem, nego.
 Quæ solutio patet ex dictis. Neque obstat probatio
 maioris, nempè, quod actualis influxus prædetermina-
 tionis in actionem amandi non distinguitur ab actua-
 li influxu; namque hoc indubitatum est, quod influxus
 prædeterminationis non distinguitur ab ipsa præde-
 terminatione, hæc enim est ipsa Dei causalitas ad ex-
 tra, qua nostram voluntatem reducit de actu primo ad
 secundum; nec potest dubitari quod prædeterminatio,
 seu auxilium, quo Deus sic reducit voluntatem nos-
 tram, realiter distinguitur ab ipso influxu voluntatis,
 utpotè realiter præuium ad ipsum. Hinc cautè iste au-
 thor hoc ipsum probat ex quo prædeterminationem
 actu influere idem est ac voluntatem prædetermina-
 tam actu influere, quod verum est loquendo de influ-
 xu in effectum, secus verò de influxu consistente in ip-
 sa

sa reductione, seu determinatione causæ, quæ præviè præsupponitur ad influxum in effectum. In effectum enim Deus non alia actione influit, quàm actione creaturæ, propterea que dicitur concursus Dei simultaneous cum concursu creature identificari. In determinationem verò causæ ad influxum in effectum Deus influit qualitate prædeterminante realiter distincta à determinatione, qua ipsa voluntas se reducit, utpotè causa eius prævia ad ipsam, & eam infallibiliter influens.

578 Quidquid autem sit de hoc, nec potest negari, quod licèt eodem influxu, quo Deus influit in actionem amandi, influat creatura, ille influxus sit à Deo solùm prædeterminatiuè, & à creatura elicitivè; semper ergo manet in suo robore solutio, quod licèt voluntas non possit facere ne prædeterminatio influat in actionem amandi, solùm sequitur non habere potestatem antecedentem ad faciendum ne actio amandi ponatur à parte rei ea parte, & ratione, qua pendet à Deo, nempe, prædeterminatiuè; secus verò ea ratione, qua pendet à voluntate, scilicèt elicitivè. Undè sequitur habere potestatem antecedentem ad faciendum ne actio amandi ponatur à parte rei, tanquam causa secunda primæ subordinata, & dependenter ab illa, licèt non è conuerso. Et hoc solùm probat vltima probatio minoris, qua etiam vtitur in sequenti argumento.

579 Secundò obijcit RR. Thyrsus: volūtas prædeterminata ad actionem amandi nullam habet potestatem ad impediendam existentiam amoris: ergo non liberè, sed necessariò amat. Consequen-

tia est evidens, & probatur antecedens: voluntas præ-
 determinata ad actionem amandi nullam habet po-
 testatem ad impediendum influxum passivum præ-
 determinationis in actionem amandi; sed hic influ-
 xus est ipsa actio amandi: ergo voluntas prædetermi-
 nata ad actionem amandi nullam habet potestatem
 ad impediendam actionem amandi. Minor est conspi-
 cua: quia ille influxus passivus nihil aliud est quam
 dependentia actionis amandi à prædeterminatione;
 hæc autem dependentia est ipsamet actio, quæ sicut
 per se ipsam est dependentia à voluntate, ita iuxta ad-
 versarios est dependentia à prædeterminatione. Ma-
 ior suaderur: impedire influxum passivum prædeter-
 minationis est, vel facere ne existat prædeterminatio,
 vel ne ad ipsam existentem sequatur actio; nam ex
 terminis non est alius modus impediendi influxum
 causa; sed voluntas prædeterminata ad actionem
 amandi nullam habet potestatem ad faciendum ne
 existat prædeterminatio, nullam item ad faciendum
 ne ad ipsam existentem sequatur actio: ergo voluntas
 prædeterminata ad actionem amandi nullam habet
 potestatem ad impediendum influxum passivum præ-
 determinationis in actionem amandi.

580. Ad hoc argumentum Magister
 Ferre respondet primò negando illam maiorem: vo-
 luntas prædeterminata ad actionem amandi nullam habet po-
 testatem ad impediendum influxum passivum prædetermi-
 nationis in actionem amandi; propter incongruentiam ter-
 minorum: nam factis incongruum est prædetermina-
 tionem habere influxum passivum in actionem amandi;
 ad hoc enim requirebatur, quod actus amandi su-
 biecta-

biestaretur in prædeterminatione, nam habere influxum passivum in aliquam formam, solum potest convenire receptivo talis formæ, sicut paries dicitur habere influxum passivum respectu albedinis, quia recipit in se albedinem.

§ 81. Sed Patet arguentem non sic intelligere influxum passivum in actionem amandi, nempe, pro ipsa actione amandi recepta in ipsa prædeterminatione, sed pro prædeterminatione passivè sumpta, & ut se tenet ex parte voluntatis prædeterminatæ. Undè ne in re tam gravi fiat vis in verbo, respondet secundo iuxta dicta ad præcedens argumentum negando suppositum maioris, nempe, prædeterminationem actuè influere in actum amandi. Quæ solutio etiam rejicitur ex dictis. Undè tertio respondet, quod licet nulla sit potestas in voluntate ad faciendum ne prædeterminatio in voluntate recipiatur, quia non recipitur in voluntate liberè, sed necessariò; tamen voluntas prædeterminata ad actum amandi, dum sic amat, quod potest non amare, ex modo amandi potest in aliquo sensu impedire, quod prædeterminatio actu non influat in actionem amandi, & sic maior syllogismi est falsa. Ad eius probationem, quod impedire influxum prædeterminationis est, vel facere ne existat prædeterminatio, vel ne ad ipsam existentem sequatur actio, respondet, nil horum esse, sed esse ne ad voluntatem prædeterminatam sequatur actio, non ex parte rei operatæ, sed ex parte modi operandi voluntatis prædeterminatæ. Dum enim voluntas prædeterminata ad amorem, sic amat, quod possit non amare, sic operatur, quod ex parte modi operandi

an possit facere, quod non sequatur amor, quamvis ex parte rei operatæ infallibiliter sequatur. Quod est habere potestatem insensa diuiso ad impediendum ne ad voluntatem prædeterminatam ad amorem, sequatur amor.

582 Hæc solutio licet vera sit ea parte, qua asserit voluntatem nostram prædeterminatam posse impedire existentiam amoris, non quia possit facere ne existat prædeterminatio, vel quod ea existente sequatur amor, sed quia prædeterminata est iuxta proprium modum causæ liberæ, & indifferentis ad opposita, qua ratione sic Deus prædeterminat voluntatem ad amorem, quod in ea relinquat potentiam ad oppositum; licet enim hac ex parte sit vera, vnde sic responsum fuit ad simile argumentum quintò obiectum ex Patre Herrera; tamen deficit ea parte, qua asserit, quod voluntas prædeterminata ad amorem, dum sic amat, quod potest non amare, ex modo amandi potest in aliquo sensu impedire, quod prædeterminatio actu influat in actionem amandi; hoc enim falsum reputo, vt supra dixi. Cum eo enim, quod voluntas prædeterminata sic amet, quod possit non amare, componitur illam prædeterminationem esse infallibiliter connexam cum amore, esse que absolutè, & simpliciter infrastrabilem, & inevitabilem à creatura, vt tenent iam communiter Thomistæ; aliter neque prædeterminatio esset ab intrinseco efficax, & ei resistere posset in aliquo sensu creatura, quod a pertè procedit contra scripturam, & Sanctos Patres, & præcipuè contra Divum Thomam.

583 Vnde melius respondetur, præ-

cindendo ab hac doctrina, concedendo, quod volun-
 tas prædeterminata ad actionem amandi, nullam ha-
 bet potestatem ad impediendum influxum activum
 prædeterminationis in actionem amandi, & distin-
 guendo de passivo; namque si per passivum influxum
 prædeterminationis intelligatur ipsamet prædeter-
 minatio passivè recepta in voluntate prædetermina-
 ta, verissimum est voluntatem non habere potentiam
 ullam antecedentem ad impediendum prædictum in-
 fluxum, quippè hæc non recipitur in voluntate de-
 penderet à libero arbitrio creaturæ, sed solum Dei.
 Hinc autem non infertur nullam potestatem habere
 ad impediendum actionem amandi: & quia hæc reali-
 ter distinguitur à Divina prædeterminatione contra
 probationem argumenti: & quia secundum nostrum
 principium prædeterminatio recipitur in voluntate
 iuxta modum suum, proinde que taliter eam determi-
 nando ad amorem, quod relinquat potentiam ad
 oppositum. Si verò per influxum passivum prædeter-
 minationis intelligatur non prædeterminatio ipsa
 passivè recepta, sed terminus ad eam consequutus,
 qui est actio amandi, tunc subdistinguitur iuxta dicta
 ad præcedens argumentum: non habet potestatem
 ullam antecedentem ad impediendum influxum pas-
 sivum prædeterminationis, quatenus influxus passivus
 illius est, hoc est, quatenus actio amandi procedit à
 Deo prædeterminativè, concedo; sub alia ratione,
 nempe, quatenus a voluntate creata elicitivè proce-
 dit, nego. propter rationem assignatam: quia à volun-
 tate creata etiam prædeterminata elicitivè procedit
 secundum proprium modum, proinde que cum poten-

tia ad oppositum; & hoc secundo modo potest voluntas libera creata impedire amorem prædeterminatum à Deo, non quia possit facere ne existat prædeterminatio, nec quia possit facere, quod ea existente non sequatur amor.

584 Secundò potest responderi huic argumento iuxta primam solutionem ad sextum argumentum Parris Herrera, concedo maiorem, nempe, quod voluntas prædeterminata ad actionem amandi nullam habet potestatem ad impediendam existentiam amoris, & negando consequentiam, quam vocat evidentem, nempe non amare liberè, sed necessariò. Namque voluntatem prædeterminatam ad actionem amandi posse impedire consensum, seu amorem, est posse cum prædeterminatione coniungere dissensum, quippè, ut ipsi dicunt, est posse facere ne existente prædeterminatione sequatur amor; proinde que potentia ad impediendum amorem in voluntate prædeterminata est potentia ad non amorem in sensu composito, quam non admittimus; benè tamen in sensu diviso, nempe, ad non amorem sub alia prædeterminatione, & carentia prædeterminationis ad amorem, quæ sufficit, ut voluntas non necessariò, sed liberè amet.

585 Denique obijcit RR. Thyrsus, ponamus voluntatem prædeterminari ad nolitionem amoris, & probo eam tunc non liberè, sed necessariò omittere amorem: voluntas prædeterminata ad nolitionem amandi nullam habet potestatem ad faciendum, ut existat actio amandi: ergo non liberè, sed necessariò omittit amorem. Probatum antecessens: voluntas

luntas prædeterminata ad nolitionem amoris, nequit
 facere, vt actio amandi coniungatur cum prædetermi-
 natione amoris ; sed actionem amandi existere , est
 actionem amandi coniungi cum prædeterminatione
 amoris : ergo voluntas prædeterminata ad nolitio-
 nem amoris nequit facere, vt actio amandi existat.
 Minor videtur clara: siquidem existere actionem aman-
 di est coniungi cum voluntate vt prædeterminata ad
 amandum, & hoc est coniungi cum prædeterminatio-
 ne. Rursus: quia actio amandi est coniunctio sui cum
 suis causis, & cum omnibus essentialiter prærequisi-
 tis ad ipsam, in quibus per se numeratur prædetermi-
 natio amoris. Probatur maior: voluntas prædetermi-
 nata ad nolitionem amoris non potest facere, vt præ-
 determinatio amoris coniungatur cum actione aman-
 di: ergo neque potest facere, vt actio amandi coniun-
 gatur cum prædeterminatione amoris. Patet conse-
 quentia: quia illa duo solum differunt penes nomen
 activam, & passivum. Probatur antecedens: voluntas
 prædeterminata ad nolitionem amoris necessariò, &
 absque libertate caret prædeterminatione amoris,
 neque illam potest pro libito suo acquirere; sed nulla
 potentia habet facultatem ad faciendam, vt forma,
 qua necessariò, & absque libertate caret, & quam pro
 libito suo nequit acquirere, coniungatur cum aliquo
 alio, vt videtur manifestum: ergo voluntas prædeter-
 minata ad nolitionem amoris nequit facere, vt præ-
 determinatio amoris coniungatur cum actione aman-
 di.

586 Ad hoc argumentum respondet
 primò Magister Ferre etiam faciendo vim in verbe,
 nem-

nempè, quod thomistæ non prædeterminant voluntatem ad omissionem amoris, quia in non amare voluntas non dependet à Deo vt primo operante, quia non amare non est voluntatem operari, sed potius est carere operatione. Cum tamen argumentum non procedat de voluntate prædeterminata ad omissionem amoris, sed ad nolitionem amoris, quæ licet abstrahat à negativa, & positiva, in argumento supponit pro positiva, quæ operatio est. Vnde omissa hac solutione, secundò respondet conformiter ad nostram doctrinam negando antecedens. Ad probationem distinguit minorem; actionem amandi existere, est actionem amandi coniungi cum prædeterminatione, loquendo de existere per ordinem ad primum posse, & secundum posse, nempè, voluntatis creatæ, & Dei, concedo; loquendo de existere solum per ordinem ad voluntatem creatam, nego. Et distinguit consequens: ergo voluntas prædeterminata ad nolitionem amoris nequit facere, vt actio amandi existat, quatenus dependet à prima & secunda causa, concedo: prout dependet solum à voluntate creata, nego. Itaque cum absolutè concedimus voluntatem creatam posse amare, nolumus, neque possumus dicere, quod voluntas creata possit facere amorem, & possit ponere omnia requisita ad ipsum, siuè per modum principij operativi, siuè per modum applicationis primi agentis. Sed solum volumus, & possumus dicere, quod voluntas creata habeat in se id, quod concurrat ad amorem, vt dans posse amare, vel à Deo applicatum, vel à Deo applicabile; neque enim possumus dare voluntati creatæ, quod possit amare, vt Deus potest, sed vt creatura potest.

Ita.

587

Ita Magister Ferre, cui libentissime subscribo, iuxta doctrinam à nobis traditam solvendo cætera argumenta. Namque existentia amoris potest considerari, & provt à Deo prædeterminante, & provt à creatura elicente, neque potest esse provt à Deo prædeterminante, quin sit provt à creatura elicente, cum prædeterminatio amoris, infallibiliter inferat voluntatem amare. Neque pariter potest esse à voluntate vt elicente, quin sit à Deo vt prædeterminante: vtpotè secundum amans, & Deo subordinatum in amare, ab eo que dependens: coniunctio ergo amoris eliciti à voluntate cum prædeterminatione procedente à Deo importat existentiam amoris provt ab vtraque causa, nempè, prima, & secunda. Undè solum inferetur, quod voluntas prædeterminata ad nolitionem amoris, non habeat potestatem ad faciendum, vt existat actio amandi, se sola, vtpotè existentia amoris præter elicentiam illius requirit prædeterminationem, quæ non est in potestate voluntaris; secus verò dependenter à Deo, nempè, Deo prædeterminante, & voluntate elicente. Et hæc est voluntatem habere potestatem ad existentiam amoris vt causa creata, & secunda, aliter esset prima, & Deus.

588

Poterat etiam responderi concedendo absolute actionem amandi existere, esse actionem amandi coniungi cum prædeterminatione amoris, & distinguendo maiorem: voluntas prædeterminata ad nolitionem amoris nequit facere, vt actio amandi coniungatur cum prædeterminatione, secundum quod coniunctio cum prædeterminatione dicit, seu

feu importat efficientiam ipsius prædeterminationis, concedo : secundum quod coniunctio cum prædeterminatione dicit solum efficientiam amoris sub prædeterminatione facta à Deo , nego. Licet enim solus Deus efficiat prædeterminationem, hac tamen supposita, voluntas sub illa elicit amorem, & sic elicit amorem coniungendo illum cum prædeterminatione facta à Deo ; in sensu in quo homo generat hominem uniendo animam corpori, non quia animam efficiat, sed quia iam à Deo creatam coniungit corpori. Et in hoc sensu diximus vsque adhuc voluntatem prædeterminatam ad amorem posse ad oppositum : nempe non sub prædeterminatione ad amorem, sed sub carentia istius, & prædeterminatione ad oppositum hac importata ex parte termini, qui est amor, sed non ut ponenda à voluntate creata, sed à Deo, quia hoc est posse ad oppositum ut causa secunda, & primæ subordinata.

Obijciuntur argumenta Alterius Primarij complutensis Societatis in suo manu scripto de auxilijs,

389

V T Petrus liberè consentiat in instāti
A. opus est, ut simul cum consensu
 habeat potestatem antecedentem

vt in eodem instanti actu dissentiat: sed Petrus prædeterminatus ad consensum in instanti *A.* non habet simul cum consensu potestatem antecedentem, vt in eo instanti dissentiat: ergo Petrus prædeterminatus ad consensum in instanti *A.* non consentit liberè. Maior est certa: nam si Petrus simul cum consensu non habeat potestatem antecedentem, vt in eodem instanti actu dissentiat, habebit quidem impotentiam antecedentem, vt actu dissentiat, & exinde necessitatem antecedentem, vt actu consentiat, quia non est vnde proveniat impotentia antecedens actu dissentendi in eo instanti, nisi ex necessitate antecedenti actu consentendi; si autem Petrus habet necessitatem antecedentem, vt actu consentiat in instanti *A.* consensus non est liber, sed necessarius.

590

Quis non videat clarè fallaciam huius argumenti ad allucinandum scholares? fatemur enim, quod vt Petrus liberè consentiat in instanti *A.* opus est, vt simul cum consensu, id est, in eodem instanti, in quo consentit, habeat potestatem antecedentem, vt actu dissentiat; sed non vt actu dissentiat in eodem instanti; longè enim distat in eodem instanti consensus habere potentiam ad dissentiendum, & habere potentiam ad dissentiendum in eodem instanti consensus; hoc secundum facit sensum compositum: Primum verò saluatur in sensu diuiso; vt enim voluntas simul cum consensu, & in eodem instanti possit ad dissensum in sensu diuiso, non exigitur, quod possit ad dissensum pro eodem instanti, in quo consentit, quia hæc est potestas ad coniungendum dissensum cum consensu; sed pro alio, & diuissim ab illo instanti, sicut

&

& diuissim à consensu. Quod & fateri tenentur omnes: namque neque Petrus determinatus à se in instanti A. habet potestatem, vt dissentiat in eodem instanti, in quo consentit, sed in alio, & diuissimè ab illo, aliter haberet potestatem ad coniungendum consensum cum dissensu, quod in omni schola implicat contradictionem. Hinc negatur maior. Ad probationem distinguo: si Petrus simul cum consensu non habet potestatem antecedentem, vt in eodem instanti actu dissentiat, habebit impotentiam antecedentem, vt dissentiat, pro eodem instanti, concedo: vt dissentiat pro alio instanti, nego. Hinc cautè cum maior procedat de potentia antecedenti ad dissentiendum in eodem instanti, in probatione infert solum impotentiam antecedentem, vt dissentiat; quod non sequitur. Concedimus enim in eodem instanti impotentiam antecedentem, vt dissentiat pro eodem instanti, quia hæc est impotentia ad coniungendum dissensum, nedum cum prædeterminatione ad consensum, verum & cum ipso consensu. Negamus tamen in eo instanti, in quo prædeterminatur ad consensum, & consentit, impotentiam antecedentem, vt dissentiat, quia hæc est impotentia ad dissentiendum in sensu diuiso, cuius oppositum profiteur thomistarum doctrina.

591. Hinc iste Doctor non ignarus huius doctrinæ, postquam minorem probat argumento communissimo, quod Petrus prædeterminatus ad consensum habet impedimentum dissensus, cum eo essentialiter pugnans, & caret potestate ne existat tale impedimentum, de quo iam supra: secundo probat minorem, ex quo Petro deest potestas, vt se reducat

ad actum dissentiendi in instanti, pro quo actus dissentiendi est omnino repugnans Petro; sed Petro prædeterminato ad consensum in instanti *A.* est omnino repugnans pro eo instanti actus dissentiendi, quia pro eo instanti non aliter potest existere actus dissentiendi, quam coniunctus cum prædeterminatione ad consensum, ergo: plane concludens suum intentum, si non detegatur fallacia distinguendo de posse in eodem instanti, in quo est prædeterminatus ad consensum, ad actum dissentiendi pro alio instanti, idest, in sensu diviso, secus verò pro eodem instanti, & in sensu composito.

592

Secundo obiicit prædictus complutensis tertia probatione eiusdem minoris sic: quicumque caret potestate, ut ponat dissensum in re, caret potestate, ut postea dissentiat; sed Petrus prædeterminatus ad consensum caret potestate, ut ponat dissensum in re: ergo caret potestate, ut postea dissentiat. Minor probatur: omnis modus ponendi in re dissensum est simpliciter impossibilis Petro prædeterminato ad consensum: ergo Petrus prædeterminatus ad consensum caret potestate, ut ponat in re dissensum. Probatur antecedens: omnis modus ponendi in re dissensum est illum ponere, vel coniunctum cum prædeterminatione ad consensum, vel coniunctum cum carentia prædeterminationis ad consensum; sed omnis prædictus modus est simpliciter impossibilis Petro prædeterminato ad consensum; ergo omnis modus ponendi in re dissensum est simpliciter impossibilis Petro prædeterminato ad consensum. Conclusio est evidens in *Barbara*, si præmissæ sint veræ. Quas probo

Probo sigillatim, maiorem sic: omnis modus ponendi in re
 dissensum, est omnis, & solus ille modus, quo dissensus
 potest existere à parte rei, quid clarius: sed omnis mo-
 dus, quo dissensus potest existere à parte rei, est existi-
 ere coniunctus cum prædeterminatione ad consen-
 sum, vel coniunctus cum carentia huius prædetermi-
 nationis: ergo omnis modus ponendi in re dissensum,
 est illum ponere, vel coniunctum cum prædetermina-
 tione ad consensum, vel coniunctum cum carentia
 prædeterminationis ad consensum. Probatut minor:
 omnis modus, quo dissensus potest existere à parte
 rei, est existere cum altero ex duplici contradictorio
 cuiuscumque binarij contradictorij; sed binarium ex
 prædeterminatione ad consensum, & eius carentia est
 aliquod binarium contradictorium: ergo omnis mo-
 dus, quo dissensus potest existere à parte rei, est existi-
 ere coniunctus cum prædeterminatione ad consen-
 sum, vel coniunctus cum carentia eius prædetermina-
 tionis.

593 Probo iam minorem eiusdem syl-
 logismi, nempe, omnis prædictus modus ponendi in re
 dissensum, est simpliciter impossibilis Petro præde-
 terminato ad consensum: equidem re & è fatentur ad-
 versarij modum ponendi in re dissensum coniunctum
 cum prædeterminatione ad consensum esse simplici-
 ter impossibilem, ne solum Petro, sed etiam Deo, qui
 coniungere non potest extrema essentialiter mutuo
 repugnantia, & impossibilia. Deinde modum ponendi
 in re dissensum coniunctum cum carentia præde-
 terminationis ad consensum, esse simpliciter impossi-
 bilem Petro probatur: subiecto, quod neque habet
 ullam

vllam potestatem veram habendi carentiam prædeterminationis ad consensum, est simpliciter impossibilis modus ponendi in re dissensum coniunctum cum carentia prædeterminationis ad consensum; sed Petrus prædeterminatus ad consensum est tale subiectum: ergo. Probatum maior: nam subiecto, quod caret *A.* & abest potestas vt existat *A.* est simpliciter impossibilis modus ponendi *B.* faciens, & componens binarium ex *B.* & *A.* aliàs potest illud subiectum facere binarium ex *B.* & *A.* per positionem solius *B.* quod chimera; sed modus ponendi in re dissensum coniunctum cum carentia prædeterminationis ad consensum, est modus ponendi in re dissensum faciens, & componens binarium ex dissensu, & carentia prædeterminationis ad cōsensum: ergo subiecto, quod neque habet vllam potestatem habendi carentiam prædeterminationis ad consensum, est simpliciter impossibilis modus ponendi dissensum coniunctum cum carentia prædeterminationis ad consensum. Ecce probatas præmissas illius syllogismi, cuius conclusio legitima est.

594

Hoc argumentum millies vidi obiectum Compluti; sed planè robur eius procedit contra thomistas afferentes potentiam Petri prædeterminati ad consensum, ad eliciendum dissensum in sensu diuiso, esse potentiam ad illum eliciendum secundum se præscindendo ab illius coniunctione cum prædeterminatione ad consensum, & à carentia prædictæ prædeterminationis. Contra quos rectè procedit argumentum probando prædictam potentiam, si semel est ad ponendum dissensum in re, seu eo modo, quo existere potest à parte rei, non posse præscindere,
vel

vel ad ponendum ipsum vt coniunctum cum prædeterminatione, vel vt coniunctum cum carentia prædeterminationis. Ita ego fateor, vt patet ex dictis ad secundum argumentum obiectum ex Patre Herreras; vbi dixi potentiam in sensu diuiso ad dissensum, non esse solum ad dissensum in sensu diuiso præcisiuo, sed etiam formali, & positivo, nempe, ad dissensum sub carentia prædeterminationis ad consensum, seu vt coniunctum cum prædicta carentia.

595 Dificultas ergo huius argumenti solum reducitur ad illam probationem: *subiecto; quod nullam habet potestatem habendi carentiam prædeterminationis ad consensum, est simpliciter impossibilis modus ponendi in re dissensum coniunctum cum carentia prædeterminationis ad consensum.* Cui facillimè responderetur ex sæpius dictis distinguendo: est simpliciter impossibilis modus ponendi in re dissensum coniunctum cum carentia prædeterminationis ad consensum, secundum id, quod prædictum coniunctum, seu binarium importat ex parte Dei, & ad Deum pertinens, nempe, quantum ad ponere carentiam prædeterminationis ad consensum, concedo, secundum id, quod importat ex parte creaturæ, & ad creaturam pertinens, nempe quantum ad elicentiam dissensus sub carentia prædeterminationis ad consensum posita à Deo, subdistinguo: est ei impossibilis sine dependentia à Deo, concedo: dependenter ab illo, nego. Et hic solus modus ponendi in re dissensum est proprius causæ secundæ liberæ. Vel dicatur hoc ipsum alijs terminis: est ei impossibilis secundum quod modus ponendi in re dissensum coniunctum cum carentia prædeterminationis ad consensum

sensum dicit etiam efficere ipsam carentiam, concedo: secundum quod dicit elicentiam dissensus sub illa carentia, subdistinguo, vt subdistingui: est ei impossibilis independenter ab eo, qui potest ponere carentiam prædictam, concedo: dependenter ab illo, nego. Hinc subiecto, quod caret A. & non habet potestatem vt existat A. est simpliciter impossibilis modus ponendi B. faciens, & componens binarium ex B. & A. independenter ab alio, qui habet potestatem, vt existat A. sicut verò dependenter ab illo, seu ambo simul concurrentes, nempe, vno ponente A. & altero efficiente B. tunc enim ex vtriusque concursu resultat binarium ex B. & A. licet nullus illorum seorsim ab alio illud binarium efficere possit. Sic autem, & non aliter dicimus creaturam ponere dissensum cum carentia prædeterminationis ad consensum, seu binarium ex dissensu, & illa carentia; nempe, non creatura seorsim à Deo, seu independenter ab illo, sed simul cum Deo: nempe, Deo prædeterminante ad dissensum, seu ponente carentiam prædeterminationis ad consensum, & creatura sub hac prædeterminatione, & illa carentia elicente dissensum; quia aliter intelligi non potest, quod voluntas creata eliciat dissensum vt causa secunda, secundum que agens liberum, primo subordiatum.

596

Tertio obiicit prædictus complutensis ex secunda confirmatione: si Petrus prædeterminatus ad consensum habet potestatem, vt actus ponat in re dissensum secundum sua intrinseca prædicta, habet etiam potestatem impediendi consensum pugnantem essentialiter cum dissensu; sed Petrus prædeter-

determinatus ad consensum non habet potestatem impediendi consensum : ergo neque habet potestatem, ut ponat in re disensum. Maior est certa, & minor probatur: si haberet potestatem impediendi consensum, necessario haberet potestatem impediendi prædeterminationem ad consensum; sed Petrus per nos non habet potestatem impediendi prædeterminationem ad consensum: ergo. Maior probatur sub hac forma: omnis prædeterminatus ad consensum, & habens potestatem impediendi consensum, habet potestatem se separandi positivè à numero prædeterminatorum ad consensum; sed omnis prædeterminatus ad consensum, & habens potestatem se separandi positivè à numero prædeterminatorum ad consensum, habet potestatem impediendi prædeterminationem ad consensum: ergo. Illatio legitima est, probo præmissas, maiorem sic: omnis prædeterminatus ad consensum, & habens potestatem impediendi consensum, habet potestatem se separandi positivè à numero consentientium; sed omnis habens potestatem se separandi positivè à numero consentientium, habet potestatem se separandi positivè à numero prædeterminatorum ad consensum: ergo. Consequentia est legitima, maior probatur: nam potestas se separandi positivè à numero consentientium, est potestas se coniungendi in numero non consentientium; numerus autem non consentientium non præseminat, sed formaliter, & positivè dicit separationem, & disjunctionem sui à numero consentientium. Minor etiam patet: quia iuxta adversarios omnes, & soli consentientes sunt numerus prædeterminatorum ad consensum; nam omnes præde-

prædeterminati ad consensum, consentiunt, & nulli non prædeterminati ad consensum, consentiunt.

597

Confirmatur: prædeterminatio ad consensum methaphisicè connectitur cum existentia exercita consensus in instanti, pro quo est prædeterminatio: ergo habens potestatem ad impediendum consensum, habet potestatem ad impediendam prædeterminationem ad consensum. Antecedens supponitur, & consequentia probatur: qui habet potestatem, ut non existat terminus connexionis, habet potestatem faciendi, ut non existat fundamentum connexionis, si tale fundamentum non supponitur aliunde sublatum; sed si Petrus prædeterminatus ad consensum, habet potestatem impediendi consensum, habet potestatem faciendi, ut non existat terminus connexionis prædeterminationis ad consensum, quæ aliunde non supponitur ablata, sed potius existens: ergo. Consequentia est legitima. Probatur minor: potestas impediendi consensum est potestas faciendi, ut non existat, neque exerceatur intrinsecè in se ipso consensus; sed cōsensus, ut existens, & exercitus intrinsecè in se ipso est terminus connexionis prædeterminationis ad consensum, quæ non supponitur aliunde ablata; ergo si Petrus prædeterminatus ad consensum habet potestatem impediendi consensum, habet potestatem faciendi, ut non existat terminus connexionis prædeterminationis ad consensum, quæ non supponitur aliunde ablata.

598

Neque valet, quod Petrus prædeterminatus ad consensum, potest impedire consensum, sed non formaliter, & reduplicatiuè, quatenus est
termi-

terminus connexionis ad consensum, & hoc esset necesse, vt potestas ad impediendum consensum esset potestas ad impediendum prædeterminationem ad consensum. Contra enim est: nam consensus prædeterminatus sub ea ratione est terminus connexionis prædeterminationis, sub qua respicitur à prædeterminatione, & ab ea infertur per consequentiam legitimam; sed prædeterminatio respicit, & infert per consequentiam legitimam consensum vt actu existentem, & intrinsecè exercitum in se ipso: ergo si vt sic Petrus prædeterminatus ad consensum potest impedire consensum, poterit impedire consensum formaliter, & re-duplicatiuè quatenus est terminus connexionis prædeterminationis ad consensum.

599 Ad argumentum in primis potest negari maior, quam dicit esse certam; namque, vt supra diximus, sola potestas ad ponendum in re dissensum vt coniunctum cum prædeterminatione ad consensum est potestas ad impediendum consensum, secus verò potestas ad ponendum in re dissensum diuisiue à prædeterminatione ad consensum. Unde cessat argumentum fitum solum in eo, quod si posset impedire consensum, posset etiam impedire prædeterminationem ad consensum.

600 Deinde dato, quod in prædeterminato ad consensum sit potestas ad impediendum consensum, nego, quod eo ipso habeat potentiam impediendi prædeterminationem ad consensum. Namque, vt pluries dictum est, potentia ad impediendum consensum, sicut & ad eliciendum dissensum in prædeterminato ad consensum, est potentia ad impedi-

mentum consensus dependenter à carentia prædeter-
 minationis ad consensum ponenda à Deo, non à crea-
 tura. Sicut enim non potest consentire quin Deus
 prædeterminet ad consensum, sic nec potest dissenti-
 re, vel impedire consensum, quin Deus prædetermi-
 net ad dissentium, & tollat ipsam prædeterminationem
 ad consensum. Negamus ergo maiorem: ad eius pro-
 bationem eisdem terminis, quibus communiter vti-
 sumus, respondeo distinguendo: omnis prædetermi-
 natus ad consensum, & habens potestatem impediendi
 consensum, habet potestatem se separandi positivè
 à numero prædeterminatorum ad consensum, secun-
 dum illud, quod hæc divisio, seu separatio importat
 ex parte Dei, & ad Deum pertinens, nego: secundum
 id, quod importat ex parte creaturæ prædeterminatæ,
 & ad ipsam pertinens, concedò. Et distinguo mino-
 rem: sed omnis prædeterminatus ad consensum, & ha-
 bens potestatem se separandi positivè à numero præ-
 determinatorum ad consensum habet potestatem im-
 pediendi prædeterminationem ad consensum, si sit
 potestas se separandi positivè à numero prædetermina-
 torum ad consensum ponendo ipsam carentiam præ-
 determinationis ad consensum, concedò: si solum sit
 potestas se separandi per posse ad dissentium, vel non
 consensum posita à Deo illa carentia, nego. Et hinc
 clauditur additus ad cæteras probationes. Quæ solutio
 patet ex dictis: illa enim positiva separatio, & inclu-
 dit carentiam prædeterminationis ad consensum, &
 efficientiam dissentium, seu non consensum; sicut autem
 ad Deum solum pertinet prædeterminare ad consen-
 sum, & ad creaturam illum elicere dependenter ab
 illa

illa prædeterminatione, sic solum ad Deum pertinet
 ponere carentiam prædeterminationis ad consensum,
 & ad creaturam elicere dissensum, seu non consensum
 independenter ab illa carentia. Licet ergo prædeter-
 minatus ad consensum habeat potestatem separandi
 se positivè à numero prædeterminatorum ad consen-
 sum, ex quo est potens impedire consensum, non inde
 sequitur habere potestatem impediendi prædetermi-
 nationem, quia ad hoc esset necesse habere potesta-
 tem impediendi consensum, nedum eliciendo disen-
 sum, sed etiam ponendo carentiam prædetermina-
 tionis ad consensum.

602

Ad confirmationem rectè dictum
 est: namque consensus potest considerari quatenus à
 Deo, nempe, vt prædeterminatus, & quatenus à Pe-
 tro, nempe vt elicitus, seu volitus; primo modo est in-
 impedibilis à Petro, sicut & prædeterminatio ipsa,
 secus verò secundò modo; quatenus prædetermina-
 tio ipsa in impedibilis à Petro, sic tamen recipitur in
 voluntate Petri, quod in ea relinquat potentiam ad
 oppositum, vtpotè recipitur secundum proprium
 illius modum. In hoc enim sensu, & non aliter suppo-
 nimus Petrum prædeterminatum ad consensum ha-
 bere potestatem impediendi consensum: nempe, non
 quia possit facere ne existat prædeterminatio, neque
 quia possit facere, ne ea existente non sequatur con-
 sensus; sed quia cum prædeterminatione ad consen-
 sum simul retinet potentiam ad dissensum in sensu di-
 viso, id est, ad dissensum sub carentia prædetermina-
 tionis ad consensum, hac importata ex parte termini
 qui est dissensus, aliter erit potentia ad dissensum vt
 con-

coniungendum cum prædeterminatione ad consensum, in quo sensu non admittimus Petrum prædeterminatum ad consensum posse impedire consensum.

603

Neque instat replica, utpotè consensus ipse nedum est existens, & exercitus intrinsecè in se ipso, ut prædeterminatus à Deo, sed etiam ut elicitus à creatura; licèt ergo terminus *qui* Diuinæ prædeterminationis sit consensus ut existens, & exercitus intrinsecè in se ipso, terminus tamen *quo* non potest non esse distinctus: nempe, est terminus prædeterminationis, ut prædeterminatus à Deo, & est terminus voluntatis creatæ ut ab ea elicitus, alià enim est ratio prædeterminati correspondens primæ causæ, & alià ratio eliciti correspondens causæ secundæ; & in vniuersum alia est ratio effectus prout à Deo, & alia est ratio illius prout à creatura; sicut & alia est ratio effectus prout à causa particulari, & alia ratio illius prout à causa vniuersali, licèt idem sit terminus *qui* vtriusque causæ.

604

Deinde potest responderi alijs terminis in idem incidentibus, concedendo antecedens, & negando consequentiam. Ad probationem distinguo maiorem: qui habet potestatem, ut non existat terminus connexionis, habet potestatem faciendi, ut non existat fundamentum connexionis, si tale fundamentum non supponitur aliundè ablatum, neque auferibile ab alio superioris potestatis, concedo: auferibile, nego: & eisdem terminis distinguo minorem: sed si Petrus prædeterminatus ad consensum habet potestatem impediendi consensum, habet potestatem faciendi, ut non existat terminus connexionis præde-
termina-

terminationis, quæ aliundè non supponitur ablata, neque auferibilis ex parte Dei, concedo: auferibilis à Deo, nego, sunt termini clarissimi: namque nos nunquam ponimus in prædeterminato ad consensum potentiam ad impediendum consensum, nisi dependenter à Deo potente tollere prædeterminationem ad consensum, & ponere prædeterminationem ad dissensum, in qua includitur carentia prædeterminationis ad consensum; ita ut licet prædeterminatio ad dissensum, & carentia prædeterminationis ad consensum non importetur subiectiuè, & ex parte potentia, ut potè quam coniungimus cum prædeterminatione ad consensum; importetur tamen ex parte termini, qui est dissensus, vel non consensus: ergo illa potentia ad impediendum consensum, licet sit potentia ad impediendum terminum connexionis ad consensum, non ablata prædeterminatione ad consensum, est tamen potentia ad impediendum terminum connexionis prædeterminationis ad consensum auferendæ, vel auferibilis ex vi Diuinæ potestatis, non ex vi potestatis creatæ.

605 Quartò obijcit prædictus Complutensis: qui subest necessitati simpliciter antecedenti, ut a actu consentiat, non habet potestatem antecedentem, ut a actu dissentiat; sed Petrus prædeterminatus ad consensum subest necessitati simpliciter antecedenti, ut a actu consentiat: ergo. Maior est certa, & minor probatur: qui subest necessitati simpliciter antecedenti, ut sit vera propositio enantiata a actu consentire sub aliqua conditione, & simul subest eidem necessitati, ut purificetur conditio, subest profectio necessitati

necessitati simpliciter antecedenti, ut actu consentiat; cum enim coniunctum ex necessitate conditionali, & purificatione conditionis connectatur cum existentia conditionati, qui subest necessitati simpliciter antecedenti ad tale coniunctum, subest etiam necessitati simpliciter antecedenti ad conditionatum; sed Petrus prædeterminatus ad consensum, subest necessitati simpliciter antecedenti, tum veritatis conditionalis de eo, quod actu consentit sub conditione prædeterminationis, tum purificationis huius conditionis: ergo subest necessitati simpliciter antecedenti, ut actu consentiat. Maior constat per insertam probationem. Minor probatur: & quidem Petrus prædeterminatus ad consensum subest necessitati simpliciter antecedenti, ut sit vera hæc conditionalis: si Petrus prædeterminatus est ad consensum, actu consentit: nam hæc veritas ita necessaria est, ut neque in Deo detur potestas antecedens eam impediendi: Deinde subest necessitati simpliciter antecedenti respectu sui, ut purificetur conditio, nam conditio purificatur per existentiam prædeterminationis, & Petrus prorsus necessario subest prædeterminationi, quandoquidem iuxta adversarios nulla est in Petro potestas antecedens, ut existat, vel non existat in ipso prædeterminatione: ergo Petrus prædeterminatus ad consensum subest necessitati simpliciter antecedenti, tum veritatis conditionalis de eo, quod actu consentit sub conditione prædeterminationis, tum purificationis huius conditionis: subest ergo necessitati simpliciter antecedenti, ut actu consentiat.

Petrus non est prædeterminatus ad consensum, vel actu consentit, ita est necessario vera, ut neque in Deo sit vlla potestas antecedens in sententia contraria ad eius falsitatem: ergo Petrus prædeterminatus ad consensum subest necessitati simpliciter antecedenti, ut sit vera vtraque, vel altera pars huius disiunctiæ; sed non subest necessitati simpliciter antecedenti, ut sit vera prima illa pars, *Petrus non est prædeterminatus ad consensum*, patet evidenter: nam si actu est prædeterminatus ad consensum, quo modo erit sub necessitate simpliciter antecedenti ut non sit prædeterminatus? alioquin esset sub duplici termino essentialiter opposito, quod repugnat: ergo subest necessitati simpliciter antecedenti: ut sit vera altera pars, *Petrus actu consentit*; sed ad veritatem huius partis, indispensabiliter requiritur, quod Petrus actu consentiat; ergo Petrus prædeterminatus ad consensum subest necessitati simpliciter antecedenti, ut actu consentiat, & consequenter non habet potestatem antecedentem, ut actu dissentiat.

607. Hoc argumentum ita artificiosè dispositum nullam superaddit difficultatem ad primum, quod obiecimur ex Patre Herrera: nempe, quod necessitas omnino, & simpliciter antecedens ad consensum, est carentia potestatis antecedentis ad dissentium, & decretum est necessitas omnino, & simpliciter antecedens ad consensum, siquidem ita antecedit, ut nullo modo sequatur. Ubi fuit responsum, non negando decretum esse necessitatem simpliciter antecedentem ad consensum, id est, quod aliquomodo eum sequatur; sed quod est necessitas simpliciter antecedens non per modum actus primi, sed per modum applica-

tionis, & reductionis actus primi ad secundum, non quomodolibet, sed iuxta proprium modum causæ liberæ, seu indifferentis se habentis ad opposita: Proinde que hæc necessitas non opponitur potentix antecedenti per modum actus primi ad dissensum, & sic neque contradicit libertati. Hæc ibi, & sub eadem forma distinguitur prima maior præsentis argumenti: qui subest necessitati simpliciter antecedenti, ut actu consentiat, non habet potestatem antecedentem, ut actu dissentiat, si necessitas sit per modum actus primi, concedo: si solum per modum applicationis, & reductionis actus primi ad secundum subdividuo: si sit applicatio iuxta proprium modum causæ liberæ, & indifferentis se habentis ad opposita, nego: cum eo ipso relinquat potentiam antecedentem, & per modum actus primi ad oppositum: Si sit applicatio extra, vel contra proprium modum causæ liberæ, vel applicatæ, transeat. Et hac distinctione cessat totum artificium argumenti; namque necessitas simpliciter antecedens illius conditionalis: *Si Petrus prædeterminatur ad consensum, consentit*, est necessitas orta solum ex aliquo infallibiliter inferente consensum, sed non per modum actus primi, sed per modum applicationis, & non per modum applicationis extra, vel contra modum libertatis, sed iuxta illum: non ergo ex illa necessitate potest rectè concludi, quod necessario, & non liberè consentit, ut expressè fatetur, & docet Divus Thomas locis supra allegatis.

Claritatis tamen gratia possunt eisdem terminis distingui probationes argumenti, & in primis probatio minoris: qui subest necessitati simplici-

plicitèr antecedenti, vt sit vera propositio enuntians actu consentire sub aliqua conditione, &c. distingo: sub aliqua conditione necessitante per modum actus primi, concedo: necessitante per modum applicationis, &c. nego. Et pariter distingo illam propositionem: coniunctum ex necessitate conditionalis, & purificatione conditionis connectitur cum existentia conditionati connexionem orta ex aliquo se tenente per modum actus primi respectu conditionati, nego: orta ex aliquo se tenente solum per modum applicationis iuxta proprium modum causæ liberæ, concedo. Undè solum sequitur, quod qui subest necessitati simpliciter antecedenti ad tale coniunctum, subsit etiam necessitati simpliciter antecedenti ad conditionatum proportionatæ necessitati simpliciter antecedenti ad coniunctum, quæ est necessitas orta solum ex aliquo se habente per modum applicationis. Et adhuc modum possunt cæteræ probationes distingui, quin aliqua illarum vim inferat ad probandum necessitatem consensus oppositam libertati. Et hic etiam est valdè notandum, quod alibi, ne allucinetur respondens, cum admittit in prædeterminatione necessitatem simpliciter antecedentem ad consensum, quod *ly. simpliciter* appellat solum supra antecedentiam, namque vt talis necessitas sit simpliciter antecedens sufficit, quod ita antecedar consensum, vt nullo modo sequatur ad ipsum, quod ita est; Non tamen appellat supra necessitatem, nam hæc solum est simpliciter talis, cum est necessitas per modum actus primi, qualiter conuenit causis necessarijs.

quod illa disiunctiua : *vel Petrus non est prædeterminatus ad consensum, vel actu consentit*, potest considerari, *vel iuxta* subiectam materiam, nempe, *iuxta naturam extremorum*, quæ sunt : *Petrus non est prædeterminatus ad consensum, Petrus actu consentit*, *vel iuxta formam, & legem propositionis disiunctiue*. Si primo modo consideretur, non est in illa alia necessitas præter eam, quam attribuimus prædeterminationi ad consensum respectu consensus, vel carentiæ prædeterminationis ad consensum respectu dissensus. Undè per idem est dicere, *vel non est prædeterminatus ad consensum, vel actu consentit*, ac dicere: *si hæc est falsa, non est prædeterminatus ad consensum*, hæc est vera, *est prædeterminatus ad consensum*; sed sic est, quod est prædeterminatus ad consensum, actu consentit: ergo actu consentit. Et tunc non alia necessitas importatur ad consensum, quam ea, quæ ex se affert prædeterminatio ad consensum, quæ, ut sæpius dictum est, non opponitur libertati consensus, quippè est necessitas orta non ex aliquo se tenente ex parte actus primi, sed applicationis actus primi ad secundum, quæ non opponitur libertati consensus, ut potè applicatio iuxta proprium modum causæ liberæ, proinde que est necessitas solum infallibilitatis, non coactionis, vel libertati opposita. Quo insensu concessio antecedenti distinguitur consequens distinctione sæpius allegata: ergo Petrus prædeterminatus ad consensum subest necessitati simpliciter antecedenti, ut sit vera utraque, vel altera pars huius disiunctiue: *vel Petrus est prædeterminatus ad consensum, vel actu consentit*, necessitate orta ex aliquo se tenente per modum actus primi, nego: ex aliquo se tenente per modum appli-

applicationis iuxta proprium modum causæ liberæ, concedo. Undè non concluditur intentum.

610 Si autem prædicta disiunctiva consideretur iuxta naturam, formam, & legem propositionis disiunctivæ concedo absolute primum antecedens, & consequentiam. Ad minorem subiunctam etiam concedo, quod non subest necessitati simpliciter antecedenti, ut sit vera prima illa pars: *Petrus non est prædeterminatus ad consensum*. Et nego consequentiam, quod subest necessitati simpliciter antecedenti, ut sit vera altera pars: *Petrus actu consentit*. Vt potè propositio disiunctiva; quæ ex propria forma, & natura ad sui veritatem solum petit, quod vel vtraque pars sit vera, vel aliqua illarum, non tamen quod ista determinatè sit vera, vel altera, sed ad summum quod si vna ponitur falsa, alia ponatur vera, vel econtra, ut cõtingit quando versatur disiunctio inter extrema contradictoria, & sic si attendamus prædictam disiunctivam iuxta iura disiunctivæ, dato quod non petat ad sui veritatem, quod prima pars sit vera, non propterea petit, quod altera pars sit vera, sed quod si prima est falsa, secunda sit vera, vel econverso. Quod si argumentum procedat supponendo esse falsam primam partem, nempe, *Petrus non est prædeterminatus ad consensum*, tunc nihil concluditur, aliter argumentum convinceret Petrum subesse necessitati simpliciter antecedenti ad consentiendum in eorum sententia, namque in ea potest idem for mari argumentum dicendo: hæc disiunctiva, vel *Petrus non est à se determinatus ad consensum*, vel *actu consentit*, est ita necessariò vera, ut nulla sit in Petro potestas ad eam falsificandam, ut potè disiunctiva inter extrema con-

contradictoria saltem mediata: namque sicut determinatio, qua se efficaciter Petrus determinat ad consensum, infallibiliter infert consensum, ut potè determinatio ipsa est ipsissima elicentia consensus, ita carentia determinationis ad consensum infert infallibiliter ipsum dissensum, vel non consensum. Et supponamus, quod sit falsa prima pars, scilicet, *Petrus nō est à se determinatus ad consensum*: ergo Petrus subest necessitati simpliciter antecedenti ad alteram partem, *Petrus actu consentit*; consequentia non valet, quia hæc necessitas est solum ex suppositione, quod disiunctiva est vera, & prima pars est falsa, vnde necessariò infertur, quod secunda sit vera. Et pariter idem argumentum potest formari in disiunctiva ex quibuslibet extremis contingentibus contradictoriè, vel priuatiuè oppositis.

611 Quiaò obijcit Prædictus complutensis: qui subest causæ facienti voluntatem actu consentire, & non potest impedire, quod prædicta causa id faciat, subest necessitati simpliciter tali, ut actu consentiat; Sed Petrus prædeterminatus ad consensum subest tali causæ, & non potest impedire, quod ea causa faciat, ut Petrus consentiat: ergo subest necessitati simpliciter tali, ut actu consentiat. Maior est Divi Thomæ, quæst. 6. de malo, art. vnic. ad 15. ubi ait: *il la causa, quæ facit voluntatem velle non oportet, quod ex necessitate hoc faciat, quia potest per ipsam voluntatem impedimentum præstari*. Ecce si voluntas non posset impedire, quod causa consensus faciat causæ actu consentire, talis causa necessitaret ad consentiendum: ergo sentit Divus Thomas eum, qui subest causæ facienti voluntate-

luntatem actu consentire, & non potest impedire, quod prædicta causa id faciat, subesse necessitati simpliciter tali, ut actu consentiat.

612

Sed respondeo Divum Thomam in illo articulo, cum obiecisset tertium argumentum, quod si voluntas hominis immobiliter movetur à Deo, sequitur, quod homo non habeat liberam electionem suorum actuum, respondere: *Quod Deus movet quidem voluntatem immutabiliter propter efficaciam virtutis motivæ, quæ deficere non potest.* Ecce expressè concedit Divus Thomas hominem subesse causæ primæ facienti voluntatem actu consentire, quin possit impedire, quod prædicta causa id faciat, & nihilominus expressè negat, quod subsit necessitati simpliciter, ut actu consentiat. Namque profequitur: *Sed propter naturam voluntatis motæ, quæ indifferentè se habet ad diversa, non inducitur necessitas, sed manet libertas.* Sicut etiam in omnibus providentiæ Divinæ infallibiliter operatur; & tamen à causis contingentibus proveniunt effectus contingentè, in quantum Deus omnia movet proportionabiliter unumquodque secundum suum modum. Quid clarius contra assumptum, quod concludere conatur iste doctor adversus nos ex ipso Diuo Thoma?

613

Hinc cum Divus Thomas ad 15. argumentum respondet, quod illa causa, quæ facit voluntatem velle, non oportet, quod ex necessitate hoc faciat, quia potest per ipsam voluntatem impedimentum præstari, loquitur non de causa prima, sed de alia causa secunda, præcipuè obiectiva, seu motiva; quod expressè docet in verbis sequentibus, quæ sunt huiusmodi: *vel removendo talem considerationem, quæ inducit eum*

ad

ad volendam, vel considerando oppositum, scilicet, quod hoc quod proponitur ut bonum, secundum aliquid non est bonum. Quod & antea præmiserat in solutione ad septimum loquendo de nostra voluntate per ordinem ad beatitudinem sic: cum autem voluntas se habeat in potentia respectu boni uniuersalis, nullum bonum superat virtutem voluntatis, quasi ex necessitate ipsam mouens, nisi id, quod est secundum omnem considerationem bonum; & hoc solum est bonum perfectum, quod est beatitudo, quod voluntas non potest non velle, ita scilicet, quod velit eius oppositum. Potest tamen non velle actu, quia potest auertere cogitationem beatitudinis, in quantum mouet intellectum ad suum actum: & quantum ad hoc nec ipsam beatitudinem ex necessitate vult; sicut etiam aliquis non ex necessitate calefieri, si posset calidum à se repellere cum veller. Ecce ubi Divus Thomas loquitur de causa faciente voluntatem velle, non prima, sed secunda, & obiectiua, seu motiua; namque cum Divus Thomas ibi inquirat vtrum homo habeat liberam electionem suorum actuum, aut ex necessitate eligat, obijcit argumenta ex omnibus causis, quæ videntur posse necessitate re voluntatem ad eligendum. Unde cautè author argumenti proponit solum verba illa in communi, & tacet sequentia. Et miror, quod legendo in prædicto articulo solutionem argumenti, quod procedit de causa prima efficienti, & quod procedit de causa obiectiua mouenti, illam respuat, & hanc credat: Unde non abs re se offert dictum illud celebre Sanctæ Margarietæ ad Olibriam prædictum: qua verecundia est, et cuius in eisdem libris legatur, & pœna Christi, & gloria, alterum credatis, & alterum respuatis.

614 Alia argumenta ; proponit iste Doctor, sed ea ommitto, quia coincidunt cum præcedentibus. Pariter argumentatur contra thomistas, qui asserunt potentiam ad dissensum in prædeterminato ad consensum esse ad dissensum insensu præcisivo, in quo nobis non opponitur, ut patet ex dictis.

Obijciuntur argumenta primarij complutensis Riba de Neira loquendo de constituti-
 uo libertatis.

517 **P**ura alia possent obijci argumenta ex isto grauisimo doctore, quæ sparsim proponit: tum de voluntate Dei; tum de prædestinatione; tum de scientia Dei loquendo. Sed quia in omnibus fere se reducit ad fundamenta, quibus in tractatu de actibus humanis, disp. 14. cap. 1. utitur ad probandum, quod si phisica prædeterminatio est prærequisitum ad nostros actus liberos, sine illa non saluatur libera facultas erga illos, ideò placet sola ista fundamenta obijcere.

616 Primò ergo sic obijcit: qui non habet facultatem ad ponendum consensum, ut essentialitèr est, non habet simpliciter veram, & realem potestatem liberam ad ponendum consensum; sic qui non potest ponere hominem ut animal rationale, non

potest absolute ponere hominem, quia homo est essentialiter animal rationale; at imprædeterminatus ad consensum, non habet facultatem liberam ad ponendum consensum, ut essentialiter est: ergo absolute non habet facultatem liberam ad consentiendum. Minor probatur: quia cum prædeterminatio sit prærequisitum essentialiter ad consensum, consensus est essentialiter coexistens tali prædeterminationi, imprædeterminatus autem, cum careat prædeterminatione, simulque potestate acquisitiua illius, nequit habere potestatem liberam ad ponendum consensum, ut coexistentem prædeterminationi; sicut id circo non habeo facultatem liberam ad ponendas meas actiones, ut coexistentes cum conuersione Turcæ, quia mihi deficit talis cōuersio, simulque potestas acquisitiua illius.

617

Confirmatur: imprædeterminatus ad consensum habet legitimam excusationem, quominus consentiat, quamuis ipsi præcipiatur consentire actualiter: ergo non habet veram facultatem liberam ad consentiendum. Consequentia constat, & antecedens probatur: quia caret prædeterminatione, quæ prærequiritur essentialiter ad consensum, & quam nequit pro suo arbitrio comparare. Ex probanti autem non consensum, quænam responsio potest adhiberi magis rationalis quam hæc: nō habebam quod omnino prærequiritur ad consensum, neque penes meum arbitrium erat illud acquirere. Sic incarceratedus petenti cur nō adeat ecclesiam, ut sacrum audiat, rectissimè responderet: quia careo solutione vinculorum, eaque requiritur ad eam operationem, & penes meum arbitrium non est eam solutionem acquirere: & quidem

quidem qui hac responsione non se putaret satisfac-
tum, iure optimo reputaretur stultus.

618

Ad argumentum respondetur con-
cedendo maiorem, & negando minorem. Ad eius pro-
bationem respondetur notando ex dictis; aliud esse
prædeterminationem esse essentialiter requisitam ad
consensum; & aliud esse essentialiter requisitam ad
posse elicere consensum; primum fatemur, secundum
negamus; namque ex defectu alicuius requisiti essen-
tialiter ad actum non rectè inferitur defectus requisiti
essentialiter ad potestatem actus; sicut ex defectu actus
non arguitur defectus potentia ad actum, stat enim in
omnium sententia posse ad actum sine actu: ergo & si-
ne requisitis essentialiter ad actum: namque omnibus
requisitis essentialiter ad actum existentibus; non
posset actus non existere. Et patet instantia communis
de decreto prædeterminatio auxiliij præuisi per scientiam
mediam, seu purificandi conditionem, quod est essen-
tialiter prærequisitum ad actum, neque in potestate
voluntatis est eum acquirere, & tamen non propterea
in eorum doctrina est essentialiter prærequisitum ad
posse elicere actum.

619

Concedo ergo; quod prædeter-
minatio est prærequisitum essentialiter ad consensum;
& pariter quod consensus est essentialiter coexistens
tali prædeterminationi; & nego quod imprædetermi-
natus, carens que prædicta prædeterminatione, simul
que potestate acquisitiua illius, nequeat habere poten-
tiam liberam ad ponendum consensum ut coexisten-
tem prædeterminationi, utpotè coexistentia consensus
cum prædeterminatione est essentialiter solum requi-

sita

sita ad existentiam consensus, non ad existentiam potestatis ad consensum. Vel si mauis potest distingui iuxta sæpius dicta : nequit habere potestatem liberam ad ponendum consensum, vt coexistentem prædeterminationi acquisitæ à se, concedo: acquisitæ à Deo, subdistinguo : potentiam liberam primam, & independentem à Deo, concedo : secundam Deo subordinatam, nego.

620

Exemplum allatum non est ad propositum, quippè conuersio Turcæ nedum non est prærequisita ad posse ponere meas actiones, verùm neque ad meas actiones, sed disparatè se habet ad illas. Adhuc enim sine cõuersione Turcæ possunt meæ actiones à me procedere, vt à causa secunda Deo subordinata, & ab eo dependenti, quippè subordinatio mei in operando non sita est in conuersione alterius, sicut in nostro casu sita est in dependentià à Deo quantum ad operari, se mouere, & determinare. Præterquàm quod ex quo mihi deficiat talis conuersio, simul que potestas acquisitiua illius, solùm infertur me non habere facultatem liberam ad ponendas meas actiones, vt coexistentes cum conuersione Turcæ, vt à me acquisita, secus verò vt à Deo facta : & non aliter nos ponimus in voluntate creata facultatem ad consensum, vt coexistentem prædeterminationi. Licèt absolute hac facultate concessa, illa non possit concedi, vt potè ad subordinationem voluntatis creatæ respectu Dei conuersio Turcæ impertinenter se habeat, secus verò prædeterminatio voluntatis. Ad confirmationem patet ex dictis resolutione secunda, fundam. 1. & ad argumētum vltimum complutensis Herrera. Secundo

621

Secundò obijcit Pater Ribà de Neira: qui est in periculo mortis adeò graui, vt neque penes eius arbitrium sit ab eo periculo exire, neque illud periculum coniungere cum perseverantia vitæ, non habet facultatem, vt perseveret in vita: ergo qui est in periculo dissensus adeò graui, vt neque penes arbitrium eius sit ab eo periculo exire, neque illud periculum coniungere cum consensu, non habet facultatem liberam ad consentiendum; at hæc omnia comperunt imprædeterminato ad consensum: ergo non habet eam facultatem liberam. Minor probatur: primò enim est in periculo dissentendi: nam cum in imprædeterminato sit carentia prærequisiti ad consensum, non potest non reddere valdè proximum dissentium, proinde que periculum est dissentiendi. Secundo: non est penes arbitrium imprædeterminati ab eo periculo imprædeterminationis exire, non enim est penes eius arbitrium prædeterminari. Tertio: non est penes eius arbitrium imprædeterminationem ad consensum coniungere cum consensu, quia talis imprædeterminatio est carentia prærequisiti essentialiter ad consensum, nulla que potestate coniungibilia sunt carere prærequisito essentiali ad consensum, & consentire.

622

Ad hoc argumentum concedo maiorem, & consequentiam, & nego minorem subsumptam. Ad probationem nego primò, quod imprædeterminatus ex hoc ipso sit in periculo dissentendi, namque ex hoc ipso licet illi desit prærequisitum ad consensum, sed non ad posse consentire; qui autem perfecte potest consentire non est in periculo dissentendi.

di

di ex defectu potestatis. Neque tunc redditur valde proximus dissensui; potentia enim ex se indifferens, & in actu primo ante omnem actum, æque indifferenter se habet ad vnum, atque ad alterum extremum, & quidem ex defectu prærequisiti ad actum solum inferitur negatio actus; quis autem dicat negationem consensus esse periculum dissentiendi, vel reddere proximum dissensum? aliter dum voluntas non consentit, esset eo ipso in eo periculo, & proximior dissensui, quam consensui, quod falsissimum est; periculum enim dissentiendi ex alijs causis motiuis, & extrinsecis provenit, & non ex puro defectu cōsensus, vt ex se patet.

623

Deinde dicimus, quod licet penes arbitrium imprædeterminati non sit à periculo imprædeterminationis exire; secus tamen à periculo dissentiendi: namque licet penes eius arbitrium non sit imprædeterminationem ad consensum coniungere cum consensu, vtpotè imprædeterminatio est carentia alicuius requisiti essentialiter ad consensum; penes eius tamen arbitrium est consentire in sensu diuiso illius imprædeterminationis, quod sufficit, vt absolutè dicatur potens consentire, & consequenter posse exire à periculo dissentiendi. Quod argumentum instatur etiam in imprædefinito ad auxilium præuisum efficax per scientiam mediam; vtpotè in illo etiam est carentia prærequisiti ad consensum, consequenter que non posset non reddere valdè proximum dissensum, neque esset penes eius arbitrium ab eo periculo imprædefinitionis exire, sicut neque prædefinitionem illam comparare; neque etiam penes eius arbitrium esse imprædefinitionem ad auxilium coniungere cum consensu,

sensu, utpotè imprædefinatio est carentia prærequisi-
ti essentialiter ad consensum; omni ergo ex parte in
ipforum sententia procedit idem argumentum.

624 Terriò obijcit Pater Riba de Nei-
ra: amor creatus, quia est exercitium potentix cæcæ,
est essentialiter ex præmotione intentionalis obiecti:
rursus quia est exercitium agentis secundi est essen-
tialiter ex præmotione phisica Dei; at propter primam
rationem, qui notitia caret obiecti amati, nec non fa-
cultate libera, ut in se excitet talem notitiam, caret
libertate ad amandum, ut patet: ergo propter secun-
dam rationem, qui caret præmotione phisica Dei,
facultate quoque libera, ut illam acquirat, caret liber-
tate ad consentiendum.

625 Præterea demus peritissimum me-
dicum habere perspectam infirmitatem ægroti, ei-
dem que medico notissimum esse medicamen-
tum ex parte naturæ, quod neque in-
venitur, neque illud confici penes liberam facul-
tatem medici est. Nunc sic: non minus requiritur
ad consensum nostrum, quod Deus, & nostra voluntas
concurrant, quàm ad sanandum ægrotum ars, & natu-
ra; at qui ridiculum esset in casu posito dicere medicum
habere liberam facultatem ad sanandum ægrotum,
quia scilicet nihil deest ex pertinentibus ad artem, ta-
met si ex parte naturæ desit medicamentum omnino
requisitum, quod medicus propria industria, & natura
nequit adhibere: ergo neque dici potest hominem im-
prædeterminatum ad consensum, ideo habere faculta-
tem liberam ad consentiendum, quia nihil illi deest
ex requisitis pertinentibus ad causam secundam,

tametsi ex parte Dei prædeterminantis desit omnino requisitum, quod homo libertate sua nequit comparare.

626 Ad argumentum respondetur retorquendo ipsum ad hominem: ete nim ad facultatem liberam consensus, quia potentia cæca est, solum requiritur essentialiter præmotio intèntionalis inefficax, nempè, iudicium indifferens, secus verò efficax, vt est iudicium determinatum. Si ergo exemplum tenet, quod sequitur est, ad facultatem liberam consensus, quia potentia secunda est, essentialiter requiri præmotionem phisicam Dei inefficacem, vt est auxilium sufficiens, secus verò efficacem, & prædeterminatiuam.

627 Deinde distingue inter requisitum essentialiter ad exercitium amoris, quia est exercitium potentie cæcæ, & requisitum essentialiter ad posse amare, quia est posse potentie cæcæ; ad exercitium ergo amoris, quia est exercitium potentie cæcæ, requiritur præmotio intentionalis obiecti efficax, & determinata; & non sufficit iudicium indifferens, quippe à iudicio indifferenti voluntas non potest se quoad exercitium determinare; ad posse tamen amare, quia est posse potentie cæcæ, sufficit præmotio intentionalis obiecti inefficax, & indifferens, vt de se patet. A simili ergo distingue inter requisitum essentialiter ad exercitium amoris, quia est exercitium potentie secundæ; & requisitum essentialiter ad posse amare, quia est posse causæ secundæ: Ad exercitiū ergo amoris, quia est exercitium causæ secundæ, requiritur essentialiter præmotio phisica Dei efficax, & determinata,

& non sufficit auxilium indifferens, quippè ab auxilio indifferenti voluntas phisicè determinari quoad exercitium non potest; Ad posse tamen amare, quia posse potentia secunde, sufficit præmotio inefficax, & indifferens. Ecce in omnibus æquiparamus præmotionem intentionalem exactam ad exercitium amoris cum præmotione phisica exacta ad idem, & exemplo conuincitur, quod sicut licet ad exercitium amoris essentialiter requiratur iudicium efficax, & determinatum, non tamen ad posse illius exercitij: sic licet ad idem exercitium essentialiter requiratur præmotio phisica Dei efficax, & determinata, secus tamè ad posse illius exercitij. Vnde absolute non valet: est essentialiter requisitum ad exercitium: ergo ad posse exercitij: & in forma potest prædictis terminis distingui illa minor propositio: propter primam rationem, qui notitia caret obiecti amati, &c. efficaci nego, inefficaci, seu indifferenti, cōcedo: & eisdem terminis distingo cōsequens, &c.

628 Ad confirmationem patet clarissime disparitas: namque creatura ex hoc, quod habet omnia requisita ad ipsam pertinentia, dicitur perfecte potens constituta in suo genere, & ordine causæ secundæ, quamuis, quia secunda, & Deo subordinata, ad consentiendum indigeat prædeterminatione Dei, quam nec potest acquirere. At tamen medico in eo casu licet ad sanandum ægrotum nihil desit ex pertinentibus ad artem, non tamen propterea habet omnia requisita sui generis, & ordinis, nempe causæ secundæ sanatiuæ, quippè ei deest medicamentum, quod est ipsa causa secunda efficiens sanitatis, cum ars sola sit causa secunda directiua; & sic ars, & medica-

mentum comparantur ad sanitatem vt duplex causa; scilicet directiua, & executiua, quarum vna sine alia non saluat absolute facultatem liberam sanatiuam. Cum tamen Deus, & creatura ad consensum comparantur, non vt applicatio causæ ad causam, sed vt applicatio causæ ad exercitium causæ, vt expendimus ad quartum argumentum complutensis Herrera. Vel si maus, dicatur medicum ex quo nihil ei deest ex pertinentibus ad artem, habere liberam facultatem ad sanandum sui generis, & ordinis, nempe facultatem directiuam, licet ad exercitium indigeat medicamento, quod propria industria nequit adhibere. Ex hoc enim solum sequitur non habere facultatem sanatiuam à toto genere causæ sanatiuæ, vt potè ei deest medicamentum, sine quo exequi non potest sanitatem.

629 Quartò obijcit Pater Riba de Neira ex Divo Augustino de prædestinat. factor. cap. 2. vbi supra illa verba Pauli secundæ ad Corinth. 3. *non sumus idonei cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est*, sic habet: *si non sumus idonei cogitare aliquid quasi ex nobis metipsis, sed sufficientia nostra ex Deo est, profecto non sumus idonei credere aliquid, quasi ex nobis metipsis, quod sine cogitatione non possumus, sed sufficientia nostra qua credere incipiamus, ex Deo est.* Ex quibus sic argumenta sua confirmat, sicut prius est cogitare quam credere, ita per vos prius est prædeterminari à Deo, quam consentire. Rursus: sicut non habemus facultatem liberam ad comparandam primam cogitationem ad religionem, seu fidem, sic per vos non habemus facultatem liberam ad comparandam primam

prædeterminationem ad consensum. Ac tandem sicut propterea cogitatio illa non ex nobis metipsis est, sed ex Deo, ita etiam vestra prædeterminatio; at iuxta Augustinum quæ in cogitatione assignauimus probant non esse veram facultatem, & sufficientiam ad fidem, donec præueniens illa cogitatio veniat à Deo: ergo pariter quæ in vestra prædeterminatione ostendimus, probant non esse veram facultatem liberam ad consensum, donec veniat à Deo prædeterminatio ad ipsum.

630 Sed respondetur negando consequentiam: nam quæ in cogitatione assignantur, propterea probant non esse veram facultatem, & sufficientiam ad fidem, donec præueniens illa cogitatio veniat à Deo; quia ipse Augustinus expressè habet, quod sicut sufficientia ad cogitandum non est ex nobis, sed à Deo, ita sufficientia ad credendum, quæ sine cogitatione nequit esse. Attamen sufficientia ad consentiendum non est ex præmotione efficaci Dei ad consensum, sed ex solo sufficienti auxilio. Licet ergo ex quo auxilium sufficiens est à Deo, probetur sine illo non esse veram facultatem ad consensum, secus verò ex quo prædeterminatio sit à Deo; namque hæc non est à Deo, vt præstans sufficientiam, sed vt sufficientiam supponens.

631 Et retorquetur clarè argumentum ex dictis ad præcedens argumentum: namque sicut est duplex præmotio, altera sufficiens, & altera efficax, sic est duplex cogitatio, altera sufficiens, & altera efficax; at ad liberam facultatem credendi iuxta Augustinum non requiritur cogitatio efficax, sed solum sufficiens;

ficiens, quamvis vtraque sit necessaria ad credendum: ergo neque ad liberam facultatem consentiendi requiritur præmotio efficax, sed solum sufficiens, licet vtraque sit necessaria ad consentiendum. Prædeterminatio ergo nostra equiparatur cogitationi efficaci, non sufficienti, sed huic æquiparatur præmotio sufficiens, seu sufficiens auxilium. Unde sicut cogitatio sufficiens est, quæ præstat sufficientiam ad credendum, ita præmotio sufficiens est quæ præstat sufficientiam ad consentiendum. Et sicut cogitatio efficax movet quoad exercitium ad credendum, pariter præmotio efficax, seu prædeterminatio est, quæ quoad exercitium movet ad consentiendum. Licet prædeterminatio æquiparetur cogitationi sufficienti quantum ad assignata in argumento, nempe, quod vtraque est prior, neque est libera facultas ad utramque comparandam, & vtraque pariter non ex nobis metipsis est, sed ex Deo.

632

Quintò obijcit Pater Riva de Neira: prædeterminatio ad consensum est principium consensum; sed principium consensum est potentia ad consensum: ergo prædeterminatio ad consensum est potentia ad consensum: sine illa ergo non saluatur posse ad consensum, unde colligitur esse requisitum per modum actus primi contra omnia hucusque dicta à Thomistis. Maior probatur: tum quia est quoddam ad consensum prærequisitum, post se ipsum afferens posterioritate nature consensum: tum quia iuxta ipsius auctores est per quam Deus facit, ut faciamus, per quam facit nos consentire: tum quia nulli venit in dubium cogitationem obiecti, quæ ad amorem præcise incli-

inclinat alliciendo, principium esse amoris: ergo neque dubitandum est prædeterminationem, quæ ad consensum præviè inclinat determinando, principium esse consensus. Minor verò sic probatur: nam Divus Thomas, vt probaret in Diuinis esse potentiam respectu actuum notionalium, sic loquitur 1. p. quæst. 41. art. 4. *incorp. necesse est ibi ponere potentiam respectu huiusmodi actuum, cum potentia nihil aliud significet, quàm principium alicuius actus.* Undè colligitur primò, prædeterminationem esse potentiam ad consensum, nam vt vidimus est principium consensus. Colligitur secundò, non obstare quo minus habeat rationem principij, & potentiam ad consensum, quod fit ita cum consensu connexa, vt neque Diuinitus possit à consensu diuidi: nam ex Diuo Thoma loco citato principium quo Pater generat Verbum, & principium quo Pater, & Filius spirant Spiritum Sanctum, habent rationem potentiam, & principij respectu generationis, & spirationis passivarum, à quibus tamen neque diuinitus diuidi queunt.

633 Ad hoc argumentum respondetur concedendo maiorem, & negando minorem. Ad probationem ex Diuo Thoma respondeo debere intelligi de principio elicitiuo actu non de quolibet principio, nempe motiuo. Aliter auxilium sufficiens ad actum esset potentia respectu illius, & pariter species impræssa esset potentia respectu intellectiōnis; quia auxilium sufficiens ad consensum principium est consensus; & pariter species impræssa est principium intellectiōnis, ab obiecto enim, & potentia paritur notitia nullū tamen istorū est potentia, quia solum sunt principia,

cipia, vt mouētia ad actū nō vt elicitiva actū; cōsēsus enim solū est principiū elicitivū volūtas, sicut & intellectiois intellectus, Auxiliū autē sufficiens sic dicitur, quia quoad sufficientiam, seu sufficienter mouet volūtatē ad consensū, & pariter species, quia mouet intellectum ad intellectioem, quod est propriè concurrere motiuè, non elicitiuè, qua ratione neque auxiliū dicitur volens, neque species denominatur intelligens. Licet ergo prædeterminatio sit principium consensus, non tamen propterea est potentia ad consensum, quia est principium consensus dumtaxat prædeterminatiuè, seu motiuè efficaciter, non elicitiuè. Unde Deus per prædeterminationem ad consensum non est consentiens, sed mouens efficaciter præuè voluntatem ad consensum, quæ sola dicitur consentiens, id est, eliciens consensum, proinde q̄ ea sola est principium per modū potentia. Quod autē addit nō obstare quo minus habeat rationē potētia ad cōsensū quod sit ita cū cōsēsu connexa, vt neq̄ diuinitus possit à cōsēsu diuidi; est contra regulam illā, quā retulimus ex doctrina aliquorū thomistarū supra respondendo ad quartum argumentum Patris Herrera: nempe, quod tunc requisitum se tenet ex parte actus primi, cum eo existente potest non existere actus secundus. Sed hanc regulam diximus tenere solum in actibus liberis, non in necessarijs. Quippè vt ibi diximus visio beatifica non potest existere sine Dei amore, qui actus necessarius est, & tamen se tenet ex parte actus primi respectu illius. Et huius generis sunt generatio Verbi, & passiva inspiratio Spiritus Sancti.

Dubium VI,

702

omnia prædicta descendere ex notissimo principio, nempe, illum non habere facultatem simpliciter liberam, cui deficit medium omnino necessarium ad eam consequutionem, & ita deficit vt penes arbitrium ipsius non sit illud habere; prædeterminatio autem est medium omnino necessarium ad consentiendum, quod medium deficit imprædeterminato, & simul ita de est, vt penes arbitrium ipsius non sit illud habere. Quo circa vt ingenue meam tarditatem fatear, sanè his positis, tam imperceptibile mihi videtur imprædeterminatum habere facultatem liberam ad consentiendum, quàm hominem à Madrito distantem habere facultatem liberam, vt in Madriti termino se constituat, quamuis ad hoc ex vna parte sit necessarium transire per medium, & aliunde non habeat facultatem liberam ad eum transitum.

635 Sed respondeo ex nostro principio sæpius præallegato, argumentum procedere de medio necessario ponendo à causa alia secunda, secus verò ponendò à Deo, qualis est prædeterminatio. Ex huius enim defectu sicut & quod acquisitio illius non sit penes arbitrium voluntatis, non aliud conuincitur, nisi quod voluntas non habeat facultatem liberam ad consequutionem consensus primam, & independentem à Deo, secus verò secundam, & ei subordinatam. Quod si hoc ei imperceptibile apparet, idè est quia per idem concipit quantum ad præsens creaturam non posse consentire sine Dei prædeterminatione, sicut neque hominem posse se in Madriti termino constituere sine equo, vel alio requisito ad iter faciendum. Cum tamen notissimum sit, & oppositum

mibi

cipia, vt mouētia ad actū nō vt elicitiua actū; cōsēsus
 enim solū est principiū elicitiuū volūtas, sicut & intel-
 lectionis intellectus, Auxiliū autē sufficiens sic dicitur,
 quia quoad sufficientiam, seu sufficienter mouet volū-
 tatē ad consensū, & pariter species, quia mouet intel-
 lectum ad intellectionem, quod est propriè concurre-
 re motiue, non elicitiue, qua ratione neque auxiliū di-
 citur volens, neque species denominatur intelligens.
 Licet ergo prædeterminatio sit principium consen-
 sus, non tamen propterea est potentia ad consensum,
 quia est principium consensus dumtaxat prædetermi-
 natiue, seu motiue efficaciter, non elicitiue. Unde
 Deus per prædeterminationem ad consensum non est
 consentiens, sed mouens efficaciter præuiue volun-
 tatem ad consensum, quæ sola dicitur consentiens,
 id est, eliciens consensum, proinde q̄ ea sola est princi-
 pium per modū potentia. Quod autē addit nō ob stare
 quo minus habeat rationē potētia ad cōsensū quod sit
 ita cū cōsēsu connexa, vt neq̄ diuinitus possit à cōsē-
 su diuidi; est contra regulam illā, quā retulimus ex doc-
 trina aliquorū thomistarū supra respondendo ad quar-
 tum argumentum Patris Herrera: nempe, quod tunc
 requisitum se tenet ex parte actus primi, cum eo exis-
 tente potest non existere actus secundus. Sed hanc re-
 gulam diximus tenere solum in actibus liberis, non
 in necessarijs. Quippè vt ibi diximus visio beatifica
 non potest existere sine Dei amore, qui a Deo necessa-
 rius est, & tamen se tenet ex parte actus primi respec-
 tu illius. Et huius generis sunt generatio Verbi, & pas-
 siva inspiratio Spiritus Sancti.

Dubium VI,

702

omnia prædicta descendere ex nouissimo principio, nempe, illum non habere facultatem simpliciter liberam, cui deficit medium omnino necessarium ad eam consequutionem, & ita deficit vt penes arbitrium ipsius non sit illud habere; prædeterminatio autem est medium omnino necessarium ad consentiendum, quod medium deficit imprædeterminato, & simul ita de est, vt penes arbitrium ipsius non sit illud habere. Quo circa vt ingenue meam tarditatem fatear, sanè his positis, tam imperceptibile mihi videtur imprædeterminatum habere facultatem liberam ad consentiendum, quam hominem à Madrito distantem habere facultatem liberam, vt in Madriti termino se constituat, quamuis ad hoc ex vna parte sit necessarium transire per medium, & aliunde non habeat facultatem liberam ad eum transitum.

635 Sed respondeo ex nostro principio sæpius præallegato, argumentum procedere de medio necessario ponendo à causa alia secunda, secus verò ponendò à Deo, qualis est prædeterminatio. Ex huius enim defectu sicut & quod acquisitio illius non sit penes arbitrium voluntatis, non aliud conuincitur, nisi quod voluntas non habeat facultatem liberam ad consequutionem consensus primam, & independentem à Deo, secus verò secundam, & ei subordinatam. Quod si hoc ei imperceptibile apparet, idè est quia per idem concipit quantum ad præsens creaturam non posse consentire sine Dei prædeterminatione, sicut neque hominem posse se in Madriti termino constituere sine equo, vel alio requisito ad iter faciendum. Cum tamen notissimum sit, & oppositum mihi

mihi imperceptibile, quod data creatura, quantumvis completa, & perfecta in suo genere, & ordine causæ secundæ, adhuc non potest non in operari subordinari, & dependere à prima causa. Unde licet ex dependentia ab alia causa secunda rectè probetur eam non esse completam in proprio genere causæ secundæ, ex dependentia tamen à causa prima, hoc non fit manifestum, immò vt dixi oppositum imperceptibile; nam esse causam completam ad operandum independentem à prima causa, est ex terminis esse causam completam, non secundam, sed primam.

* * *

E I N I S

I N D E X

R E R U M N O T A B I L I U M,

Q U Æ I N H A C S E C U N D A P A R T E
C O N T I N E N T U R.

D. dubium. R. resolutionem. N. numerum. F.
folium designat.

A C T I O.

ACTIO creatiua secundum actualitatem æterna, & neces-
saria est. D. 4. R. 9. N. 44. fol. 196.

Dam dico *actio existit*, tacite dico, & subintelligitur:
agens existit. D. 6. R. 1. N. 101, fol. 297.

A C T V S.

Solum actus practicus intellectus est, qui mouet, & regulat vo-
luntatem. D. 1. R. 3. N. 69. F. 55.

Implicat actum perfectiorem esse propter imperfectiorem tã-
quam propter finem. D. 1. R. 3. N. 6. F. 51.

Vel dicatur, quod actus perfectior non potest esse propter im-
perfectiorem tamquam propter finem vltimum, benè tamen tam-
quam propter finem intermedium. Ibi.

De conceptu actus liberi non est, quod possit non esse quoad
actualitatè, sed solù quoad denominationè. D. 4. R. 9. N. 47. F. 100.

Actus liber Dei est formaliter necessarius quoad terminationè
ad fore, vel non fore indeterminatè sumptam, secus verò sumptã
determinatè. D. 5. R. vnica. N. 7. F. 216.

Actus intellectus practici non quæritur propter se ipsam, sed
propter opus ad extra. D. 1. R. 3. N. 72. F. 59.

Index rerum

ACTUALITAS.

Ex suo expresso conceptu dicit perfectionem. D. 4. R. 6. N. 27. F. 179.

AGENS.

Agens liberum est illud, quod cum sit indifferens se ipsum formaliter determinat ad operandum. D. 6. R. 1. N. 174. F. 356.

Vnde inferunt Agens primum liberum esse, quod se primò ad operandum determinat. Ibi.

AMARE, AMOR.

Amor non est aliud, quam velle bonum alicui. D. 2. R. 1. N. 86. F. 70.

Amor noster, quo bonum alicui volumus, non est causa bonitatis ipsius. Ibi.

Deo repugnat amor purè affectivus. Ibi.

Amor amicitie terminatur ad bonum amici propter ipsum, *propter* non excludente ordinem ad ultimum finem. D. 2. R. 1. N. 113. F. 87.

Licet amor Christi æquetur diuino amori extensivè, & quantum ad numerum amatorum, secus verò intensivè, & quantum ad modum amandi. D. 3. R. 3. N. 63. F. 142.

Amor neque petit presentiam obiecti, neque illius absentiam. D. 3. R. 3. N. 69. F. 144.

ANIMAL.

Ad vitam animalium requiritur, ut quarant convenientia, & fugiant nocentia. D. 1. R. 3. N. 63. F. 12.

APPETITVS, APPETIBILE.

Appetitus est specialis animæ potentia ab alijs omnibus distincta. D. 1. R. 1. N. 13. F. 3.

Appetitus satiatus aliquo volito nequit aliud appetere nisi propter bonitatem voliti satiati. D. 2. R. 1. N. 90. F. 72.

Unumquodque est appetibile, in quantum est perfectum. D. 3.

Notabilium.

R. 1. N. 10. F. 99.

Appetitus intellectivus, & si feratur ad res, que sunt extra animam singulares, fertur tamen in eas secundum quandam rationem vniuersalem. D. 3. R. 3. N. 71. F. 145.

Appetitus sensitivus fertur in res singulares sub ratione communi adverbialiter. D. 3. R. 3. N. 14. F. 147.

AUXILIUM.

Efficacia ab extrinseco solum potest convenire auxilio sufficienti. D. 6. N. 319. F. 456.

Auxilium sufficiens non facit nos velle, licet nos faciat posse velle. Ibi.

Præter auxilium sufficiens & indifferens dari auxilium ab intrinseco efficax & prædeterminativum, probatur per totum dubium 6.

BEATITUDO.

Maximè, & principaliter tota consistit in contemplatione Divinorum. D. 1. R. 3. N. 72. F. 59.

BONITAS, BONVM.

Diuina bonitas mouet purè per modum rationis finalis. D. 2. R. 1. N. 88. F. 71.

Vnumquodque est actu bonum, in quantum est appetibile. D. 3. R. 1. N. 10. F. 99.

Bonum simpliciter se extendit ad omnia, quæ quomodolibet existunt. D. 3. R. 1. N. 13. F. 104.

Bonum, quod est passio entis, est obiectum voluntatis. D. 3. R. 2. N. 34. F. 119.

CAVSA.

Ordo causæ ad effectum non est rigurose talis, sed late. D. 1. R. 3. N. 61. F. 51.

Causa vt in actu secundo intelligi non potest non conuato effectu. D. 4. R. 9. N. 56. F. 206.

Causæ vniuersalissimæ debet correspondere effectus

Index rerum

verbalissimus. D. 2. R. 1. N. 95. F. 76.

COGNITIO.

Cognitio vaga dedecet infinitam Dei sapientiam. D. 6. R. 1. N. 269. F. 425.

COLLECTIO.

Collectio plurium nihil est præter singula simul sumpta. D. 6. R. 1. N. 268. F. 268.

CONSENSUS.

Consensus noster à causa prima procedens, eatenus solum potest esse contingens propter voluntatem nostram, quatenus Deus per eam impediri potest ut producat consensum. D. 6. R. 2. N. 346. F. 479.

CONVENIENS.

Quicumque potest iudicare conueniens, potest illud ut sic cognitum appetere. D. 1. R. 1. N. 4. F. 5.

CONTINGENS.

Non dicitur aliquid nisi secundam entitatem, formalitatem, vel modum. D. 4. R. 6. N. 24. F. 178.

DEFECTIBILE

Contradictionem involuit esse aliquid defectibile, & non esse defectibile secundum aliquod esse. D. 4. R. 6. N. 27. F. 178.

DEMONSTRATIO.

Demonstratio à priori debet procedere per causam, vel rationem formalem. D. 1. R. 1. N. 5. F. 5.

In demonstratione non demonstratur proprietas absolute quoad existentiam, sed solum quoad exigentiam, & debitum. D. 1. N. 28. F. 30.

In demonstratione proprietatis non demonstratur proprietas abstractivè, & metaphisicè, sed solum concretivè quantum ad rationem conveniendi huic, vel illi subiecto. D. 1. R. 2. N. 55. F. 46.

Notabilium.

DENOMINATIO.

Quæ est connotativa potest deficere ex solo defectu extrinseci connotati, D. 4. R. 9. per totam. F. 195.

DECRETVM.

Decretum abintrinseco indifferens, & inefficax, quod Deus concurrat ad nostros actus liberos, per totum dubium sextum reijcitur, & impugnatur.

D E V S.

Non vult, neque potest velle etiam inefficaciter peccatum. D. 6. R. 1. N. 6. F. 239.

Deus alia à se non vult nisi propter suam bonitatem N. 84. F. 68.

Deus nō vult alia à se nisi vt bonū suum alijs per similes communicasset. Ibi. F. 69.

Solus Deus secundum suam essentiam habet omnimodam perfectionem. D. 3. R. 1. N. 5. F. 96.

Sicut habet esse totaliter, ita ab eo absistit totaliter non esse D. 3. R. 1. N. 16. F. 105.

Necessario cognoscit possibiliana necessitate orta ex ipsius intellectu Diuini infinitate. D. 3. R. 4. N. 82. F. 153.

Id, quod non dedecet Deum operari, non dedecet ipsum velle. D. 6. R. 1. N. 102. F. 305.

DOMINUS, DOMINIUM.

Dominiū Dei erga nostros actus liberos exercetur per imperium. D. 6. R. 1. N. 148. F. 336.

Dominiū Dei supra actus liberos excedit dominiū nostræ voluntatis supra eosdem. Ibi. N. 155. F. 343.

Dominiū Dei supra nostram voluntatem neda. est politicum, & ciuile, verum & absolutum, & despoticum. Ibi. N. 158. F. 345.

Dominiū consistens in eo, quod aliquid non possit fieri sine voluntate alterius est imperfectum, & diminutum. Ibi. N. 162. F.

Index rerum

Non se gerit vt Dominus, qui alteri solum proponit *fac quod
uolueris*. Ibi.

DONVM TIMORIS.

Obiectum illius non est malum culpæ, vel pænæ, vel si est, non
tamen in se, sed vt contentum in Diuina eminentia. D. 3. R. 3. N.
74. F. 147.

EFFECTVS

Effectus esse necessarios, vel contingentes reducit in solam
efficaciam diuinæ voluntatis. D. 6. R. 2. N. 348. F. 480.

E N S.

nti in quantum tali competit apperere suam perfectio-
r. R. 1. N. 8. F. 8.

mpliciter solum extenditur ad ea, quæ existunt, pro-
-xistentia. D. 3. R. 1. N. 13. F. 104.

Ens nominaliter sumptum præcisè significat ens possibile, &
in potentia. Ibi. N. 21. F. 108.

E S S E.

Comparatur ad omnia sicut actus. D. 3. R. 1. N. 10. F. 100.

Per modum, per quem habet aliquid esse, deficit à non esse.
Ibi. N. 16. F. 105.

ESSENTIA.

Præcisa existentia nullo modo est ens in actu. D. 3. R. 1. N.
11. F. 101.

Probabilior est sententia asserens essentiam dum subest exis-
-tentia, non habere bonitatē realiter distinctam à bonitate exis-
-tentia. Ibi. N. 27. F. 113.

ÆSTIMATIVA.

Ad ipsam pertinet discernere inter conueniens, & nocivum
quoad utilitates, & nocumenta naturæ. D. 1. R. 3. N. 63. F. 52.

EXERCITIVM.

Exercitium dumtaxat interpretativum, & inanimatum, in
suo

Notabilium.

in suo formali conceptu dicit imperfectionem. D. 5. R. 1. N. 9. F. 114.
EXISTENTIA.

Prima actualitas, secundum quam attenditur prima rei bonitas, est existentia. D. 3. R. 1. N. 3. F. 94.

Sola existentia est actualitas in esse entis. Ibi, n. 118. F. 101.

Existentia conditionata effectus non potest mentaliter verè affirmari, quin affirmetur sub omnibus conditionibus essentialiter requisitis ad existentiam absolutam illius. D. 6. R. 1. N. 108. F. 297. & ibi frequenter.

In statu absoluto existentia rei per se ipsam innotescit, secus verò in statu conditionato. Ibi.

F I N I S.

Qua finis mouet motu attractiuo, ipse finis primariò, & formaliter mouens, primariò etiam & formaliter terminat. D. 2. R. 1. N. 83. F. 67.

In his, quæ volumus propter finem, tota ratio mouendi est finis. Ibi. N. 84. F. 68.

Finis perceptus à Deo non est vt velit alia à se parè affectiue, sed effectiue. Ibi. N. 86. F. 70.

F O R M A.

Quilibet formam sequitur aliqua inclinatio. D. 1. R. 1. N. 3. F. 3.

Formam intelligibilem sequitur habitudo nature intellectus ad bonum per eam apprehensum. Ibi. N. 1. F. 2.

Quia forma intelligibilis est variabilis, & indeterminata habitudo sequuta ad illam est etiam variabilis, & indeterminata. N. 10. F. 11.

Forma intelligibilis est ipsum bonum in re, sola distinetur penès diuersum modum essendi. Ibi. N. 31. F. 26.

Forma nondum existens, sed futura, non potest constituere rem presentem, & actualem. D. 4. R. 2. N. 11. F. 164.

Sicut forma naturalis est fixa, inuariabilis, & determinata, habitudo sequuta ad illam inuariabilis & determinata est. Ibi. N. 10.

Index rerum.

GRATIA.

Homo iam iustificatus per gratiam appetit eam, non absolute, & simpliciter, sed quantum ad sui conseruationem. D. 1. R. 1. N. 35. F. 21.

HABITVS.

Habitus, & voluntas non sunt duæ causæ supposititalitèr distinctæ. D. 5. R. 1. N. 57. F. 270.

Tam voluntas quam habitus concurrunt eodem concursu. Ibi: habitus non est ex se indifferens ad operationem oppositam, sed potius quantum ad speciem est determinatus. Ibi.

IMPERIVM.

Imperium est semper de vno præ alio. D. 6. R. 1. N. 149, F. 339

Imperium proprie significatur per *fac hoc*. Ibi.

Imperium est ordinatiua cum motione quadam intimatio. D. 6. N. 150. F. 340.

IMMVTABILITAS.

Immutabilitas Dei petit, vt ab eo excludantur omnes species, vel figuræ mutationis. D. 4. R. 6. N. 23. F. 177.

INTELLECTVS.

Intellectus in actu constituitur per formam intelligibilem. D. 1. R. 1. N. 1. F. 2.

Intellectus in genere intelligibili se habet sicut materia prima in genere entis. D. 1. R. 2. N. 53. F. 43.

Epugnat intellectus purè speculativus, & non practicus. D. N. 58. F. 49.

Intellectus practicus essentialiter connotat, & exigit voluntati.

Intellectus speculativus, & practicus sunt vna, & eadem potentia specie. Ibi.

Intellectus speculativus nihil dicit de operando. Ibi. N. 59. F. 56.